

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən Nazirlər Kabinetinin iclasları

1. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2005-ci ilin sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş iclas: [31 yanvar 2006-cı il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Əvəz Ələkbərovun çıxışı*
 - *İqtisadi inkişaf naziri Heydər Babayevin çıxışı*
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Səhiyyə naziri Oqtay Şirəliyevin çıxışı*
 - *Ekologiya və təbii sərvətlər naziri Hüseyn Bağırovun çıxışı*
 - *Dövlət sosial müdafiə fondunun sədri Səlim Müslimovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
2. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunmuş iclası: [8 may 2006-cı il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *İqtisadi inkişaf naziri Heydər Babayevin çıxışı*
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun çıxışı*
 - *Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Füzuli Ələkbərovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
3. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş iclası: [31 iyul 2006-cı il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Milli Bankın idarə heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
 - *Kənd təsərrüfatı naziri İsmət Abasovun çıxışı*
 - *Mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayevin çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
4. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş iclası: [21 oktyabr 2006-cı il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Baş nazirin müavini, Dövlətqaçqınkomun sədri Əli Həsənovun çıxışı*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Təhsil naziri Misir Mərdanovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
5. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin sosial-iqtisadi yekunlarına və 2007-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [22 yanvar 2007-ci il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *İqtisadi inkişaf naziri Heydər Babayevin çıxışı*
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Füzuli Ələkbərovun çıxışı*
 - *Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim Müslimovun çıxışı*

- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi**
6. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [13 aprel 2007-ci il]
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi**
- *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
- *İqtisadi inkişaf naziri Heydər Babayevin çıxışı*
- *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
- *Gənclər və idman naziri Azad Rəhimovun çıxışı*
- *Milli bankın idarə heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
- *Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti Rövnəq Abdullayevin çıxışı*
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi**
7. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ilin birinci yarısında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [1 avqust 2007-ci il]
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi**
- *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
- *Təhsil naziri Misir Mərdanovun çıxışı*
- *Kənd təsərrüfatı naziri İsmət Abasovun çıxışı*
- *Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli Abbasovun çıxışı*
- *Dövlət əmlakının idarə edilməsi üzrə dövlət komitəsinin sədri Kərəm Həsənovun çıxışı*
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi**
8. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ilin doqquz ayında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [22 oktyabr 2007-ci il]
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi**
- *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
- *Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun çıxışı*
- *Ekologiya və təbii sərvətlər naziri Hüseynqulu Bağırovun çıxışı*
- *Sənaye və energetika naziri Natiq Əliyevin çıxışı*
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi**
9. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [11 yanvar 2008-ci il]
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi**
- *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
- *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
- *Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Füzuli Ələkbərovun çıxışı*
- *Dövlət gömrük komitəsinin sədri Aydın Əliyevin çıxışı*
- *Milli bankın idarə heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
- *Dövlət sosial müdafiə fondunun sədri Səlim Müslimovun çıxışı*
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi**
10. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [14 aprel 2008-ci il]
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi**
- *Dövlət sosial müdafiə fondunun sədri Səlim Müslimovun çıxışı*
- *Fövqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərovun çıxışı*
- *Müdafiə sənayesi naziri Yavər Camalovun çıxışı*
- *Ekologiya və təbii sərvətlər naziri Hüseynqulu Bağırovun çıxışı*
- **Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi**

11. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir: [5 avqust 2008-ci il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Təhsil naziri Misir Mərdanovun çıxışı*
 - *Kənd təsərrüfatı naziri İsmət Abbasovun çıxışı*
 - *Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli Abbasovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
12. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ilin doqquz ayında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir: [13 oktyabr 2008-ci il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
13. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ildə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [16 yanvar 2008-ci il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *İqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*
 - *Milli bankın idarə heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
14. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [22 aprel 2009-cu il]
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *İqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*
 - *Səhiyyə naziri Oqtay Şirəliyevin çıxışı*
 - *Mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayevin çıxışı*
 - *Ailə, qadın və uşaq problemləri üzrə dövlət komitəsinin sədri Hicran Hüseynovanın çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2005-ci ilin sosial-iqtisadi
yekunlarına həsr olunmuş iclas**
(31 yanvar 2006-cı il)

Yanvarın 31-də Prezident Sarayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2005-ci ilin sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında biz 2005-ci ilin yekunlarını müzakirə edəcəyik. Görülən işlər təhlil olunmalıdır və 2006-cı ildə görülməli işlər haqqında fikir mübadiləsi aparılacaqdır. 2005-ci il Azərbaycan üçün çox uğurlu il olmuşdur. 2005-ci ildə biz öz fəaliyyətimizi müxtəlif istiqamətlərdə uğurla davam etdirmişik. Azərbaycanın xarici siyasəti uğurla davam etdirilib, ölkəmizdə iqtisadi islahatlar uğurla aparılır. Sosial məsələlərin həlli işində böyük nailiyyətlər əldə edilə bilər. Ordu quruculuğu, cəmiyyətimizin demokratikləşməsi istiqamətində çox önəmli addımlar atılıb və nailiyyətlər əldə edilə bilər.

Xarici siyasətimiz daxili siyasətin nəticəsidir və onun davamıdır. Azərbaycan regional əməkdaşlıqda çox fəal iştirak edibdir. Demək olar ki, bölgədə və dünyada öz mövqelərini xeyli gücləndiribdir. Biz beynəlxalq təşkilatlarla öz işimizi çox səmərəli qururuq, beynəlxalq təşkilatlarda iştirak edirik və öz mövqeyimizi ifadə edirik. Qonşularımızla əməkdaşlığımız, əlaqələrimiz 2005-ci ildə daha da möhkəmlənibdir. Mənim qonşu dövlətlərə rəsmi səfərlərim, o ölkələrin dövlət və hökumət başçıları ilə apardığım danışıqlar Azərbaycan üçün çox faydalı olmuşdur. Əlbəttə, 2006-cı ildə bu istiqamətdə işlərimiz davam etdiriləcəkdir.

Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyəti də çox müsbətdir. Biz bir sıra beynəlxalq təşkilatların üzvüyük və bu təşkilatlarda öz siyasətimizi ifadə edirik. 2005-ci ildə mən İslam Konfransı Təşkilatının, MDB-nin, GUAM təşkilatının, Avropa Şurasının zirvə görüşlərində iştirak etmişdim və orada apardığım danışıqlar, görülən işlər Azərbaycanı bu təşkilatlarla daha da yaxınlaşdırmışdır.

Avratlantik strukturlara inteqrasiya siyasətimiz davam edir və bu istiqamətdə 2005-ci ildə həm Azərbaycan tərəfindən, həm də Avropa İttifaqı və başqa təşkilatlar tərəfindən çox önəmli addımlar atılmışdır. Bir sözlə, xarici siyasətimiz bizə imkan veribdir ki, Azərbaycan bölgədə və dünyada öz mövqelərini daha da möhkəmləndirsin, regional müstəvidə çox güclü ölkəyə çevrilsin.

Xarici siyasətin əsas istiqaməti Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlıdır. Bu, bizim üçün ən önəmli, prioritet məsələdir və 2005-ci ildə bu istiqamətdə müsbət hadisələr baş vermişdir. İlk növbədə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məsələsini öz gündəliyinə salmışdır və bu özlüyündə çox müsbət bir haldır. ATƏT işğal edilmiş torpaqlara faktaraşdırıcı missiyasını göndərmişdir və missiya işğal olunmuş torpaqlarda ermənilərin qanunsuz məskunlaşmasını aşkar etmişdir. Avropa Şurası 2005-ci ilin əvvəlində bu məsələyə dair çox dəyərli qətnamə qəbul etmişdir və bildiyiniz kimi, o qətnamədə ilk dəfə olaraq, Ermənistan işğalçı dövlət kimi tanınır.

2005-ci ildə Praqa prosesi daha da möhkəmləndi. Bildiyiniz kimi, Praqa prosesi mərhələli həll deməkdir. Azərbaycanın mövqeyi bütün zamanlarda məhz bundan ibarət olmuşdur və Praqa prosesinin möhkəmlənməsi danışıqlar prosesində bizim mövqələrimizi daha da gücləndirdi.

Yəni bütün bunlar müsbət addımlardır. Deyə bilərəm ki, diplomatik səylərimizin gözəl nəticələridir. Amma bütün bunlara rəğmən, məsələ öz həllini tapmır. Bütün bu diplomatik uğurlar, əlbəttə ki, bizi sevindirir və mövqeyimizi gücləndirir. Ancaq bir halda ki, torpaqlarımız hələ də işğal altındadır, bütün bu nəticələrin böyük əhəmiyyəti yoxdur. Əhəmiyyət o olacaq ki, Azərbaycan torpaqları işğalçı qüvvələrdən azad olunacaq, bizim soydaşlarımız öz doğma torpaqlarına qayıdacaqlar. Bizim soydaşlarımız işğal olunmuş torpaqlara - Dağlıq Qarabağın ətrafında yerləşən torpaqlara və Dağlıq Qarabağa da qayıtmalıdır.

Bildiyiniz kimi, danışıqlar davam edir və Azərbaycanın mövqeyində heç bir dəyişiklik yoxdur və olmayacaqdır. Mən bunu dəfələrlə bəyan etmişəm, bu gün də deyirəm: Azərbaycanın ərazi bütövlüyü danışıqlar mövzusu deyil və heç vaxt olmayacaqdır. Məsələ yalnız və yalnız beynəlxalq hüquq normaları əsasında öz həllini tapmalıdır və Azərbaycan bu mövqedən bir addım da geriyyə çəkilməyəcəkdir. Yəni

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsində, gələcək illərdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsində heç bir güzəşt olmayacaqdır. Heç bir qərar qəbul edilməyəcək ki, nə bu gün, nə sabah, nə də yüz ildən sonra imkan yaratsın ki, Dağlıq Qarabağ Azərbaycandan ayrılınsın. Bir daha deyirəm, bu məsələ danışıqlar mövzusu deyildir.

Bütün bu diplomatik səylərlə yanaşı, təbii ki, ordu quruculuğunda işlər daha da sürətlə getməlidir. 2005-ci il bu baxımdan da çox uğurlu olmuşdur. Görülən tədbirlər nəticəsində hərbi büdcəmiz təxminən 70 faiz artmışdır. 2006-cı ildə isə hərbi xərclərə nəzərdə tutulan məbləğ 100 faiz artacaq və bu proses davam edəcəkdir. Deyə bilərəm ki, son iki il ərzində Azərbaycanın müdafiə potensialı iki dəfə, bəlkə iki dəfədən də çox artmışdır və biz bu siyasətimizi davam etdirəcəyik. Biz müharibə şəraitində yaşayırıq, torpaqlarımız işğal altındadır və bu siyasətimiz təbiidir. Bu, bizim suveren haqqımızdır.

Şübhəsiz ki, bütün planlarımızın həyata keçirilməsi üçün başlıca şərt iqtisadi potensialdır. Ona görə 2005-ci ildə iqtisadi islahatların uğurla davam etdirilməsi prosesi möhkəmlənmişdir. Azərbaycan 2005-ci ildə iqtisadi artım baxımından dünyada lider ölkəyə çevrilmişdir. Ümumi daxili məhsul təxminən 27 faiz artmışdır və bu, dünyada görünməmiş bir nəticədir. Bununla yanaşı, sənaye potensialı 33 faizdən çox artmışdır. O da çox böyük rəqəmdir və heç bir ölkədə bu rəqəmə rast gəlinmir. Əhalinin pul gəlirləri 27 faiz, əmək haqqı 22 faiz artmışdır. İnflyasiya 9,8 faiz olmuşdur. Yəni əhalinin pul gəlirləri ilə müqayisə etsək görərik ki, real gəlirlər 17 faiz artmışdır. Azərbaycanda orta aylıq əmək haqqı keçən ilin sonunda təxminən 140 dollar təşkil etmişdir. Bu da böyük artımdır. Nəzərə alsaq ki, minimum əmək haqqının qaldırılması prosesi 2006-cı ildə də davam edəcək, 2006-cı ilin sonunda əlbəttə, Azərbaycanda orta aylıq əmək haqqı daha da artacaqdır.

Əlbəttə ki, bütün bunlar onu göstərir ki, bizim iqtisadi siyasətimiz çox uğurludur, məqsədyönlüdür, düşünülmüş konsepsiya şəklində aparılır və belə olan təqdirdə nəticələr də var. Gətirdiyim bu rəqəmlər gördüyümüz işlərin ən gözəl nümunəsidir. Bütün bunlar onu göstərir ki, Azərbaycan iqtisadi baxımdan çox sürətlə inkişaf edir.

Ümumi daxili məhsulun adambaşına düşən həcmi Azərbaycanda artıq 1500 Amerika dolları təşkil edir. Nəzərə alsaq ki, 2006-cı ildə iqtisadiyyat təxminən eyni sürətlə inkişaf edəcək, yəqin ki, ilin sonunda adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmi 2 min dollara yaxın olmalıdır.

Bildiyiniz kimi, regional inkişaf proqramı uğurla davam etdirilir. İşsizliyin, yoxsulluğun azaldılması bizim üçün prioritet məsələlər olmuşdur. İki il bundan əvvəl regionların inkişaf proqramı qəbul olunmuşdur və bu iki il ərzində Azərbaycanda 340 min yeni iş yeri açılmışdır. Bu, bir daha onu göstərir ki, bizim qəbul etdiyimiz proqramlar reallığı əks etdirir. İşlər düzgün qurulanda bütün, hətta ən çətin məqsədlər də həyatda öz əksini tapır.

Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı kifayət qədər çoxdur. Amma bu istiqamətdə də dinamika çox müsbətdir. 2004-cü ildə yoxsulların sayı 49 faiz, 2005-ci ilin əvvəlində 40 faiz idi. 2006-cı ilin əvvəlində isə 29 faizdir. 29 faiz də çoxdur. Yəni, əhalinin üçdə bir hissəsi hələ ki, çətin şəraitdə yaşayır. Amma yoxsulluğun azaldılması, bu dinamika onu göstərir ki, biz düz yoldayıq. Mən heç şübhə etmirəm ki, görülməmiş tədbirlər nəticəsində 2006-cı ilin sonuna qədər Azərbaycanda yoxsulların sayı daha da azalacaqdır.

İndi Azərbaycanın çox güclü iqtisadi potensialı yaranır. Eyni zamanda, bizim valyuta ehtiyatlarımız da artır. Milli Bankın və Dövlət Neft Fondunun hesabında, haradasa, 2,3 milyard dollar vəsait var. Bu, bizim strateji resursumuzdur. Bir tərəfdən, gələcək nəsillər üçün saxlanılmalıdır, eyni zamanda, Azərbaycanın ən önəmli məsələlərinin həlli üçün də istifadə olunmalıdır. Bildiyiniz kimi, Neft Fondunda qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşması üçün vəsait nəzərdə tutulubdur. İndi geniş tikinti işləri gedir. Bildiyiniz kimi, mən bəyan etmişdim ki, Azərbaycanda bir dənə də çadır şəhərciyi qalmayacaqdır. Bu istiqamətdə də çox böyük işlər görülübür. Çadır şəhərcikləri ləğv olunur, onların əvəzinə yeni gözəl binalar tikilir və qaçqınlara, köçkünlərə hədiyyə edilir.

Ölkəmizdə ictimai-siyasi vəziyyət çox müsbətdir. 2005-ci ildə bu istiqamətdə böyük işlər görülmüşdür. 2005-ci ildə Azərbaycanın siyasi həyatında mühüm rol oynayan parlament seçkiləri keçirilmişdir. Parlament seçkiləri Azərbaycan xalqının iradəsini tam əks etdirmişdir. Azərbaycan xalqı bizim siyasətimizi dəstəkləmişdir və təbii ki, seçkiləri müşahidə edən rəy sorğuları təşkilatlarının nəticələri rəsmi nəticələrlə, demək olar ki, 90-95 faiz üst-üstə düşmüşdür. Yəni bu ən gözəl göstəricidir, ən gözəl nümunədir. Bu onu göstərir ki, rəsmi nəticələr exit-pollun nəticələri ilə üst-üstə düşür və beləliklə, Azərbaycan xalqının iradəsi seçkilərdə tam şəkildə öz əksini tapmışdır.

Seçkilərdən istifadə edib vəziyyəti gərginləşdirmək istəyən qüvvələr də var idi. Ancaq Azərbaycanda xalqla iqtidar arasında olan birlik və vəhdət onların planlarının üstündən böyük bir xətt çəkdi. Azərbaycanın

uğurlu inkişafı, ölkəmizin möhkəmlənməsi, hərtərəfli tərəqqisi bizim ən başlıca vəzifəmizdir. Azərbaycanın iqtisadi potensialının möhkəmlənməsi, sosial məsələlərin həlli, əlbəttə, bizim mövqələrimizi daha da möhkəmləndirir. Mən bu gün rəqəmləri deyərəkən bir daha onu vurğulamaq istəyirəm ki, heç bir ölkədə belə inkişaf, dinamika yoxdur. Heç bir ölkədə ümumi daxili məhsul bir il ərzində 26 faiz, sənaye istehsalı 33 faiz təşkil etmir. Onu göstərir ki, bu, real işlərin, gərgin fəaliyyətin nəticəsidir. Bu, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı üçün, bizim müstəqil siyasət aparmaq imkanlarımızı artırmaq üçün ən önəmli məsələdir.

Təsəvvür edin, əgər Azərbaycanda iqtisadi inkişaf olmasaydı, əksinə, əgər tənəzzül olsaydı, nə baş verərdi? Biz hamımız o illəri, 1990-cı illərin əvvəllərində baş vermiş hadisələri yaxşı xatırlayırıq, - Azərbaycan faktiki olaraq parçalanma ərəfəsində idi. Azərbaycan başqa ölkələrin diktəsi ilə hərəkət edirdi. Ümumiyyətlə, müstəqil siyasət aparmaq haqqında söhbət getmirdi. Azərbaycan müxtəlif təşkilatlara, ölkələrə müraciət edirdi ki, bizə yardımlar edilsin. Biz bu gün heç kimə müraciət etmirik. Bu gün bizə müraciət edirlər ki, biz yardımımızı göstərək və biz də bu yardımı göstəririk. Ona görə iqtisadi potensialın möhkəmlənməsi bizim müstəqilliyimizi də möhkəmləndirir.

Bu gün Azərbaycan, sözün əsil mənasında, müstəqil siyasət aparır, heç kimdən asılı deyil, gələcəkdə də heç kimdən asılı olmayacaqdır və əlbəttə ki, bu, bizə böyük imkanlar açır, öz sözüümüzü açıq şəkildə deyirik. Azərbaycan həm ikitərəfli formatda, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində öz mövqeyini qətiyyətlə, inamla deyir. Biz gərək bunu yüksək qiymətləndirək və bu gözəl imkanları əldə edib Azərbaycan xalqının milli maraqlarını daha da yüksək səviyyədə qorumalıyıq.

Bütün bu işlərin təməli 1990-cı illərin ortalarında qoyulmuşdur. Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində, söyləri nəticəsində, siyasəti nəticəsində bu gün Azərbaycan bölgədə və dünyada çox möhkəm yerini tutmuş bir ölkədir. Məhz o siyasət, məhz xalqımızın öndəri Heydər Əliyevin fəaliyyəti bizə bu imkanları yaratdı. Faktiki olaraq, Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətini qurdu, güclü dövlət qurdu. O dövləti ki, bu gün öz sözünü istənilən səviyyədə, istənilən formatda deyir və müdafiə edir. Biz bu gözəl nailiyyətləri daha da artırmalıyıq, öz işimizlə, öz fəaliyyətimizlə doğma xalqımıza ləyaqətlə xidmət etməliyik və bütün istiqamətlərdə Azərbaycanın potensialını möhkəmləndirməliyik. İqtisadi, siyasi islahatlar davam etməlidir, ölkəmizdə vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması işində söylər davam etdirilməlidir. Ordu quruculuğu, sosial məsələlərin həlli və başqa sahələr də həmçinin.

Beləliklə, bir daha demək istəyirəm ki, 2005-ci il uğurlu il olmuşdur. Bizim planlarımız həyatda öz əksini tapdı və gərək biz çalışaq ki, 2006-cı ildə də qarşımıza qoyduğumuz bütün məsələlər öz həllini tapsın. İndi isə müzakirələrə keçək və sözü maliyyə naziri Əvəz Ələkbərova verirəm.

MALİYYƏ NAZİRİ ƏVƏZ ƏLƏKBƏROVUNÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin dövlətçiliyimizin bərpası və demokratik prinsiplər əsasında inkişafına, uğurlu islahatların aparılmasına, siyasi və iqtisadi sabitliyə nail olması xalqımızın yaddaşında və Azərbaycan tarixində ən əhəmiyyətli hadisələrdən biri kimi qalacaqdır.

Həmin dəyərli ənənədən və təcrübədən qaynaqlanan möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev iqtisadiyyatın daha sürətli inkişaf modelinin nəzəri və praktiki əsaslarını müəyyən etmiş, yoxsulluğun azaldılması, regionların, qeyri-neft sektorunun inkişafı, əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üzrə kompleks proqramlara dəstək vermiş, dünya iqtisadi sisteminə inteqrasiyanı daha da sürətləndirmişdir.

Son 3 ildə ölkənin makroiqtisadi göstəricilərinin və büdcənin artım sürəti əvvəlki illərin artım sürətini xeyli üstələmiş, ümumi daxili məhsul 2 dəfə, bütün maliyyə mənbələri hesabına investisiya qoyuluşu 1,4 dəfə, orta aylıq əmək haqqı 2 dəfə, büdcənin gəlir və xərcləri 2,9 dəfə artmış, inflyasiya 2,2–9,5 faiz civarında olmuş, adambaşına düşən ümumi daxili məhsul 2,1 dəfə artaraq, - cənab Prezident bunu vurğuladı, - ilin axırlarına 2 min ABŞ dollarına, büdcə xərcləri isə 3,1 dəfə artaraq təqribən 500 ABŞ dollarınadək yüksələcəkdir. Əminəm ki, makroiqtisadi göstəricilərin artım sürətinə görə dünya iqtisadi məkanındakı liderliyimiz cari ildə də davam edəcəkdir.

Dövlətin müdafiə qüdrətinin gücləndirilməsi, ordu quruculuğunun müasir standartlara çatdırılması istiqamətində radikal addımlar atılmış, qısa müddətdə bu xərclərin büdcədəki xüsusi çəkisi 15,3 faizədək qalxmışdır. Təkcə onu demək kifayətdir ki, müdafiə xərcləri 2006-cı ildə 2 dəfə, 2004-2005-ci illərdəkindən təqribən 1,2 dəfə çoxdur. Yəni 2 ildəki məcmu xərclərdən 1 ildəki xərc 1,2 dəfə çoxdur.

Ölkə Prezidenti dövlət büdcəsinin problemlərinin hərtərəfli təhlilinə böyük rəvac verərək, əməli tədbirlər görmüş və konkret tapşırıqlar vermişdir. Həmin diqqətin təzahürü olaraq, büdcə dövlətin maliyyə sisteminin mühüm tərkib hissəsinə və iqtisadi mexanizminə çevrilmiş, milli gəlirin yenidən bölüşdürülməsi, iqtisadiyyatın stimullaşdırılmasına təminat kimi mühüm dövlət funksiyalarının yerinə yetirilməsini öz üzərinə götürmüşdür.

Çox böyük fərəhlə demək olar ki, son illər dövlət büdcəsi inkişaf və quruculuq büdcəsinə çevrilmiş, bütün iqtisadi islahatlar, həyata keçirilən proqramlar, əsasən, dövlət büdcəsinin geniş investisiya bazasından bəhrələndiyi üçün uğurla nəticələnmişdir.

Cənab Prezidentin təşəbbüsü ilə aşkar edilmiş ehtiyat mənbələri hesabına 2005-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri 1 trilyon 15 milyard manat artırılmış, ixrac neftinin satış qiymətinin fərqi hesabına xəzinəyə toplanmış 300 milyard manatdan çox vəsait idarə olunmaq üçün Dövlət Neft Fonduna köçürülmüşdür.

2005-ci ilin yekunlarının ilkin təhlili Prezidentimizin müəyyən etdiyi iqtisadi strategiyanın düzgünlüyünü, çevikliyi və şəffaflığını, dövlət büdcəsinin dinamik inkişafını, ölkənin maliyyə resurslarının yüksək sürətlə artdığını bir daha təsdiqlədi.

Operativ məlumatlara əsasən, 2005-ci il dövlət büdcəsinin mədaxili 10 trilyon 28 milyard manat və ya 100,5 faiz icra edilərək, 2004-cü ilə nisbətən 43,5 faiz çox olmuşdur. Belə artım dünyada yoxdur.

2005-ci ildə dövlət büdcəsinin xərcləri 10 trilyon 705 milyard manat və ya 97,2 faiz icra olunmuşdur ki, bu da 2004-cü ilə müqayisədə 42,5 faiz çoxdur.

Bu dövrdə bütün xərc bölmələrinə lazımı miqdarda vəsait açılmış, ölkə rəhbərliyinin dəstəklədiyi məqsədyönlü tədbirlər təcili öz həllini tapmışdır.

Hesabat ilinin sonuna minimum aylıq əmək haqqının məbləği 150 min manata qaldırılmış, 2006-cı ildən isə bu məbləğin nəzərəcarpacaq artımı proqnozlaşdırılmışdır. Həmin məqsədə dövlət büdcəsindən 2005-ci ildə 660 milyard manat, 2006-cı ildə isə 157 milyard manat vəsait ayrılmışdır ki, bu da 630 mindən çox əhalinin maddi təminatının yaxşılaşdırılmasına imkan verəcəkdir.

Keçən il aspirantların, tələbələrin təqaüdləri 2,5 dəfə, məcburi köçkünlərin aylıq yemək xərcləri 20 faiz, işləməyən əmək pensiyaçıların pensiya və müavinətlərinin minimum həddi 25 faiz artırılmışdır.

Hesabat ilində ölkə Prezidentinin imzaladığı fərman və sərəncamların 56-sı əmək haqlarının, pensiya və müavinətlərin, fəxri adlara, elmi dərəcələrə görə verilən əlavə və təqaüdlərin, müharibə veteranlarına və əlillərə verilən ödənişlərin artırılmasına, regionların, ayrı-ayrı sahələrin və sahibkarlığın inkişafı proqramlarına aiddir ki, bu da təxminən 2 milyondan çox vətəndaşın sosial güzəranının daha da yaxşılaşdırılması deməkdir.

Diplomatik nümayəndəliklərdə çalışan işçilərin əmək haqlarının orta hesabla 30 faizədək artırılmasına, səfirlik və nümayəndəliklərin maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılmasına investisiya xərcləri və ehtiyat fondu hesabına 93 milyard manat vəsait ayrılmışdır.

Ölkə Prezidentinin təşəbbüsü ilə yol və post-patrol xidmətlərinin sırası və kiçik rəis heyətinin xüsusi rütbəsi olan əməkdaşlarının aylıq vəzifə maaşları orta hesabla 5-6 dəfə artırılmış, Bakı şəhəri üzrə yol polisinin maşın parkı müasir tələblərə cavab verən nəqliyyat vasitələri ilə təmin edilmişdir.

Aqrolizinq, ipoteka, sahibkarlara kreditlərin verilməsi, Milli Məclisə seçkilərin keçirilməsi üçün nəzərdə tutulan vəsaitlər büdcədən tam istifadə edilmişdir.

2005-ci ildə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərcləri üzrə 805 milyard manat vəsait istifadə edilmişdir ki, bu da 2004-cü illə müqayisədə 1,8 dəfə çoxdur.

2005-ci il dövlət büdcəsinin faktiki kəsiri ÜDM-in 0,7 faizini təşkil etmişdir ki, bu da proqnoza nisbətən 0,6 bənd azdır.

Keçən il icmal büdcənin gəlirləri 27,8 faiz çox, xərcləri isə 97,6 faiz icra edilmişdir. Bu, 2004-cü illə müqayisədə gəlirlər üzrə 53,5 faiz, xərclər üzrə 34,1 faiz çoxdur.

Antiinflasiya tədbirləri diqqətdə saxlanılmaqla vəsaitlərin xərclənməsi nisbəti gözlənilmiş, dövlət büdcəsindən maliyyələşən bir sıra təşkilatlarda əmək haqlarının ödəniş kartları vasitəsilə verilməsinə başlanılmış, şərait olan yerlərdə isə hazırlıq işləri tamamlanmaq ərəfəsindədir.

Cənab Prezident, ümidvaram ki, Sizin bilavasitə qayğınızla 2006-cı il həm də çoxdan gözü yolda qalan vətəndaşlarımızın çox mürəkkəb problemləri olan əmanətlərin qaytarılmasına başlanılması ili kimi yadda qalacaqdır.

Operativ məlumatlara əsasən, 2006-cı il yanvarın 1-nə ölkənin istifadə edilmiş dövlət zəmanətli xarici borcu 1,6 milyard ABŞ dolları olmuşdur ki, bu da 2005-ci ildə istehsal olunan ÜDM-in 12,6 faizinə bərabərdir.

Beynəlxalq maliyyə təsisatlarının fikrincə, biz bu məsələdə digər ölkələrdən çox yaxşı vəziyyətdəyik və gələcək nəsil üçün artıq borclanma siyasətini həyata keçirmirik, bu sahəyə çox böyük diqqətlə yanaşıırıq.

Ölkədə kreditlərin idarə olunması üzrə xarici və yerli valyutada reytingi Böyük Britaniyanın FİTÇ Reyting Agentliyi tərəfindən "BB" səviyyəsində sabit qiymətləndirilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

2006-cı ildə qarşıda duran ən ümdə vəzifəmiz 67-70 faiz büdcə artımları və ölkəmizə daxil olacaq böyük valyuta axınları zamanı makroiqtisadi sabitliyi, nəyin bahasına olursa-olsun, qorumaqdır.

Sizin xüsusi diqqətiniz və nəzarətiniz altında dövlət büdcəsinin elmi-nəzəri, metodoloji strukturu ildən-ilə təkmilləşir. Həmin prosesin uğurla davamı üçün növbəti illər ərzində iqtisadiyyatın digər sahələrində də islahatların daha da dərinləşdirilməsini, lizinqin inkişafını, idarəetmə xərclərinin azaldılmasını, bir sıra məsələlərin mərhələli həllini vacib sayırıq.

Cənab Prezident!

Əmin edirik ki, dövlət maliyyəsinin inkişafı, büdcə və vergi siyasətinin təkmilləşdirilməsi, sosial-iqtisadi problemlərin müsbət həlli yolunda fəal iştirakçı və Sizə yardımçı olacağıq.

İnanırıq ki, 2006-cı il ölkəmiz üçün çox yaddaqalan bir inkişaf ili olacaqdır.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

İQTİSADI İNKİŞAF NAZİRİ HEYDƏR BABAYEVİN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə başlanmış sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi nəticəsində 2005-ci ildə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı daha da sürətlənmiş, əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün əhəmiyyətli işlər görülmüşdür.

Möhtərəm Prezident, Sizin qeyd etdiyiniz kimi, inkişaf sürətinə görə nəinki MDB məkanında, hətta dünyada ön sıralara çıxmış Azərbaycanda ötən il ÜDM-in artımı 26,4 faiz təşkil etmişdir. Təbii ki, belə yüksək inkişaf sürəti düşünülmüş iqtisadi doktrinanın real nəticəsidir və mən 2005-ci ilin yekunlarının bəzi məqamları üzərində qısaca dayanmaq istərdim.

Ötən il iqtisadi qanunvericiliyin beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırılması prosesi davam etdirilmiş, 20-dən çox qanun, o cümlədən "İpoteka haqqında", "Sosial sığorta haqqında", "Azərbaycan Respublikasının 2006-cı il dövlət büdcəsi haqqında", "Ailə kəndli təsərrüfatı haqqında" "Telekommunikasiya haqqında" və sair mühüm sənədlər qəbul edilmişdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatının lokomotivi sayılan neft-qaz sektorunda layihələrin həyata keçirilməsi, xüsusilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərlərinin inşası ölkəmizin uzun illər üçün davamlı inkişafının möhkəm təməlini yaratmışdır. Yeri gəlmişkən vurğulamaq istərdim ki, neftin müxtəlif istiqamətli ixrac infrastrukturunun mövcudluğu Azərbaycanı gələcəkdə hər hansı təzyiqdən qorumaq imkanı verir və bu baxımdan iqtisadi təhlükəsizliyimizin mühüm amilidir.

2005-ci ildə neft sazişlərinin həyata keçirilməsindən əldə edilmiş 660 milyon yeni manat həcmində gəlir, ötən illərdə olduğu kimi, ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin artmasına, sosial baxımdan çox ehtiyacı olan vətəndaşlarımızın həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmişdir. Belə ki, Ağdam, Füzuli, Biləsuvar, Bərdə və Ağcabədi rayonları ərazisində məskunlaşmış qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial, mənzil-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına, məşğulluğunun təmin edilməsinə təxminən 40,4 milyon yeni manat, Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin inşasına 41 milyon yeni manat xərclənmiş, dövlət büdcəsinə 150 milyon yeni manat məbləğində vəsait köçürülmüşdür.

Neft-qaz sektorundakı uğurlar digər istehsal sahələrinin yüksək sürətlə inkişafını təmin etmiş və nəticədə ötən il sənaye məhsulunun artımı 33,5 faiz təşkil etmişdir.

Aqrar sektorda müsbət meyillər daha da möhkəmlənmiş, xüsusilə cənab Prezidentin tapşırığı ilə dövlət büdcəsinin vəsaitləri hesabına texnika və gübrənin alınaraq, fermerlərə güzəştli şərtlərlə verilməsi kənd təsərrüfatı istehsalının 7,5 faizlik artımını təmin etmişdir. Bu sahədə əhəmiyyətli məqam ondan ibarətdir ki, artıq bizim gündəlik istehlakımızda yerli məhsullar mühüm yer tutur ki, bu da onların yüksək keyfiyyəti və daha ucuz qiyməti ilə bağlıdır. Digər tərəfdən, aqrar sektorun məhsullarının ixracı da tədricən artır. Kənd təsərrüfatı istehsalının artımını gələcəkdə də stimullaşdırmaq məqsədi ilə qarşıdakı illərdə ünvanlı subsidiyalaşdırma və digər mexanizmlərin tətbiqi nəzərdə tutulur.

Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunda böyük xüsusi çəkiyə malik olan xidmətlər sahəsində son illərdə ciddi yüksəliş müşahidə edilir. Bu, bir tərəfdən, istehsalın inkişafı ilə bağlıdırsa, digər tərəfdən, əhəlinin maliyyə imkanlarının yaxşılaşmasından xəbər verir. Ötən il yük daşımaları 9,2 faiz, rabitə xidmətləri 36 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi 26,1 faiz artmışdır.

Ölkəmizin davamlı inkişafının ən mühüm və həlledici şərti sərmayə qoyuluşlarının artırılmasından, onun strukturunun təkmilləşdirilməsindən ibarətdir. Müstəqillik illərində Azərbaycan iqtisadiyyatına 20 milyard dollardan çox xarici sərmayə qoyulmuşdur. Fərəhləndirici haldır ki, bu gün sərmayələrin adambaşına düşən həcminə görə Azərbaycan MDB və Şərqi Avropa ölkələri arasında ilk yerlərdən birini tutur.

2005-ci ildə iqtisadiyyata sərmayə qoyuluşu 12,7 faiz artmışdır. BMT-nin Ticarət və İnkişaf Konfransının (UNCTAD) 2005-ci ildə dərc etdiyi hesabatla görə, sərmayə cəlb ediciliyi baxımından Azərbaycan dünyada birinci yeri tutur. Bu göstərici ÜDM-in adambaşına düşən həcmnin birbaşa xarici sərmayələrin adambaşına düşən həcminə nisbəti əsasında hesablanır və ölkənin xarici sərmayələrə açıqlığını xarakterizə edir. Ölkəmiz bu göstəriciyə görə 2002-ci ildə 13-cü, 2003-cü ildə 3-cü yeri, bu il isə, dediyim kimi, 1-ci yeri tutmuşdur. Cənab Prezident, hesab edirəm ki, bu hesabat Azərbaycanı dünyanın ən yoxsul və zəif inkişaf etmiş ölkələrlə bir sırada yerləşdirən bəzi beynəlxalq təşkilatların qeyri-obyektivliyindən, məsələlərə ikili standartla yanaşmasından xəbər verir.

Ölkə başçısının iqtisadi doktrinasının ən mühüm tərkib hissəsi tarazlı inkişafın təmin edilməsindən ibarətdir. Belə ki, məhz, bu yanaşma inkişafın davamlılığını təmin edə bilər. Təsadüfi deyil ki, cənab Prezident regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasına xüsusi diqqət yetirir. Bunun nəticəsidir ki, 2005-ci ildə 400 yeni emal müəssisəsi fəaliyyətə başlamış, proqramın qəbul edildiyi vaxtdan etibarən 340 min iş yeri yaradılmışdır ki, bunun da 170 mini daimidir.

2005-ci il bazar iqtisadiyyatının əsas atributu olan xüsusi mülkiyyətin, azad sahibkarlığın genişləndirilməsində mühüm mərhələ olmuşdur. Sahibkarlara, xüsusilə regionlardakı sahibkarlara ötən il 200 milyard manat məbləğində güzəştli kredit verilmiş, bunun nəticəsində 17 mindən çox yeni iş yeri yaradılmışdır.

Azərbaycan Prezidentinin apardığı sosial-iqtisadi siyasətinin ən mühüm istiqamətlərindən biri ölkəmizin dünya iqtisadi sistemə inteqrasiyasının sürətləndirilməsindən, ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsindən ibarətdir.

Ötən il, digər sahələrdə olduğu kimi, xarici ticarətdə də müsbət keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermiş, qeyri-neft məhsullarının ixracı 2004-cü illə müqayisədə 61 faiz artmışdır.

Möhtərəm Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Sadalanan uğurların daha da möhkəmləndirilməsi, cənab Prezidentin müəyyən etdiyi siyasətin reallaşdırılması üçün 2006-cı ildə qarşımızda çox mühüm vəzifələr durur. İlk növbədə, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə bazar iqtisadiyyatlı ölkə kimi tanınması istiqamətində işlərin sürətləndirilməsi nəzərdə tutulur. Azərbaycandan dünya bazarına rəqabətqabiliyyətli malların çıxarılmasını təmin etmək üçün müqayisəli üstün sahələrin inkişafına xüsusi diqqət yetiriləcək, maliyyə imkanlarının artması ilə əlaqədar dövlət bu proseslərdə daha fəal iştirak etməlidir.

2006-cı ildə Dünya Ticarət Təşkilatı ilə danışıqlar həlledici mərhələyə qədəm qoyacaqdır. Cənab Prezident, verdiyiniz tapşırığa əsasən, - bunu şüar kimi qəbul etmişik, - biz Azərbaycanın Dünya Ticarət Təşkilatına üzv qəbul olunmasını çox təmkinlə həyata keçirəcəyik. Burada əsas məqsədimiz Siz dediyiniz kimi, bu təşkilata maksimum əlverişli şərtlərlə daxil olmaqdan ibarətdir.

Təbii ki, bütün bu tədbirlərin kökündə vətəndaşlarımızın həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi durur. Cənab Prezidentin tapşırığına uyğun olaraq hazırlanan Yoxsulluğun Azaldılması və Davamlı İnkişaf Proqramının əsas fəlsəfəsini məhz BMT-nin Minilliyin İnkişaf Məqsədlərinin Azərbaycanda reallaşması təşkil edəcəkdir.

Bu il minimum əmək haqqı və pensiyaların səviyyəsinin minimum istehlak səbətinin dəyərində yaxınlaşdırılması, sosial sığorta sisteminin təkmilləşdirilməsi, əmanətlərin qaytarılması, ipoteka kreditlərinin verilməsi, istehlakçıların hüquqlarının daha etibarlı qorunması və digər əhəmiyyətli işlər görülməkdir ki, bunlar da, şübhəsiz, əhalinin həyat səviyyəsinə müsbət təsir göstərəcəkdir.

Cənab Prezident!

Sizi əmin etmək istərdim ki, müəyyən etdiyiniz siyasətin, verdiyiniz tapşırıqların layiqincə həyata keçirilməsi üçün bütün imkanlarımızı səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

VERGİLƏR NAZİRİ FAZİL MƏMMƏDOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Müstəqillik əldə edildikdən sonra Azərbaycanda iqtisadi inkişafın möhkəm təməli ümummilliyetimiz Heydər Əliyevin idarəçilik məharəti, gərgin və yorulmaz əməyi nəticəsində qoyulmuşdur. Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi inkişaf strategiyasının bu gün, cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən böyük dinamizmlə davam etdirilməsi ilə iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi üçün əlverişli şərait yaradılmışdır ki, bunun da nəticəsində indi Azərbaycan dünya dövlətləri arasında ən yüksək inkişaf sürətinə malikdir.

Əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və çoxlarının əfsanə kimi qəbul etdiyi qlobal iqtisadi layihələr reallığa çevrilmişdir.

Respublikanın iqtisadi-sosial həyatında baş verən köklü dəyişikliklər Azərbaycanın vergi sistemində də əsaslı irəliləyişlərin olması üçün zəmin yaratmış və hesabat ilində bir çox nailiyyətlər əldə edilmişdir. Möhtərəm cənab Prezident, əlbəttə, vergi sistemindəki irəliləyişlərin Sizin ali tələblərinizə tam cavab verməsini söyləmək heç də düzgün olmazdı.

2005-ci ildə vergi orqanları tərəfindən 7 trilyon 102 milyard manat proqnoza qarşı dövlət büdcəsinə 7 trilyon 137,5 milyard manat vəsaitin daxil olması təmin edilmiş, proqnoza 100,5 faiz əməl edilmişdir. 2005-ci ildə büdcəyə daxil olmuş vəsaitlərin həcmi 2004-cü il ilə müqayisədə 2 trilyon 111,5 milyard manat və ya 42 faiz çox olmuşdur.

Hesabat dövründə qeyri-neft sektoru üzrə büdcəyə 4 trilyon 202 milyard manat proqnoza qarşı 4 trilyon 426,5 milyard manat vəsait daxil olmaqla, proqnoz tapşırığına 105,3 faiz əməl edilmişdir. Keçən illə müqayisədə bu göstərici 1 trilyon 322,5 milyard manat və ya 42,6 faiz çoxdur.

Qeyri-dövlət sektoru üzrə 3 trilyon 396 milyard manat proqnoza qarşı 3 trilyon 804 milyard manat vəsait (112 faiz) daxil olmuşdur ki, bu da 2004-cü ildəkindən 1 trilyon 213 milyard manat və ya 46,8 faiz çoxdur.

Ötən ildə 2002-ci ilə nisbətən vergilərin yığılması sənaye sahəsində 2 dəfə, tikinti sahəsində 2,6 dəfə, ticarət və xidmət sahəsində 28 faiz, nəqliyyatda 32,6 faiz, rabitədə 2,7 dəfə, tütün məhsulları istehsalında 3 dəfə, alkoqollu içkilər istehsalında 20 faiz, digər sahələrdə isə 2,8 dəfə artmışdır.

2005-ci ildə Vergi Məcəlləsinə 73 əlavə və dəyişiklik edilməsi barədə müvafiq layihə hazırlanaraq Milli Məclisə təqdim edilmiş və 2005-ci il dekabrın 16-da Sizin tərəfinizdən təsdiq edilmişdir. Bu dəyişikliklərdən 25-i redaktə xarakterli olmuşdur. Digər dəyişikliklər isə, əsasən, beş istiqaməti əhatə etmişdir.

Birinci istiqamət dörd maddə üzrə denominasiya ilə əlaqədar dəyişikliklərdir ki, bunlar da mövcud vergi dərəcələrinin yeni Azərbaycan manatına uyğunlaşdırılması məqsədi ilə aparılmışdır.

Növbəti istiqamət vergi ödəyicilərinin hüquqlarının genişləndirilməsi ilə bağlı dəyişikliklərdir.

Üçüncü istiqamət hüquqi şəxslərin mənfəət vergisinin dərəcəsinin cənab Prezident, Sizin bilavasitə tapşırığınızla 24 faizdən 22 faizə endirilməsi və fiziki şəxslərin gəlir vergisinin yuxarı şkalasının 3 milyon manatdan 5 milyon manata qaldırılmasıdır ki, bu da kiçik və orta sahibkarların vergi yükünün azaldılması və işçilərin əmək haqlarından tutulan vergi dərəcəsinin aşağı salınması məqsədi ilə həyata keçirilmişdir.

Dördüncü istiqamət vergi borclarının məcburi alınması ilə əlaqədardır. Bu dəyişikliklər vergi borclarının alınması inzibətçiliğinin təkmilləşdirilməsinə, vergi borcu əvəzinə hərraca çıxarılmış əmlakların satışı proseslərinin sadələşdirilməsinə aiddir.

Sonuncu, beşinci istiqamət isə əlavə dəyər vergisi (ƏDV) üzrə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə aparılmış dəyişikliklərdir. Bu, ƏDV qeydiyyatını sərtləşdirmək və bu sahədə vergi hüquqpozmalarına qarşı ciddi maliyyə sanksiyaları tətbiq etməklə, ƏDV fırıldaqçılığı ilə məşğul olan yalançı sahibkarlara qarşı səmərəli mübarizənin təşkili məqsədi ilə edilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident,

Hesabat dövründə vergi orqanlarının maddi-texniki bazası gücləndirilmiş, regionlarda müasir tələblərə cavab verən 5 yeni inzibati bina tikilmiş, bu binalar ən müasir kompüterlər və texniki avadanlıqlarla təmin olunaraq, fibro-optik xətlərlə Vergilər Nazirliyinin mərkəzi informasiya bazasına qoşulmuşdur. Beləliklə, Naxçıvan Muxtar Respublikası da daxil olmaqla, ölkənin bütün vergi orqanlarının vahid şəbəkədə birləşdirilməsi işi başa çatdırılmışdır. Bu yeniliklər vergi orqanları əməkdaşlarının vergi ödəyicilərinin apardığı əməliyyatlara nəzarətini təmin etmiş, eyni zamanda, vergi ödəyicilərinə internet vasitəsilə bəyannamələrini təqdim etməyə imkan yaratmışdır. 2006-cı il fevralın 1-dən vergi sistemində daxili yazışmalarda kağızdan istifadəyə son qoyulur və bütün yazışmalar elektron formatda aparılacaqdır.

Vergi ödəyicilərinə xidmətin səviyyəsi artırılmış, nazirliyin internet saytının və 195 nömrəli telefon məlumat xidmətinin imkanları genişləndirilmişdir. Vergi ödəyicilərinə bütün sutka ərzində hər iki resurs vasitəsilə vergilər haqqında zəruri məlumatları əldə etmək imkanı yaradılmışdır. Təkcə 2005-ci ildə 260 min nəfər internet saytıdan, 123 min nəfər isə 195 nömrəli telefon məlumat xidmətindən istifadə etmişdir ki, bu da həmin xidmətlərin respublikada ən çox istifadə olunan məlumat mənbəyinə çevrilməsi deməkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, 2005-ci ildə bilərəkdən vergidən yayınma, qanunsuz sahibkarlıq və digər qanunazidd hərəkətlərə qarşı ciddi mübarizə aparılmış, bu xüsusatdan olan materiallar üzrə 281 cinayət işi qaldırılmışdır. 64 nəfər haqqında həbs qətimkan tədbiri seçilmiş, dövlətə dəyən ziyandan 33,1 milyard manat ödənilmiş, uçotdan yayındırılmış 389 milyard manat məbləğ müvafiq uçot sənədlərində bərpa edilmişdir. Axtarışda olan 62 şəxs tərəfimizdən tapılaraq məhkəmə orqanlarına təhvil verilmiş və barələrində məhkəmələrin qərarları ilə həbs qətimkan tədbiri seçilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, çıxışımın əvvəlində qeyd etdiyim kimi, hesabat dövründə istər büdcə daxilolmaları sahəsində, istər vergi inzibatçılığında yol verilmiş nöqsanlara, istərsə də vergi nəzarətinin müxtəlif sahələr üzrə tam həyata keçirilməməsi hallarına rast gəlinmişdir. Belə ki, 2005-ci ildə doqquz iri dövlət vergi ödəyicisindən yeddisi üzrə hesablanmış vergilərin büdcəyə alınmasına tam şəkildə nail olunmamış, əlavə hesablanmış vergilərin toplanmasında problemlər mövcud olmuşdur.

Eyni zamanda, işçilərin peşəkarlıq səviyyəsinin müasir tələblərə tam cavab verməməsi, xüsusilə onların kompüter biliklərinin artırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər tam başa çatdırılmamışdır.

Nağd hesablaşmaların aparılması, o cümlədən şadlıq evlərinin, iri ticarət obyektlərinin fəaliyyəti üzərində, mənzil tikintisi ilə məşğul olan şirkətlərin vergiyə cəlb edilməsində, əmək müqaviləsi bağlanmadan işlərə cəlb edilmiş şəxslərin aşkarlanmasında, nəqliyyat vasitələrinin vergiyə cəlb olunmasında, saxta vergi hesab-fakturaları ilə əməliyyat aparən “işbazların” tam axıra qədər ifşa olunmasında bir sıra çatışmazlıqlar olmuşdur.

Cənab Prezident, yuxarıda göstərilən nöqsan və çatışmazlıqların obyektiv və subyektiv səbəbləri olmuşdur. İcazənizlə, Sizi əmin etmək istərdim ki, gələcəkdə bu səbəblərin xarakterindən asılı olmayaraq, nöqsan və çatışmazlıqların aradan qaldırılması istiqamətində bütün zəruri tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, icazənizlə, cari ildə görüləcək işlərin əsas strateji istiqamətləri barədə də məruzə edərdim. 2005-ci ilə nisbətən daxil olmuş vergilərin miqdarını 812,5 milyon yeni Azərbaycan manatı və ya 57,7 faiz artırmaqla, 2006-cı il üçün nazirlik qarşısında qoyulan 2 milyard 240 milyon yeni Azərbaycan manatı məbləğində proqnoz tapşırığının icrasına nail olacağıq. Eyni zamanda, vergi qanunvericiliyini daha da təkmilləşdirmək istiqamətində zəruri tədbirlər görüləcəkdir.

Vergi ödəyicilərinə xidmətin səviyyəsinin artırılması və vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə kənd rayonlarında vergi ödəyiciləri üçün kompüter terminallarının quraşdırılması, müasir telefon mərkəzinin yaradılması, özəl vergi məsləhətçiləri sisteminin, vergi ödəyicilərinin ombudsman təsisatının formalaşması üçün müvafiq işlərin görülməsi, nazirliyin tədris mərkəzinin fəaliyyətinin müasir tələblər səviyyəsinə çatdırılması üçün bütün zəruri tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

“Elektron hökumət” layihəsinin həyata keçirilməsi istiqamətində Sizin tapşırıqlarımızın icrası olaraq, nazirliyin kompüter şəbəkəsinin imkanlarının genişləndirilməsi və digər dövlət qurumları ilə inteqrasiyası işləri başa çatdırılacaq, yeni, müasir bəyannamə formaları tətbiq ediləcəkdir.

2006-cı ildə geniş struktur islahatları aparmaqla və beynəlxalq təcrübəni öyrənməklə nağd hesablaşmaların aparılmasına nəzarət gücləndiriləcək və bu sahədəki nöqsanlar aradan tam qaldırılacaqdır.

Mənzil tikintisinin vergiyə cəlb edilməsi xüsusi nəzarətə götürüləcək və bu sahədən vergilərin tam yığılmasına nail olunmasına çalışılacaqdır.

Eyni zamanda, avtomobil vasitələri ilə sərnişin və yük daşınması sahəsində əvvəlki illərdən mövcud olan problem Sizin müdaxiləniz sayəsində öz həllini tapmış və müvafiq sənədlərin verilməsi Nəqliyyat Nazirliyinə həvalə edilmişdir. Bu da 2006-cı ildə həmin sahədən vergilərin tam həcmdə yığılmasına imkan yaradacaqdır.

Ən nəhayət, möhtərəm cənab Prezident, ƏDV fırıldaqçılığı ilə məşğul olan şəxslərin tam şəkildə aşkar edilərək, büdcəyə daxil olmalı olan vergilərin yayındırılmasının qarşısının tam alınması istiqamətində bütün tədbirlər görüləcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin gündəlik dəstəyinizə arxalanaraq məruzə edirəm ki, yuxarıda sadaladığım strateji istiqamətlər üzrə aparılacaq işlər istər vergi uçotu, vergi inzibatçılığı, istərsə də vergi nəzarəti sahəsində mövcud nöqsan və çatışmazlıqları aradan qaldırmağa imkan verəcək, kadrların peşə hazırlığı səviyyəsi artırılacaq, vergidən yayınma hallarına qarşı ən sərt metodlar tətbiq ediləcəkdir.

Çıxışının sonunda, icazə verin, bütün vergi işçiləri adından Sizi əmin edirəm ki, Azərbaycanın vergi xidməti orqanlarının əməkdaşları böyük etimadınızın məsuliyyətini dərk edərək, qarşımıza qoyduğunuz tələb və tapşırıqların tam həyata keçirilməsi üçün bütün güclərini səfərbər edəcək və 2006-cı ildə də Sizin göstəriş və tapşırıqlarınızı tam məsuliyyətlə icra etməyə çalışacaqlar.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

İLHAM ƏLİYEV: Bizim gəlirlərimiz, imkanlarımız artır, büdcəmiz artır. Bu, əlbəttə ki, çox müsbət bir haldır. Bunun müxtəlif səbəbləri var. Bəyaz qeyd olunduğu kimi, iqtisadi islahatlar daha da sürətlə gedir. Eyni zamanda, vergi sistemində də islahatlar öz nəticələrini verməkdədir. Amma gəlirlər artdıqca, problemlər də artır və problemlər təkcə makroiqtisadi sabitliyin qorunması ilə bağlı deyildir. Digər problemlər də var. Natəmiz insanlar, fırıldaqçılar, saxtakarlar bundan istifadə edirlər.

Bir müddət bundan əvvəl maliyyə naziri mənə məruzə etdi ki, son zamanlar saxta hesab-fakturaların yayılması, satılması, demək olar, geniş vüsət alıb. Mən tapşırıq verdim ki, bu məsələ ciddi araşdırılsın və cinayət törətmiş şəxslər məsuliyyətə cəlb olunsunlar. Biz buna imkan verə bilmərik. Bu, bizim iqtisadiyyatımıza böyük zərbə vuran yeni bir dələduzluq texnologiyasıdır. Ona görə mən tapşırıram sizə və eyni zamanda, aidiyyəti orqanlara, Baş Prokurorluğa ki, bu məsələ ciddi araşdırılsın və ölçülər götürülsün.

Bilirsiniz, biz gərək bu sahədə şəffaflığı təmin edək. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan hasilat sənayesində şəffaflığın inkişafında çox böyük rol oynayır. Bir neçə il bundan əvvəl Böyük Britaniya tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüsə Azərbaycan ilk olaraq qoşulmuşdur. Hasilat sənayesində şəffaflığın təmin olunması işində bizim fəaliyyətimiz çox təqdirəlayiqdir və eyni zamanda, Azərbaycanın təcrübəsi başqa ölkələr tərəfindən də öyrənilir. Biz hasilat sahəsində buna nail olduq və bu onu göstərir ki, bütün sahələrdə də nail olmalıyıq. O cümlədən maliyyə bazarında, maliyyə sahəsində biz buna mütləq nail olmalıyıq. Yoxsa ki, bu meyillər belə davam etsə, bizim iqtisadiyyatımıza çox böyük zərbə olacaqdır.

Bir də mənə verilən məlumata görə, dövlət təşkilatları bu işlərdə iştirak edirlər. Çünki onların iştirakı olmasa, dövlət şirkətlərinin bu işdə əli olmasa, bu proses gedə bilməz. Yəni ki, deməli, burada onlar - cinayətkarlarla dövlət təşkilatlarında çalışan insanlar, rəhbər işçilər əlbirdirlər. Ona görə mən bu işlə məşğul olan şəxslərə ciddi xəbərdarlıq edirəm ki, bu əməllərdən əl çəksinlər. Bir daha deyirəm ki, cinayət törətmiş insanlar məsuliyyətə cəlb olunacaqlar və ciddi tədbirlər görülməkdir. Siz də bu işdə fəaliyyətinizi gücləndirin.

SƏHIYYƏ NAZİRİ OQTAY ŞİRƏLİYEVİN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Ölkə rəhbərliyinin sosialyönümlü siyasətini, xalqın sağlamlığının qorunmasına diqqət və qayğını iki rəqəmlə əks etdirmək olar: 2003-cü ildə səhiyyəyə 276 milyard manat ayrılmışdısa, 2006-cı ilə səhiyyənin büdcəsi 789 milyard manat məbləğində təsdiq olunmuşdur. Bu da səhiyyə xərclərinə ayrılan vəsaitin artım sürətinə görə dünyanın əksər ölkələrindən yüksəkdir.

Bununla belə, Azərbaycan hazırda keçid dövrünü yaşayır. Təcavüzə məruz qalmış, çoxlu sayda qaçqını, məcburi köçkünü, müharibə əlilləri olan ölkədə səhiyyənin inkişafına ayrılmış vəsaitin səmərəli istifadəsi üçün ən mühüm istiqamətlər müəyyən etmək çox vacibdir.

Bu məqsədlə diaqnostik tədqiqatların və müalicə üsullarının paketi, eləcə də büdcə vəsaiti hesabına alınacaq zəruri dərman preparatlarının, tibbi ləvazimatların siyahısı hazırlanıb təsdiq olunmuşdur. Bakı şəhərinin ən iri üç xəstəxanası zəruri avadanlıqla, dərman preparatları və tibbi ləvazimatlar ilə tam təchiz olunmuşdur. Hazırda bütün xəstələr həmin stasionarlarda, eləcə də ambulator-poliklinika müəssisələrində pulsuz müayinə və müalicə olunurlar. Beləliklə, ilk dəfə olaraq, dövlət tərəfindən zəmanət verilmiş pulsuz ilkin tibbi yardım, təcili, təxirəsalınmaz stasionar müalicəsi və doğuşayardım tam həcmdə təmin edilmişdir. Bundan əlavə, imtiyazlı və aztəminatlı əhali təbəqəsinə pulsuz tibbi yardım göstərmək üçün digər klinik mərkəzlərdə də çarpayılar ayrılmışdır və onlar tam həcmdə dövlət tərəfindən təmin olunur.

Pulsuz tibbi xidmətlərin növlərini və həcmi daha da geniş miqyasda təmin etmək olardı, belə ki, respublikada bir qrup sosial xəstəliklər var ki, onlara böyük həcmdə dərman lazımdır. Hazırda respublikada xroniki böyrək çatışmazlığı ilə hemodializ alan, talassemialı, hemofiliyalı, immunçatışmazlığı virusu daşıyıcıları, kimyəvi terapiya alan onkoloji və vərəmli xəstələrin sayı 16 minə yaxındır və onların həyatı dərmandan asılıdır.

Vərəmli və QİÇS-ə yoluxmuş xəstələrin dərmanla təmin olunması məqsədi ilə hazırda nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla bir neçə layihələr işlənir və onların müalicə problemi demək olar ki, həll olunma mərhələsindədir. Qalan xəstələrin dərman təminatının da dövlət tərəfindən ayrılan vəsait hesabına həyata keçirilməsi vacibdir.

2006-cı ildə dərmanların alınması üçün dövlət büdcəsindən cəmi 19 milyon yeni manat nəzərdə tutulduğu halda, təkcə həmin xəstələrin dərmanla təminatına 20 milyon manatdan artıq vəsait tələb olunur.

Məhz bununla əlaqədar bu qrup xəstəliklərin dövlət büdcəsi hesabına müalicəsini təmin etmək məqsədi ilə Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən çox qısa müddətdə 5 Dövlət Proqramı hazırlanmışdır. Onların 2-si qan xəstəlikləri ilə bağlı proqramlar Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq olunub, qalan 3-ü isə razılaşdırılma mərhələsindədir.

Hazırda hökumət tərəfindən baxılan daha bir proqramı xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Bu da hər yeni doğulan uşağa dövlət hesabına olunan peyvənd, müayinələr, müalicə və s. tibbi yardımın qeydiyyatı plastik kart vasitəsilə aparılması barədədir. "Sağlamlıq pasportu" adlanan elektron daşıyıcı tibbi cəhətdən çox vacibdir, həm uşağı doğulduğu gündən müşahidə etməyə, həm də işlənən tibbi ləvazimatın, dərmanların dəqiq hesabətini aparmağa və mənfə halların qarşısını almağa imkan verir.

Ümumiyyətlə, dərman preparatlarının dövriyyəsi, ixracı və idxalı ilə bağlı müəyyən işlər görülmüşdür. Yeni təşkil edilmiş İnnovasiya və təchizat mərkəzi tərəfindən respublikaya idxal olunan preparatlara tam nəzarət etməyə imkan verən vahid kompüter sistemi yaradılır. 100-dən artıq aptekdə yoxlama aparılmışdır və ciddi pozuntulara görə onların 58-nin fəaliyyəti dayandırılmışdır. Yoxlama zamanı normativlərə uyğun olmayan 34 adda preparatlar müəyyən edilib müsadirə olunmuşdur. Nəzərə alaraq ki, qüvvədə olan qanunvericilik özəl aptek müəssisələrinin fəaliyyətinə daha dəqiq nəzarət etməyə imkan vermir, hazırda Milli Məclisin komissiyaları ilə birlikdə əcazılıq barəsində yeni qanun layihəsi hazırlanır.

Səhiyyə sisteminin çox vacib hissəsi olan sanitar-epidemiologiya sahəsində də müəyyən struktur dəyişiklikləri aparılmışdır. İnzibati ştatların mənasız artırılmasını, rayon bölmələrinin işinin təkrarlanmasını nəzərə alaraq, Bakı Şəhəri Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzi ləğv olunmuşdur.

Bu günə kimi qida məhsulları və qeyri-ərzaq məhsullarının laborator tədqiqatları sovet vaxtından qalan və indiki tələblərə cavab verməyən cihazlarla aparılırdı. Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzində yeni, ən müasir tələblərə cavab verən laboratoriya quraşdırılıb və orada işləyəcək mütəxəssislər indi xaricdə hazırlıq keçirlər.

Ölkə rəhbərliyinin əhalinin sağlamlığının qorunması istiqamətində apardığı siyasətin tam həyata keçirilməsi üçün kadrların düzgün seçilməsi və yerləşdirilməsi çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu sahədə

mövcud olan mərkəzləşdirməyə artıq son qoyulmuşdur. Bütün tibb müəssisələrində işçilərin işə qəbulu və azad edilməsi Əmək Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerlərdə həll olunur. Bunun obyektiv və şəffaf olması üçün tibb işçilərinin işə qəbulu mətbuat vasitəsilə elan verildikdən sonra müsahibə əsasında aparılacaqdır. Həkimlərin hazırlıq səviyyəsini obyektiv qiymətləndirmək məqsədi ilə xüsusi testlər hazırlanıb və indi Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasında elektron daşıyıcısına köçürülür.

Nəhayət, səhiyyə müəssisələrinin maddi-texniki bazası haqqında. Bir neçə tibb müəssisəsini çıxmaq şərti ilə, xəstəxanaların, ambulator-poliklinika müəssisələrinin maddi-texniki bazası heç də qənaətbəxş deyildir. Onların əksəriyyəti nəinki müasir tələblərə, hətta sadə sanitariya-gigiyena normalarına cavab vermir.

Lakin baxmayaraq ki, səhiyyə sisteminin maddi-texniki bazasının, demək olar ki, tam yenidən qurulması çox çətin və mürəkkəb məsələdir, ancaq respublikada gedən proseslər, ölkə rəhbərliyinin səhiyyəyə olan diqqəti və qayğısı həmin məsələyə nikbinliklə baxmağa imkan verir. Belə ki, İnvestisiya Proqramı çərçivəsində respublikanın regionlarında 20-dən artıq səhiyyə obyektinin tikintisi, əsaslı təmiri və təchizatı nəzərdə tutulmuşdur. Eyni zamanda, Dövlət Neft Şirkətinin vəsaiti hesabına ən müasir tələblərə cavab verən 10 regional müalicə-diaqnostika mərkəzinin tikintisi başlanıb və elə cari ildə də onların bir neçəsi istifadəyə veriləcəkdir.

Hazırda Bakının ətraf qəsəbələrində də səhiyyə obyektlərinin təmir-tikinti işləri çox geniş miqyasda həyata keçirilir.

Cənab Prezidentin təklifi ilə ilk dəfə olaraq, sağlamlıq mərkəzlərinin tikintisinə başlanmışdır. Bunlar yeni tipli tibb ocaqlarıdır və ən müasir tələblərə cavab verəcəkdir. Möhtərəm Prezident tərəfindən Zabrat qəsəbəsində təməl daşı qoyulmuş ilk belə mərkəzin tikintisi cari ilin axırınadək başa çatacaqdır.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin başladığı, xalqın sosial vəziyyətinin inkişafına yönəldilmiş siyasət Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən böyük uğurla davam etdirilir. Bunlar səhiyyədə də öz əksini tapır, görülən işlər xalq tərəfindən bəyənilir və dəstəklənir.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

İLHAM ƏLİYEV: Səhiyyə sistemində ciddi islahatlar aparılmalıdır. Mən bilirəm, siz bu işə başlamısınız. Gərək bunu inamla davam etdirəsiniz. Uzun illərdir ki, səhiyyə sistemində heç bir islahat aparılmırdı. Faktiki olaraq, bu sistem dağılırdı, total rüşvətxorluq, korrupsiya hökm sürürdü. Mən bölgələrdə, şəhərdə oluram, bizim tibb mərkəzləri nə gündədir! Oraya ayrılan vəsait faktiki olaraq oğurlanırdı. Təmirə heç bir vəsait ayrılmırdı. Yeni müəssisələr, xəstəxanalar, poliklinikalar tikilmirdi və heç kimə sirr deyil ki, səhiyyə sistemində vəziyyət həddindən artıq ağır idi. Ona görə burada çox ciddi islahatlar aparılmalıdır. Həm ümumi ab-hava sağlamlaşdırılmalıdır, eyni zamanda, əhaliyə göstərilən xidmət yüksək səviyyədə olmalıdır.

İndi bizim iqtisadi imkanlarımız var. Bilirsiniz ki, biz ilk növbədə, bu imkanlardan əhalinin həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmaq və xidmətlərin səviyyəsini qaldırmaq üçün istifadə edirik və edəcəyik. Ona görə gələcəkdə də səhiyyə sistemində ciddi islahatların aparılmasına dəstək olaraq, biz maliyyə vəsaiti ayıracacağıq. Bu, əvvəlki illərdə də var idi. 2005-ci ildə səhiyyə xərcləri, haradasa, 40 faiz artmışdı. Yəni 2005-ci ilin büdcəsində 2004-cü ilə nisbətən 40 faiz, yaxud 44 faiz artmışdı. Amma kim o 44 faiz artımı gördü, hansı xəstə bunu hiss etdi?! Dərmanlar pulla satılır. Heç bir dərman, sargı materialı yox, xəstələr xəstəxanalarda qalmırlar. Çünki dərman yox, müalicə yox, istilik yoxdur, xəstələr evlərdə qalırlar. Bu sistem faktiki olaraq, dağılır. Biz gərək onu xilas edək, faktiki olaraq yenidən quraq.

Saxta dərmanların gətirilməsi. Siz qeyd etdiniz, bu, çox geniş vüsət alıbdir. Bilirsiniz, indi bütün dünyada dələduzluq, saxtakarlıq var. Bir var, hansısa ticarət markasını saxtalaşdırasan, məsələn, geyim əşyası saxta ola bilər, bu, böyük problem deyildir. Amma dərman saxta olanda insanlar əziyyət çəkirlər, öz sağlamlığını itirirlər. Xəstə o dərmanı içir ki, ona kömək etsin. Onun nə təsiri var, ən yaxşı halda təsiri yoxdur, hətta mənfi təsiri də var. Yəni bu bazara da ciddi nəzarət etmək lazımdır.

Mənə verilən məlumata görə, bəzi xəstəxanaların həyətlərində yaşayış binaları tikilir. Bu, bütövlükdə cinayətdir. Mənə deyirlər, səkkiz ya doqquz yerdə xəstəxananın həyətinin bir hissəsi ayrılıb verilib, orada hündürmərtəbəli binalar tikilir. Bu bunaların tikilməsinə kim icazə veribdir? Nə üçün orada binalar tikilir? Binalar tikilməlidir, mən bunu demişəm, bu, inkişafın əlamətidir. Ölkəmiz inkişaf edir, hündürmərtəbəli binalar, müasir səviyyədə tikilən binalar lazımdır. Amma bunlar harada tikilir? Görün, bu adamlarda nə dərəcədə hərislik var, tamah o həddə çatmışdır ki, hətta xəstəxanaların da həyətlərini bölüb orada binalar tikirlər.

Sonra, xalqdan oğurlanmış pullar Azərbaycanda kütləvi iğtişaşların törədilməsinə, müxalifətin dəstəyinə və faktiki olaraq, Azərbaycan dövlətinin əleyhinə fəaliyyətə göndərilirdi. Ona görə, bu məsələ

ciddi araşdırılmalıdır. Xəstəxananın həyətində bina tikmək üçün kim icazə veribdir? Şəhər rəhbərliyi, bu, necə olubdur?

HACIBALA ABUTALIBOV /Bakı Şəhəri İcra Hakimiyyətinin başçısı/: Həmin obyektlərin hamısı özəlləşdirilmiş obyektlərdir.

İLHAM ƏLİYEV: Özəlləşdirilibdir?

HACIBALA ABUTALIBOV: Bəli, Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən razılaşdırılıb və İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən özəlləşdirilibdir. Onlar özəlləşdirilmiş obyektin ərazisində tikilmiş binalardır. Bununla əlaqədar olaraq, Sizin göstərişinizlə o sənədlər Nazirlər Kabinetinə və prokurorluq orqanlarına da göndərilibdir.

İLHAM ƏLİYEV: Bəli, göstəriş vermişəm və Prokurorluğa tapşırıbmışam. Bu, təkcə bu sahədə deyildir. Məndə olan məlumata görə, indi yeni bir praktika meydana çıxıbdir. Hansısa nazirlik, yaxud dövlət təşkilatı İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə etiraz məktubu yazır. Əlbəttə, əvvəlcə onlarla sövdələşərək. Sonra da bəzi yerlərdən, binalardan, böyük dəyəri olan obyektlərdən imtina edirlər. Ondan sonra onu ən aşağı qiymətə özəlləşdirirlər, özləri özəlləşdirir. Yəni bu praktika olub və indi mən bunu araşdırıram. Bu hadisələr də məhz belə sövdələşmə nəticəsində baş vermişdir. Keçmiş səhiyyə naziri, keçmiş iqtisadi inkişaf nazirinə imtina məktubu yazır. O məktubun əsasında orada səhiyyə infrastrukturu, – başqa sahələrdə də var, – aradan qaldırılıb, ləğb olunub, onun yerində ofis, bina tikilir və.s. Ondan sonra da o çirkli pullar Azərbaycanda vəziyyətin gərginləşməsinə yönəldilir. Ona görə, mən tapşırıq verdim ki, ciddi araşdırılsın və cinayət törətmiş insanlar məsuliyyətə cəlb olunmalıdırlar.

Ona görə, səhiyyə sistemində problemlər çoxdur. Yenə də deyirəm, siz bu işlərə başlamısınız. Biz sizi dəstəkləyirik və qısa müddət ərzində gərək orada vəziyyət düzəlsin. İnsanlar yüksək səhiyyə xidməti almalıdırlar.

EKOLOGİYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRİ HÜSEYN BAĞİROVUN ÇIXIŞI

- Zati-aliləri cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev ölkəmizin müstəqilliyini möhkəmləndirmək, siyasi sabitliyi birdəfəlik olaraq həyatımızın normasına çevirmək və sosial-iqtisadi sahələrin sürətli inkişafını təmin etməklə bərabər, ətraf mühit problemlərinin həlli, bu sahədə vahid idarəetmə sisteminin yaradılması məqsədi ilə 2001-ci ildə ətraf mühitin müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı dövlət qurumlarının birləşdirilərək, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin yaradılması haqqında Fərman imzaladı. Nazirlik qarşısında ölkədə ekoloji durumun sağlamlaşdırılması sahəsində təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsi vəzifələri qoyuldu.

Ötən dövr ərzində aparılmış məqsədyönlü dövlət siyasəti və Sizin tərəfinizdən, cənab Prezident, bu siyasətin uğurla davam etdirilməsi, ətraf mühit problemlərinin həllinə göstərdiyiniz xüsusi diqqət və qayğı nəticəsində bir sıra irəliləyişlər əldə edilmişdir.

İcazə verin, bu sahədə 2005-ci ildə görülmüş işlər barədə Sizə hesabat verim.

Qonşu ölkələrdə tamamilə dağılmış ətraf mühit üzrə monitoring sistemi respublikada ətraf mühit komponentləri olan havanın, torpağın və suyun çirklənmə vəziyyətinə səmərəli nəzarətin həyata keçirilməsi məqsədi ilə bilavasitə Sizin tapşırığınızla tam bərpa edilmişdir. Müasir tələblərə cavab verən cihaz və avadanlıqla təchiz olunmaqla, ətraf mühitdə əvvəllər təyin edilməsi mümkün olan 30 çirkləndirici əvəzinə, 3000-ə qədər təhlükəli çirkləndiricinin müəyyənləşdirilməsinə imkan verən 8 laboratoriyanın fəaliyyəti yenidən təşkil edilmiş, analitik tədqiqat işləri avtomatlaşdırılaraq, müasir tələblər səviyyəsinə çatdırılmışdır.

İndi atmosferin, daxili su hövzələrinin, transsərhəd çayların keyfiyyət göstəriciləri, habelə radioaktiv fon üzərində aparılan monitoringin nəticələri gündəlik, ionic, aylıq bülletenlərdə çap olunaraq, aidiyyəti dövlət strukturlarına təqdim olunur, internetdə yerləşdirilir.

Əsas ekoloji problemlərdən hesab olunan, ölkə ərazisinə xaricdə formalaşaraq daxil olan çaylarda süyün keyfiyyətinə operativ nəzarət edilməsi məqsədi ilə Qazax və Beyləqan rayonlarında müasir standartlara cavab verən analitik tədqiqat laboratoriyaları yaradılmış və istifadəyə verilmişdir.

Təhlükəli tullantıların yerləşdirilməsi üçün Bakı-Rusiya sərhədi yolunun 26 kilometrliyində - Sumqayıtın 11 kilometrliyində müasir tələblərə cavab verən poliqon tikilərək istifadəyə verilmiş və burada artıq 40 min kubmetr civə tərkibli zəhərli tullantının xüsusi şəraitdə saxlanması təmin edilmişdir.

Ölkədə, xüsusilə respublikanın iri şəhərlərində bərk məişət tullantılarının idarə olunmasına dair proqram layihəsi hazırlanmışdır.

Bioloji müxtəlifliyin qorunub saxlanması və daha da inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə ölkədə ilk dəfə olaraq, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazisi vahidi kimi, ümumi sahəsi 114 min hektar olan 6 milli park yaradılmışdır. Bu iş 2005-ci ildə də davam etdirilmişdir.

Hörmətli cənab Prezident!

Yeni yaradılmış milli parklardan bir neçəsinin rəsmi açılışında Sizin şəxsən iştirak etməyiniz, bu sahədə mövcud olan maneələrin aradan qaldırılmasına ciddi mesaj vermiş, ölkəmizdə bu sahəyə olan diqqəti əyani nümayiş etdirmişdir.

“Azərbaycan Respublikasında hidrometeorologiyanın inkişafı proqramı”nın icrası uğurla davam etdirilmiş, Finlandiya istehsalı olan ən müasir avtomatik meteoroloji stansiyalar (5 komplekt) və digər müasir ölçü cihazları quraşdırılmaqla, dövlət hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin modernləşdirilməsi davam etdirilməkdədir.

Ölkədə ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində əsas fəaliyyət “çirkləndirən ödəyir” prinsipi əsasında qurulmuş, nəticədə ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fonduna daxilolmalar nəzərəcəpəcaq dərəcədə artırılmışdır. Belə ki, 2004-2005-ci illərdə fonda 4,55 milyard manat vəsaitin ödənilməsi təmin edilmişdir ki, bu da 2002-2003-cü illərlə müqayisədə (2,22 milyard man.) 2 dəfə çoxdur.

2001-ci ildən bu günədək aparılmış geoloji-kəşfiyyat işləri nəticəsində, 4 yeni qızıl yatağı da daxil olmaqla, 53 (2005-ci ildə 14) faydalı qazıntı yatağı aşkar edilmiş, ölkənin bu istiqamətdə sənayesinin inkişafı üçün şərait yaradılmışdır.

Geoloji-kəşfiyyat işlərinin daha səmərəli aparılmasının təmin edilməsi üçün Fiziki-Kimyəvi Tədqiqatlar Mərkəzinin fəaliyyəti, demək olar ki, sıfırdan başlayaraq, yenidən təşkil edilmişdir.

Hörmətli cənab Prezident!

Fürsətdən istifadə edərək, geoloji-kəşfiyyat işlərində əldə edilmiş bir nailiyyəti də diqqətinizə çatdırım. Azərbaycan tarixində ilk dəfə olaraq, yeni kəşf edilmiş səpinti qızıl yataqlarında aparılmış sənaye-sınaq-kəşfiyyat işləri nəticəsində 573,3 qram miqdarında yüksək əyarlı sərbəst qızıl əldə olunmuşdur və bunu Sizə nümayiş etdirmək istərdim.

Cənab Prezident, yeni kəşf olunan qızıl yataqlarından 2004-cü ildə Sizin tapşırığınızla alınmış qurğuların köməyi ilə kəşfiyyat, həm də sənaye təcrübə işləri aparılarkən bu cür qızıl əldə olunmuşdur.

İLHAM ƏLİYEV: Azərbaycanın ilk təbii qızılı. Yəni bundan əvvəl Azərbaycanda belə miqyasda təbii qızıl olmayıb.

HÜSEYNQULU BAĞIROV: Bəli, belə miqyasda yox idi, olmayıb. Kəşfiyyat-axtarış işləri aparılıb, tapılıb. Ola bilsin, qədim zamanlarda, min il, beş yüz il əvvəl Azərbaycanda olubdur.

İLHAM ƏLİYEV: Bu, hansı yataqdan çıxarılıb?

HÜSEYNQULU BAĞIROV: Naxçıvanda və Kiçik Qafqaz dağlarındakı yataqdan çıxarılıb. Ümumiyyətlə, bu sahədə aparılan işlərin nəticəsidir.

Cənab Prezident, Sizin tapşırığınıza əsasən, əldə olunan bu təbii qızıl nümunəsi Azərbaycan Tarixi Muzeyində saxlanılmaq üçün qanuni şəkildə təqdim olunacaqdır.

Sizin tapşırığınıza əsasən, Abşeron yarımadasının yararsız vəziyyətə düşmüş torpaq sahələrinin, o cümlədən Heydər Əliyev adına beynəlxalq hava limanının ətraf ərazilərinin, Bibiheybət ərazisinin, Heydər Əliyev prospektinin aeroport yolu hissəsinin, Abşeron göllərinin, Bakı buxtasının ekoloji vəziyyətinin bərpa edilməsi məqsədi ilə irimiqyaslı tədqiqat işləri aparılmış, layihə təklifləri hazırlanmışdır. Bu problemlərin ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etdikcə, imkanlar artdıqca mərhələlərlə həll edilməsi mümkündür.

Azərbaycanın su ehtiyatlarının 70 faizinin ölkə ərazisindən kənarında formalaşması və Gürcüstanla müqayisədə su ehtiyatının təqribən 6 dəfə az olması, Kür və Araz çaylarının qonşu dövlətlərin ərazilərində həddindən artıq çirklənməyə məruz qalması, əhalinin, əsasən də Kür və Arazboyu yaşayış məntəqələrinin keyfiyyətli içməli su ilə təmin edilməsinə diqqəti cəlb edir.

Hörmətli cənab Prezident! Yeri gəlmişkən, məlumat verim ki, Bakı, Sumqayıt şəhərlərinin və Abşeron yarımadasının digər yaşayış məntəqələrinin keyfiyyətli içməli suya olan tələbatının yaxşılaşdırılması barədə verdiyiniz tapşırığın icrası olaraq, Oğuz-Qəbələ sahəsində yeraltı suların kəşfiyyatı uğurla davam edir. Qazılmış quyularda ehtimal olunandan 2-3 dəfə artıq su ehtiyatı müəyyən edilmişdir. Bu şəkil həmin prosesi nümayiş etdirir.

Zati-aliləri cənab Prezident!

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin çoxminli kollektivi adından Sizi əmin etmək istəyirəm ki, əsas ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və Sizin tərəfinizdən uğurla, qətiyyətlə, Sizə xas olan dəmir iradəyə söykənərək davam etdirilən siyasətin, o cümlədən ətraf mühit strategiyasının həyata keçirilməsi üçün üzərimizə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcək, respublikamızın ekoloji mühitinin sağlamlaşdırılmasına nail olacağıq.

İLHAM ƏLİYEV: Mən tapşırırsam ki, ekoloji proqram hazırlansın. Siz bu işlə məşğulsunuz. Biz gərək buna böyük diqqət göstərək, bizim iqtisadi imkanlarımız artır, maddi resurslarımız artır. Azərbaycanın və Bakının ekoloji vəziyyətini biz gərək yaxşılaşdıraq. Çünki xüsusilə Bakıda, Abşeron yarımadasında vəziyyət o qədər də ürəkaçan deyildir. Ona görə proqramı hazırlayın. Yəqin ki, biz ayrıca müşavirə keçirəcəyik və bütün bu məsələləri müzakirə edəcəyik.

Bu qızılı da apar, muzeyə qoyarsınız.

DÖVLƏT SOSIAL MÜDAFİƏ FONDUNUN SƏDRİ SƏLİM MÜSLÜMOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin quruculuq sahəsində başladığı çoxşaxəli islahatların bu gün Sizin tərəfinizdən sürətlə davam etdirilməsi hər birimizin fəaliyyəti üçün geniş meydan açır. Respublikamızın istər insan amili, istərsə də iqtisadi baxımdan potensial imkanları nəzərdə tutulan islahatların vaxtında və yetərinə reallaşdırılmasına münbit şərait yaradır.

Bu şəraitdən uğurla istifadə edən Dövlət Sosial Müdafiə Fondu 2005-ci il ərzində aztəminatlı əhəlinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra səmərəli addımlar atmışdır.

Cənab Prezident, sosial sığorta haqlarının toplanması, pensiyaların təyin olunması və maliyyələşdirilməsi, onların ödənişinə nəzarətin təşkili üzrə cari proseslər vaxtında və uğurla həyata keçirilməklə yanaşı, Sizin ölkəmizin və onun ayrı-ayrı regionlarının sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi, eləcə də antiinflasiya tədbirlərinin gücləndirilməsi barədəki fərmanlarınızla müəyyən edilmiş vəzifələrin yerinə yetirilməsi təmin olunmuşdur. Bundan başqa, 2001-ci il iyulun 17-də ulu öndərimiz tərəfindən təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikasında Pensiya İslahatı Konsepsiyası"na uyğun olaraq, ölkədə yeni sığorta-pensiya sisteminin qurulması istiqamətində islahatların başa çatdırılması, habelə sığorta-pensiya sahəsində beynəlxalq əlaqələrin qurulması və Azərbaycanın imicinin yüksəldilməsi üçün səmərəli tədbirlər görülmüşdür.

İlkin məlumata əsasən, Fondun 2005-ci ildəki gəlirləri 501,2 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da 2004-cü ilə nisbətən 20 faiz çoxdur. Gəlir proqnozu qeyri-büdcə təşkilatlarının məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə 102,8 faiz, büdcə təşkilatları üzrə isə 93,4 faiz icra olunmuşdur.

2005-ci ildə ödəmə dərəcəsinin 4 bənd aşağı salınmasına baxmayaraq, məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar əvvəlki ilə nisbətən 12,7 faiz artaraq 314,5 milyon manat təşkil etmişdir. Bunun 64,2 faizi və ya 201,8 milyon manatı qeyri-büdcə təşkilatlarının payına düşmüşdür.

Daxilolmaların səviyyəsi bütün pensiya və müavinətlərin vaxtında maliyyələşdirilməsinə imkan vermişdir. Belə ki, dekabr ayının 23-nə qədər artıq bütün ölkə üzrə maliyyələşmə başa çatdırılmışdır. Bu sahədə bir faktı qeyd etmək istəyirəm ki, əgər 2002-ci ilin sonunda 29 faiz ödəmə dərəcəsi ilə 1 ayda toplanan məcburi dövlət sosial sığorta haqları 15,4 milyon manat təşkil edirdisə, 2005-ci ildə 25 faiz ödəmə dərəcəsi ilə bu göstərici 26,2 milyon manat olmuşdur. Bu isə nisbi ifadədə 2 dəfə, mütləq ifadədə isə 70 faiz artım deməkdir.

Fondun xərcləri il ərzində 497 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da 2004-cü ilə nisbətən 19,4 faiz çoxdur. Bütün xərclərin 95,4 faizi və ya 474,2 milyon manatı pensiya və müavinət ödənişlərinə yönəldilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 11 fevral tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı üzrə nəzərdə tutulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə il ərzində zəruri tədbirlər görülmüş, əlillər və şəhid ailələri üçün tikilən 16 obyektin maliyyələşdirilməsinə 4,04 milyon manat vəsait köçürülmüşdür.

İşləməyən əmək pensiyaçılarının orta aylıq pensiya məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 20,7 faiz artaraq 33,8 manata çatmışdır. Bu artım, cənab Prezident, Sizin ötən il ərzində imzaladığınız 5 Fərmanın, Nazirlər Kabinetinin qəbul etdiyi 1 qərarın tətbiqi və "Dövlət qulluqçularının pensiya təminatı haqqında" Qanuna dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi ilə bağlı olmuşdur. Bu fərmanların və qərarın tətbiqi, demək olar ki, bütün əmək pensiyaçılarını əhatə etmiş və onların pensiyalarının aylıq artımı ümumilikdə 6,5 milyon manat olmuşdur.

Bundan əlavə, Sizin xüsusi diqqətinizin təzahürü olaraq qəbul olunmuş "Dövlət qulluqçularının pensiya təminatı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar əvvəllər müxtəlif dövlət vəzifələrində çalışmış 4700 nəfərə yaxın şəxsin pensiya təminatına yenidən baxılmış və bu məqsədə ayda təqribən 550 min manat əlavə vəsait yönəldilmişdir.

Xüsusilə qeyd etmək istəyirəm ki, tərəfinizdən verilmiş bu Fərmanlar və "Dövlət qulluqçularının pensiya təminatı haqqında" Qanuna edilən dəyişikliklər çoxlu sayda pensiyaçıların sosial müdafiəsində əhəmiyyətli irəliləyişə səbəb olmuş, onlarda böyük razılıq doğurmuşdur. Bu da vətəndaşlar tərəfindən Sizin ünvanınıza yazılmış və Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna göndərilən minnətdarlıq məktublarında ifadə olunur. Bu gün Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun qarşısında Sizin qoyduğunuz əsas vəzifə əmək pensiyalarının minimum məbləğinin yoxsulluq həddi səviyyəsindən yüksəyə qaldırılmasıdır və bunun üçün biz yaxın 2 il ərzində bütün mümkün tədbirlərin görülməsini proqnozlaşdırırıq.

Cənab Prezident, pensiyaçıların sayı barədə də bəzi məlumatları məruzə etmək istəyirəm. Hazırda pensiyaçılarımızın sayı 1360 min nəfərdir ki, bunun da 1180 min nəfəri əmək pensiyaçılarıdır. Statistik məlumatlar göstərir ki, son dövrdə yaşa görə əmək pensiyaçılarının sayının artım sürəti aşağı düşür. Eləcə də əlilliyə görə pensiyaya çıxanların say artımı son 3 ildə 2 dəfə aşağı enmişdir. Bu da onu göstərir ki, pensiya islahatlarının aparılması üçün əlverişli demoqrafik şərait yaranmışdır. Çünki hazırda pensiyaya çıxanlar əsas etibarilə İkinci Dünya müharibəsi dövründə doğulan qadın və kişilərdən ibarətdir ki, həmin dövrdə də, məlum olduğu kimi, doğumun səviyyəsi xeyli aşağı düşmüşdü.

Təhlillərimiz göstərir ki, 2012-ci ilə qədər əmək qabiliyyətli yaşda olan əhəlinin sayının daha üstün artması hesabına, pensiya yaşda olan əhəlinin əmək qabiliyyətli yaşda olan əhəliyə olan nisbəti aşağı düşəcək, başqa sözlə, bir pensiyaçıya düşən əmək qabiliyyətli əhəlinin sayı artacaqdır.

Hazırda ölkədə 1 nəfər işləməyən əmək pensiyaçısına düşən uçotda olan sığortaolunanların sayı 1,4 nəfər təşkil edir və bu göstəricinin artırılması üçün DSMF tərəfindən mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Bu tədbirlər nəticəsində uçotda olanların sayı keçən il ərzində təqribən 130 min nəfər artmış, ödənilən əmək haqlarının leqallaşdırılması dərəcəsi yüksəlmişdir. Təbii ki, bu göstəriciyə ölkəmizdə son dövrlər daim artan iş yerləri güclü təsir etmişdir. Ən başlıcası isə, irəliləyişlərin əldə olunmasında Sizin hüquqi və fiziki şəxslərin uçotu və qeydiyyatı üzrə məlumat bazalarının eyniləşdirilməsi üçün verdiyiniz göstəriş xüsusi rol oynamışdır və buna görə Sizə bir daha təşəkkürümü bildirirəm.

Lakin təkə inzibati tədbirlərə əsaslanmaqla, qarşıya qoyulmuş məqsədlərə tam mənada nail olmaq çox çətindir. Dünya təcrübəsi təsdiq edir ki, vətəndaşların pensiyalarının ödənilmiş sığorta haqqı məbləğlərinə əsaslanmaqla hesablanması sisteminə keçmədən, hər bir işləyəni özü üçün sığorta haqlarının daha çox ödənilməsində maraqlı tərəfə çevirmək mümkün deyildir.

Məhz “Azərbaycan Respublikasında pensiya islahatı Konsepsiyası” da hər bir sığortaolunan üçün ödənilən sosial sığorta haqları ilə onun pensiya təminatı arasında birbaşa əlaqənin təmin olunması sisteminin yaradılmasını nəzərdə tutur. Yeni sistemin əsas məzmunu sığortaolunanlar üçün ödənilən sosial sığorta haqlarının fərdi uçotunun qurularaq, vətəndaşların pensiya təminatının həmin uçotun məlumatlarına əsaslanmaqla aparılmasından ibarətdir.

İslahat konsepsiyasında fərdi uçota dair məlumata əsaslanan pensiyaların hesablanması başlanması və yeni pensiya orqanının tam fəaliyyətinin təmin olunması üçün işlərin 2005-ci ildə yekunlaşdırılması nəzərdə tutulmuşdu. Məruzə etdiyim kimi, Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən yeni sistemin fəaliyyəti üçün hazırlıq tədbirləri artıq başa çatdırılmaqdadır.

2005-ci ildə Fondun Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı orqanı, Naxçıvan şəhər şöbəsi, Babək, Kəngərli, Siyəzən və Abşeron rayon şöbələri üçün yeni inzibati binalar tikilmiş, müvafiq avadanlıqla tam təchiz olunaraq istismara verilmiş, Xaçmaz, Qusar, Yevlax, Biləsuvar, Beyləqan, Xanlar, Qəbələ, Göyçay, Qax şöbələrinin inzibati binaları isə islahatların aparılması üçün tələb olunan səviyyədə yenidən qurulmuşdur.

İslahatların mühüm həlqəsi kimi pensiya və müavinətlərin əhəliyə çatdırılmasında müasir texnologiyaların tətbiqinə nail olunmuşdur. Hazırda Bakı və Sumqayıt şəhərlərində 164 bankomat və 115 POS-terminal vasitəsilə 272 min nəfərdən çox pensiyaçıya pensiyalar plastik kartlarla ödənilir. Respublikanın digər şəhər və rayon mərkəzlərində yaşayan 232 min pensiyaçı da 176 bankomat və 56 POS-terminal vasitəsilə bu sistemlə əhatə olunmuşdur. Beləliklə, ümumilikdə, 504 min nəfərdən çox pensiyaçıya (ümumi pensiyaçıların 37 faizi) pensiya və müavinətlərin ödənişi plastik kartlarla aparılmaqdadır. Digər pensiyaçıların da bu sistemlə əhatə olunması üçün tədbirlər görülür.

2006-cı ildən ölkəmizdə yeni pensiya sisteminin fəaliyyətə başlaması üçün pensiya təminatına dair yeni qanunvericiliyin tətbiqi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Fərsətdən istifadə edib, bu işə yaxından göstərdiyiniz dəstəyə görə Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Hazırda “Əmək pensiyaları haqqında” və “Dövlət sosial müavinətləri haqqında” qanun layihələri Milli Məclisdə ikinci oxunuşdan keçmək üçün komissiyalarda müzakirə olunmaqdadır. Ümid edirəm ki, həmin layihələr tezliklə qəbul olunacaq və bununla da Azərbaycan Respublikasında aztəminatlı əhəlinin sosial müdafiəsi sahəsində tamamilə yeni bir sistemi formalaşdıran qanunvericilik bazası yaradılmış olacaqdır. Yəni bu sahədə olan 3 qanun – “Əmək pensiyaları haqqında”, “Dövlət sosial müavinətləri haqqında” və “Ünvanlı sosial yardım haqqında” qanunlar əhəlinin bütün aztəminatlı təbəqələrinin sosial müdafiəsini ünvanlı qaydada təmin edəcəkdir.

Cənab Prezident!

Ölkəmizin islahatlarda qabaqcıl mövqeyi barədə beynəlxalq aləmdəki rəyin daha da möhkəmlənməsinin nəticəsidir ki, Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyası özünün sentyabr ayındakı

Avropa toplantısını Bakıda keçirmişdir. 23 Avropa, MDB və Baltıqyanı dövlətlərin sosial sığorta və pensiya fondlarının rəhbərləri və səlahiyyətli şəxsləri, BMT, Avropa Şurası, Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, Asiya İnkişaf Bankı kimi beynəlxalq qurumların 100-ə yaxın nümayəndəsinin qatıldığı həmin toplantı və orada qəbul olunan Bakı bəyannaməsi ölkəmizin beynəlxalq imicinin daha da möhkəmləndirilməsinə bir töhfədir.

“Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun potensialının gücləndirilməsi” layihəsinə dair BMT-nin İnkişaf Proqramı ilə imzalanmış sazişə uyğun olaraq, respublikanın pilot əraziləri seçilmiş, sığortaolunanların fərdi uçot sisteminin tətbiqinə başlanılmışdır. 1 milyon 500 min ədəd sosial sığorta şəhadətnaməsi hazırlanaraq Fonda gətirilmişdir. Onların doldurulması üçün müvafiq çap xətti qurularaq sınaqdan çıxarılmış və vətəndaşlarımızın müasir standartlara uyğun şəhadətnamələri identifikasiya olunmağa başlanmışdır.

Cənab Prezident, icazənizlə, 1 nömrəli sosial sığorta şəhadətnaməsini Sizə təqdim etmək istərdim.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sonda Sizi əmin etmək istəyirəm ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun kollektivi ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi məqsəd və prinsiplər əsasında, Sizin rəhbərliyiniz altında sürətli iqtisadi inkişafın təmin edilməsi, habelə əhalinin aztəminatlı təbəqəsinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və yeni sosial sığorta-pensiya sisteminin qurulması tədbirlərinin layiqincə icrası üçün bütün imkan və bacarığını daim səfərbər edəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

İLHAM ƏLİYEV: Pensiyaqların səviyyəsi, əlbəttə ki, bizi qane edə bilməz. Düzdür, bu istiqamətdə müsbət irəliləyiş var, amma kifayət qədər deyildir. Mən ümid edirəm ki, 2006-cı ildə ciddi dönüş yaranacaq və bizim pensiyaqlarımız da yaxşı pensiya almalıdırlar. Həm minimum əmək haqqı, həm də pensiya insanların minimum tələbatını ödəməlidir. Bu gün nə minimum əmək haqqı bu tələbatı ödəyir, nə də pensiya. Ona görə bu istiqamətdə addımlar atılacaqdır. Hər halda, biz problemi bilirik və bunun həlli yollarını da bilirik. Əminəm ki, yaxın zamanlarda pensiyalar qalxacaq və 1 milyon 300 min insan daha da yaxşı yaşayacaqdır.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iclasa yekun vurdu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Biz bu gün 2005-ci ilin yekunları haqqında kifayət qədər danışdıq. İndi əsas məsələ 2006-cı ildə nəzərdə tutulmuş bütün planları həyata keçirməkdir. 2006-cı ildə bizim fəaliyyətimiz bir neçə istiqamətdə davam etdiriləcəkdir. Xarici siyasət istiqamətində bizim siyasətimiz açıqdır, aydındır. Biz qonşularımızla ikitərəfli əlaqələrimizi daha da gücləndirməliyik. Biz bu regionda yaşayırıq. Əlbəttə, regional vəziyyət və regionda gedən proseslər bizi biganə qoya bilməz. Eyni zamanda, regional əməkdaşlığın inkişafı üçün Azərbaycan öz töhfəsini vermişdir. Bir sıra mühüm iqtisadi və siyasi layihələrin təşəbbüskarı olmuşdur. Bizim regiondakı mövqələrimiz daha da möhkəmləndirilir.

Nəzərə alsaq ki, bölgədə və geniş mənada regionda enerji təhlükəsizliyi məsələsi kəskinləşmişdir, əlbəttə, Azərbaycanın gələcəkdə önəmi artacaqdır. Bütün nəqliyyat və enerji dəhlizləri, yəni Asiyayı Avropa ilə birləşdirən dəhlizlər Azərbaycanın ərazisindən keçir. Şübhəsiz ki, ölkəmizin coğrafi vəziyyətindən, təbii ehtiyatlarından çox məharətlə istifadə edib öz çəkimi artırmalıyıq və biz buna nail olacağıq. Bir sözlə, qonşularımızla bizim münasibətlərimiz daha da möhkəmlənməlidir. Bu istiqamətdə çox müsbət nəticələr vardır və gələcəkdə də xarici siyasətimizin bu istiqaməti önəmli yer almalıdır.

Mən beynəlxalq təşkilatlardakı iştirakımız barədə iclasın əvvəlində öz fikirlərimi bildirdim. Bu fəaliyyət də bizim üçün çox lazımdır. Azərbaycan müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda iştirak edir, bu təşkilatlara könüllü daxil olubdur, heç kim bizi məcbur etməyibdir. Heç bir təşkilatda üzv olmaq o demək deyil ki, kimsə səni zorla oraya salmaq istəyir, yaxud da səni oradan çıxartmaq istəyir. Azərbaycan üzv olduğu bütün beynəlxalq təşkilatlarda öz yerini möhkəmləndirir. İslam Konfransı Təşkilatında, MDB-də, GUAM-da, Avropa Şurasında, digər təşkilatlarda Azərbaycan çox fəal iştirak edir. Bu təşkilatlarda üzv olmaq bizim üçün lazımdır, bizim maraqlarımıza cavab verir, eyni zamanda əminəm ki, Azərbaycan da bu təşkilatlar üçün çox önəmli ölkədir. Bayaq qeyd etdiyim həmin amillərə görə, bizim önəmimiz daha da artacaqdır.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycanda bəzi siyasi qüvvələr ölkəmizin Avropa Şurası ilə olan münasibətlərinə kölgə salmaq üçün müxtəlif şayiələr, uydurmalar, iftiralar səsləndirirdilər. Onların heç birinin əsası olmamışdır. Bu barədə mənim çıxışlarım da olub, fikirlərim də olubdur. Ancaq buna baxmayaraq, Avropa Şurasının bəzi üzvləri Azərbaycana qarşı ədalətsiz mövqedədirlər. Bu, bu gün yaranan məsələ deyil, bizim Avropa Şurasına üzv olduğumuzun əvvəlindən də var idi, mən onu da xatırlayıram. Bu, siyasi mübarizədir. Elə insanlar, elə siyasətçilər var ki, onlar Azərbaycanı qəbul edə bilmirlər, Azərbaycanı Avropa ailəsinin bir üzvü kimi qəbul etmək istəmirlər. Bunun səbəbləri var, biz də bunları bilirik. Bu barədə mən çox dərinə getmək istəmirəm. Amma bu, faktdır.

O da faktdır ki, bizim əleyhimizə çox güclü erməni lobbisi fəaliyyət göstərir. Erməni lobbisinin dayaqları müxtəlif təşkilatlarda var. Avropa Şurasında erməni siyasətçilərinin, lobbisi üzvlərinin təsiri altında olan kifayət qədər deputat var. Ya siyasi təsir altında, ya iqtisadi təsir altında, yaxud da başqa hansısa bir maraqlar burada istisna olunmur. Bu, mümkündür, biz bunu bilməliyik. Ona görə yenə deyirəm, bu, siyasi mübarizədir və Azərbaycan öz iradəsini açıq şəkildə ifadə etmişdir. Bizim Avropa Şurası ilə əməkdaşlığımız bizə lazımdır və Avropa Şurasına lazımdır.

Mən xatırlayıram, yeni seçilmiş parlamentin ilk iclasında öz çıxışında bunu qeyd etmişdim. Avropa Şurası ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlıq haqqında demişdim. Demişdim ki, Avropa Şurası yalnız Azərbaycan üzrə məruzəçilərdən ibarət deyil və mən haqlı çıxdım. Məruzəçilərin bütün söylərinə baxmayaraq, Avropa Şurası Azərbaycanla olan əməkdaşlığı çox üstün tutdu, heç bir tənqibə uymadı. Bu söylər, bu hərəkətlər hətta Avropa Şurasının deputatları arasında da böyük hiddət doğurmuşdu. Azərbaycanı təcrid etmək cəhdləri, Azərbaycana sanksiya tətbiq etmək cəhdləri, Azərbaycanın əleyhinə ədalətsiz rəy formalaşdırmaq cəhdləri – onların heç birinin təsiri olmadı. Həyat bir daha onu göstərdi ki, Azərbaycan düzgün istiqamətdə inkişaf edir, bizim siyasətimiz Azərbaycan xalqının maraqlarını tam şəkildə əks etdirir. Belə olan halda demək olar ki, öz siyasi nüfuzunu ortaya qoymuş Azərbaycana sanksiya tətbiq etmək istəyən Avropa Şurasının üzvləri, əlbəttə, qərar qəbul etməlidirlər. Bu siyasi fiaskodan sonra özünə hörmət edən siyasətçi, adətən, ya istefa verir, yaxud da öz üzərinə düşən məsuliyyətdən imtina edir. Yəni hər hansı bir siyasi mədəniyyəti əks etdirən, - əgər bu mədəniyyət varsa, - addımlar gözlənilir və bu, təbii olar. Amma buna baxmayaraq, bu olsa da, olmasa da, Azərbaycan öz işini düzgün istiqamətdə qurubdur.

Bir daha deyirəm, Avropa Şurası ilə, bütün başqa təşkilatlarla bizim səmərəli, qarşılıqlı hörmətə əsaslanmış münasibətlərimiz mövcuddur və münasibətlər məhz bu istiqamətdə davam edə bilər. Kimsə

fikirləşirsə ki, Azərbaycanı haradasa təhqir etmək olar, yaxud da Azərbaycanı alçaltmaq olar, Azərbaycanı təcrid etmək olar, onu cəzalandırmaq olar - o insanlar yanılırlar. Bu mümkün deyil və heç vaxt da mümkün olmayacaqdır. Bizim kifayət qədər imkanlarımız var, çəkimiz var, gücümüz var ki, öz siyasətimizi davam etdirək. Bizim siyasət bundan ibarətdir. Biz üzv olduğumuz bütün təşkilatlarla çox səmərəli əməkdaşlıq edirik.

Bizim inteqrasiya siyasətimiz də uğurludur. Avropa İttifaqı ilə yeni qonşuluq siyasəti çərçivəsində tədbirlər planı hazırlanır. Bu proses də çox uğurludur və müsbətdir. Bilirsiniz ki, Avratlantik strukturlara bütövlükdə bizim münasibətimiz çox müsbətdir. İnteqrasiya siyasəti davam etdirilir, əməkdaşlıq güclənir. Burada da biz gərək həmişə reallığa əsaslanaraq. Bizim inteqrasiya siyasətimiz gərək bu reallıqları özündə ehtiva etsin.

Biz bütün addımları vaxtılı-vaxtında atmalıyıq. Gecikməməliyik, amma çox da tələsməməliyik. Yəni bu reallıq təkcə Azərbaycanın reallıqları deyil, misal üçün, Azərbaycanın inkişafının vəziyyətinin hansı səviyyədə olmasından asılı deyildir. Eyni zamanda, inteqrasiya obyektı olan təşkilatların da buna hazır olmasından asılıdır. Yəni münasibətlər qarşılıqlı hörmət əsasında qurulmalıdır. Əgər biz çox tələssək, çox israr etsək və reallığı tam dərk etməsək, bunun ancaq mənfi nəticələri ola bilər. Ona görə bu istiqamətdə davam etməlidir.

Əlbəttə, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində 2006-cı ildə bizim söylərimiz davam edəcək, mən bu barədə öz fikirlərimi bildirdim. Bir daha demək istəyirəm ki, bəzi siyasi qüvvələrin təxribat xarakterli çıxışları Azərbaycan xalqını çaşdırmamalıdır. Azərbaycan müxalifəti, əfsuslar olsun ki, istər daxili siyasətdə, istər Avropa Şurası ilə bizim münasibətlərdə, istərsə də Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllində yalanın rüporuna çevrilibdir.

Söz düşmüşkən, onu da demək istəyirəm ki, bizim müxalifət Avropa Şurasına Azərbaycan haqqında donoslar yazmışdır. Azərbaycan müxalifətinin üzvləri Avropa Şurasına gedərək, orada sanksiyaların tətbiq olunmasını gözləyirdilər. Məndə olan məlumata görə, müxalifətin nümayəndələri öz vaxtını daha çox Avropa Şurasının bufetində və restoranında keçirmişlər və deyirdilər ki, biz burada, bufetdə güclü iş aparırıq. Azərbaycandan 200-dən artıq donos yazmışlar. Burada məqsəd nədir? Məqsəd, misal üçün, Azərbaycanı orada səsdən məhrum edib, burada hansısa məqsədə nail olmaq. Düzdür, onlar intellekt baxımından o qədər də inkişaf etmiş insanlar deyil, amma o dərəcədə də abdal deyillər ki, yəni tutaq ki, Azərbaycana sanksiya tətbiq olundu və burada nəşə dəyişdi. Heç nə dəyişmədi. Yəni onda məqsəd nədir? Məqsəd Azərbaycanı səsdən məhrum etməkdir. O ərəfədə ki, orada Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ məsələsi müzakirə olunacaq və bu müzakirə ediləndə Azərbaycan nümayəndə heyətinin səsi olmasın ki, o, səs versin. Yəni bu, kimin marağına xidmət edir, Azərbaycanı kim o səsdən məhrum etmək istəyir? Azərbaycan müxalifəti, ermənilər, Ermənistanın nümayəndələri, bir də erməni lobbisinin təsiri altında olan, onun pulu ilə yaşayan satqın siyasətçilər. Yəni bu, milli xəyanətin göstəricisidir.

Ona görə Azərbaycan xalqı, əlbəttə, bütün bunları çox yaxşı bilir. Amma bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, donos yazmaq, - özü də öz ölkəsindən, - ən biabırçı bir haldır. Bilirsiniz, onların fəaliyyəti elə əvvəllər də bizə bəlli idi. Ermənistanın xüsusi xidmət orqanları ilə onların nümayəndələrinin sövdələşməsi, konyak içməsi, yaxud da pul alması - bütün bunlar onların siyasətinin əsasını təşkil edir.

İndi mənə deyirlər, bu məsələdə də, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məsələsində də müxalifət çox fəal təbliğat aparır ki, o qərar qəbul edilib, bu qərar qəbul edilibdir. Birincisi, heç bir qərar qəbul edilməyibdir. İkincisi, onlarda bu məlumat haradandır? Yəni bu yalanlar nəyə xidmət edir? Azərbaycanın mövqeyi dəyişməz olaraq qalır. Bu gün də mən bunu bir daha dedim. Heç vaxt - nə bu gün, nə sabah, nə 10 ildən sonra, nə 15 ildən sonra, nə 100 ildən sonra Dağlıq Qarabağ Azərbaycandan ayrılmayacaqdır. Hər halda mən Prezident olan dövrdə bunu özündə əks etdirən sənəd heç vaxt imza qoymaram. Dağlıq Qarabağ Azərbaycan torpağıdır. Azərbaycanlılar Dağlıq Qarabağa qayıtmalıdır və bu barədə də danışıqlar aparılır. İşğal edilmiş torpaqlar işğalçılardan azad olunmalıdır. Bu mövzu ətrafında söhbət aparılır və söhbət də aparılacaqdır. Biz deyə bilmərik ki, irəliləyişə nail olduq. Çünki danışıqlarda iki tərəf iştirak edir. Biz hələ ki, danışıqlar prosesinə sadıq. Bu prosesdə iştirak edirik, danışıqlar prosesi tükənməyibdir. Eyni zamanda, ordumuzu da gücləndiririk, iqtisadiyyatımızı da gücləndiririk. Gördük ki, danışıqlar prosesi tükəndi, onda oturaraq, fikirləşərik, qərar qəbul edərək və artıq öz fəaliyyətimizi başqa istiqamətdə daha da gücləndirəcəyik. Hər halda, bu məsələdə Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyi iştirak edir. Mən Prezident kimi iştirak edirəm. Hesab edirəm ki, indiki mərhələdə danışıqların davam etdirilməsi lazımdır.

2006-cı ildə ordu quruculuğu istiqamətində də böyük işlər görülməkdədir. Mən bu gün qeyd etdim, son iki il ərzində biz müdafiə potensialımızı iki dəfədən çox gücləndirdik. Bildiyiniz kimi, 2006-cı ildə hərbi büdcəmiz 600 milyon dollar olacaqdır. Bu, bizə imkan verəcək ki, hərbi potensialımızı daha da artıraraq. Bizim hərbi büdcəmiz Ermənistanın bütün büdcəsinə bərabər olmalıdır. Mən bunu artıq bir neçə dəfə demişəm. Bir də deyirəm ki, mən bunu unutmamışam və bu, olacaqdır. Nə vaxt olacaq, o, bizdən asılıdır. Bizə nə vaxt lazım olacaq, o vaxt da olacaqdır. Amma o gün uzaqda deyildir.

İqtisadi islahatlar davam etdirilməlidir. Buna heç bir şübhə ola bilməz. Bu islahatlar bizə lazımdır. Həm struktur islahatları lazımdır, həm də Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatının möhkəmlənməsi üçün, inkişafı üçün nə lazımdırsa, onu edəcəyik. Büdcə artımı təmin olunmalıdır. Mən artıq 2007-ci ilin büdcəsindən danışmaq istəyirəm. O barədə fikirləşməliyik. Kəskin şəkildə artım olmalıdır. 2006-cı ildə qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün, sahibkarlığın inkişafı üçün çox önəmli addımlar atılmalıdır. Sahibkarlara daha böyük həcmdə kreditlər veriləcəkdir. Əgər keçən il 200 milyard manat səviyyəsində verilibdirsə, deməli, 2006-cı ildə 400 milyard nəzərdə tutulmuşdur. Yeni pulla, haradasa, 100 milyon dollara yaxın bir məbləğdir ki, sahibkarlara güzəştli şərtlərlə kreditlər verilir. Bunlar da öz növbəsində, iş yerlərinin açılması üçün və qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün, xüsusilə kənd təsərrüfatının, emal sənayesinin inkişafı üçün lazımdır.

2006-cı ildə geniş sənaye inkişafı proqramı hazırlanmalıdır. O da qeyri-neft sektorunun inkişafı çərçivəsində olmalıdır. Biz indidən gələcək sənaye inkişafımızı müəyyən etməliyik: hansı sahələr inkişaf etməlidir, hansı sahələrə biz xaricdən investorları cəlb etməliyik, hansı sahələri özümüz işlətməliyik, sərmayələri haraya qoymalıyıq.

Bizim maliyyə imkanlarımız artır, büdcəmiz artır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri işə düşəndən sonra Azərbaycan xəzinəsinə milyardlarla dollar daxil olacaq və biz gərək bundan səmərəli istifadə edək. Güclü sənaye potensialının yaradılması məqsədi qoyulur. 2006-cı ildə bunun istiqamətləri müəyyən edilməli və ilkin addımlar da atılmalıdır.

Bildiyiniz kimi, dövlət investisiya şirkətinin formalaşması üçün Dövlət Neft Fondunda 100 milyon dollar nəzərdə tutulub və bu 100 milyon dollar da öz növbəsində, yeni sənaye istehsalının inkişafına və yaradılmasına xidmət etməlidir. Bu 100 milyon dolları qoyub xarici banklardan 400 milyon dollar da cəlb etmək olar. Beləliklə, 500 milyon dollar məbləğində vəsait məhz sənaye potensialının yaradılmasına yönəldilməlidir.

Regional inkişaf proqramı davam edir. 340 min iş yerinin açılması artıq böyük nailiyyətdir və bu uğurla davam etdirilir. Eyni zamanda, bilirsiniz ki, Bakının şəhərətəfi qəsəbələrinin inkişaf proqramı da hazırlanır. Orada da böyük məbləğlər nəzərdə tutulubdur. Yaxın zamanlarda biz bu proqramı da həyata keçirməyə başlayacağıq.

Yoxsulluğun azaldılması və aradan qaldırılması işində nəticələr var. Yoxsulluğun səviyyəsi aşağı düşür. 2006-cı ildə pensiya islahatının nəticəsində, ünvanlı sosial yardımın tətbiqindən sonra, minimum əmək haqqının qaldırılmasından sonra, müəyyən kateqoriyalı işçilərin əmək haqlarının qaldırılmasından sonra Azərbaycanda yoxsulluqda yaşayan insanların sayı daha da aşağı düşməlidir və düşəcəkdir.

İnfrastruktur layihələri 2006-cı ildə həyata keçməlidir. Yeni yollar salınmalıdır. Bakını bütün sərhədlərlə birləşdirən yollarda işlər başlanmalıdır. Bakı-Rusiya yolu, Bakı-Gürcüstan yolu və Bakı-İran sərhədi - bütün bu istiqamətlərdə işlər daha da sürətlə getməlidir. Eyni zamanda, bildiyiniz kimi, Bakının yol infrastrukturunu haqqında biz qərarlar verdik, geniş müşavirə keçirildi, vəsait ayrıldı. Artıq sabahdan, birisi gündən başlamaq lazımdır. Yeni körpülər, yolötürücüləri, iki-üç səviyyəli körpülər, yollar - yəni Bakının güclü yol infrastrukturunu yaradılmalıdır.

Digər infrastruktur layihələri də həyata keçiriləcəkdir. İçməli su kəmərinin tikintisi başlanmalıdır, qaz kəmərləri şəbəkəsi yenilənməlidir, istilik sisteminin bərpası daha da sürətlə getməlidir, elektrik stansiyalarının tikintisi getməlidir. Yəni bütün bu planlar var. Sadəcə deyirəm ki, bütün aidiyyəti orqanlar bu işlərə böyük diqqət yetirsinlər.

Bizim xərclər artır. Beləliklə, bir tərəfdən, inflyasiya da arta bilər. Ona görə, bütün aidiyyəti qurumlar buna nəzarət etməlidirlər. Biz keçən il inflyasiya qalxanda bunun qarşısını ala bildik, təxirəsalınmaz tədbirlər görüldü. İnanmıram ki, bu il qalxsın, amma xərclər həddindən artıq çoxdur. Büdcə xərclərinin 70 faiz artması istər-istəməz inflyasiyaya təsir edir. Eyni zamanda, dünyada neftin qiymətinin bahalaşması, bütün idxal olunan malların qiymətinə təsir göstərir. Bunlar təbii amillərdir. Biz gərək hazır olaq ki, inflyasiyanı berrəqəmli səviyyədə saxlayaq.

Eyni zamanda, büdcə xərclərində şəffaflıq daha da yüksək səviyyədə olmalıdır. Xərclərə nəzarət güclənməlidir. O cümlədən ictimai nəzarət. Ona görə ki, bizim xərclərimiz artır, nəzarət də artmalıdır və

güclənməlidir. Əlbəttə, Azərbaycanda siyasi proseslərin möhkəmlənməsi, demokratiyanın inkişafı, ictimai nəzarətin güclənməsi bizim ölkəmizin gələcəyinə lazımdır. Bizim normal fəaliyyətimizə lazımdır.

Korrupsiyaya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizə daha da ciddi aparılmalıdır. Bu istiqamətdə müəyyən ilkin addımlar atılıb. Amma onlar bizi qane etmir. Rüşvətxor məmurlar ifşa olunmalıdırlar. Bəzi hallarda rüşvətxor məmurlar öz cəzasını alanda müxalifət, yaxud bəzi qeyri-hökumət təşkilatları onların müdafiəsinə qalxırlar. Necə ola bilər ki, rüşvətxorluqla məşğul olan, oğurluqla məşğul olan, korrupsioner məmurları biz həbs edəndə, guya ki, Azərbaycanda ədalətin, demokratiyanın carçısı olan müxalifət onların köməyinə gəlir? Yəni bu, bir daha onu göstərir ki, bu əlaqələr çox dərin köklərə malikdir. Həmin o keçmiş səhiyyə naziri, keçmiş iqtisadi inkişaf naziri iqtidarda oturub, öz vəzifəsindən sui-istifadə edib, oğurluqla, korrupsiya ilə, rüşvətlə yığılan pulları müxalifətin nümayəndələrinə ötürürdülər. Ona görə indi, bu imkanlar müxalifətin əlindən alındıqdan sonra, bunların müdafiəsinə qalxırlar. Amma burada da biz öz mübarizəmizi daha da gücləndirməliyik.

Enerji təhlükəsizliyinin möhkəmlənməsində işlər daha da mütəşəkkil qaydada aparılmalıdır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisi başa çatdırılacaqdır. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin tikintisi də başa çatmalıdır. Artıq Azərbaycan enerji daşıyıcılarının tranziti üçün bir ölkəyə çevrilibdir. Biz tranzit ölkəyik. Artıq İran qazı Azərbaycan ərazisi ilə Gürcüstana ötürüləcəkdir. Gələcəkdə biz bundan səmərəli istifadə etməliyik.

Bəzi ölkələrdə ki, enerji böhranı yaşandı, Azərbaycanda biz bunu hiss etmədik. Çünki bizdə enerji təhlükəsizliyi siyasəti çox yüksək səviyyədədir. 2006-cı ildə modul tipli elektrik stansiyaları tikiləcək və Azərbaycana əlavə 400 meqavat gücündə elektrik enerjisini təmin edəcəkdir.

Bununla yanaşı, Mingəçevir istilik elektrik stansiyasında yeni blokların işə salınması, Sumqayıt və "Şimal-2" elektrik stansiyalarının tikintisi və eyni zamanda, Əli Bayramlı elektrik stansiyasının tikintisi haqqında biz gərək 2006-cı ildə qərar qəbul edək. Biz bunu ya dövlət hesabına edəcəyik, ya xarici investor cəlb edəcəyik, yaxud da kredit alacağıq. Yəni biz gərək üçündən birini müəyyən edək və bu işlər də 2006-cı ildə başlanmalıdır.

Kənd təsərrüfatının inkişafı üçün lazımi tədbirlər görülür. Ölkə əhalisinin yarısı, demək olar ki, kənd təsərrüfatı ilə məşğul olur. "Aqrolizinq" Səhmdar Cəmiyyətinin xətti ilə gətirilən texnika artıq paylanır. Eyni zamanda, İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin xətti ilə kənd təsərrüfatının inkişafına dəstək olan kreditlər, qeyd etdiyim kimi, 100 milyon dollardır. Onun təxminən böyük əksəriyyəti kənd təsərrüfatına yönəldiləcəkdir. O da nəzərdə tutulubdur. Gübrə məsələsini də biz həll etdik. Gübrələr də alınır və paylanılır.

Ətraf mühitin qorunması işində geniş ekoloji proqram qəbul edilməlidir. Bu barədə bu gün danışdıq. Çünki bizim imkanlarımız artır, iqtisadi potensial artır, amma insanların sağlamlığı bilavasitə ekoloji vəziyyətlə bağlıdır. Ona görə, bu məsələyə diqqət göstərilməlidir.

Sosial və humanitar sahələrə də biz diqqət göstərəcəyik. 2006-cı ildə səhiyyə sistemində yeni xəstəxanalar, yeni poliklinikalar tikiləcəkdir. Eyni zamanda, səhiyyə xidmətinin səviyyəsi qalxmalıdır.

Təhsil sahəsində məktəblərin tikintisi nəzərdə tutulubdur. Məndə olan məlumata görə, 2005-ci ildə 328 məktəb və əlavə korpus tikilibdir. Bu, görünməmiş bir nəticədir. 2006-cı ildə də biz bu işləri davam etdirəcəyik. Kompüterləşmə proqramı davam edəcəkdir. Məktəblərdə kompüterlər quraşdırılacaq və təhsilin keyfiyyəti də qalxmalıdır.

Tarixi-mədəni irsimizin qorunması üçün lazımi tədbirlər görülməlidir. Mədəniyyət infrastrukturuna əlavə vəsait ayrılacaqdır. Bizim teatrlarımız, muzeylərimiz ən yüksək səviyyədə əsaslı təmir olunmalıdır. 2005-ci ildə biz bu işə başladığımız. Azərbaycan Tarixi Muzeyi və Nizami adına Ədəbiyyat Muzeyində təmir işləri gedir. Bütün teatr və muzeylər yüksək səviyyədə təmir olunmalıdır.

İdman infrastrukturunun inkişafı üçün lazımlı qərarlar verilibdir. 2006-cı ildə Azərbaycanın müxtəlif rayonlarında yeni idman komplekslərinin, üzgüçülük hovuzlarının tikintisi nəzərdə tutulubdur. Turizmin inkişafına da böyük diqqət göstərilməlidir. Turizm infrastrukturunun möhkəmlənməsində 2006-cı ildə çox böyük işlər görülməlidir.

Əlbəttə ki, 2006-cı ildə maaşlar, təqaüdlər artmalıdır. Biz bu barədə danışdıq. Həm minimum əmək haqqı, pensiyalar, həm də orta aylıq əmək haqqı qalxmalıdır. Bizim insanlarımız daha da yaxşı yaşamaladırlar. Aztəminatlı ailələrə ünvanlı sosial yardım göstərilməlidir. Bir də demək istəyirəm ki, minimum əmək haqqı və pensiya Azərbaycanda insanların minimum tələbatını ödəməlidir.

Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət sabitdir. Əminəm ki, 2006-cı ildə də sabit olaraq qalacaqdır. Azərbaycanda bütün görülən işlər bir məqsədi güdür ki, Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşasın.

Azərbaycan möhkəmlənsin, öz mövqələrini gücləndirsin, Azərbaycanda güclü dövlət quruculuğu prosesi daha da sürətlə getsin. İctimai-siyasi vəziyyətin sabit olması bizim bütün gələcək inkişafımızı müəyyən edəcəkdir. Sabitlik olmayan ölkələrdə heç vaxt inkişaf olmur. Sabitlik inkişafın başlıca şərtidir. Azərbaycanda sabitlik 1993-cü ildə bərqərar olundu. O ildən bu günə qədər sabitlik qorunur və qorunacaqdır. Bu sabitliyi pozmaq istəyənlər olub və bəlkə gələcəkdə də olacaqdır. Amma onların aqibəti eyni olacaqdır. Biz ictimai-siyasi asayışı qoruyacağıq. Azərbaycanda sabitliyi möhkəmləndirəcəyik və Azərbaycanın inamlı inkişafını təmin edəcəyik.

2006-cı ildə görüləcək işlər çoxdur. Mən bu gün sizə ancaq işlərin əsas istiqamətlərini bildirdim və bütün aidiyyəti orqanlardan tələb edirəm ki, 2006-cı ildə öz vəzifə borcunu ləyaqətlə icra etsinlər. Xalqa və dövlətə ləyaqətlə xidmət etsinlər.

Sağ olun.

AzərTAc
31 Yanvar, 2006

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2006-cı ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunmuş iclası**
(8 may 2006-cı il)

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə mayın 8-də Prezident Sarayında Nazirlər Kabinetinin birinci rübün yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev müşavirəni giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclası birinci rübün yekunlarına həsr ediləndir. İqtisadiyyatımız birinci rübdə yüksək sürətlə artmışdır. Bildiyiniz kimi, 2005-ci il bu baxımdan Azərbaycanda rekord ili olmuşdur. Bizim iqtisadiyyatımız 26 faiz artmışdır. Ancaq bu ilin birinci rübündə artım daha da böyük olubdur. Rüb ərzində ümumi daxili məhsul 39 faiz artıbdir. Sənaye istehsalı 47 faiz, orta əmək haqqı 20 faiz, əhalinin gəlirləri 18 faiz, 2005-ci ilin birinci rübünə nisbətən istehlak mallarının qiyməti 5,5 faiz artmışdır. Eyni zamanda, pensiyaların orta aylıq məbləği təxminən 19 faiz artmışdır. Bütün bunlar bir daha onu göstərir ki, bizim iqtisadi siyasətimiz çox uğurludur və real nəticələr verməkdədir.

Azərbaycanın çox sürətli iqtisadi inkişafı artıq bütün dünya tərəfindən bəyənilir. Beynəlxalq maliyyə qurumları Azərbaycanda gedən iqtisadi islahatları çox yüksək qiymətləndirirlər. Azərbaycanın davamlı inkişafı bölgədə gedən proseslərə çox müsbət təsir edir və şübhəsiz ki, bizim mövqelərimizi daha da möhkəmləndirir. İldən-ildən artan büdcəmiz imkan verir ki, ölkədə gedən geniş quruculuq, abadlıq işlərini davam etdirək. Bizə imkan verir ki, çox böyük layihələri, irimiqyaslı infrastruktur layihələrini həyata keçirək. Əlbəttə ki, sosial məsələlərin həlli bizim üçün daha da asanlaşır.

Artıq birinci rübün nəticələri imkan verir ki, qəbul olunmuş büdcəyə düzəlişlər edilsin, dürüstləşdirmə aparılsın. Çünki bizim maliyyə imkanlarımız daha da artıbdir. Yəqin ki, bu yaxınlarda büdcəyə düzəlişlər müzakirə ediləcək və beləliklə, bu il ərzində nəzərdə tutulmayan əlavə proqramları da biz həyata keçirəcəyik.

Regionların inkişaf məsələləri diqqət mərkəzindədir. Bizim siyasətimizin, demək olar ki, istiqamətlərindən biri də odur. Rayonlara vaxtaşırı səfərlərim mənə imkan verir ki, vəziyyətlə tanış olum və biz ortaya çıxan yeni məsələləri də operativ qaydada həll edək.

Bütövlükdə, regionların hamısında inkişaf, demək olar ki, çox geniş vüsət alıbdir. Son iki il yarım ərzində 380 min yeni iş yerinin açılması özlüyündə böyük göstəricidir. Yəqin ki, gələn ilin büdcəsində rayonların sosial-iqtisadi inkişafına daha da böyük dəstək verilməlidir, daha da böyük həcmdə vəsaitlər ayrılmalıdır ki, rayonlarda insanları narahat edən bütün məsələlər tezliklə öz həllini tapsın.

Bildiyiniz kimi, rayonlarda olduğum zaman zona müşavirələri keçirilir, bu müşavirələrdə əlavə tədbirlər planı da tərtib olunur və ondan sonra xüsusi sərəncamlar verilir. Çünki 2004-cü ilin əvvəlində regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı qəbul edilərkən, əlbəttə ki, qarşıda duran bütün məsələləri o vaxt nəzərdə tutmaq qeyri-mümkün idi. Proqrama salmaq mümkün deyildi. Həyat inkişaf edir, davam edir və qarşıya çıxan yeni məsələlər sərəncamlarda öz əksini tapır. Beləliklə, biz regional inkişaf proqramına düzəlişlər edərək, onu daha da təkmilləşdiririk.

Bildiyiniz kimi, Bakı qəsəbələrinin inkişafına dair də xüsusi proqram qəbul olunub və onun icrası üçün maliyyə mənbələri də müəyyən ediləndir. Bu işlər də başlayıbdir və Bakıtrafi kənd və qəsəbələrdə artıq geniş quruculuq işləri başlanmışdır. Yol tikintisi, yardımçı stansiyaların tikintisi, qaz, su təchizatının yaxşılaşdırılması, məktəblərin, tibb məntəqələrinin tikintisi çox geniş proqramdır və əminəm ki, iki il ərzində qəsəbələrdə müsbət doğru ciddi dönüş yaranacaqdır.

Bakının problemlərindən biri də yol hərəkətinin gərgin olmasıdır. Bunu həll etmək üçün operativ qaydada tədbirlər planı tərtib olunubdur. Biz buna dair xüsusi müşavirə də keçirmişdik. Artıq yeni yol ötürücülərinin tikintisinə başlanmışdır. Bu, çox geniş proqramdır. Yolötürücülərinin tikintisi, körpülərin, nəqliyyat qovşaqlarının, yeni yolların salınması, piyadalar üçün yeni keçidlərin tikintisi nəzərdə tutulur. Yəni bu, şəhərin infrastrukturuna çox böyük dəstək verəcək bir proqramdır. Onun da uğurlu başlaması çox müsbət bir haldır.

Bilirsiniz ki, biz sosial məsələlərə daim böyük diqqət göstəririk. Keçən il Azərbaycanda 300-dən çox yeni məktəb tikilibdir. Bu ənənə bu il də davam edir. Azərbaycanda məktəb tikintisi çox sürətlə aparılır. Mən rayonlarda olarkən mütləq yeni tikilmiş məktəblərə baş çəkir və vəziyyətlə tanış oluram.

Son müddət ərzində Azərbaycanın müxtəlif rayonlarında 10 yeni müalicə-diaqnostika mərkəzi və xəstəxananın təməli qoyulubdur. Bu da bizim sosial siyasətimizin tərkib hissəsidir və deyə bilərəm ki, Azərbaycan üçün yeni bir haldır. Çünki uzun illər bu sahəyə kifayət qədər vəsait qoyulmurdu. Əlbəttə, bunun da müəyyən təbii səbəbləri də, subyektiv səbəbləri də var idi. Bizim iqtisadi imkanlarımız artdıqca, ilk növbədə, bu sahəyə də diqqət göstərilməlidir. Çünki insanlar ən yüksək tibbi xidmət almalıdırlar. Bunun üçün yeni, çox müasir avadanlıqla təchiz edilmiş müalicə-diaqnostika mərkəzlərinin tikintisi çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Dediym kimi, artıq 10 yerdə tikintiyə başlanmışdır və əlbəttə, bu işlər davam etdiriləcəkdir. Azərbaycanın bütün bölgələrində yüksək səviyyəli tibb mərkəzləri tikilməlidir.

Qaçqınlar və məcburi köçkünlər üçün yeni şəhərciklərin salınması prosesi davam edir. Ümid edirəm ki, 2007-ci ildə bizim qarşımıza qoyduğumuz məsələ, yəni, çadır şəhərciklərinin ləğv olunması və onların yerinə yeni, gözəl şəhərciklərin salınması proqramı da başa çatacaqdır. Bu, bir daha onu göstərir ki, bizim qəbul etdiyimiz bütün proqramlar, layihələr həyatda öz əksini tapır. Bu, sadəcə gözəl şüar deyil, əməli-praktik işlərdir. Şəxsən mən özüm qaçqın-köçkünlər üçün tikilmiş şəhərciklərin açılışında iştirak edərkən oradakı vəziyyətlə tanış olurdum. Çox yüksək səviyyədə işlər görüldü. Əlbəttə, bu, bizim soydaşlarımızın yaşayışını yüngülləşdirəcək bir işdir.

Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində idman qurğularının tikintisi davam etdirilir. Biz bu işə hələ 2000-ci ildə başlamışdıq. Bu il müxtəlif yerlərdə yeni Olimpiya komplekslərinin, idman hovuzlarının və turizm mərkəzlərinin tikintisi nəzərdə tutulubdur.

Azərbaycanda Heydər Əliyevin neft strategiyası uğurla davam etdirilir. Bizim bütün layihələrimiz uğurla icra olunur. Bu il Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft və qaz kəmərləri tikilib istifadəyə veriləcəkdir. Bu, şübhəsiz ki, həm ölkə iqtisadiyyatı üçün, həm də regional əməkdaşlıq, regionda sülhün, sabitliyin möhkəmlənməsi üçün müstəsna əhəmiyyət daşıyan hadisələrdir. Azərbaycanda bu il neft hasilatı rekord səviyyəyə qalxacaqdır. Bu il 30 milyon ton neft və proqnozlara görə 7, yaxud 7,5 milyard kubmetr qaz hasil ediləcəkdir.

Bu il Bakı şəhərini içməli su ilə təmin etmək üçün nəzərdə tutduğumuz böyük su kəmərinin tikintisi başlanmışdır. Əminəm ki, tikinti nəzərdə tutulmuş vaxtda başa çatacaq və Bakı sakinləri içməli su ilə fasiləsiz təmin olunacaqlar.

Nəqliyyat infrastrukturunun genişlənməsi məsələləri də çox böyük önəm daşıyır. Azərbaycanın əlverişli coğrafi vəziyyəti ölkəmizi regional nəqliyyat mərkəzinə çevirir. Amma bunu təmin etmək üçün təkcə coğrafi vəziyyət kifayət deyil, müasir nəqliyyat infrastrukturunu da olmalıdır. Aeroportlar tikilməlidir, digər nəqliyyat infrastrukturunu yaranmalıdır. Bildiyiniz kimi, indi Gəncədə müasir beynəlxalq aeroportun tikintisi başa çatır. Lənkəranda və Zaqatalada yeni aeroportların tikintisi nəzərdə tutulub və ümid edirəm ki, gələnlə biz onların tikintisinə nail olacağıq. Bununla yanaşı, yük gəmiləri, neft tankerləri alınır. Həm magistral, həm də şəhərlərarası avtomobil yolları, kənd yolları salınır. Bu sahəyə də böyük vəsait ayrılır.

Bir sözlə, ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələrində inkişaf göz qabağındadır. Biz elə etməliyik ki, bu inkişaf daha da sürətlə getsin və əlbəttə, hər bir vətəndaşın həyatında öz əksini tapsın.

Makroiqtisadi göstəricilər hər bir ölkənin iqtisadi potensialını əks etdirir. Bununla yanaşı, əmək haqlarının, pensiyaların qaldırılması da Azərbaycanda artıq mütəmadi xarakter daşıyır və bu il də minimum əməkhaqqının qaldırılması nəzərdə tutulubdur. İldən-ilə bu məsələlər daha da uğurla həll ediləcəkdir. Çünki bizim maliyyə imkanlarımız artır. Gələnlə ilin büdcəsi, əlbəttə ki, daha da böyük olmalıdır. Hökumət indidən gələnlə ilin büdcəsinin formalaşması ilə bağlı tədbirlər görməlidir, onun əsas istiqamətləri, parametrləri müəyyən edilməlidir. Bizim iqtisadi siyasətimiz düşünülmüş konsepsiya şəklində həyata keçirilir. Ona görə biz bəri başdan 2007-ci il üçün iqtisadi planlarımızı müəyyən etməliyik. Əlbəttə ki, 2007-ci ilin büdcəsində həm infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmalıdır, bununla yanaşı, sosial sahəyə böyük diqqət göstərilməlidir.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, bu müddət, yəni birinci rüb ərzində Azərbaycanın xarici siyasəti də uğurla davam etdirilmişdir. Bizim bölgədəki və dünyadakı mövqelərimiz möhkəmlənir. Xarici siyasət daxili siyasətin davamıdır və Azərbaycanın maraqlarını təmin etmək üçün çox çəvik və səmərəli xarici siyasət aparılmalıdır. Bu da Azərbaycanda var.

Bu yaxınlarda Bakıda İOT ölkələri dövlət və hökumət başçıların zirvə toplantısının keçirilməsi bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan regionda öz mövqelərini çox ciddi şəkildə möhkəmləndiribdir. Mənim bu

zirvə toplantısı zamanı xarici nümayəndə heyətlərinin başçıları ilə, dövlət, hökumət başçıları ilə keçirdiyim görüşlər bir daha onu əyani şəkildə sübut edir. Azərbaycanın inkişafı, uğurları qonaqlar tərəfindən çox yüksək qiymətləndirilmişdir və bu, əlbəttə ki, bizi çox sevindirir.

Bildiyiniz kimi, bir aydan sonra, iyun ayında Azərbaycanda İslam Konfransı Təşkilatı ölkələri xarici işlər nazirlərinin toplantısı keçiriləcəkdir. Bu da çox böyük tədbir, böyük hadisədir. Bu, bizə imkan verəcək ki, Azərbaycan həqiqətləri İslam Konfransı Təşkilatı üzvlərinə çatdırılsın və bizim əlaqələrimiz daha da möhkəmlənsin. Bir sözlə, beynəlxalq təşkilatlarda bizim fəaliyyətimiz çox böyük önəm daşıyır və Azərbaycan müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda uğurla iştirak edir. Bizim siyasətimiz bu baxımdan çox təqdirəlayiqdir. Çünki mən hesab edirəm ki, Azərbaycan öz milli maraqlarını təmin etmək üçün bütün beynəlxalq, regional təşkilatlarda iştirak etməlidir.

İÖT və İslam Konfransı Təşkilatı haqqında mən dedim, bununla yanaşı MDB, GUAM və Avropa Şurasında da Azərbaycan çox fəal iştirak edir. Hesab edirəm ki, bu təşkilatlarda iştirakımız daha da geniş olmalı, fəaliyyətimiz daha da yüksək səviyyəyə qalxmalıdır.

Bildiyiniz kimi, mənim xarici səfərlərim və xarici dövlət başçılarının Azərbaycana səfərləri də bizim xarici siyasətimizi daha da zənginləşdirir. Deyə bilərəm ki, son iki il ərzində Azərbaycan Prezidenti Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olan bütün dövlətlərə rəsmi səfər etmişdir. Bu, çox böyük nailiyyətdir. Çünki Azərbaycan həm ərazi baxımından, həm əhali baxımından böyük ölkə deyildir.

Dünyada 200-dən çox ölkə var. Ancaq Azərbaycan Prezidentinin BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının üzvü olan dövlətlərə rəsmi səfərləri çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Ölkəmizin inkişafı üçün çox vacibdir. Fransa, Rusiya, İngiltərə, Çin və Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfərlərim onu göstərir ki, Azərbaycan çox düzgün siyasət aparır. Bizim siyasətimiz, əlbəttə ki, mövqələrimizi möhkəmləndirir, bölgədə əməkdaşlığı daha da gücləndirir, regionda risklərin azaldılmasına xidmət edir. Azərbaycanın milli maraqlarını və bütövlükdə, ölkəmizi qoruyur.

Biz indi bölgədə gedən prosesləri izləyirik və bəzi proseslər əlbəttə ki, narahatlıq doğurur. Elə etməliyik ki, Azərbaycan sabitlik məkanı kimi öz inkişafını davam etdirsins. Biz elə etməliyik ki, Azərbaycanda əməkdaşlıq daha da möhkəmlənsin və ölkəmizi müdafiə etməliyik, qorumalıyıq, o cümlədən siyasi diplomatik yollarla. Ona görə bölgədə gedən proseslərin iştirakçısı olan və böyük tədbirlərin, təşəbbüslərin təşəbbüskarı olan Azərbaycan bu il daha da yüksək mövqələrə malik olubdur.

Mənim Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfərim çox uğurlu keçmişdir. Prezident, vitse-prezident, nazirlər, Konqresin, Senatın üzvləri, qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri ilə, ictimai xadimlərlə görüşlərim bir daha onu göstərir ki, bizim aramızda strateji tərəfdaşlıq münasibətləri daha da yüksək pilləyə qalxıbdir. Azərbaycanın önəmi artır, Azərbaycan bölgədə çox önəmli ölkəyə çevrilir və əlbəttə ki, bizim xarici siyasətimiz Azərbaycanın mövqələrini möhkəmləndirməlidir və möhkəmləndirir. Belə olan halda ölkədə uğurlu iqtisadi islahatların aparılması daha da asanlaşacaqdır. Biz özümüz üçün mümkün olan riskləri azaltmalıyıq, təhlükəsizlik tədbirlərinin güclənməsinə çalışırıq və bunu edirik.

Bu gün Azərbaycan bölgədə, dünyada gedən prosesləri sadəcə, müşahidə etməklə kifayətlənmir. Biz proseslərin fəal iştirakçılarıyıq, bizim mövqeyimizdən, sözümdəndən artıq çox şey asılıdır. Bizimlə hesablaşlar, məsləhətləşirlər və bizim mövqeyimiz, bəzi hallarda birmənalı bəyanatlarımız başqaları üçün də bir əsas yaradır.

Ölkənin inkişafı, əlbəttə ki, bundan sonra daha da sürətlə gedəcəkdir. Neft-qaz layihələrinin həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycanın iqtisadi potensialı daha da möhkəmlənəcəkdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafında əldə edilmiş nailiyyətlər bizi çox sevindirir. Bir sözlə, mən iqtisadi inkişafın perspektivlərinə çox böyük nikbinliklə baxıram və əminəm ki, qarşıda duran bütün vəzifələr öz həllini tapacaqdır.

Bu gün biz birinci rübün yekunlarını müzakirə edəcəyik. Ancaq bununla yanaşı, biz indidən gələcək haqqında fikirləşməli və lazımi tədbirləri görməliyik.

İndi isə çıxış üçün maliyyə naziri Samir Şərifova söz verilir.

MALİYYƏ NAZİRİ SAMİR SƏRİFOVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2006-cı ilin birinci rübündə ölkənin iqtisadi fəaliyyətinin yekunlarının və fiskal siyasətinin nəticələrinin təhlili onu deməyə əsas verir ki, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin ölkə iqtisadiyyatının inkişafının sürətləndirilməsi strategiyası özünü tam doğruldu. Onun həyata keçirilməsi ölkəmizdə dinamik inkişafı, ahəngdar iqtisadi artımı təmin etmiş, onların davamlı və dönməz xarakter almasını sübut etmişdir. Cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, cari ilin birinci rübündə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ümumi daxili məhsul 39,5 faiz artmış, bu isə 2005-ci ilin yekunları ilə müqayisədə 50 faiz əlavə artım deməkdir. Bütün maliyyə mənbələri hesabına investisiya qoyuluşu 6,9 faiz, orta aylıq əmək haqqı 20,3 faiz, pullu xidmətlərin həcmi 28,4 faiz, əhalinin banklardakı əmanətləri 26,2 faiz artmışdır. İqtisadiyyatdakı bu yüksək artım sürəti özünün adekvat əksini büdcə göstəricilərində də tapmışdır.

Cari ilin ötən dörd ayı ərzində dövlət büdcəsinin mədaxili 1,1 milyard manat və ya 104,1 faiz yerinə yetirilməklə, 2005-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 89,8 faiz artıq olmuşdur. Dövlət büdcəsinin xərcləri 913 milyon manat və 83,7 faiz icra edilməklə, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 362 milyon manat və ya 65,8 faiz çox olmuşdur. 2005-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə sənaye və tikinti xərcləri 4,4 dəfə, müdafiə xərcləri 2,3 dəfə, kənd təsərrüfatı xərcləri 74,2 faiz, səhiyyə xərcləri 43,9 faiz, iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərclər 43,7 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərcləri 42,6 faiz, mədəniyyət xərcləri 35 faiz, təhsil xərcləri 27 faiz artımla icra edilmişdir.

Dövlət investisiya xərclərinə 2005-ci ilin dörd ayına nisbətən 1,6 dəfə çox və ya 213 milyon, o cümlədən sosial, mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə, yenidən qurulmasına 17,5 milyon manat, modul tipli elektrik stansiyaların tikintisinə 104 milyon manat, regionların içməli su və suvarma-drenaj infrastrukturalarının bərpasına 29,5 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının tikintisinə 25,5 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan isə Bakı şəhərinin ətraf qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair tədbirlər proqramında təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, yol təsərrüfatı və digər infrastrukturlar üzrə nəzərdə tutulmuş tikinti-quruculuq işlərinin maliyyələşdirilməsi üçün 26 milyon manat ayrılmışdır.

Ölkəmizin başçısının müvafiq sərəncamları ilə 2006-cı il yanvarın 1-dən səhiyyə işçilərinin əmək haqları 30 faiz, müdafiə nazirliyinin, digər hərbi qurumların qulluqçularının və xüsusi rütbəsi olan əməkdaşlarının rütbəyə görə maaşları iki dəfə artırılmış, işləməyən əmək pensiyaçılarının pensiya və müavinətlərinin minimum həddi 30 manata çatdırılmış, 20 Yanvar şəhidlərinin ailələri üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü təsis edilmişdir.

Əldə olunan uğurlarla yanaşı, qarşıda duran problemlərə toxunan maliyyə naziri əsas diqqəti neft gəlirlərinin artacağı şəraitdə milli valyutamızın məzənnəsinin qorunması, inflyasiyanın idarə olunan səviyyədə saxlanması, neft gəlirlərinin gələcək nəsillər üçün toplanmasında optimal tarazlığın müəyyənləşdirilməsi, iqtisadiyyatın digər sahələrində islahatların dərinləşdirilməsinə təkan verilməsi ilə bağlı nəzərdə tutulan tədbirlərdən bəhs etdi.

İQTİSADI İNKİŞAF NAZİRİ HEYDƏR BABAYEVİN ÇIXIŞI

İqtisadi inkişaf naziri HEYDƏR BABAYEV ulu öndər Heydər Əliyevin başladığı iqtisadi islahatların uğurla reallaşdırılması nəticəsində ölkəmizin inkişaf sürətinə görə dünyada lider mövqeyə çıxmasını, bir tərəfdən, transmilli layihələrin həyata keçirilməsi, digər tərəfdən, qeyri-neft sektoru üçün əlverişli investisiya şəraiti ilə əlaqələndirdi. O dedi:

-Bu il Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin və Cənubi Qafqaz qaz kəmərinin istifadəyə verilməsi, bunun müqabilində yaxın illərdə gəlirlərin əhəmiyyətli dərəcədə artacağı ölkəmizin davamlı inkişafı üçün əlverişli zəmin yaradır. İqtisadiyyatın lokomotivi olan neft-qaz sektorundakı yüksəliş, öz növbəsində, digər istehsal sahələrinə də müsbət təsirini göstərmiş və bu ilin birinci rübündə sənaye məhsulunun ümumi artımı 47,4 faiz təşkil etmişdir. Sənayenin qeyri-neft sahələrində - kimya, metallurgiya sənayesinin və mebel məhsullarının artımını xüsusilə qeyd etmək istədim.

Bu ilin ilk üç ayında aqrar sektorda artım 2,5 faiz təşkil etmişdir. Ümumi daxili məhsulda böyük xüsusi çəkiyə malik olan xidmət sahəsində son illərdə ciddi yüksəliş müşahidə olunur. Bu, bir tərəfdən, istehsalın inkişafı ilə bağlıdırsa, digər tərəfdən, əhalinin maliyyə imkanlarının yaxşılaşmasından xəbər verir. Bu ilin birinci rübündə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə yük daşımaları 10,7 faiz, rabitə xidmətləri 28,4 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi 28,8 faiz artmışdır.

Ölkəmizin maliyyə imkanlarının genişlənməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşması ilə bağlı görülən tədbirlər investisiya qoyuluşunun artmasına müsbət təsir göstərməkdədir. Hesabat dövründə əsas kapitalla yönəldilən investisiyalar təxminən 7 faiz artmışdır. Burada əhəmiyyətli məqam ondan ibarətdir ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə, qeyri-neft sahələrinə investisiya qoyuluşunun həcmi 36 faiz, o cümlədən daxili investisiyaların həcmi 42 faiz artmışdır. Ölkə başçısının Sərəncamı ilə Dövlət İnvestisiya Şirkətinin yaradılması bu proseslərin daha da sürətləndirilməsinə, qeyri-neft sahələrindəki müəssisələrin dirçəlməsinə, rəqabət qabiliyyətli məhsul istehsalının artırılmasına, yeni iş yerlərinin açılmasına güclü təkan verəcəkdir.

Cənab Prezidentin iqtisadi doktrinasının ən mühüm tərkib hissəsi tarazlı inkişafın təmin edilməsindən ibarətdir. Belə ki, məhz bu cür yanaşma inkişafın davamlılığını təmin edə bilər. Təsədüfi deyil ki, cənab Prezident regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasına xüsusi diqqət yetirir. Təkcə ötən dörd ay ərzində cənab Prezident Astara, Lənkəran, Ağdam, Tərtər, Bərdə, İmişli, Əli Bayramlı, Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki şəhər və rayonlarında olmuş və proqramın icrasının gedişi ilə şəxsən tanış olmuşdur. Belə diqqətin nəticəsidir ki, 2006-cı ilin ötən dövrü ərzində 34 mindən artıq yeni iş yeri yaradılmışdır.

Ötən illərdə olduğu kimi, bu il də sahibkarlara maliyyə dəstəyi siyasəti davam etdirilir və birinci rübdə 394 sahibkarlıq subyektinə 5,4 milyon manat məbləğində güzəştli kredit verilmişdir. Bunun müqabilində 1500-ə yaxın yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Ölkəmizin iqtisadi qüdrəti və maliyyə imkanları möhkəmləndikcə, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün əlverişli zəmin yaranır, minimum əmək haqqı və pensiya və müavinətlər davamlı olaraq artırılır. Bu ilin birinci rübündə də orta aylıq əmək haqqı 20 faiz, əhalinin pul gəlirləri 19 faiz artmışdır.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan dövlətinin sosial-iqtisadi siyasətinin ən mühüm istiqamətlərindən biri ölkəmizin dünya iqtisadi sistemində inteqrasiyasının sürətləndirilməsindən, ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsindən ibarətdir. Hesabat dövründə xarici ticarət dövriyyəsi 21 faiz, o cümlədən ixrac iki dəfədən çox artmışdır. Ötən illərdə olduğu kimi, xarici ticarətdə müsbət keyfiyyət dəyişiklikləri davam etmiş, qeyri-neft məhsullarının ixracı 2005-ci illə müqayisədə 49 faiz artmışdır.

Nazir ölkəmizdə və kənarında sahibkarların iştirakı ilə keçirilən iqtisadi forumların əhəmiyyəti, iqtisadi qanunvericiliyin bazasının təkmilləşdirilməsi, 2007-2010-cu illər üçün Dövlət İnvestisiya Proqramı layihəsinin hazırlanması, kommunal sistemdə iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış tariflərin müəyyən edilməsi və digər aktual məsələlər barədə məlumat verdi.

VERGİLƏR NAZİRİ FAZİL MƏMMƏDOVUN ÇIXIŞI

Vergilər naziri FAZİL MƏMMƏDOV iqtisadiyyatda müşahidə olunan tərəqqi və dirçəlişin vergi sistemində güclü təkan verdiyini əsaslandıraraq dedi:

-Hörmətli cənab Prezident!

Yüksək iqtisadi artım göstəricisinə görə dünya ölkələri arasında ön sıralarda qərarlaşan Azərbaycanın iqtisadiyyatında baş verən tərəqqi, dirçəliş digər sahələrdə olduğu kimi, vergi sistemində də islahatların aparılmasına, bu sahədə inkişafı təmin edə biləcək çevik vergi siyasətinin həyata keçirilməsinə təkan vermişdir. Görülən işlərin nəticəsi olaraq, 2006-cı ilin dörd ayında vergi orqanları tərəfindən 649,6 milyon manat proqnoza qarşı dövlət büdcəsinə 761,5 milyon manat vəsaitin daxil olması təmin edilmiş, proqnoza 117,2 faiz əməl olunmuşdur. Hesabat dövründə büdcəyə daxil olmuş vəsaitlərin həcmi 2005-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 345,8 milyon manat və ya 83,2 faiz çoxdur.

Neft sektoru üzrə büdcəyə 383,4 milyon manat proqnoza qarşı 443,2 milyon manat, qeyri-neft sektoru üzrə isə 266,2 milyon manat proqnoza qarşı 318,2 milyon manat vəsaitin daxil olması təmin edilmişdir. 2005-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə, 2006-cı ilin dörd ayında neft sektoru üzrə daxilolmalar 303 milyon manat və ya 216 faiz, konsorsiumlar istisna olmaqla, qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmalar isə 35,8 milyon manat və ya 21,3 faiz təşkil etmişdir.

2006-cı ilin dörd ayında vergi daxilolmalarında belə yüksək artıma əsaslı ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş neft strategiyasının reallaşdırılmasının müsbət nəticələri və cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında iqtisadiyyatın dinamik inkişafı sayəsində nail olunmuşdur.

Məruzə edərək bildirirəm ki, artıq 2006-cı ilin aprelindən başlayaraq, Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "Günəşli" yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında sazişdə iştirak edən podratçı şirkətlər dövlət büdcəsinə mənfəət vergisi ödəyirlər. Bu şirkətlər tərəfindən 2005-ci ilin yekununa görə 93,8 milyon manat, 2006-cı ilin birinci rübü üzrə 119,4 milyon manat, ümumilikdə isə 213,2 milyon manat mənfəət vergisi hesablanaraq ödənilmişdir. Həmin dövr ərzində dövlət büdcəsinə bp/Amoko şirkəti tərəfindən 128,7 milyon manat, Yunokal/Xəzər şirkəti tərəfindən 40, 5 milyon manat, Türk Petrolları Anonim Ortaqları Şirkəti TPAO tərəfindən 21,7 milyon manat, "İmpeks" şirkəti tərəfindən 11,6 milyon manat və Statoyl/Abşeron şirkəti tərəfindən 10,7 milyon manat mənfəət vergisi ödənilmişdir.

Ölkəmizin, eləcə də Cənubi Qafqaz regionunun iqtisadi inkişafında müstəsna rol oynayacaq Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin işə düşməsi ilə 2006-cı ilin sonunadək həmin şirkətlər, eləcə də bu sazişdə iştirak edən digər iştirakçılar - "Ekson", "Amerada Hess" və "İtoçu" tərəfindən əlavə olaraq dövlət büdcəsinə 400 milyon manatdan artıq mənfəət vergisinin ödənilməsi gözlənilir.

Neft sektorunun bütövlükdə ölkə iqtisadiyyatının lokomotivinə çevrilməsi qeyri-neft sektorunda da sürətli inkişafı təmin etmişdir. Belə ki, vergi orqanları tərəfindən təqdim olunmuş bəyannamələrin təhlili göstərir ki, 2005-ci ildə vergi ödəyicilərinin bir çox parametrlər üzrə iqtisadi vəziyyəti yaxşılaşmışdır. Vergi ödəyicilərinin ümumi dövriyyələri 2004-cü ilə nisbətən 2005-ci ildə 3,1 milyard manat və ya 23,5 faiz artaraq, 16,3 milyard manat təşkil etmişdir. 2005-ci ildə müəssisələrin maliyyə vəziyyətinin yaxşılaşması nəticəsində 5358 hüquqi şəxs ili mənfəətlə başa vurmuşdur. Respublikada sosial-iqtisadi səviyyənin daha da yüksəlməsi və iqtisadiyyatın dinamik inkişafı vergi ödəyicilərinin rentabelliyyətinin artmasına və onların büdcə qarşısında öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə müsbət təsir göstərmişdir.

Bir məlumatı da qeyd etmək istərdim ki, 2005-ci ilin yekunlarına görə, respublika üzrə mənfəət və gəlir vergisi bəyannaməsini təqdim etməli olan 13 min 148 vergi ödəyicisindən 12 min 242-si hesabatlarını vergi orqanlarına vaxtında təqdim etmişlər. Bəyannamələrin könüllü təqdim olunması səviyyəsi 2005-ci ilə nisbətən 3,8 faiz artaraq 93,1 faiz təşkil etmişdir. Bu da inkişaf etmiş ölkələrin müvafiq göstəricilərinə uyğundur.

Nazir antiinflasiya tədbirlərinin gücləndirilməsi, vergi qanunvericiliyini pozanlara qarşı mübarizə, vergi ödəyicilərinin maarifləndirilməsi və onların hüquqlarının müdafiəsi sahəsində görülən işlər və nəzərdə tutulan tədbirlər barədə də geniş məlumat verdi.

NƏQLİYYAT NAZİRİ ZİYA MƏMMƏDOVUN CIXIŞI

Nəqliyyat naziri ZİYA MƏMMƏDOV çıxışında ölkənin nəqliyyat strukturu və nəqliyyat parkının təkmilləşdirilməsi, yolların, körpülərin təmiri və tikintisi ilə bağlı dövlətimizin başçısının imzaladığı sənədlərin və layihələrin icrası vəziyyətindən danışaraq dedi:

- Cari ilin birinci rübündə nəqliyyat kompleksi üzrə 25,6 milyon ton yük və 209 milyon sərnişin daşınmışdır. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə yük daşımaları 10,4, sərnişin daşımaları isə 5,3 faiz artmışdır. Yük daşımalarının 56,6 faizi, sərnişin daşımalarının isə 99,2 faizi özəl sektorun payına düşür. Ümumi daxili məhsulun strukturunda nəqliyyatın xüsusi çəkisi 6,2 faiz təşkil etmişdir. Yüklərin 7 milyon tonu dəmir yolu, 3,3 milyon tonu dəniz, 15,3 milyon tonu avtomobil nəqliyyatı ilə daşınmışdır. Avropa-Qafqaz-Asiya nəqliyyat dəhlizində ilin üç ayı ərzində yükdaşımaların həcmi 14 faiz artaraq 11,7 milyon ton olmuşdur.

Nəqliyyat kompleksində işçilərin orta aylıq əmək haqqı 185 manata çatmışdır. Bu dövr ərzində 663 yeni iş yeri açılmışdır. Hesabat dövründə Gəncə hava limanının, Bakı beynəlxalq avtovağzal kompleksinin tikintisində işlər davam etdirilmiş, Lənkəran hava limanının yenidən qurulmasına başlanılmış, Şəki hava limanının tikintisinə hazırlıq işləri aparılmışdır.

Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi tərəfindən 13,4 min ton yükötürmə qabiliyyəti olan “Koroğlu” tankeri alınmış, Bakı dəniz vağzalını əsaslı təmir olunmuşdur. Dəmir yolunda çən vaqonların yuyulması stansiyasında yenidənqurma işləri başa çatdırılmış, gün ərzində 250 çən vaqonun daxildən və ilk dəfə olaraq xaricdən yuyulması, çirkab suların tam təmizlənməsi texnologiyaları tətbiq edilmişdir. 2005-ci il 28 dekabr tarixli Fərmanımıza uyğun olaraq, avtomobil nəqliyyatı ilə beynəlxalq, şəhərlərarası, şəhərdaxili sərnişin və yük daşımaları fəaliyyətinə lisenziyaların verilməsi ilə bağlı sənədlərin rəsmiləşdirilməsi prosesinə başlanmışdır.

Daşıyıcıların vergiyə cəlb edilməsi məqsədi ilə cari ilin mart ayından etibarən avtonəqliyyat vasitələrinə fərqlənmə nişanlarının verilməsinə başlanmış, indiyədək 24 min 622 ədəd fərqlənmə nişanı verilərək, dövlət büdcəsinə 618 min manat vəsait ödənilmişdir. Bu, 2005-ci il ərzində bütövlükdə bu sahə üzrə dövlət büdcəsinə daxil olan vəsaitə bərabərdir.

Möhtərəm cənab Prezident, icazə verin, daim diqqət mərkəzində saxladığımız regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının, regionlara səfərləriniz zamanı bölgələrin inkişafı və əhalinin sosial şəraitinin yaxşılaşdırılması, həmçinin Bakı şəhərinin və qəsəbələrinin inkişafı ilə bağlı imzaladığımız sərəncamların icra vəziyyəti barədə məlumatları Sizə mürüzə edim.

Hesabat dövründə 144 kilometr respublika əhəmiyyətli, rayon və kəndlərarası avtomobil yolları təmir olunmuşdur. Bakı-Ələt-Qazax-dövlət sərhədi, Bakı-Quba-dövlət sərhədi, Ələt-Astara-dövlət sərhədi magistral avtomobil yollarında yenidənqurma işləri davam etdirilmişdir. 94 kilometr uzunluğunda olan Gəncə-Qazax avtomobil yolunda işlər yekunlaşdırılır və cari ilin iyul ayında istismara hazır olacaqdır. Əsas magistral yolun uzunluğu 85,6 kilometr olan Hacıqabul-Kürdəmir hissəsində İtaliyanın “Todimi” şirkəti tərəfindən işlər davam etdirilir və 2007-ci ilin oktyabr ayında başa çatdırılacaqdır.

Magistralın Kürdəmir-Ucar (46,2 kilometr), Ucar-Yevlax (53 kilometr), Yevlax-Gəncə (88,8 kilometr) və Qazax-dövlət sərhədi (38 kilometr) hissələrinin yenidən qurulması ilə bağlı məsləhətçi və podratçı firmaların seçilməsi məqsədi ilə müsabiqələr keçirilibdir. Maliyyələşdirilmə məsələlərinin tam həlli məqsədi ilə Sizin razılığınız əsasında Asiya İnkişaf Bankı 52 milyon ABŞ dolları, Küveyt Fondu ilə 14 milyon ABŞ dolları yaxın günlərdə kredit sazişləri imzalanacaqdır. Tikinti işlərinə 2006-cı ilin sonu və 2007-ci ilin əvvəllərində başlanacaqdır.

Bakı-Quba-dövlət sərhədi avtomobil yolunun texniki-iqtisadi əsaslandırılması və dizayn işləri Belçikanın “Eko” şirkəti tərəfindən hazırlanmışdır. Layihələndirmə zamanı marşrutun optimallaşdırılması hesabına, yolun uzunluğu 16 kilometr qısaldılacaqdır. Tikinti ilə bağlı maliyyələşmə məsələləri tam həll olunmuş, Çexiyanın “Rno” şirkəti yolun 111-ci kilometrindən dövlət sərhədinə qədər hissəsinin tikinti işlərinə başlamışdır.

Ziya Məmmədov daha sonra magistral yolların texniki-iqtisadi əsaslandırılması layihələri, eləcə də Bakı şəhərində avtomobil nəqliyyatının hərəkətində yaranmış problemlərin aradan qaldırılması ilə bağlı layihələrin nəzərdə tutulan müddətlərdə başa çatacağını bildirərək dedi ki, zati-aliləri, xahiş edirəm, vaxt məhdudluğu səbəbindən ölkəmizin nəqliyyat infrastrukturunun yeniləşdirilməsi və bu sahədə görülən digər işlər barədə məlumatların tam əhatə olunmadığını nəzərə alınız. Sizi əmin edirəm ki, müəyyən olunmuş infrastruktur layihələri üzrə hazırda görülən və gələcəkdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan işlər sayəsində ölkəmizin nəqliyyat sisteminin daha sürətli inkişafına nail olunacaqdır. Diqqətinizə görə minnətdaram.

İLHAM ƏLİYEV: Nəqliyyat sektorunda o qədər böyük işlər görülür ki, bəlkə də, bir saat da kifayət etməyəcəkdir. Siz ancaq görülən işlərin sadalanması ilə çıxışınızı yekunlaşdırdınız. Görün, nə qədər böyük işlər görülübür. Hələ bir hissə qaldı, onu növbəti dəfə müzakirə edəcəyik. Amma doğrudan da, indi Azərbaycanda nəqliyyatda ən böyük inkişaf var. Həm bölgədə yerləşən ölkələrə nisbətən, eyni zamanda, ölkə daxilində, deyə bilərəm ki, ən dinamik inkişaf edən sahədir. Bu da təbiidir, çünki qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanın əlverişli coğrafi vəziyyəti əlbəttə, bizim imkanlarımızı artırır. Ancaq bundan istifadə etmək üçün çox güclü nəqliyyat infrastrukturunu - dəmir yolu, hava nəqliyyatı, dəniz nəqliyyatı və avtomobil yolları olmalıdır. Ona görə burada vəziyyət çox müsbətdir.

ƏMƏK VƏ ƏHALİNİN SOSIAL MÜDAFİƏSİ NAZİRİ FÜZULİ ƏLƏKBƏROVUN ÇIXIŞI

Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri FÜZULİ ƏLƏKBƏROV vətəndaşların sosial müdafiəsinin etibarlı təmin edilməsi ilə bağlı qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsinin və dövlət başçısı tərəfindən yeni-yeni sənədlərin imzalanmasının insanların firavan həyat tərzinə gözəl təminat yaratdığını vurğuladı:

- Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin dediyi kimi, hamımızın məqsədi insanların rifah halını yaxşılaşdırmaq, gündəlik tələbatını ödəmək, onlara yaxşı həyat təzi yaratmaqdan ibarətdir.

İqtisadiyyatımızın ilbəl gücləndiyi dövrdə işlərimiz artıq yeni müstəvidə, beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmaqla gedir. İndiyədək görülmüş işlərin təhlili zamanı aşkar olunmuş mənfi halların, buraxılmış səhvlərin gələcək fəaliyyətimizdə təkrar edilməməsi üçün bir sıra tədbirlər həyata keçirilir. Məqsədimiz gələcək fəaliyyətimizdə yüksək nəticə əldə etməkdir.

Son zamanlar ölkəmizdə yeni iş yerlərinin açılması məşğulluq xidməti orqanlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə yeni istiqamət vermişdir. Sizin 2005-ci il 26 oktyabr tarixli Sərəncamınızla təsdiq olunmuş 2006-2015-ci illər üçün Azərbaycan Respublikasının məşğulluq strategiyasından irəli gələn vəzifələrin təmin edilməsi məqsədi ilə müvafiq Dövlət Proqramının layihəsi artıq hazırlanıb və yaxın vaxtlarda Nazirlər Kabinetinə təqdim olunacaqdır. Son üç ayda məşğulluq xidməti orqanlarının, nazirliyin digər strukturlarının fəaliyyətini araşdırarkən əldə etdiyimiz göstəriciləri diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Belə ki, son beş il ərzində işə götürənlərin müasir peşələr üzrə yüksək ixtisaslı kadrlara ehtiyaclarının artdığı şəraitdə peşə hazırlığına cəlb edilən işsiz vətəndaşların sayı 1,4 dəfə azalmışdır. İşsiz vətəndaşların işlə təmin edilməsi məqsədi ilə 1997-2003-cü illər ərzində 26,3 milyard manat vəsait ayrılmışdır. Bu vəsait hesabına nazirliyin məşğulluq xidməti orqanları nəzdində 103-ü kənd təsərrüfatı, 41-i sənayeyönümlü olmaqla, 144 müəssisə və təsərrüfat marketinq tədqiqatı aparılmadan və fəaliyyətləri əsaslandırılmadan yaradılmışdır. Nəticədə onlardan 70-i zərərli işləyib, 18-i isə tamamilə fəaliyyətsiz olmuşdur. Ayrılan vəsaitin cəmi 20 faizi dövlətə qaytarılıb və yeni manatla 1 milyon manat məbləğində dövlət vəsaiti məqsədyönlü xərclənməyibdir. Hazırda araşdırmalar davam edir və müəssisələrin gələcək fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq qərarlar veriləcəkdir.

Cənab Prezident, əldə edilmiş makroiqtisadi və sosial sabitlik əhalinin sosial müdafiəsi sistemində islahatlar strategiyasına özünəməxsus impuls vermişdir. Yeni islahatların istiqamətlərindən biri də ölkəmizdə ünvanlı dövlət sosial yardımı sisteminin tətbiqidir. Ünvanlı sosial yardımın səmərəliliyi, ilk növbədə, məşğulluğun təmin edilməsi kimi fəal tədbirlərin görülməsindən asılıdır. Bu sistem bir sıra dövlətlərdə özünü doğrultmuşdur. Lakin ünvanlı sosial yardım sisteminin birtərəfli inkişaf etdirilməsi, islahatlar hesabına yalnız müavinətlərin məbləğinin artırılması əhalinin məşğulluq marağının zəifləməsinə gətirib çıxara bilər. Avropanın bir sıra aparıcı dövlətləri hazırda bu problemlə qarşılaşdığından, müavinətlərin məbləğini azaltmağa başlayıblar. Əvəzində isə, "işləməyi bacaran mütləq işlə təmin olunmalıdır" adlı proqrama əsasən yeni iş yerləri yaradılır.

Biz də fəaliyyətimizi siyasi-iqtisadi xəttimizə uyğun olaraq, məhz bu istiqamətdə inkişaf etdiririk. Bu siyasətin prioriteti insanları ələbaxımlığa öyrətmək yox, əksinə, işlə təmin etmək, digər tərəfdən, isə bəzi səbəblərdən minimum tələbatını ödəmək iqtidarında olmayan əhalinin yoxsulluqdan müdafiəsini gücləndirməkdir. Təbii ki, iş yerlərinin sayı artdıqca, ünvanlı dövlət sosial yardımına ehtiyacı olanların sayı azalacaq və yalnız bundan sonra mərhələlərlə müavinətlərin məbləğini artırmaq istiqamətində müəyyən addımlar atıla bilər.

Nazir ünvanlı dövlət sosial yardımı sisteminin tətbiqində, əmək münasibətlərinin tənzimlənməsində baş verən yeniliklərlə yanaşı, tibbi-sosial ekspertiza, əlillərin bərpa mərkəzlərinin fəaliyyəti, kadrların hazırlanmasında, maliyyə potensialından istifadədə yol verilmiş nöqsanların aradan qaldırılması istiqamətində görülən işlərdən də bəhs etdi.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasa yekun vurdu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- İndi əsas səylərimizi qarşıda duran vəzifələrin həllinə yönəltməliyik. Qeyd olunduğu kimi, bütünlükdə, Azərbaycanda iqtisadi inkişafıla bağlı olan vəziyyət müsbətdir. Ancaq bu, o demək deyil ki, biz artıq arxayınlaşaq, yaxud da əldə edilmiş nailiyyətlərlə kifayətlənək. Biz gərək çox ciddi işləyək, öz fəaliyyətimizi daha da təkmilləşdirək.

Qarşıda duran vacib məsələlərdən biri neft gəlirlərinin səmərəli idarə olunmasıdır. Bildiyiniz kimi, bununla bağlı müvafiq qərarlar qəbul edilibdir. Ancaq nəzərə alsaq ki, Azərbaycana gələcəkdə çox böyük həcmdə valyuta axını olacaq, əlbəttə ki, biz gərək bu işlərdə çox dəqiq olaq. Ölkənin ehtiyacları çoxdur. Böyük infrastruktur layihələri indi də həyata keçirilir, gələcəkdə də həyata keçiriləcəkdir. Tikinti-abadlıq işləri aparılır, sosial sektorun inkişafına dair tədbirlər görülür, maaşlar, pensiyalar artırılır və artırılacaqdır. Çünki indiki səviyyə bizi qane edə bilməz. Bütün bunlar, əlbəttə ki, bizim makroiqtisadi vəziyyətimizə təsir edə bilər və ona görə də neft gəlirlərinin səmərəli idarə olunması məsələsi ön plana çıxır. Bununla əlaqədar daha da ciddi tədbirlər görülməlidir.

İndi bizim valyuta ehtiyatlarımız 2,6 milyard dollar səviyyəsindədir. Bunun 1,6 milyard dolları Neft Fondunda toplanıb, 1 milyard dolları isə Milli Bankın valyuta ehtiyatlarıdır. Bu, böyük məbləğdir, amma gələn illərdə kəskin şəkildə artacaq və bütün aidyyəti qurumlar buna çox böyük diqqət göstərməlidirlər. Çünki Azərbaycanda sürətli iqtisadi inkişafın nəticəsində biz keçən il istehlak qiymətlərinin artmasını müşahidə edirdik. Bu il də bu görünməkdədir. 5,5 faiz inflyasiya bizi gərək ciddi düşündürsün.

Yenə də deyirəm, bunun təbii səbəbləri var. Dünyada gedən proseslər, dünya bazarlarında neftin bahalaşması Azərbaycana gətirilən, idxal olunan malların bahalaşması - bütün bunlar təbii amillərdir. Eyni zamanda, büdcəmizin kəskin şəkildə artması, xərclərin artması. Amma bununla yanaşı, subyektiv səbəblər də var və gərək buna çox böyük diqqət göstərsin.

Bildiyiniz kimi, bu yaxınlarda Dövlət İnvestisiya Şirkəti yaradılıb. O şirkət tərəfindən də böyük işlər görülməkdədir. Ancaq əfsuslar olsun ki, bu ilin artıq 4 ayı geridə qaldı, İnvestisiya Şirkəti tərəfindən hələlik heç bir addım görmürük. Belə gədirsə, onda şirkətin nizamnamə kapitalında olan 100 milyon dollardan biz bu il istifadə edə bilməyəcəyik. Bizim məqsədimiz isə ondan ibarətdir ki, İnvestisiya Şirkətinin potensialını, oraya ayrılmış vəsaiti qısa müddət ərzində işə salaq və bu vəsaitin hesabına əlavə kreditlər də cəlb edək. Bu şirkətin fəaliyyəti bilavasitə Azərbaycanın sənaye potensialının inkişafı proqramı ilə də bağlıdır.

Mən bir neçə ay bundan əvvəl qarşıya vəzifə qoymuşdum ki, Azərbaycanda sənaye potensialının inkişafına dair ciddi proqram hazırlansın. Çünki Sovet İttifaqı vaxtında tikilmiş böyük müəssisələr öz səmərəsini itiribdir. Keçmişdə onlarda istehsal olunmuş məhsullar artıq lazımi standartı cavab vermir. Bununla yanaşı, o nəhəng müəssisələr Sovet İttifaqının bütün tələbatını ödəmək üçün nəzərdə tutulurdu. İndi o bazarlar da əldən gedib, bazara girmək də çox böyük problemə çevrilibdir. Ona görə Azərbaycanın yeni, müasir sənaye inkişafı proqramı işlənilməli və qəbul edilməlidir. Orada göstərilməlidir ki, hansı sənaye infrastrukturunu yaradılmalıdır, dövlət hansı formada öz dəstəyini verməlidir. İnvestisiya Şirkətinin yaranmasının məqsədi o cümlədən məhz bundadır ki, bizə lazım olan sahələri inkişaf etdirək.

Bəzi hallarda vəziyyət belədir: xarici investor müraciət edir, hansısa sahədə işləmək istəyir. Hökumət orqanları isə bu müraciətlərə baxırlar, ya razılığını verir, ya da vermirlər. Yəni bu, artıq o ibtidai mərhələnin əlaməti idi. İndi biz özümüz müəyyən etməliyik. Regionların inkişaf proqramı tərtib olunmuşdur və orada istiqamətlər də müəyyən edilmişdir. Eyni qaydada sənaye inkişafı proqramına da biz gərək baxaq, özü də çox qısa müddət ərzində. Gərək ölkəmiz üçün lazım olan, həm iş yerlərinin açılmasına xidmət göstərən müəssisələr, yaxşı olardı ki, birja məhsulları istehsal edən müəssisələr yaradılsın, satışda problem olmasın. Ona görə bu məsələyə çox ciddi fikir vermək lazımdır və gözləyirəm ki, qısa müddət ərzində mənə konkret proqram təqdim ediləcəkdir. Heç olmasa, o proqramın əsas istiqamətləri, yaxud da atılacaq birinci addımlar haqqında təklifləri gözləyirəm. Vaxt da keçir.

Əlbəttə ki, maliyyə nəzarəti gücləndirilməlidir. Çünki böyük valyuta axınının astanasındaymış və belə olan halda, çox ciddi nəzarət olmalıdır. Şəffaflıq tam şəkildə təmin edilməlidir. Çünki bizim büdcəmiz ildən-ilə artacaqdır. Gələn ilin büdcəsi də bu ilin büdcəsindən xeyli dərəcədə fərqlənəcəkdir. Belə olan halda, əlbəttə ki, çox ciddi maliyyə nəzarəti olmalıdır. Qanun pozuntularına yol vermək olmaz. Buna nail olmaq üçün, ilk növbədə, şəffaflıq tam şəkildə təmin edilməlidir.

Bizim çox gözəl təcrübəmiz var. Azərbaycanın Neft Fondu bütün beynəlxalq qurumlar tərəfindən şəffaflıq örnəyi kimi təqdim edilir, qəbul edilir. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Dövlət Neft Fondunun keçmiş icraçı direktoru indi maliyyə naziridir. Bu müsbət təcrübəni biz gərək bütün maliyyə sektoruna tətbiq edək. Belə olan halda, hamımız görəcəyik ki, nə qədər böyük əlavə imkanlar yaranacaqdır.

2007-ci ilin büdcəsi haqqında artıq söhbət açıldı, indi işlər yəqin ki, başlayıbdır. Biz ilkin varianta baxacağıq. Artım sürəti, ilk növbədə, qeyri-neft sektoru hesabına olmalıdır. Neft sektoru hesabına büdcəni formalaşdırmaq böyük səylər, yaxud da ağıl tələb etmir. İndi hamımız bilir ki, bizi nələr gözləyir, hansı işlər gözləyir. Bu il neft hasilatı 30 milyon ton olacaq, gələn il daha da artacaqdır.

2008-ci ildə Azərbaycanda neft hasilatı təxminən 60 milyon tona, - 50 milyon ton konsorsium tərəfindən, 8-9 milyon ton Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən, - çatacaqdır. Dünyada neftin qiyməti də indi bəllidir. Çox güman ki, qiymətlər elə bu səviyyədə qalacaq, bəlkə də, daha da artacaqdır. Ona görə büdcənin formalaşması, ilk növbədə, qeyri-neft sektoru hesabına olmalıdır. Mən həmişə bunu vurğulayıram, bu gün də demək istəyirəm, biz öz iqtisadi siyasətimizi elə aparmalıyıq ki, sanki Azərbaycanda neft yoxdur. Neft böyük sərvətdir, böyük dəstəkdir, bizim iqtisadi potensialımızı möhkəmləndirir. Azərbaycana imkan verir ki, öz xarici siyasətini də uğurla aparsın. Bizim siyasətimiz yalnız Azərbaycanın milli maraqları əsasında qurulur. Ancaq büdcəni təkə neftin hesabına doldurmaq olmaz. Ona görə mən real, konkret təkliflər gözləyirəm.

Narahatlıq yaradan məsələlərdən biri də kommunal sektorda olan vəziyyətdir. Biz bu sektorda maliyyə axınlarına gərək çox ciddi nəzarət edək. Çünki bu sahədə də böyük islahatlar aparılmalıdır. Biz bilməliyik, əhalidən, müəssisələrdən yığılan vəsait necə, hansı məqsədlərə xərclənir. Buna ciddi nəzarət olmalıdır. Biz gərək ildən-ilə artan maliyyə vəsaitindən çox səmərəli istifadə edək. Kommunal sahə ilə məşğul olan təşkilatlar da öz işində çox ciddi irəliləyişə nail olmalıdırlar.

Aqrar sektora daha da böyük diqqət göstərməlidir. "Aqrolizing" Səhmdar Cəmiyyətinin formalaşması prosesi, nəhayət, başa çatmalıdır. Biz artıq uzun müddətdir ki, "Aqrolizing"i yaratdıq. Amma onun tam fəaliyyət göstərməsi hələ ki, baş vermir. Hələ ki, bölgələrdə müasir infrastruktur tam şəkildə yaradılmır. Bildiyimə, eşitdiyimə görə, fermerlərə texnika çox yüksək tariflə verilir. Onlar o tarifi ödəyə bilmirlər. Ona görə siz buna gərək yenidən baxasınız. Biz "Aqrolizing"i ona görə yaratmadıq ki, texnikanı icarəyə verib pul qazanaq. Biz onu ona görə yaratdıq ki, bunu kəndlilərə verək və ondan istifadə etsinlər. Pulunu da versə, yaxşıdır, amma əsas məqsədimiz qazanc götürmək deyildir. Mənə yerlərdən məlumat gəlir ki, bəzi fermerlər o texnikadan imtina edirlər. Çünki tarif çox yüksəkdir. Belə olan halda, buna yenidən baxmaq lazımdır. Elə tarif qoymaq lazımdır ki, fermer üçün bu texnikadan istifadə səmərəli olsun. Çünki biz fermerlərə bu yolla - bir tərəfdən kreditlərin, digər tərəfdən, texnikanın verilməsi ilə, gübrə ilə təmin etməklə kömək edə bilərik. Kənd təsərrüfatında daha da ciddi artım olmalıdır. İndi burada səsləndi, artım 2,5 faizdir. Bu, əlbəttə, böyük göstərici deyildir. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda ümumi daxili məhsul 40 faiz artıb, sənaye istehsalının artımı təxminən 50 faizdir, - düzdür, bunun böyük hissəsi neftin hasilatının artması ilə əlaqədardır, - kənd təsərrüfatında 2,5 faiz artım bizi qane edə bilməz. Bu məsələyə baxın, əgər əlavə göstərişlər, qərarlar qəbul etmək lazımdırsa, biz onu edək.

Yol infrastrukturunda da danışdıq və mən qeyd etdim, o qədər böyük işlər görülüb, bəlkə də, Ziya Məmmədova bir saat lazım olar ki, bütün bunlar haqqında məlumat versin. Magistral avtomobil yollarının, kənd yollarının, şəhər yollarının çəkilməsində, dəniz nəqliyyatında, hava nəqliyyatında, dəmir yolu nəqliyyatında - bütün istiqamətlərdə böyük işlər görülüb. Bu sahə o qədər də narahatlıq doğurmur. Çünki görüləcək bütün işlər artıq yolundadır. Hansısa kredit vasitəsilə, hansısa büdcə hesabına həll olunur. Ona görə, bu işləri sadəcə olaraq, keyfiyyətlə görmək lazımdır. Yolların keyfiyyəti yüksək olmalıdır. Bəzi hallarda tələskənliyə yol verirlər. Keyfiyyətli olmalıdır. Əgər tələsib, işi keyfiyyətsiz görsək, sadəcə olaraq, pul itəcək və o işləri yenidən görmək lazım olacaqdır.

Büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışanların əməkhaqqının artması məsələsi çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə böyük işlər görülür. Minimum əməkhaqqının artması hər il baş verir. Eyni zamanda, müxtəlif kateqoriyalı işçilərin əməkhaqları da qaldırılır. Ancaq indiki səviyyə bizi qane edə bilməz. Çünki Azərbaycanda minimum əməkhaqqı hələ ki, 30 manatdır. Bu il də artırılacaqdır. Ancaq biz gərək fikirləşək - bu il və gələn il minimum əməkhaqqının səviyyəsi insanların minimum tələbatını ödəməlidir. Əlbəttə, bunu etmək o qədər də asan deyildir. Həm maliyyə imkanları olmalıdır, eyni zamanda, bildiyiniz kimi, maaşların artması bilavasitə inflyasiyanın səviyyəsinə təsir göstərir. Biz burada çox düşünülmüş siyasət aparmalıyıq. Çox həssas olmalıyıq ki, yüksək sürətlə artan maaşlar makroiqtisadi

vəziyyətə mənfi təsir göstərməsin, yaxud da az göstərsin. Ancaq eyni zamanda, ildən-ilə həm əməkhaqlarının, həm də pensiyaların artımı olmalıdır.

İndi yeni pensiya sistemi fəaliyyətdədir. Əmək pensiyasının baza hissəsi 2006-cı il aprelin 1-dən 30 manata çatdırılmışdır və ilin sonunadək 35 manat olmalıdır. Əlbəttə, əmək pensiyalarının baza hissəsi yaşayış minimumunun səviyyəsinə çatdırılmalıdır. Biz buna nail olacağıq. Bu isə, öz növbəsində, yoxsulluğun azaldılmasına kəskin şəkildə təsir göstərəcəkdir. Bildiyiniz kimi, biz bu proqramı da uğurla icra edirik. Yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı ildən-ilə azalır və yəqin 2006-cı ilin yekunları həm də onu göstərəcək ki, bu, daha da azalıbdır.

Nazir burada ünvanlı sosial yardım haqqında məlumat verdi. Burada ən vacib məsələlərdən biri şəffaflığı təmin etməkdir, pozuntulara yol verməmək və həqiqətən, ehtiyacı olan ailələrə və vətəndaşlara kömək göstərməkdir. Kimlərə ünvanlı sosial yardım verilməlidir, kimlərə verilməməlidir - bu, çox ciddi, çox çətin məsələdir. Burada narazı qalanlar da olacaqdır.

Artıq məndə olan məlumata görə, bəziləri, normal səviyyədə, şəraitdə yaşayanlar da özlərini süni yollarla yoxsul kimi təqdim etmək istəyirlər. Bunu etmək üçün öz əmlakını, necə deyirlər, başqasının adına keçirirlər. Yəni burada pozuntular, yaxud da dələduzluq etmək üçün geniş imkanlar var. Ona görə, biz bu işdə çox ciddi olmalıyıq. Nail olmalıyıq ki, məhz həqiqətən, ehtiyac içində yaşayan ünvanlı sosial yardımı alsın. Ancaq yaxşı yaşayan saxta yolla özü üçün əlavə imtiyazlar əldə etməsin. Bu, demək olar ki, qarşıda duran məsələlərin əsasıdır.

Əlbəttə ki, bu gün biz bütün nazirləri dinləyə bilməzdik. Başqa sahələrdə də hərə öz yerində işini bilir. Bizim bütün planlarımız proqram şəklində həll olunur. Sosial sahədə, iqtisadi inkişaf, təhsil, səhiyyə, ekologiya, mədəniyyət, turizm sahələrində nazirlər öz vəzifələrini bilirlər və biz bütün bu işləri proqram şəklində görməliyik.

Artıq ikinci rüb başlayıb və mən əminəm ki, nəticələr yaxşı olacaqdır. Ümumiyyətlə, belə görünür ki, 2006-cı il Azərbaycan üçün ən uğurlu il olacaqdır. Bu ildə həm Bakı-Tbilisi-Ceyhan, həm də Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərləri işə düşəcəkdir. Əminəm ki, biz bu il Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisinə başlaya bilərik. İƏT-in zirvə görüşündə iştirak etmiş Türkiyənin Baş naziri ilə də bu barədə çox ətraflı söhbət aparılmışdır. Azərbaycan tərəfi bir daha bildirmişdir ki, günü bu gün Azərbaycan öz tərəfindən maliyyə öhdəliyi götürməyə hazırdır və artıq gələcək konsorsiumun konturları görünməkdədir. Bu yol bizə çox lazımdır. Bu yol Asiyanı Avropa ilə birləşdirir və yolun tikintisi hər cəhətdən Azərbaycanın milli maraqlarının daha da dolğun şəkildə təmin olunmasına xidmət göstərəcəkdir.

Digər infrastruktur layihələri də icra edilir. Azərbaycanda elə bir sahə, - istər sosial, istər iqtisadi layihələr, istər infrastruktur layihələri, - yoxdur ki, orada inkişaf olmasın. Yəni də deyirəm, biz işimizi proqram şəklində aparırıq. Arzu edirəm ki, bu müsbət meyillər gələcəkdə daha da güclənsin.

Sağ olun.

AzərTAc
08 May, 2006

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə
Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi yekunlarına
həsr olunmuş iclası
(31 iyul 2006-cı il)**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə iyulun 31-də Prezident sarayında Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında biz altı ayın yekunlarını müzakirə edəcəyik, vəziyyəti təhlil edəcəyik və əlbəttə ki, gələcək planlar haqqında fikir mübadiləsi aparacağıq. Bütövlükdə, Azərbaycan iqtisadiyyatı bu il də çox uğurla və sürətlə inkişaf edir. İqtisadi artım sürəti ən yüksək səviyyədədir və bu, deməyə əsas verir ki, Azərbaycanda aparılan iqtisadi siyasət çox uğurludur və bizim bütün planlarımız həyata keçirilir.

Azərbaycan keçən il də iqtisadi inkişaf baxımından dünyada lider dövlət idi. Bu liderlik bu il də saxlanılır və ilk altı ayda ümumi daxili məhsulun 36 faizə qalxması əlbəttə ki, bunun əyani göstəricisidir. İqtisadiyyatın bütün sahələrində inkişaf müşahidə olunur və çox sevindirici hal ondan ibarətdir ki, sənaye istehsalı da çox yüksək sürətlə artır. İlk altı ayda Azərbaycanda sənaye istehsalı 41 faiz artmışdır. Bununla bərabər, Azərbaycana qoyulan sərmayə də artır. İlk altı ayda Azərbaycan iqtisadiyyatına təxminən 3 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur və bu da öz növbəsində, onu göstərir ki, Azərbaycan investorlar tərəfindən çox cəlbedici ölkə kimi tanınır və bu gözəl ənənələr davam edir. Bildiyiniz kimi, adambaşına düşən xarici sərmayəyə görə Azərbaycan bölgədə aparıcı yerlərdədir.

Eyni zamanda, bildiyiniz kimi, iqtisadi siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərini tam şəkildə tətbiq etməklə yanaşı, sosial məsələlərin həlli də yaddan çıxmasın. Bu istiqamətdə də böyük işlər görülür. Əhalinin pul gəlirləri ilk altı ayda 18 faiz artmışdır. İnflyasiya isə cəmi 6 faiz artmışdır. Beləliklə, əhalinin real gəlirləri 12 faiz təşkil edir. Orta əmək haqqı 20 faiz artmışdır və bu da çox gözəl göstəricidir.

Bütövlükdə 2006-cı ilin büdcəsi dürüstləşmədən sonra 4,5 milyard dollara bərabərdir. Bu da keçən illə müqayisədə 2 milyard dollar çoxdur. Bütün bunlar bir daha onu göstərir ki, iqtisadi siyasətimiz Azərbaycanda mövcud olan problemlərin həlli işində öz rolunu oynayır və Azərbaycanda bütün problemlər tezliklə həll olunmalıdır.

Bildiyiniz kimi, ölkəmizdə görülən işlər nəticəsində bizim valyuta ehtiyatlarımız da formalaşır və bu gün Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 3 milyard dollara bərabərdir. Buraya həm Dövlət Neft Fondunun, eyni zamanda Milli Bankın valyuta ehtiyatları daxildir. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda Heydər Əliyev neft strategiyasının uğurlu icrası nəticəsində gələcəkdə böyük həcmdə valyuta axını gözlənilir, təbii ki, bizim valyuta ehtiyatlarımız kəskin sürətdə artacaqdır və bu da öz növbəsində, bütün problemlərin həlli üçün gözəl zəmindir.

Bu il və keçən il ölkəmizdə müxtəlif sahələrə aid proqramlar – həm regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramı, eyni zamanda digər proqramlar həyata keçirilir. Proqramların əsas əlaməti ondan ibarətdir ki, onlar çox konkret xarakter daşıyır və orada icra mexanizmləri çox açıq-aydın təsbit edilmişdir. Eyni zamanda, maliyyə mənbələri də müəyyən olunmuşdur. Bu proqramlar arasında Bakının kənd və qəsəbələrinin inkişafına dair proqram xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və çox sevindirici haldır ki, proqram qəbul ediləndən dərhal sonra icra olunmağa başlamışdır və bu gün Bakıtrafi kənd və qəsəbələrdə işlər çox sürətlə aparılır. Müxtəlif sahələrdə işlər daha da mütəşəkkil qaydada təmin edilə bilər.

Bilirsiniz ki, Azərbaycanda nəqliyyat infrastrukturuna böyük diqqət göstərilir. İndi yolların - həm magistral, həm şəhərlərarası, həm də kənd yollarının tikintisi çox geniş vüsət alıb. Yol infrastrukturunun müasir səviyyəyə çatdırılması bizim çox vacib vəzifəmizdir və növbəti illər ərzində Azərbaycanda bu məsələ tamamilə öz həllini tapacaqdır.

Məktəb, xəstəxana tikintisi artıq bütün bölgələrdə aparılır və bu işlər ən müasir səviyyədə görülür. İdman komplekslərinin tikintisi davam edir və bu, bizim sosial sahəyə aid çox vacib məsələlərimizdən biridir. Müxtəlif bölgələrdə yeni idman kompleksləri tikilir və istismara verilir.

Ətraf mühitin qorunmasına dair bu yaxınlarda geniş müşavirə keçirilmişdir. Çünki buna böyük ehtiyac vardır. Bizim iqtisadi imkanlarımız artır, ölkədə işlər çox yaxşı gedir və belə olan halda ekoloji məsələlərə də böyük diqqət göstərilməlidir. Çünki bu hər bir vətəndaşa təsir edən amildir. Göstəriş verilibdir ki, bu məsələyə dair geniş proqram, sərəncam hazırlansın. İndi bu işlər görülür və yaxın zamanlarda geniş proqram tərtib olunacaqdır ki, Azərbaycanda və xüsusilə Bakıda, Abşeron yarımadasında ekoloji durum kəskin şəkildə yaxşılaşsın. Bütün aidiyyəti orqanlara müvafiq göstərişlər veriləcəkdir.

Mədəniyyət obyektlərinin təmiri və bərpaşına başlanmışdır. Müvafiq göstərişlər verilmişdir ki, Azərbaycanda bütün mədəniyyət ocaqları - teatrlar, muzeylər, digər mədəniyyət abidələri bərpa olunmalıdır. Azərbaycanın çox zəngin tarixi, mədəniyyəti vardır. Biz bütün mədəniyyət abidələrini qorumalıyıq, təmir etməliyik ki, onlar öz təbii gözəlliyini bərpa etsinlər. Bu istiqamətdə də müvafiq tapşırıqlar verilibdir. Bu il Azərbaycanda həm Muğam Mərkəzinin, eyni zamanda, Xalça Muzeyinin yeni binasının tikintisinə başlanmalıdır.

Bildiyiniz kimi, bizi narahat edən problemlərdən biri bazarlarda bəzi hallarda qiymətlərin qalxmasıdır. Bunun da müəyyən səbəbləri var. Əlbəttə ki, büdcənin bir il ərzində iki dəfə qalxması, əmək haqlarının, pensiyaların qaldırılması, eyni zamanda, dünyada gedən proseslər, neftin bir barrelinin 70 dolları keçməsi, bütün bu məsələlər istər-istəməz istehlak bazarına da mənfi təsir göstərir. Çünki Azərbaycanın istehlak bazarı hələ ki, böyük həcmdə idxal hesabına formalaşmışdır. Belə olan halda, bütövlükdə, dünyada gedən bahalaşma istər-istəməz Azərbaycan bazarına da mənfi təsir göstərir. Digər obyektiv amillər var və yəni bunlar təbii amillərdir. Amma bununla bərabər, subyektiv amillər də kifayət qədərdir. Subyektiv amillərin aradan qaldırılması işində biz gərək daha da fəal olaq.

Son vaxtlar kənd təsərrüfatı yarmarkalarının keçirilməsi çox müsbət bir hadisədir. Mən iki gün bundan əvvəl şəxsən özüm bu yarmarkaların biri ilə tanış oldum və gördüm ki, həqiqətən orada qiymətlər fərqlənir. Mən bir neçə dəfə demişəm, Azərbaycanda aparılan uğurlu iqtisadi siyasət insanların rifah halının yaxşılaşmasına gətirib çıxarıbdır. Bu gün biz öz işimizi bazar iqtisadiyyatı prinsipi əsasında qururuq. Ancaq bununla bərabər, sosial ədalət prinsipləri də tam şəkildə təmin olunmalıdır.

Mənə bəzən deyirlər ki, bazarda hər şey satılır. Bu, təbiidir. Çünki imkanlı adamların sayı artır və qiymətlər baha olsa da bazarda mal qalmır. Ancaq hər kəs onu ala bilmir. İmkansız insanlar - pensiyaçılar, kasıbçılıq, yoxsulluq şəraitində yaşayanlar hələ ki, Azərbaycanda kifayət qədərdir. Düzdür, yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı kəskin şəkildə aşağı – 49 faizdən 29 faizə - düşübdür. Ancaq 29 faiz də böyük rəqəmdir. Bu insanlar öz imkanlarından istifadə edib ucuz məhsulları almaq qabiliyyətinə malik olmalıdırlar. Bu məqsədlə yarmarkaların keçirilməsi çox gözəl tədbirdir. Bu, məhz sosial ədalət prinsipinin təmin olunmasında öz funksiyasını daşıyır.

Bu il Azərbaycan üçün, bütövlükdə, bölgə üçün və dünya üçün çox böyük bir tarixi hadisə baş vermişdir. Heydər Əliyevin adını daşıyan, onun təşəbbüsü ilə başlanmış Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas neft ixrac kəmərinin tikintisi başa çatmışdır. Bu, böyük tarixi hadisədir və Azərbaycanın neft strategiyasının təntənəsidir. Bütövlükdə, Azərbaycanın son illər ərzində apardığı siyasətin təntənəsidir. Çünki Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri həm iqtisadi, həm də coğrafi-siyasi nöqteyi-nəzərdən çox əhəmiyyətli və Azərbaycan dövləti üçün həlledici əhəmiyyətə malik bir layihədir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisi bizim uzunmüddətli inkişaf perspektivlərimizi müəyyən edir, Azərbaycanın dayanıqlı inkişaf imkanlarını təmin edəcəkdir.

Azərbaycanın təbii sərvətləri, zəngin neft-qaz ehtiyatları artıq dünya bazarlarına çox əhəmiyyətli yollarla çıxarılır və Azərbaycan xalqı bu layihədən artıq böyük mənfəət əldə edibdir. Gələcəkdə bu, ölkəmizin iqtisadiyyatının inkişafında çox mühüm rol oynayacaqdır. Təkcə iqtisadi məsələlərin həlli deyil, təbii ki, Azərbaycanın bölgədə, dünyada rolu, nüfuzu artacaqdır və biz artıq bunu hiss edirik.

Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin tikintisi də uğurla aparılır və Azərbaycan dünyanın enerji təhlükəsizliyi məsələlərində öz rolunu oynayacaqdır. Bununla bərabər, dəmir yolunun tikintisi ilə əlaqədar müvafiq işlər aparılır. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi məsələsi Azərbaycan üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır. O, həm iqtisadi cəhətdən, eyni zamanda, Avropanı Asiya ilə dəmir yolu ilə birləşdirən layihədir. Ümid edirəm ki, bu layihəni də Azərbaycan və onun tərəfdaşları uğurla icra edəcəklər.

Bütövlükdə, Azərbaycanda vəziyyət çox müsbətdir. İctimai-siyasi vəziyyət çox sabitdir. Xalqla iqtidar arasında birlik daha da möhkəmlənir. Bizim siyasətimiz bəyənilir və çox sevindirici haldır ki, Azərbaycanın uğurlu inkişafı artıq insanların gündəlik həyatında da özünü büruzə verir. Makroiqtisadi məsələlər əlbəttə ki, iqtisadiyyatımızın ümumiyyətlə inkişafını təmin edir. Ancaq hər bir vətəndaş, hər bir

ailə öz gündəlik həyatında bu gözəl dəyişiklikləri hiss etməlidir. Bunu etmək üçün, ilk növbədə, yoxsulluq aradan qaldırılmalıdır, işsizlik aradan qaldırılmalıdır, bu işdə biz artıq böyük nəticələr əldə etmişik.

Deyə bilərəm ki, bu altı ay ərzində Azərbaycanda 90 min yeni iş yeri açılmışdır. Bütövlükdə isə 2003-cü ilin oktyabr ayından bu günə qədər Azərbaycanda 435 min yeni iş yeri açılmışdır ki, bunların 221 mini daimi iş yerləridir. Bu, əlbəttə ki, Azərbaycanda yerli istehsalın inkişafına kömək göstərir, insanların sosial vəziyyətini yaxşılaşdırır və bütövlükdə, Azərbaycanda inkişafı müəyyən edən amillərdən biridir. Bununla bərabər, regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramı icra olunur, rayonlarda böyük abadlıq, quruculuq işləri aparılır. Mən bölgələrdə tez-tez oluram və görürəm ki, bizim rayonlarımız çox gözəlləşir, çox böyük abadlıq işləri aparılır və mənim tələbim ondan ibarətdir ki, görülən hər bir iş dünya səviyyəsində, ən yüksək səviyyədə təşkil olunmalıdır. Belə olan halda əlbəttə ki, ictimai-siyasi vəziyyət də müsbət olacaqdır. Çünki insanlar daimi diqqəti, qayğını görməlidirlər.

Mən həmişə demişəm, biz xalq üçün yaşayırıq, xalq üçün çalışırıq, xalq qarşısında məsuliyyət daşıyıq. İctimai-siyasi vəziyyətin müsbət olması, əlbəttə, həm siyasi, həm də iqtisadi islahatların daha da inamla aparılmasına gözəl şərait yaradır ki, bu da Azərbaycanda var. Həm siyasi, həm də iqtisadi islahatlar Azərbaycanda paralel şəkildə aparılır və bizim uğurlu siyasətimiz onu göstərir ki, bu, yeganə, düzgün yanaşmadır. Bu barədə artıq kifayət qədər danışılıbdır və Azərbaycanın nümunəsi onu göstərir ki, düşünülmüş strategiya və taktika olan yerdə uğurlar da olacaqdır.

Sabitlik, ictimai-siyasi asayiş hər bir inkişafın başlıca şərtidir və müxtəlif ölkələrin təcrübəsində biz bunu görürük. Harada ki, bu var, inkişaf da var, harada ki, bu yoxdur, insanlar və bütövlükdə ölkələr böyük çətinliklər çəkirlər, böhran içində yaşayırlar, uzunmüddətli böhrandan çıxma bilmirlər və beləliklə, ölkələr zəifləyir. Biz isə istəyirik ki, Azərbaycan zəngin, qüdrətli ölkəyə çevrilsin, vətəndaşlarımız yaxşı yaşasınlar, sülh, əmin-amanlıq, rifah şəraitində yaşasınlar.

Azərbaycanda yaşayan bütün insanlar buna layiqdirlər və biz ən çətin, ən ağır vəziyyətdə yaşayan soydaşlarımızın da problemlərini həll edirik. Qaçqın, köçkün soydaşlarımızın problemləri bizim üçün həmişə gündəlikdə bir nömrəli problemlərdir. Yeni şəhərciklər, qəsəbələr salınır. Siz bütün bunları yaxşı bilirsiniz. Bu barədə çox danışmaq istəmirəm. Çox şadam ki, iki il bundan əvvəl qəbul edilmiş proqram artıq uğurla icra edilir və dediyim kimi, Azərbaycanda bir dənə də olsun çadır şəhərciyi qalmayacaqdır. Çadır şəhərciyində yaşayan bütün soydaşlarımız müasir evlərdə yaşayacaqdır.

Ordu quruculuğu işində uğurlar var. Ordumuz həm peşəkarlıq baxımından daha da möhkəmlənir, eyni zamanda, ordunun maddi-texniki bazası möhkəmlənir. Ordu xərclərinin artması əlbəttə ki, çox gözəl göstəricidir. Azərbaycan hər cəhətdən möhkəmlənir, büdcəmiz artır. Belə olan halda ordu büdcəsinin təxminən 700 milyon dollara çatması təbii haldır. Yəqin ki, bu son hədd deyil. Bundan sonra da orduya ayrılan xərclər artacaqdır.

Bütövlükdə, 2007-ci ilin büdcəsi daha da böyük olmalıdır. Növbəti rübdə 2007-ci ilin büdcəsi üzərində işlər aparılmalıdır ki, biz büdcəni formalaşdıraraq. Əminəm ki, 2007-ci ilin büdcəsi daha da böyük olacaq və beləliklə, Azərbaycanda mövcud olan problemlər daha da tezliklə öz həllini tapacaqdır. Büdcə hesabına biz çoxlu proqramlar həyata keçiririk. Büdcə hesabına insanların maaşları, pensiyaları qaldırılır.

Büdcə hesabına böyük infrastruktur layihələri həyata keçirilir, elektrik stansiyaları, yollar, aeroportlar tikilir. Yəni Azərbaycanda elə bir sahə yoxdur ki, orada inkişaf olmasın. İstər iqtisadi, istər infrastruktur, istərsə də sosial-mədəni sahələrdə - bütün sahələrdə inkişaf var. Haradasa daha da sürətlə gedir, haradasa bir az ləng gedir, amma biz hər yerdə bu inkişafı görürük. Əminəm ki, görülən bu işlərin bütün nəticələrini biz tezliklə görəcəyik.

Bildiyiniz kimi, son zamanlar Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində Minsk qrupu tərəfindən yeni açıqlamalar verilmişdir, danışıqların bəzi məqamları aşkar edilmişdir. Biz buna etiraz etmədik. Baxmayaraq ki, danışıqlar konfidensial xarakter daşıyırdı. Biz həmişə hesab edirdik ki, Azərbaycan ictimaiyyəti və bütövlükdə ictimaiyyət bu barədə məlumatlandırılmalıdır. Sadəcə olaraq, danışıqların konfidensial xarakter daşmasına görə biz də bu konfidensiallığı qoruyurduq. Amma bir halda ki, Minsk qrupu belə bir qərara gəldi, əlbəttə, ictimaiyyət də bunu bilməlidir.

Bir daha demək istəyirəm ki, son iki il ərzində danışıqlar Praqa prosesi çərçivəsində aparılırdı. Bildiyiniz kimi, Praqa prosesi məsələnin mərhələli həlli deməkdir. Şübhəsiz ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü danışıqlar predmeti olmamışdır, deyil və heç vaxt olmayacaqdır. Bu barədə artıq mənim tərəfimdən kifayət qədər bəyanatlar verilmişdir. Bunu ictimaiyyət də, həmsədrilər də bilir və danışıqlarda iştirak edən qarşı tərəf də bilir. Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqları işğalçı qüvvələrdən azad olunmalıdır. Azərbaycan qaçqınları öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdır, o cümlədən Dağlıq Qarabağa

qayıtmalıdır. Dağlıq Qarabağın gələcək statusu isə növbəti danışıqlar raundunun müzakirəsinə səbəb ola bilər və biz heç vaxt statusun müzakirəsindən imtina etməmişik. Sadəcə olaraq, ilk növbədə, işğal olunmuş bütün torpaqlar azad olunmalıdır. Ondan sonra isə status haqqında danışıqlar aparıla bilər.

Statusa gəldikdə, bunu gələcək göstərəcək ki, bu status nə olacaq. Hər halda bu məsələdə biz mütləq və mütləq həm beynəlxalq hüquq normalarını, eyni zamanda dünyada mövcud olan praktikanı əlbəttə ki, gərək rəhbər tutaq. Beynəlxalq hüquq normaları onu göstərir ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bütün dünya tərəfindən, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən, Minsk qrupunun həmsədr ölkələri tərəfindən və bütövlükdə bütün ölkələr tərəfindən tanınır və Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir, onun tərkib hissəsidir. Belə olan halda münaqişə yalnız bu əsasların üzərində öz həllini tapa bilər.

O ki qaldı bəzən səslənən güzəştlər məsələsinə, Azərbaycan da kifayət qədər güzəştlərə getməyə hazırdır. Ancaq bizim güzəştlərin son həddi var. Elə məsələlər var ki, orada güzəştdən söhbət gedə bilməz. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü güzəşt predmeti ola bilməz. Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan ayrılması məsələsinə Azərbaycan heç vaxt öz razılığını verməyəcəkdir. Nə bu gün, nə də sabah və heç vaxt Dağlıq Qarabağın gələcəkdə Azərbaycandan ayrılmasına şərait yaradan şərtlərə Azərbaycan razılıq verməyəcəkdir. Bunu hamı bilir. Ona görə danışıqlar prosesi və Praqa formatı bütövlükdə müsbət yanaşmadır. Hesab edirəm, Azərbaycan diplomatiyasının uğurudur ki, danışıqlar Praqa prosesi çərçivəsində aparılır.

Yenə də deyirəm, bizim mövqeyimiz çox açıqdır, aydındır. Bu mövqə beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanır. Ermənistanın mövqeyi isə sadəcə olaraq, onların istəyinə, arzularına, xülyalarına əsaslanır ki, bunun da heç vaxt heç bir səmərəsi olmayacaqdır. Dünyada mövcud olan davranış qaydaları var. Qəbul edilmiş hüquqi çərçivələr var. Bu çərçivələrdə hər bir məsələ öz həllini tapa bilər, o cümlədən Dağlıq Qarabağ münaqişəsi. Ona görə Azərbaycan danışıqlarda kifayət qədər konstruktiv mövqə nümayiş etdirir və ümid edirəm ki, Ermənistan da konstruktiv mövqə nümayiş etdirəcəkdir. Əfsuslar olsun ki, bu günə qədər məhz Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyinə görə danışıqlar prosesi uğurla nəticələnmişdir. Biz bütün diplomatik, siyasi imkanlarımızı bu işdə səfərbər edəcəyik və edirik. Eyni zamanda, əlbəttə ki, yenə də qayıtmaq istəyirəm ordu quruculuğuna, ordu potensialımızı da gücləndiririk və gücləndirəcəyik. Bu, bizim suveren hüququmuzdur.

Biz müharibə şəraitində yaşayırıq və görürsünüz ki, atəşkəs rejimi möhkəm deyil, vaxtaşırı atışmalar baş verir, təmas xəttindəki vəziyyət vaxtaşırı gərginləşir. Biz hər bir tərribata hazır olmalıyıq və hazırıq. Gələcəkdə ordu potensialımızın güclənməsi əminəm ki, Dağlıq Qarabağ məsələsinin ədalətli həllinə kömək göstərəcəkdir.

Beləliklə, bir daha demək istəyirəm ki, həyatımızın bütün sahələrində Azərbaycanın çox düşünülmüş siyasəti var. Biz öz fəaliyyətimizi proqram çərçivəsində qururuq. İstər iqtisadi, istər siyasi, istərsə də hərbi sahədə. Xarici siyasət haqqında artıq çox danışmaq istəməzdim. Bütün bunlar göz qabağındadır. Azərbaycanın uğurlu xarici siyasəti bizə imkan verir ki, bütün beynəlxalq təşkilatlarda qonşularımızla səmərəli, ikitərəfli, faydalı münasibətlərimizi qura bilək. Bu, həm bölgə üçün, həm də bütövlükdə Azərbaycanda gedən proseslər üçün də çox böyük əhəmiyyət kəsb edir.

İndi isə gəlin müzakirələrə keçək və çıxış üçün söz maliyyə naziri Samir Şərifova verilir.

X X X

Maliyyə naziri SAMİR ŞƏRİFOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2006-cı ilin ötən altı ayı möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin iqtisadiyyatın inkişaf templərinin sürətləndirilməsi strategiyasının həyata keçirilməsi istiqamətində növbəti uğurlu mərhələ kimi səciyyələndirilə bilər. Bu dövrdə iqtisadi artım davamlı xarakter almış, ümumi daxili məhsul ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 36,3 faiz, bütün maliyyə mənbələri hesabına investisiya qoyuluşu 7,9 faiz artmışdır.

Əhalinin rifah halının yaxşılaşdırılmasında nəzərəçarpan irəliləyişlərə nail olunmuşdur. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə orta aylıq əməkhaqqı 20,4 faiz, əhalinin banklardakı əmanətləri 36,8 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi 34,6 faiz, pərakəndə əmtəə dövriyyəsi isə 12,1 faiz artmışdır.

2005-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ölkədə adambaşına düşən ümumi daxili məhsul istehsalı 34,7 faiz artaraq, 856 manat və ya 944 ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, cari ilin 6 ayı üzrə adambaşına düşən ÜDM göstəricisi 2003-cü ilin illik göstəricisinə bərabərdir.

Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin adını daşıyan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin istismara verilməsi və Azərbaycan nefti ilə dolu ilk tankerin Aralıq dənizindəki Ceyhan limanından yola salınması 2006-cı ilin birinci yarısında əldə edilən siyasi-iqtisadi nailiyyətlər sırasında müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Ölkəmizin Prezidentinin dediyi kimi, Heydər Əliyevin neft strategiyasının tətənəsini əks etdirən bu tarixi nailiyyət, uzun illər ərzində ölkəmizin siyasi və iqtisadi müstəqilliyinin təmin olunmasına, Azərbaycanın bugünkü və gələcək nəsillərinin rifahının yüksəlməsinə ulu öndər Heydər Əliyevin bəxş etdiyi ən dəyərli töhfələrindən biridir.

Möhtərəm Prezident, iqtisadiyyatda müşahidə olunan dinamik və davamlı artım dövlət büdcəsinin göstəricilərində də aydın şəkildə özünü büruzə vermişdir. Cari ilin ötən altı ayı ərzində dövlət büdcəsinin mədaxili 1 milyard 547 milyon manat və ya 102,1 faiz yerinə yetirilməklə, 2005-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 69,5 faiz artmışdır.

Təsdiq olunmuş proqnoza Vergilər Nazirliyi tərəfindən 104,7 faiz, yəni nəzərdə tutulandan 634,2 milyon manat çox, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən 102,5 faiz, yaxud 87,5 milyon manat artıqlaması ilə əməl edilmişdir. Dövlət Neft Fondundan büdcəyə 2005-ci ilin eyni dövrünə nisbətən 3,5 dəfə çox və ya 226 milyon manat vəsait daxil olmuşdur. Büdcə gəlirlərinin yığılması nəticələrinin təhlili, habelə gələcək daxilolmalar ehtimalının artım istiqamətində dəqiqləşdirilməsi əsasında ölkəmizin başçısının tapşırığına uyğun olaraq, 2006-cı ilin icmal və dövlət büdcələrinin xərclərinin 430,5 milyon manat məbləğində artırılması barədə layihə hazırlanmış və təsdiq olunmaq üçün Milli Məclisə təqdim edilmişdir.

Milli Məclis tərəfindən dəstəklənmiş 2006-cı il büdcəsinə dəyişiklik, əsasən bəzi neft məhsulları növlərinin ölkədaxili qiymətlərinin ilin əvvəlində artımı ilə bağlı büdcə təşkilatlarının və aztəminatlı əhali kateqoriyalarının, ilk növbədə məcburi köçkünlərin əlavə xərclərinin ödənilməsi, habelə xaricdə və ölkə daxilində irihəcmli investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi məqsədlərini nəzərdə tutur.

Cari ilin birinci yarısında dövlət büdcəsinin xərcləri 1 milyard 446 milyon manat və ya 87,6 faiz icra edilməklə, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 514,6 milyon manat və 59,9 faiz çox olmuşdur. 2005-ci ilin eyni dövrünə nisbətən sənaye və tikinti xərcləri 4,2 dəfə, müdafiə xərcləri 2 dəfə, iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərclər 2 dəfə, kənd təsərrüfatı xərcləri 2 dəfə, mədəniyyət, incəsənət və bədən tərbiyyəsi xərcləri 1,3 dəfə, səhiyyə xərcləri 1,4 dəfə, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərcləri 1,3 dəfə, təhsil xərcləri 1,2 dəfə artımla icra edilmişdir.

Cari ilin büdcəsinə səciyyələndirən xüsusiyyətlərdən biri kimi, onun dövlət investisiya xərclərinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasını, bu xərclərin əsasən əhalinin yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsinə, ölkənin sosial və fiziki infrastrukturlarının yenidən qurulmasına və tikintisinə yönəldilməsini vurğulamaq olar. Belə ki, dövlət investisiya xərclərinə 2005-ci ilin 6 ayına nisbətən 4 dəfə çox və ya 298,6 milyon manat, o cümlədən respublikanın 23 şəhər və rayonunda Qarabağ müharibəsi əlilləri və şəhid ailələri üçün yaşayış binalarının tikintisinə 3,6 milyon manat, sosial və mədəni-məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 35,5 milyon manat, modul tipli elektrik stansiyalarının tikintisinə 104 milyon manat, regionların içməli su və meliorativ infrastrukturlarının bərpasına 20 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının tikintisinə 51,4 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Digər dövlət əhəmiyyətli infrastrukturların tikintisi üçün 84,1 milyon manat vəsait xərclənmişdir.

Samir Şərifov Prezident İlham Əliyevə rayon və şəhərlərin yerli gəlir və xərclərinin tənzimlənməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan subsidiyalar, beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əlaqələrin

genişləndirilməsi, dövlət borclarının idarə olunması, dövlət zəmanətli kreditlərin alınması mexanizminin təkmilləşdirilməsi, həmçinin 2007-ci il üçün dövlət və icmal büdcələrin hazırlığı barədə məlumat verdi.

İqtisadi inkişaf naziri HEYDƏR BABAYEV ümummilli lider Heydər Əliyevin neft strategiyasının bəhrəsi olaraq, enerji sektorunda əldə olunmuş uğurların qeyri-neft sahələrinin tərəqqisinə göstərdiyi təsirdən danışdı. O dedi ki, ilk növbədə, qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan iqtisadiyyatının lokomotivi sayılan neft-qaz sektorunda layihələrin həyata keçirilməsi, xüsusilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin açılışı və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin inşası ölkəmizin uzun illər üçün davamlı inkişafının təməlini yaratmışdır. Nəticədə digər illərdə olduğu kimi, cari ilin yanvar-iyun aylarında da neft sektoru müəssisələrində istehsalın həcmi davamlı olaraq artmış və ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 49,5 faiz çox olmuşdur. Əldə edilmiş gəlirlər ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin artmasına, sosial baxımdan daha çox ehtiyacı olan vətəndaşlarımızın həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmişdir.

Neft-qaz sektorundakı uğurlar öz növbəsində digər istehsal sahələrinin yüksək sürətlə inkişafını təmin etmiş və nəticədə qeyri-neft sənaye sahələrində məhsul istehsalı 9 faizədək artmışdır. Aqrar sektorda artım ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 4,8 faiz olmuşdur. Görülən tədbirlər, xüsusilə cənab Prezidentin tapşırığı ilə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına texnika və gübrənin alınaraq fermerlərə güzəştli şərtlərlə verilməsi nəticəsində kənd təsərrüfatı istehsalının ilin sonuna qədər 9 faizədək artması gözlənilir.

Bu sahədə əhəmiyyətli məqam ondan ibarətdir ki, yerli məhsulların həm daxili, həm də xarici bazarlara çıxışı artmaqdadır. Ona görə dövlət siyasəti məhz bu rəqabət qabiliyyətli və yeni iş yerlərini yarada biləcək sahənin inkişafının dəstəklənməsinə yönəldilmişdir.

Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunda böyük xüsusi çəkiyə malik olan xidmətlər sferasında son illərdə müşahidə olunan ciddi yüksəliş davam etmiş və cari ilin ötən dövründə yük daşımaları 14,4 faiz, rabitə xidmətləri 27,1 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi 34,6 faiz artmışdır. Bu, bir tərəfdən istehsalın inkişafı ilə bağlıdırsa, digər tərəfdən əhalinin maliyyə imkanlarının yaxşılaşdırılmasından xəbər verir.

Bildiyiniz kimi, hər bir iqtisadiyyatın davamlı inkişafının ən mühüm və həlledici şərti investisiya qoyuluşunun həcmi və keyfiyyətidir. Cari ilin 6 ayında ölkə iqtisadiyyatının və sosial sahələrin inkişafına ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 7,9 faiz çox investisiya qoyulmuşdur. Fərəhləndirici haldır ki, bu gün Azərbaycan investisiya cəlbediciliyinə görə dünya ölkələri arasında birinci sıralardadır. Ölkəmizin başçısının iqtisadi doktrinasının ən mühüm tərkib hissəsi həm də tarazlı inkişafın təmin edilməsindən ibarətdir. Belə ki, məhz bu yanaşma inkişafın davamlılığını təmin edə bilər.

Təsadüfi deyil ki, bu gün cənab Prezident regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasına xüsusi diqqət yetirir. Bunun nəticəsidir ki, bu günədək 435 mindən çox yeni iş yeri yaradılmışdır. Cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, bunun da 220 mindən çoxu daimidir. Ölkə iqtisadiyyatının diversifikasiyasında getdikcə rolu artan və onun davamlı inkişafının gələcəkdə təminatçısı olan özəl sektorun genişləndirilməsi daim dövlətin diqqətindədir. Bu sahədəki siyasət sahibkarlığa dövlət himayəsinin sistemli halda həyata keçirilməsinə, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin səmərəsinin yüksəldilməsinin təmin edilməsinə yönəldilmişdir. Sahibkarlığa, xüsusilə regionlardakı sahibkarlara mindən çox investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsi üçün cari ilin ötən dövründə 50 milyon yeni manat məbləğində güzəştli kredit verilmişdir ki, bunun da nəticəsində 10 minədək yeni iş yerinin yaradılması gözlənilir.

Heydər Babayev iqtisadi inkişafın pensiya və müavinətlərin artmasına göstərdiyi təsir, antiinflasiya tədbirləri, yoxsulluğun azaldılması, dünya iqtisadi sisteminə inteqrasiya, xarici ticarətdə müşahidə olunan yeniliklər barədə məlumat verdi.

Vergilər naziri FAZİL MƏMMƏDOV dedi ki, ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulmuş iqtisadi strategiya iqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafı ilə yanaşı, vergi sistemində də ciddi nizam-intizam yaratmışdır.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu iqtisadi siyasət sayəsində Azərbaycan iqtisadiyyatı bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında yenidən qurulmuş, ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələrində böyük nailiyyətlər əldə olunmuş, makroiqtisadi sabitlik möhkəmləndirilmiş, tarazlı iqtisadi inkişaf təmin olunmuşdur.

Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən müəyyən edilmiş inkişaf strategiyasının bu gün cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən böyük qətiyyətlə davam etdirilməsi daha uğurlu nəticələrlə müşayiət olunmaqdadır.

Ölkə rəhbərliyinin gərgin əməyi və yüksək tələbkarlığı sayəsində əldə edilmiş bu uğurlar vergi daxilolmalarının artımına da öz təsirini göstərmişdir. İqtisadiyyatda bu yüksəlişin nəticəsi olaraq, 2006-cı ilin birinci yarısında Vergilər Nazirliyi üçün proqnozlaşdırılmış 985,6 milyon manat əvəzinə dövlət büdcəsinə 1 milyard 27,1 milyon manat vəsait daxil edilmiş, proqnoz 104,2 faiz icra olunmuşdur.

Həmin dövrdə toplanan vəsait ümumi daxili məhsulun 14,4 faizini, ümumi vergi gəlirlərinin 66,7 faizini təşkil etmişdir. 2006-cı ilin yanvar-iyun aylarında büdcəyə daxil olmuş vəsaitlərin məbləği 2005-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 382,3 milyon manat və ya 59,3 faiz çox olmuşdur. Neft sektoru üzrə proqnozda nəzərdə tutulan 581,7 milyon manat əvəzinə 559,2 milyon manat vəsait daxil olmaqla tapşırıq 96,1 faiz icra edilmişdir ki, bu da 2005-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 331,1 milyon manat və ya 1,4 dəfə çoxdur.

Bu ildən başlayaraq hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişlər üzrə podratçı tərəflər aprel ayında dövlət büdcəsinə 213 milyon manat, iyul ayında 267,4 milyon manat, yəni ümumilikdə 480,4 milyon manat mənfəət vergisi ödəmişlər ki, bu da təməli ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş neft strategiyasının bariz təntənəsidir. Dövlətimizin başçısının ölkə iqtisadiyyatının neft sektorundan asılılığının aradan qaldırılması, özəl sektorun inkişafının təmin edilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi ardıcıl tədbirlər də öz nəticəsini vermişdir.

Belə ki, 2006-cı ilin altı ayı ərzində büdcə qeyri-neft sektoru üzrə proqnozda nəzərdə tutulan 403,9 milyon manat əvəzinə 467,9 milyon manat vəsait daxil olmaqla, proqnoz 115,8 faiz icra edilmiş, hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişlər çərçivəsində fəaliyyət göstərən podratçı tərəflərə mal, iş və xidmət göstərən vergi ödəyicilərinin ödənişləri nəzərə alınmazsa, büdcəyə qeyri-neft sektorunun digər sahələri üzrə 245,5 milyon manat proqnoza qarşı, 311 milyon manat vəsait daxil olmaqla tapşırıq 126,7 faiz icra edilmişdir ki, bu da 2005-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 67,5 milyon manat və ya 27,7 faiz çoxdur.

Qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların artımı əsasən bank sektorunda 54,1 faiz, ticarət və xidmət sahələrində 2,8 dəfə, sənayedə 64 faiz, tikintidə 65,9 faiz müşahidə olunmuşdur. Ötən dövr ərzində büdcəyə ölkədə əmək haqlarının artmasından və 90 min yeni iş yerinin yaradılmasından 27,1 milyon manat, yeni yaradılmış sahibkarlıq subyektlərindən (bunların sayı 301.650 nəfərdir) 5,1 milyon manat vergi daxil olmuşdur.

Məlumat üçün qeyd edim ki, 2006-cı ilin altı ayı ərzində ümumi vergi daxilolmalarının 39,6 faizi dövlət sektorunun, 60,4 faizi isə özəl sektorun payına düşür ki, bu da 2005-ci ilin müvafiq dövrünün özəl sektorun göstəricisi ilə müqayisədə 362,2 milyon manat və ya 73,2 faiz çoxdur.

Vergilər naziri bildirdi ki, 6 ayda nağd hesablaşmalara nəzarət artmış, əlavə dəyər vergisi ödəyicilərinin qeyri-qanuni hərəkətlərinin qarşısı alınmış, borclu vergi ödəyicilərinin sayı azalmış, qanunlara əməl etməyən vergi ödəyiciləri barədə inzibati tədbirlər görülmüşdür. O, bununla yanaşı, vergi inzibətçiliğindəki nöqsanlar və onların aradan qaldırılması istiqamətində görülən tədbirlərdən danışıbmışdır.

Milli Bankın idarə heyətinin sədri ELMAN RÜSTƏMOV ölkənin tədiyə balansını təhlil edərək bildirdi ki, 2006-cı ilin birinci yarısında respublikamızda ümumi daxili məhsul 36 faizdən çox artmışdır. Müqayisə üçün deyək ki, bu, MDB üzrə orta artım sürətindən 6 dəfə yüksəkdir. Yaxın iki, iki il yarım ərzində ölkədə milli məhsulun ikiqat artması gözlənilir. Cari ilin sonunda adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmnin 2 min 250 ABŞ dolları olacağı gözlənilir. Yada salmaq istərdim ki, 1995-ci ildə bu göstərici 319 dollar, yəni 7 dəfə aşağı idi. Adambaşına milli məhsulun 2008-ci ildə 3 min 300 ABŞ dollarına çatacağı gözlənilir ki, bununla da ölkəmiz dünyada orta gəlirli ölkələr qrupuna inamla daxil olacaqdır.

Əlverişli beynəlxalq konyunktura və ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adını daşıyan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin istifadəyə verilməsi ilə ölkənin tədiyə və xarici dəyər balanslarının vəziyyəti dinamik yaxşılaşmışdır. Əgər 2005-ci ilin 6 ayı ərzində tədiyə balansının cari hesabının kəsiri 678 milyon dollar idisə, artıq bu ilin 6 ayının yekunlarına görə bu göstəricinin saldosu müsbət 1,2 milyard dollardır. Nəticədə ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının səviyyəsi ilin əvvəlindən sürətlə artaraq 3 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Bu, ölkənin yüksək beynəlxalq ödəmə və potensial risklərə dözümlülük qabiliyyətini nümayiş etdirir.

Respublikada iqtisadi səmərəli göstəricilər də artmışdır. Məsələn, hesablamalara görə qeyri-neft sektorunda və emal sənayesində əmək məhsuldarlığı 6 ay ərzində 7-8 faiz artmışdır. Təsərrüfat subyektlərinin mənfəətlilik səviyyəsi birinci rüb ərzində 55 faiz, o cümlədən emal sənayesində 2,2 dəfə artmışdır. Nəhayət, belə bir iqtisadi inkişafın nəticəsi olaraq əhalinin sosial vəziyyəti davamlı olaraq yaxşılaşmışdır. Altı ay ərzində əhalinin adambaşına nominal pul gəlirləri 18 faiz, ilk hesablanmış orta aylıq əmək haqqı isə 20 faizdən çox artmışdır. İnflyasiya səviyyəsinin cəmi 4-6 faiz təşkil etdiyini nəzərə alsaq, biz hər iki mühüm göstərici üzrə ikirəqəmli real addıma nail olmuşuq.

Möhtərəm cənab Prezident, ölkədəki iqtisadi sıçrayış prosesləri makroiqtisadi idarəetmə sahəsində məsuliyyəti qat-qat artırır. 2006-cı ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə, elə bugünkü giriş nitqinizdə Siz yüksək iqtisadi dinamika, iri və çoxsaylı infrastruktur layihələrinin reallaşdırıldığı bir şəraitdə diqqəti makroiqtisadi risklərin artmasına və görülməli tədbirlərin səmərəliliyinə cəlb etmişdiniz. Sizin göstərişlərinizə müvafiq olaraq, cari dövrdə Azərbaycan Milli Bankı diqqəti üç əsas məqsədin reallaşmasına yönəlmişdir: Ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunması, dövlət büdcəsinin icrasına yardım göstərilməsi, maliyyə sisteminin və maliyyə bazarlarının sabitliyinin təmin olunması.

Artıq qeyd olunduğu kimi, rəsmi dövlət statistikasının məlumatlarına əsasən, ötən dövrdə istehlak qiymətlərinin səviyyəsi 6 faiz yüksəlmişdir. Yarımillik inflyasiya amillərinin təxmini göstəricilərinin artımının 25 faizə qədəri monetar amillərin, yəni pul kütləsinin və əhalinin gəlirlərinin artması hesabına, dördü üçü isə struktur amillərinin, mövsümi amillər, xüsusilə də xaricdən inflyasiya idxalı və sair amillərin hesabına baş vermişdir.

Bu günlərdə MDB üzrə statistika artıq daxil olmuşdur və qeyd etmək lazımdır ki, cənab Prezident, MDB ölkələrinin əksəriyyətində bəzi istisnalarla inflyasiyanın səviyyəsi bizdən yuxarıdır. Xüsusilə də neftlə zəngin olan digər ölkələrdə, məsələn, Qazaxıstanda bu dövrdə inflyasiya 9 faizə yaxın, Rusiyada isə 10 faizdən yuxarı olmuşdur. Ölkənin xarici ticarət ödəmə balansının böyük müsbət saldoya malik olduğu bir şəraitdə daxili valyuta bazarında valyuta təşkili daim artır və bu, manatın məzənnəsinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Cari ilin 6 ayı ərzində manatın ABŞ dollarına nisbətən məzənnəsi 2,5 faiz bahalaşmışdır.

Elman Rüstəmov bildirdi ki, 6 ayda pul kütləsinin həcmi 40 faiz artmışdır. Bank sisteminin dayanıqlığı və sabitliyi təmin olunmuşdur. Kreditlər və əmanətlər artmışdır. Milli valyutanın denominasiyası uğurla davam etdirilir.

Kənd təsərrüfatı naziri İSMƏT ABASOV 6 ayda ölkədə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının vəziyyəti barədə məlumat verdi və dedi ki, XX əsrin son 30 ilində Azərbaycanı iki dəfə çətin böhrandan çıxaran, bütün mənalı ömrünü ölkənin dirçəlişinə, inkişafına, müstəqilliyinin və suverenliyinin qorunmasına, millətin qurtuluşuna həsr etmiş böyük xilaskarın, azərbaycanlı olması ilə daim fəxr edən, əvəzolunmaz dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin müdrik siyasəti və yorulmaz fəaliyyəti nəticəsində respublikamızın aqrar sənaye kompleksi sabit inkişaf dövrünü yaşayır.

Möhtərəm cənab Prezident, ölkəmizdə hava şəraitinin qeyri-sabit keçməsinə baxmayaraq, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edən kəndli-fermer təsərrüfatlarının, aqrar-əməl müəssisələrinin, habelə alim və mütəxəssislərin gərgin əməyi nəticəsində ötən ilin birinci yarısına nisbətən kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun həcmi 4,5 faiz artmışdır. Məhsul istehsalı davam edir, ilin sonuna bu rəqəmin 10 faiz civarında olacağı gözlənilir.

2006-cı ilin məhsulu üçün 752,6 min hektar sahədə buğda, arpa və digər dənli bitkilər yetişdirilmişdir. Eyni zamanda 32 min hektar sahədə dən üçün qarğıdalı becərilmişdir. İyulun 24-nə olan vəziyyətə görə, 709,7 min hektarın taxılı biçilmiş, 1 milyon 832 min ton taxıl istehsal olunmuşdur və taxıl istehsalı davam edir. İlin sonuna 2 milyon tondan artıq taxıl istehsalı gözlənilir.

Respublikanın aqrar rayonlarının iqtisadiyyatında mühüm rol oynayan pambıqçılığın inkişafında son illər müsbət dəyişikliklər baş vermiş, sahənin rəqabət qabiliyyəti artmışdır. Pambıqçılığa yerli investorlar cəlb edilmiş, məhsulun fermerlərdən alışı qiyməti yüksəldilmişdir. Cari ildə 110 min hektara yaxın sahədə pambıq əkilmişdir.

Yaz aylarında havaların yağmurlu və soyuq keçməsi pambığın inkişafına mənfi təsir etmiş, 17 min hektarda təkrar səpin aparılmışdır. Hazırda sahələrdə becərmə işləri davam etdirilir, vəziyyət qənatbəxşdir. Əhalinin istehlakına uyğun olaraq, kartof və tərəvəz istehsalı dinamik artmış və son illər bu məhsulların istehsalı əhalinin istehlak normasından xeyli yüksək olmuşdur. İlin əvvəlindən sahələrdən 233,4 min ton və yaxud keçən ilin müvafiq dövründəkindən 11 faiz çox kartof, 256 min ton və ya 15 faiz çox tərəvəz tədarük edilmişdir.

Son illər ölkənin kənd təsərrüfatının ənənəvi istehsal sahələrindən olan meyvəçiliyin və üzümçülüyn inkişaf etdirilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasına uyğun olaraq, son iki ildə 3 min 390 hektar sahədə, bu ilin 6 ayı ərzində isə 316 hektar sahədə yeni meyvə bağları salınmışdır.

Cari il iyulun 1-nə bağlardan 62 min ton meyvə yığılmışdır. Üzümçülüyn inkişaf etdirilməsində sahibkarlar tərəfindən xeyli görülmüşdür. Bu ilin 6 ayı ərzində 1258 hektarda üzüm bağları salınmışdır. İlin sonuna qədər 1500 hektardan artıq sahədə yeni bağların salınacağı gözlənilir.

Regionlarda kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı ilə məşğul olanların heç də hamısı öz məhsullarını respublikanın iri şəhərlərində satışa çıxarmaq imkanına malik deyillər. Odur ki, şəhər əhalisinin ilboyu meyvə-tərəvəzlə təminatını yaxşılaşdırmaq, məhsul itkisinin və bazarlarda möhtəkiriyyənin qarşısını almaq məqsədi ilə regionlarda soyuducu anbar və xüsusi təyinatlı nəqliyyat vasitələri ilə təchiz edilmiş topdansatış və tədarük bazalarının yaradılması məqsəduyğundur.

Cənab Prezident, Sizin tapşırığınızla şəhər əhalisinin kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin edilməsini yaxşılaşdırmaq üçün Baş nazir Artur Rasizadənin yanında keçirilmiş müşavirədən sonra nazirlikdə bir sıra kənd rayonlarının və Bakı şəhəri rayonlarının icra hakimiyyəti nümayəndələrinin iştirakı ilə toplantı keçirilmiş, meyvə-tərəvəz məhsullarının gətirilməsi və Bakı şəhərində 15 yerdə satış yarmarkaları təşkil edilmişdir.

İyul ayının 22-dən 30-dək 1548,8 ton meyvə-tərəvəz, 30 ton ət və süd məhsulları, 57,8 ton konserv, 30,6 ton taxıl məhsulları gətirilərək Bakı şəhərində təşkil edilmiş yarmarkalarda satılmışdır. Hazırda bu iş uğurla davam edir.

Daha sonra aqrar bölmədə lizinqin tətbiqindən danışan nazir, indiyədək 47 aqroservis və təchizat bazasının yaradıldığını qeyd etdi. O bildirdi ki, kənd təsərrüfatında həyata keçirilən layihələr məhsul istehsalında həlledici rola malikdir. Ət, süd, yumurta istehsalında artım müşahidə olunur. Fitosanitar və baytarlıq xidmətləri təkmilləşir. Müxtəlif xəstəliklərə qarşı ən müasir mübarizə üsullarından istifadə olunur.

Mədəniyyət və turizm naziri ƏBÜLFƏS QARAYEV son vaxtlar ölkənin mədəni həyatında baş verən ciddi dəyişikliklərdən danışdı və dedi:

-Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin yeniləşən Azərbaycan naminə müəyyən etdiyi kursun möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən müasir tələblərə uyğun, böyük enerji və uğurla irəliyə aparılması tutduğumuz yolun doğru və düzgün olduğunu bir daha sübut edir. Xalqımızın ziyalıları, yaradıcı insanları, mədəniyyət və turizm sahəsində çalışan 70 mindən çox vətəndaşımız da ölkədə aparılan bu quruculuq prosesində yaxından iştirak edirlər.

Yanvarın 30-da möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin Fərmanı ilə yeni dövlət qurumu - Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi yaradılmışdır. Təşkilatlanma prosesinin ciddiliyinə və mürəkkəbliyinə baxmayaraq, ölkənin mədəniyyət və turizm sahəsində inkişafı nəinki davam etmiş, hətta mədəniyyət prosesinin miqyas və məzmununda zənginləşməyə meyillilik müşahidə olunmuşdur. Hazırda Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin fəaliyyət dairəsini 4 mindən artıq kitabxana, 3 minə yaxın klub, 160 dövlət muzeyi, 260 uşaq musiqi, incəsənət və rəssamlıq mərkəzi, 34 rəsm qalereyası və sərgi salonu, 20 dövlət qoruğu, 61 mədəniyyət və istirahət parkı, 28 teatr, 7 kinostudiya və çoxsaylı kinoteatrlar, 12 konsert müəssisəsi və digər institutlar - mədəniyyət siyasəti, turizm, incəsənət, kinematografiya, mədəni irs, nəşriyyat-informasiya sahələrini əhatə edir.

Göstərilən istiqamətlər əsas götürülməklə, 2006-cı ilin 6 ayı ərzində 30-a yaxın dövlət əhəmiyyətli tədbir keçirilmiş, dövlət teatrlarında 59 yeni və əsaslı surətdə bərpa olunan tamaşa hazırlanmışdır. Diqqətinizə təqdim etdiyim aşağıdakı rəqəmlər teatr və konsert tamaşalarına marağın artdığını göstərir. Əgər 2005-ci ilin altı ayı ərzində tamaşaçıların sayı 260 min nəfər olmuşdursa, 2006-cı ilin ötən dövründə teatr tamaşalarına artıq 300 minə yaxın tamaşaçı gəlmişdir. Təbii ki, tamaşalardan əldə edilən gəlir də artmışdır. Ötən ilin altı ayında bu rəqəm 284 min manat təşkil edibse, bu ilin altı ayında 340 min manata yüksəlmişdir. Eyni ilə yüksəliş meyli konsert tamaşalarında da özünü büruzə verir.

Bilirsiniz ki, bu il fevralın 21-də Heydər Əliyev adına Sarayda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin və Rusiya Federasiyasının Prezidenti cənab Vladimir Putinin iştirakı ilə ölkəmizdə Rusiya İlinin təntənəli açılış mərasimi keçirilmişdir. Azərbaycanda Rusiya Federasiyası İli çərçivəsində Bakı şəhərində və respublikanın digər bölgələrində 17 mədəniyyət tədbiri olmuş, hörmətli cənab Prezidentin təşəbbüsü və dəstəyi ilə Azərbaycan mədəniyyətinin korifeylərindən olan dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəyovun heykəlinin dünya musiqisinin beşiklərindən sayılan Avstriyanın paytaxtı Vyana şəhərində ucaldılması, nəinki ötən 6 ayın, ümumən mədəni həyatımızın böyük hadisəsi sayıla bilər.

Qeyd etmək xoşdur ki, Vyana Kamera Operasında Üzeyir Hacıbəyovun "Arşın mal alan" operası tamaşaya hazırlanır və bu ilin sentyabrında onun ilk tamaşası olacaqdır. Hesabat dövründə dünyanın məşhur sənətçiləri Azərbaycan səhnəsinin qonağı olmuş, bizim sənətkarlar Avstriya, Rusiya, Türkiyə, Gürcüstan, Fransa, Kanada, Almaniya, Serbiya və başqa ölkələrin tamaşaçılarının qarşısında yaradıcılıq hesabı vermişlər. Bakıda 2-ci beynəlxalq caz festivalı böyük uğurla keçirilmişdir.

Əbülfəs Qarayev nəzərə çarpdırdı ki, son altı ayda 10 muzey yaradılmış və beləliklə, ölkədə muzeylərin sayı 160-a çatmışdır. Tarixi abidələrin mühafizəsinə və bərpasına diqqət artmışdır. Kinostudiyaların və kino nümayişi müəssisələrinin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər görülür. Kino istehsalına qoyulan vəsait 30 faiz artmışdır.

Nazir turizmin inkişafına dövlət tərəfindən göstərilən diqqətin müsbət nəticələrindən də danışdı və dedi ki, turizmin inkişafı ölkənin sosial-mədəni yüksəlişində mühüm amillərdən biridir. Ötən altı ayda turizm sahəsində bir sıra önəmli tədbirlər həyata keçirilmiş, perspektiv fəaliyyətlə bağlı istiqamətlər müəyyən edilmişdir.

Hazırda 2007-2016-cı illərdə Azərbaycanda turizmin inkişafı Dövlət Proqramı layihəsi üzərində son tamamlama işləri görülür. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanına əsasən mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərə lisenziya verilməsi Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə həvalə edilmişdir. Yeni standartlara əsasən, artıq 7 mehmanxana və mehmanxana tipli obyekt təsnifatdan keçmişdir. Bu gün Azərbaycanda təsnifatdan keçmiş və ulduzları olan mehmanxanaların sayı 40-a çatmışdır. Hazırda Azərbaycanda 205 hüquqi və fiziki şəxsə turizm fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün lisenziya verilmişdir.

Turizm sahəsində mövcud olan kadr çatışmazlığının aradan qaldırılması üçün Turizm İnstitutu yaradılmışdır. Turizmlə bağlı bu günə olan qısa bir statistikanı təqdim etmək istərdim. Əgər 2002-ci ildə turizm fəaliyyətindən dövlət büdcəsinə 51 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait daxil olmuşdursa, 2005-ci ildə bu rəqəm artıq 77 milyon dollar təşkil edir. 2002-ci ildə xarici vətəndaşların Azərbaycana girişi 800

min olmuşdursa, artıq 2006-ci ilin birinci yarısında respublikamıza 700 mindən artıq əcnəbi təşrif buyurmuşdur.

Cari ilin altı ayında 8 mehmanxana istifadəyə verilmiş, 20 mehmanxana tikilməkdədir. Hazırda cənab Prezidentin tapşırığı ilə böyük strateji xarakter daşıyan layihələrin hazırlanmasına, tədqiqatların aparılmasına başlanmışdır. Biz turizmi pərakəndə şəkildə yox, geniş layihələr üzrə, bütöv regionları əhatə edən proqramlar əsasında inkişaf etdirməliyik.

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri ƏLİ ABBASOV rabitə sahəsində yeniliklərin təhlilini verərək söylədi ki, ölkə iqtisadiyyatının lokomotivi olan enerji sektorunun təsəvvürolunmaz dərəcədə dinamik inkişafı, həm sosial-iqtisadi dirçəlişə, həm də qeyri-neft sektorunun inkişafına müsbət təsirini göstərməkdədir. Bütün bunlar ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin uğurlu neft strategiyası və cənab Prezident, Sizin bu böyük siyasi-iqtisadi missiyanı müvəffəqiyyətlə həyata keçirməyinizin nəticəsidir. Bu həqiqət təkcə xalqımız deyil, həmçinin xarici böyük siyasətçilər və iqtisadçı mütəxəssislər tərəfindən yüksək qiymətləndirilir.

Son illər inkişaf sürətinə görə ölkəmizin ümumi iqtisadi yüksəlişini 3-4 dəfə qabaqlayan rabitə və informasiya texnologiyaları sektoru hesabat dövründə bu ənənəni saxlaya bilməmişdir. Lakin qürur hissi ilə qeyd edilməlidir ki, bu sektorda artım 27,1 faiz olmuş və respublikamız dünyada bu sahədəki orta inkişaf sürətini 2,7 dəfə qabaqlamışdır. Ümumi gəlirlər 250 milyon manat olmaqla, hesabat dövründə özəl sektorun payı artaraq 70 faizə çatmış, investisiya qoyuluşu təqribən əvvəlki həcmi saxlayaraq 80 milyon manat təşkil etmişdir.

Altı ayın nəticələrinə görə dövlət müəssisələri üzrə orta əmək haqqı 20 faiz artırılaraq 180 yeni Azərbaycan manatına çatdırılmış, 2 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır. Telekommunikasiya sahəsində telefon çəkilişi keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 63 faiz artmış, ATS-lərin yeniləşməsi, yəni elektronlaşması davam etdirilərək, Bakı üzrə 76,5 faizə, respublika üzrə isə 68,5 faizə çatdırılmışdır. Elektronlaşma bu il Bakı şəhəri və kənd qəsəbələri üzrə bütövlükdə başa çatdırılacaqdır.

Mobil telefon istifadəçilərinin sayı keçən ilin hesabat dövrünə nisbətən 50 faiz artaraq, ümumdünya orta göstəricisinə çatmış və əhalinin 30 faizi mobil rabitə abonentləri olmuşdur. Beynəlxalq telefon trafikinin nisbi həcminə görə respublikamız MDB ölkələri sırasında Belarussdan sonra ikinci yeri tutur. Ümumi trafik həcminə görə hətta əhalisi ölkəmizin əhalisindən dəfələrlə çox olan bir neçə ölkəni qabaqlayır.

Yeni texnologiyaların tətbiqinə böyük diqqət yetirilmişdir. Şərqi Avropada və geniş regionda ilk dəfə qurulan yüksək sürətli 10 geqabayt saniyə sürətlə magistral informasiya şəbəkəsinin Bakı hissəsində sınaqlara başlanmış, respublikanın bütün rayon mərkəzlərini birləşdirən hissəsinin quraşdırılması davam etdirilmişdir.

MDB ölkələri sırasında və regionda ilk dəfə yeni şəbəkə nəslə texnologiyası Bakı şəhər telefon sistemində tətbiq olunmuş və 3 xidmətin – televiziya və radio proqramlarının, sürətli internetin və telefon rabitəsinin eyni vaxtda bir telefon xətti ilə istifadəçilərə verilməsinə başlanmışdır. İnternet istifadəçilərinin sayı artaraq ölkə üzrə 8 faiz təşkil etmiş, özəl internet provayderlərinə regionlarda fəaliyyət göstərmək üçün iqtisadi güzəştlər tətbiq edilmişdir. Respublikanın optik kanallar şəbəkəsi genişlənmiş, İran vasitəsilə Naxçıvan Muxtar Respublikası bu şəbəkəyə birləşdirilərək, demək olar ki, informasiya blokadasından çıxarılmışdır. Poçt sisteminin yeniləşdirilməsi, şəbəkə və xidmət çeşidlərinin genişləndirilməsi davam etdirilmişdir.

Əli Abbasov daha sonra poçt sisteminə əsaslı dəyişikliklərdən söhbət açaraq qeyd etdi ki, altı ayda poçt gəlirlərinin həcmi 100 faiz artmış, sürətli poçt xidməti və pul baratlarının göndərilməsi tam müasirləşdirilmişdir. Qiymətlər beynəlxalq tariflərə uyğun olaraq aşağı salınmışdır. Nazir teleradio yayım infrastrukturundakı problemlər və onların həlli istiqamətində görülən tədbirlər barədə də dövlət başçısına məlumat verərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident, sonda Sizin və iclas iştirakçılarının diqqətini çox vacib bir məsələyə də cəlb etmək istərdim. Sizin tapşırığınız əsasında və dəfələrlə qeyd etdiyiniz kimi, neft gəlirləri, həmçinin Azərbaycanda gələcək davamlı və dayanıqlı iqtisadi inkişafa nail olunması üçün istiqamətləndirilməlidir. Bu qərarınızın yerinə yetirilməsi üçün nazirlik informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sahəsinin neftdən sonra iqtisadiyyatın yeni bir prioritet sahəsinə çevrilməsi istiqamətində təhlil və tədqiqatlarını davam etdirmişdir. Tanınmış mütəxəssislərin də iştirakı ilə aparılmış təhlillər göstərir ki, əgər Azərbaycan dövləti və hökuməti bir sıra güzəştlərə malik olan texnoloji tutumlu xüsusi iqtisadi zonaların yaradılmasına nail olarsa, iqtisadiyyatın bu sektoru neftin təmin etdiyi yüksək iqtisadi potensialın gələcək inkişafını öz üzərinə götürə bilər. Bunun üçün əsaslı təminatlar vardır. Bunlar region bazarlarında bu sahə üzrə mövcud

olan boşluq, ölkəmizin insan resurslarının perspektivliyi, uğurlu neft siyasəti sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi münasibətlərdə qazandığı nüfuz, dövlətimizin ölkəmizə yatırılmış xarici investisiyaların risklərini bölüşmək qabiliyyətidir. Cənab Prezident, ən vacibi təvazökarlıqdan kənar da olsa, qeyd etməliyəm ki, bu istiqamətdə çox böyük təminat beynəlxalq iqtisadi və siyasi dairələrdə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə olan inam və hörmətdir.

Hesabat dövründə dünyada gedən tendensiyalar və regiondakı vəziyyət araşdırılaraq, məsləhətçi şirkətin seçilməsi üçün tender elan olunmuşdur. Məsləhətçi şirkət 3 ay ərzində tövsiyələr paketini əsaslandırılmış şəkildə hazırlayaraq Azərbaycan hökumətinə təqdim edəcəkdir. Əgər Azərbaycan dövləti və cənab Prezident, şəxsən Siz müsbət qərar qəbul edərsinizsə, biz - həm dövlət, həm də özəl sektorda çalışan əməkdaşlar Sizin etimadınızı layiqincə doğrultmağa hazırıq. Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasa yekun vurdu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- İndi altı ayın yekunları haqqında geniş məlumatlar səsləndi və bu məlumatlar bir daha onu göstərir ki, altı ay ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatı və demək olar ki, həyatımızın bütün sahələri çox sürətlə inkişaf edir. Bütün bunları bilmək, əlbəttə ki, təhlil etmək lazımdır. Həm əldə edilmiş nailiyyətlər, eyni zamanda, gələcək planlar haqqında biz gərək bu gün öz fikirlərimizi formalaşdıraraq. İlk növbədə, təhlil bizə imkan verəcək ki, həm müsbət, həm də mənfi tərəfləri biz daha da geniş şəkildə üzə çıxaraq, eyni zamanda, gələcək fəaliyyətimizdə bütün bunları gərək nəzərdə saxlayaq.

O ki qaldı gələcək fəaliyyətimizə, mən istərdim ki, bəzi fikirlərimi söyləyim. Nazirlərin çıxışlarında da bəzi təkliflər, yeni ideyalar, yeni fikirlər artıq səsləndi.

Ölkəmizin hərtərəfli və davamlı inkişafı üçün əlbəttə ki, birinci ən vacib məsələ makroiqtisadi vəziyyətin sabit qalmasıdır. Azərbaycan uzun illərdir ki, bu baxımdan çox uğurla inkişaf edən ölkədir. 1995-ci ildən bu günə qədər ümumi daxili məhsul Azərbaycanda hər il yüksək sürətlə artır. Təxminən 2004-cü ilə qədər haradasa, ildə 10 faiz artırdı, bu da dünya praktikasında çox böyük nailiyyətdir. Ancaq son iki il ərzində bu artım daha da güclü olmuşdur. Keçən il 26 faiz, bu ilin altı ayında 40 faizə yaxın və yəqin ki, bu sürət bu il, gələn il və 2008-ci ildə də saxlanılacaqdır. Bu, əlbəttə, bizim üçün böyük bir nailiyyətdir. Bizim işimizi daha da yüngülləşdirir, imkanlarımızı artırır, eyni zamanda, ümumi iqtisadiyyata böyük yüküdür. Bunu iqtisadçılar yaxşı bilir və gərək bu məsələ ilə əlaqədar biz siyasətimizi çox dəqiq aparaq. Nəzərə alsaq ki, gələn ildən Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycana külli miqdarda valyuta axını daxil olacaq, əlbəttə ki, makroiqtisadi vəziyyətin sabit qalması ümumi iqtisadi inkişafımız üçün əsas prioritet məsələdir.

Təbii ki, büdcə xərcləri artmalıdır. Azərbaycan inkişaf edir, ölkənin çoxlu problemləri var, iqtisadi-sosial infrastruktur layihələri var və biz xərcləri artıracağıq. Gələn ilin büdcəsində əlbəttə, daha da böyük xərclər nəzərdə tutulacaqdır. Eyni zamanda, bu xərclərin artımı və bütövlükdə, iqtisadi inkişafın bütün uğurları makroiqtisadi vəziyyətə mənfi təsir göstərə bilər. Biz bu mənfi təsirin bəzi əlamətlərini keçən il və bu ilin əvvəlində yaşamışıq. İlk dəfə olaraq, demək olar ki, son on il ərzində Azərbaycanda inflyasiya 2 faizdən yuxarı qalxmışdır. Bizim üçün bu, keçən il bir növ gözlənilməz olmuşdu, ancaq görülən tədbirlər nəticəsində inflyasiyanın qarşısı alındı və aşağı salındı.

Bu il inflyasiya 6 faizdir, ancaq ərzaq məhsullarının qiymətlərinin artımı əlbəttə ki, çox böyük bir ciddi siqnaldır. Ona görə bizim iqtisadi siyasətimiz bundan sonra çox dəqiq olmalıdır. Burada səhvə yol vermək qətiyyəən olmaz. Hər bir yanlış addım bizim ümumi iqtisadi vəziyyətimizə mənfi təsir göstərə bilər. Hesab edirəm ki, makroiqtisadi vəziyyətin sabit qalması bütün başqa vacib amillərlə yanaşı, birinci əsas məsələdir. Biz elə etməliyik ki, iqtisadiyyatımızın uğurlu inkişafı əlavə təhlükələr yaratmasın. Bu baxımdan, əlbəttə ki, buna aid olan bütün digər məsələlər də öz həllini tapmalıdır. Bu barədə mən bir qədər sonra danışacağam.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı artıq hamı tərəfindən qəbul olunur ki, bu, indi bizim üçün prioritet məsələdir. Azərbaycanın uğurlu neft strategiyası icra olunur və əgər fikir vermisinizsə, mən bu gün çıxışmda neft sektoruna o qədər də toxunmadım. Çünki bu sahədə işlər yaxşı gedir. Həm xarici tərəfdaşlarla bizim əməkdaşlığımız möhkəmlənir, dünyamiqyaslı layihələr artıq reallıqdır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum və digər layihələr, eyni zamanda Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən işlənən yataqlar və gələn il bu yataqlardan əlavə neft və qazın hasil edilməsi gözlənilir. Bir sözlə, bu sahədə vəziyyət yaxşıdır. Ona görə ilk növbədə, biz gərək qeyri-neft sektorunun inkişafına çalışaq.

Bir də ki, neft gəlirləri, neft pulları, əlbəttə, ölkənin iqtisadi imkanlarını artırır, valyuta ehtiyatlarımızı artırır, amma bütövlükdə, iqtisadi siyasət üçün onların bəzi hallarda mənfi təsiri də ola bilər. Çünki əgər qeyri-neft sektorundan vəsait yığılmırsa, əgər qeyri-neft sektoru inkişaf etmirsə, bu, böyük təhlükələrə gətirib çıxara bilər. Ona görə, iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi məsələləri gündəlikdə durur və bu istiqamətdə işlər görülür.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramı məhz bu geniş siyasətin tərkib hissəsidir və digər sahələrdə də qeyri-neft sektorunun inkişafına biz daha da böyük diqqət göstərməliyik. Hökumət, dövlət öz tərəfindən üzərinə düşən vəzifələri yerinə yetirir. Məsəl üçün, bilirsiniz ki, sahibkarlığın inkişafına biz əlavə vəsaitin ayrılmasını nəzərdə tuturuq, bu il bu məqsədlərə 100 milyon dollara qədər vəsait nəzərdə tutulub, gələn il yəqin ki, bu, artırılacaqdır. Bu yaxınlarda Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin yaradılması da bu məqsədi güdür, təbii ki, bu investisiya şirkəti qeyri-neft sektoru ilə məşğul olacaqdır. İlk növbədə,

Azərbaycanın iqtisadiyyatı üçün önəmli olan sahələri yaratmaq və investisiyaları, o cümlədən xarici investisiyaları cəlb etmək üçün 100 milyon dollar kapitalı olan Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyəti həlledici rol oynayacaqdır. Bir tərəfdən, Azərbaycan dövləti bu şirkətin yaradılması ilə öz ciddi niyyətlərini ortaya qoymuş olur, digər tərəfdən, potensial xarici investor da Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafına öz sərmayələrini daha da ürəklə qoyacaqdır.

Antiinflasiya tədbirləri daim aparılmalıdır. Bu barədə artıq müəyyən işlər görüldükdür və Azərbaycanın indiki durumunu və gələcək imkanlarını nəzərə alsaq, antiinflasiya tədbirləri daim aparılmalıdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, 20 il ərzində Azərbaycanın xəzinəsinə ancaq neft-qaz müqavilələrindən 140 milyard dollar daxil olacaqdır. Belə olan halda, bizim iqtisadi siyasətimizin əsas prioritetlərindən biri də antiinflasiya tədbirlərinin möhkəmlənməsidir. Daim monitorinq aparılmalıdır, bütün imkanlar səfərbər olunmalıdır ki, biz inflasiyanın artımına yol verməyək.

Bu gün çıxışlarda səsləndi ki, neft-qaz hasil edən ölkələrdə son müddət ərzində inflasiya çox kəskin şəkildə, bizimkindən bəlkə 2 dəfə çox artmışdır. Bu, bir tərəfdən onu göstərir ki, Azərbaycanda bu sahədə işlər yaxşı qurulur və aidiyyəti orqanlar burada səmərəli işləyirlər. Ancaq digər tərəfdən, 6 faiz inflasiya bizi bu gün qane edirsə, gərək, inflasiya birrəqəmli olsun. Xüsusilə, gələcək illər üçün bu, daha da önəmlidir, bizim neft gəlirlərimizi nəzərə almalıyıq. Bu istiqamətdə müxtəlif tədbirlər görülməlidir. Həm iqtisadi, həm inzibati tədbirlər də görülməlidir.

Misal üçün, kənd təsərrüfatı məhsulları yarmarkalarının təşkili bunu çox gözəl nümayiş etdirdi ki, inzibati tədbirlər burada çox böyük rol oynaya bilər. Yarmarkaların keçirilməsi bir tərəfdən, bu məqsədi güdür, digər tərəfdən, mən bunu bu gün qeyd elədim, sosial ədalət prinsiplərini də Azərbaycanda möhkəmləndirir. Çünki bizim iqtisadi imkanlarımız, insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşması ona gətirib çıxarır ki, alıcılıq qabiliyyəti artır və bazarda təklif olunan mallar, hətta yüksək qiymətə satılır. Yəni bu, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin xüsusiyyətidir. Yəni bazar hər şeyi özü tənzimləyir və istisna deyil ki, sabah bazarda qiymətlər yenə qalxsas, yenə də hər şey alınacaq, hər şey satılacaqdır. Bu, bir növ onu göstərir ki, alıcılıq qabiliyyəti artır, deməli, insanlar daha da yaxşı yaşamağa başlayırlar. Ancaq imkansız təbəqə isə deməli, bu imkanlardan tamamilə məhrum olur. Ona görə, aztəminatlı ailələrin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün bu yarmarkalar daim keçirilməlidir və güclü nəzarət olmalıdır ki, orada qiymətlər daim belə sabit, aşağı olaraq qalsın.

2007-ci ilin büdcəsi haqqında artıq işlər başlayıbdır. Büdcə təbii ki, kəmiyyət baxımından daha da böyük olmalıdır, eyni zamanda, iki əsas istiqaməti özündə ehtiva etməlidir. Həm investisiyayönümlü, həm də sosialyönümlü olmalıdır. Azərbaycanın siyasəti, ölkəmizin siyasəti məhz bundan ibarətdir. Biz bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə sadıq və Azərbaycanda bu prinsipləri geniş tətbiq edirik. Ancaq eyni zamanda çox güclü sosial siyasət də aparılmalıdır. Çünki biz elə etməliyik ki, insanlar daha da yaxşı yaşasınlar. Ona görə, 2007-ci ilin büdcəsində həm böyük, bizim üçün lazım olan iqtisadi infrastruktur layihələri olmalıdır, eyni zamanda, orada əməkhaqlarının, pensiyaların artımı da nəzərdə tutulmalıdır. Minimum əməkhaqqının artımı artıq Azərbaycanda ənənəvi xarakter daşıyır, haradasa, ildə 1-2 dəfə qaldırılır. Yəqin ki, 2007-ci ildə də bu, nəzərdə tutulmalıdır.

Büdcəmiz artıqca nəzarət də artmalıdır və maliyyə nizam-intizamı da möhkəmlənməlidir. Bizim büdcəmiz 1 milyard dollar səviyyəsində olanda və xüsusilə sosialyönümlü olanda, əlbəttə ki, nəzarət etmək daha da asan idi. İndi büdcəmiz təxminən 4 milyard 500 milyon dollardır. İcmal büdcə isə 5 milyarddan çoxdur. Gələcək ilin büdcəsi daha da böyük olacaq, əlbəttə ki, burada nəzarət də güclənməlidir. Şəffaflıq tam şəkildə təmin olunmalıdır, böyük infrastruktur layihələri büdcə hesabına həyata keçirilir və burada çox ciddi nəzarət olmalıdır.

Biz neft gəlirlərinin saxlanması işində çox böyük işlər görmüşük, çox şəffaf şəkildə Neft Fondu yaramıbdır. Bu işlərə beynəlxalq audit tərəfindən baxılır. Fond şəffaf şəkildə saxlanılır. Elə etməliyik ki, büdcə xərcləri də eyni dərəcədə şəffaf olsun, burada heç bir pozuntulara yol verilməsin və eyni zamanda, ictimai nəzarət güclənməlidir.

2006-cı ildən başlayaraq Azərbaycanda yeni pensiya sistemi fəaliyyətdədir və orta pensiyanın həcmi 21 faiz artıbdır. Bu gün orta pensiya 36 Yeni Azərbaycan Manatı səviyyəsindədir. MDB ölkələri ilə müqayisədə bu, çox yüksək göstəricidir və Azərbaycan burada öndə gedən ölkələrin sırasındadır. Ancaq bu rəqəm bizi qane edə bilməz. 36 manata yaşamaq mümkün deyil. Bunu biz hamımız bilməliyik. Bu, reallıqdır. Əlbəttə imkanlarımız hələ imkan vermir ki, biz istənilən səviyyədə həm pensiya, həm də əməkhaqqı verək. Baxmayaraq ki, bu, ildən-ilə artır və indi Azərbaycanda orta əməkhaqqı 150 dollardır. Bu dinamika çox müsbətdir. Ancaq biz eyni zamanda, imkansız, əlbəttə ki, yoxsulluq şəraitində yaşayan

insanların problemlərini həll etməliyik. Ona görə də orta pensiya, minimum pensiya, minimum əməkhaqqı ildən-ilə artmalıdır və çalışmalıyıq ki, bu artım daha da sürətli olsun.

İndi Azərbaycanda ünvanlı sosial yardım göstərilir. Bir müddət bundan əvvəl biz buna başladığımızı haradasa, 40 manat məbləğində yardım göstərilir. Mənə verilən məlumata görə, indi 12 min ailə və 50 mindən artıq əhali bu məbləği alır. Burada da, çox ciddi həm nəzarət olmalıdır, həm də uçot olmalıdır, meyarlar gərək daha dəqiq olsun. Biz bilirik ki, ünvanlı sosial yardım almaq üçün müraciət edənlər alanlardan qat-qat çoxdur. Bu, bir tərəfdən onu göstərir ki, yardıma ehtiyacı olan insanların sayı çoxdur, digər tərəfdən onu göstərir ki, normal şəraitdə yaşayanlar da istəyirlər, ondan faydalansınlar.

Mən televiziya vasitəsilə baxıram, bəzi o təbliğat roliklərinə, çox təsirlidim. İmkani olan ailələr də sıraya düzülür ki, o yardımı alsınlar. Dözülməz haldır və bu, olacaq. Biz gərək bunu çox dəqiq meyarlarla, uçotu ilə və əlbəttə ki, bu işlə məşğul olan insanların peşəkarlığı və təmizliyi ilə yoluna qoyaq. Biz bu işə təzə başlamışıq. İlk təcrübə müsbətdir, gərək bu işi daha da təkmilləşdirək.

Eyni zamanda, bizim üçün növbəti yenilik bu il İpoteka Fondunun yaradılması olmuşdur. Bu da çox müsbət addım olub, çox müsbət praktikadır. Hələ ki, bu fondun fəaliyyətini təhlil etmək bir qədər tezdir. Çünki fəaliyyət təzə başlayıb. Ancaq indidən demək olar ki, İpoteka şərtlərinin bəzilərinə sadələşdirmək lazımdır. Çünki İpoteka prosesi kütləvi xarakter almalıdır. Biz bu sistemi oradakı faizdən gəlir əldə etmək üçün yaratmamışıq. Biz bunu gənc ailələrin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün yaratmışıq. Məndə olan məlumata görə, bəzi gənclər, bəzi insanlar şərtlərin o qədər də məqbul olmadığı üçün bu işdən bəhrələnmə bilmirlər. Yenidən baxmaq lazımdır. Yenə də deyirəm, mən bu barədə hələ ki, bir söz demək istəmirəm. Biz hələ ki, təhlil aparmamalıyıq. Bir müddət keçsin, baxaq gərək bu iş necə gedir. Amma prinsip etibarilə bu layihə mənim fikrimcə, sadəcə olaraq, sosial xarakter daşmalıdır. Ona görə burada faizlər də aşağı olmalıdır. Elə etməliyik ki, gənc ailələr, imkansız ailələr özlərini mənzil şəraiti ilə təmin edə bilsinlər.

Mən teatr və muzeylərin təmiri ilə bağlı fikrimi burada dedim. Mənim giriş çıxışımdan sonra mədəniyyət və turizm naziri də qeyd etdi. Göstəriş vermişəm ki, Bakının bütün teatr və muzeyləri ən yüksək səviyyədə təmir olunsun. Bilirsiniz ki, vaxtilə rayonlarda 1970-ci illərdə diyarşünaslıq muzeyləri yaradılmışdır. Bəzi yerlərdə artıq onlar bərpa olunub, bəzi yerlərdə hələ ki, olmayıb. Bu sahəyə də çox böyük diqqət göstərməliyik. Teatr və muzeylər həm memarlıq baxımından çox əhəmiyyətli binalardır, ona görə gərək biz onları yaxşı vəziyyətdə saxlayaq, eyni zamanda orada ən yüksək xidmət və şərait olmalıdır.

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri texnoloji zonalar haqqında təklif verdi. Mən bunu dəstəkləyirəm. Mən hesab edirəm ki, bunun Azərbaycanda böyük perspektivləri var. Bir də demək istəyirəm ki, neft sahəsindən sonra rabitə və informasiya texnologiyaları sahəsi Azərbaycanda çox sürətlə inkişaf edə bilər.

Ümumiyyətlə, dünyada bu sahə indi ən inkişaf edən sahədir. Çünki inkişaf etmiş ölkələrdə bütün sahələrdə artıq maksimum səmərə səviyyəsinə gəlib çatıblar. Bu sahədə isə böyük perspektivlər var, kəşf olunmamış məqamlar var. Azərbaycan da burada ilk ölkələrdən biri olmalıdır. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, dünyanın ən böyük kommunikasiya şirkətləri Azərbaycana böyük diqqət göstərirlər və buraya edilən səfərlər, böyük şirkətlərin rəhbərlərinin səfərləri onu göstərir ki, bu imkanlardan gərək çox səmərəli istifadə edək.

Bütövlükdə, indi Azərbaycanda iqtisadi vəziyyət belədir ki, müxtəlif sahələri inkişaf etdirmək mümkündür. Çünki hamı bilir ki, Azərbaycan iqtisadi baxımdan dünyada ən sürətlə inkişaf edən ölkədir. Hamı bilir ki, Azərbaycanın gözəl gələcəyi var, iqtisadi imkanları var, zəngin neft-qaz yataqları var və dünya bazarlarına çıxışı var. Əlbəttə ki, bu, bütün başqa sahələrdə investisiyaların cəlb edilməsi üçün gözəl şərait yaradıbdır. Sadəcə olaraq, biz gərək səmərəli istifadə edək. Harada lazımdır, orada güzəştlər də yaradılmalıdır.

1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi" imzalananda da orada müəyyən güzəştlər nəzərdə tutulmuşdur. Mənim yadımdadır, o vaxt bəziləri deyirdilər ki, bu güzəştləri etmək lazım deyil. Güzəştləri etməsəydik, heç kim buraya sərmayə qoymazdı. Bu gün nə Bakı-Ceyhan layihəsi, nə də başqası olacaqdı. O güzəştlər ilkin mərhələdə mütləq olmalıdır. Harada ki, bizə investisiyalar lazımdır, mütləq olmalıdır. Bəzi sahələr var ki, indi orada bizə investisiya lazım deyildir. Məsələn, neft-qaz sahəsi. Vaxtilə biz investorlardan xahiş edirdik ki, gələn vəsait qoyun. İndi bizdən xahiş edirlər. Ona görə bu sahədə artıq heç bir güzəştdən söhbət gedə bilməz. Əksinə, şərtlər daha da sərt olmalıdır. Biz indi bunu edirik. Amma hansı sahələrə investisiya cəlb etmək bizə lazımdır, orada mütləq güzəştlər olmalıdır. Burada heç bir qəbahət yoxdur. Bu, iqtisadi amildir və biz gərək bundan səmərəli istifadə edək.

Kommunal sektorda da islahatların aparılması vaxtı çoxdan gəlib çatıb. Bu, təkcə bizim ölkəmiz üçün deyil, bütün MDB ölkələrində ən ağırlı, çətin sahədir. Ancaq deyə bilərəm ki, MDB-nin başqa ölkələri ilə müqayisədə, Azərbaycan burada ən axırıncı yerlərdədir. Çünki MDB zirvə görüşləri çərçivəsində və digər görüşlərdə dövlət başçıları ilə mənim söhbətlərimdə, bu məsələyə də toxunulur. Heç bir ölkədə, heç bir yerdə Azərbaycanda olan vəziyyət yoxdur. Bütün ölkələrdə kommunal ödəmələr haradasa 90-100 faiz səviyyəsində yığılır. Neft-qaz hasil edən ölkələrdə də həm enerjinin, həm də qazın qiyməti Azərbaycandakından 3-4 dəfə yüksəkdir. Bəzən deyirlər ki, Azərbaycanda neft-qaz hasil olunur, ona görə bu qiymətlər aşağı olmalıdır. Bizdən daha da çox neft-qaz hasil edən ölkələrdə, başqa ölkələrdə də bu tariflər daha da yüksəkdir. Ona görə biz bu barədə çox danışırıq. Mən də vəzifələr qoymuşam. Düzdür, müəyyən irəliləyiş var, amma bu, bizi tamamilə qane edə bilməz.

Mən bəzi rəqəmləri bir də xatırlatmaq istəyirəm. Rusiyadan 4,5 milyard kubmetr təbii qaz alınır, 500 milyon dollar pul ödənilir. Bununla bərabər, Azərbaycan özü də bir o qədər hasil edir. Əgər onu Rusiyadan aldığımız indiki qiymətlə hesablasaq, - baxmayaraq ki, bu da hələ bazar qiyməti deyil, - bu da təxminən 500 milyon dollardır. Bu, 1 milyard dollar etdi. Əgər biz bu il "Azərenerji"yə verilən 1 milyon ton mazutu satsaq, - halbuki bunu satmaq problem deyil, bu satılan məhsuldur, - 300 milyon dollar təşkil edir. Beləliklə, Azərbaycan dövləti tərəfindən il ərzində veriləcək dotasiya 1 milyard 300 milyon dollar təşkil edir. Bunun müqabilində kommunal tariflər üzrə yığılan vəsait ondan bəlkə 10, 20 dəfə azdır. Bu, dözülməz bir haldır. Heç bir iqtisadiyyat buna dözə bilməz. Ona görə buna son qoyulmalıdır. Özü də ciddi şəkildə.

İndi deyirlər ki, yığılmır, insanlar ödəmirlər. Bəli, belə hallar var, ödəmirlər. Amma bəzi hallarda ödəyirlər. Ancaq ödənilən vəsait yığanın cibinə gedir. Belə hallar da var. Ona görə bu məsələni çox ciddi təftiş etməliyik. Nəzərə alaq ki, bizdə elektrik enerjisinin və qazın qiyməti çox aşağıdır. Mən başqa ölkələrlə müqayisə etmək istəmirəm. Elə bizim qonşularımızla müqayisə edək. Azərbaycanda 1000 kubmetr qazın qiyməti 50 manatdır, qonşu ölkələrdə 200 manatdır. Azərbaycanda bunun 30 faizi yığılır, orada 100 faiz yığılır. Ona görə mən axırıncı dəfə deyirəm və bundan sonra deməyəcəyəm. Bundan sonra tədbir görəcəyəm, ölçü götürəcəyəm. Buna son qoyulmalıdır. Qısa müddət ərzində yığımı təşkil etməlisiniz. Əlbəttə, müddət ərzində və burada tam şəffaflıq təmin olunmalıdır.

İndi sayğaclar quraşdırılır. Uzun illər idi ki, sayğaclar yox idi. Müxtəlif normativlər var idi. Bir dəfə mən xahiş etdim, dedim ki, gətirin, bu normativlərə baxım. O normativləri təhlil etmək üçün bir kompyuter və bəlkə də bir ştat, 3-4 nəfər iqtisadçı lazımdır desin ki, kim nə qədər ödəməlidir. Nə üçün bu normativlər belə tərtib olunur? Yəni o izləri itirmək üçün, yaxud manipulyasiyalar etmək üçün?! Sadə olmalıdır. Hamı bilməlidir ki, nəyin pulunu verir. Pul tələb olunmalıdır, amma məhsul da verilməlidir. Ona görə həm qaz, həm işıq, həm də su sayğacları ilin sonuna qədər quraşdırılmalıdır. Vəsait də ayrılıbdır. Əgər bu şirkətlərin öz imkanları yoxdursa, biz onlara ya kredit şəkildə, ya da başqa formada nə lazımdırsa kömək göstərək. Bütün obyektlər, evlər sayğacla təmin olunmalıdır.

Bilirsiniz, bu vəziyyət bir tərəfdən dözülməzdir, ona görə ki, buna dözmək mümkün deyildir. Digər tərəfdən, bu, necə deyərlər, inflyasiyanın qalxmasına təkən verir. İndi maaşlar, pensiyalar artırılır, pul kütləsi bazara daxil olunur. Bu, sonra qayıtmalıdır. Kommunal ödəmələr hesabına o qayıtmalıdır ki, iqtisadiyyatda balans saxlanılsın. Əgər o yığılmırsa, istər-istəməz inflyasiya qalxır. Yəni biz burada hər tərəfdən zərbə alırıq. Həm inflyasiya qalxır, eyni zamanda, vəsait yığılmır.

İndi Neft Şirkəti qazı xaricdən alır, onu "Azərenerji"yə və "Azəriqaz"a pulsuz verir. Özünün hasil etdiyi nefti pulsuz verir. İndi biz istəyirik ki, Neft Şirkəti beynəlxalq güclü şirkət olsun. Belə olan halda o, necə şirkət ola bilər?! Əgər onun "Azəriqaz"dən və "Azərenerji"dən indiki qiymətlə alacağı, yenə də deyirəm, 1 milyardı ötürsə bu, necə güclü şirkət ola bilər?! Buna son qoyulmalıdır, hamı bilməlidir ki, onun məsuliyyəti var. Onsuz da dövlət kömək edir. Mən yenə də deyirəm, əgər biz sırf bazar iqtisadiyyatı prinsiplərini rəhbər götürsəydik, tam başqa vəziyyət olardı, başqa cür olardı. Biz bunu başa düşürük. İnsanların vəziyyətini başa düşürük. Başa düşürük ki, ölkədə yoxsullar var, imkansız adamlar var. Bilirsiniz ki, demişəm, mənim tərəfimdən müəyyən güzəştlər də olunubdur. Amma mən görəndə ki, yığılan pul da xəzinəyə gəlmir, biz buna dözə bilmərik.

Mən bir dəfə Baş Prokurorluğa tapşırıq vermişdim, bu məsələ ilə məşğul olmuşdular və müəyyən nöqsanları üzə çıxarmışdılar. Yenə də deyirəm, ciddi nəzarət edin və qısa müddət ərzində biz burada vəziyyəti sağlamlaşdırmalıyıq.

Ondan başqa, mənə deyirlər ki, bizim kommunal sahə ilə əlaqəli olan səhmdar cəmiyyətləri dövlət vergisini də ödəmirlər. İndi mənə deyirlər ki, "Azərenerji" cəmi 12 faiz, "Azəriqaz" 27 faiz, "Azərsu" 14 faiz ödəyir. Düzdür?

FAZİL MƏMMƏDOV (Vergilər naziri): Bəli, cənab Prezident.

İLHAM ƏLİYEV: Əyləşin. Yəni bu nə deməkdir? Mənə bu məlumatı iki gün bundan əvvəl verdilər. Bu, dözülməz bir haldır. Biz indi özəl sektordan tələb edirik ki, vergini 100 faiz ödəsin. Haqlı olaraq tələb edirik. İri tədiyyəçi olan bir sıra səhmdar cəmiyyətləri vergiləri ödəmir. Belə şey olar?! Ümumiyyətlə, siz nə fikirləşirsiniz? Siz hesab edirsiniz ki, ayrı planetdə yaşayırsınız? Qanunlar sizə aid deyil? Bu, dövlət vergisidir. Hər bir vətəndaş, hər bir şirkət onu ödəməlidir. Azərbaycanın bir sıra səhmdar cəmiyyətləri bunu ödəmir. Ciddi nəzarət olmalıdır. Mən bütün aidiyyəti orqanlara tapşırıram ki, daha mən bununla barışmaq fikrində deyiləm və bir aydan sonra mənə rəsmi məlumat verəcəksiniz ki, kim nə qədər ödəyir.

Bütövlükdə vergilərlə bağlı bu gün vergilər nazirinin dedikləri ilə mən də razıyam. Biz gərək vergitutma bazasını genişləndirək. Biz hamımız bilirik ki, vergidən yayınanlar çoxdur. Ticarət obyektləri, şadlıq evləri və digər obyektlərin heç biri vergi ödəmir. Orada işləyənlər yüksək maaş alırlar, bu maaşlar heç bir yerdə qeydiyyatdan keçmir. Belə olan halda konvertə maaş alırlar. Biz bir müddət buna baxıb, deyirdik ki, məşğulluq olsun, insanlar işlə təmin olunsunlar, biznes davam etsin, genişlənsin. Bu da təbiidir. Bütün ölkələrdə bu var. Yəni hansısa bir sahəni inkişaf etdirmək üçün müəyyən güzəştlər olur. Ancaq bütün bu sahələr artıq çox böyük gəlirlərlə işləyirlər. Onların böyük əksəriyyətində uçot yoxdur, kassa aparatları yoxdur. Belə olan halda, vergidən yayınma kütləvi xarakter alır. Ona görə mən sizə tapşırıq verirəm ki, məsələni ciddi araşdırın, tədbirlər görün və vergidən yayınanları ciddi cəzalandırmaq lazımdır.

Vergilərə gəldikdə, mən istəyirəm bir məsələni də deyim. Bizdə əlbəttə ki, bu sahədə işlər son zamanlar daha da mütəşəkkil formada aparılır, vergidaxilolmaları artır. Ancaq hesab edirəm ki, indi vaxt gəlib ki, burada da müəyyən bir diversifikasiya apararaq. Misal üçün, bahalı əşyalara tətbiq olunan vergilərə yenidən baxmaq lazımdır. Bahalı əşyaları alan daha da çox vergi verməlidir. 50 min dollar, 100 min dollar dəyərinə xarici avtomaşınları alırlar. O maşını alan alsın.

Zəngin adam nə qədər çox olsa, ölkə o qədər də zəngin olacaqdır. Ancaq o, vergini daha da çox ödəməlidir. Bu, həm iqtisadi amildir, eyni zamanda, sosial ədalət prinsipidir. Ona görə bu məsələyə də baxın, bunu etmək lazımdır. Oradan əldə olunacaq gəlirlər yoxsulluq şəraitində yaşayanların müavinətinə yönəldilməlidir.

Kommunal sahədən yığılan, əgər o yığılarsa, həmin 1 milyard dolları maaşlara, pensiyalara, müavinətlərə, sosial məsələlərin həllinə yönəldərik. Ona görə yenə də deyirəm, gərək biz bu məsələyə yenidən baxaq. Bu, bir tərəfdən, yoxsulluğun aradan qaldırılmasına kömək göstərəcək, digər tərəfdən, sosial ədalət prinsipi tətbiq olunacaqdır.

Tütün məmulatlarının və spirtli içkilərin uçotu daha da ciddi olmalıdır. Onların vergiləri də yığılmalıdır. Məndə olan məlumata görə, bu sahədə də pozuntular kifayət qədərdir. Məni narahat edən məsələ ondan ibarətdir ki, bizim yerli şərab zavodlarımız tam gücü ilə işləmir. Çünki o, idxalla rəqabət apara bilmir. Baxmaq, idxalı tənzimləmək, bəzi hallarda məhdudlaşdırmaq lazımdır. Azərbaycanda o qədər şərab zavodları var.

Biz indi üzümçülüğü bərpa etmək istəyirik və edirik də. Çox sevindirici haldır ki, kəndlilər artıq üzümçülüyə böyük maraq göstərirlər. Yaxşı, əgər şərab zavodları işləməsə, əgər o məhsulu almısa, biz hansı üzümçülüğü inkişaf etdirəcəyik?! Biz xarici istehsalçını dəstəkləməliyik, yoxsa yerli istehsalçını?! İndi Azərbaycana gətirilən spirtli içkilərin keyfiyyətinə baxmaq lazımdır. Çünki zəhərlənmə halları çoxdur. Mən artıq müvafiq orqanlara bu barədə göstəriş vermişəm. Eyni zamanda, bütövlükdə biz gərək öz bazarımızı qoruyaq.

Azərbaycanda minik avtomobili istehsal olunmur. Ona görə biz burada heç bir əlavə məhdudiyət qoymamalıyıq. Azərbaycanda şərab və digər spirtli içkilər istehsal olunur. Hər bir ölkə öz daxili bazarını qorunmalıdır, öz istehlakçısını müdafiə etməlidir. Həm uçot, nəzarət dəqiq olmalıdır, eyni zamanda, yerli istehlakçılara şərait yaradılmalıdır. Ona görə bu sahəyə ciddi diqqət göstərilməlidir.

Özəlləşdirmə prosesi sürətləndirilməlidir. Burada bir qədər ara verilibdir. Əlbəttə, görülən işlər təhlil olunmalı idi, bu sahədə müsbət məqamlarla yanaşı, mənfi məqamlar da kifayət qədər idi. Ona görə gərək o vəziyyət, bütün nöqsanlar təhlil olunaydı. Ancaq indi vaxt gəlib ki, biz özəlləşdirmə prosesinin yeni mərhələsinə başlayaq, beləliklə, iqtisadiyyatımız daha da sürətlə inkişaf etsin.

Bütövlükdə, özəl sektorun inkişafı hər bir ölkənin, o cümlədən Azərbaycanın ümumi inkişafının təməlinə duran amildir. İndi bizdə özəl sektorun ümumi daxili məhsulda həcmi təxminən 75 faizdir, bu, yüksək göstəricidir, daha da çox ola bilər. Bir də özəlləşdirmə, özəl sektorun fəaliyyəti, sahibkarlıq olan yerdə digər xoşagəlməz hadisələr də faktiki olaraq azalır. Nə rüşvətxorluq olur, nə korrupsiya olur. Özəl şirkətdə nə oğurluq var, nə də ki, başqa xoşagəlməz hallar. Ona görə bu, həm iqtisadi, eyni zamanda sosial

məsələlərin həlli deməkdir. Biz korrupsiya halları ilə ancaq inzibati üsullarla mübarizə aparsaq, bunun heç bir səmərəsi olmayacaq. Bunu dünya praktikası göstərir. İnzibati üsullar olmalıdır, ciddi nəzarət olmalıdır və mühafizə orqanları burada ciddi iş aparmalıdır. Eyni zamanda iqtisadi amillər də elə olmalıdır ki, korrupsiyaya imkan yaradan amillər aradan qaldırılsın. Onlardan başlıcası isə özəlləşdirmə proqramıdır.

İndi bizim mal dövriyyəimiz artır və belə olan halda, əlbəttə, nağdsız ödəmə sisteminin daha da geniş tətbiq olunması çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. O post-terminalların quraşdırılması məsələləri gedir, daha da sürətlə getməlidir. Artıq bu sahədə gözəl praktika da var. İndi bizim pensiyaçılarımız pensiyalarını bu yolla alırlar. İndi gələcəkdə yəqin ki, hamısı alacaq. Bu hələ ki, texniki çətinliklə bağlıdır. Çünki bütün kəndlərdə o aparatları quraşdırmaq hələ mümkün deyil, amma o da olacaqdır. Ona görə bu nağdsız ödəmə sisteminin tətbiq olunması da, əlbəttə, bizim işimizi daha da yüngülləşdirəcəkdir.

Bir sözlə, demək istəyirəm ki, indi Azərbaycan iqtisadi cəhətdən çox sürətlə inkişaf edən ölkədir. Bunu həm beynəlxalq maliyyə qurumları etiraf edir və bu reallıqdır, bizim gerçəyimizdir. Əlbəttə, onu da bilirəm ki, biz gələcəkdə iqtisadi cəhətdən daha da güclü olacağıq. 2008-ci ildə Azərbaycandan 50 milyon ton neft ixrac olunacaq, ondan sonra qaz ixracı başlanacaq. İndi görülən işlər nəticəsində yeni yaradılacaq sənaye müəssisələri işə başlayacaq. Yəni çox böyük iqtisadi imkanlar olacaq. Amma bütün bu imkanlar bizi arxayınlaşdırmamalıdır. Bilirəm, bəzi hallarda, hərdənbir belə fikirlər səslənir ki, neftimiz, qazımız var, pulumuz olacaq. Elə işləmək olmaz. Mən bir daha deyirəm ki, neft-qaz sektorunu kənara qoyuruq. Bu, iqtisadiyyatımız üçün çox böyük dəstəkdir, bizi əmin edir, gücləndirir. Bütün diqqəti qeyri-neft sektorunun inkişafına, bir də ki, iqtisadiyyatda səmərəliliyin artmasına yönəltməliyik. Harada ki, çatışmayan cəhət var, o aradan qaldırılmalıdır. Harada ki, bizi qane etməyən məsələ var, aradan qaldırılmalıdır. Elə məsələ var ki, bir gündə həll oluna bilər, elə məsələ var ki, bunun həlli üçün bir müddət lazımdır. Hər halda bütün bu istiqamətlərdə hökumət çox fəal işləməlidir. Yəni də deyirəm, arxayınçılığa yol vermək olmaz. Uğurlarla, ancaq öyünməklə bizim işimiz getməyəcək. Biz hər şeyi deməliyik, uğurları da, nöqsanları da, çatışmayan cəhətləri də - hər şeyi. Belə olan halda, işimiz daha da səmərəli olacaqdır.

Sağ olun.

AzərTAc
Xalq qəzeti, 1 avqust 2006-cı il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2006-cı ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş iclası**
(21 oktyabr 2006-cı il)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə oktyabrın 21-də Prezident sarayında Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin 9 ayının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında ilin 9 ayının yekunları müzakirə olunacaqdır. Bütövlükdə, 2006-cı il Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün çox uğurlu ildir. Bizim iqtisadiyyatımız yüksək sürətlə inkişaf etməkdə davam edir. Nəzərdə tutulmuş bütün proqnozlar həyatda öz həllini tapır, öz yerini tutur. Bütün proqramlarımız uğurla icra olunur və bütövlükdə, 9 ay ərzində görülməmiş işləri mən çox müsbət qiymətləndirirəm. Bunu statistik göstəricilər də sübut edir. 9 ayda Azərbaycan iqtisadiyyatı 34 faiz artmışdır. Nəzərə alsaq ki, keçən il Azərbaycanda ümumi daxili məhsul 26 faiz artmışdır, beləliklə, əminəm ki, il ərzində iqtisadi sürət bu səviyyədə qalacaqdır. İki ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı 60 faiz artır. Əgər 2008-ci ildə bu sürət qalarsa, - mən buna ümid edirəm, - deməli, üç il ərzində Azərbaycanın ümumi daxili məhsulu iki dəfə artacaqdır. Bu, dünyada analoqu olmayan bir göstəricidir. Bu göstəriciyə görə Azərbaycan dünyada birinci yerdədir. Əlbəttə ki, biz bu böyük nailiyyəti iftixar hissi ilə qeyd edirik.

Sevindirici haldır ki, sənaye istehsalı da çox yüksək sürətlə inkişaf edir. 9 ayda artım 40 faiz təşkil etmişdir. Bizim sənaye potensialımız möhkəmlənir. Ancaq sənayenin inkişafında, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafında daha da böyük işlər görmək lazımdır.

Azərbaycana 9 ayda təxminən 5 milyard dollar həcmində investisiya qoyulmuşdur. Bu onu göstərir ki, investisiya qoyuluşu baxımından Azərbaycan öz cəlbediciliyini qoruyub saxlayır. Baxmayaraq ki, uzun illərdir xüsusilə neft-qaz sektoruna investisiyalar qoyulur və demək olar ki, bütün əsas enerji layihələri icra olunur, Azərbaycan yenə də xarici investorlar üçün, yerli investorlar üçün böyük maraq doğurur. Bu, bizi çox sevindirir və onu göstərir ki, Azərbaycanda investisiya mühiti müsbətdir.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramının icrası nəticəsində 9 ayda təxminən 120 min yeni iş yeri açılmışdır. Bütövlükdə, 2003-cü ilin oktyabr ayından bu günə qədər Azərbaycanda 470 min yeni iş yeri açılmışdır ki, bu da ölkənin həm hərtərəfli inkişafına, insanların həyat səviyyəsinə müsbət təsir göstərir.

Bizim özəl sektorumuz da inkişaf edir. Özəl sektorun ümumi daxili məhsuldakı payı 75 faizdir. Bu, çox yüksək göstəricidir və onu göstərir ki, Azərbaycanda özəl sektorun inkişafı sürətlə gedir. Sahibkarlıq inkişaf edir, sahibkarlığa dövlət tərəfindən həm mənəvi, həm də praktik dəstək verilir. Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üçün kreditlər verilir. Bu kreditlərin məbləği artır və beləliklə, dövlət öz tərəfindən özəl sektorun inkişafını dəstəkləmiş olur.

Bizim büdcə xərclərimiz artır. Azərbaycanın büdcəsi gələn il 6 milyard dolları keçəcəkdir. Büdcə xərcləri təxminən 6 milyard 300 milyon dollar səviyyəsində olmalıdır. Bu sürətli artım, əlbəttə, Azərbaycanın qarşısında duran əsas iqtisadi və sosial məsələlərin həlli üçün bizə imkan yaradacaqdır. Son 3-4 il ərzində Azərbaycanın büdcəsi dörd dəfə artmışdır. Gəlin statistikaya baxaq, hansı ölkədə büdcənin belə sürətlə artımı müşahidə olunur? Əminəm ki, heç bir ölkədə. Əlbəttə, bunun müxtəlif səbəbləri var: maliyyə intizamının möhkəmlənməsi, bütün iqtisadi sahələrə dövlət tərəfindən ciddi nəzarətin artırılması, bizim uğurlu investisiya layihələrimiz, Heydər Əliyev tərəfindən başlanılmış və bu gün uğurla icra edilən Azərbaycanın neft strategiyası, Azərbaycana xarici kapitalın qoyulması, Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin bərqərar olunması, liberal iqtisadi siyasətin aparılması, özəl sektora verilən dəstək. Yəni bu səbəblər çox müxtəlifdir. Bunların içərisində, əlbəttə ki, ictimai-siyasi sabitliyin yüksək səviyyədə olması öz rolunu oynayır. Yəni bütün bu amillər Azərbaycanın iqtisadi inkişafında birbaşa rol oynayır və ona öz təsirini göstərir.

Bu gün bunu bütün beynəlxalq ictimaiyyət də görür, qəbul edir və qeyd edir ki, Azərbaycan çox uğurla inkişaf edən ölkədir. Həm iqtisadi, həm də siyasi cəhətdən öz mövqelərini möhkəmləndirir, regionda liderlik mövqelərinə çıxıb, dünyadakı mövqelərini möhkəmləndirir, çox yüksək beynəlxalq imicə malik olan ölkədir, etibarlı tərəfdaşdır, əməkdaşlığa açıq olan ölkədir. Eyni zamanda, öz prinsipliliyini qoruyan

və möhkəmləndirən, müstəqil siyasət aparan ölkədir. Öz siyasətini Azərbaycan xalqının maraqları əsasında quran bir ölkədir. Prezident kimi mən qürur hissi keçirirəm ki, Azərbaycan doğrudan da çox zəngin ölkəyə çevriləcək, çevrilir və beynəlxalq imicimiz də günü-gündən möhkəmlənir.

Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı üçün iqtisadi amil əsas rol oynayır, maddi imkanlarımız artır. Maddi imkanlarımız artdıqca, bizim müstəqil siyasət aparmağımız da güclənir. Bu günə qədər Azərbaycanda həm Dövlət Neft Fondunda, həm də Milli Bankın valyuta ehtiyatlarında yığılan 3 milyard dollardan çox vəsait bizə əlavə güc verir. Bizə ümid verir ki, qarşıda duran bütün vəzifələr öz həllini tapacaqdır. Nəzərə alsaq ki, valyuta ehtiyatlarının formalaşmasında neft amili başlıca rol oynayır və bizim böyük neft layihələrimiz ilkin mərhələdədir, görürük ki, gələn illərdə, növbəti illərdə Azərbaycana çox böyük həcmdə valyuta axını olacaqdır. Bu böyük məbləğin idarə edilməsi, ondan səmərəli istifadə, əlbəttə ki, diqqət mərkəzində olmalıdır. 3 milyard dollar həcmində olan valyuta ehtiyatları böyük göstəricidir və Azərbaycanın iqtisadi inkişafında müsbət rol oynayır.

Bu il, xüsusilə üçüncü rübdən Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri fəaliyyətə başladı. Bu, tarixi hadisədir. Həm Azərbaycanda, həm də bölgədə gedən proseslərə çox güclü təsir edən hadisədir. Azərbaycanın neft strategiyasının, Heydər Əliyevin neft strategiyasının təntənəsidir. Bütövlükdə, Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi yaşamasını uzun illər, onilliklər, əsrlər boyu təmin edən amildir. Azərbaycanın müstəqil siyasətinin təntənəsidir. Bu hadisənin çoxşaxəli əhəmiyyəti var, təsiri var. Azərbaycan xalqı artıq bunu görür. Günü-gündən yaxşılaşan vəziyyət, abadlaşan şəhərlər, çəkilən yollar, artan maaşlar, pensiyalar, sosial məsələlərin həlli, məktəblərin, xəstəxanaların, elektrik stansiyalarının tikintisi – bütün bunların təməlinə iqtisadi güc dayanır. Hamımız bilirik və yaddan çıxarmamalıyıq ki, iqtisadi gücü isə bizə neft strategiyamız verir. Bu, əsas, başlıca amildir. Bu amil özü mənfəət gətirir, özü maddi dəyərlər yaradır. Bununla bərabər, neft amili iqtisadiyyatın bütün başqa sektorlarına da güclü təsir göstərir. Xidmət sektoru, turizm sektoru inkişaf etməyə başlayır. İnfrastruktur layihələri icra olunur. Yəni bu, aksiomdur, 15 il müstəqil ölkə kimi yaşayan Azərbaycanın həyatında tarixi əhəmiyyəti baxımından analoqu olmayan hadisədir.

Bu ilin sonuna qədər Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin fəaliyyətə başlaması gözlənilir. Nəzərə alsaq ki, son müddət ərzində enerji təhlükəsizliyi deyəndə, ilk öncə, qaz amili nəzərdə tutulur, bu layihənin də çox böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycan özünü qazla təmin etmək üçün bütün imkanlardan istifadə etməlidir. Əgər 1996-cı ildə "Şahdəniz" yatağı üzrə müqavilə imzalanmasaydı, - baxmayaraq ki, əfsuslar olsun, ölkə daxilində də bu müqavilənin əleyhinə olanlar var idi, - bu gün təsəvvür etmək çətindir ki, Azərbaycan hansı problemlərlə üzləşə bilərdi.

Bilirsiniz ki, qazın qiyməti getdikcə artır. Avropa üçün və MDB ölkələri üçün qazın, əsasən Rusiyadan verilməsi nəzərdə tutulur, başqa mənbə yoxdur. Rusiyadan verilən qazın qiyməti sürətlə artır. Əgər iki il bundan əvvəl 1000 kubmetrin qiyməti 50 dollar idisə, bu il 110 dollar olubdur. Gələn il daha da böyük rəqəm olacaqdır. Baxmayaraq ki, biz qaz hasilatımızı artırırıq, hələlik bu kifayət etmir. "Şahdəniz" yatağı ancaq ilin sonunda istismara veriləcəkdir. Beləliklə, bu iki layihə Azərbaycanın həm uzunmüddətli, dayanıqlı iqtisadi potensialını, həm də enerji təhlükəsizliyini möhkəmləndirəcəkdir.

Demək olar ki, artıq bütün sahələr üzrə düşünülmüş konkret proqramlar var. Bu proqramlar uğurla icra edilir və büdcə formalaşanda proqramlarda nəzərdə tutulan müddəalar da öz əksini tapır. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramı, demək olar, üç ilə yaxındır icra olunur və hər il biz bunu xüsusi təhlil edirik. Ona görə bu gün bu təhlilə ehtiyac yoxdur. Mən qeyd etdim ki, bu proqramın icrası nəticəsində 470 min yeni iş yeri açılmışdır və regionların inkişafı sürətlə gedir.

Bakının qəsəbələri üçün xüsusi proqram qəbul ediləndir, uğurla icra edilir. İnfrastruktur yeniləşir, elektrik, qaz xətləri, su kəmərləri çəkilir, məktəblər, xəstəxanalar tikilir. Azərbaycanda yol tikintisi geniş vüsət alıbdir. Həm dünya standartlarına cavab verən magistral yollar, həm də şəhərlərarası, kənd yolları çəkilir. Ən ucqar kəndlərə müasir yollar çəkilir. Bakıda yeni körpülər və yolötürücüləri tikilir ki, yol hərəkətinin tənzimlənməsinə kömək etsin. 9 körpü və yolötürücü tikilir və əminəm ki, bu, şəhər təsərrüfatının yaxşılaşmasına xidmət göstərəcəkdir.

Azərbaycanda qazlaşdırma sürətlə gedir. Biz 13 illik fasilədən sonra Naxçıvana təbii qazın verilməsinə nail olduq. Bu, böyük hadisədir. Heç vaxt, heç Sovet İttifaqı dövründə də qazlaşdırılmamış rayonlara qaz verilir. Bu yaxınlarda Lerik və Yardımlı rayonlarına qaz veriləcəkdir. Bu da çox böyük, həm iqtisadi, sosial, həm də siyasi mənə daşıyan hadisədir. O rayonlarda tarixən heç vaxt qaz olmamışdır. Biz bunu edirik. Baxmayaraq ki, bu, böyük vəsait tələb edir. Qaz kəməri hündür dağlardan keçir, orada relyef də çox mürəkkəbdir. Amma buna baxmayaraq, biz bunu edirik, çünki bu, lazımdır. Orada yaşayan insanlara

lazımdır, onların həyat səviyyəsinin yaxşılaşması, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı üçün lazımdır. Bu, bir daha onu göstərir ki, bizim qarşımızda həllini tapa bilməyən heç bir məsələ yoxdur. Biz istənilən məsələni həll edirik.

Bu yaxınlarda ekologiya proqramı qəbul olunubdur. Əminəm ki, uğurla icra ediləcəkdir. Abşeron yarımadası neftlə çirklənmiş sahələrdən tamamilə təmizlənəcək, Bakı buxtası təmizlənəcək və bütün lazımı başqa tədbirlər də görülməlidir.

Bilirsiniz ki, Bakını içməli su ilə təmin etmək üçün böyük layihə icra olunur. Oğuz-Qəbələ bölgəsindən çəkiləcək su kəməri Bakını çox keyfiyyətli içməli su ilə tam təmin edəcəkdir. Layihənin başa çatması 2008-ci ildə nəzərdə tutulur.

Qaçqın-köçkünlərin həyat şəraitini yaxşılaşdırmağa çalışırıq və böyük işlər görürük. Bu gün burada geniş məlumat veriləcəkdir. Köhnə çadır şəhərcikləri ləğv edilir və qaçqın-köçkünlər normal şəraitlə təmin olunurlar.

Enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə mən toxundum. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, indi Azərbaycanda tikilən yeni elektrik stansiyaları ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün gözəl şərait yaradır. Astara və Şəki modul tipli elektrik stansiyaları artıq istismara verilibdir. Xaçmaz, Bakı, Naxçıvan şəhərlərində də stansiyalar tikilir. Sumqayıtda 500 meqavatlıq böyük elektrik stansiyası tikilir. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı ilə birlikdə Mingəçevir elektrik stansiyasında yenidənqurma işləri nəzərdə tutulur. Bakıda "Şimal-2" elektrik stansiyasının tikintisi nəzərdə tutulur, onun da gücü 400 meqavatdır. Yəni biz güclü energetika potensialı yaradıırıq ki, ilk növbədə, Azərbaycanın, iqtisadiyyatın artan tələbatını ödəyək. Yeni müəssisələr, zavodlar açılır, əhalimiz artır, mənzil tikintisi aparılır – bütün bunlar elektrik enerjisi tələb edir. Digər tərəfdən, gələcəkdə Azərbaycan elektrik enerjisini ixrac edən ölkəyə də çevrilə bilər. Bizim təbii ehtiyatlarımız, neftimiz, mazutumuz, qazımız var. Elektrik stansiyaları kifayət qədər gücə malik olsa, gələcəkdə elektrik enerjisinin ixracı da nəzərdə tutula bilər. Bu isə neft ixracından daha əlverişli bir əməliyyatdır və biz buna da gedirik.

Bakıda tarixi binalarda təmir-bərpa işləri aparılır. Bəlkə də bu hadisə birbaşa iqtisadi artıma gətirib çıxarmır, ancaq gözəl şəhərimizi daha da gözəlləşdirməliyik. Mən Bakı şəhər meriyasına göstəriş verdim ki, bütün gözəl tarixi binaların təmizlənməsi, onların işıqlandırılması ilə məşğul olsun. Vaxtilə yəndəmsiz görkəmdə olan binalarda da təmir-bərpa işləri aparılsın. Onları müasirləşdirməliyik ki, şəhərimiz daha da gözəl olsun. Bu məqsəd üçün də vəsait ayrılır və mən hesab edirəm ki, bu da çox vacibdir. Mən vəzifə qoymuşam ki, tikilən hər bir yeni bina ən yüksək standartlara cavab versin. Mən Bakı şəhərində və bütün başqa şəhərlərdə eybəcər binaların tikintisinə qadağa qoydum. Hər bir yeni tikilən bina gərək öz memarlığı ilə fərqlənsin, çox səliqə ilə tikilsin, xarici görünüşü gözəl olsun. Ancaq o təqdirdə binanın tikintisinə icazə veriləcəkdir. Çünki bu vaxta qədər bəzi hallarda yaraşıqsız tikilmiş binalar şəhərimizin ümumi görünüşünü pozmuşdur. Ona görə bu proqram da həyata keçirilir.

Bununla bərabər, mədəni irsimizə də böyük diqqət göstəririk. Xüsusi proqram qəbul olunub və gələn ilin büdcəsində bu, nəzərdə tutulmalıdır. Muzeylərin, teatrların yenidən qurulması, bərpası ən yüksək səviyyəyə çatdırılmalıdır. Bakı şəhərinin bütün muzeyləri və teatrları 2007-2008-ci illərdə yüksək səviyyədə təmir olunmalıdır, ən yüksək dünya səviyyəsinə qalxmalıdır.

Azərbaycanda uzun illərdir ki, idman kompleksləri tikilir. Bu il və gələn il yeni komplekslərin tikintisi nəzərdə tutulur. Son iki il ərzində Azərbaycanda 600-dən çox məktəb tikilibdir. Bu gün bu barədə təhsil naziri məlumat verəcəkdir. Bölgələrdə yeni, müasir xəstəxanalar tikilir. O xəstəxanalar insanların səhiyyə ilə bağlı əsas problemlərini həll edəcəkdir. İndi hər bir bölgədə müasir standartlara cavab verən diaqnostika və müalicə mərkəzləri tikilir. Birincisi Lənkəran şəhərində tikilibdir, onun açılışında və ondan əvvəl təməlqoyma mərasimində iştirak etmişəm. Orada ən yüksək səviyyə mövcuddur. Yeni tikilən bütün xəstəxanalarda böyrək xəstəliyi ilə bağlı xüsusi şöbə fəaliyyət göstərəcək, orada süni böyrək aparatı quraşdırılacaqdır. Çünki böyrək çatışmazlığından əziyyət çəkən insanlar Azərbaycanda kifayət qədərdir. Bakıda yaşayanlar o xidmətdən rahatlıqla istifadə edirlər. Amma ucqar yerlərdə yaşayanlar, təsəvvür edin, cənub bölgəsindən, yaxud da qərb bölgəsindən 300-400 kilometr məsafədən insanlar məcburdurlar həftədə iki, üç dəfə Bakıya gəlsinlər, o aparat vasitəsilə qanı təmizləsinlər və geri dönsünlər. Onsuz da insanlar bu xəstəlikdən əzab çəkir. Ancaq yerlərdə, bölgədə o aparatların olmaması ucbatından onların əzab-əziyyəti birə-on artır. O yolu gəlib-gətmək əlavə xərcdir və əlbəttə ki, xəstə insanlara çox mənfəət təsir göstərir. Ona görə göstəriş vermişəm, biz bunu edirik. İlk növbədə, hər bir bölgədə müasir komplekslər tikilir ki, uzaqbaşı, 100-150 kilometr məsafədə o xəstəxanalara getmək mümkün olsun. Gələcəkdə hər bir rayonda belə xəstəxana tikiləcəkdir.

Ordu quruculuğuna böyük diqqət göstərilir və gələn il hərbi büdcəmiz bir milyard dolları keçəcəkdir. Mən bu məqsədi hələ iki il bundan əvvəl qarşıya qoymuşdum. O vaxt bizim hərbi büdcəmiz 150 milyon dollar idi. Mən ürəyimdə bu məqsədi saxlayırdım, bu rəqəmi görürdüm. Bəlkə də, onu əvvəlcədən deməyə də dəyməzdi. Amma mən bilirdim biz haraya gedirik. Bilirdim ki, ölkəmizin iqtisadi inkişafı, büdcə artımı imkan verəcək ki, Azərbaycanın hərbi büdcəsi Ermənistanın bütün büdcəsinə bərabər olsun və onu keçsin. Mən çox şadam ki, qısa müddət ərzində, haradasa iki il yarım ərzində buna nail olduq. İndi bizim hərbi büdcəmiz Ermənistanın bütün büdcəsinə bərabər olacaqdır. Ondan sonrakı illərdə bunu kəskin şəkildə üstələyəcəkdir. Təbii ki, bu, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ məsələsinin ədalətli həllində öz mühüm və əvəzolunmaz rolunu oynayacaqdır.

Yəni, bir sözlə, bütün sahələrdə bizim işlərimiz proqram şəklində aparılır. Bu hadisələr o qədər tez-tez baş verir ki, bəzi hallarda biz görülən işləri də artıq yaddan çıxarıyıq. Baxmayaraq ki, bu işlər bir-iki il bundan əvvəl görülübür. O qədər iş görülür ki, hamısını, sadəcə, sadalamaq üçün bir neçə saat vaxt lazım olacaqdır. Amma biz bunları unutmamalıyıq. Çünki bizim nailiyyətimizdir. Eyni zamanda, arxayınçılığa da yol vermək olmaz. Ölkə qarşısında çoxlu iqtisadi, sosial problemlər var, biz bunları həll etməliyik. Əsas odur ki, biz bilirik bunları necə həll etmək lazımdır. Artıq təcrübə də göstərir ki, atılan addımlar öz gözəl nəticələrini verir.

İndi isə müzakirələrə keçək və çıxış üçün söz Baş nazirin müavini, Dövlətqaçqınkomun sədri Əli Həsənova verilir.

X X X

Baş nazirin müavini, Dövlətqaçqınkomun sədri ƏLİ HƏSƏNOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Əsas ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan neft strategiyasından bütün ölkə əhalisi kimi, qaçqın və məcburi köçkünlər də kifayət qədər bəhrələnilər.

Cənab Prezident, Sizin Sərəncamınıza və prezident seçkiləri ərəfəsində verdiyiniz vədlərin icrasına uyğun olaraq, bu il Dövlət Neft Fondundan ayrılan vəsait hesabına Ağdam və Ağcabədi rayonları ərazisində ümumi sahəsi 197 min kvadratmetr olan 3860 yaşayış evindən ibarət, bütün sosial texniki infrastruktura malik 13 qəsəbənin tikintisi başa çatdırılmışdır. Məcburi köçkünlərin həmin qəsəbələrə köçürülməsi və daha 4 çadır düşərgəsinin ləğv edilməsi təmin olunmuşdur. Tikintidə 20 min məcburi köçkün və yerli əhali müvəqqəti işlə təmin edilmişdir.

Qaçqınların və məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün yeni qəsəbələrin salınması məqsədi ilə Dövlət Neft Fondundan ayrılmış vəsait hesabına bu günə qədər cəmi 11 min ev tikilmiş, yəni ümumi yaşayış sahəsi 616 min kvadratmetr olan 45 qəsəbə salınmışdır. 5184 yerlik 33 məktəb, 3 musiqi məktəbi, 23 uşaq bağçası, 25 tibb məntəqəsi, 18 klub-icma mərkəzi, 18 poçt şöbəsi, 29 hamam, 24 inzibati bina, 5 yanğın postu, 9 yardımçı elektrik stansiyası tikilmiş, 317 kilometr yol, 301 kilometr su və 566 kilometr hava elektrik xətti çəkilmiş, 111 artezian quyusu qazılmış, 300 transformator quraşdırılmışdır.

Hazırda Saatlı, Sabirabad rayonları ərazisində qalan 3 çadır düşərgəsinin də ləğvi və orada müvəqqəti məskunlaşmış 4179 məcburi köçkün ailəsi üçün Biləsuvar, Sabirabad və Ağdam rayonları ərazisində qəsəbələrin salınmasına başlanmışdır. Füzuli rayonunda qəsəbələrin tikintisi üçün ayrılmış torpaq sahəsinin minalardan təmizlənməsi başa çatmaqdadır.

Bunlarla yanaşı, Dövlət proqramına əsasən, Xocalı rayonundan olan 500 ailə üçün Goranboy rayonu ərazisində, Xocavənd rayonundan olan 500 ailə üçün isə Beyləqan rayonu ərazisində yeni qəsəbələrin salınması məqsədi ilə yaxın günlərdə layihələndirmə işlərinə başlanılacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin tapşırığımıza əsasən, bu yaxınlarda Yuxarı Mil kanalının 4,2 kilometrlik hissəsinin, habelə Laçın qışlaqlarında su təchizatının yaxşılaşdırılması üçün Qarqarçay-Laçın qışlaqları kanalının 8,1 kilometrlik hissəsinin tikintisi başa çatdırılmışdır. Bunun nəticəsində həmin ərazilərə kənd təsərrüfatı işləri ilə məşğul olmaq üçün geniş insan axını başlamışdır. Məlumat üçün bildirim ki, son 80 ildə həmin yataqlarda su təchizatı olmamışdır. Cənab Prezident, həmin yataqların ərazisində 8-10 il bundan qabaq insanlar geniş torpaq sahəsi götürmüş, lakin sonra atıb çıxıb getmişdilər. İndi hamısı qayıdıb, su ilə təmin olunub, orada əkinçiliyə başlayıblar.

Dövlətqaçqınkomun builki büdcəsi 87 milyon manatdır. Sizin tapşırığımıza əsasən, vəsaitlərin aidiyyəti dövlət təşkilatlarına ödənilməsində şəffaflığı təmin etmək üçün həmin vəsaitlərin ödənişində insan amilinin iştirakı tam aradan götürülmüşdür. Belə ki, hazırda 40 milyon manat həcmində vəsaitlə 128.520 məcburi köçkün ailəsinə aylıq yemək xərcinin plastik kartlarla bankomatlar vasitəsilə ödənilməsi həyata keçirilmiş, nəticədə bu sahədə şəffaflıq tam təmin edilmişdir.

11 milyon manat həcmində vəsait hesabına 140 min nəfər məcburi köçkünün ərzaq təminatı, kənardan heç bir müdaxilə olmadan müsabiqədə qalib gəlmiş təşkilat və məcburi köçkün icmaları vasitəsilə həyata keçirilir. 27 milyon manat həcmində vəsait hesabına məcburi köçkünlərin kommunal xərcləri faktik istehlaka görə mərkəzləşmiş qaydada, birbaşa xəzinədarlıq vasitəsilə xidmət təşkilatlarına vaxtında ödənilir. 7 milyon manat həcmində vəsait hesabına 87 min məcburi köçkün ailəsinin hər birinə yerli icra hakimiyyətləri tərəfindən payız-qış mövsümündə 40 litr ağ neft paylanılır. Demək olar ki, Komitənin sərəncamında işçilərin sırf əmək haqqı və onun kommunal xidmətləri üçün vəsait qalır. Qalan bütün vəsaitlərin ödənişində insan amilinin iştirakı tamamilə aradan qaldırılıbdır.

Vaxtilə büdcədən maliyyələşdirilən müəssisələrdə çalışmış və işlə təmin olunmamış 16 min nəfər məcburi köçkүнə orta aylıq əmək haqqının ödənilməsi 2006-cı ilin sonunadək davam etdiriləcəkdir. Yoxsulluğun azaldılması istiqamətində görülən işlər nəticəsində məcburi köçkünlər arasında yoxsulluğun həddi 72,5 faizdən 57 faizə enmişdir.

Məlumat üçün onu da diqqətinizə çatdırım ki, 2006-cı ilin 9 ayı ərzində Nazirlər Kabinetinə və Dövlətqaçqınkoma qaçqın və məcburi köçkünlərdən 39 min müraciət daxil olmuş, onların 76 faizi müsbət həllini tapmış, qalanlarına isə müvafiq izahatlar verilmişdir. Hazırda hökumət beynəlxalq maliyyə

qurumları, BMT agentlikləri, beynəlxalq humanitar təşkilatlarla birlikdə “Böyük repatriasiya (Böyük qayıdış)” proqramının layihəsinin hazırlanması üzərində işləyir.

Ölkədə fəaliyyət göstərən 72 beynəlxalq humanitar təşkilat tərəfindən 9 ay ərzində 20 milyon ABŞ dolları həcmində müxtəlif layihələr həyata keçirilmişdir. Sizin qəbul etdiyiniz qərarlar nəticəsində onların tam sərbəst və şəffaf fəaliyyəti üçün bütün şərait yaradılmışdır. Bunu Azərbaycan hökumətinin dəvəti ilə son 4 ay ərzində 4 nüfuzlu beynəlxalq təşkilatın ölkəmizə səfər etmiş rəhbərləri də təsdiqləmişlər.

BMT-nin Ümumdünya Ərzaq Proqramının rəhbəri Ceyms Morris və BMT-nin Qaçqınlar üzrə ali komissarı Antonio Quterreş səfərlərinin yekunlarına dair mətbuat konfransı keçirərək aşağıdakıları bildirmişlər: “Azərbaycan Prezidentinin ölkədəki bütün qaçqın və məcburi köçkünlər üçün, o cümlədən beynəlxalq humanitar təşkilatlar üçün gördüyü işlər dünyanın əksər ölkələri üçün nümunədir. Bizim Azərbaycan hökuməti ilə əməkdaşlığımız çox yüksək səviyyədədir”.

Əli Həsənov ölkənin davamlı iqtisadi inkişafında və Azərbaycanın dünya miqyasında tanınmasında əvəzsiz xidmətlərinə görə dövlətimizin başçısına qaçqınların və məcburi köçkünlərin minnətdarlığını çatdırdı.

Sonra doğma yurdlarından didərgin düşmüş soydaşlarımız üçün yeni salınmış şəhərciklərdə yaradılan şəraitdən bəhs edən kadrlar nümayiş etdirildi.

X X X

İLHAM ƏLİYEV: Ümumilikdə, evlərin tikintisinə nə qədər vəsait ayrılıbdır?

ƏLİ HƏSƏNOV: Bu günə qədər 216 milyon manat istifadə olunubdur. Bu ilə 110 milyon manat, gələn ilə 124 milyon manat.

İLHAM ƏLİYEV: Bəs qalan çadır şəhərcikləri?

ƏLİ HƏSƏNOV: Sizin tapşırığımızla gələn il çadır şəhərciklərinə birmənalı şəkildə son qoyulacaqdır. Ancaq təbii ki, bununla bizim problemimiz qurtarmır. Dövlət proqramı da davam edir. Fən tipli 15 qəsəbəmiz var ki, çadır şəhərciyindən də pis vəziyyətdədir. Bundan əlavə, 6 min ailə, yəni 30 min nəfər də məktəblərdə yaşayır. Keçən il birinci mərhələdə yataqxanaların 267-si təmir olundu. Vəsait imkan verərsə, bu işi davam etdirə bilərik.

İLHAM ƏLİYEV: Onu davam etdirməliyik. Çünki birinci mərhələ çadır şəhərciklərinin ləğvi və yeni qəsəbələrin salınması idi. İkinci mərhələ digər çətin vəziyyətdə yaşayan insanlar üçün şərait yaradılması olmalıdır.

ƏLİ HƏSƏNOV: Cənab Prezident, Sizin tapşırığınızla hamısı dövlət proqramında nəzərdə tutulubdur.

İLHAM ƏLİYEV: Məktəblərdə yaşayanlar da əziyyət çəkirlər.

ƏLİ HƏSƏNOV: Bəli, 6 min ailə yaşayır.

İLHAM ƏLİYEV: Biz gərək onları da yerləşdirək, müasir evlərə köçürək. Həm də məktəblər boşalar. Sonra gərək biz həmin məktəbləri təmir edək. Onsuz da məktəb tikintisi gedir, amma daha da sürətlə getməlidir.

X X X

Maliyyə naziri SAMİR ŞƏRİFOV 2006-cı ilin 9 ayını Prezident İlham Əliyevin 3 illik səmərəli fəaliyyətinin mühüm mərhələsini təşkil etdiyini vurğulayaraq dedi:

- Bu dövr ərzində xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin siyasi xətti və dövlət idarəçilik ənənələri Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilərək, iqtisadiyyatın inkişafına yüksək dinamizm və qətiyyət verilərək, ölkəmizin həyatının bütün sahələrində yeni zirvələr fəth edilmiş, əhalinin rifah halı ilbəl yaxşılaşmış, milli neft strategiyasının əsas tələblərinə nail olunaraq maliyyə resursları səfərbər edilmiş, Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran tələpəli vəzifələrin həlli üçün əsaslı zəmin yaradılmışdır.

Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi strategiyası ölkə iqtisadiyyatının yüksələn xətlə artımını şərtləndirmişdir. Belə ki, 2004-cü ildə ÜDM-in artım sürəti 10,2 faiz, 2005-ci ildə 26,4 faiz, cari ilin doqquz ayında 34 faiz təşkil etmişdir. Ümumiyyətlə, son üç il ərzində ÜDM-in real artım sürəti 1,8 dəfə olmuşdur. Həmin dövr ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri təxminən 4 dəfə artmış, cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, ölkədə 470 mindən çox yeni iş yerləri açılmışdır.

Əhalinin sosial müdafiəsinin, xüsusilə aztəminatlı təbəqənin maddi təminatının yaxşılaşdırılması üçün nəzərəçarpan işlər görülmüşdür. Belə ki, son üç il ərzində ölkədə yoxsulluğun səviyyəsi kəskin sürətdə azalaraq 49 faizdən 29 faizə enmiş, yaşa görə əmək pensiyalarının minimum məbləği 1,8 dəfə, orta aylıq əmək haqqı 2 dəfə, minimum aylıq əmək haqqı 3,3 dəfə artırılmışdır. Ölkə Prezidentinin bəyan etdiyi kimi, cari ilin sonunadək minimum əmək haqqının həddi 30 manatdan 40 manata çatdırılacaqdır. Son üç il ərzində əhalinin pul gəlirləri 2 dəfə artmış, adambaşına düşən ÜDM 865 manatdan 2142 manata yüksəlmişdir. Bu müsbət irəliləyiş dinamikası 2006-cı ilin ötən doqquz ayında da xüsusilə nəzərəçarpan olmuşdur. Belə ki, cari ilin doqquz ayında ÜDM-in 34 faizlik artımı ilə bərabər, əhalinin pul gəlirlərinin sürətli artımı müşahidə olunmuşdur. Əhalinin pul gəlirləri həmin dövr ərzində 19,8 faiz, orta aylıq əmək haqları 19,9 faiz, əhalinin banklardakı əmanətləri 47,9 faiz artmışdır.

İqtisadiyyatdakı bu artım sürəti öz əksini büdcə göstəricilərində də tapmışdır. Dövlət büdcəsinin gəlirləri 2 milyard 691 milyon manat və ya 100,7 faiz yerinə yetirilməklə, 2005-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 85,1 faiz artmışdır. Təsdiq olunmuş gəlirlər proqnozuna Vergilər Nazirliyi tərəfindən 100,3 faiz, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən 102,1 faiz əməl edilmişdir. Dövlət büdcəsinin xərcləri 2 milyard 421 milyon manat təşkil etməklə, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 934 milyon manat və ya 63 faiz çox olmuşdur. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə, ayrı-ayrı xərc bölmələri üzrə ciddi artımlara nail olunmuşdur. O cümlədən, sənaye və tikinti xərcləri üzrə 424,3 faiz. İqtisadi fəaliyyətlə bağlı Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun iqtisadi islahatları həyata keçirməsi, müəssisələrin özəlləşdirilməsinin asanlaşdırılması xərcləri nəzərdə tutulubdur. Xərclər 125,1 faiz, müdafiə xərcləri 101,9 faiz, kənd təsərrüfatı xərcləri 44,1 faiz, mədəniyyət xərcləri 33,6 faiz, səhiyyə xərcləri 32,6 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərcləri 30,4 faiz, təhsil xərcləri 26,7 faiz icra olunmuşdur.

Cari ilin doqquz ayında xərclərin 37 faizi və ya 895 milyon manatı sosial yönümlü olmuşdur ki, bu da 2005-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 133 milyon manat çoxdur. Cari ilin altı ayının yekunlarına həsr edilmiş müşavirədən ötən dövr ərzində, ənənəvi olaraq, ölkə başçısı tərəfindən əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra Sərəncamlar imzalanmışdır. Belə ki, təhsil işçilərinin aylıq vəzifə maaşları 1 oktyabrdan orta hesabla 25 faiz artırılmış, yaşa görə əmək pensiyasının baza hissəsi 35 manata çatdırılmış, dəniz səviyyəsindən 1200 metrədən yüksəklikdə yerləşən 134 yaşayış məntəqəsində dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan 4336 nəfərin əmək haqlarına 10 faiz həcmdə əlavələr müəyyən edilmişdir.

Cari ilin ötən dövrü ərzində Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində, mədəniyyət, incəsənət və digər sahələrin inkişafında xüsusi xidmətləri olan 129 nəfərə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü verilmişdir. Ölkə Prezidentinin silahlı qüvvələrə olan qayğısının təzahürü kimi, cari ilin iyulun 1-dən Müdafiə Nazirliyinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin və Daxili Qoşunların hərbi qoşunlarının vəzifə maaşları orta hesabla 100 faiz artırılmışdır.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin investisiya xərclərinin əhəmiyyətli dərəcədə artımına nail olunmuşdur. Bu məqsədlə 2005-ci ilin doqquz ayına nisbətən 6 dəfə çox və ya 628,1 milyon manat vəsait sərf edilmişdir. Həmin vəsait əsasən enerji və yol nəqliyyatı infrastrukturalarına, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət sahəsində və aqrar sektorda həyata keçirilən layihələrin və tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir. Ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinin və regionların elektrik enerjisinə və qaza olan tələbatını ödəmək məqsədi ilə 5 modul tipli elektrik stansiyası tikintisinin maliyyələşdirilməsi cari ildə də davam etdirilmiş, bu məqsəddə hesabat dövründə 204 milyon manat ayrılmışdır. Naxçıvan Muxtar Respublikasının, Lerik və Yardımlı rayonlarının qazlaşdırılmasına 24 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Bakı şəhərində nəqliyyat problemlərinin həlli istiqamətində görülən tədbirlərin davamı kimi yol ötürücülərinin, yeraltı keçidlərin tikintisinə 55 milyon manat, metronun şimal hissəsinin tikintisinə 11,4 milyon manat sərf olunmuşdur. Respublikamızın magistral və şəhərlərarası yollarının tikintisinə və əsaslı təmirinə 56,5 milyon manat vəsait xərclənmiş, ölkənin bir sıra qədim və ucqar kəndlərinə yollar çəkilmişdir.

Daha sonra maliyyə naziri 2007-ci il büdcə layihəsinin əsas parametrləri barədə məlumat verdi.

İqtisadi inkişaf naziri HEYDƏR BABAYEV keçən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə bu ilin 9 ayında ÜDM-in 34 faiz artdığını və bu rəqəmin ümumdünya göstəricisindən 5 dəfə çox olduğunu bildirdi.

Nazir dedi ki, bu inkişaf ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycanın gələcəyi üçün işləyib hazırladığı və cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilən neft strategiyasının məntiqi nəticəsidir. Mən neft sektoruna dair geniş məlumat vermək istəmirəm, çünki cənab Prezidentin ilin birinci yarısının yekunlarına dair müşavirədə qeyd etdiyi kimi, artıq bu sahədə işlər qurulub, inkişaf təmin edilə bilər. 9 ayın yekunlarına görə, neft sektorunda hasilatın həcmi ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 46,9 faiz çox olmuşdur. İndi bizim qarşımızda duran ən mühüm vəzifə neft gəlirlərinin səmərəli istifadəsini təmin etməklə qeyri-neft sektorunun inkişafını sürətləndirmək və sosial problemləri həll etməkdir. Mən bu istiqamətdə 2006-cı ilin 9 ayının yekunlarının bəzi məqamları üzərində qısaca dayanmaq istərdim.

İlk növbədə, qeyd etmək lazımdır ki, neft-qaz sektorundakı uğurlar bizi qane etsə də, hesabat dövründə digər istehsal sahələrinin inkişaf sürətində müşahidə olunan meyillər bizi qane etmir. 9 ayın yekunlarına görə, qeyri-neft sənaye sahələrində məhsul istehsalı cəmi 7,3 faizədək artmışdır. Müqayisə üçün deyim ki, 2005-ci ilin eyni dövründə bu göstərici 16,7 faiz olmuşdur.

Ölkədə əhalinin məşğulluğunun 39 faizdən çoxunu və qeyri-neft sahəsində ixracın 27 faizini təmin edən aqrar sektorda ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə istehsal 1 faiz aşağı düşmüşdür. Hesab edirəm ki, bu vacib sahənin inkişafının təmin edilməsi üçün kənd təsərrüfatının inkişaf strategiyası tez bir zamanda qəbul olunmalı və sahənin inkişafına dair məqsədyönlü proqramlar hazırlanaraq həyata keçirilməlidir. Cənab Prezidentin tapşırığı əsasında bir sıra tədbirlər artıq görülmüşdür. Belə ki, kənd təsərrüfatı istehsalçılarına vergi güzəştlərinin müddəti 2009-cu ilədək uzadılmışdır. Fermerlərin texnika və gübrə ilə təmin edilməsi məqsədi ilə "Aqrulizinq" Səhmdar Cəmiyyəti və onun yerlərdə bölmələri yaradılmışdır. Hesabat dövründə texnikanın və gübrələrin alınmasına ötən illə müqayisədə 55 faiz çox vəsait ayrılmışdır. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan verilən kreditlərin 26 faizdən çoxu kənd təsərrüfatına yönəldilmişdir.

Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunda böyük xüsusi çəkiyə malik olan xidmətlər sahəsində son illərdə müşahidə olunan ciddi yüksəliş davam etmişdir. Cari ilin ötən dövründə xidmətlərin həcmi 9,8 faiz, o cümlədən nəqliyyat xidmətləri 13,1 faiz, rabitə xidmətləri 22,7 faiz artmışdır. Əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi isə 40,1 faiz artmışdır. Bu, bir tərəfdən, istehsalın inkişafı ilə bağlıdırsa, digər tərəfdən, əhalinin maliyyə imkanlarının yaxşılaşmasından xəbər verir.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Bildiyiniz kimi, hər bir iqtisadiyyatın davamlı inkişafının ən mühüm və həlledici şərti investisiya qoyuluşlarının həcmi və keyfiyyətidir. Cari ilin 9 ayında ölkə iqtisadiyyatının və sosial sahələrin inkişafına ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 16,4 faiz çox investisiya qoyulmuşdur. Xüsusi olaraq vurğulamaq istəyirəm ki, ölkənin maliyyə imkanlarının genişlənməsi nəticəsində daxili investisiyalar xarici investisiyalara nisbətən təxminən 9 dəfə yüksək sürətlə artmışdır. Bu gün investisiyaların ümumi həcmində daxili investisiyaların xüsusi çəkisi 2005-ci ilin eyni dövründəki 29 faizdən 32 faizə çatmışdır. Əvvəlki dövrlə müqayisədə ümumi investisiya qoyuluşlarında daxili investisiyaların xüsusi çəkisinin yüksəlməsi yerli investorların potensialının güclənməsini və investisiya qoymaq imkanlarının genişlənməsini göstərir. Büdcə gəlirlərinin artması dövlətin investisiya imkanlarını artırır və qeyri-neft sektorunun inkişafına bilavasitə dəstək olacaq infrastrukturun yenidən qurulmasına və insan kapitalının daha sürətlə inkişafına zəmin yaradır. Hesabat dövründə dövlət investisiyaları 5,4 dəfə artmışdır.

Dövlət tərəfindən investisiyaların artırılması həm qeyri-neft sektorunun inkişafına güclü təkan verəcək, həm regionların inkişafının sürətləndirilməsinə, həm də sosial problemlərin həllinə kömək edəcəkdir. Cənab Prezident, Sizin verdiyiniz tapşırıqlara əsasən, 2007-2010-cu illər üçün dövlət investisiya proqramı hazırlanarkən həm ənənəvi infrastruktur sahələrinin, yəni nəqliyyat, kommunal sahələr, həm də yeni infraqurata aid edilən təhsil, səhiyyə, idman və ətraf mühitin qorunması sahələrinin inkişafı başlıca prioritet kimi müəyyən edilmişdir.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən müəyyən edilmiş və bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən iqtisadi siyasətin ən mühüm istiqamətlərindən biri də regionların tarazlı və davamlı inkişafıdır. Təsədüfi deyil ki, cənab Prezident 2004-

cü ildə qəbul olunmuş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının icrasını daim diqqətdə saxlayır. Proqrama əlavə olaraq, cari il ərzində Şəki, Balakən, Qax, Zaqatala, Daşkəsən, Ağsu, Zərdab, Ucar rayonlarının inkişafının sürətləndirilməsinə dair tədbirlərin həyata keçirilməsinə dair əlavə tapşırıqlar vermişdir. Qəbul olunmuş proqramların icrası sayəsində hesabat dövründə regionlarda magistral və rayonlararası yollar, "Kür" elektron avadanlığı zavodu, bir sıra iri kənd təsərrüfatı məhsulları emalı müəssisələri, tikinti materialları istehsal edən müəssisələr, yüngül sənaye müəssisələri yaradılmış, onlarca təhsil, səhiyyə və idman obyektləri tikilmiş və ya yenidən qurulmuşdur. Əhalinin və sahibkarların kommunal xidmətlərlə təminatının ödənilməsi məqsədi ilə regionlarda qaz kəmərləri, su xətləri çəkilir, ümumi gücü 1100 meqavat təşkil edən elektrik stansiyaları tikilir.

Bütün görülən tədbirlərin nəticəsidir ki, 2006-cı ilin oktyabrınadək 470 min yeni iş yeri yaradılmışdır ki, bunun da 225 mindən çoxu daimidir. Təkcə cari ilin 9 ayı ərzində 130 mindən çox yeni iş yeri yaradılmışdır.

Uğurların əldə edilməsində özəl sektor əhəmiyyətli rol oynamaqdadır. Hazırda ÜDM-in 78 faizi, məşğulluğun 71 faizi və dövlət büdcəsi gəlirlərinin 53 faizi məhz özəl sahibkarlıq subyektləri tərəfindən təmin edilir.

X X X

Təhsil naziri MİSİR MƏRDANOV çıxışında son üç ili ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulmuş təhsil islahatlarının uğurla həyata keçirilməsində yeni mərhələ kimi səciyyələndirərək dedi:

- Cənab Prezident, son üç ildə ölkəmizdə 735 yeni məktəb binası inşa edilmiş, 785 məktəb əsaslı təmir olunmuş, 71 məktəb bərpa edilmişdir. Cari ildə 100 mindən çox şagird yerlik 288 yeni məktəb tikilir. O cümlədən Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə 100-dən çox məktəbin inşası aparılır. Tikintisi bu il başa çatdırılan məktəblərdə şagird yerlərinin sayı ötən ildəkinə nisbətən 2 dəfədən çoxdur. 2007-ci ildə də bu sahədə işlər davam etdiriləcək, 105 min 560 şagird yerlik 292 yeni məktəbin inşasına başlanacaqdır. 100-dən çox məktəb əsaslı təmir ediləcəkdir.

Lakin 300-dən çox məktəbin hələ də qəza vəziyyətində olması, daha çox sayda məktəbin əlverişli şəraiti olmayan uyğunlaşdırılmış binalarda yerləşməsi, bir sıra məktəblərdə şagird sıxlığının yüksək olması, istilik təchizatı və sair məsələlər - bu sahədə problemlərin hələ də qaldığını göstərir. Ən ciddi məsələlərdən biri də məktəblərin müasir avadanlıqla - masa, yazı taxtası, stul, digər avadanlıq və təlim vasitələri ilə təminatıdır. Son illər bu problemlərin həlli üçün yerli büdcədən müəyyən qədər vəsait ayrılsa da, aparılan təhlil göstərir ki, həmin vəsaitdən heç də hər yerdə səmərəli istifadə olunmamış, əsasən keyfiyyətsiz və istismar müddəti çox az olan avadanlıq alınmışdır. Eyni fikirləri məktəblərin təmiri ilə bağlı da söyləmək olar. Hesab edirik ki, bu məsələlər mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilsə, daha səmərəli olar. Cənab Prezident, məktəblərdə olarkən özünüz bunları müşahidə etmişiniz.

Ötən il mərkəzləşdirilmiş vəsait hesabına 30 məktəb müasir avadanlıqla təmin edilmişdisə, cari ildə belə məktəblərin sayı 248-ə çatmışdır. 2007-ci ildə də bu işlər daha böyük sürətlə davam etdiriləcəkdir.

Cənab Prezident, Sizin təsdiq etdiyiniz İKT proqramına müvafiq olaraq, 2005-ci ildə 218 məktəb kompüterlə təmin edilmişdisə, cari ildə belə məktəblərin sayı 841-ə çatacaq, 435 məktəbə isə noutbuk və proyektorlar veriləcəkdir. Eyni zamanda, biz yaxşı başa düşürük ki, məktəblərə kompüterlərin verilməsi işin yalnız başlanğıcıdır. Əsas məsələ onlardan səmərəli istifadə olunması, İKT-nin təlim prosesində, idarəetmədə, təhsil tədqiqatlarında bir vasitə kimi tətbiq edilməsidir. Məhz bu səbəblərdən İKT ilə təminat sahəsində ən ciddi işlərimizdən biri ayrı-ayrı fənlər üzrə elektron təlim materiallarının hazırlanmasıdır. Cənab Prezident, artıq Azərbaycan tarixi, biologiya, kimya, fizika fənləri üzrə bu materiallar məktəblərə çatdırılır. İcazə verin, Azərbaycan tarixi və biologiya fənləri üzrə elektron təlim materiallarından qısa nümunələri yüksək diqqətinizə təqdim edirəm.

(Slaydlar vasitəsilə elektron təlim materiallarının qısa nümunələri göstərildi, ayrı-ayrı fənlər üzrə hazırlanmış kadrlar nümayiş etdirildi).

Təhsil naziri çıxışına davam edərək dedi ki, bu materiallar bütün məktəblərə çatdırılacaq və şagirdlər onlardan istifadə edəcəklər.

Cənab Prezident, "Elektron məktəb" layihəsini də yüksək diqqətinizə təqdim etmək istəyirəm. Bu layihə məktəbdə çevik idarəetməyə, valideyn-məktəb əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinə, şagirdlərin dərəcə davamiyyətinə nəzarətə, məktəblərarası elektron əlaqələrin genişlənməsinə, ən vacibi isə, şagirdlərin nailiyyətləri barədə dərhal məlumatlandırmaya zəmin yaradır. Yəni, uşaq evdən gəlib məktəbə daxil olan kimi valideynin məlumatı olacaq və hər bir uşağın aldığı qiymət barədə valideynin mobil telefonuna məlumat veriləcəkdir. Bu layihənin Bakı şəhəri məktəblərində həyata keçirilməsi üçün təxminən 2 milyon manat vəsait tələb olunur.

Cənab Prezident, onu da yüksək diqqətinizə çatdırım ki, bu il 4000-dən artıq müəllim işlə təmin olunmuş, onlardan 1000 nəfərdən çoxu daha böyük ehtiyac olan ucqar kəndlərə göndərilmişdir.

Məktəblər üçün milli-mənəvi dəyərləri özündə əks etdirən, həm məzmun, həm də poliqrafik cəhətdən müasir tələblərə cavab verən yeni nəsil dərsliklərin hazırlanması və bütün şagirdlərə pulsuz çatdırılması, fikrimizcə, son 3 ilin ən böyük nailiyyətlərindəndir. Azərbaycan MDB məkanında yeganə ölkədir ki, bu problemi artıq tam həll edibdir.

Cənab Prezident, məktəblərin latın qrafikası ilə çap olunmuş dərsliklər, dərs vəsaitləri, əlavə oxu materialları ilə təminatı da öz həllini tapıb, digər təlim materialları və xəritələrlə təminat istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Daha iki nailiyyəti də yüksək diqqətinizə çatdırmaq istərdim. Son illərdə dünya fənn olimpiadalarında və beynəlxalq bilik yarışlarında məktəblilərimiz 13 qızıl, 18 gümüş, 50 bürünc medal qazanaraq, dünyanın aparıcı universitetlərinə imtahansız qəbul olunmuşlar və hazırda təhsillərini davam etdirirlər. Ali məktəblərə qəbulun nəticələrinin təhlilindən görünür ki, göstəricilər ildən-ilə yüksəlmiş, 600-dən çox bal toplayanların sayı 2002-ci ilə nisbətən bu il 6 dəfə artmışdır.

Cənab Prezident, bildiyiniz kimi, ölkəmizdə 4500-dən çox məktəb vardır. Əlbəttə, bu məktəblərin hamısında qısa müddət ərzində yüksək keyfiyyət göstəricilərinə nail olunması qeyri-mümkündür. Biz bunu etiraf edirik. Ona görə təklif edirik ki, Sizin təsdiq etdiyiniz istedadlı uşaqların təhsili barədə proqramın həyata keçirilməsi baxımından hər bir rayonda bir və ya bir neçə "İstedadlar məktəbi" yaradılsın. Onu da deməyi vacib hesab edirəm ki, hazırda nazirliyin birbaşa tabeliyində 10 orta məktəb vardır. Cari ildə imtahanların nəticələri göstərmişdir ki, həmin məktəblərin məzunlarının 70-100 faizi 600-ə qədər bal toplayaraq ali məktəblərə daxil olmuşlar. Bunlarda təhsilin keyfiyyətinin yüksək olmasının əsas səbəblərindən biri idarəetmənin düzgün qurulmasıdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Təhsilimizin ilbəl inkişafı, qazanılan uğurlar göz qabağındadır. Cənab Prezident, mübaliğəsiz demək istəyirəm ki, bütün bu uğurlar Sizin təhsil sistemində göstərdiyiniz diqqət və qayğının nəticəsində mümkün olmuşdur. Əsas vəzifəmiz bu etimadı şəərəflə doğrultmaq, nailiyyətləri daha da möhkəmləndirmək, dünya təhsil təcrübəsindəki ən mütərəqqi ideyaları mənimsəyib yaradıcı şəkildə tətbiq etməkdən ibarət olmalıdır.

Cənab Prezident, Sizi əmin edirəm ki, Azərbaycan təhsili özünün zəngin mütərəqqi ənənələrinə, milli-mənəvi və ümumbəşəri dəyərlərə əsaslanaraq daha da inkişaf edəcək, dünya təhsil sistemində öz layiqli yerini tutacaqdır.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev müşavirədə yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Təhsil sisteminin maddi-texniki bazasının möhkəmlənməsi işində böyük işlər görülür və bu rəqəmlər də səsləndi. Üç ildə 700-dən çox məktəbin tikintisi çox böyük nailiyyətdir. Bu, əlbəttə ki, davam edəcəkdir. Çünki, hələ təmirə ehtiyacı olan çoxlu məktəb var. Yeni məktəblər tikilməlidir və hər bir məktəb yüksək səviyyədə tikilməlidir, müasir avadanlıqla təchiz olunmalıdır. Bilirsiniz ki, məktəblərdə kompüterləşmə proqramı da həyata keçirilir. 2008-ci ilə qədər bütün məktəblərdə kompüter sinifləri yaradılmalıdır. Əlbəttə ki, maddi-texniki bazanın möhkəmlənməsi ilə paralel olaraq, təhsilin keyfiyyəti də artmalıdır. Çünki təhsil hər bir ölkənin gələcəyini müəyyən edir.

Mən neçə dəfə demişəm, bir də demək istəyirəm ki, əgər inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə nəzər salsaq görürük, o ölkələr inkişaf edib ki, orada təhsil yüksək səviyyədədir, yeni texnologiyalar tətbiq olunur, intellektual potensial yüksək səviyyədədir. Hər bir ölkənin intellektual potensialı, ilk növbədə, təhsil ocaqlarında yaradılır. Ona görə də müasir sistemə keçmək, dünyada mövcud olan ən qabaqcıl texnologiyaları tətbiq etmək Təhsil Nazirliyinin gərək əsas prioritet vəzifəsi olsun. Bu sahədə işlər görülür və bu, ilkin təcrübədir. Azərbaycanda gərək virtual dərslər, yeni texnologiyalar geniş yayılsın, bütün məktəbləri əhatə etsin. Bu, çox böyük, mürəkkəb, çoxlu maliyyə vəsaiti tələb edən proqramdır. Amma biz bunu etməliyik. Çünki biz gələcəyə baxmalıyıq. Bizim indi nadir imkanlarımız var: təbii resurslarımız, qaz-neft kəmərlərimiz, coğrafi vəziyyətimiz, nəqliyyat infrastrukturunun möhkəmlənməsi. Böyük valyuta axını gözlənilir. Biz bunu hansı sahələrə yönəltməliyik?! İlk növbədə təhsilə, səhiyyəyə, sosial sahəyə, bir də mənfəət gətirən sahələrə, sənaye istehsalının inkişafına, qeyri-neft sektorunun inkişafına, neft amilinin təsirinin azaldılmasına gətirib çıxaran sahələrə. Təhsil bu sahədə birinci yerdə dayanan istiqamətdir.

Qeyd olundu, bu yaxınlarda mən gənclərimizin xaricdə təhsil alması üçün sərəncam imzalamışam. Əminəm ki, geniş proqram hazırlanacaqdır. Bu, Azərbaycanın intellektual potensialını daha da gücləndirəcəkdir. Bu proqram, bəlkə də, beş ildən, on ildən, on beş ildən sonra öz bəhrəsini verəcək, amma mütləq verəcəkdir. Çünki bizim gənclərimiz dünyanın ən tanınmış, mötəbər təhsil ocaqlarında təhsil almalı, öz biliklərini artırmalıdılar. Azərbaycanda aldığı təhsili xaricdə təkmilləşdirməlidirlər. Əminəm ki, bir neçə ildən sonra Azərbaycanın hərtərəfli inkişafında rol oynayan insanlar çoxalacaqdır. Xaricdə təhsil almaq bütün dövrlərdə bütün ölkələrdə ancaq inkişafa, tərəqqiyə gətirib çıxaran vasitə olmuşdur.

Nazir texniki peşə məktəblərinin bərpası haqqında danışdı. Mən bunu dəstəkləyirəm. İndiki bazar iqtisadiyyatı şəraitində xüsusilə Azərbaycanda son illər ərzində aparılan neft-qaz əməliyyatları, sənaye potensialının möhkəmlənməsi texniki peşə məktəblərinin məzunlarına, əlbəttə, yeni imkanlar açır. Fikirləşmək olar, bəlkə, texniki peşə məktəblərinin tikintisi, təchizatı ilə əlaqədar bir proqram tərtib edək. Biz üç ildə 700-dən çox məktəb tikdik. Mən indi bilmirəm, yəqin siz bilirsiniz, nə qədər texniki peşə məktəbi tikilməlidir ki, Azərbaycanın artan tələbatını yerli kadrlarla ödəyək. Çünki xarici neft şirkətləri Azərbaycanda uzun illər ərzində işləyəcəklər - 10 il, 20 il, ondan da çox. Çünki Azərbaycanda aşkar edilən neft-qaz ehtiyatları bütün proqnozları alt-üst edir. Yəni Azərbaycanda olan neft ehtiyatları bəlkə də 50-100 il bizə kifayət edəcəkdir. Yerli mütəxəssislər, müasir texnologiyaları bilən insanlar yetişməlidir. Ona görə siz təklif verin, biz qərar qəbul edək, vəsait ayıraq və texniki peşə məktəblərinin ən yüksək səviyyədə təşkil olunması üçün bütün tədbirləri görək. Bu, həm ölkəmizin inkişafı üçün lazımdır və həm də insanlar da böyük fayda götürəcəklər.

Mən razıyam ki, Azərbaycanda texniki peşə məktəblərinə münasibət, nədənsə, o qədər də müsbət deyildir. Nazir də bunu qeyd etdi. Ancaq inkişaf etmiş ölkələrdə texniki peşə məktəbini bitirən insanlar çox böyük imkanlara malik olur, çox yaxşı maaşla təmin olunurlar. Nəzərə alsaq ki, indi Azərbaycanda sənaye sahəsində maaşlar humanitar sahədə olan maaşları üstələyir və yəqin ki, gələcəkdə bu ənənə davam edəcək, bu sahəyə çox böyük diqqət göstərməliyik.

Bu gün eyni zamanda, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədrinin məruzəsi səsləndi, görülən işlər haqqında məlumat verildi. Doğrudan da, çox böyük işlər görülür. 10 mindən çox fərdi evin tikintisi, məktəblər, xəstəxanalar, su xətləri, yardımçı stansiyalar, yollar - bütün infrastrukturun yaradılması həm böyük vəsait, həm də peşəkarlıq tələb edir. Qısa müddət ərzində görülən işlər məni çox sevindirir. Biz yəqin ki, gələn il çadır şəhərciklərinin tamamilə ləğvi ilə bu sahədəki işimizi yekunlaşdıracağıq. O şəhərciklərdə yaşayan insanları yerli qəsəbələrə köçürəcəyik. Ondan sonrakı mərhələdə işlər başqa yerlərdə məskunlaşan qaçqın-köçkünlərin həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına

yönəldilməlidir. Yataqxanalarda, məktəblərdə, köhnə taxta evlərdə kifayət qədər qaçqın-köçkün yaşayır. Biz onların da həyatını yüngülləşdirməliyik.

Bütövlükdə, bir də demək istəyirəm ki, Azərbaycanda hər bir sahədə inkişaf sürətlə gedir. Amma bununla bərabər, problemlər də var. Biz gərək öz diqqətimizi daha çox bu problemlərin həllinə yönəldək.

Əsas qlobal məsələlərdən biri də ondan ibarətdir ki, yaxın gələcəkdə Azərbaycana çox böyük neft gəlirləri daxil olacaq və bu gəlirlərdən səmərəli istifadə olunmalıdır. Bizdə artıq kifayət qədər işlək və şəffaf mexanizm vardır. Bütün gəlirlər Dövlət Neft Fondunda cəmlənibdir. Gəlirlər haqqında mütəmadi qaydada, çox şəffaf, açıq şəkildə məlumat verilir. Azərbaycan hasilat sənayesində şəffaflıq təşəbbüsünə birinci olaraq qoşulmuşdur. Bu təşəbbüsdə liderlik göstərir və bizim bu fəaliyyətimiz başqa ölkələr üçün də nümunə sayılır. Bunu həm biz deyirik, həm də ən böyük ölkələrin dövlət, hökumət başçıları qeyd edir. Bu mexanizm var, yəni neft gəlirlərinin şəffaf şəkildə saxlanması, idarə olunması mexanizmi var.

İndi əsas vəzifəmiz ondan ibarət olmalıdır ki, neft gəlirləri makroiqtisadi sabitliyə ciddi təsir göstərməsin, inflyasiyaya gətirib çıxarmasın. Eyni zamanda, ölkənin inkişafı üçün lazım olan sahələrə yönəldilsin. Onlara nəzarət çox güclü olmalıdır. Həm dövlət tərəfindən, həm də parlament tərəfindən bu nəzarət indi də var, biz beynəlxalq maliyyə qurumları ilə daim əlaqə saxlarıq və bu sahədə işləyirik. Çünki hələlik kifayət qədər təcrübəmiz yoxdur. Xüsusilə böyük vəsaitin idarə olunmasında kifayət qədər təcrübəmiz yoxdur. Baxmayaraq ki, Neft Fondunun fəaliyyəti çox müsbətdir, ancaq gəlirlərin həcminin artması qarşımıza yeni vəzifələr qoyur. Bizim iqtisadiyyatımız buna gərək hazır olsun, bütün maliyyə mexanizmləri, müasir mexanizmlər tətbiq olunsun. Əsas vəzifə ondan ibarətdir ki, bahalaşmaya gətirib çıxarmasın. Əlbəttə, istər-istəməz gətirib çıxaracaq, bu, təbii bir prosesdir. Amma biz gərək bu riskləri maksimum dərəcədə azaldaq.

İstehlak mallarının bahalaşması bizi çox ciddi narahat edir. Düzdür, görülən tədbirlər nəticəsində inflyasiyanı birrəqəmli səviyyədə saxlamaq mümkündür və burada bütün qurumlar səmərəli işləyirlər. Bizim iqtisadiyyatımızın inkişafı üçün çox vacib amildir ki, inflyasiya birrəqəmli səviyyədə saxlanılsın. Ancaq gərək bütün imkanlardan istifadə edək, maliyyə imkanlarından da. Maliyyə nizam-intizamının möhkəmləndirilməsi daha da ciddi diqqət tələb edir. Eyni zamanda, inzibati amillərdən də biz istifadə etməliyik. Baxın, kənd təsərrüfatı yarmarkalarının təşkilindən sonra onlarda qiymətlər bazaradakı qiymətlərdən kəskin şəkildə fərqlənir və insanlar bundan çox faydalanırlar. Mən özüm gedib yarmarkanın birində olmuşam və gördüm ki, həqiqətən o, insanlar tərəfindən çox yüksək qiymətləndirilir. Sırr deyil ki, bazaradakı qiymətlə yarmarkada olan qiymət arasında böyük fərq var. Yəni bu yaxşı bir təcrübədir, onu geniş tətbiq etmək lazımdır. Bununla bərabər, qiymətləri süni şəkildə qaldırınlara qarşı da ciddi tədbirlər, inzibati tədbirlər görülməlidir.

Məlumat verilir ki, tutaq ki, neftin bahalaşması ilə əlaqədar, yaxud da hansısa başqa amillərə görə xaricdən gətirilən mallar bahalaşır. Bu da təbiidir. Bütün dünyada belədir. Amma Azərbaycanda istehsal olunan mallar niyə kəskin şəkildə bahalaşır?! Mənə məlumat verirlər ki, ət çox bahalaşıbdır. İndi bazarda ətin qiyməti 5-6 manatdır və bu artım davam edir. Həm Bakıda, həm də rayonlarda. Ət Azərbaycana başqa yerlərdən gətirilmir. Azərbaycanda ət bazarlara yerli fermerlər tərəfindən təhvil verilir. Bəs, qiymət nə üçün qalxır? Bunun səbəbi var. Əlbəttə ki, alıcılıq qabiliyyəti artır, maaşlar, pensiyalar qalxır. İnsanların həyat səviyyəsi yaxşılaşır və bazar dərhəl, necə deyirlər, buna reaksiya verir, bəlkə, daha da qabaqlayır. Amma bu, çox təhlükəli bir meyildir. Düzdür, bazarda heç nə qalmır, hər şey satılır. Amma o demək deyil ki, hər kəs bunu ala bilər. Mən şübhə etmirəm ki, yenə də bahalaşsa, yenə də alacaqlar. Çünki varlıların sayı artır, orta təbəqənin sayı artır. Amma yoxsullar da var, kasıblar da var, pensiyaçılar, tənha adamlar, kimsəsiz insanlar da var. Onlar ala bilmir. Onlar nə etməlidir?!

Ona görə mən bir daha demək istəyirəm, biz bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə sadıq. Azərbaycanın uğurlu inkişafı, bütün bu göstəricilər, ümumi daxili məhsulun, büdcənin, sənaye istehsalının artımı və sair - bütün bunlar bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə sadıq olmağımızdan irəli gəlir. Amma bununla bərabər, inzibati tədbirlər görməliyik. Süni şəkildə qiyməti qaldırınlara qarşı ciddi tədbir görülməlidir. Ona görə mən tapşırıq verirəm ki, aidiyyəti orqanlar bununla məşğul olsunlar və biz bu süni şəkildə bahalaşmanın qarşısını almalıyıq.

Bazarlarda inhisarçılar da var, onu da bilirəm. Yerləri tuturlar, ondan sonra pulla satırlar. Başqa adamları bazara buraxmırlar. Necə olur ki, yarmarkalarda insanlar rayonlardan malını gətirib ucuz qiymətə satır, 1 kiloqramı da qalmır. Bazarda isə eyni məhsul iki dəfə bundan bahadır. Nə üçün? Bunun səbəbi var. Bu, kiminsə marağını təmin edir. Kimin marağıdır? Hər halda, Azərbaycan xalqının marağını təmin etmir. Ona görə ciddi araşdırma aparılmalıdır: Bazarlarda inhisarçılıq edənlər kimlərdir, bazarları özəlləşdirən

kimlərdir, orada insanları incidən kimlərdir, onların arxasında kimlər dayanır? Onlar orada özbaşına deyillər. Yəqin ki, hərənin yanında bir dayısı var. Ona görə bunu ciddi şəkildə yığışdırın. Qısa müddət ərzində bazarlarda qiymət aşağı düşməlidir. Əlbəttə, yarmarkalar öz fəaliyyətini davam etdirməlidir və bu qiymətlərə ciddi nəzarət olmalıdır. Yenə deyirəm, biz Azərbaycan xalqı qarşısında cavabdehlik daşıyıyıq.

Manatın həddən artıq bahalaşması əlavə problem yarada bilər. Bu meyil var. Biz yeni manata keçəndə onu təxminən dollara bərabər nəzərdə tutmuşduq. İndi manat xeyli dərəcədə bahalaşıbdır və bu proses davam edir. Əlbəttə, mən bunu müsbət hal kimi qiymətləndirmirəm. Çünki manatın bahalaşması ilk növbədə, ixracyönlü istehsal ciddi zərbə vurur. Biz də çalışırıq ki, istehsal məhsullarımız ixrac olunsun. Əlbəttə ki, ilk növbədə, Azərbaycanın daxili tələbatı ödənilməlidir. Bununla bərabər, hər bir ölkənin iqtisadi uğurları onun ixrac potensialından asılıdır. Ona görə mən bilirəm ki, bunun təbii səbəbləri var və bu hadisələr təkcə Azərbaycanda deyil, başqa ölkələrdə də var. Başqa ölkələrdə bu çətinliklərlə üzləşirlər. Hər halda, bunu daim diqqət mərkəzində saxlamalıyıq.

Artıq uzun illərdir ki, biz iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi barədə danışıyıq. Düzdür, bu proseslər gedir, indi yeni sənaye sahələri yaranır. Məsəl üçün, bu il Azərbaycanda ən böyük şəkər zavodu tikilibdir. Bütün MDB məkanında ən müasir, ən böyük şəkər zavodudur. Bu, fermerlərə də böyük kömək göstərir. İndi çuğundur əkənlərin sayı xeyli dərəcədə artıbdir. Nəinki İmişlidən və onun ətrafında yerləşən bölgələrdən, lap ondan uzaqdakı rayonlardan da kəndlilər o şəkər zavoduna öz məhsulunu gətirirlər. Belə zavodlar çox olmalıdır. İş adamları gərək, öz investisiyalarını daha da inamla qoysunlar. Bunu etmək üçün biznes mühitinin yaxşılaşması davam etməlidir.

Bütövlükdə, Azərbaycanda biznes mühiti müsbət qiymətləndirilə bilər. Baxmayaraq ki, süni əngəllər də az deyildir. Bu yaxınlarda Dünya Bankı tərəfindən təqdim edilmiş məruzə onu göstərir ki, Azərbaycanda biznes açmaq üçün iş adamları çox böyük problemlərlə üzləşirlər. Süründürməçilik, bürokratiya, dövlət orqanlarının biznesə müdaxiləsi - bütün bunlar var və bizim işimizi çətinləşdirir. Buna baxmayaraq, Azərbaycanda biznes mühiti müsbətdir. Dövlət bunu dəstəkləyir, özəl sektoru dəstəkləyir. Bir daha demək istəyirəm, sahibkarlığın inkişafına həm mənəvi dəstək veririk, həm də hər il 100 milyon dollar həcmində yaxşı faizlə kreditlər də verilir. Düzdür, o kreditlər vasitəsilə görülən işlərə də nəzarət etməliyik: o pullardan necə istifadə olunur, vaxtılı-vaxtında qaytarılır yoxsa, yox. Biz özümüz müəyyən etməliyik ki, bu kreditlər hansı sahələrə verilsin və maksimum dərəcədə bundan səmərə götürməliyik. Ancaq bununla bərabər, problemlər var.

İqtisadiyyatımızın neft amilindən asılı olması təbiidir və bu, uzun illər davam edəcəkdir. Neftin hasilatı, qiyməti qalxdıqca, əlbəttə, bu, Azərbaycan iqtisadiyyatının əsas sahəsi olacaqdır. Mən burada da heç bir qəbahət görmürəm. Bəzi hallarda eşidirik ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı neftlə bağlıdır. Hər bir ölkənin, yəni bizim vəziyyətdə olan ölkələrin iqtisadiyyatı nəyəyə bağlıdır. Haradasa neftə, haradasa başqa təbii ehtiyatlara. Bizim iqtisadiyyatımız nəyin hesabına inkişaf etməlidir. İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə nəzər salsaq görürük ki, 50-100 il bundan əvvəl onların da iqtisadiyyatı hansısa təbii resursun əsasında qurulubdur. Bunda heç bir qəbahət yoxdur. Biz, sadəcə, elə etməliyik ki, bu amildən səmərəli istifadə edib, iqtisadiyyatın digər sektorlarını inkişaf etdirək.

Bu məqsədlə bu il yaradılan Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyəti daha da güclənməlidir. Biz şirkəti yaratdıq və oraya 100 milyon dollar vəsait, nizamnamə kapitalı qoyduq ki, o, xaricdən, yaxud da Azərbaycandan potensial investorları cəlb etsin, onlarla bərabər investisiyalarda iştirak etsin. Tutaq ki, 15-20 faiz payla. Xaricdən, yaxud da Azərbaycandan investisiya qoyulsun ki, müəssisələr yaransın, özəl sektor inkişaf etsin.

Ondan sonra Dövlət İnvestisiya Şirkəti yeni qurulan şirkətdəki payını açıq bazarda, auksionda, yaxud da hansısa başqa yolla sata bilər. Ancaq biz hələ ki, bunun nəticəsini görmürük. Təxminən bir il keçir, ilin 10 ayı keçibdir, amma hələlik heç bir layihə yoxdur. Mən demirəm ki, bir müəssisə yaradılsın, heç bir ciddi layihə də yoxdur. Yaxşı, biz bir il itiririk, 100 milyon dolları qoymuşuq ki, bundan istifadə edək, bizə lazım olan sahələrə investisiyalar cəlb edək. O şirkətin yaradılmasından məqsəd, həm də bu idi. Çünki bilirsiniz ki, Azərbaycana xaricdən gələn investisiyalar xarici investorun marağına uyğun qoyulur. Xarici investor, yaxud da yerli investor baxır, hansı sahədə daha tez mənfəət götürmək olarsa, investisiyanı ora qoyur. Biz də bunu alqışlayırıq. Amma bizə lazım olan bəzi başqa sektorlar inkişaf etmir. Tutaq ki, oraya investorlar bu və ya digər səbəbə görə maraq göstərmirlər. Dövlət İnvestisiya Şirkətinin vəzifəsi də məhz ondadır ki, investisiyanı Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına lazım olan sahələrə yönəldək. Tutaq ki, əgər bir layihə 100 milyon dollar dəyərindədirsə, Dövlət İnvestisiya Şirkəti ona 20 milyon dollar vəsait qoysa, investorun da inamını artırır və o da pulu oraya inamla qoyar. Ondən sonra bizim yerli banklar da

iştirak də bilərlər. Beləliklə, Azərbaycanın iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi üçün yeni sənaye sahəsi yaranar. Amma hələ ki, biz bunu görmürük. Ona görə ciddi məşğul olun. Mən bir neçə dəfə qapalı müşavirələrdə bu barədə öz iradlarımı bildirmişəm. Bu gün də bunu deyirəm. Mənə ciddi təkliflər verin. Çünki biz faktik olaraq bir ili itirmişik.

Sənaye potensialının möhkəmlənməsi ilə bağlı məsələlər bizi çox ciddi narahat edir. Biz növbəti illərdə böyük maliyyə imkanlarından istifadə edib yeni sənaye kompleksləri yaratmalıyıq. Yeni sənaye istiqamətlərinin inkişafı üçün işləməliyik. Burada da biz əgər böyük sənaye müəssisələrindən söhbət açırsaq, dövlət fəaliyyəti mütləq və mütləq olmalıdır. Mən demək istəmirəm ki, dövlət hansısa öz müəssisələrini yaratmalıdır, zavodlar tikməlidir. Yox, bu, heç bir səmərə verməyəcəkdir. Bunu Sovet İttifaqı zamanı görülən işlər göstərir. Ancaq dövlət öz tərəfindən bu sahəyə məqsədyönlü şəkildə dəstək verməlidir. Tutaq ki, Azərbaycanda fəaliyyəti dayanmış müəssisələr var. Düzdür, artıq onların bir çoxu, oradakı avadanlıq da köhnəlib, heç nə qalmayıbdır. Binalar da artıq uçub-tökülür, onların bərpasının bəlkə də heç bir mənası yoxdur. Nəzərə alsaq ki, onlar bütün sovet xalq təsərrüfatının inkişafında bir element idi, geniş bazarlara malik idi, ona görə, bəlkə də o köhnə infrastruktura, zavoda, fabrikaçı o qədər də böyük diqqət vermək lazım deyildir. Amma yeni texnologiyalar var, yeni sahələr var.

Pul olan yerdə hər şey etmək olar, texnologiyalar almaq, gətirmək olar. Biz artıq o dövrdən çıxmışıq ki, ancaq kreditlərə ümid edək. Vaxtilə biz kreditləri çox çətinliklə alırdıq ya almırdıq. İndi isə banklar sıraya düzülüb ki, bizə kredit versinlər. Budur, Azərbaycanın reallıqları. Biz seçirik ki, kiminlə işləyək, kiminlə işləməyək, hansı şərtlər bizə məqbuldur, hansı yox. Yəni Azərbaycanın indi imkanları artır. Maliyyə naziri də dedi ki, bizim kredit reytingimiz də qalxıbdir. Yəni bütün görülən işlər belə zəncirvari reaksiya yaradır. Əldə edilmiş bütün nailiyyətlər, neft sektorunun fəaliyyəti, neft müqavilələrinin icrası, iqtisadi artım reytingi qaldırır.

Biz artıq uzun müddətdir ki, beynəlxalq maliyyə qurumları ilə işləyirik. Milyardlarla dollar kredit almışıq. Etibarlı tərəfdaş kimi tanınırdıq. Bizim üçün kredit almaq heç bir problem deyildir. Bu gün istənilən bankdan 1 milyard, 2 milyard dollar həcmində kredit almaq olar. Yaxşı, bunu edək?! Özümüz pul qoyaq. Yəni biz bu müddətdə ciddi sənaye potensialımızı yaratmalıyıq. Sənaye potensialını yaratmalıyıq ki, o, 5 ildən, 10 ildən sonra ölkəmizin əsas ümumi daxili məhsulunu verəcəkdir. 50 ildən sonra neft hasilatı ki, azalacaq, onda Azərbaycanın dayanıqlı inkişafını təmin edəcəkdir. Bu gün bunu eləməliyik. İndi danışıqlara başlasaq, ən azı bir il layihə işlərinə, texniki-iqtisadi əsaslandırmanın hazırlanmasına, 2-3 il bunun tikintisinə gedəcəkdir. Əgər biz ciddi sənaye potensialından danışırsaq, bunun tikintisinə 5 il gedəcəkdir. İndi başlasaq, deməli, 5 il yox, 10 il olacaqdır.

Biz sənaye və Energetika Nazirliyini yaratdıq. Mən tələb edirəm ki, ciddi təkliflər verilsin: nəyi etməliyik, hansı sahələri inkişaf etdirməliyik. Mən hesab edirəm ki, biz istənilən sahəni inkişaf etdirə bilərik. Amma ilk növbədə, Azərbaycanda bazası, təcrübəsi olan, əgər lazım olarsa, yerli xammalı olan müəssisələri yaratmalıyıq. Bu bundan sonra bizim iqtisadi siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biri olmalıdır. Bizi əsas narahat edən məsələlər bunlardır.

Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı daha da sürətlə getməlidir. Burada da süni müdaxilələr olmamalıdır. Baxmayaraq ki, onlar azalıb, amma yenə də faktlar var. Məlumatlar gəlir ki, hüquq mühafizə orqanları biznes strukturlarına müdaxilə edirlər, incidirlər, əsassız tələblər irəli sürürlər. Bunu yığışdırın. Düzdür, indi azalıbdır, amma var. Məndə bütün məlumatlar var.

Biz gərək özəl sektoru qoruyaq, onlara kömək edək ki, müəssisələr yaratsınlar, məhsul istehsal etsinlər, insanları işlə təmin etsinlər. 470 min iş yeri yaradılıbdır, onların tam əksəriyyəti özəl sektorda yaradılıbdır. İndi dövlət müəssisəsi tikmirik ki, orada iş yeri yaradılsın. Yaxud da dövlət aparatını artırırdıq ki, orada iş yeri açılsın. Bu, özəl sektorda yaradılır. Yaxşı, belə olan halda, biz gərək özəl sektora bütün şəraiti yaradaq. Mənim siyasətim bundan ibarətdir. Maksimum dərəcədə kreditlər veririk. "Aqrolizinq" yaratmışıq, infrastruktur yaradılır, qaz xətləri çəkilir, elektrik stansiyaları tikilir, yollar salınır. Nə üçün? İnsanlar rahat yaşasınlar, biznes inkişaf etsin. Ona görə dövlət, hökumət orqanları tərəfindən bizneslə məşğul olanlara böyük diqqət olmalıdır. Unutmayın ki, mən bu sahəyə ciddi yanaşmam və iş adamlarını dəstəkləyirəm.

Biz indi gərək öz şəhərlərimizə, rayonlarımıza daha da böyük diqqət verək, abadlıq, quruculuq işləri daha da sürətlə getsin. Mən çıxışımın əvvəlində qeyd etdim ki, Bakı şəhərinin tarixi abidələrinin bərpası, təmizlənməsi, yeni küçələrin salınması, işıqlandırmanın yenilənməsi, işıq dirəklərinin alınması - bütün bunlar şəhərin səviyyəsini göstərir. Bu işlər Bakıda gedir, daha da sürətlə getməlidir. Əminəm ki, qısa müddət ərzində bizim şəhərimiz daha da gözəlləşəcəkdir.

Mən rayonlarda da tez-tez oluram, orada da abadlıq-quruculuq işləri gedir. Demək olar ki, hər bir rayonda işlər görülür. Amma bəzi hallarda çox zövqsüz, bəsit şəkildə görülür. Yəni ki, heç bir müasir səviyyəyə cavab verməyən tikililər meydana çıxır. Yaxud da mən bilmirəm, icra hakimiyyətləri başçılarının zövqü nədir - bütün binaları çəhrayı, yaxud da tünd yaşıl rəngdə rəngləyirlər. Bunu harada görüblər, bunları necə cəlb edir? Özü də bir yerdə, iki yerdə olsa, deməzsən, hər yerdə belədir. Haraya gedirəm, çəhrayı divarlardır. Yaxşı ki, divarları rəngləyirlər, amma zövqlə edilməlidir. Ona görə mən artıq göstəriş vermişəm və yerli memarları cəlb etmişik, xaricdən cəlb etmişik ki, rayonlarımızın, şəhərlərimizin müasirləşməsi üçün təklif versinlər.

Bununla bərabər, mən hesab edirəm ki, biz gərək rayon icra hakimiyyəti başçılarını qrup-qrup Avropanın inkişaf etmiş şəhərlərinə göndərək. Bunu təşkil edin, bir neçə ay ərzində on-on getsinlər, baxsınlar, orada görsünlər ki, necə olmalıdır və öz zövqlərindən, bəzi hallarda bəsit zövqlərindən əl çəksinlər. Çünki birinin bundan xoşu gəlir, digərinin o birisindən xoşu gəlir. Elə olmamalıdır. Bir şura olmalıdır, orada bu işləri bilən insanlar olmalıdır. Rəssamlar, mədəniyyət işçiləri, ictimaiyyət bu işlərdə iştirak etməlidir. Yenə də deyirəm, işlər görülür və gözəl də işlər görülür. Ancaq mən istəyirəm ki, lap gözəl olsun. Bəlkə də, bu, xırda məsələ kimi səslənə bilər. Amma hesab edirəm ki, ciddi məsələdir. Ölkəmizin çox özünəməxsus, qədim, tarixi siması olan şəhərləri var. Demək olar ki, hər bir şəhərin. Onu saxlamaq şərti ilə biz gərək ən müasir səviyyəyə çataq. Bütün bunlar bir-biri ilə bağlıdır.

İndi məktəblərə kompyuterlər qoyulur, internetə qoşulur. Bizim ən ucqar kənddə yaşayan uşaqlar internetə girəcəklər, baxacaqlar, öyrənəcəklər, öz savadını artıracaqlar. Yəni bütün bunlar bir-biri ilə bağlıdır. Bu olacaq, amma mən istəyirəm ki, daha da qısa müddət ərzində və keyfiyyətli olsun, bütün şəhərlər gözəlləşsin.

Biz bu gün əmək haqqının qaldırılması haqqında söhbət açdıq. Bu ənənə gedir. Minimum əmək haqqı qalxır, təhsil, səhiyyə işçilərinin əmək haqqı qalxmışdır. Pensiyalar qalxır. Gələn ildən minimum əmək haqqı yenə qalxacaqdır. Demişəm ki, minimum əmək haqqı minimum tələbatı ödəmək üçün kifayət olmalıdır. Hələ ki, biz buna nail ola bilməmişik. Bunu etiraf edirik, amma nail olacağıq.

Baxmaq lazımdır, büdcədən maliyyələşən digər kateqoriya insanların əmək haqqının qaldırılması üçün nə etməliyik? Mən hesab edirəm ki, biz ilk növbədə, Milli Elmlər Akademiyasında çalışan insanların maaşlarına baxmalıyıq. Düzdür, orada artım olub, amma hələ ki, bizi qane edə bilməz. Akademiya sistemində işləyənlər ölkənin elitasıdır, ziyalılardır, elm adamlarıdır. Ona görə baxın, nə etmək olar ki, onların maaşlarını qaldıraq. Bütövlükdə, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan bütün kateqoriya insanların maaşı, bir tərəfdən, minimum əmək haqqının artımı hesabına qalxmalıdır, digər tərəfdən də, biz vaxtaşırı xüsusi qərarlar qəbul etməliyik.

Bir də demək istəyirəm ki, bütövlükdə, görülən işlər məni qane edir. İqtisadiyyatımız uğurla inkişaf edir. Nazirlər Kabineti səmərəli işləyir, nazirlər yaxşı işləyiblər. Mən sizin fəaliyyətinizdən razıyam. Amma qaldırdığım məsələlərə çox ciddi diqqət yetirin və bizi narahat edən bütün məsələləri qısa müddət ərzində aradan qaldırın. Sağ olun.

AzərTAc
Xalq qəzeti, 22 oktyabr 2006-cı il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2006-cı ilin sosial-iqtisadi yekunlarına və 2007-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr
olunmuş iclası keçirilmişdir**
(22 yanvar 2007-ci il)

Yanvarın 22-də Prezident sarayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2006-cı ilin yekunlarına və 2007-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Bu gün Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ildə ilk iclasıdır. Bu iclasda 2006-cı ilin yekunlarını müzakirə edəcəyik və eyni zamanda, 2007-ci ildə görülməli işlər haqqında fikir mübadiləsi aparılacaqdır.

2006-cı ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksək sürətlə inkişaf etməkdə davam etmişdir. 2005-ci ildə əldə edilən uğurlar 2006-cı ildə də özünü göstərdi və iqtisadiyyatın ən əsas göstəricisi olan ümumi daxili məhsulun artımına görə Azərbaycan dünyada liderlik mövqelərini saxlaya bilmişdir. 2005-ci ildə iqtisadiyyatımız 26 faiz artmışdı, 2006-cı ildə isə 35 faiz artmışdır. Bu onu göstərir ki, iqtisadiyyatda müsbət dinamika davam edir. Qarşımıza qoyduğumuz bütün proqramlar uğurla icra olunur. Azərbaycanda iqtisadi inkişaf hərtərəflidir, şaxəlidir və bizə imkan verir ki, qarşıya qoyduğumuz bütün vəzifələri yerinə yetirək.

Bununla bərabər, sənaye istehsalı da kəskin şəkildə artmış, təxminən 37 faiz təşkil etmişdir. Əlbəttə ki, bizim sənaye potensialımızın inkişafında bunun çox müsbət rolu vardır və gələcəkdə də olacaqdır. İnflyasiya 8,3 faiz səviyyəsində olmuşdur. Bu da qarşıya qoyduğumuz rəqəmlərə uyğundur. Biz planlaşdırırdıq ki, 2006-cı ildə inflyasiya birrəqəmli olacaqdır. Çox sevindirici haldır ki, 10 faizdən yuxarı qalxmamışdır, əksinə, 2005-ci ilə nisbətən aşağı düşmüşdür. Əhalinin pul gəlirləri 22 faiz təşkil etmişdir. Bu onu göstərir ki, insanların maddi vəziyyəti yaxşılaşır. Əlbəttə, biz bunu iqtisadi göstəricilərdə və insanların gündəlik həyatında görürük.

Azərbaycan 2006-cı ildə xarici və daxili investorlar üçün cəlbedici ölkə kimi özünü bir daha sübut etdi. Xarici və yerli investisiyaların qoyuluşu çox böyük rəqəmlərlə ölçülür. Azərbaycana təxminən 7 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur. Çox sevindirici hal ondan ibarətdir ki, daxili investisiyalar kəskin şəkildə artır. Bu isə onu göstərir ki, Azərbaycanda yerli sahibkarların fəaliyyəti nəticəsində böyük işlər görülür.

Yerli sahibkarlığın hərtərəfli inkişafı üçün dövlət tərəfindən edilən dəstək özünü göstərir və beləliklə, Azərbaycanda çox güclü sahibkarlar sinfi yaranır. Məhz onların hesabına daxili investisiyaların artımı mümkün olmuşdur. Eyni zamanda, Azərbaycan investisiya mühitinə görə, investisiyaların qorunmasına yönəldilmiş addımlara görə xarici investorlar üçün də cəlbedici ölkə kimi özünü göstərmişdir. Əminəm ki, gələcəkdə yerli, daxili investisiyalar üstünlük təşkil edəcək və Azərbaycanın yaranan və möhkəmlənən sahibkarlar sinfi ölkə iqtisadiyyatı üçün dəyərli işlər görəcəkdir.

Bütövlükdə, bizim valyuta ehtiyatlarımız 4 milyard dollar səviyyəsinə gəlib çatmışdır. Bu da bizim üçün çox böyük dəstəkdir, bizə əlavə güc verir. Biz öz imkanlarımıza, öz gücümüzə söykənirik. Əlbəttə, 4 milyard dollar valyuta ehtiyatları, iqtisadiyyatın inkişafı üçün də mühüm rol oynayır. Eyni zamanda, bizdə inam hissini daha da gücləndirir. Nəzərə alsaq ki, valyuta ehtiyatlarının əsas mənbəyi neft-qaz əməliyyatlarıdır və 2007-ci ildə Azərbaycanda neft-qaz hasilatı kəskin şəkildə artacaqdır, əlbəttə, deyə bilirik ki, gələcəkdə valyuta ehtiyatlarımız çox böyük rəqəmlərlə ölçüləcəkdir.

2005-ci ilə nisbətən 2006-cı ildə büdcə xərcləri təxminən 80 faiz artmışdır. Bu da, bəlkə də, dünyada analoqu olmayan bir göstəricidir. Bir il ərzində 80 faiz büdcə artımı çox böyük uğurdur, böyük nailiyyətdir. Bizim gördüyümüz işlərin əsas məqsədi məhz bundan ibarətdir. Görülən bütün işlərin - qəbul edilmiş proqramların, həyata keçirilən infrastruktur layihələrinin, sahibkarlara dəstəyin, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasının əsas məqsədi büdcə gəlirlərini və xərclərini artırmaqdır. Çünki ölkə iqtisadiyyatı, vətəndaşlar, bütün cəmiyyət və ölkədə gedən proseslər iqtisadi sahədə, eyni zamanda, siyasi

sahədə məhz bu amilə bağlıdır. Büdcədən maliyyələşən təşkilatların əmək haqlarının qaldırılması, nəhəng investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi məhz büdcə hesabına mümkün olmuşdur.

Biz artıq xarici kreditlərdən daha az asılı vəziyyətdəyik və gələcəkdə bundan tamamilə asılı olmayacağıq. Nəyin hesabına? Məhz büdcə gəlirlərinin artımı hesabına. Bu il, 2007-ci ildə bu müsbət meyillər davam edəcək, büdcəmiz yenə də, 2006-cı ilə nisbətən kəskin şəkildə qaldırılacaq və təxminən 6,5 milyard dollar təşkil edəcəkdir. Nəzərə alsaq ki, 2003-cü ildə bu rəqəm 1,5 milyard dollar idi, görürük ki, qısa müddət ərzində maliyyə intizamının möhkəmlənməsi sayəsində, uğurla davam etdirilən neft strategiyasının icrası, aparılan cəsarətli və düşünülmüş iqtisadi islahatların nəticəsində Azərbaycanın büdcəsi çox böyük səviyyəyə qalxmışdır və bundan sonra da artacaqdır. Ölkə qarşısında duran bütün vəzifələr öz həllini tapacaqdır. Bizim iqtisadi imkanlarımız buna şərait yaradır və iqtisadi gücümüz bunu mümkün edir. Bir sözlə, ölkədə gedən iqtisadi proseslər çox müsbət olmuşdur. Bizim iqtisadi siyasətimizin uğurudur, iqtisadi siyasətimizin, deyə bilərəm, təntənəsidir ki, bütün iqtisadi göstəricilər ən yüksək zirvədədir və Azərbaycan bu göstəricilərə görə dünyada birinci yeri tutur.

Bununla bərabər, bizim digər önəmli proqramlarımız uğurla icra edilir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı davam edir. 2006-cı ildə 173 min əlavə yeni iş yeri açılmışdır. Bütövlükdə, 2003-cü ilin oktyabr ayından bu günə qədər Azərbaycanda 520 min yeni iş yeri açılmışdır. Bu bir daha onu göstərir ki, bir tərəfdən, bizim qarşımıza qoyduğumuz bütün vəzifələr vaxtlı-vaxtında yerinə yetirilir, digər tərəfdən, ölkə iqtisadiyyatı, insanların işlə təmin olunması üçün bunun əvəzsiz əhəmiyyəti vardır.

İşsizliyin aradan qaldırılması Azərbaycanın qarşısında duran ən prioritet məsələlərdən biridir və demək olar ki, biz bunu artıq həll edə bilmişik. İstisna olunmur ki, gələcəkdə Azərbaycana işçi qüvvələri gələcəkdir. İstisna olunmur ki, ölkəmiz elə sürətlə inkişaf edəcək ki, öz yerli işçi qüvvəmiz kifayət etməyəcəkdir. Bu, gələcəkdə mümkündür və biz indidən buna hazır olmalıyıq. Artıq müvafiq qurumlara göstərişlər vermişəm ki, gələcəkdə xaricdən mümkün olan miqrasiyanı tənzimləmək üçün tədbirləri indidən görməliyik. Biz bunu görürük, bunu bilirik. Çünki Azərbaycan dünyada analoqu olmayan sürətlə inkişaf edən ölkədir. İqtisadi potensial gücləndikcə, Azərbaycana maraq artır. Onsuz da, başqa ölkələrdən Azərbaycana işləmək üçün insanların gəlməsi artıq müşahidə olunur. Nəzərə alsaq ki, regionda ölkəmizin iqtisadi durumu artıq başqa yerlərdən fərqlənir və fərqlənəcəkdir, gələcəkdə bu, kütləvi xarakter ala bilər.

Ona görə işsizliyin aradan qaldırılması prosesi çox sürətlə gedir. Bu da öz növbəsində, yerli istehsalın yaranmasına xidmət göstərir, Azərbaycanda yoxsulluğun aşağı düşməsi üçün şərait yaradır. Mən bir göstəricini də böyük sevinc hissi ilə bildirmək istəyirəm. 2006-cı ilin yekunlarına görə, Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı 20 faizə düşmüşdür. Keçən il Azərbaycan əhalisinin 29 faizi, ondan əvvəlki il 44 faizi, 2003-cü ildə isə 49 faizi yoxsulluq şəraitində yaşayıb, indi isə 20 faizdir. Beynəlxalq maliyyə qurumları ilə birlikdə icra edilən proqram, yoxsulluğun azaldılmasına yönəldilmiş proqram 2015-ci ildə başa çatmalıdır. Mən şübhə etmirəm ki, biz daha da qısa müddət ərzində Azərbaycanda yoxsulluğun tamamilə aradan qaldırılmasına nail olacağıq. Azərbaycanda bir nəfər də yoxsul adam olmamalıdır və olmayacaqdır.

Əlbəttə, sosial məsələlərin həlli diqqət mərkəzində olmuşdur. Bir daha demək istəyirəm ki, bizim əsas məqsədimiz insanların maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasıdır. İqtisadi uğurlar və iqtisadi islahatların da məqsədi məhz bundadır. Əmək haqlarının, pensiyaların, minimum əmək haqqının qaldırılması davam etmişdir və 2007-ci ildə də biz bunu edəcəyik. Biz çalışırıq ki, müxtəlif amillərlə insanların həyat səviyyəsini maksimum dərəcədə yaxşılaşdıraq. Özəl sektorda fəaliyyət göstərən insanlar üçün dövlət dəstəyi, sahibkarlığa dəstək, kreditlərin verilməsi, dövlət təşkilatlarında çalışanlar üçün əmək haqlarının qaldırılması - bu proseslər paralel şəkildə gedir. Beləliklə, Azərbaycanda həm minimum əmək haqqı qaldırılır, həm də orta əmək haqqı artıq sürətlə qalxır və gələcəkdə biz nail olacağıq ki, Azərbaycanda minimum və orta əmək haqqı insanların minimum tələbatını ödəyə bilsin.

2006-cı ilin yekunlarına görə, adambaşına düşən ümumi daxili məhsul 2400 dollar təşkil edibdir. 2007-ci ildə bu rəqəm daha da artacaqdır. Bu isə orta səviyyəli ölkənin göstəricisidir. Bizim məqsədimiz isə Azərbaycanı qabaqcıl ölkəyə çevirməkdir, Azərbaycanı inkişaf etmiş ölkəyə çevirməkdir və şübhə etmirəm ki, buna nail olacağıq. Çünki qəbul edilmiş bütün proqramlar uğurla icra edilir. Heç bir səhv addım atılmamışdır, bir dəfə də uğursuzluğa düşər olmamışıq. Görülən bütün işlər, atılan addımlar, qəbul edilmiş qərarlar, onların icrası uğurla nəticələnibdir. Belə olan halda, Azərbaycanı dünya miqyasında iqtisadi, siyasi cəhətdən qabaqcıl ölkəyə çevirmək bizim vəzifəmizdir və buna nail olacağıq.

2006-cı ildə insanların sosial vəziyyətinin yaxşılaşması üçün növbəti addım atılmışdır. Ünvanlı sosial yardım proqramı icra olunmağa başlanmışdır. 50 min ailə artıq bu proqramla əhatə olunur. Təxminən

220 min adam bu proqramdan faydalanır. Bu, bir daha onu göstərir ki, dövlətin niyyəti məhz ondan ibarətdir ki, insanların sosial vəziyyəti daha da yaxşılaşsın.

2006-cı ildə Azərbaycanda iki tarixi hadisə baş vermişdir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin işə düşməsi bizim tarixi qələbəmizdir və Heydər Əliyev neft strategiyasının təntənəsidir. Bu layihə həm Azərbaycan üçün, həm bölgə üçün, həm də dünya üçün çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Məhz 1994-cü ildə xarici neft şirkətləri ilə başladığımız əməkdaşlıq nəticəsində ölkəyə külli miqdarda sərmayə axını gəlmişdir və davam edir. Biz məhz bunun hesabına ölkənin digər sektorlarının inkişafına nail ola bilmişik. Güclü maddi baza yaratmışıq. Valyuta ehtiyatlarımızın mənbəyi də məhz bunlardır, neft-qaz əməliyyatlarıdır. Bütün çətinliklərə, maneələrə baxmayaraq, süni şəkildə yaradılmış əngəllərə, Azərbaycana qarşı aparılan çirkin kampaniyaya baxmayaraq, biz Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin işə düşməsinə nail olmuşuq. Bu, bizim qələbəmizdir, Azərbaycan xalqının qələbəsidir, Azərbaycan xalqının iradəsinin təntənəsidir. Biz bunu qürur hissi ilə deyirik, qeyd edirik. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri artıq istismardadır.

Bəzi şayiələr, təxribatlar, uydurmalar dolaşırdı və süni şəkildə ortaya atılırdı ki, bunun əhəmiyyəti yoxdur, səmərəsi yoxdur, əgər başqa ölkələrdən bu kəmərlə neft nəql edilməsə, bunun iqtisadi səmərəsi yoxdur. Bütün bunlar hamısı alt-üst edildi. Biz sübut etdik və bu gün də sübut edirik ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri yalnız və yalnız Azərbaycan neftinin dünya bazarlarına daşınması üçün tikilibdir. Başqa neftlər olsa, başqa ölkələrin marağı olsa, - və var, - əlbəttə, biz bundan istifadə edəcəyik. Amma Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinə öz neftimizlə təmin edəcəyik.

2007-ci ildə kəmərlə daşınacaq neftin həcmi, demək olar ki, artıq onun bütün imkanlarına kifayət edəcəkdir. 50 milyon ton daşıma qabiliyyəti olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri vasitəsilə 2007-ci ildə minimum 40 milyon ton neft daşınmalıdır. 2008-ci ildə isə tam, maksimum gücünə çıxacaqdır. Ondan sonra, şübhə etmirəm, biz onu əlavə texniki imkanlarla genişləndirəcəyik. Ona görə bu tarixi hadisə həm bizim iqtisadi potensialımızı möhkəmləndirir, həm Azərbaycanın uzunmüddətli inkişaf strategiyasını müəyyən edir və əlbəttə, həm də regionda, dünyada bizim mövqelərimizi möhkəmləndirir.

Nəzərə alsaq ki, bu gün dünyada enerji təhlükəsizliyi məsələləri gündəliyin bir nömrəli məsələsinə çevrilibdir, onda görürük ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin işə düşməsi Azərbaycana nə qədər böyük həm siyasi, həm iqtisadi, həm də bütün başqa dividendlər gətirəcəkdir.

Bununla bərabər, Azərbaycan qazının dünya bazarlarına çatdırılması üçün Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri də tikilibdir və yaxın zamanlarda fəaliyyətə başlayacaqdır. Bununla Azərbaycan Heydər Əliyev neft strategiyasının əsas mərhələsinin həyata keçirilməsinə nail olmuşdur. Əlbəttə, bundan sonrakı məsələlər böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki bölgədə gedən proseslər, enerji təhlükəsizliyi məsələləri, regional əməkdaşlıq, bizim qonşu ölkələrlə apardığımız əməkdaşlıq və məsləhətləşmələr, əlbəttə, yeni nailiyyətlərə gətirib çıxaracaqdır. Ancaq biz minimum proqramı artıq həll etmişik. Əgər bunu minimum adlandırmaq mümkündürsə. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərləri Azərbaycanın müasir tarixində ən böyük hadisələrdir. Mən bir də demək istəyirəm ki, bütün bunlar ulu öndər Heydər Əliyevin müdrikliyi, qətiyyəti, siyasəti nəticəsində, ağır, çətin şəraitdə mümkün olmuşdur. Çox çətin coğrafi-siyasi durumda buna nail olmaq böyük nailiyyətdir və Azərbaycan xalqı qarşısında çox böyük xidmətdir.

Bütövlükdə, 2006-cı ildə energetika sektorunda işlər müsbət getmişdir. 2006-cı ildə Azərbaycanda 4 yeni elektrik stansiyası tikilib istismara verilmişdir. Bu da rekord göstəricidir - bir ildə 4 stansiya. Onlar artıq səmərəli işləyir. Bu meyil 2007-ci ildə də davam edəcəkdir. Astara, Şəki, Xaçmaz, Naxçıvan modul elektrik stansiyalarının istismara verilməsi nəticəsində bu bölgələrdə enerjiyə olan tələbat artıq ödənilir və keyfiyyətli enerji verilir. Bundan sonra başqa yerlərdə tikiləcək stansiyalar da, əlbəttə, Azərbaycanın energetika kompleksini möhkəmləndirəcəkdir. Bu, iqtisadiyyatın əsasıdır. Biz buna çox böyük diqqət göstəririk. Enerji təhlükəsizliyi məsələləri bizim üçün də aktualdır. Gələcəkdə Azərbaycan neft və qazla yanaşı, eyni zamanda, elektrik enerjisini də ixrac edə bilər və biz bu məsələlər üzərində işləyirik.

Mən hesab edirəm ki, 2006-cı ildə bütün başqa sahələrdə böyük nailiyyətlər əldə edilmişdir. O cümlədən ordu quruculuğu sahəsində. Biz ordumuzu, onun potensialını gücləndiririk, orduya ayrılan büdcə xərcləri artır və 2007-ci ildə 1 milyard dollar səviyyəsində olacaqdır. Bu da iki il bundan əvvəl verilmiş bəyanatın əsasında baş vermişdir. Mən iki il bundan əvvəl belə bəyanatla çıxış etdim və bu gün biz buna nail oluruq, gələcəkdə daha da böyük rəqəmlərə çatacağıq.

Eyni zamanda, 2006-cı ildə Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yaradıldı. Bu da çox önəmli addım olmuşdur. Artıq 2007-ci il üçün Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin formalaşması və maddi-texniki bazasının

möhkəmlənməsi üçün büdcə xərcləri nəzərdə tutulubdur. Əminəm ki, 2007-ci ildə onlardan səmərəli istifadə olunacaq və Azərbaycanda güclü müdafiə sənayesi yaradılacaqdır. Sırr deyil ki, biz ordumuzun güclənməsi üçün müxtəlif yerlərdən texnika, silah-sursat alırıq, ən müasir döyüş vasitələri alırıq və alacağıq. Amma bununla bərabər, Azərbaycanda istehsal oluna bilən texnikanı biz özümüz istehsal etməliyik. Buna vəsait qoyulmalıdır. Bu sənaye inkişaf etməlidir ki, biz özümüzü təmin edə bilək və bu istiqamətdə böyük uğurlar əldə edəcəyik.

Əfsuslar olsun ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində 2006-cı ildə praktik nəticələr əldə edilmədi. Bunun da səbəbi Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi olmuşdur. 2006-cı ildə Ermənistan və Azərbaycan prezidentlərinin bir neçə görüşü olmuşdur. Deyə bilərəm ki, bu görüşlərin praktik nəticəsi olmamışdır. Ermənistan tərəfi bəzi hallarda bu görüşləri pozaraq, sadəcə olaraq, görüşdən imtina etmişdir, bəzi hallarda vaxt uzatmaqla məşğul olurdu. Hər halda, həm bizim üçün, həm də bu məsələ ilə məşğul olan Minsk qrupunun həmsədrələri üçün və bütün dünya ictimaiyyəti üçün artıq aydındır ki, bu məsələnin həllinə əsas maneə, əsas əngəl Ermənistanın, Ermənistan rəhbərliyinin qeyri-konstruktiv mövqeyi və onların qeyri-səmimi siyasətidir.

Azərbaycanın mövqeyi dəyişməz olaraq qalır. Biz danışıqlar prosesinə sadıq. Danışıqları Praqa prosesi çərçivəsində aparırıq və bu format çox məqbuldur. Azərbaycanın maraqlarını, haqq-ədalətin bərpa olunmasını təmin edə biləcək formatdır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü müzakirə predmeti deyil, olmayıb və heç vaxt olmayacaqdır. Azərbaycan bu məsələni beynəlxalq hüquq normaları əsasında həll etməyə çalışır və artıq bütün beynəlxalq təşkilatlar bu mövqeyi dəstəkləyir. Son zamanlar beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən, əlbəttə, Minsk qrupu və eyni zamanda, başqa təşkilatlar tərəfindən verilmiş bəyanatlar, ölkələr tərəfindən olan addımlar bizim mövqeyimizi daha da möhkəmləndirir.

2006-cı ildə Dağlıq Qarabağda qanunsuz "referendum" keçirilmişdir. Heç bir beynəlxalq təşkilat bunu tanımamışdır. Əksinə, bütün beynəlxalq təşkilatlar və aparıcı ölkələr bunu pisləmişdir. ATƏT, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrələri Amerika, Fransa, Rusiya, Avropa İttifaqı, Avropa Şurası, İslam Konfransı Təşkilatı, GUAM dövlətləri, - Ukrayna, Gürcüstan, Moldova, - Türkiyə, bütün beynəlxalq təşkilatlar bunu tanımadılar. Nə üçün? Çünki etnik təmizləmə apararıq, azərbaycanlıları öz doğma torpaqlarından, Dağlıq Qarabağdan qovan separatçılar indi etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində yaranmış vəziyyətdən istifadə edib, birtərəfli şəkildə referendum keçirdilər. Heç kim buna razılıq verə bilməz, bunu heç kim tanımayacaqdır.

Dağlıq Qarabağın müstəqil ölkə kimi tanınması heç vaxt mümkün deyildir.

Ona görə bizim mövqeyimiz möhkəmlənir. Onsuz da möhkəm idi, onsuz da bəzi hallarda, əvvəlki illərdə bəzi ölkələr, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən ədalətsiz mövqeyi görəndə də öz yolumuzdan dönməmişdik. Bəzi hallarda bizə təzyiqlər ediləndə də iradəmizdən dönməmişdik. Heç kim və heç nə bizi bu yoldan döndərə bilməz. Ona görə istənilən halda, biz bu mövqedə qalacağıq və öz mövqeyimizi müdafiə edəcəyik. Ancaq son müddət ərzində, xüsusilə 2005-ci ildə, 2006-cı ildə məsələyə münasibətin dəyişməsinin ilkin əlamətlərini biz gördük. Avropa Şurası kimi mötəbər beynəlxalq təşkilat tərəfindən çox dəyərli qətnamə qəbul edilmişdir və ilk dəfə olaraq, Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanımışdır. Ondən sonra gedən proseslər, Azərbaycanın diplomatik addımları, Birləşmiş Millətlər Təşkilatında bu məsələnin gündəliyə salınması, GUAM təşkilatı çərçivəsində vahid mövqedən çıxış edilməsi və postsovet məkanında separatçılıq meyilləri nəticəsində baş vermiş bütün münaqişələrin bir paketə salınması nəticəsində və başqa addımlar nəticəsində bu gün biz nail ola bilmişik ki, bütün aparıcı ölkələr Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü birmənalı şəkildə tanıyırlar, bunu bəyan edirlər. Həmçinin beynəlxalq təşkilatlar da bunu bəyan edirlər və belə olan halda, Ermənistanın mövqeyi təbii olaraq zəiflədi.

Azərbaycanın siyasi çəkisi, iqtisadi potensialı artır. Biz dünya ilə, dünyanın aparıcı ölkələri ilə qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlıq edirik. Avropa üçün önəmli ölkəyə çevrilirik. Keçən ilin noyabr ayında Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında memorandum imzalanmışdır. Bu, birinci addımdır. Ondən sonra, çox güman ki, geniş saziş imzalanacaqdır. Azərbaycan qazı bu il Avropa İttifaqının bazarına çıxmalıdır və çıxacaqdır. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, biz bu yoldan dönməyəcəyik. Yəni bu faktır və təbii ki, bunu hamı görür. Azərbaycanın iqtisadi, siyasi çəkisi artır. Biz regionda gedən proseslərdə fəal iştirak edirik və bir çox hallarda proseslərin gedişatına təsir göstəririk. Əlbəttə, beynəlxalq təşkilatlarla bizim uğurlu əməkdaşlığımız daha da möhkəmlənəcək və Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün bu amil də mühüm rol oynayır.

Bir sözlə, iqtisadi potensial, ordumuzun gücləndirilməsi, beynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq, bizim fəallığımız, enerji təhlükəsizliyi məsələlərində Azərbaycanın fəal rolu və önəmi və başqa

amillər, əlbəttə, bizim mövqələrimizi möhkəmləndirir və Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün gözəl şərait yaradır. Nə qədər ki, gec deyil, Ermənistan rəhbərliyi bunu başa düşməlidir, öz işğalçı siyasətindən əl çəkməlidir, işğal edilmiş torpaqlardan qeyd-şərtsiz çıxmalıdır. Belə olan halda, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi öz həllini tapa bilər.

2006-cı ildə bir önəmli hadisə də baş vermişdir. Mən onu da qeyd etmək istəyirəm. 2006-cı ildə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi üçün əməli, praktik addımlar atılmışdır. Bilirsiniz ki, bu layihə uzun illərdir müzakirə olunurdu. Bəlkə də, 10 il ərzində müzakirə olunurdu və məsləhətləşmələr gedirdi. Bunu həyata keçirmək üçün maliyyə mənbələri axtarıldı. Sadəcə olaraq, bir layihə kimi yaşayırdı. Belə layihələr çoxdur, onlar haqqında on illərlə danışıqlar aparılır, vaxtaşırı görüşlər keçirilir, amma nəticə əldə olunmur. Amma 2006-cı ildə bu işdə əməli, praktik addımlar atılmışdır. Üç ölkə - Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan bu məsələyə çox ciddi yanaşdı və deyə bilərəm ki, bunun nəticəsində 2006-cı ildə çox önəmli razılaşmalar əldə edilmişdir. Əsas məsələlərdən biri, əlbəttə, bunun maliyyə mənbələri olmuşdur. Bu baxımdan da Azərbaycan, hesab edirəm ki, çox düzgün addım atmışdır və Gürcüstan ərazisində tikiləcək dəmir yolunun maliyyə məsələlərini öz üzərinə götürmüşdür.

Bilirsiniz ki, Amerika Konqresində ermənipərəst konqresmenlər tərəfindən bu layihəyə çox mənfi münasibət var. Bu da təbii. Çünki biz xatırlayırıq ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisinə qərar verildə və o tikildə də onlar eyni hərəkətlər etmişdilər. Hətta Bakı-Tbilisi-Ceyhan əleyhinə bir kampaniya başlanmışdı, o vaxt internet saytı da açılmışdı. Müxtəlif bəhanələrlə, xüsusilə ekoloji məsələlərin qabardılması ilə çalışırdılar ki, buna problem yaratsınlar. Müəyyən mərhələdə buna nail oldular. Beynəlxalq maliyyə qurumları bir az tərəddüd də etdilər. Mən bunu yaxşı xatırlayıram. O vaxt bu məsələyə maliyyə ayıran təşkilatlar buna bir ara verdilər, məsələ bir neçə ay uzandı. Amma ondan sonra Azərbaycanın mövqeyi, təkid və əlbəttə, bizimlə bərabər çalışan beynəlxalq şirkətlərin fəaliyyəti nəticəsində bütün bu çətinliklər aradan qaldırıldı. Yəni o vaxtda onların, Ermənistanın və erməni lobbisinin fəaliyyəti iflasa uğramışdı. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin çəkilişində də eyni hərəkətlər etmişdilər ki, nə üçün bu, Ermənistandan yan keçir. Ona görə yan keçir ki, Ermənistan Azərbaycan torpaqlarını zəbt edibdir, işğalçı siyasət aparır. Belə olan halda, bizim aramızda heç bir əməkdaşlıq ola bilməz. Bütün yollar Ermənistandan yan keçəcəkdir.

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisinə də onların müdaxiləsi heç bir səmərə verməyəcəkdir. Maliyyə mənbələrini biz özümüz müəyyən etmişik. Bizə heç kimdən kreditlər lazım deyil, heç kimin siyasi və maddi dəstəyi də lazım deyildir. Ermənipərəst konqresmenlər də bilməlidirlər, Azərbaycan elə ölkə deyil ki, kiminsə puluna möhtac olsun. Biz özümüz bu məsələnin həlli üçün kredit veririk, özümüz bu məsələni həll edirik və Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan rəhbərliyinin və xalqlarının birliyi, iradəsi bunu da mümkün edəcəkdir.

Bu layihənin də çox böyük tarixi əhəmiyyəti var. Avropanı Asiya ilə birləşdirən, Azərbaycanı Türkiyə ilə dəmir yolu ilə birləşdirən layihə bizim həm iqtisadi, həm də siyasi gələcəyimiz üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Əminəm ki, 2007-ci ildə artıq əməli, praktik işlər, tikinti başlanacaq və qısa müddət ərzində biz Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunu inşa edəcəyik. Beləliklə, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum və Bakı-Tbilisi-Qars. Mən hesab edirəm və sizə də deyirəm ki, məhz biz bunu Bakı-Tbilisi-Qars adlandırmalıyıq ki, tam şəkildə bütün coğrafi nöqtələr burada öz əksini tapsın.

2006-cı ildə çox işlər görülüb. Bu işləri ancaq sadalamaq üçün saatlarla vaxt lazımdır. Bunu biz hamımız bilirik. Mən humanitar sahədə görülən işlər haqqında da danışmaq istəyirəm. 2006-cı ildə bu sahədə də böyük işlər görülüb. Humanitar sahənin inkişafı üçün əməli, praktik addımlar atılıb. Təhsil, səhiyyə, mədəniyyət sahələrində böyük işlər görülüb. Ən yüksək səviyyədə, ən müasir səviyyədə 200-dən artıq məktəb tikilib, ən gözəl avadanlıqla təchiz olunmuşlar. Xəstəxanaların tikintisi başlanmışdır və ən qabaqcıl şirkətlərin avadanlığı da orada quraşdırılmışdır. Lənkəran xəstəxanasında açıq ürək üzərində əməliyyat keçirilmişdir. Bu da tarixi hadisədir, onu göstərir ki, biz hər şeyə qadirik. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda bölgələrin inkişafı, sözün əsl mənasında, sürətlə gedir. Bölgələrin inkişafı yalnız oraya yolun çəkilməsi, yaxud da hansısa müəssisənin yaradılması ilə ölçülmür. Əlbəttə, bu lazımdır və vacibdir. Eyni zamanda, insanları ən çox narahat edən, ən çox təmasda olan məsələlər də öz həllini tapmalıdır.

Hər bir ailədə uşaq var və o uşaq məktəbə gedir. Məktəbə gedəndə gərək yaxşı məktəbdə oxusun. Onun istilik sistemi də olsun, yaxşı avadanlığı, oxumaq üçün yaxşı şəraiti olsun. Müəllimlər yaxşı şəraitdə işləməlidirlər. Müəllimlər Azərbaycanda çoxdur və onların da əməyi qiymətləndirilməlidir. Onlar çox böyük işlər görürlər. Azərbaycanın gələcək inkişafı məhz təhsillə bağlıdır. Bilikli, savadlı uşaqlar, gənclər

gələcəkdə Azərbaycanı idarə edəcəklər. Ona görə məktəblərdə kompyuter sinifləri yaradılır, internetə qoşulur ki, uşaqlar gənc yaşlarından bunu öyrənsinlər və dünyada gedən proseslərdən xəbərdar olsunlar.

Səhiyyə, təhsil sistemlərində islahatlar, əminəm ki, qısa müddət ərzində daha da sürətlə gedəcəkdir. Biz 2007-ci ildə də bu məqsədlərə kifayət qədər vəsait ayırmışıq. İndi mədəniyyət sahəsində çoxlu işlər görülür, bizim muzeylərimiz bərpa olunur, teatrlarımız bərpa olunacaqdır. 2007-ci ildə bu işlərə böyük diqqət göstəriləcəkdir.

Bir sözlə, bütövlükdə 2006-cı ilin yekunları çox müsbət olmuşdur. Deyə bilərəm ki, 2006-cı il ən uğurlu illərdən biri olmuşdur. Şübhə etmirəm ki, bu müsbət meyillər 2007-ci ildə də davam edəcək, biz səmərəli işləyəcək, Azərbaycanı daha da möhkəmləndirəcək və 2007-ci ildə qarşıda duran bütün vəzifələri yerinə yetirəcəyik.

X X X

Maliyyə naziri SAMİR ŞƏRİFOV Azərbaycanın 2006-cı ildə sosial-iqtisadi sahədə qazandığı uğurların məqsədyönlü dövlət siyasətinin məntiqi nəticəsi olduğunu vurğuladı və konkret faktlar əsasında görülən işləri xarakterizə etdi:

- Hesabat ilində əhalinin sosial müdafiəsinin, xüsusilə aztəminatlı təbəqənin maddi təminatının yaxşılaşdırılması üçün yaşa görə əmək pensiyalarının, minimum əmək haqqının baza hissəsinin həddi 40 manata çatdırılmış, 15 min şəhid ailəsinin hər birinə 100 manat, 20 Yanvar şəhidlərinin ailələri üçün 300 manat məbləğində, habelə dövlət qarşısında böyük xidmətləri olan daha 47 nəfərə ölkə Prezidentinin fərdi təqaüdləri təsis edilmiş, elm, mədəniyyət və incəsənət xadimlərinə, rəssamlara, müəllimlərə və digər şəxslərə fəxri adlar verilmiş, qaçqın və məcburi köçkünlərə ödənilən yemək xərcinin məbləği 50 faiz artırılmışdır.

Ötən il minimum aylıq əmək haqqının artımı prosesində dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən bütün təşkilatlarda çalışan işçilərin vahid tarif cədvəlinə əsasən müəyyən edilmiş vəzifə maaşlarının orta hesabla 30 faiz çoxaldılması ilə yanaşı, aylıq vəzifə maaşları səhiyyə sahəsində 30 faiz, təhsil, mədəniyyət və sosial təminat sahələrində 25 faiz, hərbi qulluqçuların hərbi rütbə və aylıq vəzifə maaşları 100 faiz, dövlət qayğısının təzahürü olaraq bəzi yaradıcı kollektivlərin əmək haqları 3 dəfə qaldırılmışdır.

Azərbaycan Respublikasında dəniz səviyyəsindən 1200 metrədən yuxarı yüksəklikdə yerləşən müəssisə, idarə və təşkilatlarda çalışan işçilərin əmək haqlarına, yüksəklikdən asılı olaraq, 10-30 faiz arasında artım əmsalları, kənd yerlərindəki ümumtəhsil məktəblərinə pedaqoji kadrların cəlb edilməsi prosesində həvəsləndirmə tədbirləri olaraq əlavələr müəyyən edilmişdir. Böyük Vətən Müharibəsi iştirakçılarına, həlak olmuş və sonradan vəfat etmiş döyüşçülərin dul qalmış arvadlarına, arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslərə birdəfəlik müavinətin ödənilməsinə ölkə Prezidentinin ehtiyat fondundan 3,5 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bütövlükdə, 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Fərman və Sərəncamları ilə əhalinin sosial güzəranının yaxşılaşdırılması sahəsində həyata keçirilən bu tədbirlər bilavasitə 2 milyon nəfərdən artıq adama şamil edilmişdir.

Xarici dövlət borclarının idarə edilməsi ənənəvi olaraq diqqətdə saxlanılmış, 2006-cı ilin sonuna güzəştli şərtlərlə 2,2 milyard ABŞ dolları məbləğində kredit sazişləri imzalanmışdır ki, bu da ötən il istehsal edilən ümumi daxili məhsulun 11 faizi səviyyəsində olmaqla, çox məqbul bir göstəricidir.

2006-cı ildə iqtisadi inkişafı stimullaşdıran vergi sisteminin, büdcə prosesinin daha da təkmilləşdirilməsi istiqamətində məqsədyönlü işin davamı olaraq, "Büdcə sistemi haqqında", "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarına, Vergi Məcəlləsinə əlavə və dəyişikliklər edilmiş, ilk dəfə olaraq, əhalinin yaşayış səviyyəsinin müəyyən edilməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edən "Azərbaycan Respublikasında 2007-ci il üçün yaşayış minimumu və ehtiyac meyarının həddi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir.

Qısa da olsa, demək istəyirəm ki, bu təkmilləşdirmələr dövlət və icmal büdcələrinə əlavə gəlirlərin cəlb edilməsinə, xərclərin daha şəffaf idarə olunmasına, respublikamız müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ilk dəfə olaraq dövlət büdcəsinin sərbəst vəsait qalığının idarə olunması və ya idarəetməyə verilməsinə, gəlirlərin xarici valyutada olan hissəsinin konvertasiya edilmədən xərclənməsinə, birdəfəlik təyinatlı xərclər üzrə yaranmış qənaətdən səmərəli istifadə olunmasına hüquqi baza yaratmışdır.

2006-cı ildə ölkədə pensiya islahatları sürətləndirilmiş, ünvanlı dövlət sosial yardımının tətbiqinə başlanılmış, dövlətin maliyyə vəsaitlərindən istifadəyə nəzarət mexanizminin daha da təkmilləşdirilməsinə imkan verən xəzinədarlığın informasiya-idarəetmə sisteminin yaradılması üçün mühüm işlər görülmüşdür.

Möhtərəm cənab Prezident, ötən ili səciyyələndirən xüsusiyyətlərdən biri də Sizin xüsusi diqqətiniz nəticəsində 2006-cı ildə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin sosial və investisiya yönümlü olması, inkişaf və quruculuq büdcələrinə çevrilməsi, həyata keçirilən iqtisadi islahatların, bir çox dövlət proqramlarının maliyyələşmə mənbələrini əsasən dövlət büdcəsində tapması olmuşdur.

2006-cı ildə ölkə iqtisadiyyatına dövlət büdcəsinin əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən 881 milyon manat, Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərindən 395 milyon manat, hökumət zəmanəti ilə xaricdən cəlb edilən kreditlər hesabına 480 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait yönəldilmişdir. 2005-ci illə müqayisədə bu göstərici manat ifadəsi ilə 1,3 milyard manat və ya 3,4 dəfə çox olmuşdur.

Ötən ildə investisiya xərclərinə, sosial təyinatlı layihələrə 205,3 milyon manat, o cümlədən Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına 109,4 milyon manat vəsait sərf edilmiş, təhsil sahəsində 30 min 296 şagird yerlik 77 yeni məktəb, 42

mövcud məktəbdə isə 15 min 480 şagird yerlik 774 əlavə sinif otaqları, 200 yerlik 5 uşaq bağçası tikilərək istifadəyə verilmişdir.

Səhiyyə obyektlərinin tikintisinin davamı olaraq şəhər və rayonlarda 470 çarpayılıq 6 xəstəxana və 250 nəfərə tibb xidməti göstərən 1 poliklinika tikilmiş, 8 rayon mərkəzi xəstəxanasında, Kliniki Tibb Mərkəzində, akademik Zərifə Əliyeva adına Elmi Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutunda tikinti işlərinə başlanılmış, Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına 1 xəstəxana, 6 tibb məntəqəsi və həkim ambulatoriyası tikilib istifadəyə verilmişdir.

Mədəniyyət və turizm obyektlərinin tikintisi və təmirinə ayrılmış 11,6 milyon manat vəsait hesabına Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında, Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında, Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrında, Azərbaycan Dövlət Kukla Teatrında, Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrında, incəsənət muzeyində, Üzeyir Hacıbəyovun ev-muzeyində, Dövlət Film Fondunda, Bakı Dövlət sirkində və digər obyektlərdə təmir-bərpa işləri həyata keçirilmişdir.

Gənclər və idman obyektlərinin tikintisinə və təmirinə yönəldilmiş 14,1 milyon manat vəsait hesabına Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksinin və Respublika Olimpiya Mərkəzinin əsaslı təmirinə, Sumqayıt, Kürdəmir, Sabirabad, Ağdaş, İsmayıllı, Ağdam, Tovuz, Göyçay, Biləsuvar da idman komplekslərinin tikintisinə, Tofiq Bəhramov adına Respublika stadionunda, Salyan, Lerik, Kürdəmir rayonlarının stadionlarında yenidənqurma işlərinə başlanılmışdır.

2006-cı ildə infrastruktur təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsinə Dövlət Neft Fondundan cəlb edilən 120 milyon manat da daxil olmaqla 694 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bu hesaba dövlət nəqliyyat müəssisələrinin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması, onların yük və sərnişin dövriyyəsinə dəstək vermək üçün bu məqsədlə nizamnamə kapitalının artırılması, su təminatı sisteminin yaxşılaşdırılması ön plana çəkilmişdir. 2006-cı ildə ölkədə yol-nəqliyyat infrastrukturunun yenidən qurulması geniş vüsət almış, bu məqsəddə 162,5 milyon manat vəsait ayrılmaqla müxtəlif rayonların ərazisində körpülərin inşasına başlanılmış, 800 kilometrə qədər respublika əhəmiyyətli şəhərdaxili və kəndarası avtomobil yollarının tikintisi və əsaslı təmiri həyata keçirilmişdir.

2006-cı ildə digər işlərə çəkilən xərclərin geniş təhlilini verən maliyyə naziri daha sonra 2007-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və iqtisadi inkişafın möhkəmləndirilməsi üçün həyata keçiriləcək tədbirlərə toxundu.

İqtisadi inkişaf naziri HEYDƏR BABAYEV ulu öndər Heydər Əliyevin bünövrəsini qoyduğu ölkənin uğurlu sosial-iqtisadi inkişafı dinamikasını şərtləndirən məsələlərin geniş təhlilini verdi:

- İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman və Sərəncamlarından, digər normativ sənədlərdən irəli gələn vəzifələrin həlli məqsədi ilə iqtisadiyyatda struktur islahatların davam etdirilməsi, antiinflasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi, maliyyə intizamının gücləndirilməsi, kommunal islahatların gücləndirilməsi, infrastruktur və xidmət sahələrinin inkişafı, beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi və digər sahələrdə mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir. Ötən il ölkəmizin həyatında ən əlamətdar hadisə Bakı-Tbilisi-Ceyhan ixrac neft kəmərinin istifadəyə verilməsi, eləcə də "Şahdəniz" yatağından qazın hasilatına başlanılması olmuşdur. Sözsüz ki, indi başlıca vəzifəmiz artan maliyyə imkanlarından maksimum səmərəli istifadə etməkdən ibarətdir. Bu baxımdan ölkəmizin inkişafının ən mühüm və həlledici şərti investisiya qoyuluşlarının artırılmasından, onun strukturunun təkmilləşdirilməsindən ibarətdir. Ötən il investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, qeyri-neft sektoruna investisiyaların cəlb edilməsi sahəsində ciddi uğurlar əldə edilmiş, investisiya qoyuluşunun həcmi 14,8 faiz artmışdır.

Bildiyiniz kimi, 2005-ci ildə "Fitch" beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycanın kredit reytingini 2 b səviyyəsində qiymətləndirmişdir. Ötən il digər beynəlxalq reyting agentliyi "Moody's" ölkəmizin reytingini "Fitch" agentliyinin nəticəsi ilə müqayisədə daha yüksək qiymətləndirərək Ba 1 səviyyəsində müəyyənləşdirmişdir. Bu isə ölkəmizin iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşunu artırmaq üçün potensial investorlara müsbət signal olmaqla bərabər, beynəlxalq maliyyə bazarlarına əlverişli şərtlərlə çıxmağa şərait yaradır.

Ölkəmizin başçısının investisiya fəaliyyətinin təşviqi üzrə əlavə tədbirlər haqqında 2006-cı il 30 mart tarixli Sərəncamı ilə yaradılmış Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti artıq fəal şəkildə ölkə iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı qarşısına qoyulmuş vəzifələrin icrasına başlamışdır. İlk belə layihə ölkənin neft-kimya məhsulları istehsal edən müəssisəsinin yaradılması ilə bağlı idi. Həmin layihə əmək tutumlu olduğundan və onun gerçəkləşdirilməsi üçün külli miqdarda maliyyə vəsaitinə ehtiyac duyulduğundan onun perspektivlərinin araşdırılması, maliyyə təhlilindən keçirilməsi və potensial investorlarla danışıqların aparılması üçün böyük təcrübəyə malik olan məsləhətçinin cəlb edilməsi barədə qərar qəbul olunmuşdur. Layihənin təhlili şərti olaraq 3 mərhələyə bölünmüş və onun birinci mərhələsi artıq başa çatmışdır.

Ölkədə aparılan inşaat işlərinin miqyasının son illər ərzində genişlənməsi sementə olan tələbatın xeyli artmasına təsir göstərmişdir. Bu tələbatın tam ödənilməsi, habelə məhsulun keyfiyyətinin və qiymətinin açıq bazar rəqabəti şəraitində formalaşdırılması məqsədi ilə yeni sement zavodunun inşası məsələsi aktual olmuşdur. Bunları nəzərə alaraq, şirkət bu barədə Fransanın "Lafarj" şirkəti ilə danışıqlar aparmışdır və onunla razılıq memorandumu artıq imzalanmışdır.

Eyni zamanda bildirmək istərdim ki, "Qaradağ Sement" Səhmdar Cəmiyyətinin səhmlərinin bir hissəsinin alınması ilə bağlı İsveçrənin "Holsim" şirkəti ilə razılıq əldə edilmiş və bu günlərdə müvafiq sənəd imzalanacaqdır.

Azərbaycanda neft hasilatının artması onun nəqli ilə məşğul olan "Gəmiçilik" şirkətinin yaradılması məsələsinə baxılmasına əsas vermişdir. Bu məqsədlə hazırlanmış layihəyə görə, yaradılması planlaşdırılan "Gəmiçilik" şirkəti ilk növbədə Azərbaycan neftinin Batumi, Supsa və Ceyhan limanlarından əsasən Qara dəniz və Aralıq dənizi hövzəsi, eləcə də Qərbi Avropa ölkələrinə daşıyacaqdır.

Son illər ərzində ölkədə insulina daim artan tələbatı və bu məsələnin dövlət səviyyəsində həll edilməsi zərurəti ilə əlaqədar olaraq şirkət insulin zavodunun inşasına dair xarici şirkətlərlə, o cümlədən bu sahədə dünya lideri olan Danimarkanın "Nordisk" şirkəti ilə danışıqlara başlamışdır. Layihənin baş tutması ölkədə insulina olan tələbatın yüksək keyfiyyətli daxili istehsal hesabına ödənilməsinə, habelə insulinin ixrac olunmasına imkan verəcəkdir. Layihənin təxmini dəyəri 12 milyon ABŞ dolları təşkil edir.

Ümumiyyətlə, 2006-cı ildə şirkət tərəfindən 50-dən artıq investisiya layihəsinə baxılmışdır və onlar iqtisadiyyatın strukturunun təkmilləşdirilməsinə, neft sektorundan əldə edilən gəlirlərin qeyri-neft sektoruna yönəldilməsinə xidmət edir.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Məlum olduğu kimi, ölkə başçısının iqtisadi doktrinasının ən mühüm istiqamətlərindən biri infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılmasından, kommunal xidmət sahəsində islahatların davam etdirilməsindən ibarətdir. Belə ki, ölkənin iqtisadi inkişafının davamlılığı, əhəlinin həyat səviyyəsinin dönmədən yüksəldilməsi məhz bu sferanın normal fəaliyyətindən birbaşa asılıdır.

Ötən il yol-nəqliyyat infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, elektrik enerjisi istehsalının artırılması, istilik, qaz, su təminatının yaxşılaşdırılması məqsədi ilə əhəmiyyətli layihələr həyata keçirilmişdir. Dünya təcrübəsi göstərir ki, kommunal sahənin islahatı olduqca mürəkkəb və həssas bir prosesdir. Bu islahatların uğurlu nəticəsini təmin edəcək əsas şərtlər bazar mexanizmlərinin tətbiqi, şəffaflığın təmin olunması, maliyyə intizamının gücləndirilməsidir. Hazırda bütün kommunal xidmət sahələrində bu istiqamətlər üzrə zəruri işlər aparılır.

Bununla əlaqədar xatırlatmaq istərdim ki, biz 2006-cı ildə elektroenergetika sektorundan verilən elektrik enerjisinin keyfiyyətinin və etibarlılığının artırılması üçün bir sıra sərt addımlar atmaq məcburiyyətində qaldıq. Belə ki, müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədiklərinə görə paylayıcı şəbəkələri idarəetməyə götürmüş Türkiyənin "Barmek" Holding və Azərbaycanın "Bayva" şirkətləri ilə müqavilələrə xitam verdik. Bununla yanaşı, islahatların mühüm tərkib hissəsi kimi, enerji və digər sahələrdə iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış qiymət və tariflərin müəyyənəlməsi işi davam etdirilmişdir.

Qeyd etmək istərdim ki, Tarif Şurasının son qərarı ölkədə aparılan iqtisadi islahatların, o cümlədən kommunal sektorda həyata keçirilən islahatların davamıdır. Bu tədbirlərin əsas məqsədi əhaliyə göstərilən xidmətlərin həcmünün və keyfiyyətinin yüksəldilməsi, etibarlılığının artırılması, iqtisadi inkişafda dinamizmin təmin etdirilməsidir. Qərar qəbul edilərkən aidiyyəti təşkilatlardan daxil olan təkliflər hərtərəfli təhlil edilmiş, hesablamalar aparılmışdır.

Digər sahələrdə olduğu kimi, tariflərinə baxılmış müəssisələr də bazar iqtisadiyyatı prinsipləri ilə işləməli, normal fəaliyyət göstərməlidir. Dövlət tənzimlənməsində olan bu müəssisələrin sonsuz olaraq subsidiyalaşdırılmasına göz yummaq olmaz. Bu, ilk növbədə istehlakçıların marağına ziddir. Məsələn, təkcə 2007-ci ildə enerji sektoru üzrə alınan yanacaq üçün ödənilməyən məbləğə görə dövlət büdcəsi hesabına bu sektora 330 milyon manat məbləğində dolaylı subsidiya nəzərdə tutulmuşdur. Halbuki, bu vəsait vətəndaşların sosial və digər ehtiyaclarının ödənilməsinə yönəldilə bilər.

Digər tərəfdən, topdansa satış qiymətlərinin olduqca aşağı olması bu sahəyə sərmayə qoyuluşuna heç bir stimül vermir, əksinə, investisiya maraqlarını aşağı salırdı. Eləcə də satış qiymətlərinin aşağı olması həm də israfçılığa gətirib çıxarmışdı ki, bu işə bütövlükdə istehsal və paylanma sisteminin fəaliyyətinin səmərəliliyinin azalmasına, yanacaq və enerji itkilərinin artmasına rəvac vermişdir. Enerji sektoru ilə bağlı söylədiyim fikirlər həm də digər kommunal xidmətlər üçün də xarakterikdir.

Yanacağa gəldikdə, unutmaq olmaz ki, Dövlət Neft Şirkəti ən böyük vergi ödəyicisidir və onun maliyyə fəaliyyətinin sağlamlaşdırılması, bu sahədə şəffaflığın təmin olunması dövlət büdcəsinin gəlirlərinin və müvafiq olaraq sosial xərclərin artırılmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Qiymət artımının inflyasiyaya təsiri ilə bağlı bildirməliyəm ki, ölkədə istehsal olunan istehlak mallarının əksəriyyətinin maya dəyərində enerji daşıyıcılarının və yanacağın xüsusi çəkisi azdır. Bəzi malların və xidmətlərin qiymətlərinin süni şəkildə qaldırılmasını enerji daşıyıcılarının qiyməti ilə bağlamaq düzgün deyildir. Məhz belə sui-istifadə hallarını aradan qaldırmaq məqsədi ilə cənab Prezidentin Sərəncamına əsasən istehlak bazarına nəzarət üzrə dövlət xidməti yaradılmışdır. Biz çalışacağıq ki, Azərbaycanda heç bir ticarət obyektinin qeyri-qanuni addımı nəzarətdən kənar qalmasın və sahibkarlar anlasınlar ki, ən yaxşı yol azad və haqlı rəqabətin inkişaf etdirilməsi, bazarın tam liberallaşmasıdır. Bu baxımdan bazarda haqlı rəqabətin təmin olunması və istehlakçıların hüquqlarının qorunması 2006-cı ildə bizim fəaliyyətimizin əsas istiqamətlərindən biri olmuşdur.

Ötən il ərzaq, o cümlədən un, ət, uşaq qidası, sərnləşdirici içkilərin, həmçinin sement və digər inşaat materiallarının, ətriyyat, kişi və qadın geyimlərinin və digər məhsulların satışı üzrə monitorinqlər aparılmış, qanunvericiliyin pozulması halları ilə bağlı 300-dən çox şirkətə qarşı cəza tədbirləri görülmüşdür. Bununla yanaşı, süni şəkildə bahalaşmanın qarşısını almaq məqsədi ilə Bakı və digər şəhərlərdə müntəzəm olaraq kənd təsərrüfatı məhsullarının yarmarkası təşkil olunmuş, oradakı qiymətlərin monitorinqi aparılmışdır. Ümumiyyətlə, bildirməliyəm ki, cənab Prezidentin Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş antiinflyasiya tədbirləri istehlak bazarına öz müsbət təsirini göstərmiş, ötən il inflyasiyanın səviyyəsi 8,3 faiz olmuşdur.

İqtisadi inkişaf naziri ölkənin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sahibkarlığın, regionların sosial-iqtisadi inkişafı, respublikanın sənaye potensialının möhkəmləndirilməsi, əhalinin maddi rifah halının yaxşılaşdırılması və bir sıra digər sahələrdə görülən silsilə tədbirləri diqqətə çatdırdı.

Vergilər naziri FAZİL MƏMMƏDOV ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi strategiyanın Prezident İlham Əliyev tərəfindən müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi nəticəsində bütün sahələrdə olduğu kimi, vergi sistemində də çox böyük uğurlar qazanıldığını qeyd etdi:

- Hesabat ilində Vergilər Nazirliyi tərəfindən 2 milyard 631 milyon manat proqnoza qarşı dövlət büdcəsinə 2 milyard 716,6 milyon manat vəsait daxil olması təmin edilmiş, proqnoza 103,3 faiz əməl edilmişdir. 2005-ci illə müqayisədə vergi daxilolmalarının həcmi 90,3 faiz və ya 1 milyard 288,9 milyon manat çox olmuşdur. Büdcə daxilolmalarında vergi daxilolmalarının da xüsusi çəkisi artmışdır. Bu göstərici 2005-ci ildə 69,5 faiz olduğu halda, 2006-cı ildə 70,8 faiz təşkil etmişdir. Eyni zamanda, vergi daxilolmalarının ümumi daxili məhsula nisbəti 2005-ci illə müqayisədə üç bənd artaraq 15 faiz təşkil etmişdir.

Ötən il neft sektoru üzrə vergi daxilolmalarının həcmi artmışdır. Neft sektoru üzrə büdcəyə 1 milyard 673,7 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 108 faiz əməl edilmişdir. Neft sektoru üzrə vergi daxilolmalarında belə yüksək artıma əsaslı ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən neft strategiyasının reallaşmasının müsbət nəticələri və cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında iqtisadiyyatın dinamik inkişafı hesabına nail olunmuşdu. Belə ki, artıq 2006-cı ildən başlayaraq Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "Günəşli" yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında sazişdə iştirak edən podratçı təşkilatlar mənfəət əldə etmiş və onlar tərəfindən 972,9 milyon manat mənfəət vergisi hesablanaraq ödənilmişdir.

Neft gəlirlərinin sürətli artımı vergi orqanları qarşısında bu gəlirlərə nəzarəti təkmilləşdirmək, xüsusilə xarici şirkətlərin gəlirləri üzərinə səmərəli və müasir texnologiyaların tətbiqi ilə nəzarət mexanizmini işləyib hazırlamaq tələblərini qoymuşdur. Təkcə 2006-cı ildə aparılmış yoxlamalarla neft sektorunda çalışan xarici şirkətlərin vergilərinin heç də həmişə düzgün hesablanmaması faktları aşkara çıxarılmış və həmin şirkətlərə 35 milyon ABŞ dolları məbləğində əlavə vəsait hesablanmışdır. Bununla yanaşı, görülmüş tədbirlər nəticəsində qeyri-neft sektorunda vergi intizamının artırılmasına nail olunmuş və hesabat dövründə qeyri-neft sektoru üzrə ümumi daxili məhsulun 12 faiz, konsorsiumda fəaliyyət göstərən xarici subpodratçılar tərəfindən həyata keçirilən ödənişlər nəzərə alınmazsa, vergi daxilolmaları 28,1 faiz, bu sektor üzrə büdcəyə 638,8 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da 2005-ci ilin müvafiq göstəricisindən 149,9 milyon manat artıqdır.

Vergi daxilolmalarının həcmi dövlət sektoru üzrə 25,9 faiz, qeyri-dövlət sektoru üzrə 146 faiz artmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin bilavasitə rəhbərliyiniz altında həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasət nəticəsində ölkə iqtisadiyyatına sərmayə qoyuluşuna maraq artmışdır. Belə ki, 2005-ci illə müqayisədə hesabat ilində ölkə iqtisadiyyatına yatırılan investisiyaların həcmi bütün maliyyə mənbələri hesabına 14,4 faiz, o cümlədən daxili mənbələr hesabına 49 faiz artmışdır. Bu amil qeydiyyatdan keçmiş vergi ödəyicilərinin sayında da özünü göstərmiş, onların sayı 45,2 faiz, o cümlədən hüquqi şəxslərin sayı 15,5 faiz, fərdi sahibkarların sayı isə 57,1 faiz çoxalmışdır.

2006-cı ildə 5302 vergi ödəyicisində aparılan səyyar vergi yoxlamaları nəticəsində 297,6 milyon manat əlavə vəsait hesablanmışdır. Səyyar vergi yoxlamaları faktiki fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin cəmi 4 faizini əhatə etmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Azərbaycan Respublikasında "Antiinflasiya tədbirlərinin gücləndirilməsi haqqında" 2005-ci il 31 may tarixli Fərmanında vergi orqanları qarşısında qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədi ilə nağd pul hesablaşmaları aparan obyektlərin fəaliyyətinə nəzarət işləri daha da gücləndirilmiş, qanun pozuntularına yol vermiş vergi ödəyicilərinə 5 milyon manatdan çox inzibati cərimə tətbiq edilmişdir. Qanun pozuntularına yol verilməsində dırnaqarası xüsusi fəallıq göstərmiş bir sıra vergi ödəyiciləri Vergilər Nazirliyinin aidiyyəti strukturları tərəfindən nəzarətə götürülmüş, külli miqdarda vergidən yayınanlar barəsində Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə 321 cinayət işi başlanmış, 64 nəfər haqqında məhkəmələrin qərarı ilə həbs qətimkan tədbirləri seçilmiş, iqtisadi sahədə cinayətkarlığa görə 62 nəfər tapılaraq məhkəmə orqanlarına təhvil verilmişdir.

Həyata keçirilən nəzarət tədbirləri nəticəsində vergi daxilolmalarının həcmi tikinti sektorunda 92 faiz, Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən şadlıq evlərində 100 faiz, ticarət, iaşə və nəzarət-kassa aparatları tətbiq edən digər obyektlərdə 85 faiz olmuşdur.

Nazir vergi daxilolmalarındakı artımın qanun pozuntularına yol verənlərə qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklər, vergilərin inzibati metodlarla deyil, könüllülük prinsipi əsasında yığılmasına üstünlük verilməsi, avtomatlaşdırılmış vergi informasiya sisteminin

imkanlarından səmərəli istifadə, rayonlarda kompyuter terminallarının yaradılması və digər çoxsaylı tədbirlər nəticəsində mümkün olduğunu bildirdi, qarşıda duran vəzifələrdən danışdı.

Ömək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri FÜZULİ ƏLƏKBƏROV 2006-cı ilin əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və məşğulluğun təmin edilməsi baxımından da uğurlu il olduğunu vurğuladı:

- 2006-cı ilin yekun məlumatlarına əsasən, respublika üzrə 50 minə yaxın ailəyə təyinat aparılmış və ödənişin orta aylıq məbləği 44 manat 28 qəpik təşkil etmişdir. Diqqətinizə çatdırmaq istərdim ki, həmin ailələrin 60 faizi sosial proqramlar çərçivəsində bu günədək dövlətdən heç bir yardım almamışdır. Bu isə yeni sistemin səmərəliliyini bir daha sübut edir. Ümumiyyətlə, layihə qarşımızda bir çox imkanlar açır. Müraciət edən və qeydiyyatda alınan ailələrin yoxsulluq səbəblərinin araşdırılması, onların tədricən bu vəziyyətdən çıxarılması məqsədi ilə aztəminatlı ailələrin sosial reabilitasiya proqramı hazırlanır. Formalaşan geniş informasiya bazası əsasında fərdi reabilitasiya proqramları həyata keçiriləcəkdir. Digər tərəfdən isə əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsində fəal məşğulluq tədbirləri də böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir. 2006-cı ildə məşğulluq xidməti orqanları tərəfindən 35 min 918 nəfər işlə təmin olunmuşdur ki, bu da 2005-ci illə müqayisədə 11 faiz çoxdur.

Cənab Prezident, hesabat dövrü ərzində tibbi sosial ekspertizanın təşkili, əlillərin tibbi sosial və peşə reabilitasiyası, bərpa vasitələri ilə təchizatı və protez ortopedik xidmətlərinin göstərilməsi istiqamətində mühüm işlər görülmüşdür. Belə ki, əlil arabaları, eşitmə aparatları və protez ortopedik məmulatlara olan tələbat tam ödənilmiş, bu sahədəki gərginlik aradan qaldırılmışdır. Respublikada əvvəlki illərlə müqayisədə əlilliyin artım dinamikası da aşağı düşmüşdür. Əgər əlillərin sayı 2005-ci ildə 19 min 988 nəfər artmışdırsa, ötən il bu göstərici iki dəfə azalmışdır. 2006-cı ildə 9 min 467 əlil tam reabilitasiya olunmuşdur ki, bu da 2005-ci illə müqayisədə 53 faiz artım deməkdir. Əlavə olaraq 6800 əlil hissəvi reabilitasiya edilmişdir. Bu isə 2005-ci ildə reabilitasiya olunmuş əlillərdən 56 faiz çoxdur. Təbii ki, səhiyyə sisteminin inkişafı, bu sahədəki yeniliklər prosesin effektivliyinə böyük təsir göstərmişdir. Müsbət tendensiyalara baxmayaraq, hələ də bu sahədə problemlər mövcuddur.

Nazirlik tərəfindən şəhər və rayon mərkəzlərində xüsusi layihəli yaşayış binaları, kənd yerlərində isə fərdi evlərin tikintisi davam etdirilir. Bu günədək 29 yaşayış binası, 194 fərdi ev, ümumilikdə 1118 mənzil inşa olunaraq şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlillərinin istifadəsinə verilmişdir. Tikilən mənzillərin sayı 2006-cı ildə artırılaraq 302-yə çatdırılmışdır. Bu il isə daha 400 əlil və şəhid ailəsinin yeni mənzillə təmin olunması nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd etmək istərdim ki, Sizin tapşırığınıza əsasən, yaşayış binaları yeni üslubda, müasir dizaynda inşa ediləcəkdir.

Cənab Prezident, Rusiya Federasiyası ərazisində ticarətlə məşğul olan Azərbaycan vətəndaşlarının problemlərinin həlli haqqında müvafiq sərəncamınıza əsasən miqrasiya problemlərinin həlli məqsədi ilə 2006-cı il dekabr ayında Moskva şəhərinə işgüzar səfər olmuşdur. Nümayəndə heyəti Rusiya Federasiyasının Səhiyyə və Sosial İnkişaf Nazirliyi, Federal Miqrasiya Xidmətinin rəhbərləri ilə görüşlər keçirmişdir. Danışıqlarda Rusiya rəsmiləri ulu öndər Heydər Əliyevin qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa söykənən Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindəki əvəzsiz rolunu xüsusi vurğulamış və hazırda bu münasibətlərin hər iki ölkənin prezidentləri tərəfindən səmimi dostluq şəraitində inkişaf etdirildiyini məmnunluqla qeyd etmişlər. Bunun nəticəsində mövcud problemlərin həlli istiqamətlərində qarşılıqlı razılaşma əldə olunmuşdur və bu sahədə işlər davam etdirilməkdədir.

Füzuli Ələkbərov rəhbərlik etdiyi nazirliyin bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla da uğurla əməkdaşlıq etdiyini bildirdi.

Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın Əliyev ötən il üzrə proqnozlara artıqlaması ilə əməl olduğunu söylədi:

- Azərbaycan xalqının ümummillə lideri Heydər Əliyev tərəfindən müəyyənləşdirilmiş uğurlu dövlətçilik konsepsiyasının, iqtisadi inkişaf strategiyasının, xarici siyasət kursunun son illər ərzində dövrün tələblərinə uyğun olaraq inamla davam etdirilməsi nəticəsində ölkəmizin həm regionda, həm də beynəlxalq miqyasda yüksələn xətt üzrə formalaşan imici artıq bütövlükdə dünya birliyi tərəfindən birmənalı şəkildə qəbul edilməkdədir. Bu baxımdan yola saldıığımız 2006-cı il daha səciyyəvi olmaqla, ulu öndərimizin layiqli davamçısı kimi cənab Prezident, məhz Sizin bilavasitə rəhbərliyiniz sayəsində qlobal transmilli enerji və nəqliyyat kommunikasiya layihələrinin reallaşması ilə yanaşı, balanslaşdırılmış daxili və xarici siyasətin, genişmiqyaslı islahatların həyata keçirilməsi, nəhayət, yüksək iqtisadi göstəricilərin əldə olunması ilə yadda qalacaqdır.

Ölkə iqtisadiyyatının inkişafında özünəməxsus yeri olan gömrük orqanları əvvəlki illərdə olduğu kimi, ötən hesabat ilində də dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu ilə gömrük vergi və rüsumları üzrə müəyyən edilmiş proqnozun yerinə yetirilməsini təmin etmişdir. Belə ki, xarici ticarətin ümumi dövriyyəsinin 11 milyard 637 milyon ABŞ dolları, o cümlədən ixracın 6 milyard 372 milyon ABŞ

dolları, idxalın isə 5 milyard 265 milyon ABŞ dolları təşkil edildiyi və bununla da 1 milyard 107 milyon ABŞ dolları müsbət saldo əldə edildiyi 2006-cı ildə Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən 505,4 milyon manat proqnoza qarşı 515,9 milyon manat məbləğdə vəsait toplanaraq dövlət büdcəsinə köçürülməklə illik tapşırığa 102,1 faiz əməl olunmuşdur ki, bu da 2005-ci ilə nisbətən 139,8 milyon manat, yaxud 37,2 faiz çoxdur.

2006-cı ildə Dövlət Gömrük Komitəsi eyni zamanda, hüquq-mühafizə orqanı olaraq, qaçaqmalçılıq və digər hüquqpozma hallarına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, onların aşkar edilərək aradan qaldırılması, ən başlıcası isə, bu cür halların profilaktikası, qaçaqmalçılıq kanallarının ləğvi istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu tədbirlər nəticəsində hesabat dövründə 5326 hüquqpozma faktı aşkar edilmiş, 877 hüquqi və 4268 fiziki şəxs inzibati məsuliyyətə cəlb edilmişdir. Bu faktlar üzrə göstərilən şəxslərə qarşı 570 min manat cərimə tətbiq edilmiş, habelə 467,7 min manat dəyərində mallar müsadirə edilmişdir.

Daha sonra komitənin sədri yaxın beş il üçün ölkənin gömrük strategiyasının müəyyənləşdirən Dövlət proqramı, sahibkarlığın inkişafına dəstək, inhisarçılığın aradan qaldırılması məqsədi ilə Koordinasiya Şurasının fəaliyyəti, gömrük orqanlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində görülmüş işlər və gələcək tədbirlər barədə məlumat verdi.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri SƏLİM MÜSLÜMOV pensiya islahatı konsepsiyası və əhəlinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində 2006-cı ildə reallaşdırılan kompleks siyasətin mahiyyətini hərtərəfli diqqətə çatdıraraq dedi:

- Bu gün biz qürur hissi ilə söyləyə bilərik ki, məhz Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində Azərbaycanda beynəlxalq normalara uyğun sığorta-pensiya sisteminin qurulması Heydər Əliyevin pensiya islahatı konsepsiyasının Azərbaycanda tam reallaşdırılması deməkdir. İlk məlumata görə, 2006-cı ildə Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gəlirləri 590 milyon manat təşkil etmiş və əvvəlki ilə nisbətən 17,4 faiz çox olmuşdur. Sosial sığorta haqları proqnozu 100 faiz, o cümlədən qeyri-büdcə təşkilatları üzrə 108 faiz icra edilmişdir. 2006-cı ildə sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar 2005-ci ilə nisbətən 34 faiz artaraq 423 milyon manat təşkil etmişdir ki, bunun da 66 faizi qeyri-büdcə təşkilatlarının payına düşür. Bu təşkilatlardan daxilolmalar il ərzində 39 faiz artmışdır.

Sosial sığorta daxilolmalarının artımının 20 faizi ölkə üzrə orta aylıq əmək haqqının artımı, 14 faizi isə 100 mindən çox daimi iş yerinin yaradılması, sığortaedənlərin qeydiyyatının gücləndirilməsi və əmək haqlarının leqallaşdırılması dərəcəsinin yüksəldilməsi hesabına təmin olunmuşdur. İlk məlumatlara görə, ötən il ərzində qeydiyyatdan alınmış sığortaedənlərin sayı 25 mindən çox artmış, kənd əhalisinin sosial sığortaya cəlb edilməsi üzrə xüsusi tədbirlər proqramının reallaşması yolu ilə 10 min nəfərdən çox torpaq payı mülkiyyətçisi qeydiyyatdan alınmışdır. Sosial sığorta haqlarının vaxtında və tam yığılması üzrə tədbirlər borcların artmasının qarşısını almışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin müvafiq Fərmanınızın icrası olaraq, dövlət müəssisə və təşkilatlarının vaxtı keçmiş borclarının 2006-2008-ci illər ərzində mərhələlərlə qaytarılmasını təmin etmək məqsədi ilə ötən il 775 dövlət müəssisə və təşkilatı ilə ümumilikdə 50 milyon manat məbləğində müqavilələr bağlanmışdır və bu müqavilələr üzrə fondun yerli orqanlarına 3 milyon manatdan çox vaxtı keçmiş borc ödənilmişdir. Göstərilən tədbirlər büdcə xərclərinin vaxtında maliyyələşdirilməsinə imkan vermiş və 1 yanvar 2007-cı il vəziyyətinə fondun xəzinə hesabında 40 milyon manatdan artıq profisit yaranmışdır. Fondun 2006-cı ildəki 562 milyon manat xərclərinin 94 faizi əhaliyə ödənişlərə yönəldilmişdir. Bu ödənişlərin maliyyələşdirilməsində sosial sığorta haqlarının payı əvvəlki ilə nisbətən 12,4 bənd artaraq 80 faizə çatmışdır. Əhali ödənişlərin 97,5 faizini əmək pensiyaları üzrə xərclər təşkil etmişdir və il ərzində dövlət qulluqçularına 13 milyon manatdan çox pensiya ödənilmişdir.

İlk məlumatlara görə, ölkə üzrə əmək pensiyaçılarının sayı 2006-cı ilin sonuna 1 milyon 189 min nəfərə çatmış və ya ilin əvvəlinə nisbətən cəmi 7325 nəfər artmışdır. Bu, son 5 ildə ən aşağı artım tempidir və belə azalma əsasən əlilliyin təyin edilməsinə nəzarətin gücləndirilməsi və şəffaflığın artırılması hesabına əldə olunmuşdur.

Cənab Prezident, əgər 2003-cü ildə əlilliyə görə pensiya alanların sayı 30 min 500 nəfər artmışdısa, 2006-cı ildə bu, cəmi 8 min 240 nəfərə düşmüşdür. Bu da Dövlət Sosial Müdafiə Fondu, Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Səhiyyə Nazirliyinin birgə apardığı tədbirlərin bilavasitə nəticəsidir.

Bir pensiyaçıya düşən əmək pensiyasının orta aylıq məbləği 2006-cı ilin sonuna 48 manata çatmışdır ki, bu da ilin əvvəlinə nisbətən 61 faiz çoxdur.

Möhtərəm cənab Prezident, hazırda pensiyaçılar sırasından 7 min 530 nəfər dövlət qulluqçusu kimi pensiya alır və onların orta aylıq pensiyası 180 manatdır ki, bu da ölkə üzrə orta aylıq əmək haqqından xeyli yüksəkdir. Bundan başqa, yeni qanuna görə, 6 min 600 nəfər I qrup gözdən əlilin və 3 min 600 nəfər yaşa görə pensiya alan müharibə əlilinin - cəmi 10 min 200 nəfərin pensiyalarının baza hissəsi ikiqat ödənilməyindən sığorta hissəsi ilə birlikdə onların pensiyasının aylıq məbləği 100 manatı ötmüşdür.

2006-cı ildən ölkəmizdə tətbiq olunan sığorta pensiya sistemi pensiyaçıların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə həm dövlətin, həm də bazar iqtisadiyyatının imkanlarının cəlb olunmasına imkan vermişdir. Belə ki, pensiyaların artırılması mexanizminin dəyişdirilməsi mövcud maliyyə resurslarının bütün pensiyaçılar arasında ədalətli bölgüsünü təmin etmişdir.

Cənab Prezident, Sizin il ərzindəki üç Sərəncamınızla əmək pensiyalarının baza hissəsinin 25 manatdan 40 manata qaldırılması əvvəlki illərdən fərqli olaraq artımların bütün əmək pensiyaçılarına eyni vaxtda şamil olunmasına imkan yaratmışdır. Bu Sərəncamların tətbiqi il ərzində pensiyaçılara 2005-ci ilə nisbətən təqribən 100 milyon manat və ya 24 faiz çox vəsaitin ödənilməsinə gətirib çıxarmışdır. Sizin əmək pensiyaları haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı Fərmanınızla verilmiş tapşırığa əsasən əvvəlki pensiya sistemi ilə əhatə olunmuş şəxslərin pensiya təminatı yeni normalara nəinki uyğunlaşdırılmış, hətta yeni sistemin tətbiqinin ilk günündən 210 min nəfərdən çox güzəştli kontingentin - I qrup əlillərin, o cümlədən gözdən əlillərin, Azərbaycan Respublikası Milli Qəhrəmanlarının və şəhid

ailələrinin üzvlərinin, siyasi repressiyaya məruz qalaraq sonradan bəraət almış şəxslərin, döyüşən ordunun tərkibində xidmət etmiş müharibə iştirakçılarının, müharibə əlillərinin pensiyalarına artımlar tətbiq edilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin tapşırıqla 2006-cı ildə mövcud qanunvericiliyə vahid sığorta pensiya sisteminin yaradılması və pensiyaçıların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi ilə bağlı bir sıra dəyişikliklər edilmişdir. Belə ki, şəhid ailələrinin hər bir üzvünə verilən əmək pensiyasının baza hissəsinə əlavənin həcmi 30 faizdən 80 faizə qaldırılmış, yeni sistemlə pensiyaya çıxan şəxslərə pensiya hesablanması üçün orta aylıq əmək haqqına qoyulan məhdudiyyət götürülmüş, işləyən pensiyaçılara əmək pensiyasının tam məbləğdə ödənilməsi müəyyənləşdirilmişdir. Bütün bu xərclərə 2007-ci ildə əlavə olaraq, 30 milyon manatdan artıq vəsait yönəldiləcəkdir.

Fondun sədri Azərbaycanda beynəlxalq standartlara müvafiq sosial sığorta sisteminin tətbiqinin gedişi, fondun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, fərdi uçot sisteminə keçid, pensiyaların plastik kartlarla verilməsi prosesinin genişləndirilməsi məsələlərindən geniş bəhs etdi, mötəbər beynəlxalq qurumların başçılarının Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda həyata keçirilən islahatları yüksək dəyərləndirdiklərini vurğuladı.

O dedi ki, cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə ölkəmizdə qurulmuş yeni sığorta pensiya sistemində bu günlərdə Azərbaycanda səfərdə olmuş Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyasının prezidenti xanım Korazon de la Paz belə qiymət vermişdir: "Gənc və müstəqil Azərbaycan dövlətinin sığorta pensiya sahəsində nail olduğu uğurlar həqiqətən təqdirəlayiqdir. Biz beynəlxalq assosiasiya olaraq, Azərbaycanın təcrübəsini sosial sferada köklü islahatlara hazırlaşan digər ölkələrin müvafiq qurumlarına təklif edəcək və nümunə göstərəcəyik".

Səlim Müslümov başçılıq etdiyi kollektivin 2007-ci ildə də üzərinə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlmək üçün səylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev müşavirədə yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Beləliklə, 2006-cı ilin yekunlarının müzakirəsi bir daha onu göstərir ki, ötən il üçün nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar yerinə yetirilibdir. Həm iqtisadi inkişaf baxımından, həm əhalinin sosial məsələlərinin həlli, həm də infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi baxımından, demək olar ki, 2006-cı ildə qarşıda duran bütün vəzifələr icra olunubdur.

2007-ci ildə də bizi böyük işlər gözləyir. Azərbaycanın iqtisadiyyatı 2007-ci ildə yüksək sürətlə inkişaf etməkdə davam edəcək, ilkin proqnozlara görə, ümumi daxili məhsul haradasa, 25-30 faiz artacaq, orta əmək haqqı artacaq, minimum əmək haqqı qaldırılacaq, adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmi kəskin şəkildə artacaq, Azərbaycanda böyük infrastruktur layihələri həyata keçiriləcəkdir. Bunları etmək üçün bütün imkanlar var, 2007-ci ilin büdcəsi təsdiq edilibdir. 2006-cı illə müqayisədə kəskin şəkildə artım nəzərdə tutulubdur. 2007-ci ildə büdcəmiz 6,5 milyard dollar təşkil edəcək və bu məbləğ bütün büdcədə nəzərdə tutulan məsələlərin həlli üçün kifayət edəcəkdir. Bunu və Azərbaycanın sürətli iqtisadi inkişafını nəzərə alaraq, əlbəttə ki, biz 2007-ci ildə ən əsas diqqəti makroiqtisadi sabitliyə yönəltməliyik. Həm neft-qaz əməliyyatlarından əldə ediləcək gəlirlər, həm də büdcə xərclərinin artırılması, əmək haqları və pensiyaların qaldırılması, əlbəttə ki, makroiqtisadi sabitliyə mənfi təsir göstərə, inflyasiyanı sürətləndirə bilər. Ona görə əsas səylərimizi bu istiqamətə yönəltməliyik. Makroiqtisadi sabitlik hər bir ölkənin iqtisadi inkişafı üçün başlıca şərtədir, xüsusilə yüksək sürətlə inkişaf edən ölkələr üçün. O ölkələrdə ki, iqtisadi artım 5-10 faiz təşkil edir, bəlkə də, buna o qədər də böyük əhəmiyyət verilmir. Bizim ölkəmizdə isə iki il iqtisadi artım 26-35 faizdir və üçüncü il haradasa, 30 faiz səviyyəsində olacaq, əlbəttə ki, bütün səyləri biz buna yönəltməliyik. 2006-cı ildə bu sahədə görülən işlər təqdirəlayiqdir. Bir də qeyd etmək istəyirəm ki, inflyasiya 8,3 faiz təşkil etmişdir və bunda bütün qurumların - Milli Bankın, bütün başqa aidiyyəti qurumların rolu olmuşdur. Əminəm ki, 2007-ci ildə də bu müsbət meyillər davam edəcək və inflyasiyanı normal çərçivələrdə saxlaya biləcəyik.

Eyni zamanda, 2007-ci ildə əlavə büdcə xərclərinin artımı nəticəsində çoxsaylı layihələr həyata keçiriləcəkdir. Bu layihələr səmərəli şəkildə həyata keçirilməli, maliyyə intizamı möhkəmlənməlidir. Bizim büdcəmiz artıq çox böyük həcmdə artır, xərclər artır və əlbəttə ki, nəzarət də artmalıdır. Çünki bu olmasa, bizim qarşıya qoyduğumuz məsələlərin həlli işində problemlər yarana bilər. Ona görə bütün ayrılan xərclərdən maksimum dərəcədə səmərəli şəkildə istifadə olunmalıdır və ciddi, çoxpilləli nəzarət mexanizmi də tətbiq edilməlidir. Bu, bizim üçün, Azərbaycan üçün yeni vəziyyətdir. Əvvəlki illərdə, Azərbaycanın müstəqilliyinin ilk illərində bizim əsas səylərimiz əlavə mənbələrin axtarılmasına, vəsaitin toplanmasına yönəldilmişdi.

Əlbəttə ki, bu məqsəd indi də öz aktuallığını itirməyibdir. Ancaq indi yeni vəziyyət də yaranıbdir. Bir tərəfdən, çox böyük məbləğdə olan xərcləri səmərəli idarə etmək, onların həcmi artırmaq, digər tərəfdən, onlardan səmərəli istifadə etmək və iqtisadiyyatın ümumi meyillərinə mənfi təsirini azaltmaq lazımdır. Hər bir ölkə üçün bu, əlbəttə ki, əlavə problemlər yaradır və Azərbaycan da buna hazır olmalıdır.

Bununla bərabər, böyük planlarımız, böyük layihələrimiz var. Onlar da icra olunmalıdır. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramı davam etməlidir. Artıq bir neçə ildir ki, biz bu proqramı uğurla icra edirik və bölgələrdə vəziyyət tamamilə dəyişilmişdir. Yeni müəssisələr, fabriklər yaradılır, abadlıq işləri sürətlə gedir, ən yüksək səviyyədə, infrastruktur layihələri həyata keçirilir. Biz bunu dünyada mövcud olan ən yüksək səviyyədə edirik və əlbəttə ki, bu da əlavə xərc tələb edir.

Bölgələrin inkişafı nəticəsində Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı da təmin olunur. Qeyri-neft sektorunun inkişafı təmin edilir. Bilirsiniz ki, bu, bizim üçün əsas məsələdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı, yerli istehsalın möhkəmlənməsi, idxaldan asılılığın azaldılması və yerli sahibkarlığın inkişafı məsələləridir. Bütün bunlar regionların inkişafı proqramı ilə birbaşa bağlı olan məsələlərdir.

Əlbəttə dövlət tərəfindən dəstək veriləcəkdir. Bilirsiniz ki, sahibkarların fəaliyyətinin yaxşılaşması üçün dövlət tərəfindən kreditlər ayrılır, ondan səmərəli istifadə olunur. Yəqin ki, bir neçə ildən sonra artıq o kreditlərin qaytarılması prosesi başlanacaq və belə olan halda, o qaytarılan məbləğin hesabına yeni kreditlər veriləcəkdir. Mən bunu bir dəfə qeyd etmişəm, bir də demək istəyirəm. Bu kreditlərin verilməsi kommersiya xarakteri daşımır. Məqsəd ondan ibarət deyil ki, bu kreditlərin faizindən dövlət əlavə qazanc götürsün. Məqsəd, sadəcə olaraq, sahibkarlara kömək göstərmək, yerli sahibkarları dəstəkləmək və onların ilkin kapitalının formalaşmasında iştirak etməkdir. Bu siyasət uğurla davam edir və bölgələrdə işlərin böyük əksəriyyəti məhz bunun nəticəsində görülmüşdür.

Bizim büdcəmiz və siyasətimiz sosialyönümlüdür. Azərbaycanda həm bazar iqtisadiyyatı prinsipinə sadiqlik özünü göstərir, eyni zamanda, sosial məsələlərin həllinə də böyük diqqət yetirilir. Bizim ölkəmizin siyasətini səciyyələndirən də məhz bu amillərdir. Əgər Azərbaycanda sırf bazar iqtisadiyyatı prinsipi tətbiq olunarsa, əhalinin bir hissəsi böyük çətinliklərlə üzləşə bilər. Xüsusilə, keçid dövründə yaşayan ölkələr üçün bu, adi haldır və tarixdən də biz bunu görürük. Ona görə iqtisadi yönümlü, investisiya yönümlü, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə sadiq olan siyasətimiz, eyni zamanda, sosial proqramlar ilə də tamamlanmalıdır. Bu məqsədlə də böyük işlər görülür və görülməkdədir. Əhalinin sosial müdafiəsi məsələləri ön planda olmalıdır. Müxtəlif sosial proqramların həyata keçirilməsi, müxtəlif təşəbbüslərin başlanması bu məqsədi daşıyır. Azərbaycanda ildən-ilə minimum əmək haqqı, minimum pensiyalar qaldırılır, orta əmək haqqı artır. Amma hələ ki, bu bizi tam, qane edə bilməz, ancaq dinamika və sürətli dinamika, əlbəttə ki, çox sevindiricidir.

2007-ci ildə də bu proses davam edəcək və daha da sürətlə gedəcəkdir, bütün müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, 2007-ci ilin əvvəlində elektrik enerjisinin qiymətlərində artım olmuşdur, biz mütləq və mütləq sosial siyasətimizi daha da sürətlə aparmalıyıq və elə etməliyik ki, əhali enerjinin qiymətinin artımından əziyyət çəkməsin. Bunu etmək üçün, əlbəttə ki, ilk növbədə, maaşların artırılması nəzərdə tutulubdur. Demək istəyirəm ki, fevralın 1-dən minimum əmək haqqını 50 manata qaldıracağıq. Nəzərə alsaq ki, 2006-cı ilin sonuna qədər Azərbaycanda minimum əmək haqqı 30 manat idi. Bu, çox böyük artımdır. Biz fevralın 1-dən bunu 50 manata çatdıracağıq və bu artım bütün insanlara şamil ediləcək, hər bir vətəndaş, hər bir ailə öz gündəlik həyatında bunu hiss edəcəkdir. Amma mən hesab edirəm ki, baxmayaraq, bu, çox böyük məbləğ tələb edən bir addım olacaq və xüsusilə aztəminatlı ailələrin həyat səviyyəsinin yaxşılaşması üçün çox önəmli addım olacaq, ancaq biz bununla da kifayətlənə bilmərik. Eyni zamanda, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan işçilərin əmək haqları da fevralın 1-dən qaldırılmalıdır. Təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, sosial təminat, elm, idman müəssisələrində və digər sahələrdə çalışan insanların əmək haqqı fevralın 1-dən 25 faiz qaldırılacaqdır.

Bütün bu addımlar onu göstərir ki, Azərbaycanda sosial məsələlərin həllinə çox böyük diqqət göstərilir. Biz imkan verə bilmərik ki, insanlar bazar iqtisadiyyatına xas olan prinsiplərin Azərbaycanda tətbiqindən əziyyət çəksinlər. Biz adada yaşamırıq. Xüsusilə son illər ərzində Azərbaycanın uğurlu iqtisadi inkişafı ona gətirib çıxarıb ki, biz artıq dünya iqtisadiyyatının bir hissəliyik. Bizim iqtisadiyyatımız dünya iqtisadiyyatına xas olan qanunlarla idarə olunur. Başqa yol yoxdur. Bəlkə də var, amma o ölkələrdə ki, onlar həm siyasi cəhətdən, həm iqtisadi cəhətdən özlərini dünyadan təcrid ediblər. O ölkələrin uğurları müvəqqəti xarakter daşıyır və yalnız süni amillərlə tənzimlənir.

Biz isə dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya edirik. Azərbaycan həm siyasi, iqtisadi, həm də geosiyasi cəhətdən dünya üçün çox önəmli ölkəyə çevrilir və əlbəttə ki, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin Azərbaycanda tətbiqi labüddür, mümkündür və vacibdir. Ona görə bütün bu amilləri nəzərə alaraq, eyni zamanda, insanların sosial cəhətdən müdafiəsi üçün atılan addımlar da vacibdir və biz bunu edirik. Maaşların, minimum əmək haqqının artırılması ilə yanaşı, eyni zamanda, onu da qeyd etmək istəyirəm ki, yaşa görə pensiyanın baza hissəsini də 50 manat səviyyəsinə qaldıracağıq və bu, çoxsaylı pensiyaçılar üçün böyük dəstək olacaqdır. Mən əminəm ki, biz bu sosial islahatların aparılmasını davam etdirəcəyik.

Qiymətlərin qaldırılması qaçılmaz idi. Azərbaycanda elektrik enerjisinin qiymətlərinin qaldırılması, bəlkə də, son, ən azı 5 il ərzində geniş müzakirə olunub və bildiyiniz kimi, ötən 10 il ərzində bu qiymətlər sabit olaraq qalmışdır. Baxmayaraq ki, dünyada neftin, bütün enerji daşıyıcılarının qiyməti qalxmışdır və şübhəsiz ki, Azərbaycanda insanların həyat səviyyəsi də kəskin şəkildə qalxmışdır. Ona görə elektrik enerjisinin qiymətlərinin qaldırılması qaçılmaz bir məsələ idi.

Sadəcə olaraq, mən hesab edirdim ki, biz, ilk növbədə, insanların həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmalıyıq. O vaxt ki, Azərbaycanda əhalinin 49 faizi yoxsulluq şəraitində yaşayırdı, biz bunu edə bilməzdik. O vaxt ki, Azərbaycanda 44 faiz yoxsulluq mövcud idi, edə bilməzdik. Amma indi yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı kəskin şəkildə aşağı düşüb. Məhz bizim iqtisadi siyasətimiz nəticəsində, Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatlar nəticəsində buna nail ola bilmişik. Minimum əmək haqqı artıq 50 manatdır, haradasa, 60 dollara bərabər olacaqdır. Orta əmək haqqı kəskin şəkildə artır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, elektrik enerjisinin qiymətinin qaldırılmasından və bəzi növ yanacağın qiymətinin qaldırılmasından ölkə xəzinəsinə daxil ediləcək məbləğ təxminən 200 milyon manat, bəlkə də, ondan bir az çox olacaqdır. Sosial paketin həlli üçün sadaladığım kateqoriya insanların əmək haqlarının qaldırılması üçün, minimum əmək haqqının və minimum pensiyanın qaldırılması üçün dövlət büdcəsindən, haradasa, 700 milyon manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulubdur. Yəni 800 milyon dollar. Bu, bir daha onu göstərir

ki, elektrik enerjisinin qiymətinin qaldırılması, onun məqsədi əlavə qazanc əldə etmək deyildir. Əksinə, dövlət büdcəsinə əlavə yüküdür. Çünki nəzərə alsaq ki, bu qiymətlər qalxmasaydı, bəlkə də, indiki mərhələdə maaşların qaldırılmasına da ehtiyac olmazdı. Çünki bilərsiniz ki, hər dəfə maaşların qaldırılması həm dövlət büdcəsi üçün əlavə yükdür, eyni zamanda, iqtisadiyyata əlavə yüküdür. İqtisadi vəziyyəti gərginləşdirə, inflyasiyanı sürətləndirə bilər. Biz bütün bu amilləri nəzərə almalıyıq. Onu demək istəyirəm ki, enerjinin qiymətlərinin qaldırılması dövlət büdcəsinə əlavə yükdür, əlavə xərclərdir. Amma biz bunu edirik. Maksimum 200-300 milyon dolların müqabilində dövlətdən 800 milyon dollar veriləcəkdir. Ancaq kimə? Ehtiyacı olan insanlara. "Mercedes" maşını sürən, villada yaşayan, bir neçə evi olan, mülkü olan insanlara dövlət nə üçün subsidiya verməlidir?! Qoy, varlı adamların sayı artsın. Mən də bunun tərəfdarıyam və gündəlik həyatda biz bunu görürük. Azərbaycanda sahibkarlar sinfinin möhkəmlənməsi məhz bunun əlamətidir. Mən istəyirəm ki, Azərbaycanda hamı zəngin, varlı olsun, hamının imkanı geniş olsun. Qoy, yaxşı pul qazanan, daha da çox pul qazansın. Amma belə olan halda, dövlət maya dəyərindən aşağı qiymətə ona enerji verməməlidir. Nə üçün xarici firmada işləyən, yüksək maaş alan, yaxud da ki, yerli firmada yüksək maaş alan adam dövlətdən subsidiya almalıdır? Nə üçün maya dəyəri 5 qəpik olan elektrik enerjisi bu kateqoriyadan olan insanlara 2 qəpiyə satılmalıdır? Qoy, onlar normal qiymət ödəsinlər və dövlət o pulu versin yoxsullara, kasıblara, ehtiyacı olanlara, sosial cəhətdən ən az müdafiə olunanlara, müəllimlərə, həkimlərə, mədəniyyət işçilərinə, bütün dövlət təşkilatlarında işləyənlərə. Bu, sosial ədalət prinsipidir. Biz bunu tətbiq edirik.

Əlbəttə, qiymətlərin artımı insanlarda müəyyən fikirlər yaradır, bu, təbiidir. Ancaq hamı görəcək ki, bunun müsbət nəticələri olacaqdır. Azərbaycan vətəndaşları bundan əziyyət çəkməyəcəklər, onların maddi vəziyyəti pisləşməyəcəkdir.

Əksinə, 25 faiz maaşların qaldırılması və minimum əmək haqqının 30 manatdan 50 manata qaldırılması bütün kommunal xərclərə veriləcək məbləği üstələyəcəkdir. Özü də nəzərə alsaq ki, açıq danışaq, bizdə elektrik enerjisinin pulunu əhalinin cəmi 50 faizi ödəyir, qalanları ödəmirlər. Mən demək istəmirəm ki, ödəməsinlər, ödəsinlər, amma bu, reallıqdır. Ona görə bütün bu amillər birlikdə bir daha onu göstərir ki, atılan addım düzgün addım idi.

Bəzi müxalifət mətbuatında bunu siyasiləşdirmək, bundan siyasi dividendlər əldə etmək istəyirlər. Guya ki, Tarif Şurası heç kimdən soruşmadan bunu edibdir. Hamısı boş şeylərdir. Tarif Şurası özbaşına deyildir. Bir daha deyirəm ki, bu məsələ artıq son 5 il ərzində müzakirə edilirdi və gec-tez bu, olmalı idi. Sadəcə olaraq, gözləyirdik ki, insanların maddi imkanları artsın, yaxşılaşsın, ödəniş qabiliyyəti artsın. Eyni zamanda, gözləyirdik ki, sayğaçlaşma prosesi də davam etsin. Artıq sayğacların quraşdırılması başa çatır. O vaxt ki, sayğaclar yox idi, biz istəmirdik bunu edək. Eyni zamanda, gözləyirdik ki, Azərbaycanda bir müddət bundan əvvəl yaradılmış "Azərtiliktəchizat" Səhmdar Cəmiyyəti də fəaliyyətə başlasın və artıq istilik sistemini bərpa etməyə başlasın. Enerji məsələlərinə aid olan son müşavirədə o təşkilatın sədri məruzə etmişdir ki, Bakıda böyük işlər görülüb və yüksəkmərtəbəli evlərdə istilik sisteminin bərpası prosesi sürətlə gedir. Belə olan halda, təbii ki, enerjiyə tələbat azalacaqdır. Bütün bunları biz nəzərə alırdıq. Mən hesab edirəm ki, bu qərarın qəbulunda heç bir səhvə yol verilməyib və Azərbaycan iqtisadiyyatı, Azərbaycan xalqı bunun nəticəsini görəcəkdir.

Bizim iqtisadiyyatımız sürətlə inkişaf edir. Amma enerjiyə olan süni qiymətlərlə iqtisadiyyat inkişaf edə bilməzdi. Bizim enerji sahəsindəki şirkətlər inkişaf edə bilməzdi və nəticədə nəyə gətirib çıxaracaqdı? Bəlkə, bu gün, sabah yox, 5 ildən sonra enerji sektoru tamamilə dağıla bilərdi. Onda nə edəcəkdik? Biz indi bu qədər böyük vəsait ayırırıq, elektrik stansiyaları tikirik. Bundan sonra, "Bakielektrikşəbəkə" və "Sumqayıtelektrikşəbəkə"də sağlamlaşdırma prosesi gedəndən sonra ötürücü xətlərin bərpasına böyük vəsait qoyulacaqdır. Ötürücü xətlər bərpadə vəziyyətdədir. Biz stansiyaları tikirik, çox gözəl və 2007-ci ildə də, tikəcəyik. Amma ötürücü xətlər olmadığına və yaxud da ki, köhnə olduğuna görə, "Barmek" şirkəti Azərbaycanın energetika sisteminə vurduğu zərbəyə görə, bəzi hallarda bunun səmərəsi olmur. Bunu etmək üçün vəsait lazımdır. Haradan o vəsait əldə olunacaqdır? Bütün şirkətlər sağlamlaşmalıdır. Süni şəkildə yaranmış bütün problemlər aradan qaldırılmalıdır. Ödəməmələr problemi Azərbaycanda 15 ildir ki, mövcuddur. Biri buna borcludur, o biri ona borcludur, nəticədə belə bir zəncirvari vəziyyət yaranır ki, hamı hamıya borcludur. Elə bil ki, hamı da zərərlə işləyir. Buna son qoyulmalıdır. Ona görə bu qərar düzgündür, eyni zamanda, bu qərar insanların sosial müdafiəsini təmin edir. Maaşların qaldırılması, minimum əmək haqqının, minimum pensiyanın qaldırılması kommunal xərclərə ödəniləcək məbləği artıqlaması ilə təmin edəcək və ondan da çox olacaqdır.

Nəzərə alsaq ki, gələcək illərdə maaşlar, pensiyalar yenə qalxacaq, əminəm ki, bu qərarın ciddi təsiri olmayacaqdır.

O ki qaldı bundan sui-istifadə etmək istəyənlərə, onların, bütövlükdə, müxalifətin siyasəti Azərbaycanda iflasa uğrayıb və bu, artıq ictimai-siyasi həyatın amili deyildir. Yəni müxalifətin mövcudluğu bütövlükdə sual altındadır və bunun səbəbkarları biz deyilik. Bunun səbəbkarları özünü müxalifət adlandıran partiyaların naftalin qoxusu gələn liderləridir. Onlar 15 ildir bu partiyaların başında duraraq, faktik olaraq, o partiyaların inkişafına imkan vermirlər. Öz siyasi ambisiyalarını təmin etmək üçün. Halbuki, o ambisiyalardan da bir şey qalmayıbdır. Onların Azərbaycan xalqına etdiyi "xidmətlər" hamıya bəllidir. Son prezident və parlament seçkilərindən sonra, ümumiyyətcə, onlar kabinetdən çıxırlar. İndi onlar guya ki, xalqın qeydinə qalırlar. Xalqı hərəkətə çağırırlar və xalqı da günahlandırırırlar. Gör, bunlarda vicdansızlıq hissləri nə qədər güclüdür ki, xalqı günahlandırırırlar ki, onları dəstəkləmir, yaxud da Azərbaycan iqtidarı əleyhinə hərəkət etmir. Özlərinin bütün günahlarını, eybəcərliklərini xalqın üstünə yıxmaq istəyirlər ki, xalq passivdir. Azərbaycanda xalq passiv deyildir. Bütün bu görülən işlər Azərbaycan xalqının nailiyyətləridir. Son illər ərzindəki bütün uğurlar, nailiyyətlər, Azərbaycanın uğurlu inkişafı, bölgədəki mövqelərinin möhkəmlənməsi, iqtisadi potensialının güclənməsi, siyasi proseslərin müsbət istiqamətdə inkişaf etməsi - bütün bunların təməlinə xalqın iradəsi dayanır. Əgər bu olmasaydı, hansı məsələni biz həll edə bilərdik? Əgər xalqın dəstəyi olmasaydı, biz hansı proqramı həyata keçirə bilərdik? Ona görə Azərbaycan xalqını tənbeh etmək, yaxud da ki, günahlandırmaq, ona irad tutmaq heç kimə şərəf gətirməz. Ona görə onların indiki uğursuz cəhdləri də elə uğursuz oldu. Faktik olaraq, bəzi hallarda onlara yazığım da gəlir. Çünki bilirsiniz, Azərbaycanın uğurları hər bir vətənpərvər insanı sevindirir və sevindirməlidir. Hər bir azərbaycanlı fəxr edir ki, azərbaycanlıdır, fəxr edir ki, Azərbaycan vətəndaşıdır. Bu gün Azərbaycan dünyada ən yüksək sürətlə inkişaf edir. Bunu görəndə hər bir azərbaycanlının ürəyi sevinir. Ancaq bu kateqoriya insanlar buna sevinmirlər. Əksinə, qeyd etdiyim kimi, bir məqamda Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisində yubanma oldu, sevinməyə başlamışdılar. Kim sevinirdi buna? Ermənistan, erməni lobbisi, bir də bizim müxalifət. Çox belə canfəşanlıqla öz qəzetlərində, müsahibələrində bildirirdilər ki, nəhayət, Bakı-Tbilisi-Ceyhan dayandı, deməli, iqtidar iflasa uğradı. Axı, bu, iqtidarın layihəsi deyil, Azərbaycan xalqının layihəsidir və Azərbaycan xalqı bunun səmərəsini görür. Bizim 6,5 milyard səviyyəsində büdcəmiz haradan qaynaqlanır? Bundan qaynaqlanır, neft strategiyasından, neftdən əldə edilən gəlirlərdən, Neft Fondunda yığılan vəsaitlərdən, Neft Fondundan transfertlərdən. Bu məsələ onları açmır. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin tikintisi də onları açmır. İndi "Şahdəniz" qaz yatağında bir quyuda qəza baş verdi, onu bərpa etməyə çalışdılar, alınmadı. Hələ ki orada bərpa işləri yenə də aparılır. Sevinirlər buna. Axı, bu qaz ucuz qiymətə Azərbaycan xalqına veriləcək, Azərbaycan tərəfindən satılacaq Avropaya, Avropa İttifaqına. Azərbaycanın mövqeləri, siyasi dayaqları möhkəmlənəcəkdir. Bu, Qarabağ məsələsinin həlli üçün çox önəmli bir addım olacaqdır. Yəni bunu görməmək mümkündürmü? Ona görə mən deyirəm ki, bu insanlar, elə bil, özləri tərəfindən yaradılmış dünyada yaşayırlar. Azərbaycandadırlar, eyni zamanda, Azərbaycanda deyillər. Çünki hər bir uğurumuza onlar məyus olurlar.

Körpü tikilir, sevinirlər, yazırlar ki, körpü dağıldı, uçdu. Bu, bir tərəfdən yalan, - biz onların yalanlarına öyrəşmişik, xalq da buna öyrəşib, - digər tərəfdən, onların niyyətidir. Yəni istəyirlər ki, körpü ucsun, dağılsın. Axı öz millətinə, öz torpağına belə düşməncəsinə münasibət heç cür qəbul edilmir və belə hallar çoxdur. Sadəcə olaraq istəmirəm onların haqqında danışmaqla vaxtınızı alım. Amma məcburam, çünki, bizim qərarımızın düzgün olması artıq hamı üçün bəllidir. Ancaq onlar bundan sui-istifadə etmək və özləri üçün bir fürsət əldə etmək istəyirlər ki, hə, indi qiymət qaldırıldı, xalq narazı olacaq, gəlin düşək meydanlara. Düşün meydanlara, haradasız siz? Yoxdurlar! Kabinetdən çıxırlar. Hansı üzvlə xalqa müraciət edəcəklər? Ancaq seçkilərdən seçkilərə! 2003-cü ildə prezident seçkiləri ərəfəsində çıxmışdılar bölgələrə, mitinqlər edirdilər. 2005-ci ildə parlament seçkilərinə bir ay qalmış çıxmışdılar, özlərini tərif etmək üçün. Yaxşı, haradadırlar, 2005-ci ildən iki il keçir. Bir dəfə hansısa bölgədə olublar? Bir dəfə hansısa vətəndaşın problemi ilə məşğul olublar, kömək ediblər? Yox! Ancaq gözləyirlər ki, Azərbaycanda nəşə olacaq ki, bundan fayda götürsünlər. Ay, Azərbaycanın münasibətləri filan ölkə ilə korlandı, o ölkə ilə korlandı, bu ölkə Azərbaycanı dəstəkləmir. Onların fikri özlərinə getməsin. Mən heç vaxt imkan verə bilmərəm ki, Azərbaycan, müstəqil dövlət hansısa başqa ölkənin dəstəyindən asılı olsun. Yenə deyirəm, onların fikri özlərinə getməsin, vaxtilə demişdilər ki, bizim hakimiyyətə gəlməyimiz 11 ölkədə razılaşıdırılıb. Onun nəticəsində idi ki, Azərbaycan böhrana düşdü, faktik olaraq parçalanma ərəfəsində idi və parçalanırdı. Heydər Əliyev onların xahişi, yalvar-yaxarı ilə Azərbaycana rəhbərliyə gəlməsəydi, öldürülər,

boğulurdular. Neçə dəfə Naxçıvana təyyarə göndərmişdilər ki, Heydər Əliyev gəl, bizi qurtar, öldürürlər bizi. Məhz 11 ölkənin dəstəyi ilə hakimiyyətə gələn o insanların fəaliyyəti nəticəsində belə olmuşdu.

Biz heç bir ölkədən dəstək istəmirik, heç bir ölkədən asılı deyilik və bizim siyasətimiz onu göstərir ki, Azərbaycan müstəqil ölkədir, müstəqil dövlətdir. Bütün ölkələrlə, o cümlədən böyük dövlətlərlə, qonşu ölkələrlə qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı maraq çərçivəsində və əsasında münasibətlərimizi qururuq. Bundan başqa heç bir münasibətlər ola bilməz. Sadəcə, fikrimi söyləmək istəyirəm, öz xalqına nə dərəcədə hörmətsizlik edəsən ki, Azərbaycan xalqı haqqında belə fikirdə olasan.

Bir də demək istəyirəm ki, sosial paketin tətbiqindən sonra Azərbaycanda insanların vəziyyəti daha da yaxşılaşacaqdır. Biz çalışmalıyıq ki, maksimum dərəcədə bütün imkanlardan istifadə edək ki, Azərbaycanda yaranan sahibkarlar sinfi daha da möhkəmlənsin, orta təbəqə inkişaf etsin, yoxsulluğun səviyyəsi aşağı düşsün. Məni çox sevindirir ki, artıq Azərbaycanda yoxsulluq 20 faiz səviyyəsinə enibdir. Əminəm ki, 2007-ci ildə görülməli tədbirlər nəticəsində daha da kəskin şəkildə enəcəkdir.

Bununla bərabər, hesab edirəm ki, kənd təsərrüfatında çalışan insanları da biz dəstəkləməliyik. Azərbaycan əhalisinin, demək olar, yarısı kənd təsərrüfatı ilə məşğuldur, bölgələrdə yaşayır. Kənd təsərrüfatının inkişafı üçün əlavə tədbirlər görməliyik, onu dəstəkləməliyik. Bu məqsədlə kənd təsərrüfatına təxminən 80 milyon manat həcmində subsidiya veriləcəkdir ki, kəndlilər gübrə, yanacaq ala bilsinlər və elektrik enerjisinin qiymətindən əziyyət çəkməsinlər. Bütövlükdə, gələcəkdə bu sahəyə biz daha böyük dəstək verməliyik. Biz son illər ərzində müəyyən işlər görmüşük, "Aqrolizinq" yaratmışıq və onun xətti ilə Azərbaycana texnika gətirilir. İndi inkişafın yeni mərhələsi başlayır, biz artıq Azərbaycanda kənd təsərrüfatı texnikasının istehsalı üçün əməli, praktik tədbirlər görmüşük. Yəqin ki, bu yaxınlarda Azərbaycanda traktorlar istehsal olunmağa başlayacaqdır. Yəni "Aqrolizinq"ın yaradılması kənd təsərrüfatına dəstək verir.

Amma bu, kifayət deyil, mən hesab edirəm ki, birbaşa subsidiyalar verilməlidir. Kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan insanlara Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu xətti ilə kreditlər verilməlidir. Onsuz da, onların böyük hissəsi bölgələrə, kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan şirkətlərə verilir. Bu proses davam etməlidir.

Eyni zamanda, 2007-ci ildə çalışmalıyıq ki, Azərbaycana investisiyaları daha da böyük həcmdə cəlb edək ki, iri emal müəssisələri yaradılsın. Məsələn 2006-cı ildə İmişlidə böyük şəkər zavodu tikilmişdir. Deyə bilərəm ki, MDB məkanında analoqu olmayan bir müəssisədir. Bəlkə də, bu bölgədə ən müasir, ən qabaqcıl sənaye müəssisəsidir və ondan on minlərlə insan fayda götürürlər. İndi Azərbaycanda çuğundur əkinini çox geniş vüsət alıb və onu da deyə bilərəm ki, kənd təsərrüfatında mövcud olan artımın müəyyən hissəsi, əhəmiyyətli hissəsi məhz çuğundur istehsalının inkişafı hesabına baş verir. Ona görə kənd təsərrüfatına veriləcək dəstək, əminəm ki, kəndlərdə yaşayan insanların da həyat səviyyəsini yaxşılaşdıracaqdır.

İstəyirəm, qiymətlərlə bağlı bir məsələni də qeyd edim. Meyillər ola bilər. Belə məlumatlar gəlir ki, bazarlarda istehlak mallarının qiyməti süni şəkildə artırılır. Halbuki, onların enerji qiymətləri ilə birbaşa əlaqəsi ola bilməz. Çünki biz qiyməti, sadəcə olaraq, bir-iki həftə bundan əvvəl qaldırmışdıq. Necə ola bilər indidən qiymət qalxır? İkincisi, iqtisadi inkişaf naziri qeyd elədi və təhlil də onu göstərmişdir ki, istehlak mallarının qiymətində elektrik enerjisinin payı çox cüzi faiz təşkil edir. Ona görə bazarda bəzi natəmiz adamlar, möhtəkirlər tərəfindən qiymətlərin süni şəkildə qaldırılması təxribatdır və bunu biz təxribat kimi qiymətləndirməliyik. Təbii ki, dünyada neftin qiymətinin artımı nəticəsində və başqa qida məhsullarının, xaricdən gətirilən qida məhsullarının qiymət artımı nəticəsində, istər-istəməz, qiymətlər qalxır. Bu, təbii prosesdir, hər bir ölkədə var.

Amma bir var təbii proses, bir də var ki, süni şəkildə kimsə bu vəziyyətdən istifadə etmək, əlavə qazanc əldə etmək istəyir. Buna, mən bir daha demək istəyirəm, təxribat kimi baxmalıyıq və bunu edən adamlara qarşı ən ciddi tədbirlər görülməlidir. Onlar cəzalandırılmalıdırlar ki, bu vəziyyətdən Azərbaycan xalqının əleyhinə heç kim istifadə etməsin. Məsələ ilə çox ciddi məşğul olun. Yarmarkalar da özünü doğrultdu. Bu da çox gözəl təşəbbüs olmuşdur. Yarmarkalar davam edir və insanlar orada məqbul qiymətlərlə məhsul alırlar.

2007-ci ildə energetika sektoruna yenə də böyük diqqət göstərməliyik. Nəzərdə tutulmuş proqramlar icra olunacaq, yanvar ayında yəqin ki, Bakıda yeni modul stansiyanın tikintisi başa çatacaqdır. Ondan sonra Sumqayıt şəhərində 500 meqavat gücündə olan elektrik stansiyanının tikintisi başa çatmalıdır. Eyni zamanda, "Şimal-2" elektrik stansiyasında artıq işlər başlanmalıdır. Mingəçevirdə yenidənqurma, bərpa işləri aparılır. Bir sözlə, 2007-ci ildə enerji təhlükəsizliyi baxımından biz öz mövqelərimizi daha da möhkəmləndirəcəyik. Yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, gələcəkdə ola bilər ki, biz elektrik enerjisinin ixracı

ilə də məşğul olmalıyıq. Amma, ilk növbədə, öz tələbatımızı, artan tələbatı ödəməliyik. Çünki biz stansiyaları ona görə tikirik ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı tələb edir. Əhali artır, həyat səviyyəsi yaxşılaşır, çoxlu fərdi tikintilər aparılır, müəssisələr açılır. 3 il ərzində 520 min yeni iş yeri açılıbdır. Bu iş yerləri müəssisə, fabriklər deməkdir. Onun əlbəttə ki, əlavə enerjiyə tələbatı var. Ona görə elektrik stansiyalarının tikintisi davam edəcək, ötürücü xətlərə ən ciddi diqqət verilməlidir. "Barmek"dən qalan, yararsız vəziyyətdə olan, dağıdılmış bütün o təsərrüfata yenidən baxılmalıdır. Qeyd olundu, Prezident fondundan vəsait də ayrılıbdır. İndi şəbəkələrin öz vəsaiti olacaqdır və qısa müddət ərzində bu işləri görməliyik.

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti 2007-ci ildə öz vəzifələrini bilir. Mən bir müddət bundan əvvəl onlara göstəriş vermişəm və bunu icra etməyə başlayıblar. İlk və əsas səyləri qaz hasilatının artırılmasına yönəltməliyik. Əlbəttə ki, Dövlət Neft Şirkətinin neft hasilatı da artır. Ancaq nəzərə alsaq ki, artıq "Azəri", "Çıraq", "Günəşli" yataqlarından böyük həcmdə neft alırıq, ən əsas diqqəti qazın hasilatına yönəltməliyik. Qaz indi enerji təhlükəsizliyinin əsas komponentidir və biz elə etməliyik ki, özümüzü qazla tam şəkildə təmin edək. Bilirsiniz ki, Rusiya tərəfindən təklif edilən qiymətə biz razı olmadıq. 230 dollar çox yüksək qiymətdir və biz əlbəttə ki, bundan imtina etdik. Biz gözləyirdik ki, danışıqlar əsnasında "Qazprom" tərəfindən verilən yeni təklif daha aşağı olacaq, əfsuslar olsun ki, əksinə daha da artdı - 235 dollar. Bu, ümumiyyətlə, başa düşülən addım deyildir. Onlar bununla nə demək istəyirdilər, biz bunu başa düşmədik. Amma öz tədbirlərimizi gördük, öz siyasətimizi apardıq. Bir daha göstərdik ki, heç kimdən asılı deyilik. Rusiyadan gələn qazsız yaşamışıq, yaşayaq. Ona görə, ilk növbədə, öz qazımızın hasilatını artırmalıyıq və artırırıq. Artıq Neft Şirkəti bu il öz hasilatını artırıbdir. Gələn il əsaslı vəsait qoyulacaqdır.

Eyni zamanda, "Azəri-Çıraq"dən çıxarılan səmt qazını tam şəkildə biz götürməliyik və bu məsələ ilə əlaqədar bp ilə və konsorsiumla danışıqları gedir. "Şahdəniz" yatağından çıxarılaçaq qazı da gözləyirik. Əfsuslar olsun ki, orada qəza baş veribdir. Ancaq belə hadisələr neft sənayesində olur. Hər halda, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən hasil edilən neftin Rusiyaya, Novorossiysk limanına nəqlinin dayandırılması, o neftin emal zavodlarına ötürülməsi və mazuta çevrilməsi, eyni zamanda, qaz hasilatını artırmağımız - bütün bu amillər göstərir ki, biz o çətin vəziyyətdən çıxış yolunu tapa bilməmişik. Mən nə üçün çətin vəziyyət deyirəm, çünki bizim "Qazprom" ilə uzunmüddətli müqaviləmiz vardı. Əgər birillik müqavilə imzalamıydı, o vaxt biz vəziyyətin istənilən şəkildə dəyişməsinə hazır ola bilərdik. Ancaq biz beynəlxalq, nüfuzlu, böyük şirkətlə - "Qazprom"la beşillik müqavilə imzalamışdıq. Əlbəttə ki, biz hesab edirdik, özünə hörmət edən hər bir şirkət öz beynəlxalq öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Biz heç ağılımıza gətirə bilməzdik ki, birtərəfli şəkildə o müqavilədən imtina olunacaq və Azərbaycana onu qane etməyən, heç bir məntiqə sığmayan və başqa MDB ölkələrinə verilən qiymətdən qat-qat üstün qiymət Azərbaycana elan olunacaqdır. Biz bunu gözləməyirdik. Ona görə vəziyyət bir qədər çətinləşmişdi. Ancaq qısa müddət ərzində, operativ şəkildə buna baxdıq, bütün tədbirləri gördük. Artıq yanvar ayının sonudur, heç kəs də hiss etmir ki, Rusiyadan 4,5 milyard qaz gəlir. Bir daha sübut elədik, bir daha göstərdik ki, heç kimin qarşısında baş əyən deyilik, əyilən deyilik, biz dövlətlik, suveren dövlətlik, ancaq qarşılıqlı maraq əsasında istənilən tərəflə əməkdaşlığımızı davam etdirə bilirik.

2007-ci ildə sənaye proqramlarının icrası başlanmalıdır. Mən bilirəm ki, hazırlıq işləri görülübdir. Həm Sənaye və Energetika Nazirliyi tərəfindən təkliflər hazırlanıbdır və indi Nazirlər Kabinetində baxılır. İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən hazırlanıbdır. 2007-ci ildə Dövlət İnvestisiya Şirkətinin əməli, praktik fəaliyyəti başlanmalıdır. Yəni bəzi layihələrin hazırlıq işləri ilin birinci rübündə başa çatmalıdır və artıq praktik tikintilər başlanmalıdır. Biz böyük layihələrdən danışıq, onların tikintisi minimum iki il vaxt aparacaqdır. Ona görə yubanmaq olmaz, nəzərə alsaq ki, vəsaitimiz də var, qısa müddət ərzində başlamalıyıq. Büdcədən keçən il də olmuşdur, bu il də nəzərdə tutulub, sadəcə olaraq, bu vəsaitdən səmərəli istifadə etmək lazımdır.

Nəqliyyat sektorunda 2007-ci ildə böyük işlər görülməkdir. Lənkəran və Zaqatala şəhərlərində yeni aeroportlar tikiləcəkdir, magistral yolların tikintisi gedir. Şəhərlərarası yolların, Bakı dairəvi yolunun tikintisi başlanmışdır. Kənd yollarının tikintisi davam etməlidir, Bakıda körpülərin tikintisi davam edir. Mənə nəqliyyat naziri tərəfindən verilən məlumata görə, biz nəzərdə tutduğumuz tikintilərdən başqa, yeni körpülər və yol ötürücüləri tikməliyik. İndi bu 9 yerdə nəzərdə tutulub, gələcəkdə yəqin ki, başqa yerlərdə də olmalıdır.

Elə etməliyik ki, tam şəkildə Bakının nəqliyyat problemini həll edək, insanların canını tıxaclardan qurtaraq. Bu məsələ təkcə körpülərin, yol ötürücülərinin tikintisi ilə məhdudlaşmır. Bütövlükdə, Bakının nəqliyyat sistemi yenilənməlidir, ən müasir səviyyəyə çatmalıdır. Nəqliyyat naziri müxtəlif ölkələrdə olmuşdur. Bu yaxınlarda Koreyada olmuş, onların təcrübəsi ilə maraqlanmışdır. Biz ən müasir sistemi

burada tətbiq etməliyik. Yeni yollar, yol ötürücüləri, işıqforlar, nəzarət sistemi, tənzimləmə sistemi, şəhər nəqliyyatı sisteminin tənzimlənməsi - bütün bunlar vahid bir mexanizmdir. Əgər biz sadəcə yolları, körpüləri tiksək, bu, məsələnin həlli deyildir. Ona görə biz bu məsələyə əsaslı yanaşmalıyıq və dünyada mövcud olan ən müsbət praktikanı Azərbaycanda tətbiq etməliyik. 2007-ci ildə bu işlər başlanmalıdır.

Digər sahələrdə də 2007-ci ildə böyük işlər görülməlidir. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, qeyri-neft sektorunun inkişafına diqqət azalmamalıdır və azalmır. Əlbəttə ki, 2007-ci ildə iqtisadiyyatın ümumi çəkisində qeyri-neft sektorunun həcmi istər-istəməz azalacaqdır. Ona görə ki, neft, qaz hasilatının artımı gözlənilir. Biz qeyri-neft sektorunu nə qədər inkişaf etdirsək, yenə də ona çata bilməz. Çünki Azərbaycanda gələn il təxminən 45-50 milyon ton neft hasilatı gözlənilir və iqtisadiyyatımızın ümumi göstəricilərinə baxanda, əlbəttə, görəcəyik ki, qeyri-neft sektorunun payı aşağı düşübdür. Ancaq həcmi artacaq və kəskin şəkildə artmalıdır. Neft gəlirlərindən elə səmərəli istifadə etməliyik ki, qeyri-neft sektoru daha da çiçəklənsin. Bu meyil artıq var və növbəti illərdə daha da sürətlə davam edəcəkdir.

2007-ci ildə ekoloji proqramlar həyata keçiriləcəkdir. Keçən il biz geniş ekoloji proqram qəbul etdik. Orada bütün vəzifələr öz əksini tapıbdir. Maliyyə mənbələri də mövcuddur. Sadəcə olaraq, qısa müddət ərzində ekoloji vəziyyətin yaxşılaşması istiqamətində işlər görülməlidir. Xüsusilə Bakıda və Abşeron yarımadasında. Çünki ən ağır ekoloji vəziyyət məhz buradadır. Azərbaycanın bölgələrində ekoloji vəziyyət çox yaxşıdır. Siz də, hamımız bölgələrdə olanda görürük ki, oranın havası da təmizdir, adam rahat nəfəs alır. Amma Bakıya qayıdanda görürük ki, havası ağırdır. Bu da təbiidir. Çünki böyük şəhərdir, həm neft-qaz mədənləri, həm tıxaclar, maşınların sayının artması havanı korlayır. Ona görə ilk və əsas diqqət Bakı və Abşeronu yönəldilməlidir və biz burada nə lazımdırsa, onu da etməliyik. Heç bir vəsaitin ayrılmasında məhdudiyət olmamalıdır, əksinə, mən sizə deyirəm və tələb edirəm ki, ekoloji vəziyyətin sürətlə, maksimum dərəcədə yaxşılaşması üçün tədbirlər görülməlidir.

Bununla bərabər, Bakını içməli su ilə təmin etmək üçün 2007-ci ildə Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri tikilməyə başlanacaqdır. Bu da çox böyük infrastruktur layihəsidir, böyük sosial layihədir. Çünki bu kəmərin tikintisinə sərf olunan vəsait heç vaxt büdcəyə qayıtmayacaqdır. Heç vaxt! Sadəcə olaraq, bu, bizim borcumuzdur ki, Bakı sakinləri içməli su ilə təmin olunsunlar, fasilələr aradan götürülsün. Bu, çox təmiz sudur və onun kimyəvi analizi də keçirilmişdir.

İnsanın sağlamlığı üçün çox yararlı sudur. 2007-ci ildə tikintiyə başlayırıq və 2008-ci ildə tamamlamalıyıq. Mən dekabr ayında Sumqayıtda borular istehsal edən zavodda da olmuşam, görmüşəm, çox böyük nəhəng müəssisədir. Ancaq yenə də deyirəm, biz bunu, sadəcə olaraq, insanların sosial problemlərinin həlli üçün, içməli su ilə təmin etmək üçün nəzərdə tutmuşduq. Amma çox yaxşı ki, bizim iş adamlarımız dərhal bunu görərək, gözəl müəssisə yaradıblar və mənə verilən məlumata görə, 15 milyon dollar vəsait qoyublar. İndi Azərbaycanda plastik borular istehsal olunur və pul Azərbaycandan getməyəcək, yerli istehsal bundan fayda götürəcəkdir. Gələcəkdə buna bənzər başqa layihələr də olacaq, o müəssisə yaşayacaq, başqa ölkələrdə iş görəcəkdir. Yəni baxın, Azərbaycanda bizim bu layihəmizin nəticəsi olan artıq yeni istehsal sahəsi yaradılır.

Bununla bərabər, Samur-Abşeron kanalının tikintisi davam etməlidir, Taxtakörpü su anbarının tikintisi yəqin ki, başlanmalıdır. Bunun da Azərbaycanın su ehtiyatlarının səmərəli istifadəsində çox mühüm rolu vardır. Bu layihə də böyük vəsait tələb edir. Bir hissəsini biz öz hesabımıza edirik, bir hissəsini kreditlər hesabına. Ancaq onu da demək istəyirəm ki, bu vəsait də qayıtmayacaqdır. Körpülərə, yolların salınmasına ayrılan vəsait də qayıtmayacaqdır. Yəni bütün bunları biz edirik ki, Azərbaycan vətəndaşları rahat yaşasınlar, onların bütün tələbatları ödənilsin və Azərbaycanda yaradılan infrastruktur dünyanın ən yüksək standartlarına cavab versin.

2007-ci ildə mədəniyyət sahəsində çox böyük işlər görülməlidir. Verilən göstərişlərə əsasən, bir sıra mədəniyyət ocaqlarının yenidən qurulması, təmiri, tikintisi nəzərdə tutulur. Güman edirəm ki, 2007-ci ildə Tarix və Ədəbiyyat muzeylərinin təmir-bərpa işləri ən yüksək səviyyədə başa çatacaqdır. Eyni zamanda, İncəsənət Muzeyində, Muzey Mərkəzində təmir işləri başlanacaqdır. İstiqlal Muzeyi yaradılması haqqında mən Sərəncam imzalamışam. Artıq variantın ilkin təklifləri verilməlidir. Azərbaycanda xalça muzeyi tikiləcəkdir. Bu vaxta qədər olmamışdır. Bizim xalça muzeyimiz Muzey Mərkəzində, keçmiş Lenin Muzeyində yerləşir. Mən oraya gedəndə çox ürəkaçını ilə baxırdım, çünki bizim milli sərvətimiz olan xalçalar elə vəziyyətdə saxlanılır. Ona görə qərar qəbul edilmişdir ki, Muğam Mərkəzi ilə üz bəz, Bakının gözəl yerində ən müasir, gözəl xalça muzeyi tikilsin. Onun ilkin layihəsi hazırdır, 2007-ci ildə işlər başlanmalıdır. Teatrların bərpası nəzərdə tutulubdur. Bizim teatrlarımızda da çoxdandır ki, təmir işləri aparılmır, aparılrsa da, aşağı səviyyədə idi. Mən istəyirəm ki, teatrlarımız ən yüksək səviyyədə olsun. Bu

məqsədlə Azərbaycan Dövlət Dram Teatrı, Opera və Balet Teatrı, Heydər Əliyev adına Saray, Rus Dram Teatrı, Gənc Tamaşaçıları Teatrı, Kukla Teatrı ən yüksək səviyyədə təmir olunacaqdır. Uzun illər fəaliyyətsiz qalan Yaşıl teatr da 2007-ci ildə öz fəaliyyətini bərpa edəcəkdir. Mən keçən il vəziyyətlə tanış oldum, müvafiq göstərişlər verdim, indi orada təmir-bərpa işləri aparılır. Uzun illər bakılıların ən sevimli yerlərindən biri olan Yaşıl teatr yararsız vəziyyətdə idi. Biz gərək onu ən yüksək səviyyədə, faktik olaraq, yenidən yaradaq və yay mövsümünə qədər Yaşıl teatr işə başlamalıdır.

İdman sahəsində yeni komplekslərin tikintisi davam edəcəkdir. 2007-ci ildə 17 rayonda idman kompleksinin tikintisi aparılmalıdır. Eyni zamanda, Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksində ən yüksək səviyyədə təmir-bərpa işlərinə başlanıb, ilin ortalarında başa çatacaqdır. Biz bu il nəhayət ki, Mingəçevir avarçəkmə bazasının bərpasına da başlayırıq.

Əlbəttə ki, bunlar görülməli işlərin çox cüzi bir hissəsidir. Nə qədər məktəb, xəstəxana tikiləcəkdir. Məktəb tikintisi, bütün bölgələrdə Neft Şirkəti tərəfindən müasir xəstəxanalar tikintisi davam edəcəkdir. Bütün bunları, görülməli və görülməli işləri sadalamaq üçün, yenə də deyirəm ki, bəlkə saatlarla vaxt lazımdır. Başlıca məsələ ondan ibarətdir ki, bütün bunların əsasında düşünülmüş hesablamalar, proqramlar var, vəsait mənbəyi var. Sadəcə olaraq, sizdən asılıdır ki, bunları vaxtılıq-vaxtında, yüksək səviyyədə təmin edəsiniz və 2007-ci ildə qarşımıza qoyduğumuz bütün vəzifələr həyatda öz əksini tapmalıdır. Mən əminəm ki, 2007-ci ildə Azərbaycanın iqtisadiyyatı daha da sürətlə inkişaf edəcək, siyasi proseslər müsbət istiqamətdə davam edəcəkdir. Azərbaycan dünyadakı mövqelərini möhkəmləndirəcək və Azərbaycan xalqı yaxşı, firavan yaşayacaqdır. Sağ olun.

Xalq qəzeti, 23 yanvar 2006-cı il

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir**
(13 aprel 2007-ci il)

Aprelin 13-də Prezident sarayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclası ilin birinci rübünün yekunlarına həsr olunur. Son illər ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatında müşahidə olunan müsbət meyillər 2007-ci ilin birinci rübündə də davam edir. İqtisadiyyatımız çox yüksək sürətlə artır. Son üç ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı dünyada analoqu olmayan sürətlə artmışdır - 2005-ci ildə 26 faiz, 2006-cı ildə 35 faiz. 2007-ci ilin birinci rübündə isə Azərbaycanda ümumi daxili məhsul istehsalı təxminən 40 faiz artmışdır. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatlar öz səmərəsini verir və bizim müəyyən etdiyimiz bütün proqramlar vaxtlı-vaxtında icra olunur. Bir daha demək istəyirəm ki, bu yüksək göstəricilər heç bir başqa ölkədə müşahidə edilmir. İnkişaf etmiş ölkələrdə ümumi daxili məhsul, adətən, 3-4 faiz artır, keçmiş Sovet İttifaqının respublikalarında, yəni postsovet məkanında isə orta hesabla təxminən 7-8 faiz artım var. Azərbaycanda isə artım çox böyükdür və bu, bizə imkan verir ki, öz iqtisadi potensialımızı daha da möhkəmləndirək.

Sevindirici haldır ki, eyni zamanda, sənaye istehsalı da artır və birinci rübdə təxminən 39 faiz təşkil edir. Bu, bizim sənaye potensialımıza çox böyük dəstəkdir.

Bununla bərabər, insanların həyat səviyyəsi yaxşılaşır. Birinci rübdə orta əmək haqqı 163 manat, yəni 190 dollar təşkil etmişdir və ilin sonuna qədər 200 dollardan çox olacaqdır. Yəni artıq bu, yaxşı göstəricidir. Nəzərə alsaq ki, gələcəkdə Azərbaycana çox böyük gəlirlər daxil olacaq, əlbəttə, orta əmək haqqı daha da artırılacaqdır. Birinci rübdə insanların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün çox böyük tədbirlər görülmüdü. Büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışanların maaşları 25-50 faiz artıb. Minimum əmək haqqı yanvar ayında 50 manata çatdırılıb. İndi Azərbaycanda orta pensiya 60 manat, yəni 70 dollar təşkil edir. Əlbəttə ki, bu bizi tam şəkildə qane edə bilməz. Ancaq nəzərə alsaq ki, bir neçə il bundan əvvəl həm minimum əmək haqqı, həm də pensiyalar çox aşağı səviyyədə idi, bugünkü nailiyyətlər bizi, əlbəttə, çox sevindirir. Biz bundan sonra da çalışacağıq ki, Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatlar, görülən işlər ilk növbədə, insanların sosial vəziyyətinə təsir göstərsin.

Sosial məsələlərin həlli bizim üçün prioritet xarakter daşıyır. Bilirsiniz ki, indi artıq ünvanlı sosial yardım proqramı icra edilir, 55 min ailə bu proqramla əhatə olunub və hər bir ailəyə orta hesabla təxminən 70 dollar səviyyəsində yardım göstərilir. Bu da çox böyük proqramdır. Bunun üçün çox böyük təşkilatçılıq işləri də görülməli, müəyyən olunmalı idi ki, bu proqrama kimlər daxil olunmalıdır. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda ayrı-ayrı, heç də kasıb olmayan vətəndaşlar da özlərini bu proqrama daxil etməyə çalışmışlar. Ona görə burada çox ciddi nəzarət olmalıdır. Əlbəttə, meyarlar gözlənilməlidir ki, məhz ehtiyacı olan insanlar bu proqrama daxil edilsinlər.

Bütövlükdə, Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi kəskin şəkildə aşağı düşüb və bu da çox sevindirici haldır. Dünya praktikasından bilirəm ki, neftlə zəngin ölkələrdə və böyük neft hasilatına nail olan ölkələrdə heç də həmişə yoxsulluq aşağı düşmür. Əksinə, bəzi hallarda o ölkələrdə təbəqələşmə prosesi gedir, zənginlər daha da zənginləşir, kasıblar daha da kasıblaşır. Azərbaycanda isə biz bunun tam əksini görürük. Azərbaycanda orta sinif formalaşır, yoxsulluğun səviyyəsi, kasıbların sayı aşağı düşür. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda neft-qaz əməliyyatları nəticəsində əldə edilən gəlir cəmiyyətdə ədalətli və çox şəffaf şəkildə bölünür. Bu məqsədlə bir neçə il bundan əvvəl Azərbaycan Şəffaflıq təşəbbüsünə qoşulmuşdur. Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən verilən qiymətə görə, biz bu təşəbbüsdə qabaqcıl yerdəyik və bizim təcrübəmiz başqa ölkələrdə də öyrənilir və tətbiq edilir.

Bizim valyuta ehtiyatlarımız hazırda 4 milyard 100 milyon dollar təşkil edir. Bu da çox böyük məbləğdir və növbəti illərdə burada da kəskin artım olacaqdır. Çünki hazırda bizim neft-qaz əməliyyatlarımız ilkin mərhələdədir, gələcəkdə çox böyük gəlirlər daxil olacaq və əlbəttə, onlar da çox şəffaf şəkildə Neft Fondunda yerləşdiriləcəkdir.

Əhalinin pul gəlirləri birinci rübdə 33 faiz təşkil etmişdir və bu da çox gözəl göstəricidir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, birinci rübdə inflyasiyanın səviyyəsi qalxmışdır və bu, bizi çox narahat edir. İnflyasiya 16 faizə qalxmışdır. Hesab edirəm ki, bu, müvəqqəti bir haldır. İkinci rübdə və ümumiyyətlə, ilin sonuna qədər biz inflyasiyanı berrəqəmli səviyyədə saxlaya biləcəyik. Ancaq buna baxmayaraq, əhalinin pul gəlirləri 33 faiz, yəni inflyasiyaya nisbətdə iki dəfə çox artmışdır. Bu, onu göstərir ki, real artım çox güclüdür və insanların sosial müdafiəsi məsələləri də öz həllini tapır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı uğurla icra edilir. 2003-cü ilin oktyabr ayından indiyə qədər 535 min yeni iş yeri açılmışdır ki, bunların da tam əksəriyyəti daimi iş yerləridir. Yeni iş yerlərinin 83 faizi regionlarda açılmışdır. Bu da regionların həyatında öz əksini tapır. Mən də mütəmadi qaydada bölgələrdə oluram və gözəl abadlıq-quruculuq işlərinin getdiyini görürəm. Yeni müəssisələr açılır, yollar çəkilir, rayonlar abadlaşır, müasir görkəm alır.

Əsas məqsəd odur ki, biz kənd ilə şəhər arasında fərqi azaldaq, eyni zamanda, rayonlardan böyük şəhərlərə miqrasiya meyillərini də gərək dayandıraq. Faktik olaraq, biz buna nail olmuşuq. Bunu davamlı etmək üçün ilk növbədə, rayonlarda bütün sosial infrastruktur yeniləşməlidir. Biz də bunu edirik. İndi hər bir bölgədə müasir diaqnostika-müalicə mərkəzi tikilir. Hər bir bölgədə məktəblər, digər sosial obyektlər, idman kompleksləri tikilir. Bölgələrdə enerji təchizatı xeyli dərəcədə yaxşılaşdır. Yəni, bütün sosial infrastruktur və iş yerləri olduğu təqdirdə, əlbəttə ki, insanlar böyük şəhərlərə miqrasiya etməyəcəklər.

2007-ci ilin birinci rübündə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri artıq tam gücü ilə işləməyə başlamışdır. Biz görürük ki, kəmərin istismara verildəndən sonra qısa müddət ərzində tam gücü ilə işləyir. Bu, böyük tarixi nailiyyətdir, bizim böyük uğurumuzdur və bu kəmərin fəaliyyətinə şübhə ilə yanaşanlara gözəl cavabımızdır. Yəqin xatırlayırsınız, bəzi xarici ölkələrin mətbuatında belə bir informasiya gedirdi ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinə doldurmaq üçün mütləq başqa ölkələrin nefti lazımdır, Azərbaycanın kifayət qədər neft ehtiyatları yoxdur. Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmaq, aldatmaq istəyir. Ancaq biz həmişə deyirdik və bu gün də sübut edirik ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri Azərbaycan nefti üçün tikilibdir. Azərbaycan nefti artıq çox rahat şəkildə dünya bazarlarına çatdırılır və gündəlik gücü bir milyon barrel olan kəmərin indi gündə bir milyon barrel neft nəql edir. Bu o deməkdir ki, 2008-ci ildə Azərbaycan 50 milyon ton neft ixrac edəcəkdir. 2007-ci ildə isə Azərbaycanda ümumi neft hasilatı 42-43 milyon ton olacaq və bu da çox böyük həcmdir.

2007-ci ilin birinci rübündə digər tarixi hadisə baş vermişdir. “Şahdəniz” yatağından çıxarılan Azərbaycan qazı Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri vasitəsilə ixrac edilməyə başlamışdır. Bu da çox böyük nailiyyətdir. Azərbaycan artıq təkcə neft ölkəsi deyil, həm də qaz ölkəsidir. Bizim çox böyük qaz ehtiyatlarımız var. Bu yaxınlarda Dövlət Neft Şirkətindən mənə verilən məlumata görə, təkcə “Şahdəniz” yatağında artıq təsdiq olunmuş qaz ehtiyatları 1 trilyon 200 milyard kubmetrdir. Yəni bu, artıq xarici şirkətlər tərəfindən də təsdiqlənir. Baxmayaraq ki, ilk illərdə xarici şirkətlər daha da təvazökar rəqəmlər üzərində dayanmışdılar. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin mövqeyi isə həmişə elə olub ki, “Şahdəniz” qaz yatağında minimum 1 trilyon kubmetr qaz ehtiyatı vardır. Artıq biz görürük ki, bu ehtiyat 1 trilyon 200 milyard kubmetrdir. Əgər Azərbaycan ancaq öz daxili tələbatını təmin etsə, yəni fərz edək ki, qazı ixrac etməsə, bu, bizə 100 ilə kifayət edəcəkdir. Bu baxımdan Azərbaycan özünü təbii ehtiyatlarla ən çox təmin edə bilən ölkəyə çevrilir.

Nəzərə alsaq ki, bizim başqa yataqlarda da qaz ehtiyatlarımız var, xüsusilə Azəri-Çıraq yataqlarında “dərin qaz” adlandırılan qaz layları var. Orada qaz ehtiyatları, ən azı, 300 milyard kubmetrdir. Şübhəsiz ki, başqa yataqlarda da qaz ehtiyatlarımız vardır. Bu, Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyini uzun illər, onilliklər ərzində təmin edəcək və Azərbaycanı qaz ixrac edən ölkəyə çevirəcəkdir. Artıq biz buna nail ola bilmişik. Düzdür, ilin əvvəlində hələ ki, qaz hasilatını daxildə bizi təmin edə biləcək səviyyəyə çatdıra bilməmişik. Ona görə, bir növ xarici idxaldan asılı idik. Amma idxal dayanandan sonra biz gördük ki, Azərbaycan zərər qədər də zərər çəkmədi. Biz sübut etdik ki, özümüzü istənilən yolla təmin edə biləcəyik. Nəinki özümüzü, hətta qıç aylarında problemlərlə üzləşən dost Gürcüstan xalqını da qazla təmin etdik və oraya da qaz verdik. İndi isə “Şahdəniz” yatağından çıxan qaz artıq Gürcüstan bazarına daxil olur və yaxın zamanlarda Türkiyəyə də daxil olacaqdır. Ondan sonra isə Avropa bazarlarına göndəriləcəkdir.

Bizim region ölkələri ilə, Avropa ölkələri ilə bu sahədə münasibətlərimizi tənzimləyən müxtəlif sazişlər var. Eyni zamanda, keçən ilin noyabr ayında Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında memorandum imzalanmışdır. Bu ilin birinci rübündə Amerika ilə Azərbaycan arasında da buna bənzər sənəd - enerji təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumu imzalanmışdır.

Əlbəttə, bütün bunlar Azərbaycanın imkanlarını çox böyük dərəcədə artırır. İlk növbədə, bizim iqtisadi vəziyyətimiz daha da yaxşı olacaqdır. Biz xaricə nəql edilən neft və qazın satışından milyardlarla dollar vəsait əldə edəcəyik. Şübhəsiz ki, indiki zamanda enerji məsələləri dünya siyasəti gündəliyinin, demək olar, birinci məsələləri sırasına daxil olubdur. Ona görə də bizim siyasi çəkimiz də artacaq və artır. Biz də bunu görürük. Azərbaycanın müstəqil, çox açıq siyasəti, cəsarətli addımları o cümlədən məhz bu amilə söykənir.

Bizim iqtisadi, siyasi gücümüz var, Azərbaycan regionda lider dövlətdir. Bizim iştirakımız olmadan regionda heç bir məsələ həll olunmur və Azərbaycanın çəkisi, önəmi getdikcə artacaqdır. Biz uğurlu iqtisadi islahatlar aparmışıq. Regional əməkdaşlıq sahəsində bir çox hallarda təşəbbüskarlıq göstəririk və ölkəmiz hərtərəfli inkişaf edir. O cümlədən siyasi islahatlar və bütün başqa məsələlər də öz həllini tapır.

Çox simvolik, rəmzi xarakter daşıyan hal odur ki, birinci rübdə neftdən əldə olunan gəlirlər hesabına Neft Fondu tərəfindən maliyyələşən Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin tikintisinə başlandıq. Yəni, o kəmərin təməli qoyuldu. Bu, doğrudan da rəmzi xarakter daşıyır: neftdən əldə olunan gəlirlər Bakını içməli su ilə, keyfiyyətli su ilə təmin etmək üçün istifadə olunur. Ümid edirəm ki, gələnlə biz bu kəmərin istifadəyə verilməsinə nail olacağıq və beləliklə, Bakının su problemləri aradan qaldırılacaqdır. Uzun illər ərzində bu layihə müzakirə olunurdu. Çünki oradakı böyük su mənbələri hələ çoxdan aşkar edilmişdi. Ancaq maddi imkanlarımız yox idi ki, bu işlərə başlayaq. Kreditlər axtarırdıq. Bilirsiniz ki, bu, neft sektoru deyil ki, banklar istənilən məbləğdə kreditlər versinlər. Adətən, bu sahəyə kreditlər verilmir. Ancaq indi artıq bizə kredit lazım deyil, biz öz pulumuzla, Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına bu kəmərin tikintisinə nail olacağıq. Bu layihə sırf sosial xarakter daşıyır, bunun heç bir iqtisadi önəmi yoxdur. O kəmərin tikintisinə qoyulan vəsait, bəlkə də, yüz illər sonra da qayıtmadı. Ancaq biz bunu edirik ki, insanları narahat edən problemlər aradan qaldırılsın.

Bütövlükdə, biz öz iqtisadi potensialımızı ölkənin sosial məsələlərinə yönəldirik. Azərbaycanda yüzlərlə məktəb tikilir. Son üç il ərzində 800-ə qədər məktəb onlarca xəstəxana, poliklinika, tibb məntəqəsi tikilib, körpülər, yollar salınır. Yəni bütün bu görülən işləri sadalamaq üçün saatlarla vaxt lazım olar. Əsas odur ki, biz bütün istiqamətlərdə inamla irəliləyirik və hər sahədə düşünülmüş proqramlarımız var. Bunun da əsası bizim iqtisadi gücümüzdür. Uğurlu iqtisadi inkişaf, Heydər Əliyevin neft strategiyasının davam etməsi ilə təmin edirik.

2007-ci ilin birinci rübü tarixi hadisələrlə çox zəngin olubdur. Onlardan biri də Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisinə dair əldə olunmuş razılaşmalar. Fevral ayında Tbilisidə Gürcüstan, Azərbaycan prezidentləri və Türkiyənin Baş naziri üçtərəfli Saziş imzalamışlar. Bilirsiniz ki, bu layihə də uzun illər ərzində müzakirə olunurdu. Biz Avropa İttifaqı ilə, digər qurumlarla, beynəlxalq maliyyə qurumları ilə bunu müzakirə etmişdik. Ancaq bu layihəyə də kredit tapmaq məsələsi çox çətinləşmişdi. Bunun başqa səbəbləri var, burada iqtisadi amillərdən söhbət getmir. Çünki iqtisadi cəhətdən bu dəmir yolunun tikintisi çox səmərəlidir. Sadəcə, ermənipərəst qüvvələr və dünyadakı erməni lobbisi bu məsələyə müdaxilə edərək, beynəlxalq maliyyə qurumlarını bu işdən çəkindirmişdir. Təəssüflər olsun ki, bəzi ölkələri, bizim tərəfdaşlarımızı və beynəlxalq təşkilatları da bu işdən çəkindirmişdir. Halbuki, bu, birinci növbədə regional əməkdaşlıq üçün çox önəmli bir layihədir. İkinci növbədə, bu, Tarixi İpək yolunun bərpasıdır. Üçüncü növbədə, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft, qaz kəmərlərinin məntiqi davamıdır. Dördüncü növbədə, bu, Azərbaycanı Türkiyə ilə, Avropanı Asiya ilə birləşdirən dəmir yoludur, yeni bir nəqliyyat dəhlizidir.

Bütün bu amillər bir yana, bir tərəfdən də, guya ki, bu, Ermənistanı təcrid etmə planlarıdır. Əfsuslar olsun ki, onların fikirləri bizim tərəfdaşlarımıza təsir göstərmişdir. Ancaq Azərbaycan bu gün bütün regional məsələləri özü həll edə bilər və biz də Gürcüstan hökumətinə 200 milyon dollar həcmində kreditin ayrılmasına qərar verdik. Bu kreditin hesabına Gürcüstanda dəmir yolunun tikintisi təmin ediləcəkdir. Bir daha demək istəyirəm ki, əgər beynəlxalq maliyyə qurumları bu məsələdə iştirak etsəydi, biz şad olardıq. Şad olardıq ki, Avropa İttifaqı, bizim tərəfdaşlarımız, böyük ölkələr bu məsələdə iştirak edəydi. Ancaq nə edək ki, erməni lobbisinin təsiri buna imkan vermədi. Amma buna baxmayaraq, bir daha demək istəyirəm ki, biz öz bildiyimizi edirik və edəcəyik.

O ki qaldı Ermənistanı təcrid etmə planlarına, Ermənistan beynəlxalq layihələrdən özü-özünü təcrid etmişdir. Bizim mövqeyimiz belədir və mən bunu bir daha bəyan etmək istəyirəm ki, biz regional layihələrdə Ermənistanın iştirakına heç vaxt imkan verməyəcəyik. Ermənistan artıq iqtisadi, nəqliyyat baxımından dalana çevrilibdir. Ermənistanın işğalçı siyasəti, qonşulara qarşı təcavüzkar siyasəti bu ölkəni,

faktik olaraq, bütün layihələrdən təcrid edibdir. Əgər təcriddən söhbət gedirsə, o zaman Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft, qaz kəmərləri də Ermənistandan yan keçir. Nədənsə, beynəlxalq maliyyə qurumları və bu layihələrə müsbət yanaşan ölkələr o zaman bizim qarşımızda belə şərt qoymamışdılar ki, kəmərlər mütləq Ermənistandan keçməlidir. Bunun da səbəbi aydındır. Çünki bizim neftimiz, qazımız o ölkələrə lazımdır. Ancaq bizim dəmir yolumuz da o ölkələrə lazım olacaqdır. Lakin bunlar, ilk növbədə, Azərbaycana lazımdır və biz bütün siyasətimizi bu amil, Azərbaycanın milli maraqları üzərində qururuq. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum, Bakı-Tbilisi-Qars layihələri Azərbaycanın milli maraqlarına xidmət edir. Belə olan halda, heç bir xarici təzyiq yaxud da ki, xaricdən gələn mesajlar bizim iradəmizə təsir göstərə, bizi yolumuzdan döndərə bilməz.

O ki qaldı Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə, biz hesab edirik ki, əgər Ermənistan rəhbərliyi konstruktivlik nümayiş etdirərsə, bu məsələ öz həllini tapa bilər. Bizim mövqeyimiz birmənalıdır və beynəlxalq birlik tərəfindən dəstəklənir: Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunmalıdır və işğalçı qüvvələr işğal edilmiş torpaqlarımızdan qeyd-şərtsiz çıxmalıdır, etnik təmizləmədən əziyyət çəkmiş soydaşlarımız öz torpaqlarına qayıtmalıdır. Çox müsbət haldır ki, danışıqlar Praqa prosesi çərçivəsində məhz bu formatda aparılır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bütün dünya ölkələri tərəfindən tanınıb, dəstəklənib, Dağlıq Qarabağda keçirilən qanunsuz referendum bütün dünya birliyi tərəfindən pislənibdir. Amerika, Fransa, Rusiya, Türkiyə, Avropa İttifaqı, Avropa Şurası, İslam Konfransı Təşkilatı, bütün ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar bunu pislədilər. Nə üçün? Çünki, bu, qanunsuzdur.

Çünki Dağlıq Qarabağ Azərbaycan torpağıdır və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən Azərbaycan torpağı kimi tanınır. Ona görə danışıqların məhz bu istiqamətdə aparılması, əlbəttə ki, bizim diplomatik və siyasi uğurumuzdur. Ümid etmək istəyirəm ki, Ermənistan tərəfi də bunu başa düşəcək və özünü bu çıxılmaz vəziyyətdən çıxaracaqdır.

Bəzi hallarda Ermənistanın rəsmiləri həm öz ölkəsinin ictimai rəyinə təsir etmək üçün, yaxud da beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmaq üçün müxtəlif uydurmalar irəli sürürlər ki, Qarabağa müstəqillik veriləcək, Dağlıq Qarabağ öz taleyini özü müəyyən edəcəkdir. Bütün bunlar yalandır və əgər belə olsaydı, o zaman Ermənistan tərəfi xahiş etməzdi ki, onlarda keçiriləcək parlament seçkilərinə qədər danışıqlar aparılmasın. Əgər danışıqlar formatı və danışıqların gedişatı onları qane edirsə və onların xeyrinədirsə, nə üçün onda bizdən bu fasiləni istəyiblər? Əksinə, əgər doğrudan da danışıqlar onların xeyrinədirsə, öz daxili vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün israr etməlidirlər ki, gələn tezləklə bu danışıqları sürətləndirək. Onlar dedilər ki, gələn danışıqları hələlik dayandıraq, çünki bu, bizim daxili vəziyyətimizə mənfi təsir göstərə bilər. Yəni bu, özlüyündə onu göstərir ki, danışıqlar hansı prinsiplər ətrafında gedir. Mən də detallara getmək istəmirəm. Çünki danışıqlar məxfi xarakter daşıyır. Halbuki, bəzi məqamlar artıq ictimaiyyət üçün də bəllidir. Bir şeyi deyə bilərəm ki, heç vaxt Dağlıq Qarabağa müstəqillik verilməyəcək, heç vaxt Dağlıq Qarabağ Ermənistana birləşməyəcəkdir. Əgər ermənilər öz müqəddəratını təyin etmək istəyirlərsə, onların artıq öz dövləti var - Ermənistan. Erməni xalqı öz müqəddəratını təyin edibdir. Əgər Dağlıq Qarabağda yaşayanlar da öz müqəddəratını təyin etmək istəyirlərsə, onlar buyurub, Ermənistana - Azərbaycanın tarixi torpaqları üzərində qurulan bir dövlətə köçə bilərlər.

Bir sözlə, Azərbaycanda həm iqtisadi, həm siyasi sahədə aparılan islahatlar, qazanılan uğurlar bizdə nikbinlik hissi oyadır. Eyni zamanda, Azərbaycanda siyasi proseslər də çox müsbət istiqamətdə gedir. İctimai-siyasi proseslər demək olar ki, iqtisadi və siyasi islahatların nəticəsidir. Belə olan halda, Azərbaycanda istənilən məsələ həll edilə bilər və siyasi iradəmiz, proqramlarımız bizi bütün bu işlərə yaxınlaşdırır.

İndi isə müzakirələrə keçək. Söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

MALİYYƏ NAZİRİ SAMİR ŞƏRİFOVUN ÇIXIŞI

Maliyyə naziri SAMİR ŞƏRİFOV çıxışında bildirdi ki, bu ilin birinci rübündə sosial-iqtisadi xətt uğurla davam etdirilmişdir. Bu dövrdə investisiya qoyuluşları 12,3 faiz artmış, valyuta ehtiyatları 4,1 milyard dollar olmuşdur. Azərbaycandakı iqtisadi inkişafı xarici maliyyə qurumları da təsdiqləyir. İlin birinci rübündə büdcənin mədaxili 1 milyard 88 milyon manat, xərcləri isə 834 milyon manat olmuşdur. Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlər davam etdirilmişdir. Kənd təsərrüfatı sahəsinə 80 milyon manat subsidiya ayrılmışdır. Hazırda dövlət büdcəsinin dürüstləşdirilməsi məsələləri başa çatmaqdadır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi xətt, 2007-ci ilin birinci rübündə ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişafı, Azərbaycan xalqının rifah halının yüksəldilməsi, ölkəmizin beynəlxalq münasibətlərində mövqeyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm irəliləyişi təmin etmişdir. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə, ümumi daxili məhsulun 39,7 faiz səviyyəsində artım əldə edilmiş, bütün maliyyə mənbələri hesabına investisiya qoyuluşu 12,3 faiz, orta aylıq əmək haqqı 26,2 faiz, pullu xidmətlərin həcmi 37,6 faiz, əhalinin banklardakı əmanətləri 61,8 faiz artmışdır.

2007-ci ilin birinci rübündə əldə edilən siyasi-iqtisadi nailiyyətlər sırasında 2007-ci il fevralın 7-də Azərbaycanın, Gürcüstanın və Türkiyənin dövlət və hökumət başçıları tərəfindən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi haqqında sazişin imzalanması müstəsna yer tutur. Azərbaycandan Türkiyəyə birbaşa dəmir yolu əlaqəsinin yaradılmasına xidmət edəcək, dövlətimizin geostrateji və iqtisadi, kommersiya maraqlarını təmin edəcək bu transmilli layihənin xaricdən maneyələrə baxmayaraq, ərsəyə gəlməsi ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin ardıcıl söyləri, diplomatik məharəti və siyasi iradəsi nəticəsində mümkün olmuşdur.

Ölkəmizdəki siyasi sabitliyi və iqtisadi nailiyyətləri xarici qurumlar da yüksək qiymətləndirir. Bunları əsas götürərək, FİS Beynəlxalq Reyting Agentliyi tərəfindən 2007-ci ilin fevralında Azərbaycan Respublikasının kredit reytingi bir pillə artırılmış və BB+ səviyyəsinə çatdırılmışdır. Həmin kredit reytingi beynəlxalq maliyyə icmasının etimadının ölkəmizə daha da artması göstəricisi olmaqla yanaşı, borclanma qabiliyyətinin artırılmasına, hökumət və ölkəmizin iri şirkətləri tərəfindən beynəlxalq maliyyə bazarlarında borclanma məqsədi ilə qiymətli kağızların emissiyası üçün zəruri şəraitin yaradılmasına və beləliklə, Azərbaycanın beynəlxalq kapital bazarına çıxışının asanlaşdırılmasına əlverişli şərait yaradacaqdır.

Birinci rübün büdcə göstəricilərində də yüksək dinamika müşahidə olunmuşdur. Cari ilin birinci rübündə dövlət büdcəsinin mədaxili 1 milyard 88 milyon manat və ya 96,9 faiz yerinə yetirilməklə 2006-cı ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 400,4 milyon manat və ya 58,3 faiz çox olmuşdur. Təsdiq olunmuş mədaxil proqnozuna Vergilər Nazirliyi tərəfindən 94,7 faiz, yaxud, ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 364,5 milyon manat və ya 87,6 faiz çox, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən 101,7 faiz və ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 40,2 milyon manat çox və ya 31,8 faiz çox əməl edilmişdir.

Dövlət Neft Fondundan büdcəyə proqnoza nəzərdə tutulduğu həcmdə, yəni 112,5 milyon manat vəsait köçürülmüşdür. Büdcə təşkilatlarının büdcədən kənar vəsaitləri üzrə büdcəyə 20 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da ötən ilin həmin dövrünə nisbətən 1,7 milyon manat çoxdur. Dövlət büdcəsinin xərcləri 834 milyon manat və ya 74,1 faiz icra edilməklə, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 170 milyon manat, yaxud 25,6 faiz çox olmuşdur. 2006-cı ilin eyni dövrü ilə müqayisədə sosial müdafiə və sosial təminatı xərcləri 127,5 faiz, mədəniyyət xərcləri 48,6 faiz, səhiyyə xərcləri 35,1 faiz, təhsil xərcləri 23,7 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərcləri 22,3 faiz, kənd təsərrüfatı xərcləri 8 faiz artımla icra edilmişdir. Cari ilin birinci rübündə xərclərin 38,7 faizi, yaxud 323,1 milyon manatı sosialyönümlü tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir ki, bu da 2006-cı ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 122,2 milyon manat və ya 60,8 faiz çoxdur.

Ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, bu sektora verilən dolaylı subsidiyaların ləğv olunması, bir sıra malların və xidmətlərin qiymət tariflərinin bu xidmətlər üzrə maya dəyərinə çatdırılması, satış və xidmətləri həyata keçirən təşkilatların maliyyə vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə 2007-ci ildə tətbiq edilən qiymət artımlarından vətəndaşların, aztəminatlı sosial təbəqənin ciddi zərər çəkməməsi, habelə büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan işçilərin əmək haqlarının artırılması üçün Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən cari ilin yanvarında 14 sərəncam imzalanmışdır. İmzalanmış sərəncamlarla cari ilin fevral ayının 1-dən minimum aylıq əmək haqqının, əmək pensiyalarının baza hissəsinin məbləği 50 manata çatdırılmış, elm, təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət, gənclər, idman, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq, melorasiya sahəsində çalışanların və dövlət qulluqçularının aylıq əmək haqları orta hesabla 25 faiz, Milli Elmlər Akademiyasının tabeliyində olan elmi

tədqiqat müəssisələrində çalışanların əmək haqqı 50 faiz, aspirantlara, ali, orta ixtisas və peşə məktəbləri, peşə liseylərinin tələbələrinə, şagirdlərinə verilən təqaüdlərin aylıq məbləği orta hesabla 50 faiz artırılmışdır. Bütövlükdə, bu artımlar üçün büdcədə təxminən 253 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 1,2 milyondan çox vətəndaşın maddi təminatının yaxşılaşdırılmasına imkan verəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

2007-ci ilin birinci rübündə dövlət investisiya xərclərinə 239,4 milyon manat vəsait yönəldilmişdir ki, bu da 2006-cı ilin eyni dövrünə nisbətən 63 milyon manat və ya 35,7 faiz çoxdur. Həmin vəsaitlərdən sosial, mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 34,7 milyon manat, o cümlədən idman komplekslərinin tikintisinə 1 milyon manat, Bakı şəhəri qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair proqrama uyğun olaraq, 13 min 618 şagird yerlik 14 yeni məktəbin, 7 məktəbdə 3 min 520 şagird yerlik 176 əlavə sinif otağının, habelə 1250 yerlik 10 uşaq bağçasının tikintisinə 13,1 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Əsas kommunal və nəqliyyat infrastrukturunun tikintisi və yenidən qurulması üçün 197,2 milyon manat, o cümlədən modul tipli elektrik stansiyalarının tikintisinin başa çatdırılmasına 32 milyon manat, regionların içməli su və suvarma drenaj infrastrukturunun bərpasına 11,3 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının tikintisinə 56 milyon manat, Zaqatala və Lənkəran hava limanlarının yenidən qurulmasına 15 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Bununla yanaşı, dövlət investisiya xərclərindən Beynəlxalq Bankın nizamnamə kapitalının artırılmasına 5,1 milyon manat, kənd təsərrüfatı texnikasının və aqrokimyəvi maddələrin alınması üçün "Aqrolizinq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 2,4 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Eyni zamanda, cari ilin birinci rübündə icmal büdcənin tərkib hissəsi olan Dövlət Neft Fondunun vəsaitləri hesabına qaçqın və məcburi köçkünlər üçün qəsəbələrin tikintisinə 27 milyon manat, Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulmasına 7,3 milyon manat investisiya qoyulmuşdur.

Xalqımızın ictimai-siyasi və mədəni həyatında ənənələrin, mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması ölkə Prezidentinin daim diqqətində olmuşdur. Azərbaycanda teatr və kino sənətinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi və yaradıcılıq potensialının dirçəldilməsi, ölkədə muzey işinin inkişaf etdirilməsi, monumental heykəltəraşlıq abidələrinin bədii-estetik görkəminin milli mənəvi dəyərlərə uyğunlaşdırılması və digər məsələlərin həlli məqsədi ilə cari ilin ötən dövrü ərzində Azərbaycan Prezidenti tərəfindən müvafiq sərəncamlar imzalanmışdır. Həmin sərəncamlardan irəli gələn vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün 2007-ci ilin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulduğundan başqa, əlavə tələb olunan vəsaitin mənbəyinin təyin edilməsi üçün işlər görülmüş, cari ilin birinci rübündə investisiya xərclərinin, teatr, tamaşa müəssisələrinin əsaslı təmiri və yenidən qurulması işlərinə 2,2 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

İQTİSADI İNKİŞAF NAZİRİ HEYDƏR BABAYEVİN ÇIXIŞI

İqtisadi inkişaf naziri HEYDƏR BABAYEV ölkəmizin iqtisadiyyatında əldə olunan nailiyyətlərdən danışdı. Nazir bildirdi ki, Azərbaycanda aparılan uğurlu neft siyasəti büdcə gəlirlərinin artması ilə müşayiət olunur. Bu ilin birinci rübündə ölkədə sənaye sahəsində artım 38,6 faiz təşkil edib. Qeyri-neft sektorunda 12 faiz, aqrar sahədə isə 5,3 faiz artım olub. Ölkənin investisiya mühiti yaxşılaşıb, əsas kapitalla yönələn investisiyalar 12,3 faiz artıb. Bu dövrdə ölkədə 34 min yeni iş yeri açılıb və 2015-ci ilədək ölkədə yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf proqramının layihəsi də hazırlanıb.

Bu ilin iki ayında xarici ticarət dövriyyəsi 28 faiz, ixrac 11 faiz artıb. 2007-ci ilin ilk üç ayının yekunları göstərir ki, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi iqtisadi islahatlar siyasəti Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında uğurla davam etdirilir. Bu ilin birinci rübündə ümumi daxili məhsulun artımı 39,7 faiz təşkil etmişdir. Ölkəmiz ötən il olduğu kimi, bu göstəriciyə görə dünyada ön sıralardadır. Belə yüksək inkişaf tempələri bir tərəfdən transmilli layihələrin uğurla həyata keçirilməsi, neft hasilatının və ixracının artması ilə bağlıdırsa, digər tərəfdən qeyri-neft sahələrinin inkişafına, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasına, dünyanın aparıcı iqtisadi mərkəzləri ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə yönəldilmiş siyasətin real nəticəsidir.

Neft-qaz hasilatının artması, Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin fəaliyyətə başlaması, Cənubi Qafqaz qaz kəmərinin inşasının yekunlaşması, həmçinin Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun yaxın gələcəkdə inşası gəlirlərin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına və ölkəmizin davamlı inkişafına əlverişli zəmin yaradır.

İqtisadiyyatın aparıcı sahəsi olan neft-qaz sektorundakı yüksəliş öz növbəsində, digər istehsal sahələrinə də müsbət təsir göstərir. Bu ilin birinci rübündə sənaye məhsulunun ümumi artımı 38,6 faiz təşkil etmişdir. Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunda böyük xüsusi çəkiyə malik olan xidmətlər sferasında son illərdə ciddi yüksəliş müşahidə olunur. Cari ilin birinci rübündə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə yük daşımaları 18,2 faiz, rabitə xidmətləri 16,6 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi 37,6 faiz artmışdır. Bu sahədəki artım bir tərəfdən istehsalın inkişafı ilə bağlıdırsa, digər tərəfdən əhalinin maliyyə imkanlarının yaxşılaşdırılmasından xəbər verir. Ölkəmizin maliyyə imkanlarının genişlənməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşması ilə bağlı görülən tədbirlər investisiya qoyuluşunun artmasına müsbət təsir göstərməkdədir. Hesabat dövründə əsas kapitalla yönəldilən investisiyalar təxminən 12,3 faiz artmışdır. Burada əhəmiyyətli məqam ondan ibarətdir ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qeyri-neft sahələrinə investisiya qoyuluşunun həcmi 37,7 faiz artmışdır.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək istərdim ki, ölkəmizin başçısının Sərəncamı ilə yaradılmış Dövlət İnvestisiya Şirkətinin qeyri-neft sahələrinə investisiya qoyuluşlarının artımı ilə bağlı fəaliyyəti genişlənməkdədir. Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin yaradılması ölkə təcrübəsi üçün yeni olan maliyyələşdirmə mexanizminin tətbiqinin bu istiqamətdə aparılan ardıcıl dövlət siyasətinin növbəti uğurlu addımı hesab etmək olar. Ötən müddətdə şirkət 50-dən artıq layihə üzrə təhlili işləri, yerli və xarici tərəfdaşlarla danışıqlar aparmış, bir neçə layihənin icrasına artıq başlamışdır. Konkret olaraq, şirkətin Müşahidə Şurası ilk investisiya qoyuluşunun həyata keçirilməsinə qərar vermişdir. Bu investisiya qoyuluşu ölkədə süd və süd məhsullarının, təbii şirələrin istehsalına, habelə ixracının genişləndirilməsi ilə bağlıdır. Burada investisiya qoyuluşunun obyekt kimi müvafiq sahə üzrə ölkədə aparıcı mövqelərdən birini tutan “Milk Pro” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti çıxış edir. Tərəfdaş kimi isə Avropanın Yenidənqurma və İnkişaf Bankı ilə birlikdə işlər aparılır. Layihədə Bakı şəhərində yeni süd zavodunun inşası və Göyçayda yerləşən süd zavodunun beynəlxalq standartlara cavab verən məhsul istehsalının təmin edilməsi üçün zəruri olan yenidənqurma işlərinin aparılması nəzərdə tutulmuşdur.

Qida sənayesində həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan başqa bir layihə çərçivəsində “Azərsun Holding” Şirkətlər Qrupunun iştirakı ilə gündəlik istehlak gücü 100 ton və daha artıq olan yodlaşdırılmış və saflaşdırılmış duz istehsalı zavodunun inşası planlaşdırılır.

Bakıda, ölkənin digər şəhər və rayonlarında abadlıq işlərinin aparılması, habelə digər inşaat layihələrinin həyata keçirilməsi sementə olan tələbatı artırmışdır. Bunu nəzərə alaraq, yeni sement zavodunun inşasına dair bu məhsulun istehsalı sahəsində dünyada aparıcı şirkətlərdən olan Fransanın “Lafarge” şirkəti ilə anlaşma memorandumu imzalanmışdır. “Lafarge” şirkətinin əməkdaşları tərəfindən sement istehsalı üçün zəruri olan xammal yataqlarının yerləşdiyi ərazilərə baxış keçirilmiş və hazırda layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasının hazırlanması üzrə işlər aparılır.

Bundan əlavə, cənab Prezidentin Koreya Respublikasına gözlənilən səfəri zamanı “STS” şirkəti ilə gəmi tikintisi və enerji istehsalı ilə bağlı yeni layihələrin həyata keçirilməsi üzrə investisiya şirkəti ilə anlaşma memorandumunun imzalanması nəzərdə tutulur.

Sadalanan layihələrlə yanaşı, Azərbaycan İntestisiya Şirkəti tərəfindən nəqliyyat, əczaçılıq, kənd təsərrüfatı, kimya sənayesi, daşımalar və digər sahələrdə investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi üzrə işlər aparılır.

Cənab Prezidentin xüsusi iqtisadi zonaların yaradılması haqqında Sərəncamı iqtisadiyyata xarici investisiyaların cəlb edilməsi və ölkəmizin ixrac imkanlarının artırılması baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Sərəncama uyğun olaraq, müvafiq qanun layihəsinin və digər sənədlərin hazırlanması işi davam etdirilir. Bu il, həmçinin ümumi məbləği təxminən 1,6 milyard manat olacaq dövlət investisiyaları hesabına daha əhəmiyyətli infrastruktur, kommunal və sosial obyektlərin inşası və yenidən qurulması həyata keçiriləcəkdir.

Qeyd olunanlarla bərabər bildirmək istərdim ki, Bakı şəhərində bərk məişət və sənaye tullantılarının emalı zavodunun tikilməsi ilə bağlı təqdim edilmiş layihələrin qiymətləndirilməsi işi başa çatmaq üzrədir. Paytaxtımızın ekoloji vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə digər bir layihənin - tullantı poliqlonlarında yığılmış metan qazının utilizasiyası layihəsinin də həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Bununla əlaqədar, bir neçə gün öncə Yaponiyanın “Mitsubishi” şirkəti ilə anlaşma memorandumu imzalanmışdır. Həmçinin ölkədə elektrik enerjisi bazarının yaradılması istiqamətində birinci addım kimi özəl elektrik stansiyasının inşası ilə bağlı təkliflər də araşdırılır.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları, cənab Prezidentin siyasətinin ən mühüm istiqamətlərindən biri iqtisadiyyatın regional baxımdan tarazlı inkişafının təmin edilməsindən ibarətdir. Belə ki, məhz bu yanaşma inkişafın davamlılığını təmin edə bilər. Təsadüfi deyil ki, bu gün cənab Prezident regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının icrasına xüsusi diqqət yetirir və ötən müddət ərzində cənab Prezident bir sıra şəhər və rayonlara səfər etmiş, proqramın icrasının gedişi ilə şəxsən tanış olmuşdur. Belə diqqətin nəticəsidir ki, 2007-ci ilin ötən dövrü ərzində 34 mindən artıq yeni iş yeri yaradılmışdır. Ötən illərdə olduğu kimi, bu il də sahibkarlığın dəstəklənməsi siyasəti davam etdirilir və yeni qaydalara uyğun olaraq, güzəştli kreditlərin verilməsi ilə bərabər, sahibkarlara texniki yardımların göstərilməsinə, onların beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsinə əməli kömək göstərilir. Bu ilin birinci rübündə artıq Almaniya, Avstriya, Sloveniya və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində biznes-forumlar təşkil olunmuşdur. Ölkəmizin iqtisadi qüdrəti və maliyyə imkanları möhkəmləndikcə əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün əlverişli zəmin yaranır, minimum əmək haqqı və pensiya, müavinətlər davamlı olaraq artırılır.

Eyni zamanda, bildirmək istərdim ki, vətəndaşlarımızın həyat səviyyəsinin yüksəldilməsini, yoxsulluğun azaldılması prosesini daim diqqət mərkəzində saxlayan cənab Prezidentin tapşırığına uyğun olaraq, 2015-ci ilədək olan müddəti əhatə edən yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf proqramı layihəsi artıq hazırlanmış, Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmiş və bu gün yekun razılaşdırılma mərhələsindədir.

VERGİLƏR NAZİRİ FAZİL MƏMMƏDOVUN ÇIXIŞI

Vergilər naziri FAZİL MƏMMƏDOV bildirdi ki, Azərbaycan iqtisadiyyatının uğurları vergi orqanlarının fəaliyyətində də yetərincə hiss olunur. İlin birinci rübündə büdcəyə qeyri-dövlət sektorundan 534,8 milyon manat, dövlət sektorundan isə 250 milyon manat vəsait daxil olmuşdur. Ölkədə vergi nəzarəti gücləndirilmiş, bu sahənin maddi-texniki bazası daha da möhkəmləndirilmişdir. Davam etdirilən vergi yoxlamaları nəticəsində borclu vergi ödəyicilərinin sayı minimuma endirilmişdir. Bununla yanaşı, vergi xidmətinin səviyyəsi də yüksəlmişdir.

Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi və möhtərəm cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən böyük dinamizmlə davam etdirilən və müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq, yeni inkişaf çarələri əldə etmiş uğurlu iqtisadi siyasət sayəsində Azərbaycan iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatına bərabərhüquqlu üzv kimi inteqrasiyası təmin olunmuş, iqtisadiyyatın bütün sahələrindəki böyük nailiyyətlər, keyfiyyətə yeni miqyasda davam etdirilmiş, makroiqtisadi göstəricilərin səviyyəsində və iqtisadiyyatın tarazlı inkişafında sabitlik əldə edilmişdir.

Vergilər Nazirliyi üçün 2007-ci ilin yanvar-mart ayları üzrə 824,7 milyon manat proqnoz tapşırığı müəyyən edilmişdir ki, bunun da 483,9 milyon manatı neft sektoruna, 340,8 milyon manatı isə qeyri-neft sektoruna aiddir. Proqnoz tapşırığının 2006-cı ilin müvafiq dövrünün bütün sahələr üzrə göstəricilərinə nisbətən 100 faiz artımını nəzərə alaraq, Vergilər Nazirliyi cari ilin ilk günlərindən bütün qüvvəsini səfərbər etmiş və proqnoz tapşırığının icrasının təmin olunması üçün məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirmişdir.

Cənab Prezident, ilk növbədə deməliyəm ki, Sizin rəhbərliyinizlə hökumətin keçən ilin doqquz ayının yekunlarına həsr olunmuş geniş iclasında verdiyiniz tapşırığa əsasən, kommunal sahədə həyata keçirilən islahatlar uğurla irəliləsə də, müddət baxımından hələ tam başa çatmadığına görə, "Azərenerji" və "Azəriqaz" səhmdar cəmiyyətləri tərəfindən Dövlət Neft Şirkətinə ödənişlərin tam həyata keçirilməməsi şirkətin büdcə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində çətinliklər yaratmışdır. Nəticədə Dövlət Neft Şirkəti 2007-ci ilin birinci rübü üzrə müəyyən edilmiş proqnoz tapşırığına cəmi 73,9 faiz əməl etmişdir. Yaranmış vəziyyətdə büdcə xərclərini təmin etmək məqsədi ilə konsorsiumdan kənar fəaliyyət göstərən qeyri-neft sektoru üzərində nəzarət tədbirləri bir qədər artırılmışdır. Bunun nəticəsində cari ilin birinci rübü ərzində qeyri-neft sektoru üzrə büdcəyə 340,8 milyon manat proqnoza qarşı, 362,7 milyon manat vəsait daxil olmaqla, proqnoza 106,4 faiz əməl edilmişdir.

Xüsusilə qeyd etmək istərdim ki, yuxarıda bildirdiyim qeyri-neft sektoru üzrə vergi daxilolmaları 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 109,4 milyon manat və ya 73,5 faiz çoxdur. Yekun olaraq Dövlət Neft Şirkətində yaranmış müvəqqəti çətinlik digər sahələr hesabına aradan qaldırılmış və sosialyönümlü olan büdcə xərclərinin həyata keçirilməsinə imkan yaradılmışdır. Bütövlükdə, 2007-ci ilin yanvar-mart aylarında dövlət büdcəsinə 784,8 milyon manat vəsaitin daxil olması təmin edilərək, proqnoza 95,2 faiz əməl olunmuşdur ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 369,8 milyon manat və ya 89,7 faiz çoxdur.

Qeyd olunan dövrdə Vergilər Nazirliyinin xətti ilə toplanan vəsait ümumi daxili məhsulun 15,3 faizini, ümumi büdcə gəlirlərinin isə 71,8 faizini təşkil etmişdir. Bu ilin üç ayı ərzində büdcəyə qeyri-dövlət sektoru üzrə 534,8 milyon manat və ya ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,5 dəfə çox, dövlət sektoru üzrə isə 250 milyon manat və ya ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 23,9 faiz çox vəsait daxil olmuşdur. Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin tövsiyələri və bilavasitə tapşırığı ilə vergi orqanları tərəfindən görülmüş tədbirlər nəticəsində, vergi ödəyicilərinin hüquqlarının müdafiəsi və əsassız yoxlamaların aradan qaldırılması sahəsində mühüm tədbirlər həyata keçirməklə yanaşı, vergi nəzarətinin daha da təkmilləşdirilməsi üçün ən yeni texnologiyaların tətbiqinə üstünlük verilmiş və nazirliyin mərkəzi informasiya bazasının imkanlarından istifadə etməklə vergi nəzarəti sərtləşdirilmişdir. Nəticədə Vergilər Nazirliyi tərəfindən 2007-ci ilin birinci rübü ərzində aparılmış səyyar vergi yoxlamalarının sayı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 30,6 faiz azalmış, səyyar və kommunal vergi yoxlamaları ilə 69,4 milyon manat əlavə vəsait hesablanmışdır ki, bu da büdcəyə təmin olunmuş ümumi daxilolmanın 9 faizini təşkil edir.

Borclu vergi ödəyicilərinin sayının minimuma endirilməsi istiqamətində görülən işlərin nəticəsi olaraq çoxlu vergi borcu ödətilmiş və cari il aprelin 1-nə cəmi 9 min 832 vergi borcu olan ödəyici qalmışdır ki, bu da ümumi vergi ödəyicilərinin 4,6 faizini təşkil edir. Bu ilin yanvar-mart aylarında bilərəkdən vergidən yayınmaq, qanunsuz sahibkarlıq və digər qanunazidd hərəkətlərə qarşı vergi orqanları tərəfindən ciddi mübarizə aparılmış, bu qəbildən olan materiallar üzrə 60 cinayət işi qaldırılmış, istintaqı başa çatdırılmış cinayət işlərindən 25 şəxs barəsində 24 cinayət işi baxılmaq üçün məhkəməyə göndərilmiş,

onlardan 8 nəfəri haqqında aidiyyəti məhkəmələrin qərarlarına əsasən həbs qətimkan tədbirləri seçilmiş, dövlətə dəyən ziyandan 297,9 min manat ödənilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, informasiya texnologiyalarının sürətlə inkişaf etdiyi bir dövrdə Vergilər Nazirliyi ölkənin əsas iqtisadi qurumu kimi öz iş prinsiplərini dünya standartlarına uyğunlaşdırmağa, "Elektron Azərbaycan" layihəsinin gerçəkləşdirilməsində üzərinə düşən vəzifələri yerinə yetirməyə çalışmışdır.

Keçən dövr ərzində nazirliyin avtomatlaşdırılmış vergi informasiya sistemi üzrə aparılan təkmilləşdirmə işləri davam etdirilmiş və onun tərkib hissəsi olan bəyannamə sisteminin tətbiqinə başlanılmışdır. Bu sistemin tətbiqi vergi ödəyicisinə bəyannaməni internet vasitəsilə təqdim etmək, bəyannamənin tətbiqinə və düzgünlüyünün yoxlanılmasına proqram təminatı vasitəsilə kömək göstərmək, bəyannamələrin elektron formatda saxlanılmaq, ödəyicilərin öz şəxsi hesab vərəqəsinə real vaxt rejimində baxa bilmək imkanlarını verir. Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, nazirlik tərəfindən cari ilin mart ayı ərzində 400-ə yaxın vergi ödəyicisi ilə müvafiq müqavilə imzalanmış, onlara xüsusi şifrələr verilməsi təmin edilmiş və artıq həmin vergi ödəyiciləri tərəfindən 500-ə yaxın hesabat internet vasitəsilə elektron formatda vergi orqanlarına təqdim edilmişdir. Paralel olaraq, vergi ödəyicilərinə xidmətin səviyyəsi artırılmış, Vergilər Nazirliyinin internet saytının və 195 nömrəli telefon məlumat xidmətinin imkanları genişləndirilmişdir. Vergi ödəyicilərinə istənilən zaman hər iki mənbə vasitəsilə vergilər haqqında zəruri məlumatlar əldə etmək imkanı yaradılmışdır. Təkcə 2007-ci ilin yanvar-mart aylarında 180 min nəfər internet saytıdan, 75 min nəfər isə 195 nömrəli telefon məlumat xidmətindən istifadə etmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrünün göstəricilərindən artıq olmaqla, bu xidmətlərdən respublikada ən çox istifadə edilən məlumat mənbəyinə çevrilmişdir.

Ölkəmizin rəhbərliyi tərəfindən uğurla həyata keçirilən iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq, respublikamızda istər neft, istərsə də qeyri-neft sahələrində çoxlu xarici və yerli investiyalı, o cümlədən bir çox transmilli şirkətlər fəaliyyət göstərir. Hələ 2001-ci ildə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin bilavasitə tapşırığı ilə bu qəbildən olan şirkətlərə müasir standartlara savab verən vergi xidmətinin göstərilməsi və yüksək səviyyədə nəzarətin təmin olunması məqsədi ilə Vergilər Nazirliyi yanında iri vergi ödəyiciləri ilə iş üzrə departament yaradılmış, sonrakı illərdə departamentin işinin, cənab Prezident, Sizin tələbləriniz səviyyəsində qorunmasına çalışılmışdır. Bu da istər yerli, istərsə də xarici iş adamları tərəfindən böyük razılıqla qarşılanmışdır. Onu da qeyd etməliyəm ki, Vergilər Nazirliyinin xətti ilə yığılan vergilərin 2005-ci ildə 84,7 faizi, 2006-cı ildə 89,2 faizi, 2007-ci ilin birinci rübü ərzində 87 faizi həmin departamentin vasitəsilə təmin edilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişafı, Azərbaycanın beynəlxalq aləmə inteqrasiyası, regionların sosial-iqtisadi inkişafına diqqətin artırılması və iqtisadiyyatın bütün sahələrində olduğu kimi, iqtisadi dəyişikliklər vergi sisteminin də təkmilləşdirilməsi, yeniləşdirilməsi zərurətini meydana çıxarmışdır. Bununla əlaqədar, hökumətin vergilər üzrə inkişafa dair strategiyası reallaşdırılacaqdır ki, bu strategiyanın da hər bir istiqaməti ölkə iqtisadiyyatının yeni inkişaf mərhələsinə və vergi orqanlarının əvvəlki illərdəki fəaliyyətinin təhlili nəticəsinə əsaslanacaqdır.

GƏNCLƏR VƏ İDMAN NAZİRİ AZAD RƏHİMOVUN ÇIXIŞI

Gənclər və İdman naziri AZAD RƏHİMOV gənclər və idman siyasətindən danışdı. Qeyd etdi ki, gəncliyə dair Dövlət Proqramı uğurla icra olunur. İstedadlı gənclərə dövlət qayğısı daha da artırılıb, gənclərin məşğulluğunun təmin edilməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilibdir. 15 şəhər və rayonda gənclərin vətənpərvərlik klubları yaradılıb, "Elektron gənclik" layihəsi hazırlanıbdır. İdmanın inkişafı sahəsində də tədbirlər görülüb, bu sahənin maddi-texniki bazası möhkəmləndirilib, Olimpiya İdman komplekslərinin, müxtəlif idman obyektlərinin tikintisi davam etdirilib.

Azərbaycan gəncləri iqtisadi yüksəliş nümayiş etdirən bir cəmiyyətdə yaşayırlar. Bu günün reallıqları tələb edir ki, gənclərimiz öz bacarığı, intellekti, sağlam həyat tərzini seçsinslər, dövlət idarəetməsində, o cümlədən gənclər siyasətinin həyata keçirilməsində daha fəal iştirak etsinslər. Onları dövlətin aparıcı qüvvəsinə çevirmək, sosial-iqtisadi problemlərin həllində iştirakını təmin etmək məqsədi ilə ölkəmizin Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən təsdiq edilmiş "Azərbaycan gəncliyi Dövlət Proqramı" müvəffəqiyyətlə həyata keçirilir.

2007-ci ilin ilk ayları gənclərimiz üçün əlamətdar olmuşdur. Yanvar ayının sonlarından başlayaraq respublikamızda ümummilli lider Heydər Əliyevin 1997-ci il 1 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsis edilmiş 2 fevral - Azərbaycan Gəncləri gününün 10-cu ildönümü münasibətilə keçirilən silsilə tədbirlər kütləvi informasiya vasitələrinin və geniş ictimaiyyətin diqqət mərkəzində olmuşdur. Tədbirlərin ən önəmlisi isə cənab Prezidentin 2007-ci il fevralın 2-də Gənclər günü münasibətilə istedadlı yaradıcı gənclər və gənclər təşkilatlarının fəal nümayəndələri ilə görüşü olmuşdur. Görüşdə ölkəmizin başçısı gənclərlə bağlı aparılan siyasətə, görülmüş işlərə qiymət vermiş, müasir dövrdə dövlət və gənclər qarşısında duran perspektiv vəzifələri müəyyən etmişdir.

Gənclərin vətənpərvərlik və vətəndaşlıq tərbiyəsinin gücləndirilməsi, istedadlı gənclərə dövlət qayğısının artırılması, gənc ailələrin inkişafına yönəlmiş layihələrin həyata keçirilməsi, eyni zamanda, gənclərin məşğulluğunun təmin edilməsi, gənclər üçün sosial xidmət müəssisələri şəbəkəsinin yaradılması qarşımızda duran əsas vəzifələrdən olmuşdur. Yaşadığımız dövr elmin, texnikanın və yeni texnologiyanın misli görünməmiş inkişafı ilə fərqlənir.

Cənab Prezident, Siz hələ 2003-cü ildə Cenevrədə informasiya cəmiyyəti üzrə sammitdə qeyd etmişiniz ki, informasiya cəmiyyəti, informasiya idarəçiliyi, xüsusilə gənc nəsil üçün çox əhəmiyyətlidir. Çünki gənclər yeni informasiya cəmiyyətini yaradan nəsildir. Sizin müəyyən etdiyiniz bu global vəzifələri icra etmək məqsədi ilə Gənclər və İdman Nazirliyi "Elektron gənclik" layihəsini hazırlamışdır. Bununla yanaşı, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya miqyasında təbliğ olunması istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirmişdir. Bu silsilədən azərbaycanlıların soyqırımı ilə bağlı keçirilən konfransı və internet aksiyasını qeyd etmək istərdim. Aksiya çərçivəsində gənclər tərəfindən dünyanın aparıcı dövlətlərinin parlament üzvlərinə, kütləvi informasiya vasitələrinə, beynəlxalq siyasi təşkilatlara, ümumiyyətlə 20 min elektron ünvanla azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımı həqiqətlərini əks etdirən məlumatlar göndərilmişdir.

Cənab Prezident, Sizin güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi qaydaları haqqında 2007-ci il 23 yanvar tarixli Fərmanınız ölkəmizdə gənc ailələrə, hərbi qulluqçulara, gənc alimlərə və idmançılara dövlət qayğısının əyani sübutudur. Hazırda nazirliyin əməkdaşları İpoteka Fondunun nümayəndələri ilə birlikdə əhali arasında ipotekanın sosial mahiyyətinin geniş təbliğ olunması işini həyata keçirirlər. Nazirlik tərəfindən müvafiq məlumat kitabçaları hazırlanmış və yerlərdə paylanmışdır.

Yaradıcı və istedadlı gənclər aşkar olunaraq onların inkişafı üçün şərait yaradılması dövlət gənclər siyasətinin əsas prioritetlərindən biridir. Sizin, Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil almaları üçün Dövlət Proqramının hazırlanmasına dair Sərəncamınız gənclər tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Nazirlik bu proqramın hazırlanmasında digər qurumlarla birgə yaxından iştirak edir.

Son illər ölkəmiz müxtəlif nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi məkana çevrilmişdir. Bunu respublikada aparılan daxili və xarici dövlət siyasətinin uğurları kimi qeyd etmək lazımdır. Bu, digər sahələrdə olduğu kimi, gənclər siyasəti sahəsində də özünü göstərməkdədir. Cari il aprel ayının 27-28-də Bakı şəhərində Avropa Gənclər Forumuna üzv təşkilatlar şurasının növbəti iclası keçiriləcəkdir. Qeyd etmək lazımdır ki, Avropa Gənclər Forumu Avropanın ən böyük vahid gənclər təşkilatıdır. 45 ölkənin və 90-na yaxın nüfuzlu beynəlxalq təşkilatın nümayəndələrinin Azərbaycanda keçiriləcək tədbirdə iştirakı ölkəmizin dünya miqyasında rolunu və nüfuzunu bir daha təsdiq edir.

Möhtərəm cənab Prezident, Azərbaycan dövləti müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ümummilli liderimiz Heydər Əliyev bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafına böyük diqqət və qayğı göstərmişdir. Dövlət bədən tərbiyəsi və idman hərəkətinə başlıca prioritetlərdən biri kimi status vermişdi. Bu məqsədlə, ilk

növbədə, idmanın maddi-texniki bazasının yaradılması və möhkəmləndirilməsi çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Sizin rəhbərliyinizlə bu sahədə işlər yüksək sürətlə davam etdirilir. Belə ki, 2007-ci ilin birinci rübündə Masallı rayonunda yeni Olimpiya İdman Kompleksi istifadəyə verilmişdir. Oğuz, Ağdaş, Biləsuvar, Şəmkir rayonlarında və Bakının Hövsan qəsəbəsində inşa edilən idman komplekslərinin təməli qoyulmuşdur. Hazırda Kürdəmir, Sabirabad, İsmayilli, Göyçay, Cəlilabad, Astara rayonlarında və Sumqayıt şəhərində idman komplekslərinin, Əli Bayramlı şəhərində mini futbol meydançasının, habelə Bakı şəhəri qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair tədbirlər proqramı üzrə Şağın qəsəbəsində idman kompleksinin, Pirallahı, Binə, Müşfiqabad, Balaxanı, Nardaran qəsəbələrində idman zallarının və Zirə qəsəbəsində mini futbol meydançasının tikintisi davam etdirilir.

Bundan əlavə, Respublika Olimpiya Mərkəzi əsaslı təmir olunur, Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksində geniş yenidənqurma və bərpa işləri aparılır. Hazırda Olimpiya İdman Liseyinin, Yevlax şəhərində uşaq-gənclər idman məktəbinin, Lerik və Kürdəmir rayon stadionlarının, Əli Bayramlı şəhərində boks zalının, Biləcəri qəsəbəsində Lokomotiv İdman Sağlamlıq Kompleksinin, Əhmədli qəsəbəsində idman məktəbinin, Buzovna qəsəbəsində “Gənclik” stadionunun təmirinə başlanılmışdır. Eyni zamanda, Balakən, İmişli, Daşkəsən, Tovuz, Qax, Qəbələ rayonlarında idman komplekslərinin tikintisi, 3500 yerlik Şəki şəhər stadionunun bərpası, Mingəçevir şəhərində Kür Olimpiya Tədris İdman Mərkəzinin yenidən qurulması, Bakı şəhərində Gimnastika Kompleksinin tikintisi ilə bağlı layihə-smeta sənədləri “Layihəsmeta” İnstitutu tərəfindən hazırlanır. Hamımıza məlumdur ki, bütün bu işlər böyük maliyyə vəsaiti tələb edir və möhtərəm Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə ölkədə aparılan iqtisadi siyasət bizə bu işlərin yüksək səviyyədə həyata keçirilməsinə imkan yaradır.

Ümummillî liderimiz tərəfindən təməli qoyulan və Sizin uğurla davam etdirdiyiniz bu siyasət öz sanballı bəhrələrini verir. Sizin sözlərinizlə desək, idmana qoyulan vəsait insanların sağlamlığına qoyulan vəsaitdir. Təsəffüfi deyil ki, ölkəmizdə idmanın dinamik inkişafı nəzərə alınaraq, 2016-cı ildə Yay Olimpiya Oyunlarının Bakıda keçirilməsi təklif edilmişdir. Məlumat üçün bildirməliyəm ki, ilkin müraciət sənədləri artıq Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi tərəfindən baxılmaq üçün qəbul olunubdur və cavab göndərilibdir.

Möhtərəm cənab Prezident, bir daha qeyd etmək istərdim ki, hesabat dövründə respublikamızda ən əlamətdar hadisədən biri Sizin tərəfinizdən 2007-ci ilin Gənclər ili elan edilməsidir. Bu, əslində gənclər hərəkətinə olan inamın təntənəsidir. Ölkəmizdə bədən tərbiyəsi və idmana göstərdiyiniz diqqət və qayğıya görə, Sizə ölkə gəncləri və idmançıları adından dərin minnətdarlığımızı bildirir və Sizi əmin edirik ki, qarşımızda duran vəzifələri və bəslənilən ümidləri şərəflə doğruldacağıq.

MİLLİ BANKIN İDARƏ HEYƏTİNİN SƏDRİ ELMAN RÜSTƏMOVUN ÇIXIŞI

Bu ilin birinci rübündə Azərbaycanın bank-maliyyə sektorunda xeyli uğurların əldə olunduğunu bildirən Milli Bankın İdarə heyətinin sədri ELMAN RÜSTƏMOV qeyd etdi ki, ölkədə makroiqtisadi sabitlik davam edir və Azərbaycan iqtisadiyyatı sürətlə kapitallaşır. Sevindirici haldır ki, bu prosesdə qeyri-neft sektoru yaxından iştirak edir və bu məsələdə daxili investisiyaların mühüm çəkisi vardır. İlin birinci rübündə ölkədə fəaliyyət göstərən bankların aktivləri də artıb, ipoteka sferasında canlanma yaranıb.

2007-ci ilin birinci rübünün yekunları ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının, əldə olunmuş nəticələrin, müsbət irəliləyişlərin davam etdiyini göstərir. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülmüş ölkənin sürətli və kompleks inkişaf proqramı müvəffəqiyyətlə həyata keçirilir və bu inkişaf dövlətimizin həyatının bütün sahələrində özünü büruzə verir. İlk növbədə, təbii ki, ölkədə iqtisadi artım bütün işgüzar dünyanın diqqət mərkəzindədir və dünyada bənzəri olmayan artım tempi 2007-ci ilin birinci rübündə də davam etmiş və bu artım 40 faizə qədər təşkil etmişdir. 2006-cı ildə olduğu kimi, qeyri-neft sektorunda da davamlı iqtisadi artım müşahidə olunur və bu, onu göstərir ki, dövlətimizin rəhbərinin irəli sürdüyü iqtisadiyyatın diversifikasiya proqramı ardıcıl olaraq həyata keçirilir. Yüksək iqtisadi artım, ilk növbədə, ölkədə məcmu əmək məhsuldarlığının, ictimai əmək məhsuldarlığının artmasına gətirib çıxarır. Bildiyiniz kimi, keçən il ölkədə adambaşına düşən milli məhsulun istehsalı 2400 ABŞ dollarına çatmışdır və bu son üç ildə ikiqat artım deməkdir. Növbəti addım isə 2010-cu ilə planlaşdırılır və əlbəttə buna biz əminik ki, mövcud iqtisadi artım templəri saxlandığı təqdirdə 2007-ci ilin sonunda ölkədə adambaşına düşən milli məhsul istehsalı 3 min ABŞ dollarını ötüb keçəcəkdir.

Əgər beynəlxalq statistikaya nəzər salsaq, son 200 ildə inkişaf etmiş dövlətlərdə ümumi orta illik iqtisadi artım tempi 3 faiz təşkil etmişdir və bu ölkələrdə əhalinin artım tempi də 1 faiz təşkil edir. Beləliklə, adambaşına düşən ümumi məhsul ildə 2 faiz artmışdır. Belə olan təqdirdə inkişaf etmiş dövlətlər adambaşına düşən ümummilli məhsullarını ikiqat artırmaq üçün təxminən 35-37 il vaxt sərf edirlər. Azərbaycanda isə bu vəs ilə bildiyimiz kimi, 3-4 ildən ibarətdir. 3-4 il bundan öncə cənab Prezident ölkədə tam məşğulluq proqramını, 600 min yeni iş yeri açılması proqramını qarşıya qoydu və bu, respublikamızda yoxsulluq üzərində həlledici qələbə çalınmasının çox mühüm bir istiqamətidir, çox mühüm sosial problem kimi irəli sürülmüşdür. Ötən müddətdə yarım milyondan artıq yeni iş yeri yaradılmışdır və əhalisi 8 milyon nəfərdən bir qədər çox olan və iqtisadi fəal əhalisi 4 milyon nəfər olan bir ölkə üçün bu, olduqca böyük göstəricidir. Çox qısa bir müddətdə ölkədə məşğulluq səviyyəsi 10 faizdən yuxarı yüksəldilmişdir və bu da iqtisadiyyatın sağlamlaşdırılmasının ən mühüm amillərində biridir.

Ölkə sürətlə kapitallaşır. Biz bilirik ki, bundan 10 il öncə ölkənin neft sektorunun kapitallaşması bugünkü sürətli iqtisadi artımın əsas amillərindən biri olmuşdur. Neft kontraktları, ölkəyə böyük həcmdə investisiyaların cəlb olunmasının nəticələri məhz bu günlərdə özünü büruzə verir.

Bu gün isə ölkədə iqtisadiyyatın başqa bir sektorunun inkişafını müşahidə edirik - qeyri-neft sektoru sürətlə kapitallaşır və başlıcası burada xarakterik olaraq, bunun daxili investisiyalar hesabına baş verməsi nəzərə çarpır. Rüb ərzində daxili investisiyalar 50 faizdən yuxarı artmışdır. Ən əsası da odur ki, ölkə iqtisadiyyatında bu fəallıq xüsusilə qeyri-neft sektorunda baş verir.

Diqqətə çatdırmaq istəyirəm ki, Azərbaycan vaxtilə götürdüyü, cəlb etdiyi investisiyaların, bizdə olan məlumatlara görə, artıq 80 faizdən çoxunu ödəyibdir. Yaxın 1-2 il ərzində bu repatriya tam başa çatdıqdan sonra Azərbaycanın neft gəlirlərində payı təxminən 70 faiz olacaqdır. Bunun nəticəsində yaxın illərdə hesablamalara görə, Azərbaycan bu gün özünün ümumi daxili məhsuluna bərabər olan 15-17 milyard dollar məbləğində xarici balansının profisitinə malik olacaqdır.

Ölkənin valyuta ehtiyatları sürətlə artır. Hazırda 4 milyard 100 milyon ABŞ dollarını ötüb keçmişdir. Belə bir faktı qeyd etmək istəyirəm ki, bu illərdə Azərbaycan məcmu valyuta ehtiyatlarının idarə olunmasından təxminən 250 milyon dollara yaxın gəlir götürəcəkdir. Bizim idarə etdiyimiz bu ehtiyatlardan götürdüyümüz gəlirlər məncə, neft sektorundan sonra artıq iqtisadiyyatın ikinci mühüm bir sahəsinə çevrilə bilər.

Təbii ki, hökumətin və Milli Bankın əsas qayğılarından biri inflyasiyadır. Birinci rübdə inflyasiya bir qədər yüksəlmişdir və 16 faizi keçmişdir. Inflyasiyanın analizi göstərir ki, bu prosesdə təbii ki, həm tələb, həm də xərc amillərinin rolu vardır. Artıq qeyd olunduğu kimi, 2007-ci ildə əhalinin nominal gəlirləri 33 faiz, son istehlak xərcləri 29 faiz, orta aylıq əmək haqqı isə 25 faiz artmışdır. Təbii ki, əhalinin gəlirləri, həyat səviyyəsi yüksəlir və bu, istehlak bazarına çox ciddi tələblər yaradır. Digər tərəfdən isə, struktur islahatları şəraitində atılmış bir sıra addımlar, dövlət tərəfindən qiymətləri tənzimlənən məhsulların dəyərinin və tariflərinin yüksəldilməsi, öz növbəsində, müəyyən xərclərin artmasına gətirib çıxarıbdır.

Xüsusilə də bu, qeyri-neft sənayesində baş veribdir, yəni, istehlak zənbilini təşkil edən əsas məhsullar üzrə xərclərin artması qiymətlərin artımına təsir göstərmişdir.

Qeyri-neft sektorunda müşahidə edilən digər maraqlı məsələ əmək haqqının əmək məhsuldarlığından daha yüksək tempə artmasıdır. Təbii ki, bu da maya dəyərində müəyyən xərclərin yüksəlməsinə gətirib çıxarır və qiymətlərə təsir göstərə bilər. Biz hesab edirik ki, cənab Prezident, iqtisadiyyatda əhəmiyyətli dezinflyasiya potensialı var - 16 faiz. Bu dezinflyasiya potensialı işə salına bilsə, biz qalan dövrdə hökumətlə birlikdə inflyasiyanın əhəmiyyətli şəkildə aşağı salınmasına nail ola bilərik.

Bank sektorunda yüksək inkişaf sürəti davam edir. Hazırda banklar ölkədə makroiqtisadi siyasətin həyata keçirilməsində, o cümlədən də neft sektorunun inkişafında olduqca mühüm rol oynayırlar. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bütün bank aktivləri 67 faiz, o cümlədən real sektorda kreditlər bir rüb ərzində 22 faiz və ya 2 dəfədən çox artıb və indi təxminən 3 milyard manata gəlib çatmışdır. Uzunmüddətli kreditlər rüb ərzində 32 faiz, son 3 ildə isə, cənab Prezident, 7 dəfədən çox artmışdır. Əhalinin əmanətləri ötən dövrlə müqayisədə 67 faiz artaraq, 910 milyon manat təşkil edib və indi 1 milyard ABŞ dollarından çoxdur. Hazırda beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycan banklarına inam göstərir, böyük həcmdə kredit xətləri, sindikat olunmuş kreditlər ayırırlar. Ölkədə artıq dövriyyədə 1,5 milyondan çox plastik kart vardır, 2 min 200 bankomat və 1100-dən çox postterminal fəaliyyət göstərir.

Keçən il ipoteka bazarı ilə tanışlıq prosesi getdi. Bu tanışlıq ümumiləşdirildi, problemlər aydınlaşdırıldı və cənab Prezident, Sizə bir sıra təkliflər təqdim olundu və Sizin tərəfinizdən ipoteka şərtlərinin həm müddəti, həm faiz dərəcələri, həm məbləğləri əhəmiyyətli surətdə artdı və bundan sonra biz ipoteka sferasında böyük canlanma hiss edirik. Bütövlükdə rüb ərzində keçən illə müqayisədə sayca 2 dəfədən çox və məbləğcə 3 dəfədən artıq kreditlər verilibdir. İpoteka üzrə faizlər təxminən 6 faiz səviyyəsindədir. Bu, beynəlxalq standartlara uyğun səviyyədədir. Kredit alanların yaş səviyyəsi 29-dur. Demək olar ki, bu kreditlərin hamısı cavan ailələrə və gənclərə verilmişdir. İpoteka prosesinin daha da canlandırılması, burada bürokratiyanın azaldılması istiqamətində əlaqədar təşkilatlarla işlər görürük və fürsətdən istifadə edib bu prosesə cəlb olunmuş bütün həmkarlarımdan xahiş etmək istəyirəm ki, ipoteka prosesində bürokratiyanın azaldılması istiqamətində bizimlə birgə çalışsınlar və bu, olduqca mühüm sosial problemdir. Biz bu məsələdə onların dəstəyinə ümid bəsləyirik.

DÖVLƏT NEFT ŞİRKƏTİNİN PREZİDENTİ RÖVNƏQ ABDULLAYEVİN ÇIXIŞI

Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti RÖVNƏQ ABDULLAYEV 2007-ci ilin birinci rübündə neft-qaz sənayesində əldə olunan uğurlardan bəhs etdi. O, bildirdi ki, indiyə qədər Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri ilə 103 milyon barrel Azərbaycan nefti dünya bazarına ixrac olunubdur. İlin sonuna qədər isə ölkəmizdə neft hasilatı daha da artacaqdır. Bu dövrdə neft məhsullarının ixracı da artıbdir. Artıq “Şahdəniz”dən qaz hasilatına başlanılıb və həmin qaz ilkin mərhələdə ixrac kəmərinə vurulur.

Dövlət Neft Şirkəti daim öz cari və perspektiv fəaliyyət proqramlarının icrasında ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin memarı olduğu neft strategiyasının konsepsiyalarını rəhbər tutur.

Möhtərəm Prezident, Sizin neft sənayesinə göstərdiyiniz gündəlik qayğı və diqqət sahəsində şirkətimizin texniki-iqtisadi göstəriciləri dinamik olaraq yüksəlir. Xarici şirkətlərlə qarşılıqlı surətdə faydalı tərəfdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən beynəlxalq miqyaslı layihələr məntiqli bəhrələrini verir. Ötən 2006-cı il və bu ilin birinci rübü ölkə iqtisadiyyatının digər sahələri kimi, neft sənayesi üçün də uğurlu olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin neft strategiyasının şah əsəri olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac kəmərinə tikinti işlərinin başa çatdırılması və may ayının 28-də “Respublika günü”ndə Azərbaycan neftinin bu kəmərlə Ceyhan limanına çatdırılması hər bir vətənpərvər azərbaycanlının qəlbində milli qürur və iftixar hissi doğurdu. Ulu öndərin adını daşıyan Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri Azərbaycan nefti vasitəsilə üç dənizi birləşdirərək, əfsanəni həqiqətə çevirdi. Bu kəmərin təntənəli açılış mərasimi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin həmin mərasimdə söylədiyi dərin məzmunlu nitqi bu həqiqəti bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Beynəlxalq əhəmiyyətli Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin tikintisi də artıq başa çatdırılmışdır. Bu kəmərlə vasitəsilə artıq Gürcüstan ərazisinə qaz nəql edilir. Eyni zamanda, “Şahdəniz” yatağında gündəlik debiti 5 milyon kubmetrdən çox olan 2 nömrəli quyu istismara verilmişdir. “Şahdəniz” qazının Azərbaycan istehlakçılarında təhvil üçün diametri 750 millimetr olan 4500 metrlik qaz kəməri də vaxtında istismara verilmişdir.

Ötən il Dövlət Neft Şirkəti üzrə istehsalat-təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələri də çox uğurlu olmuşdur. 2006-cı ildə Azərbaycanda 32 milyon tondan çox neft hasil edilmişdir. Beləliklə də, neft hasilatı üzrə 1941-ci ildə nail olunmuş ən yüksək rekord geridə qalmışdır. Hazırda Azərbaycanda gün ərzində orta hesabla 120 min ton neft hasil edilir ki, bu da gündəlik hasilat baxımından bizim tariximizdə rekord göstəricidir. Neftçilərimiz bu ilin birinci rübünü də uğurla başa vurmuş, dövlətə neft təhvil proqnozunu 100 faizdən artıq yerinə yetirmişlər.

Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən 2 milyon 190 min ton, Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti tərəfindən isə 8 milyon 230 min ton neft hasil edilmişdir. İlin sonuna qədər Azərbaycanda neft hasilatının 43 milyon tondan çox olacağı gözlənilir.

Cənab Prezident, Azərbaycan neftçiləri Sizin qarşıya qoyduğunuz tapşırıqları əzmlə yerinə yetirirlər. Birinci rübün nəticələrinə görə, 1 milyard 300 milyon kubmetr, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 36 faiz çox qaz təhvil verilmişdir. Eyni zamanda, ölkənin elektrik stansiyalarına 730 min tondan artıq mazut verilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1,5 dəfə çoxdur.

Cənab Prezident, Sizin verdiyiniz göstərişə əsasən, Dövlət Neft Şirkəti üzrə 2008-ci ildə qaz təhvilinin 8 milyard kubmetrə çatdırılması üçün hazırlanmış kompleks tədbirlər proqramı uğurla davam etdirilir. Artıq həyata keçirilmiş bir sıra tədbirlər ötən ildə və bu ilin birinci rübündə müsbət nəticələr verməkdədir. Belə ki, “Günəşli” yatağında aparılmış layihə və tikinti-quraşdırma tədbirləri böyük xərclə yeni platforma tikmədən, mövcud platformalardan yeni quyular qazmağa imkan vermişdir. Cari ilin yanvar-mart aylarında ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2 dəfə çox - 47 min 419 metr qazma işi görülmüşdür. Neft daşlarında tikilməkdə olan 1887 nömrəli özünlün bir hissəsinin zəruri tamamlama işləri görülmüş və əvvəlcədən qazılmış 3 quyu istismara verilmişdir. İndi dördüncü quyu istifadəyə hazırlanır. Qazın yığılması və sahilə çatdırılması üçün ümumilikdə 56 kilometrədən artıq sualtı qaz xətləri çəkilmişdir. Bu və görülmüş əlavə geoloji-texniki tədbirlər nəticəsində şirkət orta gündəlik qaz hasilatını 6,4 milyon kubmetrdən 10,8 milyon kubmetrə çatdırmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, şirkətimiz dünya bazarında təkcə neft ixracçısı kimi deyil, həm də neft məhsullarının istehsalçısı və ixracçısı kimi tanınmaqdadır. Şirkətin emal müəssisələrində ötən il 7,4 milyon, bu ilin birinci rübündə isə 2 milyon tondan artıq neft emal edilmişdir. Ötən il daxili tələbat tam ödənilmiş, 3 milyon tona qədər neft məhsulu ixrac olunmuşdur. Neft və neft məhsullarının satışı da daxil olmaqla, yanvar-mart ayları ərzində şirkətin valyuta və hesablaşma hesablarına ümumilikdə 1 milyard 96 milyon

manatdan çox vəsait daxil olmuşdur. Bu, ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 90 milyon manat çoxdur. Daxil olan vəsaitin 143 milyon manatdan artığı kapital qoyuluşlarına sərf edilmişdir.

Zati-aliləri, Sizin dəfələrlə dediyiniz kimi, bugünkü səviyyə ilə kifayətlənmək olmaz. Neft Şirkətini dünyaya standartlarına cavab verən güclü, modern bir quruma çevirməyə nail olmalıyıq.

Şirkətin işinin təkmilləşdirilməsi üçün, Sizin Fərmanınızla daha çevik idarəetmə mexanizmi yaradılmışdır. Bu da verilən tapşırıqların vaxtında yerinə yetirilməsinə geniş imkanlar açmışdır. Dövlət Neft Şirkəti bu gün beynəlxalq səviyyədə səmərəli fəaliyyət göstərir. Ötən il biz Rumıniyada, Türkiyədə və Gürcüstanda şirkətin nümayəndəliklərini açdıq. İndi Ceyhanda və Avropa bazarında bazarlama aparmaq üçün daha əlverişli şərait yaranmışdır. Bildiyiniz kimi, Gürcüstanda və Türkiyədə nüfuzlu yerli şirkətlərlə birlikdə öz müəssisələrimizi də təsis etmişik. Sizin göstərişinizə əsasən, şirkətin emal sənayesinin Qara dəniz və Aralıq dənizi limanlarına yaxınlaşdırılması xətti götürülmüşdür. Bu məqsədlə Ceyhan limanında Dövlət Neft Şirkətinin emal zavodunu inşa etmək üçün ilkin sənədlər hazırlanıb Türkiyə hökumətinə təqdim olunmuşdur. Mən qürur hissi ilə demək istəyirəm ki, Qara dəniz sahillərində liman və neft terminalına malik olmaq kimi tarixi hadisə də cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında gerçəkləşmişdir. Gürcüstanda alınmış “Kuleri” terminalı bu il istismara veriləcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin daha bir göstərişinizə əsasən, biz şirkətimiz üçün yüksək səviyyəli kadrların hazırlanması məqsədi ilə ötən ildən xüsusi təqaüd proqramını həyata keçiririk. Artıq 5 tələbə şirkətimizin vəsaiti hesabına ABŞ və Birləşmiş Krallığın nüfuzlu universitetlərində təhsil alır. Hazırda 26 tələbənin yüksək reytingli xarici təhsil müəssisələrində yerləşdirilməsi üçün işləri yekunlaşdırırıq.

Şirkətimiz ölkənin sosial problemlərinin həllində yaxından iştirak edir. Dövlət Neft Şirkəti Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü və şəxsi nəzarəti ilə həyata keçirilən regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının icra olunmasına töhfəsini verir. Şirkətin maliyyə vəsaiti hesabına ölkənin ondan artıq regionunda ən müasir tələblərə cavab verən müalicə-diaqnostika mərkəzi inşa olunur. Ötən il Lənkəran şəhərində və Naxçıvanda bu tip mərkəzlər tikilərək, cənab Prezident, Sizin iştirakınız ilə istifadəyə verilmişdir. Həmin mərkəzlərin maddi-texniki bazasına cənab Prezidentin verdiyi yüksək qiymət bizi sosial proqramların həyata keçirilməsində daha da fəal olmağa ruhlandırır. Fürsətdən istifadə edərək, Sizi əmin etmək istəyirəm ki, bu ilin mart ayında özülünü qoyduğunuz Şamaxı diaqnostika mərkəzi və digər regionlarda tikdiyimiz analoji müalicə ocaqları qarşıdakı iki ildə yüksək səviyyədə təhvil veriləcəkdir.

2007-ci ildə Dövlət Neft Şirkəti üzrə neft hasilatını 8 milyon 800 min tona, qaz hasilatını isə 5 milyard 870 milyon kubmetrə çatdıracağıq ki, bu da 2006-cı ildəkindən 1 milyard 270 kubmetr çoxdur.

Cənab Prezident, Sizi bir daha əmin edirəm ki, neftçilər həmişə olduğu kimi, bundan sonra da dövlətimizin enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi, xalqımızın maddi rifah halının daha da yaxşılaşdırılması naminə ulu öndərimiz Heydər Əliyevin şah əsəri olan inkişaf və tərəqqi strategiyasına sadıq qalacaqlar. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Xatırlayıram, 2006-cı ilin yekunlarına həsr olunmuş iclasdakı çıxışında mən bütün nailiyyətlərlə yanaşı, bizi narahat edən məsələlərə də toxundum və bir daha bu barədə danışmaq istəyirəm. Xüsusilə Azərbaycanda müşahidə olunan iqtisadi artım, büdcənin artımı, maaşların və pensiyaların artması istər-istəməz, inflyasiyanın da artmasına təsir göstərir. Burada qeyd olundu, 2007-ci ilin birinci rübündə inflyasiya 16 faiz təşkil etmişdir. Bu, çox böyük rəqəmdir və biz çalışmalıyıq ki, ikinci rübə və ilin sonuna qədər inflyasiyanı maksimum dərəcədə aşağı salaq. Əminəm ki, biz buna nail olacağıq. Hər bir sürətlə inkişaf edən ölkədə, istər-istəməz, qiymətlər artır. Bu, bazar iqtisadiyyatının qanunudur. Azərbaycan da bazar iqtisadiyyatına tam şəkildə öz sadiqliyini göstərmişdir. Bizim uğurlu iqtisadi islahatlarımız və iqtisadi sahədə əldə etdiyimiz nailiyyətlər məhz buna əsaslanır.

Bazar iqtisadiyyatı bütün inkişaf etmiş ölkələrdə uzun illər ərzində mövcud olan prinsipdir və əks yanaşmanın, yəni planlı iqtisadiyyatın nə ilə nəticələncəyini də biz yaxşı bilirik. Sovet İttifaqının dağılmasının səbəblərindən biri də o idi ki, planlı iqtisadiyyat dünyada gedən rəqabətə artıq dözə bilmirdi. Məhz bazar iqtisadiyyatı prinsipləri hər bir ölkənin iqtisadi tərəqqisini təmin edir. Azərbaycan da artıq dünya birliyinin bir hissəsidir. Biz dünya iqtisadiyyatına çox sürətlə inteqrasiya edirik və əlbəttə ki, dünyada gedən proseslər, xüsusilə iqtisadi sahədə gedən proseslər bizə də təsir göstərir. Dünyada neftin qiymətinin kəskin şəkildə artması bizə də öz təsirini göstərir, çünki hələ ki, bizim istehlak bazarımız xeyli dərəcədə idxaldan asılıdır.

Bizim bütün söylərimiz yerli istehsalın gücləndirilməsinə yönəldilmişdir. Sahibkarlığın inkişaf etdirilməsinin, Dövlət İnvestisiya Şirkətinin yaradılmasının da əsas səbəbi odur ki, Azərbaycanda istehlak olunan mallar, məhsullar daxildə istehsal edilsin. Belə olan halda, biz xüsusilə dünyada neftin qiymətinin artması ilə müşahidə olunan ümumi bahalaşmaya davam gətirə biləcəyik. Çünki son 2-3 il ərzində neftin qiyməti 3 dəfə qalxıb və beləliklə, bütün malların qiyməti artıb və bu, bizə təsir göstərir. Bunlar təbii səbəblərdir.

Eyni zamanda, süni səbəblər də var. Heç cür başa düşmək mümkün deyil ki, nə üçün məhz Azərbaycanda istehsal olunan məhsulların qiyməti kəskin şəkildə artır. Bunun heç bir təbii izahı yoxdur. Sadəcə olaraq, burada qeyri-sağlam rəqabətdən, inhisarlardan söhbət gedir və möhtəkirlikdən söhbət gedir. Bu məsələyə biz çox ciddi diqqət verməliyik. Çünki qiymətlərin artımı məni çox narahat edir.

Bizim bütün sahələrdə çox gözəl iqtisadi uğurlarımız var: makroiqtisadi göstəricilər, ümumi daxili məhsulun artımı, əmək haqlarının, pensiyaların, sosial müavinətlərin artırılması, eyni zamanda, investisiya proqramlarımız, regionların abadlaşması, məktəb, xəstəxana tikintisi. Yəni haraya baxsan, hər bir sahədə bizdə çox ciddi irəliləyiş var. İqtisadiyyatda yeganə yaralı yerimiz qiymətlərin artımıdır. Biz bununla mübarizə aparırıq.

Yarmarkaların təşkil olunması, əlbəttə ki, bu istiqamətdə atılan çox mühüm addımdır. Ancaq başqa addımlar da atılmalıdır.

Mən yenə də demək istəyirəm ki, bizim inzibati imkanlarımız bir qədər məhduddur. Çünki bizdə, ümumiyyətlə, iqtisadiyyatın, demək olar ki, 80 faizi özəl sektorda formalaşır. Ticarətə gəldikdə isə, 100 faiz özəl sektordadır. Bütün dükanlar, bazarlar, bütün məişət xidməti obyektləri özəl mülkiyyətdədir. Ona görə dövlətin buna təsiri məhduddur. Ancaq imkanlardan da istifadə etməliyik. O cümlədən inzibati amillərdən istifadə etməliyik. Qanunsuz əməllərə yol verən sahibkarları cəzalandırmalıyıq. Süni şəkildə qiyməti qaldıran firmalara, şəxslərə qarşı ciddi təzyiq göstərilməlidir, onlar cəzalandırılmalıdır. Yoxsa, belə çıxır ki, biz bütün bu işləri görürük, 3-4 il ərzində icmal büdcəni 1 milyard dollardan 8 milyard dollara şatdırmışıq. Əmək haqları, pensiyalar kəskin şəkildə artıb. Ancaq bundan da möhtəkirlər faydalanır, onlar bu gözəl imkanlardan istifadə edir, daha da varlanırlar. Ona görə biz buna yol verə bilmərik, həm makroiqtisadi sahədə ciddi tədbirlər görülməlidir, eyni zamanda, inzibati addımlar da atılmalıdır.

Biz büdcə artımlarını dayandıra bilmərik. Yəqin ki, gələn ay büdcəyə yenidən baxılacaq, dürüştəşdirmə aparılacaqdır. Büdcənin artımı da olacaqdır və bu, istər-istəməz, yenə də inflyasiyanın artmasına təsir göstərəcəkdir.

Digər tərəfdən o da var ki, bazar hər şeyi özü tənzimləyir. Məndə olan məlumata görə, bazarda məhsul qalmır, hər şey satılır. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda alıcılıq qabiliyyəti yüksəkdir. Amma o da faktıdır ki, hər kəs bunu ala bilmir. Yəni orta təbəqə formalaşıb, yaxud da zəngin təbəqə var və

qiymətlərin artımı onlara o qədər də böyük təsir göstərmir. Amma kasıblar da var. Onlar o məhsulları, ərzaq məhsullarını ala bilmirlər. Biz onların haqqında fikirləşməliyik.

Ona görə bir də deyirəm ki, bazarın bu işləri tənzimləməsi bizi arxayın etməməlidir ki, bazar iqtisadiyyatı şəraitində yaşayırıq, bazarda hər şey satılır, deməli, tələblə təklif uzlaşır. Bu, belədir. Amma biz fikirləşməliyik ki, yoxsul təbəqə bu qiymətlərə necə dözə bilsin.

Şübhəsiz ki, biz bundan sonra da sosial proqramları daha ciddi reallaşdıracağıq və inflyasiyanın qalxması bizi əmək haqlarının, pensiyaların artırılmasından çəkindirməyəcəkdir. Çünki bu, təbii prosesdir və Azərbaycan xalqının rifah halı yaxşılaşır. Mənim giriş sözümdə gətirdiyim rəqəmlər bunu bir daha göstərir. Baxmayaraq ki birinci rübdə 16 faiz inflyasiya var, ancaq əhalinin pul gəlirləri də 33 faiz artmışdır. Növbəti aylarda biz inflyasiyanı aşağı salacağıq. Ancaq bu məsələ barədə biz çox ciddi fikirləşməli və lazımı işlər görməliyik. Ona görə bir daha mən xüsusilə bu məsələyə diqqət yönəltmək istəyirəm, çünki bizi ən çox narahat edən məsələlərdən biri də budur.

O ki qaldı başqa istiqamətlərə bütün işlər proqramlar üzrə gedir. Bütün sahələri əhatə edən - istər iqtisadi sahədə, tikinti sahəsində, infrastruktur layihələrində, sosial məsələlərin həllində proqramlar var. İndi biz, faktik olaraq, Azərbaycanda bütün məktəb infrastrukturunu yeniləşdiririk. İndiyədək 800-ə yaxın məktəbin tikilməsi və gələcək illərdə yüzlərlə məktəbin tikintisi, - bu, məktəb sahəsinin maddi-texniki bazasının yeniləşməsinə, təhsilin keyfiyyətini də, avadanlıqla təchizatı da təmin edir. Eyni zamanda, hesab edirəm ki, indi vaxt gəlib ki, biz mövcud məktəblərin təmirinə də daha çox vəsait ayıraq. Çünki buna da böyük ehtiyac var, xüsusilə Bakı şəhərində. Yəqin ki, bu il, gələn il Bakı şəhərində yerləşən bütün məktəblərin istilik təchizatı problemləri həll olunmalıdır. Bu, həll ediləcəkdir. Ondan sonra bütün başqa şəhər və rayonlarda da biz bunu həll etməliyik və mövcud məktəbləri də çox gözəl səviyyəyə gətirib çıxarmalıyıq.

Bu sahədə vəsaitə qənaət etməməliyik. Çünki təhsilə qoyulan vəsait ölkəmizin gələcəyinə qoyulan vəsaitdir. Bütün inkişaf etmiş ölkələrin uğurlarının səbəbi də məhz ziyalı təbəqəsidir, elmi-texniki tərəqqidir, texnoloji yeniliklərdir. Biz də bu yolu seçmişik. İstəyirik ki, bizim insanlarımız, gənc nəsil bilikli, savadlı olsun və ölkəmizin inkişafında çox böyük rol oynasınlar.

Enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə də biz çox ciddi yanaşırıq. Bildiyiniz kimi, keçən il və bu ilin əvvəlində 5 yeni elektrik stansiyası istismara verilmişdir. Bu proses davam edəcəkdir. Biz özümüzü tam şəkildə təmin edəcəyik, eyni zamanda, gələcəkdə elektrik enerjisinin ixracına da başlaya bilərik. Bununla bərabər, hesab edirəm ki, elektrik stansiyaları kifayət qədər tikilib və tikilməkdə olan stansiyalarla birlikdə bu problemi həll edəcəkdir. İndi biz diqqəti ötürücü xətlərə yönəltməliyik. Orada da investisiyalara böyük tələbat var. Təsəffüf deyil ki, mən Prezident fondundan 15 milyon manatı məhz ötürücü xətlərin yeniləşməsinə yönəldirəm. Bu, həmin işin nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu göstərir. Ümid edirəm ki, 2007-2008-ci illərdə elektrikötürmə xətlərində tam yeniləşmə gedəcəkdir. Paylayıcı qurumlar bunu öz vəsaiti hesabına etməlidir, amma, əlbəttə ki, dövlət də yardımını əsirgəməyəcəkdir.

Azərbaycan, bütövlükdə, dünya enerji bazarında öz yerini tutan bir ölkədir. İldən-ilə artan neft-qaz hasilatımız, əlbəttə ki, bizim imkanlarımızı artırır. Eyni zamanda, Azərbaycanın güclü neft-qaz ölkəsi kimi mövcudluğu bütün regiona çox müsbət təsir göstərir. Əlbəttə ki, bu günə qədər olduğu kimi, biz növbəti illərdə də böyük neft-qaz hasilatından səmərəli istifadə edəcəyik. Bütün neft gəlirləri Neft Fondunda şəffaf şəkildə saxlanılacaq və yalnız büdcə formalaşanda ondan transfert məsələləri həll olunacaq və parlament də bu məsələyə öz münasibətini bildirəcəkdir. Parlament vasitəsilə, demək olar ki, bütün Azərbaycan xalqı büdcənin formalaşmasında və eyni zamanda, neft gəlirlərinin ədalətli bölüşdürülməsində iştirak edir. Bu, başlıca şərtidir və bizim uğurlarımızın əsasıdır. Çünki Azərbaycanda bütün neft gəlirləri şəffaf şəkildə həm saxlanılır, həm də onların xərclənməsi xalq tərəfindən həyata keçirilir.

Biz bu il kənd təsərrüfatına yardım proqramına başladığımızı. Əminəm ki, ayrılan 80 milyon manat vəsait kənd təsərrüfatının inkişafında mühüm rol oynayacaqdır. Yəqin ki, birinci rübdə kənd təsərrüfatı istehsalının 5 faiz artmasının səbəblərindən biri də budur. Çünki keçən il kənd təsərrüfatı istehsalında o qədər də böyük artım olmamışdır. Ancaq bu, həm iqtisadiyyat üçün çox böyük sahədir, həm də bunun böyük sosial mənası var. Əhalinin, demək olar ki, yarısı kəndlərdə yaşayır. Kənd təsərrüfatının inkişafına lazım olan bütün dəstəyi verməliyik və inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsini də öyrənməliyik. Bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə kənd təsərrüfatına dövlət subsidiyaları verilir və biz də buna getməliyik. İndi iqtisadi imkanlarımız buna yol verir. Bu sahədə, həm böyük potensial var, həm də, əlbəttə ki, emal müəssisələri də yaranmalıdır. Bu məsələlər bir-biri ilə bağlıdır.

Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyətə başlaması məni sevindirir. Ləng hərəkətlərinə görə mən əvvəllər onları çox tənqid etmişdim. Ancaq indi görürəm ki, Dövlət İnvestisiya Şirkətinin artıq real layihələri var. Bu layihələr, əlbəttə ki, Azərbaycanın iqtisadi potensialını qaldıracaq və xarici investorların, xüsusilə qeyri-neft sektoruna cəlb olunması üçün çox müsbət rol oynayacaqdır.

Bizim indi neft-qaz sahəsində investisiyalara böyük ehtiyacımız yoxdur. İndi özümüz xaricə investisiyalar qoyuruq, Neft Şirkətinin prezidenti bu barədə danışdı, bir qədər sonra mən də bu məsələlərə toxunacağam. Amma qeyri-neft sektoruna investisiyaların cəlb olunması bizim üçün indi prioritet məsələdir. Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyəti və investor kimi layihələrdə iştirakı xarici investorları, yaxud da ki, yerli investorları daha da ruhlandırır, onları investisiya qoymağa sövq edir. Beləliklə, 100 milyon kapitalı olan Dövlət İnvestisiya Şirkəti yəqin ki, ən azı, 300 milyon dollar kredit resursları da cəlb edə bilər.

Qeyri-neft sektorunun inkişafında da müsbət meyillər var, 12 faiz artıbdır. Bu da çox böyük göstəricidir. Bizə zidd olan qüvvələr bəzən iqtisadi uğurlarımızı ancaq neft amili ilə bağlamaq istəyirlər. Halbuki, bunda da heç bir qəbahət yoxdur, bir sıra ölkələr var ki, onların bütün siyasi və iqtisadi siyasəti enerji üzərində qurulubdur. Onların uğurları məhz bunun əsasında qurulubdur və hər bir ölkənin təbii ehtiyatları o ölkənin inkişafına xidmət göstərir. Haradasa, kənd təsərrüfatı inkişaf edib, o da təbii resursdur. Haradasa, neft-qaz, haradasa, başqa təbii sərvətlər var. Yəni bunda heç bir qəbahət yoxdur. Amma bununla bərabər, bizim siyasətimiz ondan ibarətdir ki, arxayınçılığa yol verməyək. Baxmayaraq ki, bir daha demək istəyirəm, bizim neftimiz, qazımız Azərbaycan xalqına ən azı 100 il xidmət edəcəkdir. Ən azı! Nəzərə alsaq ki, 100 ildən sonra yəqin, yeni texnologiyalar kəşf ediləcək və Yer in təkinin daha dərin laylarına çatmaq mümkün olacaq, deməli, ondan sonra da təmin edəcəkdir. Amma bizim siyasətimizin əsas özəlliyi ondadır ki, neft gəlirləri ölkəyə hələ təzə-təzə daxil olmağa başlasa da, biz indidən bunları qeyri-neft sektoruna, iqtisadiyyatın başqa sahələrinə yönəldirik. Qeyri-neft sektorunda 12 faiz artımın olması özlüyündə çox böyük göstəricidir və məni çox sevindirir. Əlbəttə ki, buna, bizim bütün iqtisadi uğurlarımıza təkan verən neft amilidir. Mən rayonlara, regionlara çox tez-tez gedir, yerli sahibkarlar tərəfindən tikilən, yaradılan müəssisələrlə tanış oluram. Bir çox hallarda o ilkin kapitalın mənşəyi də neft amilindən asılıdır. Yerli şirkət xarici neft şirkətləri üçün hansısa bir müqaviləni həyata keçirib pul əldə edib və onu investisiya kimi qoyur. Yəni, bunu biz bilməliyik, bu, uzun illər ərzində hələ Azərbaycanın iqtisadi potensialını müəyyən edəcəkdir.

Ancaq bir daha demək istəyirəm ki, qeyri-neft sektoru inkişaf edir, sahibkarlıq inkişaf edir. Dövlət xətti ilə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan kreditlər ayrılır, onların məbləği ildən-ilə artır. Bu il səhv etmirsə, 100 milyon dollardır, gələn il bəlkə də bunu artırdıq. Dövlət İnvestisiya Şirkətinin də 100 milyon kapitalı var. Bu 200 milyon birbaşa dövlət tərəfindən Azərbaycana qoyulan investisiyalardır. Özəl sektoru da əlavə etsək, görürük ki, daxili investisiyalar bunun hesabına qoyulur. Keçən il Azərbaycana qoyulan investisiyaların təxminən 40 faizi daxili investisiyalardır. Əvvəlki illərdə bəlkə 5 faiz, 10 faiz idi. Amma bu 40 faiz milyardlarla dollarla ölçülür. Yəni bu, onu göstərir ki, Azərbaycanda güclü biznes qurumları yaranır və mən də bunu çox alqışlayıram. Mən istəyirəm ki, ölkəmizdə bizneslə məşğul olan bir çox güclü şirkətlər olsun. Onlar həm ölkəmizin iqtisadi potensialına öz töhfəsini versinlər, həm də dünya bazarlarına çıxsinlər, başqa ölkələrdə layihələrdə iştirak etsinlər. Əlbəttə ki, biz dövlət tərəfindən gələcəkdə də bunu təşviq edəcəyik.

Prioritetlərdən biri də informasiya-kommunikasiya texnologiyalarıdır. Mən buna çox böyük əhəmiyyət verirəm. Bu, ölkənin ümumi inkişaf dinamikasını göstərən bir sahədir. Bu sahədə çoxlu yeniliklər, çoxlu ixtiralar var. Azərbaycan da bu sahədə qabaqcıl yerlərdədir. Biz bu sahəyə böyük investisiyalar qoymaq fikrindəyik. Xarici şirkətləri, dünyanın aparıcı informasiya-kommunikasiya şirkətlərini Azərbaycana dəvət etmişik və onların da Azərbaycanla işləməyə böyük maraqları var. Biz indi texnoparkların yaradılması üzərində işləyirik. Bir də demək istəyirəm ki, dövlət öz tərəfindən bu sahəyə investisiya qoymağa hazırdır. Biz, tanınmış şirkətlərlə, sadəcə tərəfdaşlıq etmək istəyirik. Bu sahənin çox böyük gələcəyi var və bəlkə də, neft sektorundan sonra ölkəmizi inkişaf etdirən ikinci sahə ola bilər.

Turizm sahəsinə diqqət göstərilir və 2007-ci ildə bu sahədə, xüsusilə, qış turizminin inkişafı üçün böyük işlər görmək planlaşdırılır. Yəqin ki, yaxın zamanlarda Azərbaycanda müasir, dünya səviyyəli qış kurortunun yaradılması üçün təqdimat keçiriləcəkdir. Qusar rayonunda artıq yerlər müəyyən olunub və Azərbaycan qış turizmi mərkəzinə çevrilə bilər. Bunun bütün şimal bölgəsinə, orada yaşayan insanlara çox müsbət təsiri olacaqdır.

Biz artıq ikinci rübdə 2008-ci ilin büdcəsi üzərində də işləməyə başlamalıyıq və baxmalıyıq ki, büdcənin əsas parametrləri nə olacaqdır. Bir daha demək istəyirəm ki, makroiqtisadi vəziyyəti qorumaq şərtilə, biz, eyni zamanda, büdcəmizi də artırmalıyıq. Həm sosial proqramların həlli üçün, həm də maaşların, pensiyaların artırılması üçün buna böyük ehtiyac, böyük tələbat var. Maaşlar, pensiyalar çox sürətlə artır, amma hələ ki, bizi tam şəkildə qane etmir. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda orta əmək haqqı təxminən 200 dollardır. Bu, postsovet məkanında yerləşən ölkələr üçün çox böyük göstəricidir. Amma bundan da böyük olmalıdır. Yəni, Azərbaycanda əmək haqqı insanın tələbatını tam ödəməlidir və biz bu yolda uğurla addımlayırıq. Ona görə biz makroiqtisadi sabitliyi nəzərə almaqla, büdcə artımına getməliyik. Yaxşı olar ki, bunu nəinki Neft Fondundan transfertlər hesabına, daha çox daxili imkanlar hesabına, maliyyə nizam-intizamının möhkəmlənməsi hesabına edək.

Neft Fondunun və Milli Bankın valyuta ehtiyatları bizim strateji resursumuzdur. İndi bu, 4 milyard 100 milyon dollardır. Ondan sonra 10 milyard dollar olacaqdır. Beynəlxalq Valyuta Fondu indi yeni bir rəqəm bildirdi ki, Azərbaycan 200 milyard dollar qazanacaqdır. Bir neçə ay bundan əvvəl 140 milyard dollar demişdi, indi orada da dəqiqləşmə getdi və 200 milyard dollar deyirlər. Bu, bizi arxayın etməməlidir. Biz bunu saxlamalıyıq və əlbəttə, ölkənin ehtiyacları üçün istifadə etməliyik. Ancaq çalışmalıyıq ki, büdcəmizi daxili imkanlar hesabına formalaşdıraq.

Bizdə büdcə artımı çox sürətlə gedir. 2006-cı ildə büdcə xərcləri 77 faiz artmışdır. 2007-ci ilin büdcəsi 2006-cı ilə nisbətən 45 faiz artmışdır. Bilirsiniz ki, bu da çox nadir hallarda müşahidə olunan artımdır. Yəni biz bütün sahələrdə çox yüksək sürət götürmüşük. Mənim də tələbim budur ki, işi keyfiyyətlə, qısa müddət ərzində görmək və Azərbaycanın bütün ehtiyaclarını maksimum dərəcədə təmin etmək.

İnfrastruktur layihələri çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. İndi biz enerji infrastrukturunu yenilədiririk, stansiyalar tikilib, yenə tikiləcəkdir. Özəl şirkətlər tərəfindən də maraq göstərilir və mən də buna müsbət baxıram. Qoy, özəl şirkət gəlsin, elektrik stansiyası tiksin və özü də işlətsin. Yollar, körpülər, abadlıq işləri. İndi bütün magistral yollarda tikinti gedir və bu yaxınlarda yenə gedəcəkdir. Bakı-Rusiya, Bakı-Gürcüstan, Bakı-İran sərhədlərinə gedən yollarda müasir dünya səviyyəsində əsaslı tikinti işləri gedir. Şəhərlərarası yollar təmir edilir. Biz bu yaxınlarda "Azeryolservis" şirkəti yaratdıq ki, bu sahədə daha da səmərəli işlər görülsün.

Bakı şəhərinin yollarında tıxac problemi aradan qaldırılır, gözəl körpülər tikilir. 9-u planlaşdırılıb, amma indi mənə deyirlər ki, bu, kifayət etməyəcəkdir. Bundan sonra da tikəcəyik, bütövlükdə bütün avtomobil hərəkəti sistemini müasir səviyyəyə çatdırmalıyıq. Ancaq təkcə yolların, körpülərin tikintisi kifayət deyildir. İnkişaf etmiş ölkələrdəki kimi, bizdə də müasir tənzimləmə sistemi olmalıdır.

Bir sözlə, biz bu yüksək sürəti saxlamalıyıq və artırmalıyıq. Çünki yenə də deyirəm, mən istəyirəm ki, çox qısa müddət ərzində Azərbaycan sözün əsl mənasında güclü, müasir infraqurstruktura malik olan ölkəyə çevrilsin. İstəyirəm ki, Azərbaycanda qısa müddət ərzində bütün təhsil ocaqları normal görkəm alsın. Tibb ocaqları təmir olunsun. Buna böyük ehtiyac var. İndi biz bütün bölgələrdə xəstəxanalar, müalicə-diaqnostika mərkəzləri açırıq. Bunun insanlara nə qədər böyük köməyi var, insanların həyatını nə qədər yüngülləşdirir, onlar gözəl tibbi xidmət alırlar. Biz bunu etməliyik. Yəni bizdə hər bir sahədə ən yüksək səviyyə olmalıdır. Bu, mənim istəyimdir, tələbimdir.

Eyni zamanda, bizim əsas gəlir mənbəyimiz olan, iqtisadiyyatın lokomotivi olan Neft Şirkətinin fəaliyyətini daha da gücləndirməliyik. Neft Şirkəti beynəlxalq şirkətə çevrilməlidir. Mən giriş sözümdə dedim ki, bizim indi nə qədər neft-qaz ehtiyatlarımız var. Bu, dövlətin ehtiyatlarıdır və dövlət tərəfindən bu sahəyə cavabdehliyi Dövlət Neft Şirkəti daşıyır. Yəni Neft Şirkətinin bütün imkanları var ki, dünyanın aparıcı neft şirkətinə çevrilsin. Bunu etmək üçün indi orada struktur islahatları gedir, onlar yeni mühasibat formatına keçməlidirlər, audit aparılmalıdır. Yəni müasir, dünya səviyyəli şirkət olmalıdır. Çox böyük ehtiyatlar var, çox böyük hasilat var. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri ilə ildə ixrac ediləcək 50 milyon ton neftin 40 milyon tonu yaxın zamanlarda Azərbaycanın payına düşəcəkdir. Nəyə görə?! Çünki neftin qiyməti qalxdı və pay bölgüsü də dəyişilir. Bizim də bütün müqavilələrimiz pay bölgüsü əsasında imzalanıb. Bu da 1994-cü ildə atılan çox böyük və müdrik bir addım idi. Ona görə qiymət artdıqca, ölkənin gəlirləri də artır, xarici şirkətlərin gəlirləri faiz baxımından aşağı düşür. Yəni, bu böyük bir ehtiyatdır, böyük bir gücdür. İndi Neft Şirkətinin xarici ölkələrdə fəaliyyəti, xüsusilə Gürcüstanda böyük terminalın alınması və oraya investisiyanın qoyulması Qara dənizdə bizim mövqelərimizi möhkəmləndirir.

Biz Qara dəniz-Xəzər dənizi-Orta Asiya dəhlizində fəal rol oynayırıq və Azərbaycan burada əsas məntəqədir, əsas yerdir. Bundan istifadə edirik. Bütün nəqliyyat, energetika, kommunikasiya işlərində

fəallıq və təşəbbüskarlıq göstəririk. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisinə bir daha qayıtmaq istəyirəm. Bu məsələyə də müxtəlif yanaşmalar var idi ki, bu, siyasi layihədir, sadəcə, Ermənistanı sıxmaq üçün, təcrid etmək üçündür və sair. Mən bu məsələyə aydınlıq gətirdim. Əlbəttə, biz Ermənistanı bütün işlərdən təcrid edəcəyik. Edirik, buna gücümüz çatır və edəcəyik.

Ancaq bu layihənin iqtisadi səmərəsi də çox böyükdür.

Bu yaxınlarda Qazaxıstanın Baş naziri Azərbaycanda olarkən mənə dedi ki, dəmir yolu işə düşəndə Qazaxıstan bu yolla 10 milyon ton əlavə yükün nəql edilməsinə hazırdır. Bax, budur bu yolun iqtisadi səmərəliliyi. Biz əgər təşəbbüskarlıq göstərməsəydik, 200 milyon dollar kredit ayırmasaydıq və bu işdə Gürcüstan, Türkiyədən olan həmkarlarımızla inadkarlıq göstərməsəydik, bu yol da olmayacaqdı və yüklər başqa yolla gedəcəkdə. Bu, həm iqtisadi, həm regional, həm də siyasi layihədir. Bunu heç kim gizlətmir və biz də gizlətmək istəmirik. Amma biz bunu edirik və təkcə biz yox, tərəfdaşlarımızla birlikdə. Bütövlükdə, çox böyük ehtimal var ki, Çindən Avropaya gedən yüklər bizim ərazimizdən keçəcəkdir. Bunun nə demək olduğunu əlavə izah etmək lazım deyildir. Bütün bu məsələlər - nəqliyyat, energetika, Neft Şirkəti bir-birilə bağlı olduğuna görə, mən buna böyük diqqət göstərirəm. Bizim Nəqliyyat Nazirliyi, hökumət çox böyük işlər görüblər və biz bütün istədiyimizə nail oluruq. Bir daha demək istəyirəm, elə bir məsələ yoxdur ki, biz onu həll etmək istəyək, amma ona nail ola bilməyək.

O cümlədən başqa sahələrdə də. Burada qeyd olundu və bir daha demək istəyirəm ki, sosial məsələlərin həlli, idman komplekslərinin tikintisi - bu işlər bütün ölkədə gedir. Tarixi binaların bərpa da həmçinin. Bu günlərdə mən Tarix Muzeyində idim. Orada təmir-bərpa işləri ilə tanış oldum. Bu da məni çox sevindirir. Bu, bizim tariximizdir. Biz öz tariximizə sözdə yox, əməldə çox böyük hörmətlə yanaşmalıyıq və tarixi ədaləti də bərpa etməliyik. Vaxtilə Hacı Zeynalabdin Tağıyev Azərbaycan xalqı üçün çox böyük xidmətlər göstərmişdir. Onun əməlləri Azərbaycan xalqının qəlbində bu günə qədər yaşayır. Bizim borcumuz idi ki, onun evini bərpa edək. Yenə də deyirəm, mən buna təkcə Tarix Muzeyi kimi baxmıram, Hacı Zeynalabdin Tağıyevin evi kimi baxıram. Çox şadam ki, biz buna nail oluruq və onun da ruhu şaddır.

Bütün istiqamətlərdə bizim proqramlarımız var, onları icra edirik. Çox işgüzar komandamız var, çox səmərəli işlər görürlər. Mən də bundan çox razıyam. Belə olan halda, istənilən məsələ öz həllini tapa bilər. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda bütün iqtisadi islahatları aparmaq üçün gözəl ictimai-siyasi mühit var, sabitlik var, xalqla iqtidar arasında birlik var. Bizim siyasətimiz dəstəklənir və əlbəttə ki, ilk növbədə, həm daxili və xarici siyasəti müstəqil şəkildə aparmaq üçün, digər tərəfdən, ölkəmizə lazım olan bütün işlərin görülməsi üçün bizə əlavə güc verir. O ölkələrdə ki, sabitlik pozulur, orada əbədi böhran yaşanır. Qonşuluqda yerləşən ölkələrin vəziyyətini televiziya vasitəsilə görürük. O ölkələrdə ki, qanunsuz hərəkətlər mövcuddur, daxili qarşıdurma var, orada iqtisadiyyat da dağılıb gedir. İqtisadiyyat, ölkənin inkişafı qalır bir tərəfdə, siyasi mübarizə, siyasi ambisiyalar və hakimiyyət uğrunda mübarizə keçir ön plana. Azərbaycan da 1990-cı illərin əvvəllərində bu acı tarixini yaşayıbdır. O kitab bağlandı və ona dönüş heç vaxt olmayacaqdır. Biz ancaq və ancaq irəliyə gedəcək, ölkəmizi gücləndirəcəyik. Elə edəcəyik ki, Azərbaycan xalqı xoşbəxt və firavanlıq içində yaşasın. Bu işdə sizə uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

AzərTAc
Xalq qəzeti, 14 aprel 2007-ci il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2007-ci ilin birinci yarısında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına və
qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir**
(1 avqust 2007-ci il)

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə avqustun 1-də Prezident sarayında Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ilin birinci yarısında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- 2007-ci ilin ilk yarısı arxada qaldı. Bu gün Nazirlər Kabinetinin növbəti iclasında biz ilin ilk yarısının yekunlarını müzakirə edəcəyik və eyni zamanda, gələcək planlar haqqında da danışacağıq. İqtisadiyyatımızın əsas göstəriciləri bizi çox sevindirir. 2007-ci ildə də iqtisadiyyatımız uğurla inkişaf edir və dünyada analoqu olmayan sürətlə artır. İlin ilk yarısında ümumi daxili məhsulun artımı 35 faiz təşkil etmişdir. Bu, dünyada ən yüksək göstəricidir. İqtisadiyyatımızın 2005-ci ildə 26 faiz, 2006-cı ildə isə 35 faiz artması onu göstərir ki, Azərbaycanda son illər ərzində aparılan uğurlu iqtisadi islahatlar öz gözəl nəticələrini verməkdədir. Faktik olaraq, üç il ərzində bizim iqtisadiyyatımız iki dəfə artır və bu, dünyada analoqu olmayan nəticədir. Əlbəttə ki, bu, bizim imkanlarımızı artırır, qarşıda duran vəzifələrin daha da uğurla həll olunmasına imkan yaradır. Mən şübhə etmirəm ki, uğurlu iqtisadi islahatların aparılması nəticəsində növbəti illərdə də bizim iqtisadiyyatımız dinamik şəkildə artacaqdır və Azərbaycan iqtisadi cəhətdən ən güclü dövlətlərdən birinə çevriləcəkdir.

Yarım ildə sənaye istehsalı da 35 faiz artıbdir. Kənd təsərrüfatında artım təxminən 5 faiz səviyyəsində müşahidə olunur. Düzdür, bu, bizi hələ qanə edə bilməz. Amma əvvəlki illərə nisbətən artım mövcuddur. Əminəm ki, görülən tədbirlər, "Aqrolizinq" şirkətinin yaradılması və kənd təsərrüfatına dövlət tərəfindən böyük məbləğdə vəsaitin ayrılması kənd təsərrüfatına da böyük təkan verəcəkdir. Kənd təsərrüfatı bizim iqtisadiyyatımızın çox önəmli bir sahəsidir. Eyni zamanda, sosial sahədir. Əhalinin təxminən yarısı kənd şəraitində yaşayır və bu sahəyə biz daim böyük diqqət göstərməliyik. Əməli-praktik tədbirlərin də davam etdirilməsi, əlbəttə ki, bu sahəyə yeni imkanlar gətirəcəkdir.

Əhalinin gəlirləri 6 ay ərzində çox böyük dərəcədə artıbdir. Azərbaycanda əhalinin pul gəlirləri 37 faiz, əmək haqqı 26 faiz artıbdir. Bu onu göstərir ki, insanlar daha da yaxşı yaşamağa başlayırlar. Bu onu göstərir ki, insanların həyat səviyyəsi dinamik şəkildə yüksəlir. Bizim isə əsas məqsədlərimizdən biri də məhz bundan ibarətdir ki, Azərbaycanda kasıb adam olmasın, yoxsul adam olmasın.

Bildiyiniz kimi, 2006-cı ilin yekunlarına görə Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi 20 faiz təşkil edirdi. Mən əminəm ki, 2007-ci ilin yekunlarına görə bu faiz aşağı düşəcək və gələcəkdə Azərbaycanda yoxsulluğu tamamilə aradan qaldıracağıq. O cümlədən işsizliyin də aradan qaldırılması üçün böyük tədbirlər görülür. Bizim qəbul edilmiş proqramlarımız uğurla icra edilir. 2003-cü ilin oktyabr ayından bu günə qədər Azərbaycanda 572 min yeni iş yeri açılmışdır. Bunlardan 405 mini daimi iş yerləridir. Bu iş yerlərinin açılması həm böyük sosial məsələlərin həlli, həm də ki, regionların inkişafı deməkdir. Çünki bu iş yerləri daha çox regionlarda, qeyri-neft sektoru sahəsində açılır və bizim də əsas prioritetlərimizdən biri ondan ibarətdir ki, qeyri-neft sektoru inkişaf etsin, iqtisadiyyatımız şaxələndirilsin və Azərbaycanda bütün sahələrdə iqtisadi inkişaf güclənsin.

Bunlar, demək olar ki, iqtisadiyyatımızın əsas göstəriciləridir. Onu da əlavə edə bilərəm ki, əhalinin banklara qoyduğu əmanət 70 faiz artıbdir. Bir tərəfdən, bu, onu göstərir ki, banklara inam artır və bu, çox gözəl əlamətdir. Onu göstərir ki, dövlətə inam çox yüksək səviyyədədir. Bununla bərabər, onu da göstərir ki, insanlarda əlavə maliyyə imkanları yaranıb ki, onlar bu maliyyə resurslarını banklara etibar edirlər.

İqtisadi göstəricilərdən biri bizi narahat edir. Bu da inflyasiyanın qalxmasıdır. Altı ayın yekunlarına görə, Azərbaycanda inflyasiya 16 faiz təşkil edir. Düzdür, əhalinin gəlirlərinin 37 faiz, əmək haqqının 26 faiz artmasını nəzərə alsaq görürük ki, bu rəqəmlər inflyasiyanı qat-qat üstələyir. Amma bununla bərabər, biz antiinflyasiya tədbirlərimizi daha da gücləndirməliyik. İnflyasiyanın qalxmasında müxtəlif səbəblər var, o

cümlədən obyektiv səbəb də var. İlk növbədə, dünyada neftin bahalaşması və bunun nəticəsi olaraq istehlak mallarının bahalaşması. Azərbaycanda hələ ki, bizim istehlak bazarımız xeyli dərəcədə idxaldan asılıdır. Ona görə idxal mallarının bahalaşması istər-istəməz Azərbaycanda qiymət artımına gətirib çıxarır. Digər obyektiv səbəblərdən biri də odur ki, Azərbaycanda çox böyük büdcə artımı mövcuddur. Bizim büdcəmiz son 3-4 il ərzində bir neçə dəfə artırılıbdır. Bu ilin ortalarında dürüstləşmə aparılmış, büdcəmiz yenə də artırılmışdır. İndi bizim büdcə xərclərimiz 7,5 milyard dollar səviyyəsindədir. İcmal büdcə isə təxminən 9 milyard dollara yaxındır. Yəni bu, iqtisadiyyata böyük bir yüküdür və istər-istəməz, inflyasiyanın qalxmasına da imkan yaradır.

Minimum əmək haqqının, pensiyaların, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan insanların əmək haqlarının qaldırılması da inflyasiyanı gücləndirən amillərdən biridir. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, ilin altı ayına görə Azərbaycanda orta əmək haqqı 196 dollar, avqustun 1-nə isə 215 dollar təşkil edir. Yəni, qiymətlər çox kəskin şəkildə artır.

Ancaq bununla bərabər, subyektiv səbəblər də var. Biz gərək bütün diqqətimizi məhz bunlara, inflyasiyanı yaradan və onu gücləndirən subyektiv səbəblərin aradan qaldırılmasına yönəldək, bütün tədbirlərimizi görək. Burada həm iqtisadi tədbirlər, həm də inzibati tədbirlər, nəzarət gücləndirilməlidir. Büdcə xərclərinin artması çox müsbət göstəricidir, müsbət əlamətdir. Amma bununla bərabər, büdcə xərclərinə nəzarət də gücləndirilməlidir. İndi böyük məbləğlərdən söhbət gedir. Bizim büdcəmiz 1 milyard dollar səviyyəsində olanda Azərbaycanda o qədər də böyük büdcə xərcləri yox idi. Büdcəmiz, sadəcə olaraq, sosialyönümlü büdcə idi. İntestisiya xərcləri, demək olar ki, çox aşağı səviyyədə idi. Amma indi büdcəmiz həm sosialyönümlüdür, həm də investisiyayönümlüdür. Böyük məbləğdə vəsait ayrılır, tikinti, infrastruktur layihələri, yollar, körpülər, elektrik stansiyaları, məktəb, xəstəxana tikintisi – haraya baxsaq, bu inkişafı görürük. Bu da ölkəmizin iqtisadi və siyasi potensialını göstərir, Azərbaycan dünyada ən dinamik inkişaf edən ölkədir. Amma bununla bərabər, əlbəttə, büdcə xərclərinə müxtəlif qurumlar tərəfindən, müxtəlif dövlət strukturları tərəfindən çox ciddi nəzarət olmalıdır və büdcə xərclərində şəffaflıq tam şəkildə təmin edilməlidir.

Bizim şəffaflıqla bağlı ilk təcrübəmiz Azərbaycanda Dövlət Neft Fondunun yaradılması idi. 6-7 ildir fəaliyyət göstərən Dövlət Neft Fondu Azərbaycanda, demək olar ki, şəffaflığın əsas nümunəsidir, meyarıdır. Təsədüfi deyil ki, bir ay bundan əvvəl Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Azərbaycan Dövlət Neft Fondunu məhz şəffaflığın təmin edilməsinə görə yüksək mükafatla təltif edibdir. Biz artıq bir neçə ildir ki, hasilat sənayelərində şəffaflıq təşəbbüsünə qoşulmuş ölkəyik və bu təşəbbüsdə aparıcı rol oynayırıq. Bunu bütün böyük dövlətlərin rəhbərləri bildirir, mənə göndərilən məktublarda bu, xüsusilə göstərilir. Beynəlxalq təşkilatlar da həmçinin. Biz bütün maliyyə sistemində şəffaflığı təmin etməliyik və belə olan halda, Azərbaycanda həm korrupsiyanın aradan qaldırılması məsələsi öz həllini tapa bilər, həm də xərclər Azərbaycanın iqtisadiyyatının inkişafına daha məqsədyönlü şəkildə xidmət göstərə bilər. Eyni zamanda, biz inflyasiyanın azaldılmasına da nail ola bilərik.

Beləliklə, mən hesab edirəm ki, biz növbəti mərhələdə əsas diqqətimizi makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına, saxlanılmasına və antiinflyasiya tədbirlərinin güclənməsinə yönəltməliyik. Ancaq bununla bərabər, biz büdcə xərclərini saxlaya bilmərik. Azərbaycanın hələ ki, böyük ehtiyacları var. Biz böyük, nəhəng infrastruktur layihələrini həyata keçirməliyik, insanların həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmalıyıq. Maaşlar artmalıdır, pensiyalar artmalıdır. Düzdür, indi Azərbaycanda minimum əmək haqqı və minimum pensiya təxminən 60 dollar səviyyəsindədir. Azərbaycanda orta pensiya 70 dollar səviyyəsindədir. Bu, əvvəlki illərə nisbətən çox böyük irəliləyişdir. Ancaq hamımız bunu bilir və etiraf etməliyik ki, bu, insanın gündəlik tələbatını ödəyə bilməz. İnsanların normal fəaliyyəti üçün, yaşaması üçün bu, kifayət etməz. Məhz buna görə Azərbaycanda əhalinin 20 faizi yoxsulluq səviyyəsində yaşayır. Biz bunu aradan qaldırmalıyıq. Ona görə sosial ödəmələr artacaqdır. Bu sahədə də böyük işlər görülübür. Xüsusilə şəhid ailələrinin sosial məsələlərinə böyük diqqət göstərilir. Şəhid ailələrinin hər bir üzvünə hər ay 90 manat müavinət verilir. Bununla bərabər, hər bir şəhid ailəsinə 100 manat müavinət verilir. Əgər dörd nəfərdən ibarət şəhid ailəsini götürsək görürük ki, onlar ayda 460 manat müavinət alırlar. Bu, çox yaxşı məbləğdir. Onlar buna layiqdirlər.

Yəni, bütün bu sosialyönümlü məsələlərdə biz geri çəkilməyəcəyik. Əksinə, növbəti illərdə maaşlar da qaldırılacaq, minimum əmək haqqı, minimum pensiya, dövlətdən maliyyələşən bütün kateqoriyalı insanların əmək haqları qaldırılacaqdır. Yəni biz buna hazır olmalıyıq. Bizim iqtisadiyyatımız, bütün qurumlarımız, iqtisadi qurumlarımız buna hazır olmalıdır ki, öz növbəsində, bu artımlar qiymətlərin qalxmasına gətirib çıxara bilər.

Mən bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Biz bütün bu işləri görürük, insanların həyat səviyyəsi yaxşılaşır, ancaq bununla bərabər, qiymətlər bəzi hallarda süni şəkildə artırılır. Yəni möhtəkiqlər, qeyri-sağlam rəqabət aparan qurumlar, firmalar, şirkətlər bundan istifadə edirlər. Biz buna da çox ciddi sədd qoymalıyıq. Mən aidiyyəti nazirlərə müvafiq göstərişlər verdim. İstehlak bazarına nəzarət edən qurumlar bununla çox ciddi məşğul olmalıdır. Heç bir qanun pozuntusuna yol verilməməlidir, əksinə, qanunu pozan, bizim iqtisadi uğurlardan, ümumi rifah halının yüksəlməsindən istifadə edərək, əlavə vəsait qazanmaq istəyənlər çox ciddi şəkildə cəzalandırılmalıdır.

Bizim başqa sahələrdə də yaxşı nəticələrimiz var. Azərbaycanın neft strategiyası uğurla inkişaf edir. Bu il “Şahdəniz” yatağından ilk qazın hasilatına nail ola bildik. Azərbaycan artıq böyük həcmdə qaz hasil və ixrac edən ölkəyə çevrilibdir. Bu, çox böyük tarixi hadisədir. Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün, Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi yaşaması üçün bunun çox böyük əhəmiyyəti vardır.

Biz artıq Gürcüstan bazarını təxminən 70-75 faiz həcmində öz qazımızla təmin edirik. Həm “Şahdəniz” yatağından çıxarılan, həm də Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən hasil edilən qaz, demək olar ki, Gürcüstanın əksər tələbatını ödəyir. Əminəm ki, Azərbaycan qazı bu yaxınlarda Türkiyə bazarına çatdırılacaqdır. Ondan sonra isə Avropa ölkələrinə çatdırılacaqdır. Bu, Azərbaycan qazıdır. Azərbaycan bu qazın sahibidir. Bizim Avropa İttifaqı ilə bu barədə keçən il imzaladığımız strateji tərəfdaşlıq haqqında memorandum gözəl hüquqi çərçivə yaradır. Növbəti illərdə biz birbaşa Avropa istehlakçıları ilə müqavilələr bağlayacağıq. Bu yaxınlarda Türkiyə ilə Azərbaycan arasında tranzit anlaşması haqqında danışıqlar başlanacaq, artıq bu barədə siyasi qərar verilibdir. Bu tranzit anlaşması bizə imkan verəcək ki, Azərbaycan birbaşa Avropa ölkələrinə öz qazını satsın. Azərbaycanda çox böyük, bir trilyon kubmetrdən artıq qaz ehtiyatları var və uzun illər ərzində Azərbaycan regionun və Avropanın enerji təhlükəsizliyinə öz dəyərli, deyə bilərəm ki, əvəzolunmaz töhfəsini verəcəkdir.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri uğurla fəaliyyət göstərir. Gələn il tam gücü ilə işləyəcəkdir. Azərbaycanda neft hasilatı artır və bununla bərabər, əlbəttə ki, bizim iqtisadi məsələlərimiz öz həllini tapır. Bir sözlə, Azərbaycanın ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən başlanmış və uğurla icra edilən neft strategiyası ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün əvəzolunmaz rol oynayır. Biz bütün layihələrimizi həyata keçirmişik. Biz bütün enerji sahəsində, neft-qaz hasilatı və nəqli sahəsində bütün vəzifələri yerinə yetirmişik, öz proqramımızı icra etmişik. Bundan sonra, sadəcə olaraq, xarici tərəfdaşlarla, bizə dost olan ölkələrlə, müxtəlif şirkətlərlə səmərəli əməkdaşlığımızı davam etdirəcəyik. Yəni, bir sözlə, biz həm neftin, həm qazın hasil edilməsinə, həm də onların nəqlinə, çoxvariantlı nəqlinə nail olduq. İndi heç bir marşrutdan asılı deyilik, müxtəlif istiqamətlərdə bizim ixrac imkanlarımız, infrastrukturumuz var. Beləliklə, Azərbaycan bu sahədə öz maraqlarını tam şəkildə qorumaq şərti ilə dost və qonşu ölkələrlə səmərəli əməkdaşlığını davam etdirəcəkdir.

Əlbəttə ki, əsasən, neft layihələrinin icrası nəticəsində valyuta ehtiyatlarımız da artır. Bu gün Azərbaycanda valyuta ehtiyatları 5 milyard 100 milyon dollar səviyyəsindədir. Bu, çox böyük rəqəmdir. Növbəti illərdə bu, artacaq və kəskin şəkildə artacaqdır. Bu, həm gələcək nəsillərə, necə deyərlər, bizim əmanətimizdir, həm də, əlbəttə ki, cari işlərdə bu imkanlardan istifadə edəcəyik.

Bizim qarşımızda hələ çox məsələlər var. Biz ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdirməliyik, müasirləşdirməliyik, güclü infrastruktur yaradılmalıdır. Ən çətin vəziyyətdə olan soydaşlarımız - qaçqınlar, köçkünlər daha da yaxşı yaşamalıdır. Onlar üçün də böyük işlər görülür. Yeni şəhərciklər salınır. Söz verdiyimiz kimi, artıq bu il sonuncu çadır şəhərciyi ləğv ediləcək və insanlar daha da yaxşı yaşayacaqlar. Bu, çadır şəhərciklərinin ləğvi məsələsi, demək olar ki, işin birinci mərhələsidir. Bilirsiniz ki, proqram qəbul edilmişdir və növbəti illər üçün yeni təkliflər hazırlanmalıdır. Hazır olan kimi biz onları müzakirə edəcəyik, Dövlətqaçqınkoma göstərişlər verilib və o təkliflər əsasında biz növbəti proqramı qəbul edəcəyik. Bu günə qədər istənilən sahədə qəbul edilmiş bütün qərarlar, bütün proqramlar uğurla icra edilib və gələcəkdə də şübhə etmirəm ki, biz bunu davam etdirəcəyik. Demək olar ki, bütün sahələrdə Azərbaycanın inkişafı çox uğurludur. Həm nəqliyyat, həm infrastruktur, həm siyasi və iqtisadi təşəbbüslərimiz. Biz yaxın zamanlarda Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisinə başlayacağıq. Artıq bütün razılaşmalar əldə edilib, siyasi dəstək var. Bu layihədə iştirak edən ölkələr çox sıx əməkdaşlıq edir. Bizə heç xaricdən maliyyə yardımı da lazım olmadı və beləliklə, özümüz bu layihəni həyata keçirəcəyik. Bunun da çox böyük həm iqtisadi, həm siyasi əhəmiyyəti olacaq, həm də bütün geosiyasi vəziyyətə çox güclü təsiri olacaqdır. Mən çox şadam ki, biz bu işlərdə təşəbbüs göstərmişik və üç ölkə birlikdə bu işləri uğurla irəliyə aparacağıq.

Humanitar sahədə qəbul edilmiş qərarlar da öz bəhrəsini verir. Azərbaycanda çox yüksək sürətlə məktəb tikintisi aparılır, xəstəxanalar tikilir, insanları narahət edən əsas məsələlər öz həllini tapır. Ekologiya

məsələlərinə xüsusi diqqət göstərməliyik. Övvəllər maliyyə vəziyyətimiz bu sahəyə böyük investisiyalar qoymağa imkan yaratmırdı. Amma indi bizim maliyyə vəziyyətimiz yaxşılaşır, bu sahəyə mütləq böyük həcmdə investisiyalar qoymalıyıq.

Bildiyiniz kimi, ekoloji vəziyyətin yaxşılaşması üçün xüsusi proqram qəbul ediləlidir. Bundan əlavə, təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi üçün mən Prezident Fondundan vəsait ayırmışam və Azərbaycanda 100 kənd içməli su ilə təmin ediləcəkdir. O kəndlər ki, orada içməli su çox keyfiyyətsizdir və insanlar bundan əziyyət çəkirlər. Bu, insanların sağlamlığına da çox mənfi təsir göstərir. Yəni, bu təxirəsalınmaz tədbirlər imkan verəcək ki, ekoloji cəhətdən ən çətin vəziyyətdə olan insanlar daha yaxşı yaşasınlar. Şübhəsiz ki, bütün Azərbaycanda ekoloji məsələlərə çox böyük diqqət göstərilməlidir.

Biz indi iqtisadi cəhətdən güclü ölkəyə çevrilirik, maliyyə çatışmazlığı artıq yoxdur və olmayacaq da. Biz siyasi cəhətdən bu bölgədə və geniş mənada qitədə öz yerimizi möhkəm tutmuşuq. Bir çox hallarda çox vacib məsələlərin həllində çox mühüm rol oynayırıq. Çox böyük beynəlxalq məsələlərdə təşəbbüskarlığı da öz üzərimizə götürürük. Biz mütləq və mütləq elə etməliyik ki, Azərbaycanda ekoloji vəziyyət sağlamlaşsın, xüsusilə Abşeron yarımadasında. Burada neftlə çirklənmiş gölməçələr, məişət tullantılarının yandırılması və havanın çirklənməsi kimi məsələlərlə bağlı müxtəlif göstərişlər veriləlidir. Sadəcə olaraq, onlar vaxtlı-vaxtında yüksək səviyyədə icra olunmalıdır ki, Abşeron yarımadasında və bütövlükdə, Azərbaycanın hər bir yerində ekoloji vəziyyət yaxşılaşsın. Bu, insanların sağlamlığına çox böyük dərəcədə təsir göstərir.

Mən əminəm ki, biz bu məsələni həll edəndən sonra Azərbaycanda xəstəliklər də azalacaq və insanlar daha da sağlam olacaqlar. Bu, bizə lazımdır, bizim insanlarımız sağlam olmalıdırlar. Ekoloji təhlükəsizlik məsələlərinə də böyük diqqət yetirilməlidir. Bununla bərabər, xaricdən gətirilən və Azərbaycanda istehsal olunan qida məhsullarına da böyük diqqət verilməlidir. Azərbaycana keyfiyyətsiz məhsullar daxil olmamalı və ölkədə standartlara uyğun şəkildə məhsullar - istər sular, istərsə də müxtəlif növ içkilər və qida məhsulları buraxılmalıdır.

Yəni, gərək Azərbaycanda bütün humanitar, sosial məsələlər paralel şəkildə öz həllini tapsın. Biz bütün bu işləri görməklə ölkəmizi daha da gücləndirəcək, müasirləşdirəcəyik. Hər bir sahəyə böyük diqqət göstərilir. Hər bir sahənin öz proqramı var.

Bilirsiniz ki, Azərbaycanın hərbi potensialının möhkəmlənməsi çox sürətlə gedir. Biz hərbi xərclərə böyük diqqət göstəririk. Azərbaycanın hərbi xərcləri bu il 1 milyard dollar səviyyəsinə çatıb. Çox böyük sayda hərbi texnika, təyyarələr, silah-sursat alınır və bu siyasət davam etdiriləcəkdir. Biz müharibə şəraitində yaşayırıq. Biz iqtisadi cəhətdən güclənirik, hərbi cəhətdən güclənirik, siyasi cəhətdən güclənirik, diplomatik səylərimiz güclənir. Bizim artıq 50-dən çox ölkədə daimi nümayəndəliyimiz, səfirliyimiz var. Biz bunun bəhrəsini görürük. Biz Azərbaycan əleyhinə istənilən formada aparılan kampaniyanın qarşısını alırırıq.

Bildiyiniz kimi, bu yaxınlarda Albaniyadan Ermənistan qanunsuz şəkildə göndərilən silahlar geri qaytarıldı. Burada, əlbəttə, bizim türk qardaşlarımızın böyük xidmətləri var. Bu fürsətdən istifadə edib, bizim bütün qardaş-bacılarımıza və xüsusilə Türkiyə hökumətinə, Baş nazirə öz minnətdarlığımızı bildirmək istəyirəm ki, onlar bunu vaxtında aşkar ediblər, Ermənistan qanunsuz şəkildə göndərilən silahları geri qaytarıblar. Dünən xarici işlər naziri mənə məlumat verib ki, bizim Xarici İşlər Nazirliyimiz də buna çox operativ şəkildə reaksiya verib, çox ciddi bəyanat veribdir. Bəyan edibdir ki, bu, Azərbaycana qarşı olan bir addımdır və bizimlə Albaniya arasında olan münasibətlərə çox ciddi şəkildə təsir göstərə bilər.

Nəzərə alaq ki, Albaniya tərəfi də Azərbaycanla əməkdaşlıq aparmağa çox meyillidir. Bu yaxınlarda İstanbulda Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının zirvə görüşü çərçivəsində onların Baş naziri müraciət etmişdi ki, biz görüşək və görüşdük. Onların bizə bir neçə təklifləri, bir neçə xahişləri olubdur. Ancaq əgər onlar Ermənistanı silahlandıracaqsa, onda bizim onlarla heç bir əməkdaşlığımız olmayacaqdır. Bunu onlar da bilməlidirlər, bütün başqa separatistləri və təcavüzkar dövləti silahlandıran, onlara kömək göstərən bütün ölkələr də bilməlidir.

Dünən xarici işlər naziri mənə məlumat verib ki, albanıyalı həmkarı ona zəng edib, üzr istəyib və əmin edib ki, bundan sonra belə hərəkətlərə yol verilməyəcəkdir. Yəni də bu məsələdə Ermənistan özünü çox gülünc və biabırçı vəziyyətə salıb. Bildiyiniz kimi, Ermənistanın rəsmi nümayəndələri bu qanunsuz əməliyyatı inkar etmiş və bəyan etmişlər ki, biz müsəlman Albaniyadan silah almırıq. Biz başqa yerlərdən silah alırırıq. Amma indi onların növbəti yalanı tam üzə çıxdı. Albaniya tərəfi özü bunu etiraf etdi. Xarici işlər naziri mənə bildirmişdir ki, o, öz həmkarı ilə söhbət əsnasında məsələ qoymuşdur ki, Albaniya tərəfi

rəsmi bəyanat versin. Telefon söhbəti, əlbəttə, rəsmi iltifat əlamətidir. Amma bununla bərabər, rəsmi bəyanat verilməlidir.

Bu məsələ bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanın imkanları artır, bizimlə hesablaşırlar. Azərbaycan önəmli ölkəyə çevrilir və bizim iştirakımız olmadan bu bölgədə heç bir beynəlxalq əməkdaşlıq təşəbbüsü reallaşa bilməz. Ona görə siyasi səylərimizi davam etdirməliyik, iqtisadiyyatımızı gücləndirməliyik, hərbi potensialımızı gücləndirməliyik. Belə olan halda, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ məsələsi öz müsbət həllini tapacaqdır. Bütün beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycanın ərazi bütövlüyü prinsipini müdafiə edir, bunu açıq şəkildə bəyan edir.

Bu yaxınlarda Dağlıq Qarabağda keçirilən “qondarma seçkiləri” heç kim tanımadı. Bütün beynəlxalq təşkilatlar, aparıcı ölkələr bunu qınadılar. Separatist, qanunsuz, kriminal rejimə bütün beynəlxalq aləm öz etiraz səsini ifadə etdi. Dağlıq Qarabağ heç vaxt müstəqil ola bilməz. Azərbaycan buna imkan verməz. Heç bir ölkə, heç bir beynəlxalq təşkilat onların müstəqilliyini tanımayacaq və ilk növbədə, buna Azərbaycan heç vaxt razı olmayacaqdır.

Bizim təklifimiz konstruktiv təklifdir. Ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü qeyd-şərtsiz bərpa olunmalıdır. Bütün işğalçı qüvvələr zəbt olunmuş torpaqlardan çıxmalıdır. Azərbaycanlılar, bizim qaçqınlarımız, soydaşlarımız, köçkünlərimiz öz doğma torpaqlarına, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmalıdır. Ondan sonra biz Dağlıq Qarabağın gələcək statusu haqqında danışıq bilirik. Amma bu status mütləq Azərbaycanın tərkibində olmalıdır. Bunun kənarında heç bir razılaşma mümkün deyildir. Biz hələ ki, sülh danışıqlarına sadıq. Hələ hesab edirik ki, bu danışıqlar davam etməlidir. Ancaq bununla bərabər, öz işimizi lazımı səviyyədə görürük.

Növbəti 6 ayda da biz gərək qarşıda duran bütün vəzifələri icra edək. Bütçənin icrası davam etməlidir. Bütün infrastruktur layihələri, tikintilər davam etməlidir. Vəsaitimiz var və əlbəttə ki, indidən biz artıq 2008-ci ilin büdcəsi haqqında fikirləşməliyik. Daha doğrusu, Maliyyə Nazirliyində işlər artıq başlanmışdır. Bir-iki aydan sonra büdcə layihəsi hazır olmalıdır. Əlbəttə, 2008-ci ilin büdcəsi həm keyfiyyət, həm də kəmiyyət baxımından 2007-ci ilin büdcəsindən daha da üstün olmalıdır.

MALİYYƏ NAZİRİ SAMİR ŞƏRİFOVUN ÇIXIŞI

Maliyyə naziri SAMİR ŞƏRİFOV ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişaf dinamikasını ümummilliyet lider Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş sosial-iqtisadi islahatların Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davamının məntiqi nəticəsi kimi qiymətləndirdi. Nazir dedi:

- 2007-ci ilin birinci yarımilliyi ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı tariximizin son üç ilinə xas olan yüksək dinamizm və artım sürəti ilə davam etmişdir. Bu dövrdə ölkənin əsas makroiqtisadi göstəricisi olan ümumi daxili məhsul 2006-cı ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 35,1 faiz, bütün maliyyə mənbələri hesabına investisiya qoyuluşu 10,6 faiz, o cümlədən qeyri-neft sektoru üzrə 20,6 faiz artmışdır.

2006-cı ilin eyni dövrü ilə müqayisədə cari ilin 6 ayında ölkədə adambaşına düşən ümumi daxili məhsul istehsalı 33,6 faiz artaraq 1265 manat və ya 1462 ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır.

Əhalinin rifah halının, onun maddi təminatının yaxşılaşdırılması ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi xəttin prioritet istiqamətini təşkil edir. Artıq bu sahədə hamı tərəfindən etiraf edilən irəliləyişlərə nail olunmuşdur. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə bu ilin birinci yarısında orta aylıq əmək haqqı 26,4 faiz, əhalinin adambaşına düşən gəlirləri 37 faiz artmışdır. Vergi və digər icbari ödənişlər çıxıldıqdan sonra əhalinin sərəncamında qalan vəsait ötən ilin eyni dövründəkindən 40,9 faiz çox olmuşdur. Bu rəqəmlər ölkə əhalisinin alıcılıq qabiliyyətinin yüksəlməsi meylinin güclənməsinin birbaşa göstəricisidir. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, əhalinin pul gəlirlərinin artım sürəti mövcud inflyasiyanı 2,5 dəfə üstələyir.

Ölkə əhalisinin alıcılıq qabiliyyətinin yüksəlməsi vətəndaşların banklardakı əmanətlərinin məbləğinin ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 69,4 faiz artmasında, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcminin 32,5 faiz artmasında da özünü büruzə vermişdir.

İqtisadi inkişaf sahəsindəki danılmaz uğurlarımız Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin irəli sürdüyü, ümummilliyet liderimiz Heydər Əliyev ideyalarına söykənən yeni sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının ardıcıl surətdə həyata keçirildiyini nümayiş etdirir, ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin sürətlə artmasını, Azərbaycan xalqının rifah halının yüksəlməsini, dövlətimizin müdafiə qabiliyyətinin, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun getdikcə möhkəmləndirilməsini təmin edir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Cari ilin may ayında dövlət və icmal büdcələrdə dəqiqləşdirilmə aparılmaqla bəzi dövlət xərclərinin tənzimlənməsinə, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının səmərəsinin artırılmasına və həmin məhsulların istehsalçılarına dövlət tərəfindən maliyyə yardımı göstərilməsinə, bir sıra infrastrukturaların yenidən qurulması və yeni infrastrukturaların tikintisi ilə bağlı xərclərin maliyyə təminatının yaradılmasına, Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsinin maliyyələşdirilməsi xərclərinin 2007-ci ilin icmal büdcəsində nəzərə alınmasına, habelə Dövlət Neft Şirkəti ilə Dövlət Neft Fondu arasında mənfəət nefti üzrə gəlirlərin bölüşdürülməsi ilə bağlı məsələlərin tənzimlənməsinə nail olunmuşdur.

Dəqiqləşdirilmə ilə 2007-ci il dövlət büdcəsi gəlirlərinin təsdiq olunmuş ilkin proqnoza nisbətən 8,2 faiz və yaxud 435,2 milyon manat artırılaraq 5 milyard 771 milyon manata çatdırılması, xərclərin ilkin proqnoza nisbətən 10,5 faiz və yaxud 600,2 milyon manat artırılaraq 6 milyard 315 milyon manata çatdırılması, büdcə kəsirinin 165 milyon manat artırılaraq onun 2006-cı ilin dövlət büdcəsinin icrası nəticəsində yaranmış büdcə artıqlığı və vahid xəzinə hesabında olan sərbəst qalıq hesabına örtülməsi təmin edilmişdir.

Dəqiqləşdirilmə ilə 2007-ci il icmal büdcənin gəlirləri 477,1 milyon manat və yaxud təsdiq olunmuş büdcəyə nisbətən 6,8 faiz artırılaraq 7 milyard 531 milyon manata, xərcləri 780,6 milyon manat və yaxud təsdiq edilmiş büdcəyə nisbətən 10,8 faiz artırılaraq 7 milyard 976 milyon manata çatdırılmışdır.

İyulun 1-nə dövlət büdcəsinin mədaxili 2 milyard 582 milyon manat və ya 100,5 faiz yerinə yetirilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 35 milyon manat və ya 66,9 faiz çoxdur.

Mədaxil proqnozuna Vergilər Nazirliyi tərəfindən 100,8 faiz əməl edilməklə, 2006-cı ilin eyni dövrünə nisbətən 909 milyon manat və ya 88,5 faiz çox, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən 101,1 faiz və ya ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 117 milyon manat, yaxud 47 faiz çox əməl edilmişdir.

Dövlət Neft Fondundan büdcəyə proqnozda nəzərdə tutulduğu kimi, 224,5 milyon manat transfert köçürülmüşdür. Büdcə təşkilatlarının büdcədən kənar vəsaitləri üzrə büdcəyə 40,6 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 1,3 milyon manat çoxdur.

Dövlət büdcəsinin sərbəst qalığının Dövlət Neft Fonduna idarəetməyə verilməsi kimi müsbət təcrübə nəticəsində cari ilin altı ayında 11,9 milyon ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə edilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, cari ilin altı ayı ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 2 milyard 285 milyon manat və ya 82,9 faiz icra olunmuşdur ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 842 milyon manat və ya 58,4 faiz çoxdur.

2006-cı ilin müvafiq dövrünə nisbətən bu ilin altı ayında büdcənin sənaye və tikinti xərcləri 2,3 dəfə, sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 2,2 dəfə, səhiyyə xərcləri 61,9 faiz, mədəniyyət xərcləri 51,1 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərcləri 49,9 faiz, təhsil xərcləri 49,1 faiz, müdafiə xərcləri 35,3 faiz artımla icra edilmişdir.

Cari ilin birinci yarısında xərclərin 41,1 faizi və ya 940 milyon manatı sosialyönümlü xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 362,8 milyon manat və ya 62,8 faiz çoxdur.

Cari ilin altı ayında iqtisadiyyatın bir çox sahələrində iri investisiya layihələrinin uğurla həyata keçirilməsi təmin edilmişdir. Belə ki, 2007-ci ilin altı ayında dövlət investisiya xərclərinə 674 milyon manat vəsait yönəldilmişdir ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrünə nisbətən 397 milyon manat və ya 2,4 dəfə çoxdur. Həmin vəsaitdən sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 125,8 milyon manat, o cümlədən ölkəmizin rayon mərkəzlərində müasir idman komplekslərinin tikintisinə, bir sıra idman komplekslərində əsaslı yenidənqurma işlərinin həyata keçirilməsinə 16,2 milyon manat, yeni məktəblərin, əlavə sinif otaqlarının və uşaq bağçalarının tikintisinə 58,9 milyon manat, o cümlədən Bakı şəhərinin qəsəbələrinin 2006-2007-ci illər üzrə sosial iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair Prezident proqramının yerinə yetirilməsinə 20,8 milyon manat, yeni xəstəxanaların, ambulatoriyaların, təcili tibbi yardım stansiyalarının tikintisinə, əsaslı təmirinə və digər səhiyyə tədbirlərinə 10,6 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Əsas kommunal və nəqliyyat infrastrukturunun tikintisi və yenidən qurulması üçün 291,2 milyon manat, o cümlədən modul tipli elektrik stansiyalarının tikintisinin başa çatdırılması və yeni elektrik stansiyasının tikintisi üçün 79,3 milyon manat, regionların içməli su və suvarma-drenaj infrastrukturlarının bərpaı üçün 19,7 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının və yol ötürücülərinin tikintisi üçün 114,5 milyon manat, Zaqatala və Lənkəran hava limanlarının yenidən qurulması üçün 15 milyon manat, Bakı Metropoliteninin "28 May" stansiyasının yenidən qurulması, "Şimal" istiqamətində yeni metro bağlantısının və stansiyaların tikintisinə və yeni metro vaqonlarının alınmasına 21,9 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Dövlət investisiya xərclərindən Beynəlxalq Bankın nizamnamə kapitalının artırılması ilə bağlı dövlətə məxsus olan paya düşən yeni səhmlərinin dəyərinin ödənilməsi üçün 5,1 milyon manat, kənd təsərrüfatı texnikasının və aqrokimyəvi maddələrin alınması üçün "Aqrolizinq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 12,4 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Samir Şərifov infrastruktur layihələrinin reallaşdırılması üçün 6 ayda Neft Fondundan və Prezidentin ehtiyat fondundan ayrılan vəsaitlərin xərclənməsi, müxtəlif ölkələr və maliyyə qurumları ilə bağlanmış kredit sazişləri, 2008-ci ilin icmal büdcəsinin hazırlığı vəziyyəti barədə də məlumat verdi.

TƏHSİL NAZİRİ MİSİR MƏRDANOVUN ÇIXIŞI

Təhsil naziri MİSİR MƏRDANOV ölkənin ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən müəyyən olunmuş təhsil konsepsiyasının reallaşması istiqamətində görülən nəhəng işlər və qarşıya çıxan problemlər barədə danışıdı:

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

İcazə verin, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Fərmanı ilə təsis olunmuş “1 avqust - Azərbaycan dili və Azərbaycan əlifbası günü” münasibətilə sizi təbrik edirəm, ölkəmizin inkişafı naminə şərəfli fəaliyyətinizdə hamınıza uğurlar arzulayıram.

Cənab Prezident, hesabat dövründə Təhsil Nazirliyi fəaliyyətini ölkə Konstitusiyasına, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən təsdiq olunmuş Təhsil İslahatı Proqramına, Sizin fərman və sərəncamlarınıza, hökumətin qərarlarına müvafiq olaraq qurmuş, işini ölkəmizdə təhsilin inkişafını təmin edən dövlət proqramlarının həyata keçirilməsi istiqamətində davam etdirmişdir.

İcazənizlə, cənab Prezident, yeni tədris ili başlananadək həyata keçiriləcək tədbirləri yüksək diqqətinizə təqdim edirəm. Cari ilin sentyabrın 15-dək 34 min şagird yerlik 57 yeni məktəb binası, 59 məktəbin yanında 16 min şagird yerlik yeni korpuslar, 710 yerlik 7 uşaq bağçası istifadəyə veriləcək, 38 məktəbin əsaslı təmiri başa çatdırılacaqdır. Cənab Prezident, xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, yeni məktəblərin 22-si, əlavə korpusların 21-i, uşaq bağçalarının hamısı, əsaslı təmir olunan məktəblərin 15-i Bakı şəhərində yerləşir. Bu, paytaxtda tədrisin keyfiyyətinə mənfi təsir edən şagird sıxlığı və çoxnövbəlilik probleminin həllinə kömək edəcəkdir.

Cari ilin sonunadək daha 84 yeni məktəb və əlavə korpus, 3 uşaq bağçası istifadəyə veriləcək, qəza vəziyyətində olan daha 13 məktəbin əsaslı təmirinə, 46 yeni məktəbin inşasına başlanacaq, bu müəssisələr 2008-ci ildə təhvil veriləcəkdir. Beləliklə, möhtərəm cənab Prezident, bir il ərzində ölkəmizdə dövlət vəsaiti hesabına 200 yeni məktəbin tikintisi başa çatdırılacaqdır. Son 4 ildə yeni inşa edilən məktəblərin sayı 1200-ü ötəcəkdir. Bütün təhsil ictimaiyyətinin fikrini ifadə edərək xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, Sizin rəhbərliyinizlə əldə edilmiş bu misilsiz nailiyyət Azərbaycan tarixinin ən yaddaqalan səhifələrindən biri olacaqdır.

Yeni tikilmiş və əsaslı təmir olunmuş məktəblərin hamısı müasir avadanlıqla təchiz edilmişdir. Bundan əlavə, müvafiq proqrama əsasən cari ildə 158 məktəbə yüksək keyfiyyətli avadanlıq verilməklə, ümumilikdə belə məktəblərin sayı 325-i keçmişdir. Sizin qaygınız nəticəsində bu ilin payız-qış mövsümünədək Bakı şəhərində 250 məktəbin istilik sisteminin təmiri və bərpaası problemi də öz həllini tapacaqdır.

Hörmətli cənab Prezident!

Bu sahədə görülmüş işlərlə yanaşı, problemlərimiz hələ də qalmaqdadır. Ölkənin 4525 məktəbi mütəxəssislər tərəfindən müəyinədən keçirilmiş və məlum olmuşdur ki, 600 məktəb üçün yeni binanın inşa edilməsinə, 700-dən çox məktəb üçün əlavə korpusların tikintisinə, 1500 məktəbin əsaslı təmirinə, məktəblərin 70 faizinin istilik sisteminin təmiri və bərpasına, 60 faizdən çoxunun müasir avadanlıqla, o cümlədən laboratoriya və əyani vəsaitlərlə təminatına hələ də ehtiyac vardır.

Sizin tapşırığınıza əsasən, bu problemin həlli üçün 5 illik inkişaf proqramı hazırlanmışdır. Proqrama əsasən, hər il 120 yeni məktəbin tikintisi, 140 məktəb üçün əlavə korpusların inşası, 300 məktəb əsaslı təmir olunacaqdır. Yəni, hər il 500-dən çox təhsil müəssisəsinin əsaslı təmiri və tikintisi aparılmalıdır. İlk hesablamalara görə, bu işlərin görülməsinə hər ildə 400 milyondan çox vəsait tələb olunacaqdır.

Cənab Prezident, Sizin təsdiq etdiyiniz Proqram çərçivəsində ilin sonuna qədər ölkəmizdə daha 2519 məktəb İKT avadanlığı ilə təchiz olunacaq, 500-dən çox məktəbə noutbuk və proyektorlar veriləcək, 4000 müəllim traininqdən keçiriləcək, ölkənin kompyuterləşmiş məktəbləri 4 fənn - Azərbaycan tarixi, kimya, biologiya, fizika üzrə audiovizual tədris sistemləri və əyani vəsaitlərlə təmin ediləcəkdir. Beləliklə, 3 il ərzində həyata keçirilən proqram çərçivəsində məktəblərin kompyuterləşməsinin birinci mərhələsi başa çatacaq, 5-11-ci siniflərdə 29 şagirdə bir kompyuter nisbəti təmin olunacaqdır. Sizin tapşırığınıza əsasən, ölkənin təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə 2008-2012-ci illəri əhatə edən yeni dövlət proqramının hazırlığı da artıq başa çatdırılmışdır.

Hörmətli cənab Prezident!

Orta məktəblərin dərsliklərlə təmin olunması proqramı da davam etdirilir. 2007/2008-ci tədris ili üçün 156 adda 5 milyon nüsxədən çox dərsliyin nəşri nəzərdə tutulubdur. Dərsliklərin 60 faizdən çoxu artıq çap olunub məktəblərə çatdırılmaqdadır. Eyni zamanda, Gürcüstan və Dağıstanda yaşayan soydaşlarımızın

ehtiyacları da nəzərə alınmışdır. İndiyədək məktəblər üçün ciddi problemlərdən biri olan xəritələrin hazırlanması məsələsi öz həllini tapmış, 19 adda xəritə çap edilərək məktəblərə paylanmışdır.

Hörmətli cənab Prezident, böyük məsuliyyətlə yüksək diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, məktəblərimizin latın qrafikası ilə çap olunmuş dərsliklər, dərs vəsaitləri, əlavə oxu materialları ilə təminatı sahəsində bu gün heç bir problem qalmamışdır.

2008/2009-cu dərs ilindən yeni dərslik siyasətinə, dərsliklərin yeni qiymətləndirilməsi mexanizminə keçiləcəkdir. Yeni siyasətə əsasən, hər bir fənn üzrə dərslikdən əlavə, daha iki vəsaitin - müəllimlər üçün vəsaitin və şagirdlər üçün iş dəftərinin hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. 2005-2009-cü illəri əhatə edən məktəblərin pedaqoji kadrlarla təminatı proqramına əsasən, bu il güzəştli şərtlərlə 1300-dən çox müəllim ucqar kənd məktəblərinə, ciddi ehtiyac olan yerlərə göndəriləcəkdir.

Cənab Prezident, təhsilin digər probleminə diqqətinizi cəlb etmək istəyirəm. Son illər Sizin diqqətiniz nəticəsində təhsil sektoruna ayrılan maliyyə vəsaitinin bir neçə dəfə artırılmasına baxmayaraq, etiraf edirəm ki, hələ də keyfiyyət baxımından istədiyimiz nəticəni əldə edə bilməmişik. Əlbəttə, səbəblər çoxdur, ancaq bizim fikrimizcə, başlıca səbəb valideynlərin, müəllimlərin, təhsil alanların və bütövlükdə ictimaiyyətin bu vacib məsələyə yanaşmasının düzgün olmamasıdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Fürsətdən istifadə edərək, son 6 ay ərzində təhsilin üç prioritet istiqaməti – Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsili, məktəbəqədər təhsil və texniki peşə təhsili üzrə dövlət proqramlarını təsdiq etdiyinizə görə ölkənin təhsil ictimaiyyəti adından Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Hazırda hər üç proqram üzrə işlər müvafiq dövlət və qeyri-dövlət qurumları ilə əlaqəli şəkildə davam etdirilir.

KƏND TƏSƏRRÜFATI NAZİRİ İSMƏT ABASOVUN ÇIXIŞI

Kənd təsərrüfatı naziri İSMƏT ABASOV ilin birinci yarısında ölkə üzrə 864 milyon manatlıq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal olunduğunu diqqətə çatdırdı:

-Əsası ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş aqrar islahatların bu gün onun layiqli davamçısı, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməsi ölkənin aqrar sahəsinin inkişafında həlledici rol oynayır. Son illərdə islahatların dərinləşməsi, ictimai-siyasi və makroiqtisadi sabitlik, iqtisadiyyatın və əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi və Azərbaycanın dünya iqtisadi sistemində layiqli yerini tutması xalqımız tərəfindən qürur və rəğbət hissi ilə qarşılır.

2007-ci ilin birinci yarısında 864 milyon manat dəyərində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edilmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən bütövlükdə kənd təsərrüfatı məhsullarının 4,8 faiz artımını təşkil edir.

Cari ilin iyul ayının 30-na olan məlumata görə, 670 min 661 hektar sahənin taxılı biçilmiş, 1 milyon 767 min 858 ton taxıl istehsal edilmişdir. Ötən illə müqayisədə hər hektarın məhsuldarlığı 0,7 sentner çox olmuşdur. Taxıl biçini hələ davam edir. Hava şəraitinin qeyri sabit keçməsinə baxmayaraq, ilin sonuna 1,9-2,0 milyon ton payızlıq və yazlıq dənli və dənli-paxlalıların istehsalı gözlənilir.

Ayın əvvəllərində əhali arasında taxıl qıtlığı barəsində heç bir əsas olmayan şayiə yayılmışdı. Bu məsələyə aydınlıq gətirmək məqsədi ilə mütəmadi olaraq kütləvi informasiya vasitələri ilə real vəziyyəti əhaliyə çatdırırıq. Statistik məlumata görə, cari ilin yanvar ayının birinə respublikada 656,4 min ton taxıl qalığı olmuşdur. Bu ilin 6 ayında respublikaya 590,7 min ton taxıl gətirilmişdir.

Cari ilin yanvarın birinə olan taxıl qalığını, ilin birinci yarısında idxalı və əhali tərəfindən yarımillik istehlakı nəzərə alsaq, iyul ayının 1-nə respublikada 482,1 min ton taxıl qalığı yaranmışdır. Hesablamalar göstərir ki, cari ilin ikinci yarısında taxıl idxalının həcmi nəzərə alınmamaqla, daxili istehsal hesabına 2008-ci ilin yanvarın birinə 638 min ton ərzaq buğdası qalığı yaranacaqdır. Qeyd etmək lazımdır ki, əlavə dəyər vergisinin götürülməsi ilə əlaqədar taxıl idxalının intensivləşdirilməsi gözlənilir. Bu da taxıl qıtlığının yaranması barədə söhbətə son qoyulmasına bir daha əsas verir.

Hörmətli cənab Prezident!

Respublika əhalisinin ərzaq məhsulları ilə təminatında daxili istehsalın rolu ilbəl yüksəlir, ixrac olunan məhsulların miqdarı və çeşidi artır. 2007-ci ilin 5 ayı ərzində keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən ixrac edilən kənd təsərrüfatı və emal sənayesi məhsullarının ümumi həcmi 43,7 faiz artmış və 142 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Əhalinin kartof, tərəvəz, bostan və meyvə məhsulları üzrə adambaşına istehlak tələbatı daxili istehsal hesabına ödənilir.

İyul ayının 1-nə olan məlumata görə, sahələrdən 226,8 min ton kartof, 263,7 min ton tərəvəz, 14 min ton bostan məhsulları, 60,1 min ton meyvə, 368,4 ton yaşıl çay yarpağı yığılmışdır. Bu məhsulların yığımı davam etdirilir.

Keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən qaramalın sayı 3,7 faiz artaraq 2 milyon 475 min başa, davarların sayı 3,9 faiz artaraq 8 milyon 130 min başa çatmışdır. Cari ilin birinci yarısında keçən ilin eyni dövrünə nisbətən diri çəkiddə 14,6 min ton və ya 11,4 faiz çox ət, 12,9 min ton yaxud 2 faiz çox süd, 9,4 faiz çox yumurta, 600 ton və ya 5,1 faiz çox yun istehsal olunmuşdur.

Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, hörmətli Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış "Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına dövlət dəstəyi haqqında" 2007-ci il 23 yanvar tarixli Sərəncamla kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının məhsul istehsalı üçün istifadə etdikləri yanacaqın, motor yağlarının və mineral gübrələrin dəyərini orta hesabla 50 faizinin dövlət tərəfindən ödənilməsinə təmin etmək məqsədi ilə 2007-ci ilin dövlət büdcəsindən 80 milyon manat vəsaitin ayrılması və eyni zamanda, "Aqrar bölmədə lizinqin genişləndirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 23 oktyabr tarixli 468 nömrəli Sərəncamına dəyişiklik edilərək, "Aqrolizinq" ASC tərəfindən respublikaya gətirilən texnikanın siyahısına texnoloji avadanlıqların da daxil edilməsi, mülkiyyət hüququnun istifadəçiyə keçməməsi şərti ilə texnikaların lizinqə verilməsi və ya dəyərini ödənilmə müddətinin 5 ildən 10 ilə müəyyən edilməsi kəndli sahibkarlar tərəfindən böyük ruh yüksəkliyi və minnətdarlıqla qarşılanmışdır.

Hesab edirik ki, bu Sərəncam kəndli sahibkarlar tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanan, ölkəmizin aqrar siyasəti tarixində ən vacib sənədlərdən biridir. Cənab Prezident, bu diqqət və qayğıya görə, Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

Yuxarıda adı çəkilən Sərəncamın icrası ilə əlaqədar Nazirlər Kabinetinin 2007-ci il 15 fevral tarixli qərarı ilə respublika Komissiyası yaradılmışdır. İyul ayından Komissiyanın mütəmadi olaraq iclasları

keçirilmiş və rayon komissiyalarının təqdim etdikləri materiallar çox ciddi şəkildə müzakirə edilmişdir. Müzakirələr zamanı rayonlardan göndərilmiş sənədlərdən bu günə 25 rayonun sənədləri məqbul sayılmışdır. Hazırda sənədlərin araşdırılaraq baxılması davam etdirilir.

Hörmətli cənab Prezident!

Sizin fermer və sahibkarlar tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanan “Aqrar bölmədə lizinqin genişləndirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Sərəncamınız öz bəhrəsini verir. 2005-ci ildən indiyədək “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən dövlət vəsaiti hesabına 555 taxılıyğan kombayn, 1324 traktor və ekskavator, 2920 ədəd müxtəlif kənd təsərrüfatı maşınları, 76 min 950 ton mineral gübrə alınmışdır. Bunlar Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş Qaydalara müvafiq olaraq satılır və ya lizinqə verilir. Hazırda yeni texnoloji avadanlıqların və axın xətlərinin alınması üçün müvafiq işlər görülür.

Cənab Prezident, Sizin göstərişiniz əsasında ölkənin 55 rayonunda “Aqrolizinq”in aqroservis xidməti filialları, 10 təchizat bazası yaradılmışdır və onlar öz fəaliyyətlərini davam etdirir.

Cənab Prezidentin göstərişinə əsasən, ötən ilin iyul ayından Bakı şəhəri əhalisinin meyvə-tərəvəz məhsulları ilə təmin edilməsi və bazarlarda kənd təsərrüfatı məhsullarının qiymətlərinin süni artırılmasının qarşısının alınması məqsədi ilə mütəmadi olaraq satış yarmarkaları təşkil edilmişdir. Bu günədək 110 dəfə keçirilmiş yarmarkalarda 18,7 min ton kənd təsərrüfatı, heyvandarlıq və emal sənayesi məhsulları satılmışdır.

Hörmətli cənab Prezident!

Əhalinin ərzaq məhsulları, xüsusən kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin edilməsində hərtərəfli kömək və qayğınıza görə respublikanın aqrar sahəsində çalışan fermer və sahibkarlar adından Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, bu diqqət və qayğıya cavab olaraq, üzərimizə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcək və əhalimizi keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin edəcəyik.

RABİTƏ VƏ İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI NAZİRİ ƏLİ ABBASOVUN ÇIXIŞI

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri ƏLİ ABBASOV dövlətimizin başçısının xüsusi önəm verdiyi informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sistemində baş verən yeniliklər və nəzərdə tutulan genişmiqyaslı tədbirlər barədə məlumat verdi:

-Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin rəhbərliyiniz altında aparılan məqsədyönlü və səmərəli sosial-iqtisadi siyasətin nəticələri digər sahələrdə olduğu kimi, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sahəsində də davamlı və dayanıqlı olaraq müşahidə edilməkdədir.

Belə ki, son illər İKT sahəsindəki 30-35 faizlik orta illik artım sürəti bu ilin hesabat dövrü üçün təxminən 20 faiz təşkil etmişdir ki, bu da dünya üzrə göstəricidən 2 dəfə çoxdur. Hesabat dövründə İKT üzrə ümumi gəlirlərin həcmi 307 milyon manat, ÜDM-dəki xüsusi çəkisi isə təxminən 1,6 faiz təşkil etmişdir. Bu, əsas etibarilə son 3 ildə ölkəmizdə neft sektorunun sürətli inkişafı ilə, digər tərəfdən isə, İKT gəlirlərinin hesablanması müəyyən qeyri-müəyyənliklərin və çətinliklərin olması ilə əlaqədardır. Beynəlxalq məsləhətçi şirkətin təhlilinə əsasən isə, Azərbaycanda İKT-nin ÜDM-dəki payı təxminən 4-5 faiz ətrafındadır. Gəlirlərin 76,1 faizi özəl sektorun payına düşür.

Əhalinin hər 100 nəfərinə düşən kompyuterlərin sayı 3,5 faiz təşkil etmişdir ki, bu da keçən ilin müvafiq göstəricisindən 35 faiz, hər 100 nəfərə düşən internet istifadəçilərinin sayı isə 10-a bərabər olmuşdur ki, bu da ötən ilin müvafiq göstəricisindən 25 faiz çoxdur. Məlumat üçün bildirim ki, hələlik bu rəqəmlər dünya üzrə orta göstəricilərdən aşağıdır.

Sektorda orta aylıq əmək haqqı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 40 faiz artaraq təxminən 300 manat təşkil etmişdir ki, bu da ölkə üzrə orta aylıq əmək haqqından təxminən 60 faiz çoxdur. Lakin bununla yanaşı, qeyd edim ki, poçt sahəsi üzrə orta aylıq əmək haqqı ölkə üzrə orta aylıq əmək haqqından təxminən 2 dəfə aşağı olmaqla 80 manat təşkil edir. Hazırda 1396 poçt işçisinin aylıq əmək haqqı müəyyən olunmuş minimum səviyyədə, yəni 50 manatdır.

Sektor üzrə 56,9 milyon manat investisiya qoyuluşu həyata keçirilmişdir ki, bu da ümumən ölkə üzrə iqtisadiyyata yönəldilmiş investisiyanın 2,1 faizini təşkil edir. Xatırladım ki, bu göstərici ötən ilin müvafiq dövründə 78,2 milyon manat olmuşdur.

İlin əvvəlinə nisbətən əsas telefon aparatlarının sayının 54 min ədəd artaraq 1 milyon 231 min təşkil etməsinə baxmayaraq, bu göstərici üzrə Azərbaycan müəyyən qədər geri qalır. Hazırda bu göstərici dünyada hər 100 nəfərə görə orta hesabla 20,2, Azərbaycanda isə 14,4-dür.

Ölkə üzrə mobil abunəçilərin sayı ilin əvvəlinə nisbətən 900 min, yəni 28 faiz artaraq, 4 milyon 200 min olmuşdur. Yəni hər 100 nəfərə təxminən 50 mobil abunəçi düşür. Ümumiyyətlə, bu göstərici üzrə Azərbaycan MDB ölkələri arasında ikinci yerə yüksəlmişdir. Yeni mobil operator "Azərfon" mobil rabitə bazarına uğurla daxil olmuş və qısa müddət ərzində abunəçilərinin sayını 100 minə çatdırmışdır.

Dünya İqtisadi Forumunun dərc etdiyi hesabat əsasən, Azərbaycan 2006-2007-ci illər üçün qabaqcıl informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə səviyyəsinə görə 122 qabaqcıl ölkə arasında 71-ci yeri tutmuşdur. Azərbaycan bu siyahıda Rusiyadan sonrakı sıranı tutaraq bir çox nüfuzlu ölkələri, o cümlədən Bolqarıstan, Qazaxıstan, Serbiya, Ukrayna, Misir, Pakistan, Moldova kimi ölkələri arxada qoymuşdur. Müqayisə üçün deyim ki, 2004-cü ildə respublikamız heç 140 ölkə arasına da düşməmişdi.

Süni peyk, kabel və efir televiziya yayımından istifadə genişlənmiş, dövlət və ictimai televiziya və radio yayımının əhatə dairəsi ölkənin təxminən 95-100 faiz əhalisini, özəl şirkətlər 50-60 faizini, kabel televiziya isə əsasən, Abşeron yarımadasını əhatə edir. Lakin etiraf etməliyəm ki, efrin texniki vəziyyəti müasir tələblərə cavab vermir və bu da əsasən özəl şirkətlərin maliyyə vəziyyəti ilə əlaqədardır.

Azərbaycan internet məkanının dünyanın əsas portları ilə əlaqəsi hesabat dövründə dəfələrlə artırılaraq, 6 GB/san. çatdırılmış və internet xidmətlərindən istifadə haqları bir neçə gün bundan əvvəl təxminən 2 dəfə azalmışdır. Beləliklə, ölkəmiz bu sahədə regionda aparıcı funksiyaları öz əlinə almışdır. Radiotezliklər spektrinin idarə olunması və səmərəli və təhlükəsiz istifadəsi üçün yeni avtomatik idarəetmə sistemi tətbiq edilmişdir. Lakin bütün ölkə fəzası üzrə tam operativ nəzarət hələlik layihələndirmə mərhələsindədir.

Poçt sistemində əsasən Dünya Bankı ilə birgə həyata keçirilən layihə çərçivəsində görülən işləri qeyd etmək istərdim. Bu işlərin reallaşması poçt sistemi üçün yeni şəbəkə infrastrukturunun qurulması, sistemin genişləndirilməsi və nəticədə poçtun köklü şəkildə dəyişdirilərək ona maliyyə, bank və elektron

hökumət xidmətlərinin verilməsi kimi yeni bir status verəcəkdir. Layihə əsasən bu il başa çatacaq və 2008-ci ildən tətbiq olunmağa başlanacaqdır.

Bütün bunlarla bərabər, onu da etiraf etməliyəm ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsində və onun gələcək davamlı inkişafının təminatında böyük ümidlər bəslədiyimiz və cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən prioritet sahə elan olunan İKT sektorunun bu cür sahə kimi bugünkü inkişaf sürəti o qədər də qənaətbəxş deyildir. Elə ona görə də nazirlik Sizin tapşırığımızla bir ildən çoxdur ki, ölkəmizdə İKT sektorunun qabaqlayıcı inkişafı üçün iqtisadi tədbirlər paketinin hazırlanmasını beynəlxalq və yerli ekspertlər qrupuna və xarici məsləhətçi şirkətə sifariş etmişdir. Nəhayət, məsləhətçi şirkət “Bus Alen Hamilton” tərəfindən hazırlanmış təkliflər paketi iyun ayında Sizə təqdim edilmişdir. Bu işi İKT sahəsində hesabat dövrü üçün ən vacib nəticə hesab etmək olar.

DÖVLƏT ƏMLAKININ İDARƏ EDİLMƏSİ ÜZRƏ DÖVLƏT KOMİTƏSİNİN SƏDRİ KƏRƏM HƏSƏNOVUN ÇIXIŞI

Dövlət Əmlakının İdarəedilməsi üzrə Dövlət Komitəsinin sədri KƏRƏM HƏSƏNOV Prezident İlham Əliyevin fərman və sərəncamları əsasında müəyyən edilmiş strategiyaya uyğun olaraq, dövlət əmlakının özəlləşdirilməsində şəffaflığın təmin edilməsi, özəlləşdirmə prosesinin səmərəliliyinin artırılması üçün görülən tədbirlər və nəzərdə tutulan planlar haqqında geniş məlumat verdi:

- Ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş ölkəmizin inkişaf strategiyası bu gün də möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməkdədir. Məhz bu siyasət nəticəsində Azərbaycan dünyanın dinamik inkişaf edən ölkələri səviyyəsinə çatmış, regionda lider dövlətə çevrilmişdir.

Cənab Prezident!

Sizin rəhbərliyinizlə ölkədə həyata keçirilən kompleks iqtisadi islahatların mühüm istiqamətlərindən biri dövlət əmlakının səmərəli idarə edilməsi və özəlləşdirilməsi, habelə bu sahəyə investisiyaların cəlbidir. Bu istiqamətdə dövlət siyasətinin səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə Sizin 2005-ci il 16 sentyabr tarixli Sərəncamınızla Dövlət Əmlakının İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır.

Möhtərəm Prezidentimizin qarşımıza qoyduğu əsas vəzifələr dövlət əmlakının idarə edilməsinin səmərəliliyinin artırılmasından, onun qorunub saxlanması və mühafizəsindən, özəlləşdirmə prosesində şəffaflığın daha da artırılmasından, bu sahəyə investisiyaların cəlb edilməsi, özəlləşdirilən müəssisələrin fəaliyyətinin bərpası və inkişafından, investisiya qoyuluşlarına nəzarət edilməsindən ibarət olmuşdur.

Özəlləşdirmə qanunvericiliyinə əsasən, komitənin fəaliyyəti dövründə dövlət əmlakının idarə edilməsi, ondan təyinatı üzrə istifadə olunması və səmərəli özəlləşdirilməsi sahəsində ardıcıl tədbirlər görülmüşdür. Özəlləşdirmə tədbirləri Azərbaycan Prezidentinin təsdiq etdiyi digər sosial-iqtisadi inkişaf proqramları, o cümlədən regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət proqramı ilə sıx əlaqəli şəkildə həyata keçirilmişdir.

Möhtərəm Prezidentimizin son illər qəbul etdiyi ardıcıl sosial-iqtisadi inkişaf proqramlarının icrası, o cümlədən sahibkarlığın inkişafı və dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi nəticəsində yeni istehsal müəssisələrinin yaradılmasına, qısa müddətdə yüz minlərlə yeni iş yerlərinin açılmasına nail olunmuşdur. Bu isə əhalinin gəlirlərinin artmasına, sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına gətirib çıxarmışdır.

Azərbaycan Prezidentinin tapşırığına əsasən, ilk növbədə, dövlət əmlakının idarə edilməsi, özəlləşdirmənin sürətləndirilməsi, bu sahədə şəffaflığın və səmərəliliyin artırılması məqsədi ilə normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi istiqamətində müvafiq işlər görülmüşdür. Belə ki, 30-dan artıq normativ hüquqi sənədin layihələri hazırlanmışdır. Onların bir qismi təsdiq edilmiş, digərləri isə aidiyyəti üzrə təqdim olunmuşdur. Bu sahədə "Dövlət əmlakının qorunub saxlanması və səmərəli istifadə edilməsinin təkmilləşdirilməsi haqqında" Fərman imzalanmışdır. Həmin Fərmanla dövlət əmlakının idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi üzrə Dövlət Proqramı və bir sıra normativ hüquqi aktlar təsdiq edilmişdir.

Eyni zamanda, özəlləşdirmənin səmərəliliyinin təmin edilməsi və dövlət büdcəsinə daxilolmaların artırılması məqsədi ilə özəlləşdirilən dövlət əmlakının qiymətləndirilməsi haqqında yeni Əsasnamə təsdiq olunmuşdur.

Komitənin fəaliyyəti dövründə dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsi sahəsində bir sıra əməli tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, ötən dövr ərzində ümumilikdə 4300 kiçik dövlət müəssisə və obyekt, qeyri-yaşayış sahəsi özəlləşdirilmişdir. Orta və iri dövlət müəssisələrinin bazasında 50 səhmdar cəmiyyəti yaradılmışdır. Onların səhmlərinin satışı üzrə 80 pul hərracı və 13 ixtisaslaşdırılmış çek hərracı keçirilmişdir. Pul hərraclarında 250, ixtisaslaşdırılmış çek hərraclarında isə 60-dan artıq səhmdar cəmiyyətinin səhmləri satılmışdır. Dövlət müəssisələrinin iştirakı ilə yaradılmış 2 birgə müəssisənin nizamnamə kapitalındakı dövlətin payı özəlləşdirilmişdir.

Azərbaycan Prezidentinin səhiyyə, təhsil, idman və mədəniyyət sahələrində bir sıra müəssisə və obyektlərin özəlləşdirilməsi haqqında müvafiq Sərəncamının icrasını təmin etmək məqsədi ilə tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, həmin Sərəncamla özəlləşdirməyə açılmış 400-ə yaxın müəssisədən 100-ü artıq özəlləşdirilmiş, digərlərinin özəlləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər görülməkdədir.

760 müəssisə və obyektin yerləşdiyi dövlət torpaq sahəsi özəlləşdirilmişdir. Dövlət əmlakının satılmasına, hüquqi və fiziki şəxslərin mülkiyyət hüquqlarının əldə edilməsinə dair 5 minə yaxın şəhadətnamə verilmişdir. Bu dövr ərzində II Dövlət Proqramına uyğun olaraq həyata keçirilmiş özəlləşdirmə nəticəsində dövlət büdcəsinə təxminən 54 milyon manat vəsaitin ödənilməsi təmin

olunmuşdur. Keçirilmiş çek hərracları, investisiya müsabiqələri və əmək kollektivlərinə güzəştli satış nəticəsində 1,3 milyon ədəd dövlət özəlləşdirmə çeki silinmişdir. Ümumilikdə, hazırkı tarixə özəlləşdirmə prosesində 15 milyon ədəd yaxın dövlət özəlləşdirmə çeki və 2 milyon ədəd dövlət özəlləşdirmə opsiyonu silinmişdir.

2007-ci ilin birinci yarısında 1200 kiçik dövlət müəssisə və obyekt özəlləşdirilmiş, 40-a yaxın səhmdar cəmiyyəti yaradılmışdır. 38 hərrac keçirilmiş, bunlarda 110 səhmdar cəmiyyətinin səhmləri satılmışdır. Cari ildə 367 müəssisə və obyektin yerləşdiyi dövlət torpaq sahəsi özəlləşdirilmişdir. Dövlət əmlakının satılmasına və mülkiyyət hüquqlarının əldə edilməsinə dair 1700 şəhadətnamə verilmişdir. Dövlət büdcəsinə 20 milyon manat vəsaitin ödənilməsi təmin olunmuşdur.

Möhtərəm Prezident!

Sizin, ölkənin qeyri-neft sektorunun inkişafı, bu sektora investisiya qoyuluşlarının artırılması, istehsal və sənaye müəssisələrinin fəaliyyətinin yenidən qurulması, rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalına nail olunması ilə əlaqədar tapşırıqlarınızın icrası məqsədi ilə dövlət müəssisələrinin investisiya müsabiqələri vasitəsilə özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsi istiqamətində zəruri işlər görülməkdədir.

Ötən dövr ərzində 22 müəssisə investisiya müsabiqəsi vasitəsilə özəlləşdirilmişdir. Müsabiqənin qalibləri tərəfindən bu müəssisələrə təxminən 465 milyon ABŞ dolları həcmində investisiyanın qoyulması, dövlət büdcəsinə isə 10 milyon manat vəsaitin ödənilməsi barədə öhdəliklər götürülmüşdür. Nəticə etibarilə həmin müəssisələrdə 4 min yeni iş yerinin açılması nəzərdə tutulmuşdur.

İnvestisiya müsabiqələri vasitəsilə özəlləşdirilmiş müəssisələrə bu dövr ərzində artıq 180 milyon ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulmuş, onlarda 2,5 min yeni iş yeri açılmışdır. Özəlləşdirilən və idarəetməyə verilən müəssisələrdə investisiya qoyuluşlarına nəzarət tədbirləri nəticəsində 8 müəssisə üzrə öhdəliklərin icra olunmadığı aşkar edilmiş və müqavilələrə xitam verilmişdir.

2007-ci ilin birinci yarımında 7 səhmdar cəmiyyətinin səhmlərinin investisiya müsabiqəsi vasitəsilə satışı keçirilmişdir. Bu müəssisələrə müsabiqənin qalibləri tərəfindən 8 milyon ABŞ dolları həcmində investisiyanın qoyulması barədə öhdəliklər götürülmüşdür. İnvestisiya müsabiqəsi vasitəsilə özəlləşdirilmiş müəssisələrə 2007-ci ilin birinci yarımında müqavilələr üzrə müsabiqə qalibləri tərəfindən 31 milyon ABŞ dolları investisiya qoyulmuş, 900 yeni iş yeri açılmışdır.

“Azərbaycan Respublikasında maliyyə-bank sistemində islahatların dərinləşdirilməsi ilə əlaqədar əlavə tədbirlər haqqında” müvafiq Fərmanın icrasının təmin edilməsi məqsədi ilə “Kapital Bank” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin yeni emissiya olunmuş səhmlərinin dövlətsizləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər başa çatdırılmışdır. Hazırda seçilmiş məsləhətçi şirkətlə birlikdə bankın dövlətə məxsus 50 faiz səhmlərinin özəlləşdirilməsi ilə bağlı işlər aparılır.

Özəlləşdirmə prosesinin daha səmərəli və şəffaflıq prinsipi əsasında aparılması məqsədi ilə strateji müəssisələrə, o cümlədən rabitə, hava nəqliyyatı müəssisələrinin, bircə müəssisələrin qiymətləndirilməsinə və özəlləşdirilməsinə məsləhətçi şirkətlərin cəlb edilməsi sahəsində də qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş tədbirlər həyata keçirilir. Dövlət əmlakının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi üzrə Dövlət proqramına uyğun olaraq, kommunal və infrastruktur sahələrinə aid müəssisələrin restrukturizasiyası məqsədi ilə müvafiq qurumlarla birlikdə təhlillərə başlanmışdır.

Dövlət müəssisələrinin özəlləşdirməqabağı sağlamaşdırılması və özəlləşdirmədən sonra dəstəklənməsi ilə bağlı sahəvi təhlillər aparılır. Konkret müəssisələr üzrə 10-dək pilot layihə hazırlanmışdır. Hazırda həmin müəssisələrlə bağlı maliyyə, iqtisadi, texniki və marketinq araşdırmaları aparılır. Sağlamaşdırma tədbirləri ilə müəssisələrdə səmərəli idarəetmə strukturunun formalaşdırılması və müasir menecmentin tətbiqi, köhnə istehsal sahələrinin yeniləri ilə əvəzlənməsi, müəssisələrin borclarının restrukturizasiyası, müasir idarəçilik təfəkkürünə malik kadrların hazırlanması təmin oluna bilər. Bu isə özəlləşdirilən müəssisələrin fəaliyyətinin müasir tələblərə uyğun yenidən qurulmasına, iş yerlərinin açılmasına və onların səmərəli fəaliyyət göstərməsinə şərait yaradacaqdır.

Sizin tapşırığınıza əsasən və bilavasitə dəstəyiniz və rəhbərliyinizlə ölkəmizin qeyri-neft sektoruna aid müəssisələrin fəaliyyətinin bərpa və inkişafının sürətləndirilməsi, investisiyaların cəlb edilməsi, yeni iş yerlərinin açılması məqsədi ilə dövlət əmlakının idarə edilməsi və özəlləşdirilməsi prosesinin daha səmərəli və şəffaf şəkildə həyata keçirilməsi sahəsində fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iclasa yekun vurdu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Növbəti altı ayda, ilin sonuna qədər bütün qəbul edilmiş proqramlar icra olunmalıdır. Biz əsas diqqəti infrastruktur layihələrinə yönəltməliyik. İndi Azərbaycanda bütün sahələrdə infrastrukturun yeniləşməsi çox sürətlə gedir. Keçən il 5 elektrik stansiyasının tikilməsi və 450 meqavata yaxın əlavə gücün yaradılması, əlbəttə ki, energetika sahəsində vəziyyəti xeyli dərəcədə yaxşılaşdırıb.

Bu il isə bu layihələr davam edir. Sumqayıtda böyük elektrik stansiyasının tikintisi davam edir. Növbəti planlarımızda “Şimal-2”, Əli Bayramlı, Səngəçal elektrik stansiyalarının tikintisi durur və Azərbaycanda çox böyük enerji potensialı yaranacaqdır. Biz indi, demək olar ki, özümüzü elektrik enerjisi ilə tam şəkildə təmin edirik və gələcəkdə elektrik enerjisinin ixracı ilə də məşğul olacağıq. Bu, həm böyük iqtisadi fayda gətirəcək və həm də, əlbəttə, siyasi baxımdan bizim üçün çox əlverişli olacaqdır.

Enerji sahəsində, xüsusilə ödəmələr məsələsində irəliləyiş, tərəqqi var. Mənə verilən məlumata görə, iyul ayında yığım 80 faizdən yuxarı olmuşdur. Nəzərə alsaq ki, uzun illər ərzində bizim ən ağırlı yerimiz kommunal ödənişlərin yığılmaması idi, bu, yaxşı göstəricidir. Bunun da müxtəlif səbəbləri var idi. Bəzi hallarda o vəsait insanlardan yığılırdı, sadəcə, kassaya mədaxil edilmirdi, ciblərə gedirdi. Bu sahədə əlbəttə ki, bizə çox böyük zərbə vuran “Barmek” şirkətinin fəaliyyəti olmuşdur. Faktik olaraq, paytaxtın enerji təsərrüfatını dağıtmışdır. İndi biz məcbur böyük həcmdə əlavə vəsait ayıraq ki, “Bakielektrixşəbəkə” şirkəti öz fəaliyyətini bərpa etsin, gücləndirsin. Yeni xətlər çəkilir, yeni transformatorlar quraşdırılır, yardımçı stansiyalar tikilir. Yəni budur, bizim gördüyümüz işlərin real nəticəsi.

Guya ki, bazar iqtisadiyyatına uyğun şəkildə fəaliyyət göstərən, amma əslində, öz şəxsi maraqlarını və bəzi keçmiş rüşvətxor məmurların şəxsi maraqlarını güdən “Barmek” şirkəti Azərbaycanda bu sahədə yenilik gətirəcəkdi. Sadəcə olaraq, böyük zərbə vurmuşdur və biz o zərbənin acı nəticələrini hələ ki, çəkməkdəyik. Amma bu sahədə vəziyyət xeyli dərəcədə yaxşılaşıb.

Bakı şəhərində elektrik təsərrüfatı dövlət nəzarətinə qayıtdıqdan sonra bu sahədə islahatlar da uğurla gedir. Həm dövlət tərəfindən əlavə vəsait ayrılır, həm də şirkət özü qazanır və beləliklə, enerji sahəsində vəziyyət sağlamlaşdırılır. Bu, çox gözəl hadisədir. Görülən işlərin gözəl nəticəsidir. Elə etməliyik ki, Azərbaycanda bütün enerji təsərrüfatı ən yüksək səviyyədə olsun. İndi yeni elektrik stansiyalarının tikintisi imkan verir ki, mövcud güclər müasir səviyyəyə cavab versin. Paylayıcı şəbəkələr də gərək yeniləşsin, təzə xətlər çəkməli və bütün lazımi avadanlıqlar da quraşdırılmalıdır.

Qazlaşdırma sahəsində də işlər gedir. Bu vaxta qədər qazlaşdırılmayan rayonlara qaz xətləri çəkilir. Xüsusilə bu növbəti altı ayda biz Bakı kəndlərinin qazlaşdırılmasına daha da böyük fikir verməliyik. Nəzərə alsaq ki, bu, Bakının ətraf qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı proqramında da öz əksini tapıb, gərək çalışmalıyıq ki, ilin sonuna qədər, yaxud da uzaqbaşı, gələcək ilin birinci yarısında Bakının bütün qəsəbələrinin qaz problemləri həll edilsin.

İndi sayğaclar da quraşdırılır və bu sahədə, enerji və qaz təsərrüfatında qayda-qanun yaradılır. İnsanlar da bilməlidirlər ki, onlar enerji və qaz pulunu vaxtılı-vaxtında ödəməlidirlər. Sayğaclarla müdaxilə etməməli, onları sındırmamalıdırlar. Yəni burada heç bir qanun pozuntusuna yol vermək olmaz. Məndə olan məlumata görə, görülən tədbirlər nəticəsində istehlak da, xüsusilə enerji istehlakı da xeyli dərəcədə aşağı düşüb. Nə qədər aşağı düşüb?

ETİBAR PİRVERDİYEV (“Azərenerji” Səhmdar Cəmiyyətinin prezidenti): 1,6 milyard kilovat-saat.

İLHAM ƏLİYEV: Faizlə nə qədər?

ETİBAR PİRVERDİYEV: 12,5 faiz.

İLHAM ƏLİYEV: 12,5 faiz aşağı düşüb. Bu onu göstərir ki, artıq israfçılığa da yol verilmir və insanlar qənaətlə istifadə edirlər. Eyni zamanda, ölkədə enerji ilə bağlı problem yoxdur. Biz indiki qiymətlə 300 milyon dollar qənaət etmişik.

Digər infrastruktur layihələri də icra edilir və olunmalıdır. Xüsusilə yol tikintisi - həm magistral, həm də şəhərlərarası, şəhərdaxili yollar, körpülər. Biz hamımız bu gözəl inkişafı görürük. Bu işlər davam etməlidir. Kifayət qədər vəsait ayrılır. Ciddi maliyyə nəzarəti olmalıdır və növbəti mərhələ haqqında artıq təkliflər hazırlanıb təqdim edilməlidir.

Bakı şəhərində tıxaclar probleminin aradan qaldırılması çox böyük əhəmiyyət kəsb edən məsələdir. Bu sahədə kifayət qədər işlər görülür. Yollar, körpülər salınır, yeni avadanlığın alınması nəzərdə

tutulubdur ki, yol hərəkətinin tənzimlənməsi daha da səmərəli olsun və insanlar bu tıxaclar problemindən əziyyət çəkməsinlər. Bir sözlə, bu, əsas infrastruktur layihələrimizdir və bundan başqa, əlbəttə, digər sahələrə də investisiyalar olacaqdır.

Gələn ilin büdcəsi haqqında mən artıq giriş sözümdə qeyd etdim ki, ciddi işləməliyik, büdcə çox sanballı olmalıdır. Artıq bizim dövlət büdcəmiz kifayət qədər böyükdür. Şübhəsiz ki, iqtisadi artım bizə imkan verir ki, gələn ilin büdcəsi həcm baxımından daha da böyük olsun. Orada investisiya layihələri mütləq öz əksini tapmalıdır. Əlbəttə ki, insanların sosial problemlərinin həlli, o cümlədən pensiyaların, maaşların minimum pensiyanın və əmək haqqının artırılması mütləq öz əksini tapmalıdır.

İnvestisiya layihələrində həm sənaye sahəsinə, eyni zamanda, humanitar sahəyə sərmayə qoyulmalıdır. Məktəb tikintisi, xəstəxanaların tikintisi - bütün bunlar lazımdır. Biz bunu edirik və son illər ərzində Azərbaycanda misli görünməmiş tikinti gedir.

Nazir Misir Mərdanov dedi ki, yalnız bu il 200-dən çox məktəb istifadəyə veriləcək, əlavə korpuslar tikiləcək, təmir işləri gedəcəkdir. Son üç ildə Azərbaycanda 1200 məktəb tikilib istifadəyə verilibdir. Bu, böyük nailiyyətdir və davam etməlidir. Çünki hələ yararsız vəziyyətdə olan məktəblərin sayı kifayət qədərdir. Uşaqlar yaxşı məktəblərdə oxumalı, müəllimlər də yaxşı məktəblərdə işləməlidirlər.

Rayonlarda müasir xəstəxanaların tikintisi davam edir. Həm Səhiyyə Nazirliyi xətti ilə, həm də Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən. Bilirsiniz ki, bir müddət bundan əvvəl şirkətə göstəriş verilmişdir, onlar öz vəsaiti hesabına müasir xəstəxanalar tiksinlər. Artıq bu il bir neçə rayonda böyük tikinti gedir.

Bir sözlə, həm bu ilin sonuna qədər, həm bütövlükdə bütün fəaliyyətimizdə sosial məsələlərə çox böyük diqqət verilməlidir.

Bununla bərabər, abadlıq işləri də gedir. Bu gözəl şəhərimiz, paytaxtımız daha da gözəlləşir, abadlaşır. Bildiyiniz kimi, bir müddət bundan əvvəl mən bu məsələyə dair xüsusi sərəncam imzalamışam. O sərəncamda Bakının tarixi binalarının bərpası, təmizlənməsi, qorunması, işıqlandırılması məsələləri öz həllini tapmışdır və bu gün də biz bunu əyani şəkildə görürük. Biz hələ işin ilkin mərhələsindəyik. Planlarımızda, əlbəttə ki, Bakının bütün tarixi binalarının bərpası durur. Eyni zamanda, şəhərin mərkəzində yerləşən, lakin heç bir gözəl memarlığı ilə fərqlənməyən, köhnə, sovet tipli standart binaların gözəlləşdirilməsi məsələsi də gündəlikdə var. Bu sahədə artıq müəyyən işlər görülüb. Şəhərimizin mərkəzi Bakıya xas olan üslubda gözəlləşməlidir. Buna kifayət qədər vəsait də ayrılıb və bu işlər davam etməlidir.

Bununla bərabər, şəhər təsərrüfatına da əlavə investisiyalar qoyulmalıdır. Bu sahə də çox vacibdir. Yeni tikintilərə gəldikdə, onların hamısının çox gözəl memarlıq əlamətləri olmalıdır və standart tipli, “qutu” adlandırdığımız binalar artıq tikilmir, onlar qadağan edilibdir, dayandırmışdıq. Bütövlükdə, bu sahəyə biz gərək fərdi qaydada yanaşaq ki, həm memarlıq baxımından gözəl binalar tikilsin, həm də onların yerləşməsi də şəhərin planına, bütün müasir şəhərsalma normalarına uyğun şəkildə təmin olsun.

Qanunsuz tikililərə artıq son qoyulmalıdır, qanunsuz tikililər sökülməlidir. Azərbaycanda hüquqi dövlət qurulur, bu hüquqi dövlət bütün sahələri ehtiva edir və heç bir qanunsuz hərəkət olmamalıdır, o cümlədən torpaqların qanunsuz zəbt edilməsi, qanunsuz sərəncamların verilməsi, yaxud da ki, heç bir sənədi olmayan şirkətlər tərəfindən qanunsuz binaların tikintisi. Bu baxımdan həm şəhər icra hakimiyyəti, həm də, rayon icra hakimiyyəti başçıları fərdi məsuliyyət daşıyırlar. Çünki bir çox hallarda onların şifahi razılığı ilə bu işlər görülür. Buna son qoyulmalıdır. Bu, mənim axırıncı xəbərdarlığımdır. Nə Bakıda, nə də ölkəmizin başqa yerlərində heç bir qanunsuz bina tikilməməlidir və tikilməyəcəkdir. Kim bunu edəcəksə, o, öz cəzasını alacaqdır!

Bakı ilə bərabər, bizim başqa şəhərlərimiz də gözəlləşir, abadlaşır. Mən tez-tez rayonlarda oluram, bu yenilikləri görürəm. Çox sevinirəm ki, rayonlarımızın da siması dəyişir. Onu da demək istəyirəm ki, rayonlarda binaların və ümumiyyətlə, şəhər təsərrüfatının müasir səviyyədə olması üçün mənim təşəbbüslə rayon icra hakimiyyəti başçıları Avropanın aparıcı ölkələrinə, şəhərlərinə ezam edilir və orada ən müasir təcrübə ilə tanış olurlar.

Zeynal, bu günə qədər onlar hansı ölkələrə ezam olunmuşlar?

ZEYNAL NAĞDƏLİYEV (Prezidentin İcra Aparatının regional idarəetmə və yerli özünüidarəetmə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri): İsveçrə, Belçika, Yunanıstan, Rusiya, Almaniya və Avstriyaya.

İLHAM ƏLİYEV: Artıq bütün icra hakimiyyəti başçıları olublar?

ZEYNAL NAĞDƏLİYEV: İndiyə qədər üç rayonun icra hakimiyyətinin başçıları xaricdə olub və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir.

İLHAM ƏLİYEV: Bəli, bu proses davam etməlidir. Yəni bir dəfə ilə kifayətlənməməlidir. Həm icra hakimiyyəti başçıları üçün də maraqlı olar, həm də əsas odur ki, onlar orada o gözəl təcrübəni, necə deyərlər, götürsünlər və tətbiq etsinlər.

Digər infrastruktur layihələrinin icra olunması da davam edir. Oğuz-Qəbələ-Bakı su xəttinin tikintisi gedir, bu, çox böyük layihədir. Bakını gözəl, təmiz içməli su ilə təmin edəcəkdir. Samur-Abşeron kanalının tikintisi də davam edir, bu da böyük infrastruktur layihəsidir. Bu məsələlərə də böyük diqqət göstərməlidir və bütövlükdə su təsərrüfatına, onun inkişafına biz daha da böyük həcmdə vəsait qoymalıyıq.

İndi enerji sahəsində vəziyyət normallaşır, yeni xətlər çəkilir, elektrik stansiyaları kifayət qədər tikilibdir. Qaz təsərrüfatında da işlər gedir və Azərbaycanda qazın hasilatı artır. Beləliklə, yeni kəndlərə, məntəqələrə qazın verilməsi mümkün olacaqdır. Düzdür, bizdən qat-qat çox qaz hasil edən ölkələrdə qazlaşdırma bizdən aşağı səviyyədədir. Bizdə isə bu rəqəm çox yüksəkdir. Qazlaşdırma nə qədərdir?

ƏLİXAN MƏLİKOV ("Azəriqaz" Səhmdar Cəmiyyətinin sədri): Cənab Prezident, 92 faizdir.

İLHAM ƏLİYEV: 92 faiz, deməli, ölkəmizin, demək olar ki, əksər hissəsi qazlaşdırılıbdır.

Vaxtilə, məhz 1970-ci illərdə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə qazlaşdırmanın əsas hissəsi öz həllini tapıbdır. Əlbəttə ki, indi bu xətləri biz yeniləşdiririk, onların bəziləri sıradan çıxıbdır. Ancaq qaz hasilatı artdıqca, əlbəttə ki, Azərbaycanda qazlaşdırma prosesi davam etməlidir.

Yəni elektrik enerjisi sahəsində, qaz təsərrüfatında irəliləyiş var. Biz indi diqqəti daha çox içməli su, meliorasiya, kanalizasiya məsələlərinə yönəltməliyik. Bu, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün, ekoloji vəziyyətin sabitləşməsi üçün, insanların sağlamlığı üçün prioritet məsələdir.

Qeyri-neft sektorunun inkişafında yaxşı nəticələr var. Deyə bilərəm ki, bu ilin 6 ayında Azərbaycanın iqtisadiyyatına 2,7 milyard manat investisiya qoyulmuşdur. Onlardan 1,6 milyard manatı neft sektoruna, 1,1 milyard manatı qeyri-neft sektorunadır. Bu, çox gözəl göstəricidir. Yəni, onu göstərir ki, Azərbaycanın iqtisadiyyatı çoxşaxəli şəkildə inkişaf edir. Bizim iqtisadiyyatımız, sadəcə, neftin əsasında qurulmur. Bizim məqsədimiz məhz bundadır ki, neft amilindən asılılığımız maksimum dərəcədə azalsın və qeyri-neft iqtisadiyyatı Azərbaycanın bütün əsas iqtisadi tələbatını ödəyə bilsin.

Onu da deyə bilərəm ki, 2,7 milyard manat investisiyadan 1,4 milyard manatı daxili investisiyadır. Bu da çox gözəl göstəricidir. Əvvəlki illərdə xarici investisiyalar bizdə 90 faiz təşkil edirdi. İndi əksəri daxili investisiyadır. Əlbəttə, dövlət xətti ilə görülən işlər də bunun içindədir, həm də özəl sektor tərəfindən kifayət qədər vəsait qoyulur.

Özəl sektora bizim dəstəyimiz davam etməlidir. Bütün dövlət qurumları sahibkarlığın inkişafında fəal iştirak etməlidir. Sahibkarlara verilən güzəştli kreditlər davam edəcəkdir. Artıq bir neçə ildir ki, bu kreditlər verilir, yəqin, vaxt gəlib çatıb ki, o kreditlər qaytarılsın.

Bu günə qədər sahibkarlığın inkişafı istiqamətində verilən kreditlərin həcmi yəqin ki, 200 milyon manatdan çox olubdur. Əlbəttə, bu, dövlət tərəfindən sahibkarlara göstərilən böyük diqqətdir. Gələn illərdə, yəqin ki, 2008-ci ildə yenə də biz o kreditləri verəcəyik. Amma yəqin bir ildən, iki ildən sonra artıq o kreditlər qayıtmağa başlayacaq və onun hesabına yeni kreditlər veriləcəkdir. Yəni kreditlərin qaytarılması ona görə lazımdır ki, başqa sahibkarlara yeni kreditlər verilsin. Biz dövlət tərəfindən olan bu dəstəyin əyani nəticələrini rayonlarda gedən işlərdə görürük. İri müəssisələr, fabriklər, zavodlar tikilir, iş yerləri açılır - bütün bunlar bizə də, sahibkarlara da lazımdır.

Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyəti çox vacibdir və bilirəm ki, onun artıq bir neçə hazır layihəsi var. Onların icrasına başlanmalıdır. Bu, bizim üçün yeni bir sahədir. Dövlət İnvestisiya Şirkəti bu yaxınlarda yaradılıbdır. Onun əsas məqsədi ondan ibarətdir ki, xarici investorları stimullaşdırsın, təşviq etsin və Azərbaycana lazım olan, ölkəmizin iqtisadiyyatına lazım olan sahələrə investisiyalar daha böyük həcmdə gəlsin.

Yarmarkalar öz müsbət nəticələrini verir, insanlar bundan faydalanırlar. Bu, davam etməlidir. Bilirəm ki, yarmarkalara çıxarılan məhsulların miqdarı da, növləri də artır. Bu, çox müsbət təşəbbüsdür və bunun çox gözəl nəticələri vardır.

Azərbaycanda informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sürətlə inkişaf edir. Mən çox şadam, görürəm ki, Rəbitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin çox böyük proqramları var. Mən bu il dünyanın aparıcı İKT şirkətlərinin başçıları ilə görüşlər keçirmişəm. Azərbaycana çox böyük maraq var, Azərbaycan çox perspektivli yer kimi qəbul olunur. Bir tərəfdən, bizim ümumi iqtisadi inkişafımız, ümumi daxili məhsulun yüksək səviyyədə olması, Azərbaycanda iş görmək istəyən bütün şirkətləri, əlbəttə,

təəccübləndirir və eyni zamanda, onları Azərbaycana gəlməyə sövq edir. Digər tərəfdən, bu sahədə görülən işlər, qəbul edilmiş proqramlar və bizim praktik uğurlarımız, əlbəttə, böyük İKT şirkətlərinin Azərbaycana gəlməsini təmin edəcəkdir. Bu, müasirlikdir, iqtisadi cəhətdən çox əlverişli sektordur. Nazir Əli Abbasov bu barədə məlumat verdi, Azərbaycan gələcəkdə bu sahənin inkişafından milyardlarla dollar pul qazanacaqdır. Eyni zamanda, bu, müasirlikdir, inkişafdır, savaddır, bilikdir.

Azərbaycan müasir ölkədir və iqtisadi, siyasi – bütün başqa sahələrdə müasirlik prinsipləri əsas olmalıdır. Öz doğma tarixinə, mədəniyyətinə, milli köklərinə bağlı olan, eyni zamanda, müasir Azərbaycan. Müasir Azərbaycan kimi ölkəmiz artıq dünyada tanınır. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı məhz ölkənin müasirliyini göstərir. Bizim bütün imkanlarımız var ki, Azərbaycan İKT sahəsində bölgənin mərkəzinə çevrilsin. Daha doğrusu bu, bizim istəyimizdir, niyyətimizdir. Yeni texnoparkların yaradılması, İKT-nin bütün əlamətlərinin Azərbaycanda tətbiq olunması həm bu sahədə böyük sıçrayışa gətirib çıxaracaq, həm də başqa sektorlara öz müsbət təsirini göstərəcəkdir. Necə ki, vaxtilə uğurlu neft strategiyamız bütün başqa sektorlara öz təsirini göstərmişdir, mən tam əminəm ki, İKT-nin inkişafı bütün başqa sektorlara, xüsusilə xidmət sektorlarının inkişafına çox böyük təsir göstərəcəkdir.

Beləliklə, demək istəyirəm ki, bütövlükdə, ilin 6 ayının yekunları çox müsbətdir, çox qənaətbəxşdir. Qəbul edilmiş bütün qərarlar, büdcənin icrası növbəti altı ayda təmin olunmalıdır, bütün infrastruktur layihələri təmin edilməlidir. Artıq indidən 2008-ci ilin büdcəsinə və ümumiyyətlə, 2008-ci ildə görüləcək işlərə diqqət yetirməliyik. Bütün nazirliklər, bütün dövlət qurumları öz təkliflərini verməlidir, son anda yox, özü də vaxtında verməlidir.

Bəzi hallarda, - mən bunu da qeyd etmək istəyirəm, - bəzi dövlət qurumları son anda təklifini verir və deyir ki, bu qədər vəsait lazımdır və onu heç cür əsaslandırır. Bilirsiniz, bu da çox ciddi məsələdir. Mən istəyirəm xüsusilə bu barədə deyim. İndi bizim maddi imkanlarımız, büdcəmiz artır. Ancaq bu, o demək deyil ki, qeyri-real sifarişlər verilsin, görüləcək işlərin xərcləri süni şəkildə artırılсын. Bizim maddi imkanlarımız, sadəcə olaraq, imkan verir ki, bütün qarşıda duran vəzifələr icra edilsin. Amma bütün təkliflər, bütün sifarişlər vaxtılı-vaxtında verilməlidir. İndidən dövlət qurumları tərəfindən Maliyyə Nazirliyinə, Nazirlər Kabinetinə təkliflər verilməlidir ki, 2008-ci ildə hansı işlər görüləcəkdir və bu, real təkliflər olmalıdır, onsuz da onlar təftiş ediləcəkdir. Amma indidən deyirəm, şişirtmələrə yol vermək olmaz, burada əsassız iddialar olmamalıdır. Hər şey reallıq əsasında olmalıdır və görüləcək bütün işlər maksimum səmərə verməlidir.

Bununla iclasımız başa çatır. Sizə uğurlar arzulayıram.
Sağ olun.

AzərTAc
Xalq qəzeti, 2 avqust 2007-ci il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2007-ci ilin doqquz ayında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına və
qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir**
(22 oktyabr 2007-ci il)

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə oktyabrın 22-də Prezident sarayında Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ilin doqquz ayında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- 2007-ci ildə ölkənin inkişafında müsbət dinamika yenə də özünü göstərir. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatlar çox uğurludur. Bu gün biz 9 ayın yekunlarını müzakirə edəcəyik. Həm görülmüş işlər haqqında söhbət açacağıq, eyni zamanda, gələcəkdə görülməli işlər barədə fikir mübadiləsi aparılacaqdır. Biz bu iclasları mütəmadi qaydada keçiririk. Nazirlər Kabinetinin toplantıları ildə dörd dəfə keçirilir və hər rübdə əldə edilmiş uğurlar, çatışmayan cəhətlər, ən önəmlisi isə gələcək perspektivlər müzakirə olunur.

Bütövlükdə, Azərbaycanda iqtisadi artım yüksək sürətlə davam edir. Bu ilin 9 ayında iqtisadi artım 27 faiz, sənaye istehsalının artımı da 27 faiz olmuşdur. Bizi narahat edən inflyasiya təxminən 16 faiz səviyyəsindədir. Ərzaq məhsullarının bahalaşması isə 15 faiz həddindədir. Əlbəttə, bu, bizi çox narahat edir və çalışacağıq ki, inflyasiyanın səviyyəsini maksimum dərəcədə aşağı salaq. Amma bildiyiniz kimi, inflyasiyaya təkan verən kifayət qədər çox obyektiv səbəblər var: dünyada neftin qiymətlərinin artması, eyni zamanda, Azərbaycana idxal edilən məhsulların, malların bahalaşması. Əgər MDB məkanına nəzər salsaq görərik ki, o ölkələrdə də inflyasiya çox yüksək sürətlə davam edir. Hətta bəzi ölkələrdə son bir neçə ay ərzində ərzaq məhsulları 40-50 faiz bahalaşmışdır. Əlbəttə, bu o demək deyil ki, biz də bu vəziyyətlə barışaq. Ancaq bu obyektiv səbəblər var və əlbəttə ki, ölkədə gedən bahalaşmaya öz mənfi təsirini göstərir. Bununla bərabər, subyektiv səbəblər var və biz də bunları aradan qaldırmağa çalışmalıyıq, bunu etməliyik. Xüsusilə inhisarçılıq, qeyri-sağlam rəqabət və onun nəticəsi olan qiymətlərin bahalaşması.

Ancaq inflyasiya ilə bərabər, onu da bilməliyik ki, əhalinin pul gəlirləri 9 ayda təxminən 40 faiz artıb, adambaşına gəlirlər isə 38 faizdən çoxdur. Beləliklə, insanların, əhalinin real gəlirlərinin artımı bu müddət ərzində 22 faiz təşkil edir. Bu, çox böyük göstəricidir. Əlbəttə ki, bu, Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşdırılmasının əlamətidir. Bu onu göstərir ki, aparılan iqtisadi islahatlar öz bəhrələrini verməkdədir. Azərbaycanda həyat səviyyəsi qalxır, yoxsulların, işsizlərin sayı azalır və beləliklə, bu, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün gözəl şərait yaradır. Bu müddət ərzində valyuta ehtiyatlarımız da artıb. Bu gün bütün mənbələrdə Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 6,3 milyard dollar səviyyəsindədir. Bu çox böyük məbləğdir və bizə imkan yaradır ki, öz iqtisadi islahatlarımızı daha da cəsarətlə aparaq. İmkan yaradır ki, dünyada baş verə biləcək hər hansı xoşagəlməz hadisə, yaxud da iqtisadi böhran Azərbaycana öz təsirini göstərməsin. Biz də bunun şahidiyik. Görürük ki, bəzi ölkələrin maliyyə bazarlarında müxtəlif səbəblərə görə baş vermiş böhranlı hadisələr Azərbaycana təsir etmir. Bunun müxtəlif səbəbləri var, o cümlədən bizim güclü maliyyə resurslarımız.

Onu da bilirik ki, gələcək illərdə bu resurslar daha da artacaqdır. Azərbaycanda Heydər Əliyevin neft strategiyasının uğurla icrası nəticəsində növbəti illərdə böyük valyuta axını gözlənilir və əlbəttə, bu, bizim iqtisadiyyatımızı, bütövlükdə ölkəmizi əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmləndirəcək amildir. Bu müddət ərzində görülmüş işlər, aparılmış təhlillər, iqtisadi islahatlar nəticəsində bizim maddi imkanlarımız da artmaqdadır.

Artıq 2008-ci ilin dövlət büdcəsi müzakirə olunur və ildən-ilə büdcənin həcmi artır. 2008-ci il də istisna olmayacaqdır. 2008-ci ildə dövlət büdcəmizin xərcləri 10 milyard dollar təşkil edəcək, icmal büdcə isə 12 milyard dollar olacaqdır. Bu, çox böyük nailiyyətdir, çox böyük rəqəmdir. Nəzərə alsaq ki, 2003-cü ildə dövlət büdcəmiz təxminən 1,5 milyard dollar idi, bu onu göstərir ki, ötən illər ərzində büdcəmiz təxminən 10 dəfə artıb. Yəqin, dünyada ikinci dövləti tapmaq mümkün deyil ki, onun dövlət büdcəsi 4 il ərzində təxminən 10 dəfə artsın. Bu, əlbəttə ki, uğurlu neft strategiyamızın nəticəsidir. Bununla bərabər,

Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatların, güclənən maliyyə intizamının nəticəsidir. Bütövlükdə iqtisadi inkişafın əlamətidir.

Azərbaycanda makroiqtisadi göstəricilər ən yüksək səviyyədədir və dünyada bunun analoqu yoxdur. Eyni zamanda, büdcə xərcləri də çox böyük dərəcədə artır. Əlbəttə, bu, bizə əlavə imkanlar yaradır, imkan verir ki, Azərbaycanda istənilən iqtisadi layihə, istənilən infrastruktur layihəsi öz həllini tapsın. Biz bunu edirik. İndi biz xarici maliyyə qurumlarından asılı deyilik. Düzdür, biz beynəlxalq maliyyə qurumlarının imkanlarından bundan sonra da istifadə edəcəyik, çünki bu, bizə əlavə imkanlar yaradır. Ancaq, lap fərz etsək ki, xarici kreditlərdən imtina edirik, yenə də Azərbaycan bundan zərər çəkməyəcəkdir.

Gələn il təkcə dövlət büdcəsi çərçivəsində qoyulacaq investisiyaların həcmi 3 milyard dollardan çoxdur. Yəni ki, biz istənilən sənaye, iqtisadi, infrastruktur layihəsini uğurla icra edə bilərik və bunu edirik. Hələ ki, ölkəmizin ehtiyacları çoxdur, çox işlər görmək lazımdır. Bütün infrastruktur yeniləşməli, ən müasir səviyyəyə çatdırılmalıdır. Azərbaycanda sosial məsələlər öz həllini daha da sürətlə tapmalıdır. Baxmayaraq ki, bu illər ərzində sosial sahədə çox böyük işlər görüldü, biz sosial məsələlərə həmişə diqqət göstərməliyik. 2008-ci ilin büdcəsi də həm sosial, həm də investisiyayönümlü büdcədir.

Sosial məsələlərin həlli üçün də böyük addımlar atılır. Deyə bilərəm ki, Azərbaycanda artıq orta əmək haqqı 230 dollar səviyyəsindədir. Bu, MDB məkanında çox böyük göstəricidir. Orta pensiya təxminən 70 dollar səviyyəsindədir. Düzdür, bu, bizi qane edə bilməz. Ancaq müsbət dinamika onu göstərir ki, biz pensiyaların həcmi ildən-ilə artıracığıq və orta əmək haqqına nisbətə pensiyanın səviyyəsi kifayət qədər yüksəkdir. Əgər MDB məkanında olan başqa ölkələrin statistikasını götürsək görərik ki, bu ölkələrdə orta pensiya orta əmək haqqının təxminən 15, 16, 20 faizini təşkil edir. Azərbaycanda isə bu, 30 faizə yaxındır, bəlkə də çoxdur. Yəni, bu onu göstərir ki, Azərbaycanda sosial məsələlər həmişə diqqət mərkəzindədir. Biz gələcək fəaliyyətimizdə də bunu əsas götürərək, sosial məsələlərin həllində fəal işləyəcəyik.

Artıq 294 min insana ünvanlı sosial yardım verilir. Hər ailəyə ayda 80 manat, təxminən 100 dollar ünvanlı sosial yardım verilir. Bu, insanlara bizim həm dəstəyimiz, yardımımızdır, həm də cəmiyyətdə sosial ədalət prinsiplərinin bərqərar olunmasıdır. Hələ ki, Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayanlar var. Düzdür, bu rəqəm ildən-ilə aşağı düşür. Əminəm ki, 2008-ci ilin yekunlarına görə daha da aşağı düşəcəkdir. Ancaq, hələ ki, belə adamlar var və dövlət onlara öz köməyini etməlidir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, indi bizim iqtisadi imkanlarımız da buna şərait yaradır. Vaxt var idi ki, Azərbaycanın maliyyə resursları çox məhdud idi və ünvanlı sosial yardım proqramını icra etmək üçün vəsait yox idi. İndi bu vəsait var və biz bundan səmərəli istifadə edərək, çətin şəraitdə yaşayan soydaşlarımızın həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmaq üçün əlimizdən gələni edəcəyik. Beləliklə, Azərbaycanda növbəti illərdə də sosial məsələlərin həlli prioritet məsələlər olacaq və eyni zamanda, infrastruktur layihələri, müxtəlif sənaye layihələri həyata keçirilməlidir.

Regionlarda da işlər yaxşı gedir. Regional inkişaf proqramı uğurla icra edilir. Biz dörd ildir ki, proqramın icrası ilə məşğuluq. Bu müddət ərzində Azərbaycanın regionlarında çox böyük işlər görüldü. Sahibkarlar sinfi güclənir, yeni zavodlar, fabriklər açılır, infrastruktur layihələri həyata keçirilir, elektrik stansiyaları tikilir, su, qaz kəmərləri çəkilir, yəni, insanların həyatını təmin edən bütün məsələlər həll olunur.

İqtisadi islahatlar, regional inkişaf proqramının icrası nəticəsində son dörd il ərzində Azərbaycanda 610 min yeni iş yeri açılıb ki, bunun da 430 mini daimi iş yerləridir. Beləliklə, 2003-cü ildə verilən sözlər artıq bu gün öz təsdiqini tapıbdır. Əminəm ki, həm bu vaxta qədər görülmüş tədbirlər nəticəsində, həm də verilmiş kreditlər nəticəsində yaradılmış çox gözəl biznes mühiti hesabına gələn bir il ərzində Azərbaycanda iş yerlərinin açılması prosesi daha da sürətlə gedəcək və qarşıda qoyduğumuz məqsəd, yəni, işsizliyin aradan qaldırılması məsələsi öz həllini tapacaqdır.

Müxtəlif sahələr üzrə dövlət proqramları həyata keçirilir. Bu proqramlar, demək olar ki, həyatımızın bütün sahələrini əhatə edir. Təhsil sahəsində 1200 məktəbin tikintisi və ali məktəblərdə aparılan islahatlar, səhiyyə sahəsində onlarca yeni xəstəxanaların tikintisi və onların ən yüksək səviyyəyə qaldırılması, tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması, yeni böyük elmi tədqiqat mərkəzlərinin yaradılması və bərpası.

İdman sahəsində 13 olimpiya idman kompleksinin tikintisi və 18 kompleksin tikintisinin davam etdirilməsi. Gələcəkdə bütün ölkəmizdə gözəl idman infrastrukturunun yaradılması məsələləri öz həllini tapır. Mədəniyyət sahəsində bizim tarixi abidələrimiz bərpa olunur, muzeylərdə, teatrlarda böyük yenidənqurma, bərpa işləri aparılır. Şəhərimizin tarixi abidələri bərpa olunur.

Ekologiya proqramı icra olunur və mən ümid edirəm ki, bunun nəticəsində Azərbaycanda və xüsusilə Abşeron yarımadasında ekoloji problemlər öz həllini tapacaqdır. Uzun illər ərzində çirklənmiş, xüsusilə neft məhsulları ilə çirklənmiş əraziləri təmizləyəcək və insanlar üçün çox gözəl şərait yaradacağıq. Çünki ətraf mühitin qorunması hər bir ölkənin prioritet məsələsi olmalıdır, xüsusilə ekoloji durumu o qədər də yaxşı olmayan bölgələrdə. Biz bunu etməyə qadirik. Artıq həm dövlət büdcəsindən, həm də təcili və təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi üçün Prezidentin ehtiyat fondundan kifayət qədər vəsait ayrılıb. Həm təmizlənmə işləri, həm də içməli su kəmərinin çəkilməsi, xüsusilə, ekoloji cəhətdən ən ağır vəziyyətdə olan yüzlərlə kəndə keyfiyyətli içməli suyun çəkilməsi məsələləri də həll olunur.

Bütün bunlar barədə kifayət qədər çox danışmaq olar. Çünki indi Azərbaycanda elə bir sahə yoxdur ki, orada inkişaf olmasın, işlər görülməsin, yaxud da sahənin inkişafı üçün tədbirlər planı olmasın. Bütün istiqamətlər üzrə bizim proqramlarımız, planlarımız var və biz bunları uğurla icra edirik. Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı gələcəkdə də xalqın rifah halının yaxşılaşdırılmasına xidmət göstərəcək, ölkəmizin beynəlxalq mövqelərini möhkəmləndirəcək və bir sözlə, Azərbaycan inkişaf etmiş ölkələrin sırasına daxil olacaqdır. Mən buna inanıram. Əminəm ki, biz buna nail olacağıq.

Eyni zamanda, biz ordu quruculuğu ilə də ciddi məşğuluq və orduya, hərbi məsələlərə ayrılan xərclər ildən-ilə artır. Bu il hərbi xərclər bir milyard dollar səviyyəsində idi. Gələn il yenə də artırılacaq, təxminən 1,2-1,3 milyard dollar səviyyəsinə qaldırılacaqdır. Biz bunu edirik və etməliyik. Çünki Azərbaycan müharibə şəraitində yaşayır, bizim torpaqlarımız işğal altındadır və işğalçı tərəfin qeyri-səmimi davranışı, danışıqlar prosesinin ləngidilməsi və süni əngəllər yaradılması, əlbəttə, bizi vadar edir ki, ordu məsələlərinə daha da böyük diqqət göstərək. Biz bunu edəcəyik, heç kim bizi bu yoldan çəkindirə bilməz. Bu, bizim suveren hüququmuzdur və Azərbaycan hazır olmalıdır ki, istənilən yolla öz torpaqlarını işğalçı qüvvələrdən azad etsin. Bunun üçün güclü iqtisadiyyat və güclü ordu lazımdır. Biz bu güclü ordunu yaradırıq və son illər ərzində Azərbaycanda ordu potensialı çox böyük dərəcədə gücləndirilib. Növbəti illərdə də biz bu siyasəti davam etdirəcəyik. Həm hazırlıq, peşəkarlıq səviyyəsi, həm yeni texnika, silah-sursatların alınması, həm də yerli hərbi kompleksin yaradılması. Bu istiqamətdə artıq işlər görülür. Biz yaxın zamanlarda Azərbaycanda istehsal olunan ilk hərbi məhsulları da görəcəyik. Azərbaycanda çox güclü hərbi sənaye kompleksi yaradılmalıdır və yaradılacaqdır.

Bütün bu uğurların təməlinə şübhəsiz ki, 1990-cı illərin ortalarında ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən başlanmış neft strategiyamız dayanır. Biz bu istiqamətdə çox böyük işlər görmüşük. Azərbaycan, demək olar ki, bütün neft-qaz əməliyyatlarını uğurla başa vurubdur. Biz bütün layihələri başa çatdırmışıq. O layihələr ki, Azərbaycanın davamlı və dayanıqlı inkişafını təmin edir və edəcəkdir. Həm neft kəmərləri, həm qaz kəməri artıq fəaliyyətdədir. Yataqlarımızdan neft-qaz hasil edilir, nəql olunur. Yəni bir sözlə, biz artıq normal, sakit rejimdə öz neft strategiyamızı bundan sonra da davam etdirəcəyik.

Əlbəttə ki, gələcəkdə Azərbaycanın qarşısında yeni imkanlar açıla bilər. Baxmayaraq ki, biz öz neft-qaz problemlərimizi, demək olar, yüz faiz səviyyəsində həll etmişik, yenə də müxtəlif layihələrdə iştirak edirik. Azərbaycan artıq indi böyük həcmdə qaz hasil edən və ixrac edən ölkəyə çevrilir. Dünyada enerji təhlükəsizliyi üçün qaz amili indi, bəlkə də, neft amilindən daha böyük rol oynayır. Biz də buna hazır olmalıyıq. Son hesablamalara görə, Azərbaycanda təbii qazın ehtiyatları təxminən 2 trilyon kubmetr səviyyəsindədir. Bu, bizə ən azı 150 il kifayət edəcəkdir. Əlbəttə ki, biz başqa ölkələrə də qaz ixracını təmin edəcəyik. Daha doğrusu, artıq biz bu gün bunu edirik. Azərbaycan qazı Gürcüstan və Türkiyə bazarlarına da çatdırılır və gələcəkdə başqa ölkələrin bazarlarına da çatdırılacaqdır. Bu, bizə həm əlavə iqtisadi imkanlar verəcək, regional əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirəcək, həm də, şübhəsiz, Azərbaycanın siyasi çəkisini əhəmiyyətli dərəcədə qaldıracaqdır. Biz bunu artıq əyani şəkildə görürük.

Azərbaycanın uğurlu xarici siyasəti, bizim təşəbbüslərimiz. Həm siyasi, həm iqtisadi, həm enerji, həm də nəqliyyat sahələrində təşəbbüslərimiz qəbul olunur və bizim iradəmizdən asılı olaraq, bu təşəbbüslər Azərbaycanı daha da gücləndirir və güclü mərkəzə çevirir. Mən bunu dəfələrlə demişəm və bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın iştirakı olmadan bu bölgədə heç bir layihə həyata keçirilə bilməz. Azərbaycanın razılığı olmadan bu regionda heç bir siyasi, iqtisadi məsələlər, enerji, nəqliyyat məsələləri və başqa məsələ həll edilə bilməz. Bu həqiqət onu göstərir ki, Azərbaycan bölgənin aparıcı ölkəsinə çevrilir. Əgər bu ölkədən regional əməkdaşlıq məsələləri asılıdırsa, əgər bu ölkədən başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyi asılıdırsa, əgər bu, ölkədən siyasi proseslərin inkişafı asılıdırsa, əlbəttə ki, bu, ölkəni regionun aparıcı ölkəsinə çevirir. Bax, budur bizim real nailiyyətlərimiz, nəticələrimiz, siyasətimiz və fəaliyyətimiz: həm daxildə iqtisadi artım, siyasi sabitliyin möhkəmlənməsi, ictimai ab-havanın yaxşı olması, həm də hüdudlarımızdan kənardakı məsələlərin uğurlu həlli. Bu, məsələlərə qlobal yanaşmadır.

Əsas məsələ ölkəmizi daha da möhkəmləndirmək, müstəqilliyimizi möhkəmləndirmək, mövqelərimizi gücləndirmək və Azərbaycanın qarşısında duran ən başlıca problemi həll etmək, ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməkdir. Bütün bu sadaladığım amillər, o cümlədən hərbi potensialın möhkəmlənməsi bu məqsədə xidmət edir. Bizim bütün fəaliyyətimiz, bütün söylərimiz bu məqsədə xidmət etməlidir. Həm ölkədə aparılan siyasi və iqtisadi islahatlar, xarici siyasətimiz, ordu quruculuğumuz, həm də Azərbaycanda vətənpərvərlik ruhunun güclənməsi bu məqsədə xidmət edir və etməlidir.

Artıq ölkəmiz, demək olar ki, öz inkişaf potensialına görə regional müstəvidən çıxıbdir. Əgər adambaşına düşən büdcə xərclərini götürsək görürük ki, Azərbaycan dünya miqyasında çox qabaqcıl yerlərdədir. Bu ilin sonuna qədər Azərbaycanda adambaşına düşən ümumi daxili məhsul 3,5 min dollar təşkil edəcəkdir ki, bu da çox yaxşı göstəricidir. Xüsusilə MDB məkanı üçün və nəinki başqa regionlar üçün. Biz gözləyirik ki, iqtisadi islahatların davam etdirilməsi nəticəsində 2008-ci ildə bu rəqəm 4,5 min dollara çatsın. Bu da artıq inkişaf etmiş ölkələrə yaxın olan ölkələrin səviyyəsidir. Növbəti illərdə biz bunu artıracağıq. Neft strategiyamız, iqtisadi islahatlar, yeni sənaye sahələrinin yaradılması, iqtisadi potensialın möhkəmlənməsi - bütün bunlar bizə bu imkanları yaradacaqdır.

Beləliklə, bir daha demək istəyirəm ki, bütün bu məsələlər, əlbəttə ki, tək-cə son doqquz aya aid deyil, son illər ərzində apardığımız islahatların nəticələridir. Ancaq bu doqquz ayda da bütün bu müsbət meyillər özünü göstərmişdir. Yəni, bu, onu göstərir ki, Azərbaycanın inkişafı çox davamlı şəkildə, fasiləsiz gedir, heç bir gerilmə, heç bir yubanma yoxdur, heç bir yanlış qərar qəbul edilməyib, yaxud da addım atılmayıbdır. Atılan bütün addımlar Azərbaycanın güclənməsinə xidmət göstərir. Biz bu gün bu məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparacağıq.

Mən indi sözü vergilər naziri Fazil Məmmədova verirəm.

VERGİLƏR NAZİRİ FAZİL MƏMMƏDOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident,
hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və möhtərəm

cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən 2007-ci ildə də davam etdirilən iqtisadi inkişaf siyasəti, iqtisadi islahatların dərinləşməsi, mövcud potensialın gücləndirilməsi və ondan istifadənin səmərəliliyinin yüksəldilməsi əsasında, ölkədə iqtisadi inkişafın davamlılığının təmin edilməsi ilə yanaşı, bütün sahələrdə çox böyük uğurlarla müşayiət olunmaqdadır. Məhz bu siyasətin nəticəsidir ki, 2007-ci ildə də makroiqtisadi sabitlik və artım qorunub saxlanılmış, milli iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyəti möhkəmlənmiş, qeyri-neft sektorunun inkişaf sürəti artmışdır. İnvestisiya mühitinin yaxşılaşdırılması və investisiyaların təşviqi ilə əlaqədar görülən tədbirlər nəticəsində, ilk dəfə olaraq, əsas kapitalla yönəldilən daxili investisiyanın xüsusi çəkisi xarici investisiyanın xüsusi çəkisini üstələmiş, cari ilin 9 ayında əsas kapitalla yönəldilmiş daxili investisiya əvvəlki ilin səviyyəsindən xeyli çox olmuşdur.

Ölkədə əhəmiyyətli sayda yeni iş yerlərinin yaradılması, dövlət idarəetmə sistemində bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə uyğun islahatların dərinləşdirilməsi, milli iqtisadiyyatın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyasının sürətləndirilməsi 2007-ci ildə də Azərbaycanda iqtisadi artım sürətinin yüksək səviyyədə qalmasını təmin etmişdir.

Hələ 15 il bundan qabaq – Azərbaycan Respublikasının ziddiyyətlər içərisində və vətəndaş müharibəsi ərafəsində yaşadığı, daxili istehsalın süqutu, inflyasiyanın min faizlərlə ölçüldüyü bir dövrdə xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan ulu öndər Heydər Əliyevin dediyi “Mən Azərbaycanın gələcəyini çox işıqlı görürəm” sözləri və bunun həyata keçirilməsi üçün dahi siyasətçi tərəfindən böyük bir inamla hazırlanmış Yeni Azərbaycan layihəsi bu gün reallığa çevrilmişdir.

Azərbaycan Prezidentinin apardığı uğurlu siyasət nəticəsində cari ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində ölkənin əsas makroiqtisadi göstəriciləri olan ümumi daxili məhsul 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 27,1 faiz artmışdır. 2006-cı ilin eyni dövrü ilə müqayisədə cari ilin 9 ayında ölkədə adambaşına düşən ümumi daxili məhsul istehsalı 25,6 faiz artaraq 1966 manat və ya 2282 ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır. Əhalinin rifah halının, onun maddi təminatının yaxşılaşdırılması sahəsində apardığımız sosial-iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq, 2007-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə orta aylıq əmək haqqı 28,2 faiz, adambaşına düşən gəlirlər 38,2 faiz artmışdır. Vergi və digər icbari ödənişlər çıxıldıqdan sonra əhalinin sərəncamında qalan vəsait 2006-cı ilin müvafiq dövründəkindən 39,8 faiz çox olmuşdur. Bu rəqəmlər ölkə əhalisinin alıcılıq qabiliyyətinin yüksəlməsi meylinin güclənməsinin birbaşa göstəricisidir. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, əhalinin pul gəlirlərinin artım sürəti mövcud qiymət artımını 2,5 dəfə üstələmişdir. Ölkə əhalisinin alıcılıq qabiliyyətinin yüksəlməsi vətəndaşların banklardakı əmanətlərinin məbləğinin ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 79,5 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi isə 33,1 faiz artmasında da özünü büruzə vermişdir.

Daxili və xarici investisiyaların kəskin artımı, cari ilin 9 ayı ərzində iqtisadiyyatın bir çox sahələrində iri investisiya layihələrinin uğurla həyata keçirilməsini təmin etməklə, ilin əvvəlində yanacaq-enerji və bir sıra xidmətlərin tarifləri üzrə aparılmış islahatlarla yanaşı, ölkə iqtisadiyyatına inflyasiya təzyiqini də əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, hələ ilin əvvəlində Sizin böyük uzaqgörənliklə belə bir inflyasiya təzyiqinin olacağı barədə söylədiyiniz fikirlər və əhalinin pul gəlirlərinin inflyasiyanın təzyiqindən qorunması üçün hökumət qarşısında qoyduğunuz tapşırıqların icrası iqtisadi blokun daim gündəlik nəzarətində olmuş və inflyasiyanın idarə edilən həddə saxlanılmasına nail olunmuşdur. Doğrudur, cənab Prezident, bu sahədə görülən işlər Sizin ali tələbinizə tam cavab verməsə də, məsuliyyətimizi dərk etməklə, ilin sonuna qədər və sonrakı ildə də inflyasiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsi üçün müvafiq tədbirlər görülməkdir.

Ölkə iqtisadiyyatının davamlı inkişafının və aparılan uğurlu iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq, 2007-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında dövlət büdcəsinin mədəxili 4 milyard 176,1 milyon manat proqnoza qarşı 4 milyard 383,9 milyon manat və ya 105 faiz icra olunmuşdur ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 693 milyon manat və ya 62,9 faiz çoxdur. Büdcə daxilolmalarının 73,9 faizi və ya 3 milyard 240,9 milyon manatı Vergilər Nazirliyi, 13,1 faizi və ya 575 milyon manatı Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən təmin edilmiş, 10,7 faizi və ya 468,8 milyon manat Dövlət Neft Fondundan, 1,5 faizi və ya 66,8 milyon manatı dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar daxilolmalarından, 0,7 faizi və ya 30,1 milyon manatı sair mənbələrdən, 0,1 faizi və ya 2,3 milyon manatı Dövlət Əmlakının

İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Komitəsindən dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən icarə haqqı kimi daxil olmuşdur. 2007-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 427 milyon manat proqnoza qarşı 3 milyard 989,6 milyon manat və ya 90,1 faiz icra olunmuşdur ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrünün göstəricisi ilə müqayisədə 1 milyard 555,9 milyon manat və ya 63,9 faiz çoxdur.

2007-ci ilin ötən 9 ayı ərzində xərclərin 1 milyard 164,4 milyon manatı və ya 29,2 faizi sosialyönlü xərclərin maliyyələşməsinə yönəldilmişdir ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrünün göstəricisindən 473,1 milyon manat və ya 68,4 faiz çox olmuşdur. Həmin dövr ərzində sənaye, tikinti, faydalı qazıntılar xərclərinə 1 milyard 282,2 milyon manat və ya ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 719,7 milyon manat və ya 2,3 dəfə, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 460 milyon manat və ya 2006-cı ilin müvafiq dövrünə nisbətən 230 milyon manat və ya 2 dəfə, təhsil xərclərinə 92,7 milyon manat və ya keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 172,3 milyon manat və ya 53,8 faiz, səhiyyə xərclərinə 149 milyon manat və ya 2006-cı ilin müvafiq dövrünə nisbətən 50,6 milyon manat və ya 51,4 faiz, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi xərclərinə 62,7 milyon manat və ya ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 20,2 milyon manat və ya 47,5 faiz çox vəsait yönəldilmişdir. 2007-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində dövlət büdcəsinin profisiti 394,3 milyon manat təşkil etmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, icazənilə, 2007-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində büdcə daxilolmalarının təmin edilməsi, vergi nəzarətinin gücləndirilməsi tədbirləri, nöqsan və çatışmazlıqların aradan qaldırılması istiqamətində görülən işlər barədə Sizə məruzə edərdim. 2007-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında Vergilər Nazirliyi üçün müəyyən edilmiş 3 milyard 64,4 milyon manat proqnoz tapşırığına 3 milyard 268,6 milyon manat və ya 106,7 faiz əməl olunmuş, büdcəyə 2006-cı ilin eyni dövrünə nisbətən 1 milyard 471,3 milyon manat və ya 81,9 faiz çox vəsait daxil edilmişdir. Qeyd olunan dövrdə Vergilər Nazirliyinin xətti ilə toplanılan vəsait ümumi daxili məhsulun 19,7 faizini təşkil etmişdir. Dövlət sektoru üzrə büdcəyə 973,8 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 331,9 milyon manat və ya 51,7 faiz çoxdur. Qeyri-dövlət sektoru üzrə büdcəyə ödəmələr 2 milyard 294,8 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 139,5 milyon manat və ya 98,6 faiz çoxdur. Neft sektoru üzrə isə 1 milyard 916,8 milyon manat proqnoza qarşı dövlət büdcəsinə 2 milyard 98,4 milyon manat vəsait daxil olmuş, proqnoza 109,5 faiz əməl edilmişdir. Bu, 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 50,8 milyon manat və ya 100,3 faiz çoxdur.

Büdcə xərclərinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə qeyri-neft sektoru üzərində nəzarət tədbirləri artırılmışdır. Nəticədə 2007-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində qeyri-neft sektoru üzrə büdcəyə 1 milyard 147,6 milyon manat proqnoza qarşı 1 milyard 170,2 milyon manat vəsait daxil olmaqla, proqnoza 102 faiz əməl edilmişdir. Qeyri-neft sektoru üzrə vergi daxilolmaları 2006-cı ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 420,6 milyon manat və ya 56,1 faiz çox olmuşdur.

Hökumətin 2006-cı ilin yekunlarına həsr edilmiş iclasında qeyri-neft sektorunun inkişafı və bu sahədə maliyyə, vergi intizamının gücləndirilməsi barədə verdiyiniz tapşırıqların icrası olaraq, neft konsorsiumu ilə işləyən şirkətlərin daxilolmalarını nəzərə almasaq, bu ilin 9 ayında qeyri-neft sektorunun vergi ödənişlərinin artım sürəti son 15 ildə ən yüksək həddə, yəni 74,8 faizə çatmışdır.

Daha sonra Fazil Məmmədov "Elektron-Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində silsilə tədbirlər görən Vergilər Nazirliyinin elektron-bəyannamə sistemində keçməsinə də müsbət dəyərləndirdi. 2008-ci ilin dövlət və icmal büdcələri barədə danışan nazir ölkənin müsbət sosial-iqtisadi inkişaf dinamikasının növbəti illərdə də davam edəcəyinə əminliyini bildirdi.

NƏQLİYYAT NAZİRİ ZİYA MƏMMƏDOVUN ÇIXIŞI

-Zati-aliləri, möhtərəm cənab Prezident!

Hesabat dövründə nəqliyyat-yol kompleksinin fəaliyyəti ulu öndər Heydər Əliyevin qurucusu olduğu və cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında hazırda sürətlə inkişaf edən ölkəmizin iqtisadiyyatının və əhalinin nəqliyyat xidmətlərinə olan tələbatının ödənilməsinə, respublikamızın tranzit potensialının artırılmasına, nəqliyyat infrastrukturunun və parkının yeniləşdirilməsinə yönəldilmişdir.

Zati-aliləri, dərin minnətdarlıq hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, daimi diqqət və qayğınız sayəsində müasirləşən, sürətlə inkişaf edən, keyfiyyətə yeni tələblər səviyyəsində formalaşan nəqliyyat sektorunda 2007-ci ilin 9 ayı ərzində müvafiq tədbirlər görülmüşdür. Bu dövrdə bütün növ nəqliyyat vasitələri ilə 88 milyon ton, əvvəlki ilə nisbətən 1,7 faiz çox yük daşınmışdır. Sərnişin daşınması 7,9 faiz artaraq 846 milyon nəfər təşkil etmişdir. Yüklərin 21 milyon tonu dəmir yolu, 7,6 milyon tonu su, 59,2 milyon tonu avtomobil nəqliyyatı ilə daşınmışdır. Sərnişinlərin 713,2 milyon nəfəri avtomobil, 5,1 milyon nəfəri dəmir yolu, 1,2 milyon nəfəri hava nəqliyyatı vasitəsilə daşınmışdır. Ötən dövr ərzində nəqliyyat infrastrukturunun bütün növlərinin davamlı və təhlükəsiz fəaliyyətinin təmin olunması, istismar işinin səmərəli təşkili üçün təsirli tədbirlər həyata keçirilmişdir. Məsələn, Heydər Əliyev adına beynəlxalq hava limanında sərnişinlərə göstərilən xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədi ilə müasir mehmanxana kompleksi istifadəyə verilmiş, Lənkəran və Zaqatala hava limanlarının tikintisi davam etdirilmiş, sifariş verilmiş ATR tipli 6 təyyarədən 2-si artıq respublikaya gətirilmişdir. Su nəqliyyatı sahəsində isə 56 vaqon tutumlu 3 ədəd yeni bərənin alınması nəzərdə tutulmuşdur.

Son bir il yarım ərzində dəmir yolunda 13 ədəd yeni müasir elektrovoz alınmış, dəmir yolu xətlərinin, vaqon və lokomotiv parkının bərpası üzrə müxtəlif miqyaslı təmir işləri həyata keçirilmişdir. Zirə-Pirallahı dəmir yolunda 200 metr sahədə dəniz sularından mühafizə səddi tikilmiş, Araz çayı üzərindəki dəmir yolu körpüsündə yenidənqurma işləri yekunlaşmaq üzrədir.

Zati-alilərinizin şəxsən iştirakı və nəzarəti altında son iki il ərzində aparılmış intensiv danışıqların və keçirilən görüşlərin nəticəsi olaraq, regionda çox böyük və tarixi əhəmiyyət kəsb edən Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu layihəsinin həyata keçirilməsi prosesinə başlanılmış, Türkiyə ərazisində tikinti işlərini aparacaq podratçı şirkət müəyyənləşdirilmişdir. Həmçinin Gürcüstan ərazisində inşa ediləcək yeni dəmir yolu xətti üzrə tenderin qalibi bu ayın 29-da müəyyənləşdiriləcəkdir. Tikinti işlərinə noyabr ayında başlanılması nəzərdə tutulmuşdur. Layihə ilə bağlı işlər Dövlət Komissiyasının və Əlaqələndirmə Şurasının mütəmadi keçirilən iclaslarında müzakirə olunur.

“Bakı-Tbilisi-Qars” yeni dəmir yolu layihəsinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar tədbirlər haqqında Sizin 2007-ci il 21 fevral tarixli Sərəncamınızda qarşıya qoyulan vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün “Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolunun 2008–2011-ci illərdə inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın layihəsi işlənib hazırlanmışdır. Bu Proqramın həyata keçirilməsi dəmir yollarında artan yük həcminin daşınması və “Şərq-Qərb” nəqliyyat dəhlizinin Azərbaycan Respublikasının ərazisindən keçən hissəsində dəmir yolu infrastrukturunun yenidən qurulması ilə yanaşı, dəhlizin rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsinə, yüklərin mənzil başına çatdırılma müddətinin azaldılmasına və hərəkətin təhlükəsizliyinə xidmət edəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin 2006-cı il 1 fevral tarixli Sərəncamınızla təsdiq edilmiş “Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə 2006–2007-ci illər üçün Tədbirlər Planı”na uyğun olaraq, Bakı şəhərində sərnişin daşımalarının təşkili, idarə olunması və tənzimlənməsi ilə əlaqədar mərhələli işlərin görülməsi davam etdirilir. İlk növbədə, sərnişin nəqliyyatı vasitələrinin təhlükəsiz, texniki və ekoloji normalara uyğun istismarının təmin olunması, avtobus dayanacaqlarının yeniləşdirilməsi, taksi dayanacaq yerlərinin yaradılması və şəhər sərnişin nəqliyyatı parkının iri tutumlu avtobuslar hesabına yeniləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər görülür.

Doqquz ay ərzində respublikaya 140 ədəd orta tutumlu yeni müasir avtobus gətirilərək istismara verilmişdir. Noyabr ayının ortalarında Koreya istehsalı olan 60 ədəd, ilin sonuna qədər isə daha 140 ədəd iri tutumlu avtobus gətiriləcəkdir. Yük və sərnişin daşımalarına 828 lisenziya verilmiş, 291 min avtonəqliyyat vasitəsi vergiyə cəlb olunaraq büdcəyə 6 milyon manat vəsait ödənilmişdir.

“Bakı-Naxçıvan-Bakı” avtobus marşrutunun açılması ilə bağlı imzalanmış Memorandumun icrası ilə əlaqədar müvafiq hazırlıq işləri görülmüş, hərəkət cədvəli, marşrut xətləri müəyyənləşdirilmiş, digər texniki məsələlər həll olunmuşdur. Tezliklə tərəflər arasında yekun görüş keçiriləcək və marşrutun işə salınması ilə bağlı qərar qəbul olunacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident! Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair Tədbirlər Planında yol infrastrukturunu üzrə nəzərdə tutulmuş işlərin icrası ilə bağlı olaraq hesabat dövründə yol qovşaqlarının və piyada keçidlərinin inşası davam etdirilmiş və 150 milyon manatlıq iş həcmi yerinə yetirilmişdir. Ötən dövr ərzində 5 yol ötürücüsü və 5 piyada keçidi tikilərək, Zati-alilərinizin iştirakı ilə istifadəyə verilmişdir. Nəticədə, bu obyektlərin yerləşdiyi ərazilərdə nəqliyyatın hərəkəti asanlaşmış, hərəkətin və piyadaların təhlükəsizliyi təmin edilmişdir.

Eyni zamanda, tıxacların yaranma səbəblərindən biri olan hərəkət qaydalarının və sürücü intizamının pozulması hallarına qarşı Daxili İşlər Nazirliyinin aidiyyəti qurumları ilə birlikdə müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Metronun “Əzizbəyov” stansiyası dairəsindən Heydər Əliyev adına beynəlxalq hava limanına qədər 14 kilometr uzunluğunda avtomobil yolunda layihə üzrə tikinti işlərinə başlanılmışdır.

Cari ilin mart-may aylarında ümumi uzunluğu 43,9 kilometr olan Xırdalan–Binəqədi–Balaxanı dairəvi avtomobil yolu təmir olunmuş, sentyabr ayında 6 zolaqlı Zığ–Binə və Bilgəh–Pirşağı avtomobil yollarının tikintisinə başlanılmışdır.

Yanvar ayında respublikanın 3 magistral yolunu birləşdirən, uzunluğu 21,5 kilometr olan “Bakı dairəvi avtomobil yolu”nun da inşasına başlanılmışdır.

“Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə 2008 – 2010-cu illər üçün əlavə Tədbirlər Planı” layihəsində daha 11 yol qovşağı, 10 piyada keçidi və 13 çoxmərtəbəli avtomobil dayanacağıın tikintisi nəzərdə tutulmuşdur.

Şəhər nəqliyyat əməliyyatlarının intellektual idarə edilməsi mərkəzinin yaradılması və Nazirlər Kabinetinin cari ilin birinci rübündə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş iclasında Nəqliyyat Nazirliyinə verilmiş tapşırığın icrasını təmin etmək məqsədi ilə Bakı şəhərində Koreya mütəxəssisləri ilə birlikdə ilkin tədqiqat və layihələndirmə işləri artıq yekunlaşdırılmışdır.

Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının, cənab Prezident, Sizin, 2007-ci il 18 oktyabr tarixli Sərəncamınızla “Şərq–Qərb” və “Şimal–Cənub” nəqliyyat dəhlizlərinin kəsişməsində, respublikanın əsas dəmir yolu və avtomobil yollarına birbaşa çıxışı olan ərazidə inşası ölkəmiz və region üçün böyük əhəmiyyətə malik olmaqla, keyfiyyətə yeni nəhəng nəqliyyat qovşağının yaradılmasına və gələcəkdə burada azad liman zonasının və logistik idarəetmə sisteminin formalaşmasına şərait yaradacaqdır.

Bakı–Tbilisi–Qars yeni dəmir yolu bağlantısının məntiqi davamı olan bu layihə ölkənin tranzit potensialının genişləndirilməsini və Avropa–Qafqaz–Asiya nəqliyyat dəhlizinin rəqabət qabiliyyətinin artırılmasını təmin edəcəkdir.

Yeni limanın tikintisi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının və Koreya Respublikasının aidiyyəti qurumlarının mütəxəssislərindən ibarət birgə İşçi Qrupu tərəfindən təhlillər aparılmış, akvatoriyada tədqiqat işlərinə başlanılmış, cari ilin axırına qədər işçi layihənin başa çatdırılması istiqamətində müvafiq işlər görülür.

Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov ölkənin nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi və avtomobil yollarının müasir standartlara uyğun yenidən qurulması üçün görülən tədbirlərin geniş şərhini verdi. Cari ilin ötən dövründə həmin sahəyə 330 milyon manat investisiya yönəldildiyini və həmin sərmayənin 255 milyon manatının dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin təşkil etdiyini söylədi. Bunun 2006-cı ilin müvafiq göstəricisini 2,8 dəfə üstələdiyini dedi.

Beynəlxalq qurumlarla əlaqələrin durmadan genişləndirildiyini bildirən nazir dövlətimizin başçısının tapşırığına əsasən, vahid nəqliyyat sistemi konsepsiyasının reallaşdırılması üçün ardıcıl tədbirlərin keçirildiyini bildirdi.

EKOLOGIYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRİ HÜSEYNQULU BAĞIROVUN ÇIXIŞI

- Zati-aliləri, möhtərəm cənab Prezident!

Sizin dinamik, səmərəli və əzmkar rəhbərliyiniz sayəsində Azərbaycan bütün sahələrdə özünün çiçəklənmə dövrünü yaşayır. İqtisadiyyat nadir dərəcədə yüksək templərlə inkişaf edir, ölkənin bütün regionlarında yüz minlərlə iş yerləri açılır.

Uğurla inkişaf etmiş digər xalqların yaxın tarixində bu cür proseslər ətraf mühitə təsirin kəskinləşməsi ilə müşayiət olunmuşdur. Azərbaycanda isə yaşadığımız proseslərin daha nadir bir cəhəti ondan ibarətdir ki, bu çox yüksək inkişaf dövrü, həm də uzun illərdən bəri yığılıb qalmış ekoloji problemlərin əsaslı surətdə həlli dövrünə çevrilməkdədir.

Bu baxımdan 2006-cı ilin sonu və 2007-ci il bütövlükdə Azərbaycanda ətraf mühitin sağlamlaşdırılması sahəsində bilavasitə Sizin rəhbərliyiniz və ciddi nəzarətiniz altında irimiqyaslı layihələrin həyata keçirilməsi ilə səciyyələnir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin gələcəyə yönəlmiş ideyalarının Sizin rəhbərliyiniz altında, cənab Prezident, bar verən dövrdə yaşamaqdayıq.

2006-cı il iyul ayının 3-də Sizin yanınızda keçirilən, respublikanın ekoloji durumuna həsr olunmuş müşavirədə ətraf mühitin sağlamlaşdırılması sahəsində prioritetləri müəyyən etmiş, əməli, konkret tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün tapşırıqlar vermişdiniz.

Bu tapşırıqlar əsasında hazırlanmış "Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006–2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər Planı"nı həmin ilin sentyabr ayında, cənab Prezident, təsdiq etdiniz və bu proqram xarakterli Plana əsasən mövcud problemlərin, xüsusilə Bakı şəhərində və Abşeron yarımadasında ətraf mühitin sağlamlaşdırılması istiqamətində ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlərin həyata keçirilməsinə başlanılmışdır.

Plana əsasən tapşırıq almış təşkilatlar tərəfindən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə birlikdə bütün istiqamətlərdə ardıcıl intensiv iş aparılır.

Xəzər dənizinin sahil sularının çirklənmədən qorunması məqsədi ilə Xəzəryanı ölkələr arasında ilk dəfə olaraq Sizin tərəfinizdən, cənab Prezident, 2007-ci il iyunun 20-də "Xəzər dənizinin çirklənmədən qorunması üzrə bəzi tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalanmış və həmin Sərəncama əsasən bütövlükdə 4,2 milyon manat vəsait ayrıldı. Bu vəsait hesabına dəniz sularının sahilədən çirklənməsinin qarşısını almaq üçün hazırda modul tipli, çox müasir təmizləyici qurğular şəbəkəsindən ibarət lokal sistem yaradılır.

Cənab Prezident. Sərəncamın imzalanmasından 3 ay keçir və Sizə məruzə edirəm ki, həmin sistemin ilk mərhələsi Abşeron yarımadasının şimal sahillərini əhatə edir və burada - Şüvəlan, Mərdəkan, Bilgəh sahillərində artıq 4 stansiya quraşdırılmışdır və sınaq rejimində işlədilir.

İlin axırına qədər Bilgəh–Pirşağı zonasında və Pirallahı adasında bu tipli daha bir neçə stansiya işə düşəcəkdir.

"Azərsu" Səhmdar Cəmiyyətinin istismarında olan Buzovna və Şüvəlan təmizləyici qurğularının, Pirallahı adasında Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən təmiri aparılan təmizləyici qurğunun və Pirşağıda Müdafiə Nazirliyi tərəfindən bərpası aparılan təmizləyici qurğunun normal işi təmin edildikdən sonra Pirşağıdan Pirallahıya qədər sahil ərazilərində dənizə bu və ya digər formada düşən çirkab suların miqdarı sifra enəcək və bu da həm dəniz biomühitinin sağlamlaşmasına, həm də bu sahədə yerləşən rekreasiya obyektlərinin təhlükəsiz fəaliyyət göstərməsinə şərait yaradacaqdır.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan Respublikası ekoloji cəhətdən təkcə keçmişdə yaranan problemlərin həlli ilə yox, həm də qonşu ölkələrdə əmələ gələn və bizə təsiri olan problemlərin qarşısını almaq üçün də təsirli tədbirlər görür.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın içməli su ehtiyatlarının 70 faizindən çoxu ölkənin xaricində formalaşır və bu, əsasən Kür və Araz çaylarından ibarətdir ki, onların da suları ölkəyə həddindən artıq çirklənmiş şəkildə daxil olur.

Bu gün və gələcəkdə belə amillərdən asılı olmamaq üçün, cənab Prezident, Sizin Sərəncamınızla bu ilin dekabrına qədər həmin su mənbələrindən bilavasitə istifadə etmək məcburiyyətində qalan 50 kənd də qabaqcıl ölkələrin ən müasir avadanlıqları əsasında Türkiyədə quraşdırılmış modul tipli hazır sutəmizləyici qurğularla təmin olunmaqdadır ki, bu da həmin kəndlərdə yaşayan 40 minə qədər əhalini Dünya Səhiyyə Təşkilatının tələblərinə cavab verən içməli su ilə təchiz etməyə imkan verəcəkdir. Bu layihənin həyata keçirilməsinə Sizin göstərişinizlə ehtiyat fondundan 3 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Gələn il üçün də növbəti 50 kənddə belə qurğuları quraşdırmaq üçün tapşırığınıza əsasən konkret layihə hazırlanmışdır. Hazırda yerdə qalan bütün yaşayış məntəqələrində vəziyyətin sağlamlaşdırılması üçün

müvafiq axtarış-layihə işləri aparılır. Bütün bu işlərin – Oğuz-Qəbələ nəhəng su təchizatı layihəsinin, iri şəhərlərimizdə su təchizatı sistemlərinin yenidən qurulmasının həyata keçirilməsi ölkə əhalisinin böyük hissəsinin içməli suya olan tələbatının 2009-cu ilədək ödənilməsinə imkan verəcəkdir.

İcazənizlə məruzə edirəm ki, bu layihənin icrası ilə əlaqədar 6 kənddə qurğular artıq quraşdırılmış, həmin kəndlərdə 41 bulağın inşası başa çatdırılır və 10–12 gündən sonra istifadəyə veriləcəkdir. Bütün qalan 44 kənddə quraşdırılacaq qurğuların beton özülləri tikilmiş, bölüşdürücü şəbəkə qurulmuşdur. İlin axırına qədər 401 bulağın və 46 təmizləyici qurğunun quraşdırılması sona çatdırılacaqdır. "Təxirəsalınmaz Ekoloji Tədbirlər Planı"na əsasən verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq Heydər Əliyev adına Beynəlxalq hava limanının ətrafının ekoloji sağlamlaşdırılması məqsədi ilə kompleks tədqiqat işlərinin aparılması, "Ekoloji Bərpa Layihəsi"nin hazırlanması və həyata keçirilməsi tapşırığı da hazırda ardıcılıqla yerinə yetirilir.

Ərazidə tədqiqat işlərinin aparılması demək olar ki, başa çatdırılıb və konkret layihələr və smeta sənədləri növbəti ildə maliyyələşdirilmək və həyata keçirilmək üçün yaxın 1–2 ay ərzində təqdim olunacaqdır.

Keçmişdən miras qalan ekoloji problemlərin həlli üçün Sizin tapşırığınıza əsasən, cənab Prezident, Abşeron yarımadasının şimal-qərbində - Sumqayıt ərazisində konkret işlər görülür və layihələr icra olunur. Əvvəlki illərdə icrasına başlanılmış, keçmişdən miras qalmış təhlükəli tullantıların yığışdırılması və lazımı qaydada saxlanması işi davam etdirilir. Verdiyiniz tapşırığa uyğun olaraq, əvvəl daşınmış 40 min tona əlavə olaraq bu ilin sonunadək daha 30 min ton civə tullantıları Sumqayıt səthi aktiv maddələr zavodunun ərazisindən xüsusi təhlükəsizlik tədbirləri görülərək daşınacaq və Sumqayıtın 11 kilometrliyində quraşdırılmış ən müasir təhlükəli tullantılar poliqonunda xüsusi örtük altında basdırılıb saxlanılacaqdır.

Nəzərə alsaq ki, bu ərazilərdə irimiqyaslı tullantı sularının təmizləyici qurğularının bərpası, bərk məişət tullantılarının saxlanması poliqonunun daha yaxşı idarə olunması təmin edilir və başqa sağlamlaşdırıcı tədbirlər görülür. Bu baxımdan bəzi xarici qeyri-hökumət təşkilatlarının reyting cədvəllərində Sumqayıtın adının hallandırılması əvvəlcədən şübhə doğururdu. Buna görə, nazirlik təhlil aparmış və müəyyən etmişdir ki, bu cür reyting cədvəlinin əsasını təşkil edən rəqəmlər 1988-ci ilə aiddir. Hesabatın mətni isə vergülü belə dəyişdirilmədən, "Azərbaycan International" jurnalının 1994-cü ildə çıxan nömrəsində 1988-ci ilə aid dövrü əhatə edən məqaləsinin mətninin təkrarıdır. Bununla bağlı nazirlik öz mövqeyini artıq yazılı surətdə həmin təşkilata bildirmişdir.

Özləri üçün ianə toplamaq və yaxud kimlərsə sifarişi ilə ekoloji mövzudan hansısa məqsədlər üçün istifadə etmək kimi belə cəhdlərə baxmayaraq, cənab Prezident, Sizin Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına və həyatımızın bütün sahələrinin tərəqqisinə yönələn, müasir cəmiyyət və dövlət quruculuğu prinsiplərinə söykənən fəaliyyətiniz və rəhbərliyiniz altında kompleks ekoloji tədbirlərin həyata keçirilməsi qısa zamanda bütün Azərbaycanın, ilk növbədə Abşeron yarımadasının, o cümlədən Sumqayıtın hərtərəfli və ekoloji cəhətdən sağlam və cəlbedici yaşayış yerinə çevrilməsinə imkan verəcəkdir.

Ekologiya və təbii sərvətlər naziri Hüseynqulu Bağırov yaşıllıqların genişləndirilməsi, meşələrin qırılmasının qarşısının alınması, Heydər Əliyev Fondunun xətti ilə reallaşdırılan "Hərəməz bir ağac əkək" kampaniyası çərçivəsində həyata keçirilən işlər və digər məsələlər barədə geniş məlumat verdi.

SƏNAYE VƏ ENERGETİKA NAZİRİ NATIQ ƏLİYEVİN ÇIXIŞI

- Zati-aliləri hörmətli cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Respublika Prezidentinin təşəbbüsü ilə çağırılan və bilavasitə rəhbərliyi altında keçirilən Nazirlər Kabinetinin geniş iclasları artıq ənənəyə çevrilibdir. İqtisadiyyatın durumunun və vəziyyətinin obyektiv qiymətləndirilməsi, mövcud problemlərin aradan qaldırılması, müsbət meyillərin müəyyənləşdirilməsi və təhlil edilməsi, onların güclənməsi və möhkəmlənməsi üçün tədbirlərin planlaşdırılması cəmiyyətimizin həyatında mühüm yer tutur və çox vacib və böyük rol oynayır. Bu da, möhtərəm cənab Prezident, respublika regionlarına çoxsaylı səfərlərinizlə yanaşı, dövlət başçısı kimi Sizin ölkədə gedən quruculuq və inkişaf prosesinə böyük qayğı və diqqətinizin, xalqın maddi rifahının yüksəldilməsi yolunda gündəlik zəhmət və səylərinizin təzahürüdür.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin siyasi xəttinə sadıq olan respublika Prezidenti nəinki bunu böyük məhəbbətlə, bacarıqla və uğurla davam etdirir, eyni zamanda, dünyada müşahidə edilən, bəzi hallarda çox mürəkkəb xarakter daşıyan geosiyasi və iqtisadi dəyişiklikləri nəzərə alaraq, bu xətti müasirləşdirir, daim inkişaf etdirir. Ölkənin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi üçün Prezidentin məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində dünya ölkələri, o cümlədən Avropa İttifaqı dövlətləri ilə münasibətlər və əməkdaşlıq yeni, daha yüksək mərhələyə və səviyyəyə çatmışdır. Bu da xalqımız tərəfindən yüksək qiymətləndirilir.

İqtisadiyyatımızın özülü olan və bütün sahələrin tərəqqisinə və səmərəli fəaliyyətinin təşkilinə təsir edən sənaye və energetika sahəsinin davamlı və tarazlı inkişaf etdirilməsi istiqamətində son dörd ildə bir sıra mühüm dövlət proqramları qəbul olunmuş, ciddi tədbirlər və irimiqyaslı işlər və layihələr həyata keçirilmişdir və hazırda davam etməkdədir. Nəticədə müsbət dəyişikliklər müşahidə olunur. Neft, qaz hasilatı, elektrik enerjisi istehsalı ildən-ilə artır, ölkəmizin sənaye, məişət obyektləri və əhali neft məhsulları, təbii qaz və elektrik enerjisi ilə təchiz edilir. Ümumiyyətlə, demək olar ki, ölkəmizin enerji təhlükəsizliyi təmin olunub və gələcək illərdə daha da möhkəmlənəcəkdir.

Cari ilin doqquz ayı ərzində respublikada 31,4 milyon ton neft, 11,5 milyard kubmetr qaz çıxarılmış, 15,8 milyard kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal edilmişdir. Bu göstəricilərin təhlili və keçmiş dövr və illər ilə müqayisədə göstərir ki, respublikamızın iqtisadiyyatının bu sahəsində tarixdə görünməyən uğurlar qazanılmışdır. 2007-ci ildə respublikada 43 milyon 952 min ton neft hasilatı proqnozlaşdırılır. Bu da Azərbaycanın neft sənayesi tarixində yeni rekorddur. Qaz hasilatı və elektrik enerjisi istehsalı 1990-cu ilin səviyyəsini keçib və artmaqdadır.

2007-ci ildə tarixi hadisələr baş vermişdir. İlk növbədə, “Azəri” yatağında mərkəzi, qərb və şərq platformalarının işə salınması nəticəsində bu yatağın tammiqyaslı işlənilməsinin təmin edilməsini göstərmək olar. “Günəşli” yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin mənimsənilməsi məqsədi ilə, hasilat platformasının tikinti işləri başa çatır.

Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri vasitəsilə 9 ayda 19,9 milyon ton neft ixrac edilmişdir və bu, kəmərin layihədə nəzərdə tutulmuş nəqliyət gücünə çatması deməkdir.

Ehtiyatlarına görə dünya miqyaslı “Şahdəniz” yatağından ilk təbii qazın çıxarılması, hasilatın sürətlə artırılması və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin işə salınması Gürcüstana və Türkiyəyə təbii qazın ixrac edilməsinə imkan yaratmışdır. 9 ay ərzində “Şahdəniz” yatağından 1 milyard 750 milyon kubmetr qaz və 488 min ton kondensat hasil olunmuş, çıxarılan qazın 670,4 milyon kubmetri ixrac edilmişdir. Cari ildə qaz təsərrüfatında yeni xətlərin çəkilməsi, qaz təchizatının yaxşılaşdırılması və təkmilləşdirilməsi, yeraltı qaz anbarlarının genişləndirilməsi və səmərəliliyinin artırılması, yeni modul tipli elektrik stansiyalarının işə salınması, mövcud istilik elektrik stansiyalarının yenidən qurulması, respublikanın ümumi generasiya gücünün artırılması, sayğacların quraşdırılması və bunun nəticəsində enerji resurslarından daha səmərəli qənaətlə istifadə edilməsi kimi tədbirlər həyata keçirilmişdir.

İqtisadiyyatın sənaye qeyri-neft sektorunda 2007-ci ilin 9 ayında 13, 3 milyard manatlıq məhsul istehsal olunmuş və sənaye xarakterli xidmətlər göstərilmişdir. Hesabat dövründə metallurgiya və metal məmulatları istehsalı müəssisələrində istehsalın həcmi əvvəlki ilin müvafiq dövrünün səviyyəsindən 3,3 faiz çox olmuşdur. Maşın və avadanlıq istehsalı müəssisələrində istehsalın səviyyəsi 1,8 dəfə, nəqliyyat vasitələri və avadanlıqları istehsalı isə 2,3 dəfə çox olmuşdur. Son dörd ildə və xüsusilə cari ildə neft-qaz və energetika sahələrində görülən işlər, mühüm layihələrin həyata keçirilməsi, o cümlədən qaz hasilatının artırılması proqramı, emal sahəsində neft məhsullarının növünün və keyfiyyətinin artırılması, təbii qazın tam həcmdə emalı və təmizlənməsi, Sumqayıt, Şimal-2, Səngəçal, Mingəçevir elektrik stansiyalarının tikilməsi və istifadəyə verilməsi, qaz və enerji paylayıcı şəbəkələrinin təkmilləşdirilməsi və işlənməsinin

səmərəliliyinin artırılması sahəsində tədbirlərin görülməsi ölkənin payız-qış mövsümünə hazırlığının dərəcəsini xeyli yüksəltmişdir. Müfəviq qurumlardan aldığımız məlumatlara görə qarşıdakı payız-qış mövsümündə həm əhali, həm də sənaye və məişət obyektləri yanacaq və enerji ehtiyatlarının təminatında çətinlik çəkməyəcəklər.

Postsovet məkanındakı çoxsaylı dövlətlərdən fərqlənən Azərbaycan enerji təhlükəsizliyini müstəqil şəkildə təmin edən dövlətdir. 2006-cı ilin dekabr ayında Rusiyada idxal olunan təbii qazın qiymətlərinin birdən-birə və gözlənilmədən yüksək dərəcədə artırılması başqa dövlətlərin şok vəziyyətinə düşməsinə səbəb olduğu halda, Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin tam təmin edildiyini sübut etdi. Rusiyanın Ukraynaya, Moldovaya, Gürcüstana, Belarusa, Litvaya, Latviyaya, Polşaya, Bolqarıstana, Macarıstana ixrac etdiyi qazın qiymətlərini artırması, bu ölkələrdə ciddi problemlər yaratmışdır. Azərbaycan isə dərhal ciddi tədbirlər həyata keçirdi, ölkə enerji balansının strukturunu dəyişdi və daxili enerji resursları hesabına tələbatı tam şəkildə təmin etdi və qaz idxalından imtina etdi. Xəzər regionunda böyük və zəngin neft və qaz ehtiyatlarına malik olan Azərbaycanın müstəqil enerji siyasəti ildən-ilə neft və qaz hasilatının, elektrik enerji istehsalı həcmının artırılması, geniş nəqliyyat tranzit şəbəkəsinin, o cümlədən nəhəng Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərlərinə sahib olması, regionda neft və qaz axınlarının əsl mənada şaxələndirilməsinə nail olması, əlverişli coğrafi mövqeyi və imkanları dünyanın bir çox ölkələrinin və xüsusilə 27 dövləti birləşdirən Avropa İttifaqının bizim ölkəyə olan marağını və diqqətini xeyli artırmışdır.

Müstəqil Azərbaycanın müasir enerji siyasətinin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi ulu öndər, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin adı və misilsiz xidmətləri ilə bağlıdır. Bu siyasətin davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev məqsədyönlü söyləri nəticəsində enerji siyasətini dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırmışdır. Bu sahədə olan mühüm amillərdən, neft diplomatiyasından məharətlə istifadə edərək, nəinki ölkə maraqlarını qorumuş, hətta regionun və Avropa məkanının enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın əvəzedilməz rolunu və əhəmiyyətini sübut etmişdir və bu yöndə böyük nailiyyətlər və nəticələr əldə olunmuşdur. 2006-cı ildə Kiyevdə GUAM təşkilatına daxil olan ölkələrin dövlət başçılarının sammitində Prezidentimiz Xəzər regionunun enerji resurslarının Avropaya çatdırılması mövzusunda və yeni enerji dəhlizinin yaradılması haqqında müxtəlif praktik və səmərəli təkliflər irəli sürmüşdür və bunun nəticəsində regional əməkdaşlığın yeni mərhələsi başlanmışdır. Bunun davamı olaraq, 2006-cı ilin noyabrın 6-da Brüsseldə Prezidentimiz tərəfindən Azərbaycan Respublikası ilə Avropa İttifaqı arasında enerji məsələləri üzrə strateji tərəfdaşlığa dair anlaşma memorandumu imzalanmışdır. Bu da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və Avropa İttifaqının yeni qonşuluq siyasəti proqramı çərçivəsində həyata keçiriləcək tədbirlərlə birlikdə Avropa məkanının enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Azərbaycanın xüsusi rolunu göstərir.

Azərbaycanda irimiqyaslı layihələrin həyata keçirilməsi Asiya ölkələri, xüsusilə Qazaxıstan və Türkmənistan üçün yeni imkanlar yaratmışdır. Bu baxımdan Qazaxıstan neftinin Xəzər dənizi və respublikamızın ərazisi vasitəsilə nəql edilməsi, yəni Bakı-Tbilisi –Ceyhan neft boru kəməri vasitəsilə dünya bazarına çıxarılması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Respublika Prezidentinin məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində Qazaxıstan və Azərbaycan hökumətləri arasında müvafiq saziş imzalanmışdır və hazırda Transxəzər neft dəhlizinin yaradılması üçün hər iki ölkədə mühüm layihələr həyata keçirilir. Birinci mərhələdə 25 milyon ton Qazaxıstan nefti Azərbaycan ərazisindən keçməklə dünya bazarına çıxarılacaqdır.

Nazir Natiq Əliyev Avropanın enerji təhlükəsizliyinə töhfələrini verən Azərbaycanın regional və beynəlxalq səviyyədə gördüyü işlərdən, bununla bağlı dövlət başçısının iştirak etdiyi beynəlxalq tədbirlərdən danışdı. Ölkəmizdə alternativ enerji mənbələrinin yaradılması üçün reallaşdırılan tədbirlərdən də söhbət açan nazir respublikamızın enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi üçün dövlət səviyyəsində görülən kompleks işlər barədə məlumat verdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-Növbəti aylarda, əlbəttə, bütün iqtisadiyyatda bu müsbət ənənələr davam etməlidir. Həm müxtəlif proqramlar üzrə işlər davam etməlidir və həm də ki, həyat yerində durmur, yeni məsələlər üzə çıxır. Biz bu məsələlərin həlli üçün fəal işləməliyik. Regional inkişaf proqramı da artıq başa çatmaq üzrədir. Proqramda əks olunan əsas məsələlər öz həllini tapıbdır. Bəzi məsələlər həllini tapmayıb, amma proqramın başa çatmasına hələ təxminən bir il vaxt var. Əminəm ki, qalan bütün məsələlər də öz həllini tapacaqdır.

Əlbəttə, 2004-cü ilin əvvəlində bütün məsələləri o proqrama salmaq mümkün deyildi. Son 3-4 il ərzində o qədər böyük işlər görüldü ki, o məsələlər proqramda yox idi, amma biz bunları reallıqda həll etmişik. Biz növbəti illər üçün də regional inkişaf proqramının davamını işləməliyik. Mən bu barədə artıq hökumətə göstəriş vermişəm. Növbəti illərdə görülməli işlər tam şəkildə proqrama salınmalı, maliyyə resursları təmin olunmalıdır, icra mexanizmi və məsuliyyət daşıyan qurumlar da müəyyən edilməlidir. Beləliklə, biz Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafına tam şəkildə nail ola biləcəyik. İndi bu, bizim üçün iqtisadi sahədə əsas məsələlərdən biridir.

Artıq burada deyildiyi kimi, neft sektorunda böyük uğurlar var. Azərbaycan qarşıda duran bütün vəzifələri icra edibdir. Həm özünün enerji təhlükəsizliyini tam şəkildə təmin edib, həm də qonşu ölkələrin və Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həllində də öz rolunu oynayacaqdır. Bu, bizim böyük üstünlüyümüzdür. Azərbaycanda bütün dövrlərdə zəngin neft və qaz yataqları var idi. Ancaq bu, hələ o demək deyil ki, ölkə bu yataqlardan səmərəli istifadə edə bilsin. Bizim düşünülmüş siyasətimiz, neft-qaz layihələrimizin uğurla həyata keçirilməsi, bu sahədə şəffaflığın təmin olunması və gəlirlərin ədalətli şəkildə bölünməsi - məhz bu amillər Azərbaycanda yoxsulluq səviyyəsinin aşağı düşməsinə şərait yaradır. Neft və qazla zəngin olan bir neçə ölkə var ki, orada nə qədər çox neft, qaz hasil olunursa, cəmiyyətdə bir o qədər çox təbəqələşmə gedir. Bizdə belə deyildir. Biz həm müsbət, həm də mənfi təcrübəni öyrənmişik və Azərbaycanda görülməli işlər, əlbəttə, milli gəlirin bərabər şəkildə bölünməsinə xidmət göstərir. O ki qaldı qeyri-neft sektoruna, bu sahədə iqtisadi islahatlar davam etdirilməlidir, kreditlər verilməlidir və verilir. Hər il özəl sektora təxminən 100 milyon dollar səviyyəsində, yaxşı şərtlərlə kreditlər verilir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu fəaliyyət göstərir. Həm kreditlər hesabına, həm də yerli iş adamlarının təşəbbüsü nəticəsində bölgələrdə böyük sənaye kompleksləri tikilir.

Azərbaycanda ildən-ilə tələbat artır və istehlak mallarının istehsalı daha da geniş vüsət almalıdır. Biz bunu istəyirik. İstəyirik ki, Azərbaycan idxaldan asılılığını maksimum dərəcədə azaltsın və gündəlik tələbat malları Azərbaycanda istehsal olunsun. Bu proses gedir. Dövlət həm kreditlərin verilməsi ilə, həm də özəl sektoru dəstəkləməklə öz köməyini göstərir. Bu sahədə biz gələcəkdə çox işləməliyik.

Azərbaycanda yaradılmış Dövlət İnvestisiya Şirkəti daha da fəal işləməlidir. Mən bilirəm ki, artıq müxtəlif layihələr üzrə ilkin danışıqlar aparılır. Amma lazımdır ki, bu ilkin danışıqlar artıq real layihələrə çevrilsin və tezliklə ölkəmizin inkişafına xidmət göstərə biləcək iqtisadi layihələr Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkəti tərəfindən xarici tərəfdaşlarla birlikdə icra olunsun.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı ölkəmizin hərtərəfli inkişafına xidmət göstərir. Bizdə 600 mindən çox iş yerlərinin açılması da, əsasən, qeyri-neft sektorunda baş veribdir. Tutaq ki, biz neft sektoruna daha da böyük investisiya cəlb etməklə makroiqtisadi vəziyyəti yaxşılaşdırıq, ölkəmizin valyuta ehtiyatlarını artırma bilirik və bunu edirik. Amma əgər qeyri-neft sektoru, kənd təsərrüfatı inkişaf etməsə, onda o sahədə çalışan insanlara bunun o qədər də böyük təsiri olmayacaqdır. Düzdür, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda işləyənlərin əmək haqları, pensiyaları dövlət büdcəsindən asılıdır. Biz bu kateqoriyadan olan insanlara daim diqqət göstəririk. Növbəti ildə minimum əmək haqqı, pensiyalar yenə qaldırılacaqdır. Amma Azərbaycanda vətəndaşlarımızın böyük bir hissəsi kənd təsərrüfatında və özəl sektorda fəaliyyət göstərir. Onların gəlirləri məhz bölgələrdə yaradılan gözəl biznes şəraitindən, kreditlərdən, uğurlu iqtisadi islahatlardan və qeyri-neft sektorunun inkişafından asılıdır. Əlbəttə, bank sektorunun inkişafı da bu sahədə böyük əhəmiyyətə malikdir.

İqtisadi inkişafın və sosial vəziyyətin yaxşılaşmasına dəlalət edən bir amil də ondan ibarətdir ki, ötən 9 ay ərzində əhalinin banklardakı əmanəti 80 faiz artıbdir. Bu, bir tərəfdən onu göstərir ki, insanların əlavə maliyyə resursları yaranır, digər tərəfdən isə, banklara olan inamın artmasının təzahürüdür. Bu da çox vacibdir. Bank sektorunun inkişafı, əlbəttə, qeyri-neft sektorunun inkişafına birbaşa təsir göstərən amildir. Həmişə olduğu kimi, növbəti aylarda və 2008-ci ildə də makroiqtisadi vəziyyətə böyük diqqət göstərməliyik. Giriş sözümdə bunu qeyd etdim ki, inflyasiyanın 15-16 faizə qalxması məni çox narahat

edir. Yenə də deyirəm, bunun həm təbii, həm də süni səbəbləri var. Biz təbii səbəblərə qarşı iqtisadi islahatlarla, makroiqtisadi addımlarla mübarizə apara bilərik. Süni səbəblərə qarşı isə biz gərək çox ciddi siyasət aparaq. İnzibati addımlar atılmalıdır, bu problemləri yaradan şirkətlərə qarşı sanksiyalar tətbiq olunmalıdır.

Onlar çox ciddi cəzalandırılmalıdır ki, Azərbaycanda sağlam rəqabət mühiti möhkəmlənsin, inhisarçılığa son qoyulsun. Əfsuslar olsun ki, həm idxalda, həm də yerli istehsalda inhisarçılıq meyilləri hələ də qalmaqdadır. Buna qarşı böyük mübarizə aparılmalıdır. Bu, öz növbəsində, inflyasiyanın birrəqəmli səviyyədə qalmasına kömək göstərəcəkdir.

Mən ümid edirəm ki, 2008-ci ildə inflyasiya birrəqəmli səviyyədə olacaqdır. Çünki 2008-ci ildə heç bir kommunal ödənişlərin qaldırılması nəzərdə tutulmur. Bildiyiniz kimi, bu ilin əvvəlində elektrik enerjisi tariflərinin qaldırılması inflyasiyaya ən böyük təkan verən bir amil olmuşdur. Əlbəttə ki, dünyada neftin qiymətlərinin qalxması ilə bərabər. Neftin qiyməti qalxdıqca, bütün idxal olunan malların qiyməti qalxır. Bir tərəfdən, bəziləri fikirləşir ki, indi neftin bir barrelinin qiymətinin 80, yaxud 85 dollara çatması Azərbaycan üçün əlverişlidir. O baxımdan ki, bizim maliyyə imkanlarımız, valyuta ehtiyatlarımız artır. Ancaq tutaq ki, indi bu 6,3 milyarddır, gələn il 7, yaxud 10 milyard olacaqdır. Əlbəttə, bu, böyük bir üstünlükdür. Amma o da reallıqdır ki, biz bu pulun hamısından istifadə edə bilmərik. Biz əgər bu pulun hamısını daxili bazara yönəltsek, inflyasiya daha da böyük sürətlə artacaqdır. Bu, reallıqdır. Ona görə biz sosial proqramları çox böyük ehtiyatla aparırıq. Bir tərəfdən, insanların artan tələbatını ödəməliyik, maaşlar, pensiyalar qaldırılmalıdır və qaldırılacaqdır. Ancaq birdən-birə bunu böyük həcmdə etsək, əlbəttə, inflyasiya bütün müsbət addımın nəticələrini neytrallaşdıracaqdır. Ona görə bu sahəyə böyük diqqət göstərilməlidir. Dünyada neftin qiymətinin artması, deyə bilərəm ki, makroiqtisadi sabitlik üçün böyük təhlükədir. Amma Azərbaycanın buna təsir etmək imkanları yoxdur. Ona görə biz gərək öz siyasətimizi elə aparaq ki, o mənfi təsirin səviyyəsini maksimum dərəcədə azaldaq.

Beləliklə, makroiqtisadi vəziyyət diqqət mərkəzində olmalıdır. Birrəqəmli inflyasiya 2008-ci ildə Azərbaycanın uğurlu inkişafını təmin edəcəkdir. Nəzərə alsaq ki, əhalinin pul gəlirləri artacaq, aparılan iqtisadi islahatlar, özəl sektora verilən kreditlər daha da böyük həcmdə işləyəcək, 2008-ci ildə həm minimum əmək haqqı və pensiya, həm də büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan insanların əmək haqları qaldırılacaqdır.

2007-ci ilin ikinci yarısında ölkə iqtisadiyyatına yenilik gətirən mənzərə də müşahidə olunur. Bu da ondan ibarətdir ki, Azərbaycan şirkətləri xaricə sərmayə qoymağa başlamışdır. Bu, ölkənin ümumi inkişafına təsir edən bir amildir. Əvvəllər biz bütün dövrlərdə xarici investisiyaların Azərbaycana gətirilməsi ilə məşğul idik, bu gün də məşğuluq, sabah da məşğul olmalıyıq. Bizim özümüzün nə qədər valyuta ehtiyatlarımız olursa-olsun, yenə də xarici investisiyaları Azərbaycana, xüsusilə qeyri-neft sektoruna cəlb etməliyik. Bu prosesə təkan verə biləcək bütün addımları atmalıyıq. İqtisadiyyat daha da liberallaşmalıdır. Biznesə əngəl törədən bütün amillər aradan qaldırılmalıdır. Xarici investisiyaları cəlb etmək üçün nə lazımdırsa, onu edəcəyik. Amma bununla bərabər, başqa inkişaf etmiş ölkələrdə olduğu kimi, indi Azərbaycan şirkətləri xaricə sərmayələr qoyurlar. Xüsusilə Dövlət Neft Şirkəti həm Gürcüstana, həm Türkiyəyə, həm də Şərqi Avropa ölkələrinə belə investisiyaların qoyulması prosesinə başlamışdır və davam edəcəkdir. Əgər biz bütün investisiya paketini götürsək, bu, bir neçə milyard dollar həcmindədir.

Dövlət Neft Şirkətinin indi çox gözəl kredit reytingi var. O, istənilən məbləğdə kreditləri cəlb edə bilər. Həm Azərbaycanda işlərin aparılması üçün, həm xarici investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi üçün. Bu, əlbəttə, bizim iqtisadi imkanlarımızı artıracaq və Azərbaycan başqa ölkələr üçün investor kimi fəaliyyət göstərəcəkdir.

Onu da deyə bilərəm ki, müxtəlif ölkələrin dövlət və hökumət başçıları ilə apardığım danışıqlar zamanı bu məsələ xüsusilə vurğulanmışdır. Həm ən inkişaf etmiş ölkələr tərəfindən belə arzular ifadə olunur, həm də iqtisadi cəhətdən o qədər də inkişaf etməyən ölkələrin rəhbərləri bu məsələlərlə bağlı Azərbaycana müraciət edirlər. Biz hər bir məsələyə fərdi qaydada baxmalıyıq. Əlbəttə ki, bu investisiyaları bizim üçün dost olan, yaxın olan ölkələrə daha çox qoymalıyıq. Eyni zamanda, bu məsələdə iqtisadi səmərə də başlıca rol oynamalıdır. Yəni demək istəyirəm ki, bu, bizim üçün bir yenilikdir. Ümid edirəm ki, Azərbaycanda yerli şirkətlərin fəaliyyətinin güclənməsi nəticəsində başqa sektorlara da investisiya qoyulacaqdır. Belə hallar var. Amma bu investisiyalar, əlbəttə, daha çox neft-qaz sektoruna və nəqliyyat infrastrukturunun möhkəmlənməsinə qoyulur. Bir sözlə, bu, ölkəmizin inkişafının mühüm əlamətidir.

Biz tranzit infrastrukturumuzu, bütövlükdə nəqliyyat infrastrukturumuzu da möhkəmləndirməliyik. Bu məsələləri nəqliyyat naziri öz çıxışında qeyd etdi. Bu işlər artıq başlanıb, bütün nəqliyyat

infrastrukturunun yeniləşməsi prosesi uğurla gedir. Bizim tərəfimizdən atılmış addımlar öz nəticəsini verir. Magistral yollar, şəhərlərarası yollar, şəhər və rayondaxili yollar, kənd yolları çəkilir. Çünki bu olmasa, hərtərəfli inkişafdan söhbət gedə bilməz. Yol iqtisadiyyatın, elə bil ki, təkənvericisidir. Yol olmasa, heç bir sənaye sahəsi, turizm sahəsi inkişaf edə bilməz. Hətta yollar çəkildiyi halda da dövlət büdcəsinə qənaət gətirəcəkdir.

Mən mütəmadi qaydada bölgələrdə oluram. Bəzi hallarda biz çalışırıq ki, hər bir məntəqədə, yaxud kənddə bir tibb məntəqəsi açılınsın, yaxud da kiçik bir məktəb tikilsin. Bunu edirik. Amma kənd əhalisi müraciət edir, deyir ki, Siz bizim kəndimizə yol çəkin, ondan sonra heç tibb məntəqəsi də lazım deyil. Biz o yolla 5-10 kilometr gedib daha böyük məntəqədə müalicə olunacağıq, uşaqlarımızı oraya məktəbə göndərəcəyik. Yəni bu da var. Ona görə infrastrukturu layihələrində birinci yerdə yol olmalıdır. O layihələr hamısı var, buna vəsait də ayrılır. Son illər ərzində böyük həcmdə vəsait ayrılır. Həm xarici kreditlər, həm də dövlət büdcəsinin vəsaitləri. Azərbaycanda bütün yol infrastrukturu yeniləşməlidir və dünyanın ən yüksək səviyyəsinə çatmalıdır.

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisinin başlanmasına az qalıb. İndi son dəqiqləşdirmə işləri aparılır. Bu, böyük tarixi bir layihədir. Onun əhəmiyyəti haqqında danışmağa dəyməz, bunu hamı başa düşür. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Deyə bilərəm ki, tarixi nailiyyətimizdir. Bütövlükdə, Şərq-Qərb nəqliyyat və enerji dəhlizinin möhkəmləndirilməsi işində Azərbaycan təşəbbüskar rolunu oynamışdır. Bizim təşəbbüslərimiz həm enerji, həm də nəqliyyat dəhlizlərinin açılmasında həlledici rol oynamışdır və bu istiqamətdə söylərimizi davam etdirəcəyik. Həm Şərq-Qərb, həm də Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin açılması istiqamətində işlər davam etdirilməlidir.

Eyni zamanda, biz şəhərlərimizin abadlaşdırılması ilə də daha ciddi məşğul olmalıyıq. Mənim imzaladığım sərəncamlara əsasən, indi Bakıda bu işlər gedir. Bütün tarixi binalar bərpa olunur, yeni görkəm alır. Başqa şəhər və rayonlarda da bu işlər aparılmalıdır və aparılır. Bütövlükdə, gərək şəhər və rayonların təsərrüfatları çox yüksək səviyyədə olsun. Biz indi böyük sayda kommunal texnikanın alınması ilə məşğuluq. Bu məqsədlər üçün xüsusi vəsait, 25 milyon manat ayrılmışdır ki, bütün rayonlara lazım olan kommunal texnika göndərsin.

Mən mütəmadi qaydada rayon icra hakimiyyəti başçılarını Avropanın aparıcı ölkələrinə ezam edirəm ki, orada mövcud olan ən müsbət elementləri Azərbaycana gətirsinlər. Vurğulamaq istəyirəm ki, müsbət elementləri. Kortəbii şəkildə orada nə var, gəlin, bunu Azərbaycanda da edək – bunu etmək olmaz. Orada bəzi şeylər var ki, onların bizə heç bir xeyri olmayacaqdır. Amma müsbət nə varsa, biz onu gətirməliyik, tətbiq etməliyik. Həm şəhər təsərrüfatı işlərində, həm bütövlükdə texnologiyalarda, sənaye potensialının möhkəmlənməsində və s. işlərdə.

Tikinti sektoruna dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi prosesi daha da sürətlə getməlidir. Bu sahədə çoxlu çatışmazlıq var. Bizi qane etməyən məqamlar kifayət qədər çoxdur. O faciəli hadisədən sonra bu məsələ araşdırılır və görürük ki, bu sahədə çoxlu pozuntular var.

Qanunsuz binalar tikilir. Necə ola bilər ki, qanunsuz bina tikilsin? Axı, bu mümkün deyil! Qanunsuz binanı tikən qanunu pozur. Qanunu pozursa, cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır. Qanunsuz binaların tikilməsinə göz yuman da cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır. Yəni, bu sahəyə biz çox böyük diqqət göstərməliyik, özbaşnalıqların hamısını aradan qaldırmalıyıq. Burada qayda-qanun yaratmaq lazımdır.

Azərbaycanda indi tikinti sektoru inkişaf edir. Çox yaxşı əlamətdir. Yüzlərlə binalar tikilir, yaşayış binaları. İnsanların imkanları artır. Hamı istəyir ki, yaxşı evdə yaşasın. Mən də bunu alqışlayıram. Amma gərək burada təhlükəsizlik qaydaları qorunsun. Gərək tikilən evlərin ərazilərinə gərək baxaq, o evlər arasında məsafə gərək kifayət qədər olsun. Yoxsa, bu proses belə xaotik şəkildə baş alıb gedir. Ona görə mən bunu dayandırmışam. Demişəm, indi xalq qarşısında da deyirəm, dayandırmışam. Ona görə ki, burada qayda-qanun yaradılmalıdır. Bütün evlər təhlükəsizlik normalarına uyğun olmalıdır, onların gözəl memarlıq cəhətləri olmalıdır, binalar tikilən yerlərin əraziləri buna uyğun olmalıdır. Şəhərin baş planına uyğun aparılmalıdır və qanunsuz bir dənə köşk də tikilməməlidir. Ona görə mən bunu bir daha ciddi deyirəm və kim bu qanunu pozacaqsa, o, cinayət məsuliyyətinə cəlb ediləcəkdir.

Ev tikilir, fəhlələri işə cəlb edirlər, əmək müqavilələri yoxdur. Yaxud da əmək haqqı. İndi hamı bilir ki, tikinti sektorunda ən aşağı işdə işləyən ayda minimum 200, 300, bəlkə də 400 manat maaş alır. Amma cədvəldə rəsmi nə qədər göstərilir? Minimum əmək haqqı – 50 manat göstərilir. Nə üçün? Vergidən yayınmaq üçün. Bunu hamı bilir. Yaxşı, onda niyə tədbir görülmür?! Tam şəkildə şəffaflıq olmalıdır, əmək

müqavilələri bağlanmalıdır, orada işləyən fəhlələrin təhlükəsizliyi üçün tədbirlər təmin edilməlidir. Hamı qeydiyyatda alınmalıdır və ona verilən real maaş real cədvəldə də göstərilməlidir.

Mənə verilən məlumata görə, büdcə ildə 100 milyon manatdan çox pul itirir. Çünki vergidən yayınırlar. Evi tikənlər onsuz da gəlir əldə edirlər. Əgər bu o qədər gəlirli sahə olmasaydı, indi bu qədər maraqlı da olmazdı. Yaxşı, insaf olmalıdır. Bu, bir tərəfdən. İkinci tərəfdən, dövlət nəzarəti. Bax, mən deyirəm ki, buna cavabdehlik daşıyan bütün orqanlara bildirirəm, çox ciddi şəkildə, 100 faiz nəzarət təmin edilməlidir. Heç kimə heç bir güzəşt olmamalıdır, heç bir istisna hal olmamalıdır, hamı - bu sahədə çalışan firmalar, şirkətlər bütün qaydalara əməl etməlidir.

Energetika sektorunun inkişafı da çox sevindirici məsələdir. Mən qısa hazırlıqla bağlı ayrıca müşavirə keçirəcəyəm və orada energetika ilə bağlı bütün məsələləri müzakirə edəcəyik. Amma indi deyə bilərəm ki, bu sahədə böyük uğurlar əldə edibmişik. Həm çoxlu yeni elektrik stansiyaları, həm də yardımçı stansiyalar tikilir, transformatorlar quraşdırılır, yəni, Azərbaycanda dayanıqlı elektrik enerjisi təchizatı təmin olunur.

Çox sevindirici haldır ki, biz nəhayət, elektrik enerjisinin haqqını da maksimum dərəcədə yığmağa başlamışıq. Mənə verilən məlumata görə, enerji pulu təxminən 80-90 faiz səviyyəsində yığılır. Sayğaclaşdırma prosesi uğurla başa çatıb və indi əhali bilir ki, nəyin pulunu verir. Bu sahədə də islahatlar aparılıb, oğurluq hallarının qarşısı xeyli dərəcədə alınmışdır. Bu sahəyə, xüsusilə Bakı elektrik şəbəkəsinə uzun illər ərzində rəhbərlik edən "Barmek" şirkəti bu işlərdən kənarlaşdırılıb və dərhal biz bunun gözəl nəticələrini gördük. İndi həm dövlət yardımı, dövlət nəzarəti var, həm də məsuliyyətli yanaşma var.

"Barmek" şirkətinin əsas məqsədi Azərbaycan xalqını soymaq idi. Enerji infrastrukturuna bir manat pul qoymadan burada çirkin əməllərlə - dələduzluqla, fırıldaqçılıqla və oğurluqla məşğul idilər. Biz gərək hər şeyi öz adı ilə deyək. Ona görə buna son qoyuldu, şəbəkə dövlət nəzarətinə keçdi və biz bunun gözəl nəticələrini görürük və görəcəyik də. Azərbaycanda - Bakıda və bütün rayonlarda əhali sutkada 24 saat enerji almalıdır. İndi kifayət qədər elektrik stansiyaları tikilib və yenə də tikilir. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda son bir il ərzində beş elektrik stansiyası tikilib, yenə Sumqayıtda, Səngəçaldada stansiyalar tikilir. Mingəçevirdə bloklar təmir olunur, gələcəkdə Əli Bayramlıda yeni stansiya tikiləcək və lazım olarsa, başqa sahələrdə də inşa olunacaqdır.

Burada nazir Natiq Əliyev bərpa olunan enerji mənbələri haqqında məlumat verdi. Mən bu təklifləri yüz faiz dəstəkləyirəm. Biz bərpa olunan enerji növlərinə maksimum dərəcədə diqqət yönəltməliyik. Biz, demək olar ki, əsas enerji potensialımızı yaratmışıq, indi bu sahəyə diqqət verməliyik. Külək, günəş və su enerji növlərinə böyük diqqət göstərilməlidir. Pilot layihəsi qoy davam etsin, biz onun nəticələrinə baxarıq. Bununla bərabər, dövlət xətti ilə dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşən layihələr haqqında da fikirləşin və biz bu sahəyə nə qədər lazımdırsa vəsait qoyacağıq. Bu, həm ekoloji məsələlərin həlli deməkdir, həm də neftə, mazuta, qaza olan qənaətdir. Biz qənaət etdiyimiz təbii sərvətləri ixrac etsək, daha da böyük həcmdə vəsait qazanacağıq. Bu sahəyə böyük diqqət göstərilməlidir.

Eyni zamanda, qaz xətlərinin çəkilişi davam edir. Xüsusilə Bakının kənd və qəsəbələrinin qazlaşdırılması prosesi gedir. Başqa şəhər və rayonlarda qaz xətləri çəkilir. İstilik təsərrüfatına böyük diqqət göstəririk. Bu yaxınlarda yenə Nazirlər Kabinetinin ehtiyat fondundan "Azəristiliktəchizat" Səhmdar Cəmiyyətinə 10 milyon manat verilibdir. Çalışmaq lazımdır ki, bundan səmərəli istifadə edib qısa qədər maksimum dərəcədə bütün məktəbləri, şəhərdə yerləşən xəstəxanaları, yaşayış binalarını istiliklə təmin edək.

Bilirəm ki, burada çox böyük çətinliklər var. Çünki vaxtilə bəzi insanlar evdəki batareyaları kəsib atıblar ki, istilik yox idi. İndi onları bərpa etmək, yenidən xətlər çəkmək çox böyük çətinlik yaradır. Bəziləri evlərini təmir ediblər, heç istəmirlər ki, istilik sisteminə qoşulsun. Amma biz elə etməliyik ki, qoşulsun. Çünki bu, elektrik enerjisində olan qənaətdir, istilik verilməsi ucuzdur. Bunu etməliyik.

Siz bilirsiniz ki, vaxtilə "Azəristiliktəchizat" Səhmdar Cəmiyyətini yaratdıq. İndi o, bütün bu təsərrüfata cavabdehlik daşıyır və bütün işlər vaxtılıq-vaxtında və müasir səviyyədə həll olunmalıdır. O qədər də uzaq olmayan gələcəkdə bizdə güclü enerji ixracı potensialı yaranacaqdır. Biz bu məsələ üzərində işləyirik. İndi Azərbaycanda kifayət qədər elektrik stansiyaları var, yenə də tikilir. Bizim 3 min meqavat yeni enerji resursumuz olacaqdır. Düzdür, iqtisadiyyatın inkişafı, əhalinin artımı və ümumi inkişaf sayəsində onun bir hissəsi daxili tələbatla gedəcək, çünki daxili tələbat artır. Ancaq ixrac etmək üçün də imkanlar yaradılmalıdır. Xüsusi yüksək gərginlikli xətlər çəkilməlidir. Bu sahədə biz artıq qonşu ölkələrlə - Gürcüstanla danışıqlar aparırıq. İranla bizim enerji mübadiləmiz var. İndi yeni xətlər çəkilir və təxminən ildə 700 meqavat gücündə enerji mübadiləsi aparılacaqdır. Eyni zamanda, Gürcüstan ərazisi ilə Türkiyəyə

elektrik enerjisinin ixracı da mümkün olan məsələdir. Biz bu sahədə də çalışmalıyıq. Bu, əgər belə demək mümkündürsə, Bakı-Tbilisi-Ceyhanın məntiqi davamı olacaq, iqtisadi və regional əməkdaşlıq baxımından ondan az səmərə verməyən bir layihə olacaqdır.

Mən bu yaxınlarda Naxçıvandıydım, orada vəziyyətlə tanış olurdum. Vaxtilə qaranlıqda yaşayan naxçıvanlılar indi davamlı elektrik enerjisi ilə təmin olunurlar və artıq orada hətta ixrac potensialı yaranıb. Çünki orada tikilən və bərpa olunan elektrik stansiyaları, su elektrik stansiyaları və tikiləcək su elektrik stansiyaları əlavə resurs yaradır və bu gün Naxçıvan hazır ki, öz enerji resurslarını qonşu ölkələrə ixrac etsin. Bu barədə də danışıqlar gedir.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı, eyni zamanda, sənaye potensialının inkişafı deməkdir. Bu sahəyə də çox böyük diqqət göstərməlidir. Biz bu artan maddi imkanlardan istifadə edib Azərbaycanda çox güclü sənaye kompleksləri yaratmalıyıq. Həm şərait yaratmalıyıq ki, xarici və yerli investorlar bu sahəyə vəsait qoysunlar, həm də bəzi hallarda dövlət xətti ilə kreditlərin verilməsi hesabına buna kömək göstərməliyik ki, Azərbaycanda qeyri-neft sektoru da inkişaf etsin.

Qeyri-neft sektoru dedikdə, bu, təkcə kənd təsərrüfatı, emal müəssisələri demək deyildir. Eyni zamanda, Azərbaycana ixrac qabiliyyətli böyük sənaye kompleksləri lazımdır. O sənaye kompleksləri ki, onların fəaliyyəti üçün yerli resurslar var, xammal var. İxrac qabiliyyətli məhsulu istehsal edə biləcək sənaye obyektləri bizə lazımdır və buna böyük diqqət göstərməliyik. İndi bu sahədə müəyyən konkret işlər görülür. Bilirəm ki, Azərbaycanda sənaye inkişaf edir, yeni müəssisələr tikilir. Ancaq biz buna daha da geniş formatda baxmalıyıq.

Burada ekoloji məsələlərdən danışıldı, bu sahə də həmişə diqqət mərkəzində olmalıdır. Bu, bizim sağlamlığımız, gənc nəslin sağlamlığı məsələsidir. Ətraf mühitin qorunması hər bir ölkənin inkişafını göstərən bir amildir. Biz isə müasir ölkə qururuq, ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdirmək istəyirik. Ona görə bu sahə də həmişə diqqət mərkəzində olmalıdır. Həm ətraf mühitin qorunması, çirklənmənin qarşısının alınması, həm də əhalinin təmiz su ilə təmin olunması məsələləri. İndi Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri tikilir. Bu da tarixi bir layihədir. Uzun illər, bəlkə də onilliklər ərzində bu barədə müxtəlif söhbətlər gedirdi, danışıqlar aparılırdı, layihə öyrənilirdi. Ancaq biz bunun real tikintisinə başlamışıq və işlər uğurla gedir. Əminəm ki, gələn il Bakıya təmiz içməli su gətiriləcəkdir.

Bununla bərabər, digər istiqamətdə Samur-Abşeron kanalının tikintisi də davam edir və biz bu yaxın zamanlarda yəqin ki, Taxtakörpü su anbarının tikintisinə də başlayacağıq. Beləliklə, Azərbaycanı, Bakını və bütün bölgələri içməli su ilə təmin edəcəyik.

Bəzi hallarda yeni yollar çəkilən zaman, yaxud da infrastruktur layihələri həyata keçirilən zaman ağaclar məhv olunur. Burada Hüseyn Bağırov qeyd etdi, məhz bu məqsədlə böyük vəsait ayrılıb. İstənilən diametrdə olan ağacları kəçürmək üçün xarici avadanlıq, maşınlar alınır. Mən deyirəm ki, o maşınlar iş düşəndən sonra bir dənə də ağac kəsilməməlidir. Əgər hansısa avtomobil yolu çəkilirsə, yaxud da bir infrastruktur layihəsi həyata keçirilsə, ağaclar sadəcə olaraq kəçürülməlidir və yeni yerlərdə əkilməlidir. Ağacları kəsmək olmaz və əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda biz görürük ki, həm Bakıda, həm də rayonlarda ağaclar kəsilir. Bu, bizim təbii sərvətimizdir. Həm ekoloji baxımdan, həm də şəhərlərə gözəllik vermək baxımından. Əgər hansısa ağac götürülməldirsə, o, yalnız və yalnız kəçürülməlidir. Əgər bu mümkün deyilsə, bir ağac əvəzinə, başqa yerdə minimum bir-iki ağac əkilməlidir. Mən xahiş edirəm ki, buna fikir verəsiniz.

Bütövlükdə, biz iqtisadi və sosial məsələləri müzakirə etdik. Mən bir məsələni də vurğulamaq istəyirəm. Bəlkə də, bunun doqquz ayın yekunlarına birbaşa aidiyyəti yoxdur. Ancaq ölkəmizin inkişafına və ictimai vəziyyətə aidiyyəti var. Biz indi dünyaya, Avropaya inteqrasiya edirik. Bu, bizim siyasətimizdir. Azərbaycan açıq qapılar siyasəti aparır və yenə də deyirəm, biz dünyada mövcud olan ən qabaqcıl təcrübəni Azərbaycana gətirməliyik və tətbiq etməliyik. Amma bu meyil, əlbəttə ki, milli xüsusiyyətlər hesabına olmamalıdır. Xalqımızı xalq kimi, millət kimi qoruyub saxlayan bizim ənənələrimiz olub, tariximiz olub, ədəbiyyatımız, ana dilimiz və mədəniyyətimiz olubdur.

Ona görə bu sahələrə çox böyük diqqət göstərməlidir. Bunlar Azərbaycanı əsrlər boyu assimilyasiyadan qoruyan amillərdir və bu sahəyə böyük diqqət yetirilməlidir. Mədəniyyət, ədəbiyyat, milli musiqi, ana dilimiz, tarixi keçmişimiz – biz bu sahələrə böyük diqqət göstərməliyik. Nəinki hansısa elmi tədqiqatlarda, yaxud da hansısa rəsmi tədbirlərdə, həm də gündəlik həyatda bu sahəyə diqqət göstərməliyik. Mən nə üçün bunu deyirəm? Çünki bəzi hallarda bu unudulur, bəzi hallarda xalqımıza xas olmayan əlamətlər üzə çıxır.

Biz indi açıq cəmiyyətdə, azadlıq şəraitində yaşayırıq. Azərbaycanda bütün hüquqlar var. Azərbaycan xalqı bütün hüquqlardan istifadə edir. Heç bir məhdudiyət yoxdur. Nə iqtisadi sahədə, nə siyasi sahədə, nə siyasi partiyaların fəaliyyətində, nə ictimai sahədə. Yəni, Azərbaycan xalqı sözün əsl mənasında azad xalqdır və bu azadlıqdan, əlbəttə ki, istifadə edir. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Ancaq bu o demək deyil ki, bizim xalqımıza yaraşmayan, yaxud da xas olmayan hansısa xüsusi şəhliklər təşkil olunsun, hansısa yersiz tədbirlər keçirilsin. Mən bunu bəyənmirəm. Əksinə, mən daxilən bunun əleyhinəyəm. Ancaq heç kimə də öz iradəmi zorla qəbul etdirə bilmərəm. İnsanlar azaddır, sərbəstdir. Ancaq dövlət məmurları, vəzifəli şəxslər, onlar o etik qaydalara riayət etməlidirlər, bizə xas olmayan, mənfi, yabançı təsiri Azərbaycanda tətbiq etməməlidirlər. Bu, mənim dövlət məmurlarına tövsiyəm və onlardan tələbimdir. Dövlət məmuru, vəzifəli şəxs hər sahədə - işdə, ictimai işində və həyatda təvazökar olmalıdır. Əgər hansısa bir iş adamı, yaxud da başqa bir adam nəşə edirsə, bu, onun öz işidir. O işləri görməklə özünü biabır edir və cəmiyyətdə gözəndən salır. Bunu dövlət məmuru, vəzifəli şəxs edirsə, bu, artıq təkə onun işi deyil. Bu, bütün dövlətə, idarəçiliyə, iqtidara şərəf gətirməyən hərəkətdir.

Mən çox da dərinə getmək istəmirəm. Bilirəm ki, siz də başa düşürsünüz, televiziya qulaq asanlar da başa düşürlər. Dövlət məmurları, vəzifəli şəxslər, üzde olan insanlar, Azərbaycanın inkişafında, yaxud da qərarların qəbul olunmasında iştirak edən insanlar təvazökar olmalıdırlar və milli ruhda yaşamaladırlar. Bütün tədbirləri, şəhlikləri, başqa tədbirləri bax, bu çərçivədə aparmalıdırlar. Bu, birincisi.

İkincisi, məni narahət edən məsələ odur ki, elə bil cəmiyyətdə, bir təbəqə var ki, onlara toxunmaq olmaz.

Bilirsiniz ki, indi Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət çox müsbətdir. Asayış qorunur, cinayətkarlığa qarşı ciddi mübarizə aparılır. Demək olar ki, əvvəllər mövcud olan bütün cinayətkar dəstələr zərərsizləşdirildi, cəzalarını çəkirlər və çəkməlidirlər. Quldurlar, cinayətkarlar cəzalandırılmalıdır. Bu, hüquqi dövlət prinsipinə əsaslanan bir amildir. İndi Azərbaycanda quldurluq, yaxud da soyğunçuluq, adamöldürmə kimi cinayətləri biz çox az sayda görürük. Əgər başqa ölkələrin statistikasını ilə bizim statistikaımızı müqayisə etsək görürük ki, bu sahədə ölkəmiz qabaqcıl yerlərdədir.

Əmniyyət, təhlükəsizlik şəraiti var, insanlar gecə-gündüz sərbəst yaşayırlar, gəzirlər. Hətta xaricdən gələnələr də buna həmişə təəccüb edirlər ki, sizdə belə əmin-amanlıq, sabitlik mövcuddur. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Azərbaycan xalqı rahat yaşayır. Ancaq bəzi hallarda xuliqanlıqla məşğul olanlar, xüsusilə avtoxuliqanlıqla məşğul olanlar elə bil ki, toxunulmazdırlar. Nə üçün? Hansısa cinayət əməlini törədən insan, yaxud bir oğurluq və ya xuliqanlıq edən insan dərhal cinayət məsuliyyətinə cəlb edilir, həbs olunur və cəzasını alır. Ancaq insanların təhlükəsizliyinə zərbə vuran, həyatına təhlükə yaradan bu avtoxuliqanlar, elə bil ki, Azərbaycan vətəndaşları deyillər. Elə bil ki, qanun onlara aid deyildir. Nə üçün? Ona görə ki, onların arxasında varlı və imkanlı adamlar dayanır. Ona görə ki, onlar kiminsə qohumlarıdır. Ona görə ki, kiməsə arxalanırlar. Bu, dözülməz bir haldır. Mən buna dözə bilmərəm və sizə, daxili işlər nazirinə deyirəm, yığışdırın bu halları. Biz kimə şərait yaradıırıq?! Xuliqanlara, xarici maşınlarla heç bir yol qaydalarına əməl etmir, yol hərəkəti qaydalarını pozurlar, insanlara təhlükə yaradırlar, dövlət yol polisinin sözünə baxmırlar. Yekəxanılıq, özbaşınalıq, xuliqanlıq edirlər – dərhal onları həbs etməlisiniz.

Mən sizə bir neçə dəfə demişəm, əfsuslar olsun ki, gərək hər dəfə deyəm. Bir neçə gün bundan əvvəl sizə demişəm, plyonkalar olan maşınlar barədə neçə dəfə deməliyəm?! Onlar kimdirlər? Məndə siyahı var, kimlərdir. Orada bir nəfər də sadə adam tapmaq çətindir. Ya dövlət məmurlarının, ya böyük vəzifə sahiblərinin, ya Milli Məclis üzvlərinin, yaxud da böyük biznes sahiblərinin qohumlarıdır. Onlar kimdən artıqdırlar? Nə üçün onlar plyonkalı maşınlarda gəzməlidirlər? Kimdən onlar qorxurlar? Xalqdan qorxurlar? Əgər onu maşında görsələr, ona nə olar? Əriyər? Mən özümdən danışmaq istəmirəm. Mən on il Prezidentin ailəsinin üzvü idim. Plyonkalı maşınım var idi? Hər bir qırmızı işıqda maşını saxlayırdım. Mən və indi mənim uşaqlarım. Nə üçün? Çünki qanun hamı üçün qanundur və yuxarı vəzifədə olanlar üçün ilk növbədə. Əgər onlar qanunu pozurlarsa, əgər normal, etik davranışa əməl etməlirsə, normal qaydalara riayət etməlirsə, öz cəzasını alacaqlar. Cərimələrlə yox, cərimə onun üçün nədir ki? Yüz min dollar dəyərində maşını olan yüz dəfə o cəriməni verə bilər. Heç vermir də. Mən onları başqa cür cəzalandıracağam. Onların arxalandıqlarını mən cəzalandıracağam. Ona görə deyirəm, mən bir həftə sizə vaxt vermişəm, bir həftə. İki-üç gündən sonra o vaxt bitir. Bir dənə də plyonkalı maşın olsa, onda məndən inciməyin. Həm siz, həm də o plyonkalı maşınların sahibləri və onların böyükləri.

Qayda-qanun hamı üçün olmalıdır. Mən heç vaxt belə vəziyyətlə barışa bilmərəm ki, kimsə xüsusi statusa malik olsun. Heç kim xüsusi statusa malik deyil, o cümlədən mən və mənim ailəm. Belə olan halda, bunu nəzərdə saxlayın.

Növbəti aylar ərzində, ilin sonuna qədər biz bütün qarşıda duran məsələləri həll etməliyik və 2008-ci ilə yeni proqramlarla başlamalıyıq. Əminəm ki, 2008-ci il də Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün uğurlu il olacaqdır.
Sağ olun.

AzərTAc
22 oktyabr 2007-ci il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2007-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və
2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir**
(11 yanvar 2008-ci il)

Yanvarın 11-də Prezident sarayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Biz Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında ilin yekunlarını müzakirə edəcəyik və 2008-ci ildə görülməli işlər haqqında fikir mübadiləsi aparacağıq.

Deyə bilərəm ki bütövlükdə, 2007-ci il Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün çox uğurlu il olmuşdur. Bu ildə Azərbaycanda iqtisadi sahədə bütün müsbət meyillər daha da inkişaf etmiş və beləliklə, Azərbaycan öz iqtisadi potensialını əhəmiyyətli dərəcədə artırabilmişdir. Ümumi daxili məhsul təxminən 25 faiz artmışdır. Beləliklə, son dörd il ərzində ölkədə aparılan əsaslı iqtisadi islahatlar nəticəsində Azərbaycanda iqtisadiyyatın həcmi 96 faiz, təxminən iki dəfə artmışdır ki, bu, dünyada analoqu olmayan bir göstəricidir.

Çox müsbət hal ondan ibarətdir ki, bununla yanaşı, sənaye istehsalı da təxminən eyni sürətlə artır. Bu il sənaye istehsalının artımı 24 faiz olmuşdur. Azərbaycanda sənaye potensialının möhkəmlənməsi sahəsində böyük işlər görülür, tədbirlər həyata keçirilir və biz növbəti illərdə də bu sahəyə böyük diqqət göstərməliyik.

İnvestisiyaların həcmi yenə də çox yüksək səviyyədədir. Azərbaycanda enerji layihələrinin böyük əksəriyyəti başa çatdırılmışdır, neft-qaz yataqlarına böyük sərmayə qoyuluşu artıq demək olar ki, başa çatmışdır və azalmağa başlamışdır. Buna baxmayaraq, 2007-ci ildə investisiyaların həcmi 6 milyard dollardan çox olmuşdur və çox sevindirici haldır ki, bunların böyük əksəriyyəti daxili investisiyalardır. Bu onu göstərir ki, həm Azərbaycanın daxili imkanları artır, həm dövlət xətti ilə qoyulan sərmayənin həcmi xeyli dərəcədə artır, həm də özəl sektor tərəfindən qoyulan vəsait artır. Bu, həm də onu göstərir ki, Azərbaycanın iqtisadi potensialına xarici və daxili investorlar tərəfindən böyük inam var və investisiyalar üçün cəlbedici ölkə kimi Azərbaycan öz mövqelərini saxlaya bilər.

Büdcə xərcləri əhəmiyyətli dərəcədə artırılır. Deyə bilərəm ki, bu sahədə də, büdcə xərclərinin artım dinamikasına görə də Azərbaycan dünyada birinci ölkələr sırasındadır. Son dörd il ərzində büdcə xərcləri on dəfə artıb və 2008-ci ilin icmal büdcəsi 12 milyard dollara bərabərdir. Bu, bizə imkan verir ki, ölkə qarşısında duran əsas vəzifələri həll edək. İnfrastruktur məsələlərini, sosial məsələləri həll edək, böyük iqtisadi, nəqliyyat, enerji layihələrini öz gücümüz hesabına həyata keçirək. Bu, ölkəyə iqtisadi müstəqillik verir, əlavə imkanlar yaradır və beləliklə, Azərbaycan bölgədə öz mövqelərini əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmləndirir. Bunda həm siyasi, həm diplomatik, həm də, əlbəttə ki, enerji və iqtisadi amillər böyük rol oynayır.

Deyə bilərəm ki, 2007-ci ildə sosial məsələlərin həllinə də böyük diqqət göstərilmişdir. Maaşlar və pensiyalar artırılmışdır və bu meyil davam etdirilir. Bildiyiniz kimi, 2008-ci il yanvarın 1-dən minimum əmək haqqı və minimum pensiya 20 faiz artırılmış və 60 manata çatdırılmışdır. Nəzərə alsaq ki, bir neçə il bundan əvvəl bu rəqəm haradasa, 9 manat səviyyəsində idi, bu, böyük irəliləyişdir. Hazırda 60 manatdır və şübhə yoxdur ki, 2008-ci ildə minimum əmək haqqı və minimum pensiyanın həcmi yenə də artırılmalıdır. Azərbaycan vətəndaşları öz rifah halını yaxşılaşdırırlar və Azərbaycan dövləti xüsusilə aztəminatlı təbəqəyə yardımını bundan sonra da əsirgəməməlidir.

Bununla yanaşı, ünvanlı sosial yardım proqramı uğurla icra edilir. 78 min ailə bu proqramla əhatə olunur və orta hesabla hər bir ailəyə dövlət tərəfindən verilən yardım təxminən 100 dollar səviyyəsindədir. Beləliklə, biz öz iqtisadi imkanlarımızı səfərbər edib, ehtiyac içində yaşayan vətəndaşlarımız üçün əlavə imkanlar yaradıırıq, onları dəstəkləyirik və bu proses bundan sonra da davam etdiriləcəkdir. Əlbəttə, biz istərdik ki, Azərbaycanda bütövlükdə yoxsul təbəqə olmasın və bu istiqamətdə işlər görülür. Amma hələ ki, ağır şəraitdə yaşayanlar var və dövlət öz tərəfindən onlara yardım əlini uzadır. Baxmayaraq ki, bu, böyük

məbləğ tələb edir, buna böyük vəsait ayrılır, amma biz bunu edirik və edəcəyik. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanın iqtisadi potensialının güclənməsi, iqtisadiyyatın həcmnin artması, sənaye proqramlarının icra olunması birbaşa insanların həyat səviyyəsinə, xüsusilə aztəminatlı təbəqəyə öz müsbət təsirini göstərir.

Yoxsulluğa gəldikdə, bu sahədə də böyük uğurlarımız var və böyük qürur hissi ilə deyə bilərik ki, 2007-ci ildə də yoxsulluğun azaldılması, aradan qaldırılması sahəsində böyük tədbirlər görülmüşdür. Əgər 2003-cü ildə Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayanlar 49 faiz idisə, 2008-ci ilin yanvarın 1-nə bu göstərici 16 faizə düşüb. Bu, böyük nailiyyətdir, böyük göstəricidir.

Onu da deyə bilərəm ki, hətta iqtisadi baxımdan və bütün başqa cəhətlərdən inkişaf etmiş ölkələrdə də yoxsulların sayı kifayət qədərdir. Əlbəttə, inkişaf etmiş ölkələrdə minimum istehlak səbətinin meyarları başqadır. Amma hər şey müqayisədə bilinir və ölçülür. Azərbaycanın indiki iqtisadi şəraitində, iqtisadi durumunda yoxsulluğun 16 faizə düşməsi, hesab edirəm, bizim böyük uğurumuzdur və mən əminəm ki, 2008-ci ildə görülmək tədbirlər nəticəsində bu rəqəm daha da aşağı düşəcəkdir. Beləliklə, Azərbaycanda yoxsul təbəqə olmayacaqdır. Mən buna inanıram və əlimdən gələni edəcəyəm ki, biz buna tam şəkildə nail ola bilək.

2007-ci ildə daha bir mühüm hadisə baş vermişdir - sonuncu çadır şəhəriyi ləğv edilmiş və orada yaşayan soydaşlarımız normal evlərə köçürülmüşlər. Bildiyiniz kimi, 2003-cü ildə prezident seçkiləri ərəfəsində mən belə bəyanatla çıxış etmişdim ki, əgər xalq mənə inansa və məni dəstəkləsə, növbəti beş il ərzində Azərbaycanda bir dənə də çadır şəhəriyi qalmayacaqdır. Mən çox şadam ki, biz bunu beş ildə yox, dörd ildə həll etdik və indiyədək ağır çadır şəraitində yaşayan insanlar bundan sonra yaxşı evlərdə yaşayacaqlar.

Bildiyiniz kimi, biz keçən il qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial məsələlərinin həlli üçün yeni proqram qəbul etdik. Bu proqramın icrası təxminən yarım milyard dollar vəsait tələb edəcəkdir. O proqramda yeni qəsəbələrin tikintisi nəzərdə tutulur. Məcburi köçkünlərin, fin qəsəbələrində, hərbi hissələrdə, məktəblərdə ağır şəraitdə yaşayan soydaşlarımızın problemləri həll olunacaqdır. Beləliklə, biz ölkəmiz üçün bu ağır, çətin problemin aradan qaldırılmasına çalışırıq, öz soydaşlarımızı müvəqqəti olaraq normal şəraitlə təmin edirik. Əlbəttə ki, torpaqlarımız işğalçılardan azad olunandan sonra biz işğaldan azad edilmiş torpaqlarda yeni şəhərlər tikəcəyik, qəsəbələr, məktəblər tikəcəyik.

Bütövlükdə, biz sosial məsələlərə 2008-ci ildə də diqqət göstərməliyik. Həm əmək haqları, pensiyalar və ünvanlı sosial yardımların məbləğinin artırılması, həm bütün sosial infrastrukturun yeniləşməsi, təzələnməsi. Bildiyiniz kimi, həm təhsil, həm səhiyyə sahələrinə, həm də mədəniyyət sahəsinə böyük investisiyalar qoyulur. Bütün bu işləri sadalamaq üçün bu gün bizim vaxtımız yoxdur. Biz bu işlərlə gündəlik rejimdə məşğuluq. 2008-ci ilin dövlət büdcəsində məktəb tikintisinə, xəstəxanalara, mədəniyyət ocaqlarına kifayət qədər vəsait nəzərdə tutulubdur.

Bu ilin axırında 2004-cü ilin fevralında qəbul edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının müddəti başa çatır. Beş il üçün nəzərdə tutulmuş proqramın, demək olar ki, böyük əksəriyyəti artıq dörd il ərzində öz həllini tapmışdır. Nəinki həllini tapmışdır, hətta 2004-cü ildə proqramda öz əksini tapmayan məsələlər də əlavə olunubdur. Əlbəttə ki, 2004-cü ildə biz hər şeyi nəzərdə tuta bilməzdik. Proqramda əsas istiqamətlər, əsas məsələlər öz əksini tapmışdı. Ancaq işlər getdikcə, vaxt keçdikcə və iqtisadi imkanlarımız artdığı bir zamanda, əlbəttə, biz bu proqrama böyük əlavələr etdik. Beləliklə, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının uğurla başa çatması heç kimdə şübhə doğurmur.

Bir daha 2003-cü ilə qayıtmaq istəyirəm. Prezident seçkiləri ərəfəsində verdiyim bəyanatlardan biri də ondan ibarət idi ki, biz Azərbaycanda regionların inkişafına diqqət göstərməliyik. Orada ilk növbədə, iş yerləri açmalıyıq ki, işsizlik aradan qaldırılsın və insanlar yaşadıkları rayonlarda, kəndlərdə, qəsəbələrdə qalsınlar və orada gözəl infrastruktur yaradılmalıdır. Demək olar ki, beş il nəzərdə tutulmuş proqramı biz dörd il ərzində yerinə yetirmişik. Bu gün verilən son məlumata görə, Azərbaycanda son dörd il ərzində 640 min iş yeri açılmışdır ki, onlardan 460 mini daimi iş yerləridir. Təkcə 2007-ci ildə 145 min yeni iş yeri açılmışdır və onlardan 105 mini daimi iş yerləridir. Biz bu nəticələri təkcə statistik rəqəmlərdə görmürük. Bunu həyatda görürük, bölgələrin inkişafında görürük, rayonların abadlaşmasında görürük, bölgələrdə yaradılan müasir iqtisadi, sənaye, nəqliyyat, səhiyyə, təhsil infrastrukturunda görürük. Biz dörd ildə 1200 məktəb tikmişik, yüzlərlə məktəb əsaslı təmir olunub, əlavə korpuslar tikilib və çox gözəl görkəm alıbdır. Bu yaxınlarda Təhsil Nazirliyi məlumat vermişdir ki, əgər 3-4 il bundan əvvəl 1000 şagirdə bir kompyuter düşürdüsə, indi 29 şagirdə bir kompyuter düşür. Yəni kompyuterləşmə proqramını da biz uğurla icra edirik. Bu proqram 2004-cü ildə qəbul olunmuşdu və biz bunu həll etmişik. Yəni görülmən bütün bu işlər Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına yönəldilir. Biz buna nail ola bilmişik. Biz iqtisadiyyatımızı

şaxələndiririk və bunu etmək üçün, əlbəttə ki, böyük səylər qoyulmalıdır. Nəzərə almalıyıq ki, bizim əsas iqtisadi gücümüz, iqtisadiyyatın əsas mənbəyi energetikadır, neft-qaz sektorudur və o da sürətlə inkişaf edir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı bizi çox sevindirir. Qeyri-neft sektorunun inkişafı yeni iş yerlərinin yaradılması deməkdir. Bölgələrin inkişafı deməkdir və ümumiyyətlə, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı deməkdir. Beləliklə, bir daha demək istəyirəm, regionlarda gedən proseslər göstərir ki, bu günə qədər qəbul edilmiş bütün proqramlar icra edilir və əminəm ki, bu baxımdan 2008-ci il də istisna olmayacaqdır.

2007-ci ildə Azərbaycan neft-qaz sahəsində öz maraqlarını tam şəkildə qoruya bilmişdir. Bu il bölgədə yeni vəziyyət yaranmışdır. Bizim 1990-cı illərin ortalarında, ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə başladığımız Azərbaycanın neft strategiyasının nəticələrini 2007-ci ildə də əyani şəkildə gördük. 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri tam gücü ilə işləməyə başlamışdır. 2007-ci ildə Azərbaycanda 42 milyon ton neft hasil edilmişdir. 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri istismara verilmişdir. Azərbaycanın qaz hasilatı əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır və bu proses davam edir. Həm “Şahdəniz” yatağından, həm də ki, Dövlət Neft Şirkətinin köhnə yataqlarından çıxarılan qazın həcmi böyük dərəcədə artırılır, yeni bölgələrə, yeni qəsəbələrə qaz xətləri çəkilir.

Bu proses 2008-ci ildə də davam etdirilməlidir və biz, ilk növbədə, öz tələbatımızı tam şəkildə ödəməliyik. Əlbəttə ki, qaz ixrac edən ölkə kimi Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu, mövqeləri və çəkisi artır. Bütövlükdə, bu sahədə, neft-qaz sahəsində, energetika sahəsində böyük işlər görülübür. Biz bu barədə hələ danışacağıq. Sadəcə, demək istəyirəm ki, Azərbaycan üçün, bizim iqtisadiyyatımız üçün əsas olan sahədə də böyük uğurlar var. Əlbəttə ki, neft-qaz sektorunda əldə edilmiş nəticələr bütün başqa sektorlara da öz müsbət təsirini göstərir. Həm xidmət, həm sənaye sektorlarına və həm də bütün başqa sektorlara.

2007-ci ildə biz bütün başqa sahələrdə böyük işlər görmüşük. Biz nəqliyyat sektoruna böyük vəsait ayırırıq və ayıracağıq. Çəkilən yolları, körpüləri, magistral yolları, şəhər yollarını - bunların hamısını gündəlik şəraitdə görürük, buna böyük vəsait qoyulur və gələcəkdə də qoyulacaqdır.

Bir sözlə, iqtisadiyyatın əsas istiqamətlərində müsbət nəticələr var və biz bunu görürük. Əlbəttə, biz çalışmalıyıq ki, gələcək illərdə də bu yüksək dinamikanı saxlayaq, iqtisadi artım sürətinə görə dünya miqyasında lider dövlət kimi Azərbaycanın bu mövqelərini saxlayaq. Elə edək ki, Azərbaycan vətəndaşları, Azərbaycan xalqı ildən-ilə, aydan-aya daha da yaxşı yaşasın. Bunu etməyə bizim imkanlarımız var, siyasi iradə var, xalqla iqtidar arasında birlik var. Bizim bütün proqramlarımız xalq tərəfindən dəstəklənir. Əks təqdirdə, onların heç biri həyata keçirilə bilməzdi. Əgər bu dəstək olmasaydı, əgər həmrəylik olmasaydı, bizim təşəbbüslərimiz xalq tərəfindən dəstəklənməşəydi, bunların heç birini edə bilməzdik. Azərbaycanın müasir tarixi, digər ölkələrin tarixi, bizimlə eyni taleyi yaşayan ölkələrin müasir tarixi onu göstərir ki, harada iqtidar tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüslər xalq tərəfindən dəstəklənilsə, orada həm həmrəylik var, həm sabitlik, həm də inkişaf var. Harada bu yoxdursa, orada heç bir iş görülməz və ölkələr davamlı böhran şəraitində yaşayır və əlbəttə ki, bu böhran həm insanlara, həm də ölkənin imkanlarına yalnız və yalnız mənfə təsir göstərir. Azərbaycanda da biz 1990-cı illərin əvvəllərində böhranlar yaşamışdıq. Biz bunları yaxşı bilirik, xatırlayırıq və artıq o illərə dönüş yoxdur. Azərbaycanın yolu açıqdır. Biz yalnız qabağa gedəcəyik, ölkəmizi gücləndirəcəyik və Azərbaycanı güclü dövlətə çevirəcəyik.

Bir neçə söz xarici siyasət haqqında demək istəyirəm. Biz 2007-ci ildə bu sahədə də öz səylərimizi göstərmişik, Azərbaycan özünün beynəlxalq mövqelərini möhkəmləndirmişdir. Qonşu, dost ölkələrlə ikitərəfli formatda münasibətlərimiz inkişaf etmişdir. Deyə bilərəm ki, 2007-ci ildə biz daha çox müttəfiq qazandıq. Azərbaycanın beynəlxalq mövqeləri daha da möhkəmləndi. Azərbaycan həm ikitərəfli formatda, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində öz rolunu möhkəmləndirir.

Bizim ölkəmiz dünyada çox böyük şöhrətə malikdir. Mənim bütün dövlət və hökumət başçıları ilə, beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri ilə keçirdiyim görüşlərdə bu, açıq-aydın görünür. Azərbaycan, əlbəttə, öz prinsipliyyəti ilə, öz mövqeyi ilə, müstəqil siyasəti ilə və etibarlılığı ilə 2007-ci ildə böyük beynəlxalq şöhrət qazanmışdır. Bir sözlə, mən bu sahədəki vəziyyəti qənaətbəxş hesab edirəm. Bu da çox vacibdir. Həm daxili, həm də xarici siyasət bir məqsədə yönəldilibdir ki, ölkəmiz daha da güclənsin.

Bizim üçün ən ağır, ən çətin məsələ Dağlıq Qarabağ problemidir. Bunun həll olunmaması, əlbəttə, bizi çox narahat edir. Biz çalışırıq ki, məsələni sülh yolu ilə həll edək. Amma görürük ki, buna nail olmaq hələ ki, mümkün deyildir. Səbəb nədir?! Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi və dünya ictimaiyyətinin bu məsələyə biganə yanaşması. Biz hər şeyi açıq deməliyik. Bütün dünya etiraf edir, bəyan edir və bütün ikitərəfli və beynəlxalq görüşlərdə, rəsmi sənədlərdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü dəstəklənir, tanınır və müdafiə olunur. Biz hər yerdə eşidirik ki, siz haqlısınız, sizin torpağınız işğal olunubdur və ədalət sizin tərəfinizdədir. Ancaq bu, deyə bilərəm, belə şifahi, yaxud da sənədləşdirilmiş beynəlxalq dəstək real

nəticələrə çevrilmir. Real nəticə yoxdur. Biz, tutaq ki, hansısa diplomatik uğurlardan haqlı olaraq məmnun ola bilərik. Çünki hər bir beynəlxalq sənəd bizim mövqeyimizi gücləndirir və Azərbaycan üçün bütün yolları daha da açıq edir. Artıq bütün dünya etiraf edib ki, bizim torpaqlarımız işğalçı Ermənistan tərəfindən zəbt edilib, azərbaycanlılar etnik təmizləməyə məruz qalmışlar. İşğal olunmuş torpaqlarda bütün binalar dağıdılıb və Ermənistan vandalizm siyasəti aparmışdır. Bizim bütün tarixi abidələrimizi yerlə-yeksan etmişdir. Yəni bütün bu beynəlxalq etiraf həm danışıqlar prosesində, həm də danışıqlardan kənarında məsələnin həlli üçün yolların açılmasında bizə lazımdır. Ancaq yenə də deyirəm ki, hələlik biz nəticə görmürük. Deyə bilərəm ki, 2008-ci il bu baxımdan həlledici il olmalıdır. Artıq 2008-ci ildə açıq görəcəyik ki, biz haradayıq, məsələnin həlli sülh yolu ilə mümkündür, yoxsa yox. Əlbəttə ki, ondan sonra öz qərarlarımızı verəcəyik.

Danışıqlar zamanı müzakirə olunan məsələlər ictimaiyyətə artıq bəllidir. Azərbaycan ictimaiyyəti bunu bilir. Mən çox şadam ki, bizim prinsipial mövqeyimiz xalq tərəfindən dəstəklənir. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü heç vaxt müzakirə etməyib və etməyəcəkdir. Dağlıq Qarabağın müstəqilliyi, ya hansısa formada gələcək müstəqilliyi, 10 ildən, 15 ildən, 100 ildən sonra müstəqilliyi müzakirə predmeti deyil və olmayıbdir. Bəzi hallarda Ermənistan rəhbərliyi tərəfindən daxili auditoriyaya ünvanlanmış qeyri-ciddi və yalan məlumatlar verilir. Onların heç bir əsası yoxdur. Danışıqların mahiyyəti Azərbaycanın bütün işğal olunmuş torpaqlarının boşaldılmasıdır, o cümlədən Dağlıq Qarabağa Azərbaycan vətəndaşlarının qayıtmasıdır. Danışıqların mahiyyəti budur. Ağdam, Füzuli, Zəngilan, Cəbrayıl, Qubadlı, Kəlbəcər, Laçın rayonlarının boşaldılmasıdır.

Mən bunu, bütün rayonların adlarını xüsusilə sadaladım ki, sabah Ermənistanda öz siyasi məqsədləri üçün hesablanmış yanlış bəyanatlar verməsinlər. Bütün bu rayonlardan erməni işğalçı qüvvələrinin çıxarılması, o cümlədən Dağlıq Qarabağa, Şuşaya azərbaycanlı köçkünlərin qayıtması danışıqların əsas mahiyyətidir. Bu, reallıqdır. Əlbəttə, bu bizə ümidlər verir. Belə formatda danışıqların aparılması bizə ümidlər verir. Ümidlər bizə hələ ki, danışıqlara sadıq olmaq üçün bir dəstək verir. Ancaq bu ümidlər bir vaxt tükənə bilər. Əgər biz bundan sonra da görəcəyiksə ki, Ermənistan tərəfi qeyri-səmimidir, - halbuki biz bunu bu vaxta qədər də dəfələrlə görmüşük, - öz sözüne əməl etmir, əvvəlcə razılaşıdırılmış prinsiplərdən geri çəkilib, beynəlxalq vasitəçiləri aldatmaq istəyir, ictimai rəyi çaşdırmaq istəyir, danışıqlar masasında bir söz, rəsmi bəyanatlarda başqa söz deyir, onda qeyri-ciddi tərəflə danışıqların aparılmasına heç bir ehtiyac qalmır.

Biz reallığa və beynəlxalq hüquqa əsaslanmalıyıq. Beynəlxalq hüquq bizim tərəfimizdədir. Bütün dünya Dağlıq Qarabağ daxil olmaqla, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Ermənistan istisna olmaqla, bütün ölkələr, Minsk qrupunun həmsədrləri - Amerika, Fransa, Rusiya Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və Dağlıq Qarabağın Azərbaycan torpağı olduğunu qəbul edir.

İqtisadi üstünlük bizim tərəfimizdədir. Bunu heç şərhləməyə də dəyməz. Sadəcə olaraq, biz gərək Azərbaycan və Ermənistan iqtisadiyyatının həcminə baxaq və müqayisə edək. Bizim iqtisadiyyatımız 2007-ci ilin nəticələrinə görə, təxminən 30 milyard dollardır. Ermənistanın iqtisadiyyatı, - mən dəqiq bilmirəm, - haradasa 6-7 milyarddır. Gələcəkdə bu böyük uçurum daha da genişlənəcəkdir.

İndi biz bilirik ki, gələn il neftin satışından, təbii qazın satışından, iqtisadi inkişafdan, sənayenin inkişafından hansı maliyyə resurslarını alacağıq. Biz bütün yolları açıq, tranzit ölkəyə çevrilirik. Biz enerji baxımından dünya üçün, Avropa üçün əvəzolunmaz ölkəyə çevrilirik. Ermənistan dünya birliyinə nə töhfə verə bilər? Heç nə! Nə siyasi baxımdan, nə iqtisadi baxımdan, nə nəqliyyat baxımından. Bütün başqa millətləri oradan qovub qapalı bir hərbişərtlənmiş rejim, antidemokratik rejim şəraitində yaşayan monodövlətdir. Dağlıq Qarabağda kriminal quldur dəstəsi bölgəni zəbt edib və orada hərbi kriminal rejim, qeyri-qanuni rejim hökm sürür. Ora heç bir beynəlxalq monitorinqə məruz qalmayan bölgədir və heç kim bilmir ki, orada nə baş verir, hansı silahlar saxlanılır, hansı terrorist qüvvələr saxlanılır, narkotiklər necə yetişdirilir. Heç kim bilmir. Bu, Avropanın içində bir qara ləkədir.

İqtisadi-siyasi baxımdan bizim üstünlüyümüz göz qabağındadır. Biz bu üstünlükdən istifadə edirik və bundan sonra da edəcəyik. Ermənistanı bütün regional layihələrdən təcrid etmişik. Biz bunu etmişik. Baxmayaraq ki, kimsə bizi tənqid edir, kimsə tənqid etmir. Mən buna əhəmiyyət verməmişəm.

Açıq deyirəm, biz onları bütün layihələrdən – enerji, nəqliyyat layihələrindən, bütün başqa layihələrdən bundan sonra da təcrid edəcəyik. O vaxt ki, onlar bizim torpağımızdan könüllü şəkildə çıxacaqlar, ondan sonra vəziyyət dəyişə bilər. Gələcəkdə yollar da açıla bilər və Ermənistan Azərbaycanın imkanlarından nə vaxtsa faydalana bilər. O vaxt ki, bizim torpaqlarımız işğalçılardan azad olunacaq, Azərbaycan qaçqınları, köçkünləri öz torpaqlarına qayıdacaqlar.

Mən bu məsələyə xüsusi toxundum. Çünki bu, bizim üçün ən başlıca vəzifədir. Azərbaycanın qarşısında bütün yollar, bütün imkanlar açıqdır. Biz bilirik haraya gedirik. Biz uğurla inkişaf edirik. Ölkəmiz həm siyasi, həm iqtisadi, həm də bütün başqa sahələrdə inkişaf edir. Bu məsələ bir nömrəli məsələdir. Bizim bütün söylərimiz bu məsələyə yönəldilməlidir. Bütün qurumların - dövlət, hökumət qurumlarının, ictimai, özəl qurumların, bütün Azərbaycan vətəndaşlarının söyləri birləşməlidir, bütün dünya azərbaycanlılarının söyləri birləşməlidir və biz işğalçı dövlətə qarşı bundan sonra da mübarizəni aparacağıq.

Bir sözlə, mən bir daha demək istəyirəm ki, 2007-ci il Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı üçün uğurlu il olubdur. Mən ümid edirəm və şübhə etmirəm ki, 2008-ci il də bizim üçün uğurlu olacaqdır.

İndi isə keçək müzakirələrə. Söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

MALİYYƏ NAZİRİ SAMİR ŞƏRİFOVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Yola saldıığımız 2007-ci il dövlətimizin siyasi və iqtisadi qüdrətinin artması, milli maraqlarımızın beynəlxalq miqyasda təmin edilməsi, xalqın rifah halının yaxşılaşdırılması, qarşıya qoyulan vəzifələrin yerinə yetirilməsi, həyata keçirilmiş işlərin, əldə edilmiş nailiyyətlərin həcmi baxımından ölkəmizin müasir tarixinə olduqca uğurlu və zəngin bir il kimi daxil olacaqdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyev tərəfindən 2003-cü ildə irəli sürülmüş iqtisadiyyatın inkişaf templərinin sürətləndirilməsi strategiyasının son 4 il ərzində ardıcıl surətdə həyata keçirilməsi əvvəlki illərdə olduğu kimi, 2007-ci ildə də ölkəmizin davamlı dinamik inkişafını şərtləndirmişdir.

İlkin məlumatlara əsasən 2007-ci ildə də ümumi daxili məhsulun istehsalı yüksək olmuş və 24,6 milyard manata çatmışdır. Bu isə 2006-cı illə müqayisədə 24,7 faiz səviyyəsində real artım deməkdir. Qeyri-neft sektoru üzrə artım 11 faiz təşkil etmişdir. Təhlil göstərir ki, ötən il də daxil olmaqla son 4 ildə ölkə iqtisadiyyatı təxminən 2 dəfə, onun qeyri-neft sektoru 1,8 dəfə artmışdır.

Ölkəmizin maliyyə mövqeyi də xeyli möhkəmlənmişdir. 2007-ci ildə 2003-cü illə müqayisədə icmal və dövlət büdcələri xərclərinin dəfələrlə, dövlət investisiya qoyuluşunun həcmi isə 20 dəfədən çox artmasına baxmayaraq, dövlətin məcmu valyuta ehtiyatlarının davamlı artımı təmin edilmiş – onların məbləği 4,5 dəfə artaraq 7,2 milyard ABŞ dollarını üstələmişdir. Təkcə Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin məbləği ötən il ərzində 1 milyard ABŞ dolları həcmində artmışdır. Bununla da ulu öndər Heydər Əliyevin Dövlət Neft Fondunu yaradarkən müəyyən etdiyi strateji vəzifənin – neft gəlirlərinin nəsillərarası ədalətli bölgüsü, Azərbaycanın bugünkü və gələcək nəsillərinə xidmət etməsi vəzifəsinin əməli icrası təmin olunur.

Ölkənin artan gəlirlərinin hər bir Azərbaycan vətəndaşı tərəfindən gündəlik həyatında hiss etməsi amalı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin bəyan etdiyi və həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi kursun əsas qayəsini təşkil edir. 2007-ci il də daxil olmaqla son 4 il ərzində ölkə əhalisinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, onların rifahının yüksəldilməsi istiqamətində olduqca böyük işlər görülmüş, əhəmiyyətli irəliləyişə nail olunmuşdur.

Əhalinin sayının 4,5 faiz artması şəraitində 2007-ci ilin sonuna yoxsulluğun səviyyəsi 2003-cü ilə nisbətən 2,5 dəfə azalmışdır. 2003-cü ildə ölkə əhalisinin təxminən 45 faizi yoxsulluq şəraitində yaşayırdısa, hazırda bu kateqoriyaya əhalinin yalnız 16 faizi aid olunur. Sözsüz ki, yoxsulluğun kəskin azaldılmasında Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanda yeni iş yerlərinin yaradılması, regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramlarının uğurla həyata keçirilməsi müstəsna rol oynamışdır. 2007-ci ildə ölkəmizdə 145 min yeni, o cümlədən 105 min daimi iş yeri açılmışdır. Bütövlükdə isə 2003-cü ilin oktyabrından 2007-ci ilin sonunadək olan dövr ərzində 642 min yeni iş yeri yaradılmışdır.

2007-ci ildə əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan işçilərin əmək haqlarının artırılması üçün ölkəmizin Prezidenti tərəfindən bir sıra sərəncamlar imzalanmışdır. İmzalanmış sərəncamlarla minimum aylıq əmək haqqının, əmək pensiyalarının baza hissəsinin məbləğləri 50 manata çatdırılmış, büdcə təşkilatlarında çalışanların və dövlət qulluqçularının aylıq əmək haqları orta hesabla 25 faiz, Milli Elmlər Akademiyasının tabeliyində olan elmi tədqiqat müəssisələrində çalışanların əmək haqqı 50 faiz, aspirantlara, ali, orta ixtisas, peşə məktəbləri və peşə liseylərinin tələbələrinə və şagirdlərinə verilən təqaüdlərin aylıq məbləği orta hesabla 50 faiz, məcburi köçkünlərə verilən aylıq müavinətin məbləği 50 faiz artırılmışdır.

Əhalinin rifahını səciyyələndirən göstəricilərdə də müsbət artım dinamikası müşahidə edilir. Belə ki, adambaşına düşən pul gəlirləri 2007-ci ilin sonuna əvvəlki illə müqayisədə 38,0 faiz artaraq 1670 manata, orta aylıq əmək haqqı 42,0 faiz artaraq 214 manata, təyin olunmuş aylıq pensiyanın orta məbləği 44,0 faiz artaraq 59 manata çatmışdır.

Dövlət başçısının 2007-ci ilin sonunda imzaladığı sərəncamlarla 2008-ci il üçün minimum əmək haqqının və pensiyanın minimum məbləğinin həddi 60 manata çatdırılmışdır.

2007-ci il məcburi köçkünlərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində də vacib mərhələ olmuşdur. İl ərzində məcburi köçkünlərin yeni, hər cür sosial infrastruktura malik qəsəbələrə köçürülməsi məqsədlərinə 154 milyon manat vəsait sərf olunmuş, son çadır düşərgəsi ləğv edilməklə Azərbaycanda bir dənə də olsun çadır düşərgəsi qalmamasına dair ölkəmizin Prezidentinin tapşırığı tam icra edilmişdir.

2007-ci ilin iqtisadi və geosiyasi nöqteyi-nəzərindən önəmli hadisələri sırasına Azərbaycanın enerji təminatının tam həcmdə öz daxili imkanları hesabına ödənilməsi barədə Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul olunmuş qərar da daxil olunmalıdır.

Bəzi xarici maraq dairələrinin ədalətdən uzaq mövqelərinə baxmayaraq, 2007-ci ilin ilk günlərindən Azərbaycana Rusiyadan qaz idxalı nəinki dayandırılmış, eyni zamanda ölkəmizdən qonşu Gürcüstana və Türkiyəyə qaz ixracına başlanılmışdır.

Ötən ilin digər vacib hadisəsi kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyinin yeni mexanizminin tətbiq olunmasıdır.

Ölkəmizin Prezidentinin Sərəncamına əsasən 2007-ci ilin dövlət büdcəsindən 80,0 milyon manat vəsaitin ayrılması hesabına ötən il 598 min 806 nəfər fiziki və 12 hüquqi şəxsə əkin sahəsinin becərilməsində istifadə edilmiş yanacaq və motor yağlarına, mineral gübrələrin güzəştə satılmasına, buğda istehsalçılarında səpilən hər hektar sahəyə görə yardımın (40 manat) verilməsi təmin edilmiş, bu məqsədə 68,9 milyon manat vəsait sərf olunmuşdur. İlk məlumatlara əsasən kənd əməkçilərinə edilmiş bu yardımların təzahürü olaraq əvvəlki ilə nisbətən kənd təsərrüfatı məhsulları üzrə bütövlükdə əkilən sahə (əkin dövrüyyəsi) 2,0 min hektar, payızlıq taxıl və buğda sahələri isə 261 min hektar artmışdır.

Sahibkarlığın, o cümlədən aqrar sektorda sahibkarlığın inkişafına dövlət qayğısı daha da artırılmış, fermer təsərrüfatlarına mikrokreditlərin verilməsi, lizinq xidmətinin göstərilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmış, 2007-ci il icmal büdcəsində Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna nəzərdə tutulmuş 80,0 milyon manat, «Aqrolizinq» Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə nəzərdə tutulmuş 40,0 milyon manat, Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə nəzərdə tutulmuş 5,0 milyon manat vəsaitlərin təyinatı üzrə istifadəsi təmin edilmişdir.

Dövlətimizin başçısının ölkə əhalisinin sağlamlığının qorunması, tibb xidmətlərinin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, səhiyyənin maliyyələşdirilməsinin yeni iqtisadi əsaslar üzərində qurulması, Azərbaycanda müasir beynəlxalq təcrübəyə uyğun icbari tibbi sığorta sisteminin və onu idarə edən mexanizmin yaradılmasını əhatə edən, səhiyyə sahəsində köklü islahatların həyata keçirilməsinin əsas istiqamətlərini müəyyən edən sərəncamları yola saldıığımız ilin mühüm nəticələrindən biridir.

İqtisadiyyatda müşahidə olunan sıçrayışlı artım 2007-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin göstəricilərində də özünü aydın şəkildə büruzə vermişdir.

2003-cü illə müqayisədə 2007-ci ildə dövlət büdcəsinin cari xərcləri üzrə müdafiə xərcləri 6 dəfə, səhiyyə xərcləri 4,7 dəfə, kənd təsərrüfatı xərcləri 4,6 dəfə, mədəniyyət, incəsənət, bədən tərbiyyəsi və idman xərcləri 3,1 dəfə, təhsil xərcləri 3,1 dəfə, sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 2,8 dəfə, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərcləri 3,1 dəfə artmışdır.

2007-ci ildə dövlət büdcəsinin mədəxil proqnozu 5 milyard 771 milyon manata qarşı 6 milyard 7 milyon manat və ya 104,1 faiz icra olunmuşdur. Bu da 2006-cı ilə nisbətən 2,2 milyard manat və ya 55,3 faiz çoxdur.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən 4 milyard 240 milyon manat proqnoza qarşı icra 4 milyard 511 milyon manat və ya 106,4 faiz olmuşdur ki, bu da proqnoza nisbətən 271 milyon manat, 2006-cı illə müqayisədə isə 1,8 milyard manat və ya 69,3 faiz çoxdur.

Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən proqnoza 100,3 faiz əməl edilməklə dövlət büdcəsinə 772,0 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da 2006-cı illə müqayisədə 256,0 milyon manat və ya 49,6 faiz çox deməkdir.

Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə nəzərdə tutulmuş məbləğdə, yəni 585,0 milyon manat vəsait daxil olmuşdur.

2007-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri 6 milyard 59 milyon manat və ya 95,9 faiz icra edilsə də, 2006-cı illə müqayisədə 2,3 milyard manat və ya 59,9 faiz çox olmuşdur. İl ərzində dövlət büdcəsinin artımının məbləği isə 2003-cü ilin dövlət büdcəsinə 2 dəfəyədək üstələmişdir.

2006-cı ilə nisbətən 2007-ci ildə dövlət büdcəsi gəlirlərinin ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi 3,0 faiz artaraq 24,1 faiz, xərcləri isə 3,6 faiz artaraq 24,6 faiz təşkil etmişdir.

2007-ci ildə də sosialyönümlü tədbirlər üzrə xərclərin maliyyələşdirilməsi diqqətdə olmuş, bu məqsəd üçün 1 milyard 669 milyon manat vəsait sərf edilmişdir ki, bu da 2006-cı illə müqayisədə 620,0 milyon manat və ya 59,0 faiz çoxdur.

Bu qəbildən olan dövlət investisiya qoyuluşu xərcləri isə 382,0 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da 2006-cı illə müqayisədə 286,0 milyon manat və ya 4,0 dəfə çoxdur.

2007-ci ildə 2006-cı illə müqayisədə dövlət büdcəsinin cari xərclərində sosialyönlü tədbirlər üzrə xərclərin tərkib hissəsi olan sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 1,7 dəfə, səhiyyə xərcləri 1,6 dəfə, təhsil xərcləri 1,5 dəfə, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi xərcləri 1,4 dəfə artmışdır.

Dövlət büdcəsi xərclərinin strukturu üzrə 2007-ci ildə 2006-cı ilə nisbətən sənaye və tikinti xərcləri 2,2 dəfə, aqrar və ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri 1,9 dəfə, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri 1,5 dəfə, mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri 1,5 dəfə, müdafiə xərcləri 1,3 dəfə, ümumi dövlət xidməti xərcləri 1,2 dəfə çox olmuşdur.

Ölkəmizin beynəlxalq münasibətlərdə mövqelərinin möhkəmlənməsi, Prezident İlham Əliyevin beynəlxalq aləmdə sürətlə artan nüfuzunun məntiqi nəticəsi kimi respublikamızda bir sıra mötəbər beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi, İsveç və Niderland krallıqlarında, Çex və Litva respublikalarında, Qətər Dövlətində, Qırğızıstanda və Tacikistanda yeni səfirliklərimizin təsis edilməsi xərcləri, bir sıra dövlətlərdə baş vermiş təbii və humanitar fəlakətlərin aradan qaldırılması ilə bağlı dövlət büdcəsindən maliyyə yardımları ayrılmışdır.

2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan həlli vacib hesab olunan tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 96,7 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Bu mənbədən Bakı Şəhər Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Xidməti üçün yeni təcili yardım avtomaşınlarının alınmasına (12,0 milyon manat), Böyük Vətən müharibəsi iştirakçılarına, həlak olmuş və ya sonradan vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadlarına, arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslərə birdəfəlik müavinətin ödənilməsinə (3,5 milyon manat), Bakı şəhər Bilgəh-Şüvəlan zonası və Pirallahı adasının sahilboyu zolağında, Kür və Araz çaylarının sularından istifadə edən 100 yaşayış məntəqəsində modul tipli sutəmizləyici qurğuların quraşdırılmasına (6,5 milyon manat), qəza vəziyyətində olan bir sıra ümumtəhsil məktəblərinin yeni binalarının tikilməsinə, mövcud binalarda bərpa və əsaslı təmir işlərinin aparılmasına (14,0 milyon manat), Neftçala, Hacıqabul, Yevlax və Qobustan rayon və şəhərlərinin sosial-iqtisadi inkişafı istiqamətində görülən tədbirlərin həyata keçirilməsinə (5,0 milyon manat), mərkəzləşdirilmiş qaydada xüsusi təyinatlı kommunal texnikasının alınmasına (25,0 milyon manat) və digər tədbirlərə vəsait ayrılmışdır.

2007-ci ildə dövlət büdcəsinin ehtiyat fondundan dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmayan bir sıra tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 42,6 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Son illər dövlət büdcə xərclərinin bir neçə dəfə artması hesabına iqtisadiyyata sərmayələrin qoyulmasına üstünlük verilməsi ilə səciyyələnmişdir.

Belə ki, 2003-cü ilə nisbətən 2007-ci ildə dövlət büdcəsindən dövlət əsaslı vəsait qoyuluşuna 22 dəfə çox və ya 1 milyard 904 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Bu artım hesabına ölkəmizin prioritet sosial yönlü infrastrukturunun yaradılması və yenidən qurulması ilə bərabər, fiziki infrastruktur, mədəniyyət, idman təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsi mümkün olmuşdur.

Ötən il investisiya xərclərindən sosial təyinatlı layihələrə 382,0 milyon manat, o cümlədən təhsil obyektlərinin tikintisinə və təmirinə 93,0 milyon manat, səhiyyə obyektlərinin tikintisi və yenidən qurulmasına 59,4 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Mədəniyyət obyektlərinin tikintisi və əsaslı təmirinə 67,5 milyon manat, gənclər və idman obyektlərinin tikintisinə 57,3 milyon manat vəsait xərclənmişdir.

2006-cı ildə infrastruktur təyinatlı layihələrə 863,4 milyon manat, o cümlədən ölkədə yol-nəqliyyat infrastrukturunun yenidən qurulmasına 328,1 milyon manat, Bakı şəhərində nəqliyyat problemlərinin həlli istiqamətində görülən tədbirlərin davamı kimi yol ötürücülərinin və yeraltı keçidlərin tikintisinə 162,8 milyon manat, metronun «Şimal» hissəsinin tikintisinə və buraxılış kompleksinin istifadəyə verilməsinə 42,5 milyon manat, Bakı Metropoliteni üçün vaqonların alınmasına 14,2 milyon manat, metronun «28 May» və «Bakı Soveti» stansiyalarının əsaslı təmirinə və yenidən qurulmasına 9,9 milyon manat sərf olunmuşdur.

Ölkəmizin enerji təhlükəsizliyini və ölkə regionlarının elektrik enerjisinə və qaza olan tələbatını təmin etmək məqsədi ilə modul tipli 2 elektrik stansiyasının tikintisinə 79,8 milyon manat, paylayıcı elektrik şəbəkəsinin yenidən qurulmasına 10,0 milyon manat, Lerik, Yardımlı və Ağcabədi rayonlarının qazlaşdırılmasına 21,0 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

2007-ci ildə meliorativ işlərin yerinə yetirilməsinə, meliorasiya və su təsərrüfatı obyektlərinin, içməli su təminatı və kanalizasiya sistemlərinin tikintisi və təmirinə 134,6 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

2007-ci ilin sonuna xarici valyutada ifadə edilmiş dövlət borcumuz ümumi daxili məhsulun 8,3 faizinə bərabər olmuş, adambaşına xarici dövlət borcumuz isə 262,0 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Dövlət zəmanəti ilə alınmış xarici kreditlərin istifadə istiqamətləri üzrə bölgüsündə iqtisadi islahatlar üçün cəlb edilən kreditlər 11,7 faiz, layihə kreditləri 88,3 faiz, o cümlədən elektrik enerjisi sektoru üzrə 30,7 faiz, yol tikintisi və nəqliyyat sektoru üzrə 26,6 faiz, kənd təsərrüfatı və meliorasiya üzrə 6,4 faiz, sosial sahələr üzrə 13,1 faiz, neft və qaz sektorları, kimya sənayesi üzrə 4,6 faiz, digər sahələr üzrə 6,8 faiz təşkil etmişdir.

2007-ci ildə qəbul edilmiş 2008-ci il və sonrakı üç il üçün dövlət və icmal büdcələri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son dörd il ərzində ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafında əldə edilən nailiyyətlərin davam etdirilməsini nəzərdə tutan, dövlət büdcəsinin müəyyən etdiyi əsas prioritetləri və hədəfləri özündə əks etdirən sosial-iqtisadi kursun həyata keçirilməsi üçün müvafiq kəmiyyət və keyfiyyət təminatını yaradır.

Son dörd ildə görülən işlər, əldə edilən nailiyyətlər bu sosial-iqtisadi kursa alternativin olmaması, onun Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 2008-ci ildə və sonrakı dövrdə də davam etdirilməsinin, Azərbaycan xalqının maraqlarına tam cavab verməsinin zəruriliyini şərtləndirmişdir.

Cənab Prezident!

Çıxışımın sonunda icazə verin, Sizi əmin edirəm ki, bugünkü müşavirədə verəcəyiniz tapşırıqlar da nəzərə alınmaqla ölkə iqtisadiyyatı üçün müəyyən etdiyiniz strateji inkişaf xətti, sosial-iqtisadi kursunuzu Maliyyə Nazirliyinin kollektivi 2008-ci büdcə ilində xüsusi əzm və peşəkarlıqla həyata keçirəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

VERGİLƏR NAZİRİ FAZİL MƏMMƏDOVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulan iqtisadi islahatların Sizin rəhbərliyinizlə müasir dövrün reallıqlarına uyğun, qətiyyətlə davam etdirilməsi nəticəsində ölkəmiz iqtisadi artım tempinə görə son üç ildə olduğu kimi, 2007-ci ildə də lider mövqeyini saxlamışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

İcazənizlə, 2007-ci il ərzində vergi daxilolmalarının təmin edilməsi, vergi nəzarətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində görülmüş işlər və 2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələr barəsində Sizə məruzə edərdim.

Ötən ilin dövlət büdcəsi təsdiq edilərkən ölkənin sürətli iqtisadi inkişafı nəzərə alınaraq, vergilər üzrə daxilolmalar 61,7 faiz artımla proqnozlaşdırılmış, iqtisadiyyatın bütün sahələrində inkişaf tempinin və sahibkarlığa dövlət qayğısının nəticəsi olaraq büdcəyə 4 milyard 548 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da 2006-cı illə müqayisədə 1 milyard 834,1 milyon manat və ya 67,6 faiz çoxdur. Qeyd olunan dövrdə Vergilər Nazirliyinin xətti ilə toplanan vəsait ümumi daxili məhsulun 18,5 faizini, ümumi büdcə gəlirlərinin 75,2 faizini təşkil etmişdir.

Büdcəyə dövlət sektoru üzrə 1 milyard 290 milyon manat, qeyri-dövlət sektoru üzrə 3 milyard 258,7 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da 2006-cı ilin göstəricisindən müvafiq olaraq 450,4 milyon manat (53,6 faiz) və 1 milyard 383,7 milyon manat (73,8 faiz) çox olmuşdur.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müəllifi olduğu yeni neft strategiyasının reallaşması nəticəsində ötən il də uğurlu nəticələr əldə edilmiş, həm xarici neft şirkətləri, həm də Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən hesablanmış vergilərin vaxtında və tam şəkildə büdcəyə ödənilməsi təmin edilmişdir. Belə ki, neft sektoru üzrə 2 milyard 650 milyon manat proqnoza 109,9 faiz əməl edilmişdir ki, bu da 2006-cı illə müqayisədə 1 milyard 239,4 milyon manat və ya 74,1 faiz çoxdur.

Ölkə iqtisadiyyatında neft sektorunun aparıcı rolunun azaldılması və neft gəlirlərinin qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilməsi istiqamətində qəbul etdiyiniz qərarlar və verdiyiniz tapşırıqlar bu sahədə iqtisadi fəallığı daha da sürətləndirmiş, təkcə əlavə dəyər vergisi ödəyicilərinin dövrüyyələri 2006-cı ildəki 16 milyard manatdan 2007-ci ildə 25 milyard manata çatmışdır. Qeyri-neft sektorunun ümumi inkişafı bu sahədən vergi daxilolmalarını da əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır.

Belə ki, 2007-ci il ərzində qeyri-neft sektoru üzrə büdcəyə 1 milyard 603,4 milyon manat proqnoza qarşı, 1 milyard 635,9 milyon manat vəsait daxil olmaqla, proqnoza 102 faiz əməl edilmişdir. Qeyd etmək istərdim ki, qeyri-neft sektoru üzrə vergi daxilolmaları 2006-cı illə müqayisədə 594,7 milyon manat və ya 57,1 faiz, qeyri-neft sektorunda neft konsorsiumları ilə işləyən şirkətlərin daxilolmaları nəzərə alınmasa, bu sektordan daxilolmalar 75,9 faiz artmışdır.

İqtisadiyyatın qeyd olunan uğurlu nəticələrinin və əhalinin artmaqda olan pul gəlirlərinin inflyasiya təsirinə məruz qalmaması üçün qeyri-neft sektoruna, xüsusilə də mənzil tikintisi sahəsinə vergi nəzarətinin artırılması barədə verdiyiniz tapşırıqların icrası olaraq, müvafiq tədbirlər görülmüş və mənzil tikintisi sahəsində vergi daxilolmalarının 2006-cı illə müqayisədə artımı 100 faiz təşkil etmişdir. Eyni zamanda, bütün sahələr üzrə aparılmış yoxlamalarla 789,1 milyon manat əlavə vergi hesablanmışdır ki, bu da büdcə daxilolmalarının 17,3 faizini təşkil edir.

Əsas istehlak vergiləri olan əlavə dəyər vergisinin və aksiz vergisinin inzibatçılığı antiinflyasiya tədbirləri çərçivəsində sərtləşdirilmiş və bu sahədən vergi daxilolmaları ötən illə müqayisədə müvafiq olaraq 67,7 faiz və 101,1 faiz artmışdır.

2007-ci ildə vergi orqanları tərəfindən bilərəkdən, qəsdən vergidən yayınma, qanunsuz sahibkarlıq və digər qanunazidd hərəkətlərə qarşı ciddi mübarizə aparılmış, bu xüsusatdan olan materiallar üzrə 185 cinayət işi qaldırılmış, istintaqı başa çatdırılmış cinayət işlərindən 117 şəxs barəsində 96 cinayət işi baxılması üçün məhkəməyə göndərilmiş, dövlətə dəyən ziyandan 7,7 milyon manat ödənilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

2007-ci il ərzində vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində də müvafiq işlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, ilin sonunda Vergi Məcəlləsinə edilmiş əlavə və dəyişikliklərə əsasən, 14 faiz dərəcəsi ilə gəlir vergisinə cəlb edilən əmək haqqının məbləği 2 min manatadək artırılmış, mənzil tikintisi üzrə satış dövrüyyəsinin minimum həddi müəyyən edilmiş, nəzarət-kassa aparatlarının tətbiqi sferasında qanunvericilikdə olan çatışmazlıqlar aradan qaldırılmış və 2008-ci il yanvarın 1-dən bütün ticarət obyektlərində POS-terminalların mütləq qaydada quraşdırılması işlərinə başlanılmışdır.

2007-ci ilin ən uğurlu hadisələrindən biri də biznes mühitində bəzi mövcud problemlərin aradan qaldırılması məqsədilə sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin 2008-ci il yanvarın 1-dən “bir pəncərə” prinsipi üzrə qeydiyyatının həyata keçirilməsi barədə Sizin müvafiq Fərmanınız olmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin nəzarətiniz və bilavasitə iştirakınızla fəaliyyətə başlamış yeni qeydiyyat sisteminə görə sahibkarlıq subyektləri müvafiq sənədləri təqdim etməklə, 3 gün ərzində dövlət qeydiyyatına alınır ki, bu da müddətin 20 dəfə, prosedur qaydalarının 3-5 dəfə, təqdim edilən kağız formatlı sənədlərin isə dəfələrlə azalması deməkdir. Qeyd etmək istərdim ki, bu prinsipin tətbiq edilməsindən ötən 4 gün ərzində artıq 250-dən çox sahibkar qeydiyyata alınmışdır.

Sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyat prosedurlarının sadələşdirilməsi onların vergi bəyannamələrinin təqdim edilməsi prosesinin də sadələşdirilməsi ilə müşayiət olunmaqdadır. Belə ki, 2007-ci ilin avqust ayından etibarən Vergilər Nazirliyində “elektron-bəyannamə” sisteminin tətbiqinə başlanılmışdır ki, bu da vergi ödəyicisinə bəyannaməni internet vasitəsilə təqdim etmək, tərtibini və düzgünlüyünü proqram təminatı vasitəsilə yoxlamaq, öz şəxsi hesab vərəqəsinə “real vaxt” rejimində baxa bilmək imkanı verir.

Məlumat üçün qeyd etmək istərdim ki, “elektron-bəyannamə” sisteminin tətbiq edildiyi qısa müddət ərzində 25 mindən çox vergi ödəyicisi tərəfindən 37 mindən çox “elektron bəyannamə” təqdim edilmişdir. Hazırda əlavə dəyər vergisi qeydiyyatında olan vergi ödəyicilərinin 95 faizindən çoxu öz vergi bəyannamələrini internet vasitəsilə təqdim edir.

Möhtərəm cənab Prezident!

2008-ci ilin dövlət büdcəsinin mədaxil proqnozunun 5 milyard 19 milyon manatının və ya 67,7 faizinin Vergilər Nazirliyi tərəfindən icrası nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, 2008-ci il üçün nəzərdə tutulmuş proqnoz 2007-ci ilin proqnoz məbləğindən 765,6 milyon manat və ya 18 faiz çoxdur. Bu artımın 80 milyon manatı neft sektorunun, 685,6 milyon manatı qeyri-neft sektorunun payına düşür ki, bu da 2007-ci ilin proqnoz göstəricisindən 42,8 faiz çoxdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Fəaliyyətimizdə olan nöqsan və çatışmayan cəhətləri, 2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələrimizi aydın dərk edir və Sizi əmin etmək istəyirəm ki, vergi orqanları üzərlərinə düşən vəzifələrin yerinə yetirilməsi sahəsində Sizin ali tapşırıqlarınızın icrası üçün bütün imkanlarını səfərbər edəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

ƏMƏK VƏ ƏHALİNİN SOSIAL MÜDAFİƏSİ NAZİRİ FÜZULİ ƏLƏKBƏROVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hesabat dövründə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Sizin siyasi kursunuza uyğun olaraq qarşımıza qoyduğunuz vəzifələrin icrası üzrə müvafiq tədbirlər həyata keçirmişdir. MDB-də ilk dəfə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş məşğulluq strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə Dövlət proqramı fəal ünvanlı məşğulluq tədbirlərinin yerinə yetirilməsində, işsizliyin və nəticə etibarilə yoxsulluğun səviyyəsinin aşağı salınması üçün yeni imkanlar yaratmışdır.

Həyata keçirdiyiniz uğurlu siyasət nəticəsində ölkəmizdə işsizlik səviyyəsi 2003-cü ilə nisbətən 4,1 faiz azalaraq, 2007-ci ilin noyabr ayına 6,6 faiz təşkil etmişdir. Məlumat üçün bildirim ki, Avropa İttifaqı ölkələrində bu göstərici 8,1 faizdir. 2007-ci ildə məşğulluq xidməti orqanları tərəfindən 30 min 700 nəfər münasib işlə təmin olunmuşdur ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8,5 faiz çoxdur. Bununla belə, yeni iş yerlərinin yaradılmasının sürətli artımı fonunda ixtisaslı işçi qüvvəsinə tələbat çoxalmış, məşğulluq xidmətinə fəhlə peşələri üzrə təqdim olunan vakansiyalar son dörd ildə dəfələrlə artmışdır.

İş axtaran və işsiz vətəndaşların peşə hazırlığı işini əmək bazarının real tələblərinə uyğun təşkil etmək məqsədi ilə ilk dəfə keçən il Bakı şəhərində regional tədris mərkəzi yaradılmışdır. Qısa müddət ərzində 650 vətəndaş burada əmək bazarının tələblərinə uyğun peşələrə yiyələnmiş və onların 95 faizi işlə təmin edilmişdir. Tezliklə bu tipli tədris mərkəzləri Naxçıvanda və Göyçayda fəaliyyətə başlayacaqdır. Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, burada təhsilin model sisteminin tətbiqi nəticəsində təlim müddəti 2, təlim xərcləri isə 2,5 dəfə azdır. Məşğulluq problemlərinin həllində başlıca istiqamətlərdən biri də vakant iş yerlərinə Azərbaycan vətəndaşlarının üstün hüququnun təmin olunması və bu məqsədlə daxili əmək bazarının qeyri-leqal əməkçi miqrantlardan səmərəli qorunmasından ibarətdir.

Nazirlər Kabinetinin 2007-ci il yanvar ayının 22-də keçirilən geniş iclasındakı nitqinizdən irəli gələn vəzifələrin icrası olaraq ölkəmiz əcnəbilər üçün cəlbədicə ölkəyə çevrildiyindən gözlənilən əməkçi miqrant axınının tənzimlənməsinə nail olmaq məqsədi ilə nazirlik tərəfindən bir sıra müvafiq işlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, əmək miqrasiyası proseslərinin tənzimlənməsi işinin respublikamızın qoşulduğu beynəlxalq konvensiyalara və inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsinə əsaslanaraq bu sahədəki milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üzrə zəruri təkliflər hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir.

Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, əcnəbilərə fərdi icazənin alınmasına görə işəgötürənlər tərəfindən ödənilən dövlət rüsumunun məbləği cəmi 44 manat təşkil edir. Bu isə sahibkarları milli əmək bazarına keyfiyyətsiz və ucuz əcnəbi işçi qüvvəsini cəlb etməyə stimullaşdırır. Problemin aradan qaldırılması məqsədi ilə yeni müvafiq təkliflər hazırlanır. Əmək qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətin gücləndirilməsi ilə bağlı ötən ilin sonunda qəbul edilmiş qanun əcnəbilərin işə qəbulu sahəsində də işəgötürənlərin məsuliyyətini artırmışdır.

2007-ci ilin sonunda müvafiq fərdi icazə əsasında respublikamızda işləyən əcnəbilərin sayı 1783 nəfər olmuşdur ki, bu da ötən ildəkindən 35 faiz çoxdur. Bununla belə, bu rəqəm daxili əmək bazarında iştirak edən əcnəbilərin real sayından dəfələrlə azdır. Sizi əmin edirəm ki, bu sahədə görülən tədbirlər öz müsbət nəticələrini verəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

“Azərbaycan Respublikasında tikinti sahəsində dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi haqqında” Sizin Fərmanınızdan irəli gələn vəzifələr uğurla yerinə yetirilir, əmək qanunvericiliyinin tələblərinin pozulması ilə bağlı aşkar edilmiş nöqsanların aradan qaldırılması üçün müəssisə rəhbərlərinə icrası məcburi olan 159 göstəriş verilmiş, 10 min 917 nəfərlə əmək müqaviləsi bağlanması təmin edilmiş, əmək haqqı səviyyəsi reallığa uyğun olmayan 5 min 754 nəfər işçinin əmək müqavilələrində müvafiq qaydada dəyişikliklər edilərək əmək haqları artırılmışdır. Bununla yanaşı, aparılan maarifləndirmə işləri nəticəsində bir çox işəgötürənlər öz təşəbbüsləri ilə işçilərlə əmək münasibətlərini qanunvericiliyin tələblərinə uyğunlaşdırmışlar. Bu isə özəl sektorda sosial məsuliyyətin artmasına təkan vermişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hazırda 78 min 92 ailəyə və ya 364 min 59 nəfərə ünvanlı dövlət sosial yardımı verilir. Bütövlükdə ölkəmizi əhatə edən korporativ kompyuter şəbəkəsində müraciət edən ailələr haqqında geniş məlumat bankı yaradılmışdır. Məqsəd bu məlumatlar əsasında hazırlanacaq layihələrlə vətəndaşları yoxsulluq həddindən çıxarmaqdır. Ailələrin yoxsulluq şəraitində yaşamalarına təsir edən amillərin aradan qaldırılması üçün “Aztəminatlı ailələrin sosial reabilitasiyası” adlı proqram hazırlanmış və dörd rayonda pilot layihə kimi sınaqdan keçirilir.

Hesabat dövründə əlillərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, bərpa vasitələri ilə təchizatı, onlara avtomaşın və mənzillərin verilməsi istiqamətində işlər davam etdirilmişdir. Sizin tapşırığınıza əsasən əlillərə paylamaq üçün respublikaya 404 ədəd “Oka” markalı avtomobil gətirilmişdir. Əlil və şəhid ailələri üçün 2006-cı ildə 434 mənzil, 2007-ci ildə 943 mənzil tikilib istifadəyə verilmişdir. 2008-ci ildə daha 1103 əlil və şəhid ailəsinin mənzillə təmin olunacağı proqnozlaşdırılır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin siyasi kursunuza uyğun olaraq, beynəlxalq əməkdaşlıq çərçivəsində fəaliyyətimizi daha da genişləndiririk. İstər beynəlxalq təşkilatlar, istərsə də xarici ölkələrin aidiyyəti dövlət qurumları ilə inkişaf etdirdiyimiz əlaqələr qarşımızda yeni-yeni imkanlar açır. İl ərzində İtaliya, Almaniya, Türkiyə, Rusiya, İsveç, Macarıstan və Filippinin aidiyyəti orqanları ilə müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığa dair müvafiq prosedur sənədləri imzalanmışdır.

Nazirliyin institusional potensialının gücləndirilməsi məqsədi ilə sosial sahədə yeni layihələrin hazırlanması üçün Dünya Bankı ilə razılıq əldə edilmişdir. Bu layihə nazirliyin bütün struktur bölmələrində müasir dövrün tələblərinə uyğun islahatların aparılmasını nəzərdə tutur.

Möhtərəm Prezident, çıxışımın sonunda Sizi əmin edirəm ki, əhalinin sosial rifahının və həyat səviyyəsinin durmadan yüksəlməsi üzrə müəyyən etdiyiniz vəzifələrin layiqincə icra olunması üçün bütün potensialımızı səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə sağ olun.

DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİNİN SƏDRİ AYDIN ƏLİYEVİN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

2007-ci ili əhatə edən dövr Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi həyatı üçün son dərəcə uğurlu olmuşdur. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu və cənab Prezident, məhz Sizin bilavasitə rəhbərliyiniz sayəsində həyata keçirilən məqsədyönlü və çevik sosial- iqtisadi islahatlar respublikamızda əsaslı dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Həyatın bütün sahələrini əhatə edən quruculuq, abadlıq işləri, əlverişli investisiya mühiti və regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət proqramı Azərbaycan Respublikasının güclü inkişafını reallaşdırmışdır.

Ölkənin iqtisadi cəhətdən qüdrətlənməsi və sosial iqtisadi islahatların həyata keçirilməsində gömrük siyasətinin də rolu vardır. Gömrük orqanları illik büdcə gəlirlərinin formalaşmasında yaxından iştirak etməklə ötən hesabat ilində fəallıq göstərərək “Dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə gömrük vergi və rüsumları üzrə müəyyən edilmiş proqnoz artıqlaması ilə yerinə yetirilməsini təmin etmişdir. Belə ki, rəsmiləşdirilməsi bitmiş yük gömrük bəyannamələri əsasında xarici ticarətin ümumi dövriyyəsi 10 milyard 957,9 milyon ABŞ dolları, o cümlədən ixracın 5 milyard 265,1 milyon ABŞ dolları, idxalın isə 5 milyard 692,8 milyon ABŞ dolları təşkil etdiyi 2007-ci ildə Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən 771,9 milyon manat məbləğində gömrük vergi və rüsumları toplanaraq dövlət büdcəsinə keçirilmiş, illik proqnoza 100,3 faiz əməl olunmuşdur. Bu da ötən illə müqayisədə 255,9 milyon manat və yaxud 49,6 faiz çoxdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, gömrük vergi və rüsumlarının həcmnin artımı təkcə ölkə üzrə xarici ticarət dövriyyəsinin artımı hesabına deyil, eyni zamanda, gömrük nəzarətinin, qaçaqmalçılıq və gömrük qaydalarının pozulması halları ilə mübarizənin gücləndirilməsi, maliyyə intizamının daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində əldə olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hesabat dövründə ölkəmizdə gömrük sisteminin inkişafını sürətləndirmək, onun normativ hüquqi və maddi-texniki təminatını yaxşılaşdırmaq və gömrük orqanlarının fəaliyyətini daha da təkmilləşdirmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası gömrük sisteminin 2007-2011-ci illərdə inkişafına dair Dövlət proqramı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 1 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Dünya Ticarət Təşkilatına üzv olması prosesi ilə əlaqədar qanunvericiliyin Dünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğunlaşdırılması üzrə tədbirlər planının təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 2 avqust tarixli Fərmanının tələblərinə uyğun olaraq, hazırda qüvvədə olan gömrük qanunvericilik aktlarının, o cümlədən gömrük məəcəlləsinin müvafiq maddələrinin Dünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğunlaşdırılması ilə əlaqədar tərəfimizdən müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir.

2007-ci il ərzində gömrük orqanları dövlət büdcəsinin mühüm hissəsinin formalaşmasını təmin etməklə yanaşı, hüquq mühafizə orqanı kimi respublikanın iqtisadi mənafeyinin və təhlükəsizliyin qorunması, qaçaqmalçılığa və gömrük işi sayəsində hüquqpozmalara qarşı mübarizə aparılması, bu cür halların aşkar edilməsi, qarşısının alınması və aradan qaldırılması istiqamətində də məqsədyönlü işlər aparmışdır.

2007-ci ildə gömrük orqanları tərəfindən gömrük işi sahəsində hüquqpozmalara qarşı mübarizə istiqamətində görülən tədbirlər nəticəsində 4689 hüquqpozma faktı aşkar edilmişdir. Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə proqramın icrasını təmin etmək məqsədi ilə gömrük orqanlarının digər hüquq mühafizə orqanları ilə əməkdaşlığı şəraitində ötən dövr ərzində narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar 47 fakt aşkar edilmiş, həmin faktlar üzrə 124 kiloqram narkotik maddə tutulmuşdur.

Bir çox bədii, tarixi və incəsənət əhəmiyyəti kəsb edən əşyalar və eyni zamanda, 13 min 469 ədəd dini kitab saxlanılmışdır. Dövlət Gömrük Komitəsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 9 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında milli ödəniş sisteminin inkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət proqramı”nda nəzərdə tutulduğu kimi, iri gömrük idarələrində rüsum və vergilərin kartlardan istifadə olunmaqla POS-terminallar vasitəsilə dövlət büdcəsinə ödənişi təmin olunmuş, digər gömrük orqanlarında isə POS-terminalların quraşdırılmasına başlanmışdır.

Hesabat ilində Gömrük Komitəsinin və onun yerli gömrük orqanlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində işlər görülmüş, komitənin mərkəzi aparatında və bir sıra gömrük idarələrində tikinti-quraşdırma və abadlıq işləri aparılmışdır. Komitənin tibbi-xidmət idarəsində mühəndis

şəbəkə və tamamlama işləri, Hava Nəqliyyatında Baş Gömrük İdarəsinin və Əli Bayramlı gömrük idarəsinin inzibati binalarında kompleks tikinti işləri başa çatmış, Yevlax Gömrük İdarəsinin inzibati binasında, Xaçmaz Gömrük İdarəsinin Samur, Tovuz Gömrük İdarəsinin Sınıq Körpü, Balakən Gömrük İdarəsinin Mazımçay, eyni zamanda, Astara və Biləsuvar gömrük idarələrinin sərhəd keçid buraxılış məntəqələrində isə kompleks tikinti işləri də davam etdirilmişdir.

Cənab Prezident, Azərbaycan Respublikasının 2008-ci il büdcəsi haqqında qanuna əsasən Dövlət Gömrük Komitəsi üçün cari ilə büdcə gəlirləri üzrə 1 milyard 100 milyon manat məbləğində proqnoz müəyyən edilmişdir ki, bu da ötən ilin göstəriciləri ilə müqayisədə 330 milyon manat və yaxud 42,9 faiz çoxdur. 2008-ci il üzrə müəyyən olunmuş büdcə proqnozunun yerinə yetirilməsi üçün artıq müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsinə başlanmışdır. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin Azərbaycan Respublikası ərazisinə gətirilən əlavə dəyər vergisindən azad olunan malların siyahısı haqqında hökumətin 2005-ci il 31 yanvar tarixli 11 nömrəli qərarına dəyişikliklər edilməsi barədə 2007-ci il 30 dekabr tarixli 220 nömrəli qərarı qəbul edilmişdir. Bu qərara əsasən bəzi lüzumsuz azadolmalar aradan qaldırılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Fürsətdən istifadə edərək, Sizi və bugünkü müşavirə iştirakçılarını əmin etmək istərdim ki, Dövlət Gömrük Komitəsi və onun yerli orqanları öz işini Azərbaycan Respublikasının gömrük qanunvericiliyinə uyğun qurmaqla, ölkəmizin müstəqilliyinin, iqtisadi təhlükəsizliyinin qorunması, xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçılarının gömrük xidmətinin dünya standartlarına uyğunlaşdırılması ilə yanaşı, cari ildə müəyyən edilmiş proqnozun əvvəllər olduğu kimi artıqlaması ilə yerinə yetirilməsi üçün bütün imkanlarını səfərbər edəcəklər.

Diqqətinizə görə sağ olun.

MİLLİ BANKIN İDARƏ HEYƏTİNİN SƏDRİ ELMAN RÜSTƏMOVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ötən 2007-ci il milli dövlət, iqtisadi quruculuq tariximizin çox uğurlu bir ili kimi artıq arxada qalmışdır.

Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən ardıcılıqla həyata keçirilən dinamik iqtisadi inkişaf strategiyası, dərin millilik və modern ideyaların əsasında reallaşdırılan əzəmətli quruculuq proqramları 2007-ci ildə və son 4 ildə ölkənin iqtisadi potensialını əhəmiyyətli dərəcədə artırmış və əhalinin həyat səviyyəsini yüksəltmişdir.

Nüfuzlu investisiya bankı olan “Qodman Saks” tərəfindən aparılmış iqtisadi inkişaf indeksi üzrə Azərbaycan bütün MDB ölkələrini qabaqlayaraq 170 ölkə arasında 61-ci yerdə qərarlaşıb. Azərbaycan 71-ci yerdə olan Ukraynanı, 81-ci yerdə olan Rusiyanı, 82-ci yerdə olan Ermənistanı, 100-cü yerdə olan Gürcüstanı əhəmiyyətli səviyyədə qabaqlamışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu indeks təkcə makroiqtisadi göstəriciləri yox, həm də kompyuter, telefon, internetdən istifadə, orta təhsil səviyyəsi, orta ömürlülük, qanunun aliliyi və siyasi sabitlik kimi bir sıra sosial-siyasi parametrləri də əks etdirir.

Belə bir şəraitdə 2007-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının müzakirəsi, mövcud makroiqtisadi vəziyyətə qiymət vermək baxımından olduqca mühüm bir məqamdır. Ötən ildən ölkədə yüksək makroiqtisadi dinamika davam etmiş və qeyd edildiyi kimi, respublikada artıq 25 faizlik iqtisadi artıma nail olunmuşdur. Bu artım 2006-cı ildəki 35 faizlik artım bazasında həyata keçirilibdir.

Cənab Prezident, bu, olduqca yüksək bir nəticədir. Dünya Bankının bir qədər əvvəl dərc etdiyi proqnoz onu göstərir ki, yaxın 3-4 il ərzində də Azərbaycan dünyada iqtisadi artım sferasında öz liderlik mövqeyini qoruyub saxlayacaqdır.

Fərəhlidir ki, qeyri-neft sektorunda da həm ötən il, həm də bütövlükdə son dörd il ərzində ikirəqəmli iqtisadi artım davam edir. Bu onu göstərir ki, hökumətin əsas iqtisadi hədəflərindən biri olan iqtisadiyyatın şaxələnməsi strategiyası da ardıcıl həyata keçirilir. Makroiqtisadi baxımdan ölkədə məşğulluğun artması xüsusi qeyd olunmalıdır və Sizin seçki platformanızda irəli sürdüyünüz başlıca hədəflərdən biri, yəni 600 min iş yeri yaradılması hədəfi artıq dörd il ərzində reallaşdırılmışdır.

İqtisadi artım və neftin dünya qiymətinin əhəmiyyətli yüksəlməsi xarici aləmdə ölkənin iqtisadi mövqeyinin güclənməsinə gətirib çıxarmışdır. Son 3 ildə cari əməliyyatlar hesabının müsbət saldosu təxminən 50 dəfə artaraq 7 milyard ABŞ dollarını ötüb keçmişdir. Bu, ümumi daxili məhsulumuzun 30 faizini təşkil edir. Növbəti ildə bu göstəricinin 14 milyard dolları ötcəyi gözlənilir. Ölkənin xalis kreditor mövqeyi əhəmiyyətli dərəcədə güclənmiş, xarici maliyyə aktivləri 3,3 milyard dollar artdığı halda, öhdəliklərimiz 2007-ci ildə 1,4 milyard dollar azalmışdır.

Ölkəyə xarici valyuta axınlarının artması nəticəsində strateji valyuta ehtiyatları son 4 il ərzində 4,5 dəfə artaraq 7 milyard ABŞ dollarını ötmüşdür. Hazırda strateji valyuta ehtiyatlarının qeyri-neft sektoru üzrə mal və xidmətlərin idxalını maliyyələşdirmə müddəti beynəlxalq normadan 5 dəfə yüksəkdir. Ötən il Milli Bankda valyuta ehtiyatları iki dəfə yüksələrək 4 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Biz həmin vəsaitlərin idarə olunmasından 150 milyon ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə etmişik.

Bütövlükdə ötən il həm Neft Fondunda, həm də Milli Bankda saxlanılan strateji valyuta ehtiyatlarının strateji diversifikasiyası həyata keçirilmiş və bu zaman bizim bir valyutadan asılılığımızın, müxtəlif xarici sarsıntılara həssaslığın azaldılması və bununla ehtiyatların mütləq dəyərinin saxlanmasını təmin etmək vəzifəsi yerinə yetirilmişdir.

Dinamik inkişaf fonunda əhalinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşması cəmiyyətdə sosial optimizmi xeyli yüksəltmişdir. Artıq Sizin qeyd etdiyiniz kimi, qısa tarixi dövrdə Azərbaycanda yoxsulluq həddi üç dəfədən çox azalmışdır. Yenə də Dünya Bankına istinad etsək, Azərbaycan yoxsulluğun azalma sürətinə görə dünyada birinci yeri tutur.

Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, yüksək sosial-iqtisadi inkişaf sayəsində, bütövlükdə insanların həyat tərzini yaxşılaşır. Təkcə onu demək istəyirəm ki, keçən il əhali tərəfindən xarici turizm xidmətlərindən istifadə təxminən iki dəfə artmışdır. Cənab Prezident, dekabr ayında belə bir məlumat gəldi ki, turizm şirkətlərindən bir təklif yoxdur. Bir putyovka da yoxdur ki, insanlar qış istirahətinə getsin. Bu yeni bir həyat tərzinin formalaşması deməkdir. Əhalinin hər yüz nəfərinə düşən mobil telefon istifadəçilərinin sayı iki dəfə, internet istifadəçilərinin sayı isə 50 faiz artmışdır. Məhz bu göstəricilər əvvəlcə qeyd etdiyim kimi, bizim iqtisadi inkişaf reytingi indeksinin əsasını təşkil edir.

Bütövlükdə, 2007-ci ildə Milli Bankın qarşısında mövcud makroiqtisadi durum şəraitində üç başlıca vəzifə dururdu. Birincisi, inflyasiyanın məhdudlaşdırılması, ikincisi, milli valyutanın məzənnəsinin sabitliyinin qorunması, üçüncüsü, bank sektorunun inkişaf və maliyyə sabitliyinin təmin olunması.

Bir qədər inflyasiya haqqında danışmaq istəyirəm. Təbii ki, bizim son illərdə rastlaşdığımız ən mühüm problemlərdən biri inflyasiya problemidir. Mətbuatdan məlumdur ki, bütövlükdə, bu gün inflyasiya artıq global problem kimi dünya iqtisadiyyatının qarşısında durmuşdur. Məsələn üçün deyə bilərəm ki, ötən il avro zonasına daxil olan heç bir dövlət rəsmi olaraq öz üzərinə götürdüyü inflyasiya öhdəliyini yerinə yetirə bilmədi. Yalnız Hollandiyadan başqa. Bütün dövlətlər rəsmi olaraq avro birliyinə girəndə inflyasiya səviyyəsinə görə öhdəlik götürmüşdülər. Hollandiyadan başqa heç bir dövlət bu vəzifənin öhdəsindən gələ bilməmişdir.

Bütövlükdə bu, təbii ki, bir tərəfdən dünyada neftin qiymətinin artması ilə əlaqədardır. Cənab Prezident doqquz ayın yekunları ilə bağlı iclasda bunu çox düzgün əsaslandırmışdı ki, neft ixracçısı kimi biz bundan bir tərəfdən xeyir götürürük, digər tərəfdən isə bu, ölkəyə inflyasiya idxalını şərtləndirir. Bizim hesablamalarımız göstərir ki, ötən il inflyasiyanın təxminən 6 faizindən çoxu ölkəyə idxal olunmuşdur, yəni xarici amillərlə bağlıdır. Xarici amillər neft amili ilə bərabər, çox mühüm bir məsələ olaraq dünyada ərzaq balansının həddindən artıq kəskinləşməsi ilə əlaqədardır. Bir tərəfdən Asiya ölkələri iqtisadiyyatının yüksək sürətlə inkişafı və bu ölkələrin, xüsusilə də Çinin, Hindistanın ərzağa olan tələbatının kəskin artması ilə, digər tərəfdən isə yenə də neftin yüksək qiymətləri şəraitində ərzaq məhsullarının böyük hissəsinin yanacaq məqsədlərinə istifadə olunması ilə əlaqədardır. Bu amil daim vardır. Artıq permenent olaraq, bu, qeyd olunduğu kimi, hətta inkişaf etmiş dövlətlərin də iqtisadiyyatına təsir göstərir və o cümlədən Azərbaycanın da. Inflyasiyanın daxili amillərinə gəldikdə deməliyəm ki, biz çox yüksək inkişaf dinamikası seçmişik, ölkədə yüksək iqtisadi artım var, genişmiqyaslı proqramlar həyata keçiririk. Təbii ki, bu, inflyasiyanın bir qədər fəallaşmasına gətirib çıxarmalıdır. Çünki əhalinin əsas gəlir göstəricilərinin hamısı 40 faiz səviyyəsində qalxır. Belə olan bir şəraitdə inflyasiyanın bir qədər fəallaşması labüddür. Lakin digər tərəfdən dediyim kimi, əhalinin nominal gəlir parametrləri bizdə inflyasiyanın səviyyəsindən təxminən 2,5 dəfə artıqdır və bu, onu göstərir ki, ölkədə əhalinin real gəlirlərinin səviyyəsi ikirəqəmli, təxminən 20 faiz səviyyəsində təmin oluna bilər.

Məzənnə sabitliyi məsələsi də bizim qarşılaşdığımız mühüm problemlərdən biridir. Qeyd olunduğu kimi, ölkəyə əhəmiyyətli həcmdə valyuta axını vardır. Keçən il valyuta bazarının həcmi 12 milyard ABŞ dollarını ötüb keçdi. Bu, 2006-cı ildəkindən təxminən 2,5 dəfə çox idi. Bu bazarda 2 milyard dollar artıqlıq var idi. Yəni təklif tələbdən 2 milyard dollar artıq idi. Milli Bank bu vəsaiti sterilizasiya etdi və milli valyutanın kəskin möhkəmlənməsinin qarşısını aldı. Bütövlükdə milli valyutanın möhkəmlənməsi il ərzində 3 faiz təşkil etmişdir. Nəzərə alsaq ki, artıq 2000-ci ildən bəri bizim əhəmiyyətli şəkildə müəyyən ehtiyatlarımız var, bütövlükdə manatın belə bir göstəricisi var, real effektin məzənnəsi bu dövrdə bahalaşmamış, əksinə 15 faizə qədər ucuzlaşmışdır. Bu onu göstərir ki, əksinə biz rəqabət qabiliyyətimizi ortamüddətli bir dövrdə qoruyub saxlaya bilərik. Bu da öz növbəsində bizim qeyri-neft sektorunun ixracının artımında öz əksini tapır.

Bir neçə kəlmə bank sektoru haqqında. Bu sektor da iqtisadiyyatın ən yüksək dinamika ilə artan sektorlarından biridir. İl ərzində bank sisteminin artım göstəriciləri son 4 ildə müşahidə olunan ən yüksək səviyyəyə çataraq, orta hesabla 70-80 faiz, əhalinin əmanətləri isə il ərzində 2 dəfə artmışdır. Bütövlükdə isə 2004-cü ildən bank sisteminin aktivləri 5 dəfə artmışdır ki, bu da həmin dövrdə qeyri-neft sektorunun artımını 7 dəfə üstələyir. Ölkənin toplam bank aktivləri Cənubi Qafqazın bank aktivlərinin təxminən 60 faizini təşkil edir.

Bank sektorunun artan resursları demək olar ki, tam həcmdə qeyri-neft sektoruna yönəldilir. İqtisadiyyata kredit qoyuluşları son 4 ildə 7 dəfədən çox, 2007-ci ildə 83 faiz artmışdır.

Davamlı islahatlar və institusional quruculuq prosesləri nəticəsində 2007-ci ildən başlayaraq bank sisteminin beynəlxalq maliyyə bazarlarına inteqrasiyası daha da dərinləşmişdir. Hazırda bütün qabaqcıl banklar ölkənin suveren reytingi ilə müqayisə oluna biləcək səviyyədə beynəlxalq reytingə malikdirlər. Yalnız ötən il xarici maliyyə bazarlarından banklar tərəfindən 1,2 milyard dollar məbləğində borc və sərmayə kapitalı cəlb edilmişdir. Bu da 2006-cı ilə müqayisədə 3 dəfədən çoxdur.

Cənab Prezident, 2008-ci ildən bir sıra banklar artıq öz qiymətli kağızları ilə dünyanın maliyyə bazarlarına çıxmağı planlaşdırır və biz ümid edirik ki, hətta bu, birinci rübdə baş tutacaqdır. Biz hesab edirik ki, bu, bank sektorunun beynəlxalq inteqrasiyası istiqamətində çox mühüm bir addım olacaqdır. Dünyanın aparıcı maliyyə institutları olan Commersbank və Citi bank kimi banklar ölkəmizdə artıq

nümayəndəliklər açıblar. Onlar 2008-ci ildə öz statuslarını artırmağı və bu nümayəndəlikləri bank filiallarına çevirməyi planlaşdırırlar.

Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun fəaliyyətə başlaması olduqca yüksək səmərə verdi. Mən artıq qeyd etdim ki, əmanətlər il ərzində iki dəfə artıb. Burada bu fondun da mühüm rolu vardır. Bu gün 1,8 milyon əmanətçi, əmanətlərin isə 83 faizi artıq sığortalanıbdır. Artıq cari ildən sığorta məbləği 4 min manatdan 6 min manata qalxacaqdır. Bu əmanətçilərin həm say, həm də ki, məbləğ baxımından sığorta dairəsi daha da genişləndiriləcəkdir.

Keçən il biz ipoteka bumunu müşahidə etdik. İl ərzində 260 milyon manat ipoteka krediti verilibdir və 8 min ailə öz mənzil şəraitini ipoteka vasitəsilə yaxşılaşdırıbdir. Cənab Prezident, Siz bu barədə tapşırıqlar vermişiniz. Biz artıq daha səmərəli ipoteka modelləri axtarıyıq. Tapşırığa əsasən biz təkliflərimizi, cənab Prezident Sizə təqdim edəcəyik.

Cənab Prezident, sonda qeyd etmək istəyirəm ki, 2008-ci ilin makroiqtisadi vəzifələri aydındır. Dövlət büdcəsinə uyğun olaraq, Milli Bank 2008-ci il üçün pul-kredit siyasətinin əsas istiqamətlərini artıq müəyyənləşdirmişdir. Bu siyasət əvvəlki illərdə olduğu kimi və Sizin irəli sürdüyünüz strateji kursun, davamlı iqtisadi inkişaf, ölkədə makroiqtisadi sabilliyin təmin olunması kursunun müdafiəsinə yönəldiləcəkdir. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, Milli Bank, onun kollektivi əlindən gələni edəcəkdir ki, 2008-ci ildə də qarşıya qoyduğunuz vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlsin.

Diqqətinizə görə sağ olun.

DÖVLƏT SOSIAL MÜDAFİƏ FONDUNUN SƏDRİ SƏLİM MÜSLÜMOVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ölkə iqtisadiyyatının davamlı sürətli inkişafı cəmiyyətin başlıca sosial problemlərinin, o cümlədən yoxsulluğun azaldılması probleminin qısa müddətdə həlli üçün geniş imkanlar açmışdır. Buna əsaslanaraq həyata keçirilən pensiyaçıların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi ilə pensiya islahatlarının eyni vaxtda təmin edilməsi siyasəti artıq öz bəhrələrini verməkdədir. Möhtərəm Prezidentimizin 2007-ci ildə pensiyaçıların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, sosial sığorta sistemində fərdi uçotun əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və əhalinin pensiya təminatında vahid sistemin yaradılması sahəsində müəyyənləşdirdiyi tapşırıqların icrası uğurla təmin edilmişdir.

Operativ məlumatlara əsasən, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2007-ci il büdcəsinin gəlirləri 967 milyon manat olmuşdur. Gəlir proqnozu qeyri-büdcə təşkilatlarının sosial sığorta haqları üzrə 104 faiz, büdcə təşkilatları üzrə isə 89 faiz icra olunmuşdur.

Sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar əvvəlki ilə nisbətən 62 faiz artaraq 687 milyon manat təşkil etmişdir ki, bunun da 407 milyon manatı və ya 59 faizi qeyri-büdcə sferasının payına düşür. Həmin sferadan daxilolmalar 2006-cı ilə nisbətən 46 faiz artmışdır. Bu artım ölkə üzrə əmək haqlarının artımından 4,5 bənd yuxarı olmaqla fərdi uçotun tətbiqi dairəsinin genişləndirilməsi, uçotdan yayındırılan işçilərin və əmək haqlarının leqallaşdırılması hesabına təmin olunmuşdur.

Hesabat dövrü ərzində həm fiziki şəxslərin, həm də torpaq mülkiyyətçilərinin sosial sığortaya cəlb edilməsi gücləndirilmiş, daxilolmalar fiziki şəxslər üzrə 90 faiz, torpaq mülkiyyətçiləri üzrə isə 85 faiz artmışdır. Bu dövrdə qeydə alınan sığortaolunanların sayı 100 min nəfər çoxalmışdır. Xüsusilə ilin son aylarında tikinti sferasında Fövqəladə Hallar və Vergilər nazirlikləri, Dövlət Əmək Müfəttişliyi ilə əlaqəli fəaliyyəti nəticəsində qeydiyyatda alınanların sayı çox yüksək olmuşdur.

2007-ci ildə fondun xərcləri 1 milyard manat təşkil etmişdir ki, bunun da 95 faizi əhaliyə ödənişlərə yönəldilmişdir. Bu məbləğ əvvəlki ilə nisbətən 80 faiz və ya 422 milyon manat çoxdur.

Ölkə üzrə əmək pensiyaçılarının sayı 2007-ci ilin sonuna 1 milyon 247 min nəfər olmuşdur. Bu, ilin əvvəli ilə müqayisədə 22 min nəfər və ya 1,8 faiz çoxdur və artımın əsas hissəsi yaşa görə pensiyaya çıxanların payına düşür. Əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği 2007-ci ilin əvvəlinə nisbətən 21,5 manat və ya 42,3 faiz artaraq 2008-ci ilin əvvəlinə 72,3 manata çatmışdır.

Əmək pensiyasının baza hissəsi, cənab Prezident, Sizin sərəncamlarınızla il ərzində 20 manat artırılaraq 60 manata çatdırılmışdır. Beləliklə, ölkəmizdə yeni sığorta-pensiya sisteminin fəaliyyətə başladığı 2006-cı il yanvarın 1-dən etibarən əmək pensiyalarının baza, yəni minimum səviyyəsi davamlı olaraq artırılaraq 25 manatdan 60 manata qaldırılmışdır ki, bu da MDB məkanında yüksək göstəricilərdən biridir.

Əmək pensiyaçılarından 154 min nəfər güzəştli kateqoriyaya aiddir ki, həmin şəxslərin əmək pensiyalarının baza hissəsi daha çox artmışdır. Məsələn, 2007-ci ildə artım şəhid ailələrinin hər bir üzvü üçün 36,5 manat, Milli Qəhrəmanların ailə üzvü üçün 40 manat, I qrup gözdən əlillər və yaşa görə pensiya alan I qrup müharibə əlilləri üçün isə 42 manat olmuşdur. Əmək pensiyasının sığorta hissəsinin indeksləşdirilməsi nəticəsində 530 min nəfərin pensiyasına artım tətbiq olunmuş və bu xərclərə 9 milyon manata yaxın vəsait yönəldilmişdir.

2006-cı il yanvarın 1-dən sonra pensiyaya çıxan 125 min nəfərə pensiyalar əmək haqqının tam məbləğindən təyin olunmuşdur ki, bunlardan da 13 min 400 nəfərin pensiyasının sığorta hissəsi orta hesabla 110 manatdır.

İşləyən pensiyaçılara yaşa görə əmək pensiyasının tam məbləğdə ödənilməsi nəticəsində 114 min nəfər işləyən pensiyaçının əmək pensiyası orta hesabla 16,5 manat artmışdır. 17 min 430 nəfər şəhid ailəsi üzvünün əmək pensiyasına əlavənin aylıq məbləği 2007-ci il yanvarın 1-dəki 12 manatdan 2008-ci il yanvarın 1-nə 51 manata qaldırılmışdır. Beləliklə, bu gün şəhid ailəsinin hər bir üzvünə ödənilən aylıq pensiyanın minimum məbləği hazırda 111 manata çatmışdır. Bütün bunların nəticəsində, eləcə də yeni sistemdə pensiyalar illik inflyasiya göstəricisindən az olmamaqla mütəmadi surətdə artırıldığından orta aylıq pensiya məbləğinin artımı inflyasiya göstəricisini dəfələrlə üstələmiş, əmək haqqının artımından isə 0,6 bənd yuxarı olmuşdur.

2007-ci ildə fondun digər tədbirlər üzrə xərcləri 50,5 faiz artmışdır. Sığorta olunanların sanatoriya-kurort müalicəsi tədbirlərinə 7,9 milyon manat, məşğulluq tədbirlərinə 5 milyon manat, əlillərin sosial müdafiəsi xərclərinə 11 milyon manat yönəldilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

2007-ci il yanvarın 1-dən hərbi qulluqçular və xüsusi rütbəli şəxslərin məcburi dövlət sosial sığortasına cəlb edilməsi və həmin şəxslərin, eləcə də dövlət qulluqçularının əmək pensiyaları ilə təminatına keçilməsi nəticəsində ölkədə vahid sığorta-pensiya sisteminin qurulması başa çatdırılmış və həmin sisteminin üstünlüklərindən hər kəsin istifadə etməsinə imkan yaradılmışdır. Hazırda sığorta-pensiya sistemində islahatlar 2 əsas istiqamətdə davam etdirilir. Bunun birincisi - pensiyaçıların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və yüksək pensiya təminatına nail olunması, ikincisi isə – sığorta olunanlara və pensiyaçılara xidmətin avtomatlaşdırılmasıdır. Birinci istiqamət üzrə davamlı inkişafa nail olunduğu çıxışımın əvvəlində sadaladığım rəqəmlərdən aydın görünür.

Ümumiyyətlə, yeni sığorta-pensiya sistemi ilə hazırda pensiyaya çıxan şəxslərə pensiyalar real tələbata uyğun normal məbləğlərlə təyin edilir. Başqa sözlə, bütün pensiyaçıları 2 kateqoriyaya, yəni islahatdan əvvəl və sonra pensiyaya çıxmış şəxslərə ayırmaq olar ki, bu kateqoriyalar arasındakı fərqi tədricən aradan qaldırılması da əsas diqqət mərkəzindədir. Belə ki, hazırda əvvəllər əmək haqqına məhdudiyət tətbiq edilməklə hesablanmış pensiyaların bu məhdudiyət götürülməklə yenidən hesablanması həyata keçirilir və bu tədbir təqribən 100 minə yaxın pensiyaçını əhatə edəcəkdir. Əvvəlki pensiya sisteminin yaratmış olduğu bu tipli problemlərin yeni sistemin maliyyə yükünü birdəfəlik artırmaqla qısa vaxtda həlli çətin olsa da, cənab Prezident, pensiyaçıların ayrı-ayrı qrupları arasındakı sosial ədalətsizliyin aradan qaldırılması barədə Sizin tapşırıqlarınızın icrası üçün zəruri tədbirlər görülməkdədir. Bunun üçün maliyyə mənbələrinin formalaşdırılması və optimal mexanizmlərin müəyyənləşdirilməsi prosesi müvafiq orqanlarla birgə işlənib hazırlanır.

İslahatların ikinci qolu olan sığorta pensiya sisteminin avtomatlaşdırılması tədbirləri 3 istiqamətdə aparılmaqdadır. Bunlardan birincisi – sosial sığorta haqlarının toplanmasının yeni əsaslarla qurulması, ikincisi – pensiya təyinatının avtomatlaşdırılması, üçüncüsü- pensiya ödənişinin avtomatlaşdırılmasıdır.

Sosial sığorta haqlarının fərdi uçota əsaslanan avtomatlaşdırılmış sisteminin qurulması islahatın əsas elementidir. Sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin “bir pəncərə” prinsipi ilə qeydiyyatı bu işə böyük təkan vermişdir. Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyində mərkəzləşmiş məlumat bazasının qurulması və onun fondun avtomatlaşdırılmış sistemi ilə əlaqələndirilməsi sığortaedənlər barədə məlumatların eyniləşdirilməsini birdəfəlik təmin edəcəkdir.

Digər tərəfdən, ödənilən sosial sığorta haqlarının fərdi uçotunun qurulması və sosial ödənişlərin bu məlumatlar əsasında müəyyənləşdirilməsi sosial sığorta haqları üzərində həyata keçirilən inzibati nəzarəti tədricən ictimai nəzarətlə əvəzləyəcəkdir. Fərdi uçota alınanların sayı ilin əvvəlinə nisbətən təqribən 211 min nəfər artaraq 1 milyon 305 min nəfərə çatmışdır.

Əmək pensiyalarının təyinatının avtomatlaşdırılması nisbətən mürəkkəb məsələlərdəndir və bunun həlli üçün hazırda beynəlxalq və yerli ekspertlər proqram təminatının işlənilməsinə sürətlə davam etdirirlər. Bu sahədəki tədbirlər, eləcə də fondun regional mərkəzlərinin qurulması və ölkə üzrə “on-line” rejimində işləyən vahid informasiya-məlumat bazasının yaradılması pensiya təyinatını yaxın perspektivdə və MDB dövlətləri içərisində ilk olaraq avtomatlaşdırmağa imkan verəcəkdir.

Hesabat dövründə pensiyaların bankomatlarla ödənişi sferası genişləndirilmişdir. Belə ki, il ərzində 42 min nəfər şəhər, 228 min nəfər isə kənd yerlərində yaşayan pensiyaçı plastik ödəniş kartı ilə təmin edilmişdir. İl ərzində kənddə yaşayan və plastik kartlarla pensiya alanların sayı 6 dəfəyədək artmışdır və hazırda bu pensiyaçıların 53 faizi, şəhərlərdə isə 100 faizi, ümumilikdə ödənişdə olan pensiyaçıların 80 faizə yaxını, yəni 830 min nəfər pensiyalarını plastik kartlarla alırlar. Bu məqsədlə il ərzində kənd və qəsəbələrdə əlavə 37 bankomat qurularaq istifadəyə verilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycanda həyata keçirilən sığorta-pensiya islahatları nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Məhz buna görədir ki, 2007-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondu Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyasının “Avropa şəbəkəsi”nin rəhbəredici komitəsinin üzvü seçilmişdir. Azərbaycana, onun xaricdə təmsil olunan nümayəndə heyətlərinə göstərilən diqqət Azərbaycan Prezidentinin yürütdüyü uğurlu siyasətin bilavasitə təsdiqidir.

Eyni zamanda, Dünya Bankı ötən ilin iyun ayında özünün mərkəzi ofisində MDB ölkələrindən ilk dəfə Azərbaycanda qurulan sığorta-pensiya sisteminin geniş təqdimatını keçirmişdir. Həmin tədbirdə Dünya Bankı tərəfindən Azərbaycanın sığorta-pensiya sistemində aparılan islahatlar və qurulan model keçid dövrü ölkələri üçün bir nümunə kimi tövsiyə olunmuşdur. Bu sahə üzrə dünya təcrübəsini öyrənən ekspertlərin həmin tədbirdəki vacib bir fikrini, icazənizlə cənab Prezident, diqqətinizə təqdim etmək

istərdim. Onlar qeyd etdilər ki, keçid dövrünü yaşayan bir ölkədə yeni sığorta-pensiya sisteminin belə qısa müddətdə qurulması yalnız siyasi sabitlik və ölkə rəhbərinin bilavasitə xüsusi dəstəyi nəticəsində mümkündür.

Möhtərəm cənab Prezident!

Ötən 4 ildə Sizin tərəfinizdən sığorta-pensiya sisteminin inkişafını və pensiyaçıların sosial müdafiəsini şərtləndirən 56 Fərman və Sərəncam verilmişdir ki, bu diqqətiniz bütün uğurların təminatı olmuşdur.

Azərbaycanda əhəlinin sosial müdafiəsinin Heydər Əliyev prinsiplərinə uyğun qurulmaqla daha da gücləndirilməsi sahəsindəki tapşırıqlarınızın vaxtında yerinə yetirilməsi və pensiyaların məbləğinin layiqli həyat səviyyəsinə çatdırılması ilə bağlı 2008-ci ildə həlledici addımların atılması üçün maliyyə mənbələrinin yaradılmasında Dövlət Sosial Müdafiə Fondu səyini daim artıracaqdır. Sizin Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrikinizdə də qeyd etdiyiniz kimi, “Biz buna gedirik və o gün uzaqda deyil”.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iclasda yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bütövlükdə, burada səslənən bütün rəqəmlər bir daha onu göstərir ki, 2007-ci ildə bizim iqtisadiyyatımız çox sürətlə inkişaf edib və şübhəsiz, 2008-ci ildə bu müsbət dinamika davam etdiriləcəkdir. 2008-ci ildə nəzərdə tutulmuş vəzifələrə keçməzdən əvvəl, mən kəskinləşən hava şəraiti ilə bağlı, yaranmış vəziyyətlə bağlı məlumatları dinləmək istəyirəm. Mən bu günlərdə həm Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə, həm də Nəqliyyat Nazirliyinə, Fövqəladə Hallar Nazirliyinə göstərişlər vermişəm ki, yaranmış qeyri-adi vəziyyətlə bağlı tədbirlərini gücləndirsinlər. Çünki Bakı şəhəri üçün və bütövlükdə, ölkəmiz üçün çox qeyri-adi bir vəziyyətdir. Uzun müddətdir ki, heç vaxt bu qədər qar yağmamışdı və əlbəttə, bu, əlavə problemlər yaradır.

Enerji və qaz təchizatında böyük problemlər yoxdur, yəni bu sahədə işlər tənzimlənir, ancaq yol hərəkəti əlbəttə ki, çox çətinləşibdir. Yolları, səkiləri, avtomobil yollarını buz bağlayıb, nəqliyyatın hərəkəti çətinləşib, insanlar müxtəlif zədələr alırlar. Tibb məntəqələrinə müraciət edənlərin sayı artır. Bir daha demək istəyirəm ki, Bakı kimi cənub şəhəri üçün bu, çox qeyri-adi bir vəziyyətdir. Yaxşı ki, biz keçən il yeni texnikanın alınmasına kifayət qədər vəsait ayırmışıq. 25 milyon manat vəsait ayrılmış və texnika alınmışdır. Amma indi bu texnikanın mövcudluğu, ondan istifadə, əslində vəziyyəti nə dərəcədə yüngülləşdirir, nə dərəcədə bizə imkan verir ki, tezliklə bu vəziyyətə son qoyaq və yol hərəkəti sistemini tənzimləyək. Bu barədə sonuncu məlumatı eşitmək istəyirəm.

HACIBALA ABUTALIBOV (Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı): Möhtərəm Prezident, Sizin hər gün bizə verdiyiniz göstəriş əsasında, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin Mənzil-Kommunal İstismar İdarəsində olan bütün yeni texnika, Nəqliyyat Nazirliyinin bütün texnikası, habelə Fövqəladə Hallar Nazirliyinin işçiləri, demək olar ki, gecə saat 10-dan səhər saat 6-ya kimi şəhərdə işləyir. Əlimizdən gələni edirik ki, şəhərdə nəqliyyatın hərəkəti çətinləşməsin. Mərkəzi küçələrin hamısında şəhər nəqliyyatı işləyir. Ara küçələrdə vəziyyət, demək olar ki, normallaşmaq üzrədir. Amma hələlik normaya uyğun deyildir. Ona görə də biz bu gecə də, dünən gecə də səfərbərliyi tamamilə yüksək səviyyəyə qaldırmışıq, buzlaşmanın qarşısını alırıq, səkilərin təmizlənməsi üçün işlər gedir. Alınmış yeni 37 texnika - qumsəpən maşınlarımız gündəlik işləyir və əlimizdən gələni edəcəyik ki, Sizin göstərişləriniz ən yüksək səviyyədə, qısa müddətdə yerinə yetirilsin.

İLHAM ƏLİYEV: Alınan texnika kifayət qədərdir ki, bu məsələlərin hamısı həll olunsun, yoxsa, əlavə texnika alınmalıdır?

HACIBALA ABUTALIBOV: Qum səpilməsi üçün texnika bəs edir, amma buzun təmizlənməsi, qarın yığılıb daşınmasından ötrü əlavə texnikaya ehtiyac var.

İLHAM ƏLİYEV: Buzun üstünə qum səpildə heç bir əhəmiyyəti olmayacaqdır. Buzlar təmizlənməlidir. İndi mərkəzi küçələrdə iş gedir, amma Bakı təkcə mərkəzi küçələrdən ibarət deyil. Hər tərəfdə yaşayan insanlar bərabər hüquqa malikdirlər. Ona görə çalışmaq lazımdır ki, şəhərin bütün yerlərində bu işlər daha da fəal getsin. Mən baxıram, görürəm ki, mərkəzi küçələrdə işlər gedir və yaqın daha çox o yerlərdə işlər gedir, haradan ki, mən keçirəm. Bu da həqiqətdir. Keçmişdən qalan, sovet sistemindən qalan gözdən pərdə asmaq praktikasını yığışdırın. Mənə bu, lazım deyil. Mən istənilən küçədən gedə bilərəm, gedirəm və baxıram da. Bəzi hallarda sizin bundan xəbəriniz də yoxdur. Ona görə hər yerdə iş getməlidir, yollar hamı üçün açıq olmalıdır.

Nəqliyyat Nazirliyində işlər necədir?

ZİYA MƏMMƏDOV (nəqliyyat naziri): Möhtərəm cənab Prezident, həqiqətən də, qeyd etdiyiniz kimi, baş verən bu təbii hadisə ilə bağlı Sizin tapşırıqlarınıza uyğun olaraq, demək olar ki, respublikanın bütün ərazisində müvafiq tədbirlər görülür. Qərargah yaradılıb, bütün sutka ərzində fəaliyyət göstərir. Qərargaha birbaşa "Azəryolservis" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Cavid Qurbanov rəhbərlik edir. Demək olar ki, hava haqqında məlumatı aldıqdan dərhal sonra, qısa hazırlıq planına uyğun olaraq, biz texnikaların və müvafiq avadanlığın səfərbər edilməsi barədə lazımı işlərin görülməsinə başladığımız.

Həqiqətən də, respublikada son bir neçə onilliklər ərzində görünməyən bu qar nəqliyyatın hərəkətində müəyyən problemlər və çətinliklər yaratmışdır. Amma bütün bunlara baxmayaraq, 755 ədəd texnika və avadanlıq səfərbər edilmiş və respublikanın, demək olar, bütün ərazilərində və xüsusilə, baş magistral yolların və şəhər daxilində mövcud olan əsas yolların təmizlənməsinə cəlb edilmişdir. Texnikanın idarə edilməsi, eyni zamanda, yardımçı işlərin həyata keçirilməsi üçün 5 minə qədər işçi qüvvəsi səfərbər olunmuşdur. Cənab Prezident, diqqətinizə müraciət etmək istəyirəm ki, 157 avtoqreydərən 32-si, 437

yükünü özünüboşaldan avtomobildən 137-si, 90 ədəd yükləyici ekskavator dan 30-u Bakı şəhərində işləyir. Bakı şəhərində 31 ədəd qumsəpən maşın və təxminən 2500-dən artıq işçi qüvvəsi cəlb edilmişdir.

Görülən tədbirlər nəticəsində, qeyd etdiyiniz kimi, həqiqətən də, həyat üçün zəruri olan əsas baş magistral yollar təmizlənmişdir. Amma şübhəsiz ki, istənilən nəticəyə nail olunmayıbdır. Çünki şaxta olduğundan hər yer buz bağlayıbdır. Qar yağan zaman biz həm qarı təmizləyir, həm də yollara qum qarışıq duz səpirdik. Bəzən bu, istənilən nəticəni vermirdi. Ona görə ki, qum, duz səpiləndən sonra onun üstünü yenidən qar örtürdü və yenidən yolları təmizləmək məcburiyyətində qalırdıq.

Demək istəyirəm ki, Bakı şəhərində həqiqətən əsas küçələr təmizlənilibdir. Bu işlərin görülməsində biz uzun illərdir ilk dəfə olaraq, əlaqədar qurumlarla - Daxili İşlər Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin rəhbərliyi ilə birgə işləyirik. Eyni zamanda, özəl sektordan da imkanlarını səfərbər etməyi xahiş etdik. Deyərdim ki, hamı böyük məmnuniyyətlə bu işə qoşuldu və təbiətin yaratdığı bu problemlərlə mübarizə aparırıq.

Buz yolların bəzi hissələrini bağlayıb və texnika vasitəsilə yolları təmizləyərkən həm də ehtiyatla hərəkət edirik. Çünki qreyderlər bunu təmizləyən zaman yolları sıradan çıxara bilər. Ona görə də biz ehtiyatla işləyirik. Amma Sizi tam əmin etmək istəyirəm ki, biz eyni zamanda yardımçı yollarda da işlər görmüşük. Bakı şəhərində insanlar bunları görürlər. Təkcə magistral yollarda deyil, eyni zamanda, yardımçı yollarda çox böyük tədbirlər həyata keçirilibdir. Əlbəttə, Bakı şəhərində müəyyən problemlər yaransa da, amma nəqliyyatın tam dayanması olmayıbdır. Bəzi mətbuat orqanlarında yazıldığı kimi, heç də Bakıda, respublikada nəqliyyat iflic olmayıbdır. Əlbəttə ki, məhdudiyətlər olub, amma biz tədbirlərimizi bu gün də davam etdiririk. Cənab Prezident, Sizi əmin edirik ki, mövcud olan bütün texnika və işçi qüvvələri bu işə səfərbər olunub və bütün bu proses nəzarətimiz altındadır.

İLHAM ƏLİYEV: Fövqəladə hallar naziri.

KƏMALƏDDİN HEYDƏROV (fövqəladə hallar naziri): Möhtərəm cənab Prezident, biz xüsusən yollara çox texnika çıxara bilmədik. Çünki bizim cəmi 4 qartəmizləyən texnikamız var, onlardan biri hazırda Naxçıvan Muxtar Respublikasında. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin və Nəqliyyat Nazirliyinin texniki imkanlarından istifadə etməklə yanaşı, biz canlı qüvvənin də köməyi ilə Bakı şəhərində olan səkilərin təmizlənməsində iştirak etmişik. İlk gündən başlayaraq xəstəxanaların, doğum evlərinin, çörəkbişirən sexlərin və çörək mağazalarının ətrafında xüsusi iş aparmışıq ki, əhaliyə ərzağın çatdırılmasında ləngimələr olmasın. Möhtərəm cənab Prezident, dünəndən başlayaraq, biz yeni ayırdığımız yangınsöndürmə texnikası vasitəsilə bəzi binaların damlarından sallanan buzları təmizləməyə başlamışıq. Çünki bu buzlar böyük təhlükə törədə bilər. Biz yanvarın 6-dan Nəqliyyat Nazirliyinin, Daxili İşlər Nazirliyinin qüvvələri ilə birgə döngələrdə qartəmizləmə işlərinə başlamışıq. Siz qeyd etdiyiniz kimi, uzun illərdir hava bu qədər soyuq keçməmişdir. Ona görə də hər gün qrafik üzrə bizim canlı qüvvəmiz və mövcud texnikamız yollarda işləyir.

İLHAM ƏLİYEV: Keçən illərlə müqayisədə, əlbəttə ki, bu il bu sahədə daha böyük işlər görülüb. Amma o da həqiqətdir ki, bu il qış daha da sərt keçir. Əvvəllər iki-üç gündən sonra buz əriyir və vəziyyət normallaşırdı. Amma baxmayaraq ki, bu qədər texnika alınıb və bütün qüvvələr - şəhər icra hakimiyyəti, Nəqliyyat Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi səfərbər olunub, yenə də bu problem var. Yəni bu, təbii bir vəziyyətdir. Nəzərə alsaq, hava proqnozu hələ 1-2 gün eyni olacaqdır. Proqnoz təxminən bu səviyyədə olacaqdır?

HÜSEYNQULU BAĞIROV (ekologiya və təbii sərvətlər naziri): Möhtərəm cənab Prezident, hələ bu günün ikinci yarısında havanın yenidən tutulması, axşam saatlarında aradır bəzi yerlərdə az qar yağması ehtimalı var. Bu gün səhər saat 4-dən 8-dək olan məlumatlara görə, Bakıda bəzi yerlərdə 1-2 millimetrə qədər qar yağmışdır. Biləcəridə və Pirallahı adasında sulu qar müşahidə olunur. Günün ikinci yarısında havanın temperaturunun -3 dərəcə həddində olacağı gözlənilir, buz bağlamaq ehtimalı da var. Yanvarın 12-13-də gözlənilir ki, hava buludlu olacaq, aradır açılacaqdır. Yağıntının kəsilməsi gözlənilir. Düzdür, bəzi yerlərdə az qar yağması ehtimalı yenə də qalır. Amma ayın 14-dən tədricən temperatur yüksəlməyə başlayacaq və gündüz 1-3 dərəcə təşkil edəcəkdir. Sonrakı günlərdə isə 5 dərəcəyə qədər istilik gözlənilir.

İLHAM ƏLİYEV: Hər halda, iki-üç gün belə hava şəraiti davam edəcəkdir. Ona görə siz bütün gücləri səfərbər edin, gücləndirilmiş iş rejimində işləyin və çalışın ki, bu vəziyyəti maksimum dərəcədə aradan qaldıraq.

O ki qaldı, 2008-ci ilə olan vəzifələrə, mən hesab edirəm, bu vaxta qədər görülmüş işlər, aparılmış və başlanmış islahatlar imkan verəcək ki, bu il də Azərbaycan iqtisadiyyatı öz inkişafını uğurla davam etdirsin. İqtisadi sahədə ən çox fikir, diqqət yetirdiyimiz sahə bahalaşma və inflyasiyadır. Burada səsləndi ki, 2007-

ci ildə Azərbaycanda inflyasiya 16 faizdən çox olmuşdur. Bu, çox böyük rəqəmdir. Düzdür, əhalinin pul gəlirləri 38 faiz artmışdır və beləliklə, real gəlirlər 22 faiz səviyyəsindədir və bu, çox böyük rəqəmdir, göstəricidir. Amma bununla bərabər, onu da bilməliyik ki, əhalinin pul gəlirləri bərabər şəkildə bölünmür. Yəni kasıb təbəqə var - 16 faiz. Düzdür, biz bunu böyük dərəcədə aşağı salmışıq. Amma yenə də vətəndaşlarımızın 16 faizi yoxsulluq şəraitində yaşayır və onlar üçün bu məhsulların, xüsusilə ərzaq məhsullarının bahalaşması çox böyük problemlər yaradır. Biz 2008-ci ildə makroiqtisadi vəziyyəti sabit saxlamalıyıq. Burada çıxışlarda səsləndi, əlbəttə ki, həm obyektiv, həm də subyektiv amillər mövcuddur. Dünyada neftin qiymətinin kəskin şəkildə bahalaşması bütün idxal edilən malların bahalaşmasına gətirib çıxarıbdır. Bizim hələ ki, istehlak bazarımız böyük dərəcədə idxaldan asılıdır və Azərbaycanda həyata keçirilən həm regional inkişaf proqramı, həm sənayeləşmə proqramı, həm də sahibkarlığın inkişafı proqramı o məqsədi güdür ki, Azərbaycan idxaldan öz asılılığını maksimum dərəcədə azalda bilsin. Biz buna tədricən nail oluruq. Amma hələ ki, ərzaq mallarının bir hissəsi xaricdən gətirilir. Xaricdə də qiymətlər Azərbaycanda olan səviyyədə qalxır.

2007-ci ildə dünyada taxılın qiyməti 50 faiz qalxmışdır və bu, istər-istəməz bütün başqa sahələrə də öz mənfi təsirini göstərir. Əlbəttə, inflyasiyanı yaradan obyektiv səbəblərdən biri də Azərbaycanda əhalinin pul gəlirlərinin artmasıdır, maaşların, pensiyaların qaldırılmasıdır. Yəni ümumiyyətlə, iqtisadi inkişafın əlamətidir. Ancaq subyektiv səbəblər də var. Məhz subyektiv səbəblərin aradan qaldırılmasına biz gərək böyük səy göstərək. Sağlam rəqabət prinsipi tam bərqərar olunmalıdır, inhisarçılıq meyilləri aradan qaldırılmalıdır. Bizim bazarımız tam liberallaşmalıdır, rəqabət getməlidir. İmkan verməməliyik ki, nə idxalda, nə də daxili istehsalda inhisarçılıq yaransın. Ona görə mən ümid edirəm ki, həm makroiqtisadi, həm də inzibati tədbirlər nəticəsində 2008-ci ildə inflyasiya normal çərçivədə olacaqdır.

Deyə bilərəm ki, bundan başqa bizim iqtisadi və makroiqtisadi sahədə böyük ciddi problemlərimiz yoxdur. Əksinə, biz 2007-ci ili çox yaxşı nəticələrlə başa vurduq. Bizim valyuta ehtiyatlarımız 7 milyard ABŞ dollarını ötüb keçmişdir. 2008-ci ildə xəzinəmizə çox böyük həcmdə valyuta ehtiyatları daxil olacaqdır. Beləliklə, Azərbaycanın dayanıqlı inkişafı bundan sonra da uzun illər təmin ediləcəkdir. Nəzərə alsaq ki, dünyada neftin qiyməti qalxıb və bildiyiniz kimi, Dünya Bankının verdiyi bəyanatlara görə, Azərbaycan neftin satışından 2020-ci ilə qədər 200 milyard dollar vəsait toplayacaqdır. Əlbəttə ki, neftin qiyməti artdıqca, bu rəqəm də artacaqdır. Biz buna hazır olmalıyıq və elə etməliyik ki, bunun makroiqtisadi vəziyyətə mənfi təsiri minimum səviyyədə olsun.

Eyni zamanda, biz artıq bundan sonra, gələcəkdə heç bir maliyyə sıxıntısı keçirməyəcəyik. Biz sadəcə olaraq, öz maliyyə imkanlarımızdan ağıllı istifadə etməliyik, onları lazım olan yerlərə yönəltməliyik. Elə etməliyik ki, qısa müddət ərzində bu məbləğlər, ölkəmizə gələn maliyyə resursları ölkəmizin hərtərəfli inkişafına xidmət göstərsin. Ölkəmiz müasirləşsin, modernləşsin, ən qabaqcıl texnologiyalar Azərbaycana gətirilsin. Bütün sahələrdə - istər tikinti, istərsə də səhiyyə, təhsil, infrastruktur - bütün sahələrdə ən qabaqcıl texnologiyalar Azərbaycana gətirilməlidir. Biz bunu görürük. Azərbaycanda son illər ərzində, xüsusilə dövlət xətti ilə yaradılan müəssisələr, həyata keçirilən infrastruktur layihələri, tikilən obyektlər dünyanın ən yüksək standartlarına cavab verir.

Qeyri-neft sektoruna yenə diqqət göstərməliyik. 2008-ci ildə qeyri-neft sektorunun inkişafı bizim üçün çox vacibdir. Beləliklə, bizim iqtisadiyyatımız neft amilindən asılı olmayacaqdır. Məqsəd ondan ibarətdir ki, bir neçə ildən sonra iqtisadi imkanlarımızın neft amilindən asılılığını tamamilə aradan qaldıraq. Belə imkanlar var və əminəm ki, qeyri-neft sektorunun inkişafı həm dövlət tərəfindən verilən dəstək hesabına, həm də özəl sektorun fəaliyyəti nəticəsində daha da genişlənəcəkdir.

Bildiyiniz kimi, biz bir neçə il ərzində sahibkarlara güzəştli kreditlər veririk, bu kreditlər də yaxşı işləyir. Bu kreditlərin hesabına yeni müəssisələr - fabriklər, emal müəssisələri yaradılır, özəl biznes inkişaf edir. İqtisadiyyatımızın ümumi çəkisində özəl biznesin kifayət qədər böyük yeri var. Azərbaycan iqtisadiyyatı 80 faizdən yuxarı özəl sektorun əsasında qurulubdur.

Mən artıq qeyd etdim, regional inkişaf proqramının başa çatması gözlənilir və artıq hökumətə tapşırıqlar verilibdir, ondan sonra 2009- 2013-cü illər üçün yeni regional inkişaf proqramı hazırlanmalıdır. O proqramda bu vaxta qədər həll olunmamış bütün məsələlər öz əksini tapmalıdır. Beləliklə, 2013-cü ilə qədər, əminəm ki, bundan da tez, biz ölkədə bütün infrastruktur layihələrini başa çatdırmalıyıq, bütün sosial məsələləri həll etməliyik və hər bir kəndin problemi öz həllini tapmalıdır. Bir sözlə, biz bu imkanlardan, artan maliyyə imkanlarımızdan səmərəli istifadə etməliyik və edəcəyik.

Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyətinin güclənməsi də, əminəm ki, müsbət nəticələrə gətirib çıxaracaqdır. Bir müddət bundan əvvəl Dövlət İnvestisiya Şirkəti yaradılmışdır. Müəyyən

danışıqlar aparılır, amma hələlik heç bir nəticə yoxdur. Baxmayaraq ki, iki ildən artıqdır hər il büdcədə bu məqsədlər üçün 100 milyon dollar vəsait nəzərdə tutulur. Biz Dövlət İnvestisiya Şirkətini məhz bu məqsədlə yaratdıq ki, Azərbaycan üçün lazım olan sahələrə xaricdən investisiyaları cəlb etsin, özü investor kimi orada iştirak etsin və müəssisələr yaradııldıqdan, işə başlayandan sonra Dövlət İnvestisiya Şirkəti öz payını açıq hərraca çıxarsın və beləliklə, özəl sektora dəstək versin. Çünki Azərbaycana qoyulan investisiyalar, xüsusilə özəl sektor tərəfindən qoyulan investisiyalar özəl sektorun marağında olan sahələrə yönəldilir. Bəzi hallarda dövlət üçün əhəmiyyətli olan sahələr investisiya almır. Çünki özəl sektor buna maraqlı deyil. Dövlət İnvestisiya Şirkətinin əsas məqsədi ondan ibarətdir ki, bizim üçün, dövlət üçün lazım olan sahələrə vəsait cəlb edək. Mən gözləyirəm ki, 2008-ci ildə bu şirkətin fəaliyyəti daha da uğurlu olacaqdır.

2007-ci ildə biz eyni zamanda gördük ki, öz ərzaq təhlükəsizliyimizi də təmin etməliyik. Azərbaycan iqtisadi təhlükəsizliyini, enerji təhlükəsizliyini təmin edibdir və başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyində iştirak edir. Ərzaq təhlükəsizliyi də ondan az əhəmiyyət daşımayan sahədir. Xüsusilə biz görəndə ki, dünyada ərzaq məhsullarının qiymətləri qalxır və bu, istər-istəməz bizim istehlak bazarımıza mənfi təsir göstərir. Bildiyiniz kimi, qəbul edilmiş bütün qərarlar, tədbirlər ona xidmət edir ki, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı daha da inkişaf etsin. Hər bir kəndliyə dotasiya verilir. Biz 2007-ci ildə bu məqsədlərə 80 milyon manat vəsait nəzərdə tutmuşduq və bu vəsait paylanılıbdır. Elədimi?

İSMƏT ABASOV (kənd təsərrüfatı naziri): Bəli, keçən il üçün ayrılan vəsait paylanılmışdır. Növbəti il üçün yenidən 80 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur. 40 milyon manat "Aqrolizinq" Səhmdar Cəmiyyətinə nəzərdə tutulmuşdur, 5 milyon manat isə "Aqrokredit" Agentliyi vasitəsilə kredit şəklində veriləcəkdir.

İLHAM ƏLİYEV: Bundan başqa, taxıl əkən hər bir fermerə hər hektar üçün 40 manat dotasiya verilir.

İSMƏT ABASOV: Bəli, cənab Prezident, Sizin göstərişinizlə buğda istehsalçılarına əlavə olaraq 40 manat vəsait verildi. Hazırda keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən təxminən 127 min hektar əlavə buğda əkini aparılmışdır. Bu da təxminən 300 min ton əlavə buğdanın olacağını göstərir.

İLHAM ƏLİYEV: Beləliklə, 2008-ci ildə bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərməliyik. Bizim gözəl imkanlarımız, təbii şəraitimiz, iqlimimiz var. Azərbaycanda, demək olar ki, bütün kənd təsərrüfatı məhsulları yetişdirilir. Buraya dövlət xətti ilə daha da böyük vəsait qoymalıyıq.

Eyni zamanda, biz meliorasiya sahəsinə əlavə vəsaitlərin qoyulmasını təmin etməliyik. İndi bu proses gedir və Samur-Abşeron kanalı tikilir. Taxtakörpü su anbarının tikintisinə başlanmışdır və başqa layihələr icra olunmalıdır. Biz növbəti illərdə bu sahəyə böyük diqqət göstərməliyik. Bu, həm kənd təsərrüfatının inkişafına xidmət göstərəcək, həm məşğulluğu artıracaq və həm də bütövlükdə, ölkəmizin inkişafı üçün çox vacib olan sahədir. İndi bizim maliyyə imkanlarımız var, sadəcə olaraq, yaxşı proqramlar, layihələr hazırlanmalıdır və biz onlara vəsait ayırmalıyıq.

Energetika sahəsində nəzərdə tutulmuş əsas layihələr, demək olar ki, ya başa çatıb, yaxud da yaxın 2-3 il ərzində başa çatacaqdır. Biz son üç il ərzində təxminən 700 meqavat əlavə enerji gücü yaratdıq. Bu, bizə imkan verir ki, artıq ölkəmizi elektrik enerjisi ilə tam şəkildə təmin edək. Növbəti üç il ərzində Azərbaycanda bir neçə elektrik stansiyasının tikintisi və yenidən qurulması nəzərdə tutulur və bu işlərin nəticəsində 3 min meqavat enerji gücü yaranacaqdır.

Bu, Azərbaycanı bundan sonra uzun illər ərzində elektrik enerjisi ilə təminatını təmin edəcək və gələcəkdə biz elektrik enerjisini xarici ölkələrə də ixrac edə bilərik.

Bizim iqtisadiyyatımız artır, əhali artır, yeni müəssisələr, fabriklər, zavodlar tikilir, elektrik enerjisinə olan tələbat artır. Biz buna hazır olmalıyıq və bütün tədbirləri əvvəldən görməliyik. Yəni mən hesab edirəm ki, bu sahədə qəbul olunmuş proqramlar energetika sektorunu artıq tam şəkildə təmin edəcəkdir. Vəsait də var, maliyyə mənbələri də var və elektrik stansiyaları tikilir, elektrik xətləri çəkilir və bu sahədə artıq tam qayda-qanun yaradılacaqdır.

Əhalini qazla təmin etmək üçün 2008-ci ildə əlavə tədbirlər görülməlidir. Bizim hələ iki rayonumuz – Ağcabədi və Beyləqan rayonları obyektiv səbəblərə görə təbii qaz almır. Bu ilin əvvəlində Ağcabədi rayonuna qaz veriləcək və ilin birinci yarısına qədər Beyləqan rayonuna da təbii qazın verilməsi bərpa olunacaqdır. Beləliklə, Azərbaycanın bütün rayonları qazla təmin ediləcəkdir. Hələ deyə bilmərik ki, bütün kəndlər qazla təmin olunubdur. Bəzi yerlərdə heç qaz xətləri olmayıb, bəzi yerlərdə bu, böyük çətinliklərlə bağlıdır.

Ancaq deyə bilərəm ki, indi Azərbaycan əhalisinin təxminən 80 faizə yaxını təbii qaz alır və bu, dünya

miqyasında, bizim bölgədə, MDB məkanında kifayət qədər böyük göstəricidir. Bizdən daha böyük həcmdə qaz hasil və ixrac edən ölkələrdə bu rəqəm 50-60 faiz səviyyəsindədir. Bizdə 75-80 faizdir. Nəzərə alsaq ki, bizim böyük qaz ehtiyatlarımız var, qaz hasilatı artır, çalışmalıyıq ki, Azərbaycan vətəndaşlarını təbii qazla maksimum dərəcədə təmin edək. Həm “Şahdəniz” yatağından hasilat, həm də Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən görülən tədbirlər və qoyulan investisiyalar nəticəsində, demək olar ki, qaz təhvilə iki dəfə artıb. Biz, ilk növbədə, maksimum dərəcədə özümüzü təmin etməliyik və əlbəttə, bununla bərabər, qaz ixrac edən ölkəyə çevrilmişik. Bundan da böyük həm iqtisadi, həm də siyasi dividendlər götürəcəyik.

Mən elektrik enerjisi ilə bağlı bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Bildiyiniz kimi, 13 il ərzində blokadada yaşayan və qazdan məhrum olan Naxçıvanı biz bu yaxınlarda təbii qazla təmin etdik. İran İslam Respublikası ilə bağlanmış müqaviləyə əsasən, mübadilə yolu ilə biz buna nail ola bilmişik. Biz Astaradan İrana qaz veririk, İrandan isə Naxçıvana qaz alır. Naxçıvanda təxminən 90 meqavat gücündə modul tipli elektrik stansiyası tikilibdir. Son günlərə qədər Naxçıvanın təbii qazla və elektrik enerjisi ilə təminatında heç bir problem olmamışdır. Demək olar ki, bütün muxtar respublika elektrik enerjisi ilə tam şəkildə təmin olunur və qaz xətlərinin çəkilişi nəticəsində əhalinin təxminən 90 faizə yaxını təbii qaz alır. Elədirmi? ƏLİXAN MƏLİKOV (“Azəriqaz” Səhmdar Cəmiyyətinin sədri): Bəli, cənab Prezident, hazırda əhalinin 90 faizi təbii qaz alır.

İLHAM ƏLİYEV: Alırlar.

ƏLİXAN MƏLİKOV: Bəli.

İLHAM ƏLİYEV: Amma bildiyiniz ki, havanın pisləşməsi ilə əlaqədar qonşu İranda da müəyyən problem yaranıb və İrandan Naxçıvana qazın verilməsi dayandırıldı. Ondan sonra bərpa olundu, amma lazım olan səviyyədə verilmir. Biz bunu araşdırdıq və görürük ki, bunun texniki səbəbləri var. Ancaq bununla bərabər, biz görürük ki, Naxçıvan əhalisi bu vəziyyətdən əziyyət çəkir. Ona görə mən artıq tapşırıqlar verdim, bir daha bunu demək istəyirəm. Hesab edirəm, Naxçıvanda əlavə qaz-mazut elektrik stansiyası tikilməlidir ki, biz qazdan tam asılılığı azaldaq. Biz mazut ehtiyatlarını yığa bilirik ki, əgər qışda xaricdən qazın verilməsi ilə bağlı yenə problem yaranarsa, onda muxtar respublikada enerji böhranı yaranmasın.

Bununla bərabər, Neft Şirkətinə tapşırıq verirəm ki, Naxçıvanda yeraltı qaz anbarlarının yaradılması imkanlarını araşdırsınlar. Əgər belə imkanlar varsa, orada təxminən 300 milyon kubmetr həcmində qaz anbarları tikilməlidir. Yay aylarında İrandan alınan qazı biz ora dolduracağıq. Əgər İranda böhran yaranarsa, onda biz yeraltı anbardan o qazı götürəcəyik. Beləliklə, bu məsələ də öz həllini tapmalıdır. Bunun texniki imkanları araşdırılmalıdır və biz bunu etməliyik.

Mənə verilən məlumatlara görə, bəzi yerlərdə, rayonlarda gecələr, axşamlar qazın, elektrik enerjisinin verilməsi dayandırılır. Bunun səbəbləri ondan ibarətdir ki, borclar var, pulu əhalidən tam yığa bilmirlər. Əlbəttə, biz hər sahədə qayda-qanun yaratmalıyıq, hər sahədə şəffaflıq olmalıdır, hər bir məhsulun öz qiyməti var və o qiymət ödənilməlidir. Nəzərə alsaq ki, keçən il Azərbaycanda əhalinin pul gəlirləri 38 faiz artıb və indi yoxsulların sayı böyük dərəcədə azalıb, Azərbaycan əhalisinin əksər hissəsi ödənişləri çox rahatlıqla edə bilər. Ancaq bununla yanaşı, 16 faiz yoxsulumuz var. Xüsusilə qış mövsümündə, qışın belə sərt günlərində mən həm “Azərenerji”yə, “Bakıelektrikşəbəkə”yə, “Azəriqaz”a, həm də bütün müvafiq qurumlara tapşırıq verirəm ki, bu sərt günlərdə əhaliyə daha da böyük diqqətlə yanaşsınlar. İşığı kəsməsinlər, qazın verilməsini kəsməsinlər, insanlar üçün əlavə problemlər yaratmasınlar. Qış qurtarar, yaz başlayar, hava yaxşılaşar, ondan sonra yenə də o ciddi tədbirləri bərpa edin, tələb edin və hamı qaz və işıq pulunu ödəməlidir. Ancaq hesab edirəm ki, indiki şəraitdə daha diqqətli olmalısınız. Xüsusilə o insanlara ki, onların doğrudan da imkanları yoxdur. Elələri var ki, hər şeyi var, ev-əşiyi, maşınları, bağları, amma qazın pulunu vermir. Onlara qarşı ən ciddi sanksiyalar tətbiq olunmalıdır, onlar cəzalandırılmalıdır, qazı kəsilməlidir və tədbir görülməlidir. Amma görürsünüz ki, kimin imkanı yoxdur, kasıbdır, mən tələb edirəm, onlara qarşı diqqətli olasınız və o insanları incitməyəsiz. Bütövlükdə, indi həm elektrik, həm də qaz sayğacları quraşdırılır. Biz ölkəmizi qazla təchiz edirik. Bakı kəndlərinin qazla təminatını yaxşılaşdırmalıyıq, bilərsiniz ki, xüsusi proqram qəbul edilmişdir. Amma mənə verilən məlumata görə, hələ ki, bütün kəndlərə qaz verilmir. Əlixan, elədir?

ƏLİXAN MƏLİKOV: Bəli, cənab Prezident, kəndlər tam 100 faiz qaz almır. Ancaq keçən illə bu ili müqayisə edəndə, əgər keçən il kəndlərdə 50 faiz qaz alırdılarsa, indi təxminən 80 faiz təmin olunublar. 15-20 faiz qalıbdır. Biz işlərimizi davam etdiririk. Yəqin ki, 2008-ci ilin birinci yarısına qədər başa çatdırılacaqdır.

İLHAM ƏLİYEV: Çalışın, bunu tezliklə edin. Çünki biz indi qazı ən ucqar kəndlərə aparırıq. Amma burada, Bakıda kəndlərin bəzi yerlərinə qaz verilmir. Bu, dözülməz bir vəziyyətdir. Xüsusilə onu nəzərə almalıyıq ki, mənim tərəfimdən qəbul edilmiş qərar – Bakıtrafi qəsəbələrin inkişafı ilə bağlı qəbul edilmiş proqramda bütün bu məsələlər nəzərdə tutulubdur. İlk növbədə, kəndlərin qazla təmin olunması üçün lazımı tədbirlər görülüb, vəsait ayrılıbdır. Siz işləri tezləşdirin və bütün kəndlərin hər bir hissəsi qazla təmin olunmalıdır.

2008-ci ildə biz sənaye potensialının inkişafına diqqət göstərəcəyik. Bu sahədə işlər gedir. Azərbaycanda sənayeləşmə prosesi daha da sürətlə getməlidir. Mən bir daha demək istəyirəm ki, bizim maliyyə çətinliklərimiz artıq yoxdur. Bizim 7 milyard dollardan çox valyuta ehtiyatlarımız var. Gələn il neftin qiymətindən asılı olaraq, minimum bu qədər də əlavə gələcəkdir. Biz bu imkanlardan istifadə etməliyik. Güclü sənaye potensialı yaratmalıyıq ki, bizim sənayemiz çoxşaxəli olsun. Həm məşğulluq artsın, həm də yeni iş yerləri açılsın və Azərbaycanda güclü sənaye potensialı yaradılsın. Ona görə həm İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, həm Maliyyə Nazirliyi, həm də bütövlükdə hökumət, sənaye və energetika nazirliyi birlikdə bu işlərə bir daha baxın və mənə konkret təkliflər verin. Əgər Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyətində çətinliklər varsa, xaricdən investisiyalar cəlb edə bilmiriksə, lazım deyil, özümüz vəsait qoyaq. Bizim vəsaitimiz var. Dövlət biznesi təşviq etmək üçün güzəştli kreditlər verə bilərik. Bu, bütün dünyada var. Ölkə üçün lazım olan sahələri inkişaf etdirmək üçün dotasiyalar, subsidiyalar, yumşaq kreditlər verilir. Biz bu gün başlasaq, iki-üç ildən sonra sanballı sənaye müəssisəsi yarada bilərik.

Mən bilirəm ki, Sənaye və Energetika Nazirliyində belə planlar var, proqram da hazırlamısınız. Hesab edirəm ki, 2008-ci ildə biz artıq bu işlərə konkret başlamalıyıq. Bu vaxta qədər müəyyən işlər görüldübdür. Müxtəlif yerlərdə yeni sənaye kompleksləri tikilir. Bu, məni çox sevindirir. Çünki bu, sənaye potensialının inkişafı deməkdir. Ancaq mən istəyirəm ki, biz bunu daha da böyük həcmdə edək.

İndi Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti Türkiyədə ən böyük neft kimyası kompleksini tender nəticəsində udub və “Petkim” şirkəti artıq Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin mülkiyyətidir. Oraya böyük investisiyalar qoyulur, 2 milyard dollar vəsait xərclənir. Ondən sonra da investisiya qoyulacaqdır. Bundan başqa, Dövlət Neft Şirkətinin başqa ölkələrdə investisiya layihələri var. Həm Ceyhanda neft emalı zavodunun tikintisi, - sən orada idin, oradan gəlmisən - həm də başqa ölkələrdə, Avropa ölkələrində.

RÖVNƏQ ABDULLAYEV (Dövlət Neft Şirkətinin prezidenti): Bəli, cənab Prezident, Ceyhanda neft emalı zavodunun tikintisi və “Petkim”də ikinci neft emalı zavodunun tikintisi bizim proqramımızda var. Ümumiyyətlə, Türkiyədə ildə 20-30 milyon ton gücə malik emal müəssisəsi yaradacağıq.

İLHAM ƏLİYEV: Bu, çox yaxşıdır. Amma eyni zamanda, mən tapşırıq vermişdim, Azərbaycanda da yeni güclü emal kompleksinin tikintisinə böyük ehtiyac var. Neft kimyası kompleksinin tikintisinə böyük ehtiyac var. Bizim neftayırma zavodlarımız işləyir. Sən də direktor olmusan, yaxşı bilirsən. Amma onlar hələ ki, tam, yəni dünya səviyyəsində məhsul buraxmır. Baxmayaraq ki, yenidənqurma işləri aparılıb, bəzi məhsullar dünya səviyyəsinə çatdırılıbdır. Amma onlar çoxdan tikilib, ekoloji cəhətdən havanı korlayır.

Azərbaycanda yeni, müasir neft kimyası kompleksi tikilməlidir. Beləliklə, biz həm neftimizi, həm də qazımızı daha səmərəli şəkildə emal edib dünya bazarlarına çatdıracağıq. Bu, həm məşğulluqdur, iş yerləridir, həm sənaye potensialıdır, həm də yenilikdir, müasirlikdir. Bilirsiniz ki, Avropada indi meyarlar çox güclənib, çox sərtləşibdir. Bizdə istehsal olunan dizel yanacağı, yaxud da kerosin ilə gələcəkdə dünya bazarına çıxmaq mümkün olmayacaqdır. Belə olsa, biz yalnız xam nefti satacağıq. O da bir yoldur, amma mən hesab etmirəm ki, bu, bizim üçün əsas yoldur. Xam neft öz yerində, amma biz neft məhsulları bazarını da itirməməliyik. Nəzərə alsaq ki, indi biz müxtəlif ölkələrdə, həm qonşu ölkələrdə - həm də Avropada neft məhsullarının satışı ilə də məşğul olmaq istəyirik. Ona görə 2008-ci ildə bu sahədə konkret tədbirləri hazırlayın və məruzə edərsiniz.

Bir sözlə, sənaye potensialının artımı bizim prioritet məsələmiz olmalıdır. 2008-ci ildə başqa sahələrdə də işlər qəbul edilmiş proqramlar əsasında gedəcəkdir. Nəqliyyat sektorunda həm magistral yollar, həm Bakının yolları, həm də körpülər, yol qovşaqları - bütün bunlar proqramda var. Biz onu Dövlət İnvestisiya Proqramına da salacağıq. Elə etməliyik ki, bütün yol infrastrukturunu ən yüksək səviyyədə olsun, dünya standartlarına cavab versin. Həm mövcud yolları yenidən qurmalı, həm də mövcud olmayan, yeni şəhərlərarası yolları açmalıyıq ki, yol hərəkəti daha da rahat olsun.

2008-ci ildə də ekoloji məsələlərinə diqqət göstəriləcək, vəsait ayrılacaqdır. Biz böyük ekoloji proqram qəbul etdik. O, artıq icra olunmağa başlamışdır. Mən görürəm, artıq Bibiheybətdə birinci işlərə başlanmışdır. Mən o məsələni Dövlət Neft Şirkətinin qarşısında qoydum ki, Bibiheybət buxtasını və orada

olan çirklənmiş bütün əraziləri siz təmizləməlisiniz. Onlar da mənə söz vermişdilər ki, oranı gözəl bir parka çevirəcəklər. Elədir?

RÖVNƏQ ABDULLAYEV: Bəli, cənab Prezident. May ayınadək bu məsələ həll ediləcək.

İLHAM ƏLİYEV: Ora Bakının neftlə çirklənmiş əsas yerlərindəndir. Həm görüntü baxımından, həm də ekologiya baxımından çox mənfəətə təsir olan bir yerdir. Amma tarixi bir yerdir. Azərbaycanın neft tarixi həm də oradan başlanmışdır. Ona görə biz o yeri abadlaşdırmalıyıq, orada gözəl parklar salınacaqdır. İndi belə bərhad vəziyyətdə olan yerləri biz gözəl səviyyəyə çatdıracağıq.

Əlbəttə, ekologiya proqramı bunlarla bitmir. Neft Şirkəti vaxtilə neft sənayesinin fəaliyyəti nəticəsində çirklənmiş yerləri təmizləməlidir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi də öz vəzifələrini bilir. Bu yaxınlarda içməli su baxımından ən pis vəziyyətdə olan kəndlərə suyun verilməsinə başlanmışdır. 50 kəndə su verilir.

HÜSEYNQULU BAĞIROV: Bəli, havaların soyuması Salyanda, Neftçalada və başqa rayonlarda buna mane olur. Amma 50 kənddə işlər başa çatdırılmışdır.

İLHAM ƏLİYEV: Sonrakı mərhələdə əlavə kəndlər nəzərdə tutulmalıdır.

HÜSEYNQULU BAĞIROV: Bəli, əlavə kəndlər üçün proqram hazırdır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda 450 min əhalinin su problemi var. Yəni su var, sadəcə, onun keyfiyyət problemi var. Sizin tapşırığınızla həmin suların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı proqram hazırlanıb başa çatdırılmışdır və qısa müddətdə Sizə təqdim ediləcəkdir. Bununla da Azərbaycanda keyfiyyətsiz su içən insan olmayacaqdır.

İLHAM ƏLİYEV: Çox yaxşı, biz buna nail olmalıyıq. Çünki su həyatdır, sağlamlıqdır. Su insanların fiziki gücüdür, insan orqanizmi üçün əsasdır. Biz elə etməliyik ki, Azərbaycan vətəndaşları təmiz su içsinlər. İndi Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri tikilir. Hesab edirəm ki, bu da tarixi bir layihədir. O da uzun illər ərzində müzakirə olunmuşdu, hətta Sovet İttifaqı zamanı müzakirə edilmişdi. Müxtəlif fərziyələr var idi: su ehtiyatları var, yoxdur, bunun qiyməti nə qədər olacaq, necə olacaq, maliyyə haradan olacaq. Biz özümüz etdik. Kredit istədik, alınmadı, heç kim kredit vermədi. Ondan sonra hansısa müştərək investisiya proqramını işləmək istədik, o da nəticəsiz qaldı. Nə etdik? Özümüz pul ayırdıq və artıq kəməri tikilir. Bu il istismara veriləcək və Bakı əhalisi təmiz içməli su ilə təmin olunacaqdır. Yenə də deyirəm, bu, mənim üçün Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri kimi dəyərli bir kəmərdir və o, böyük rəmzi xarakter daşıyır. Biz neft kəmərinə tikdik və neftdən, o kəmərin fəaliyyətindən əldə olunan gəlirlə su kəməri də çəkdik. Azərbaycan nefti Azərbaycan xalqına xidmət edir. İnsanların sağlamlığına xidmət edir. Ölkəmizin inkişafına xidmət edir.

Bütün bunları bir daha təhlil edəndə görürük ki, 1990-cı illərin o ağır şəraitində “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması, ulu öndər Heydər Əliyevin nə qədər cəsarətli və müdrik addımı olmuşdur. Əgər o vaxt bu müqavilə imzalanmasaydı, mən açıq deyirəm, bunların heç biri bu gün olmazdı və ümumiyyətlə, təsəvvür etmək çətinidir ki, Azərbaycanın indiki vəziyyəti necə ola bilərdi. Bu, bizə imkan verdi, bizim qollarımızı açdı. Biz sərbəst inkişaf edirik, müstəqil ölkə kimi inkişaf edirik. Heç kimdən asılı deyilik. Öz taleyimizi özümüz həll edirik və uğurla həll edirik. Müstəqil ölkə kimi və uğurlu ölkə kimi biz sübut etdik ki, Azərbaycan xalqı müstəqil xalq kimi yaşaya bilər, Azərbaycan xalqı müstəqil dövlət qura bilər, bu dövləti qoruya, möhkəmləndirə bilər. Bu dövlət möhkəm dövlətdir və bu yerləşdiyi bölgədə öz təsir imkanlarını genişləndirir. Bu, hər bir vətənpərvər insanda qürur hissi oyadır. Mən çox şadam ki, biz, Azərbaycan xalqı qısa bir tarixi müddət ərzində güclü dövlət qurmuşuq.

Mən burada səslənən bir məsələ barədə də öz fikrimi bildirmək istəyirəm. Füzuli Ələkbərovun çıxışında xaricdən gələn miqrantlarla bağlı məsələlər səsləndi. Yadıңызdadırsa, bu barədə mən hələ bir il bundan əvvəl öz fikirlərimi demişdim. Görürdüm, vəziyyət elə istiqamətə gedir ki, biz gələcəkdə bu problemlə üzləşə bilərik. Biz başqa ölkələrin bu sahədəki təcrübəsini öyrənməliyik. Miqrantların gəlməsi bütövlükdə inkişafın göstəricisidir. Əgər inkişaf olmasaydı, heç kim buraya iş üçün gəlməzdi. Amma digər tərəfdən, biz indidən tədbirlər görməliyik ki, sabah bu, bizim üçün problemə çevrilməsin. Miqrant gəlir, iş yerini tutur və yerli vətəndaş o iş yerindən məhrum olur. Düzdür, o da həqiqətdir ki, bəzi hallarda bizim vətəndaşlarımızın işləmək istəmədiyi yerlərdə miqrantlar gəlib işləyirlər. Bu da onu göstərir ki, Azərbaycanda faktik olaraq, işsizlik barədə söhbət açmaq yersizdir. İş var, bəzi hallarda işləmək istəməyənlər və dövlətdən böyük imkanlar gözləyənlər var.

Dövlət doğrudan da ancaq kasıb şəraitdə yaşayanlara, yoxsullara kömək əlini uzadır. 78 min ailə, 300 mindən çox insan dövlət tərəfindən pul alır. Özü də bu, az pul deyil, dediyim kimi, hər bir ailə 100 dollara yaxın pul alır. Amma işləmək istəməyənlər özləri bilməlidirlər ki, iş hamı üçün var. Bunu hamı

bilməlidir. Ancaq istisna deyil ki, gələcəkdə miqrantların sayı arta bilər. Yəni Azərbaycanda gedən inkişaf, tikinti... Miqrantlar xüsusilə xidmət və tikinti sektorunda işləyirlər. Füzuli, elədirmi?

FÜZULİ ƏLƏKBƏROV: Cənab Prezident, tamamilə düz deyirsiniz. Mən çıxışında dedim, il ərzində dövlət rüsumu kimi 44 manat pul ödəyirlər. Bu da nə deməkdir? Miqrantlar ayda 100-150 manata işləyirlər. Bizimkilər bu məvacibə işləmirlər. Amma biz dövlət rüsumunu artırısaq, yerli sahibkarlar üçün daha əlverişli olar ki, yerli işçi qüvvəsini öyrətsin, təhsil, təlim versinlər. Onda maraq olar. Yüksək peşəkarlığa malik, hansılar ki, ayda 2000-3000-4000 manat maaş alır, onlar gəlsinlər, bizim əmək bazarının keyfiyyətə yüksəlməsinə təsir etsinlər. Amma Siz dediyiniz kimi, gələn miqrantlar, əsasən, ən aşağı səviyyəli işlərdə çalışırlar.

İLHAM ƏLİYEV: Əslində, miqrant deyəndə, əlbəttə, aşağı səviyyəli işçiləri nəzərdə tuturuq. Azərbaycanda indi həm neft sənayesində, həm də xidmət sahəsində minlərlə xarici vətəndaş işləyir. Onlar əlbəttə, yüksək peşəkarlığa malik olan adamlardır. Amma az keyfiyyətli işçi qüvvəsinin Azərbaycana kütləvi şəkildə gəlməsinə görə biz hazır olaq. Bütün normativ qaydaları elə tənzimləyək ki, birinci növbədə, yerli əhali üçün imkanlar yaransın. Çünki biz elə etməliyik ki, Azərbaycan vətəndaşları maksimum dərəcədə işlə təmin olunsunlar. Biz yəqin ki, gələcəkdə xaricdən gələn miqrantların sayını müəyyənləşdirməliyik, normalaşdırmalıyıq. Hər bir ölkə üçün norma olmalıdır, bundan çox olmamalıdır. Bunun həm də başqa, iqtisadi tərəfləri var.

Biz 2008-ci ildə sosial sahəyə də investisiyalar qoymaqda davam edəcəyik. Məktəb, xəstəxana tikintisi - bütün bunlar uğurla gedir və elə etməliyik ki, yaxşı vəziyyətdə olmayan bir dənə məktəb olmasın, bütün səhiyyə ocaqları təmir edilsin, yeniləri tikilsin. Bu sahəyə vəsait ayıracağıq. Muzeylər, teatrlar təmir olunur. Bu yaxınlarda Tarix Muzeyi təmirdən sonra fəaliyyətə başlamışdır. Kukla Teatrı, ondan əvvəl Yaşıl teatr təmir edilmişdir. Çox gözəl teatr olmuşdur. Yəni bu proses 2008-ci ildə də gedəcək, büdcədə vəsait ayrılıbdır və elə edəcəyik ki, bütün tarixi binalarımız təmir ediləcəkdir. Teatrlar, muzeylər - həm Bakıda, həm də rayonlarda bütün mədəniyyət ocaqları ən yaxşı səviyyədə təmir olunmalıdır və yeniləri tikilməlidir.

Eyni zamanda, idman komplekslərinin tikintisi nəzərdə tutulur. İndi 20-yə yaxın olimpiya idman kompleksi ya inşa edilir, yaxud da yaxın zamanlarda inşasına başlayacağıq. Rayonlarda ondan çox olimpiya idman kompleksi istismara verilibdir. Mən hesab edirəm ki, 2008-ci ildə bu sahədə çox böyük nailiyyətlər olacaqdır. Azərbaycan 2016-cı ildə Olimpiya oyunlarını keçirmək əzmindədir və biz artıq Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinə öz təkliflərimizi göndəririk. Bu təşəbbüs onu göstərir ki, Azərbaycan dövləti öz gücünə arxayındır, öz gücünə istinad edir və biz Olimpiya oyunları kimi mötəbər dünya yarışını keçirə bilərik.

Əlbəttə, bugünkü iclasda bütün sahələr üzrə tapşırıqların verilməsi mümkün deyil, biz bunu sonra işgüzar qaydada davam etdirəcəyik. Sadəcə olaraq, çıxışımın sonunda ordu quruculuğu haqqında bir neçə söz demək istəyirəm.

Bildiyiniz kimi, biz bu sahəyə də böyük vəsait ayırırıq. 2008-ci ildə hərbi xərclər, ən azı, 1 milyard 200 milyon dollar səviyyəsində olacaqdır. Bu, dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş rəqəmdir. İstisna deyil ki, il ərzində buna dəyişiklik edilsin. Ordumuzun peşəkarlığı artır. Ordumuz hər an öz doğma torpaqlarımızı işğalçılardan azad etməyə hazır olmalıdır və əslində, hazırdır.

Bununla yanaşı, biz 2008-ci ildə müdafiə sənayesinə daha da böyük sərmayə qoymalıyıq. Biz bu sənayeni yaratdıq. Bu sahədə çox qısa müddətdə çox böyük uğurlar əldə edilibdir. Yeni il ərəfəsində mən özüm həm Bakıda, həm də Əli Bayramlıda onların qısa müddət ərzində gördüyü işlərlə tanış oldum. Sözün əsl mənasında, çox şad oldum ki, artıq qısa müddətdə bu sənayenin ilkin elementləri var, yaratmışıq, işləyir. İnsanlar işləyir, yaxşı məhsul istehsal edirlər və sənayenin inkişafı üçün yaxşı imkanlar, perspektivlər var. Biz əsas investisiyanı qoymalıyıq, onlar isə texnologiyaları gətirirlər və artıq bir sıra ölkələrlə çox işgüzar münasibətlər qurulubdur. Bu ölkələr həm qonşu ölkələrdir, həm də uzaqda yerləşən ölkələrdir. Bu, bir daha göstərir ki, Azərbaycan dünya çapında çox böyük dostlar qazanmışdır. Çünki hərbi texnologiyalar elə sahədir ki, hər bir ölkə onu başqa ölkəyə asanlıqla verməz. Məhdudiyyətlər var, qaydalar var. Biz o yerlərdən texnologiyalar alırıq ki, vaxtilə bunu təsəvvür etmək mümkün deyildi. Ona görə burada heç bir məhdudiyyət yoxdur.

Ümumiyyətlə, bizə ənənəvi dost olan ölkələrin və yeni ölkələrin, hansı ki, bizim münasibətlərimiz çox səmimi olubdur, onların rəsmi mövqeyi belədir ki, hərbi sahədə Azərbaycanla əməkdaşlıqda heç bir məhdudiyyət yoxdur. Yəni bizim üçün bütün imkanlar açıqdır, vəsaitimiz də var. Gərək 2008-ci ildə bu sahədə daha da böyük işlər görülsün. Ümid edirəm ki, biz buna nail olacağıq. Azərbaycanda çox güclü müdafiə sənayesi, hərbi sənaye yaradılacaqdır.

Bir daha demək istəyirəm ki, bugünkü iclasda 2008-ci ildə görüləcək bütün işlər haqqında danışmaq mümkün deyil, bir neçə saat vaxt aparar. Bizim hökumətimiz yaxşı işləyir, nazirlər öz vəzifələrini bilirlər. Azərbaycanda çox gözəl idarəetmə mexanizmi, idarəetmə sistemi yaranıbdır. Hesab edirəm ki, 2008-ci ildə bütün bu müsbət nailiyyətlər artırılmalıdır. Bütün nazirlər hərə öz yerində işini davam etdirəcəkdir. Mən yaxşı nəticələri görəndə sevinirəm, qüsurlar olanda onları deyirəm, töhmət edirəm. Mən istəyirəm ki, Azərbaycanda hər şey yaxşı olsun. İstəyirəm ki, ölkəmiz daha da güclü olsun, xalqımız rahat yaşasın, xalqı narahat edən problemlər aradan qaldırılsın, məmurlar öz vəzifə borcuna məsuliyyətlə yanaşsınlar. Hər bir məmur, ilk növbədə, elə etməlidir ki, onun sahəsində irəliləyiş, tərəqqi olsun, yaxşı nəticələr olsun. Birbaşa xalqla ünsiyyətdə olan məmurlar elə etməlidirlər ki, insanlar onların fəaliyyətindən razı olsunlar. Diqqətli olmalıdırlar, yaddan çıxarmamaladırlar ki, biz xalq üçün çalışırıq, əksinə deyil. Bizim vəzifəmiz xalqa xidmət etməkdir. Məni xalq Prezident seçibdir ki, xalqa öz xidmətimi göstərim. Mən icra strukturlarını formalaşdırım ki, biz hamımız xalqa xidmət göstərək, ölkəmizi gücləndirək və güclü Azərbaycan dövlətini yaradaq.

2008-ci il yaxşı başlayır. Əminəm ki, biz 2008-ci ili yaxşı nəticələrlə başa vuracağıq. Bu işlərdə sizin hamınıza uğurlar arzulayıram.

Sağ olun.

AzərTAc
11 yanvar 2007-ci il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2008-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına
həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(14 aprel 2008-ci il)**

Aprelin 14-də Prezident sarayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Bu gün biz Nazirlər Kabinetinin iclasında 2008-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarını müzakirə edəcəyik. 2008-ci il də Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün uğurlu başlanmışdır. Bildiyiniz kimi, son dörd il ərzində, 2004-2007-ci illərdə ölkə iqtisadiyyatı 96 faiz artmışdır. Demək olar ki, biz iqtisadi potensialımızı iki dəfə artırma bilmişik və bu güclü iqtisadi zəmində əlbəttə ki, yüksək sürəti saxlamaq, bu iqtisadi inkişafı davam etdirmək asan məsələ deyildir. Bütün bu amilləri nəzərə alaraq, böyük məmnunluq hissi ilə deyə bilərəm ki, bu ilin birinci rübündə iqtisadi inkişaf çox güclü olmuşdur, ümumi daxili məhsul təxminən 14 faiz artmışdır. Bununla bərabər, sənaye istehsalı da təxminən eyni sürətlə artmışdır. Ölkədə bütün sosial-iqtisadi proqramlar uğurla icra olunur və beləliklə, Azərbaycan daha da ciddi inkişafa nail ola bilmişdir.

Bu müddət ərzində dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş bütün layihələr, proqramlar, infrastruktur layihələri, sosial xarakterli proqramlar icra olunmuşdur. Bütün bu amilləri nəzərə alaraq, deyə bilirik ki, şübhəsiz, 2008-ci il də Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün, ümumi inkişafımız üçün uğurlu il olacaq və Azərbaycan 2008-ci ildə qarşıda qoyduğu bütün vəzifələri uğurla yerinə yetirəcəkdir.

Biz bu il həm əsaslı vəsait qoyuluşu, həm də sosial proqramların icrası baxımından keyfiyyətcə yeni səviyyəyə qalxırıq. Azərbaycanın büdcəsi ildən-ilə artır, 2008-ci ilin icmal büdcəsi 12 milyard dollar səviyyəsindədir. Bu, 2003-cü illə müqayisədə on dəfə çoxdur. Ancaq onu da bilirik ki, iqtisadi imkanlarımız artdıqca, əlbəttə, biz istəyirik ölkənin qarşısında duran və insanları narahat edən məsələləri daha da sürətlə həll edək. Bu məqsədlə bir müddət bundan əvvəl hökumətə göstəriş verilmişdir ki, büdcəyə əlavələr edilsin, dürüstləşmə aparılsın. Artıq dürüstləşmənin ilkin layihəsi hazırdır, müzakirə olunub və yaxın zamanlarda müzakirə üçün Milli Məclisə göndəriləcəkdir.

Biz istəyirik ki, bu əlavələr, əlavə vəsait Azərbaycanın qarşısında duran əsas vəzifələrin yerinə yetirilməsinə yönəldilsin. Büdcə artımı, əlbəttə, ölkənin gücünü, ölkənin potensialını göstərir. Adambaşına düşən büdcə xərclərinə görə Azərbaycan bütün MDB məkanında qabaqcıl yerlərdədir və bütövlükdə dünya miqyasında çox yüksək yer tutur. Biz öz valyuta ehtiyatlarımızı artırırıq. Bu günə olan məlumata görə, Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 9 milyard dollar həcmindədir. Ölkəmizdə uğurlu neft strategiyasının icrası nəticəsində bu il böyük artım gözlənilir. Bu, bizə əlavə güc verir, əlavə əminlik verir. Bu, bizə imkan verir ki, ölkəmizin müstəqil siyasətini daha da inamla irəliyə aparaq və Azərbaycan xalqının milli maraqlarını müdafiə edək.

Sosial proqramların həlli, bütün dövrlərdə olduğu kimi, bu gün də diqqət mərkəzindədir. Əlbəttə, sosial məsələlərin həlli, ilk növbədə, ölkənin iqtisadi imkanlarına bağlıdır. Bizim 5-10 il bundan əvvəlki iqtisadi imkanlarımız geniş sosial proqramların həlli üçün yetərli deyildi. Bu gün isə iqtisadi artım nəticəsində, ölkədə gedən əsaslı iqtisadi və siyasi islahatlar nəticəsində, liberal siyasət nəticəsində bizim sosial proqramlarımızın icrası üçün də yaxşı imkanlar var. İldən-ilə maaşlar, pensiyalar artırılır. Bu il yanvarın 1-dən minimum əmək haqqı və minimum pensiya növbəti dəfə artırılmış, 50 manatdan 60 manata çatdırılmışdır. Biz planlaşdırırıq ki, bu il ərzində həm minimum əmək haqqının, həm də minimum pensiyanın məbləğini bir dəfə də artıraraq. Büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda işləyən insanların sosial müdafiəsi daha da gücləndirilməlidir və bunu etmək üçün konkret təkliflər, proqramlar var və ən əsası maddi imkanlarımız da buna şərait yaradır.

Ünvanlı sosial yardım layihəsi uğurla icra edilir, 400 minə qədər insan bu proqramla əhatə olunubdur. Deyə bilərəm ki, bu, ölkəmiz üçün nisbətən yenilikdir. Bu onu göstərir ki, dövlətin, hökumətin

ən başlıca vəzifəsi, ən ümdə prioriteti insanların yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsidir. Əgər belə olmasaydı, əlbəttə, sosial proqramlara böyük diqqət göstərilməzdi. Sosial proqramların icrası nəticəsində Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşayacaqdır. Biz bunu ilbəl artan iqtisadi göstəricilərdə, eyni zamanda, əhalinin pul gəlirlərində də görürük. Bu ilin ilk üç ayında əhalinin pul gəlirləri 33 faiz artmışdır. Eyni zamanda, inflyasiya 16 faiz artmışdır. İnflyasiyanın artımı bizi çox düşündürür, narahat edir və biz əməli-praktik tədbirlər nəticəsində inflyasiyanı məqbul sayıla biləcək çərçivələrdə saxlamağa çalışmalıyıq.

Ancaq onu da bilirik ki, bütün dünyada çox sürətlə bahalaşma gedir. Avropada, MDB məkanında, bütün ölkələrdə, Asiyada, başqa qitələrdə xüsusilə ərzaq məhsullarının bahalaşması bu il və keçən ilin əvvəlində özünü daha da qabarıq şəkildə büruzə vermişdir. Bunun müxtəlif obyektiv səbəbləri var və əlbəttə, bu bahalaşma meyilləri Azərbaycandan da yan keçməmişdir.

Biz çalışmalıyıq ki, həm iqtisadi, həm də inzibati tədbirlər nəticəsində bahalaşmanın qarşısını maksimum dərəcədə alaıq. Eyni zamanda, ildən-ilə və ildə iki dəfə qaldırılan maaşlar və pensiyalar sosial müdafiə üçün çox vacib bir vasitədir. Biz bunu etməklə insanların sosial müdafiəsini gücləndiririk, onların yaşayış səviyyəsini qaldırırıq. Əgər əhalinin pul gəlirlərini və inflyasiya səviyyəsini götürsək görürük ki, real gəlirlər birinci rübdə 17 faiz artmışdır. Əminəm ki, bu da dünyada çox nadir hallarda rast gəlinən bir göstəricidir. Bir sözlə, həm iqtisadi islahatlar, həm də sosial proqramların icrası davam etdiriləcəkdir. Əslində, biz Nazirlər Kabinetinin ənənəvi toplantılarında məhz ölkənin sosial-iqtisadi yekunlarını müzakirə edirik. Çünki bunlar ölkənin iqtisadiyyatı və ümumiyyətlə, inkişafı üçün başlıca məsələlərdir.

Bildiyiniz kimi, bizim diqqət mərkəzimizdə olan başqa ciddi məsələ iqtisadiyyatımızın qeyri-neft sektorunun inkişafıdır. Bu məsələ ilə biz çox ciddi məşğulmuşuq və uğurlar göz qabağındadır. Məsələn, yaradılan yüz minlərlə yeni iş yerləri. Deyə bilərəm ki, mənə verilən son məlumata görə, Azərbaycanda son beş ilə yaxın müddətdə 668 min yeni iş yerləri açılmışdır ki, onlardan da 478 mini daimi iş yerləridir və bu proses davam edir. İşsizliyin aradan qaldırılması, yoxsulluğun səviyyəsinin aşağı salınması, həmişə olduğu kimi, prioritet məsələlər olaraq qalır və deyə bilərəm ki, biz bu sahədə böyük irəliləyişə nail ola bilmişik. Ancaq gələcək fəaliyyətimizdə elə etməliyik ki, qarşıda duran vəzifələri tam şəkildə icra edək.

Beləliklə, qeyri-neft sektoru həm ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi, həm sosial məsələlərin həlli, həm də regionların inkişafı üçün ən başlıca rol oynayan sahədir. Çünki yeni iş yerlərinin tam əksəriyyəti bölgələrdə yaradılıbdır. Bu, bölgələrin inkişafına çox böyük dəstəkdir, köməkdir. Eyni zamanda, bölgələrdə dövlət investisiya proqramı çərçivəsində həyata keçirilən nəhəng infrastruktur layihələri də qeyri-neft sektorunun və bütövlükdə sahibkarlığın inkişafına çox böyük dəstəkdir. Əgər bu böyük infrastruktur layihələri olmasaydı, əminəm ki, regional inkişaf proqramının icrasında biz çətinliklərlə üzləşə bilərdik. Həm yeni yollar, elektrik stansiyaları, qaz xətləri və həm də sosial infrastrukturun yaradılması, xəstəxanaların, məktəblərin tikilməsi, rayonlarımızın, şəhərlərimizin abadlaşması - bütün bunlar sahibkarlığa da böyük dəstək verir. Nəzərə alsaq ki, sahibkarlıqla məşğul olan təbəqəyə dövlət tərəfindən çox böyük dəstək var, - həm mənəvi, həm də maddi, - bütün bu amillər birlikdə imkan verib ki, biz qısa müddət ərzində, demək olar, işsizliyin böyük hissəsini artıq aradan qaldırmışıq. İndi sirr deyil ki, Azərbaycanda müxtəlif sahələrdə, o cümlədən tikintidə işləmək üçün xaricdən işçi qüvvəsi daxil olur.

Yəqin xatırlayırsınız, mən təxminən bir il, bəlkə, bundan da əvvəl bu məsələyə toxunaraq demişdim ki, biz gələcəkdə miqrasiya məsələlərinə ciddi fikir verməliyik. Çünki mən göürdüm ki, bu vaxt gələcək. Azərbaycanda aparılan islahatlar, icra olunan layihələr, bütövlükdə bizim iqtisadi inkişafımız, neft satışından əldə ediləcək gəlirlərimiz artıq göstərirdi ki, bu vaxt gələcək və vaxtında biz Dövlət Miqrasiya Xidmətini yaratdıq. İndi elə etməliyik ki, Azərbaycana işləməyə gələn xarici işçi qüvvəsi yerli vətəndaşların iş yerlərini almasınlar, onlara rəqabət yaratmasınlar. Eyni zamanda, Azərbaycanda özlərini bizim adət-ənənələrimizə uyğun şəkildə aparsınlar, qanunlara uyğun şəkildə aparsınlar. Dövlət bu sahədə siyasətini çox ciddi tənzimləməlidir.

Biz görürük ki, gələcəkdə bizi nələr gözləyir. Azərbaycan zəngin ölkəyə, inkişaf etmiş ölkəyə çevrilməlidir. Biz bu vəzifəni qarşımıza qoymuşuq və belə olan halda, gələcəkdə Azərbaycana miqrantların gəlişi daha da böyük, kütləvi xarakter ala bilər. Biz buna hazır olmalıyıq və elə etməliyik ki, Azərbaycan xalqının maraqları tam şəkildə təmin olunsun. Yəni onu demək istəyirəm ki, indi işləmək istəyən insanlar, onların böyük əksəriyyəti iş tapa bilərlər. Vaxtilə Azərbaycanın bölgələrindən başqa ölkələrə gedən insanlar artıq ya öz yaşadıkları rayonlarda işləyirlər, yaxud da Bakıya gəlirlər. Bu da müsbət göstəricidir.

Yəni bizim inkişafımız, ölkəmizin uğurlu inkişafı təkcə iqtisadi göstəricilərlə ölçülmür. Biz bunu gündəlik həyatda görürük, abadlaşan şəhərlərdə görürük, inkişaf edən ölkəmizdə görürük. Biz bu yüksək templəri saxlamalıyıq. Halbuki, bu, asan məsələ deyil. Mən qeyd etdiyim kimi, iqtisadiyyatımız dörd il

ərzində iki dəfə böyüyüb və bu yüksək tempi də saxlamaq həm çətin, həm də gələcəkdə, bəlkə də, buna ehtiyac olmayacaqdır. Biz əsas məsələləri operativ şəkildə, çox məhdud bir zaman çərçivəsində həll etməliyik: infrastruktur, iqtisadi potensialın möhkəmləndirilməsi, işsizliyin aradan qaldırılması, yoxsulluğun səviyyəsinin aşağı salınması, sosial infrastrukturun yenilənməsi və yaradılması. Beləliklə, bundan sonra Azərbaycanın inkişafı ildə 20-30 faiz artan iqtisadiyyatla ölçülməyəcəkdir. Biz inkişaf etmiş ölkələr kimi, öz iqtisadiyyatımızı təvazökar rəqəmlərlə inkişaf etdirəcəyik. Amma o faizlərin həm keyfiyyəti, həm də təsir qüvvəsi daha da güclü olacaqdır.

Yəni biz inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsini daha da ciddi öyrənməliyik və bunu edirik. O cümlədən, bu məqsədlə biz beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığımızı gücləndiririk. Həm siyasi, həm iqtisadi sahələrdə ki, Azərbaycan dünyada mövcud olan müsbət və bizim üçün uyğun olan təcrübəni tətbiq etsin, ən qabaqcıl və uğurlu təcrübə Azərbaycanda tam şəkildə bərqərar olsun. Belə olan halda, ölkəmizin uğurlu gələcəyi enerji resurslarından asılı olmayacaqdır. Əslində, bizim indiki məqsədlərimizdən biri də odur. Halbuki, hələ uzun illər ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatının aparıcı hissəsini enerji sektoru təşkil edəcəkdir.

Biz elə etməliyik ki, Azərbaycanın iqtisadiyyatı daha çox qeyri-neft sahəsindən asılı olsun. Ona görə növbəti illərdə qeyri-neft sektorunun inkişafına diqqət göstərilməlidir və Azərbaycanda çox güclü sahibkarlar sinfi yaranmalıdır. Artıq biz bunu görürük. İqtisadiyyatımızın böyük əksəriyyəti, 80 faizdən çoxu özəl sektorda formalaşır. Biz, əlbəttə, neft-qaz sahəsində əldə edilmiş uğurlarla öyünə bilərik. Çünki bu sahədə aparılan işlər həm ölkəmizin inkişafı üçün, həm beynəlxalq nüfuzun artması, həm də bütövlükdə Azərbaycanın bu səviyyəyə çatması üçün başlıca rol oynamışdır. Düzdür, əsas neft-qaz layihələri icra olunmuşdur. Biz ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə başlanmış neft strategiyasını uğurla davam etdiririk və qarşıya qoyduğumuz bütün vəzifələri, bütün layihələri vaxtlı-vaxtında uğurla icra etmişik. Elə təəssürat yarana bilər ki, biz bu sahədə artıq hər şeyi etmişik. Ancaq, birincisi, həyat yerində durmur, ikincisi, yeni çağırışlar, yeni layihələr, yeni dünyamiqyaslı təşəbbüslər artıq müzakirə mövzudur. Azərbaycan bu işlərdə həm iştirakçısıdır, həm də təşəbbüskardır. Bizə aid olan layihələrdə biz təşəbbüskarıq. Azərbaycanın neft-qaz resurslarına aid layihələrdə, əlbəttə, təşəbbüs bizim tərəfimizdən olmuşdur. Biz digər, enerji mənbəyimizə əsaslanmayan, amma bölgə üçün vacib olan layihələrə iştirakçı kimi qoşulmağa hazırıq. Yəni deyə bilərik ki, bu sahə 1990-cı illərin əvvəllərindəki vəziyyətlə müqayisədə bu gün dünyanın gündəliyində daha da ciddi yer tutur. Biz 1990-cı illərin ortalarında neft strategiyamızı icra etməyə başlayanda, vəziyyət bir cür idi, indi isə tam başqadır. Deyə bilərik ki, hansı dövr daha məsuliyyətlidir, yaxud da daha çətin. Şübhə yoxdur ki, 1990-cı illərin əvvəllərində və ortalarında Heydər Əliyev tərəfindən atılan cəsarətli və uzaqgörən addımlar Azərbaycanın inkişaf yoluna qədəm qoyması demək idi. Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına, dünya birliyinə inteqrasiyası demək idi. Azərbaycanın bugünkü uğurlarının başlanması demək idi. O çətin, ağır şəraitdə, - bütün yerlərdən, xaricdən təzyiqlər vardı, həm də daxili vəziyyət tam sabit deyildi, - xalqımızın və ölkəmizin yaşaması üçün bu layihələr vacib idi, həyati əhəmiyyət kəsb edirdi.

Bu gün isə Azərbaycan böyük dərəcədə güclənibdir. Azərbaycan tam şəkildə müstəqil siyasət aparır və bölgədə öz güclü mövqelərini möhkəmləndirir. Biz dünya birliyində özümüzə layiq yerimizi tuta bilmişik. İndi mütəfiqlərimizin sayı, əlbəttə ki, 1990-cı illərin əvvəlləri ilə müqayisədə daha da çoxdur. Bu illər ərzində biz özümüzü etibarlı tərəfdaş kimi təqdim edə bilmişik. Ancaq neft-qaz sahəsində gedən proseslər - bəzi hallarda rəqabət, bəzi hallarda qarşıdurma və müxtəlif güc mərkəzlərinin toqquşması, - bizim bölgəmizdə də baş verir.

Bəlkə də, ilk növbədə, bizim bölgəmizdə, çünki Xəzər dənizi dünya enerji bazarı üçün yeni mənbədir. Bu mənbə çox zəngindir və burada olan karbohidrogen ehtiyatları gələcəkdə Avropanın və demək olar ki, dünyanın enerji təhlükəsizliyi üçün çox vacib rol oynayacaqdır. Artıq bunu hamı etiraf edir. Buna görə bölgənin önəmi və bölgədə yerləşən ölkələrin neft siyasəti dünya üçün çox əhəmiyyətlidir.

Biz bu imkanlardan istifadə etməliyik. İlk növbədə, öz milli maraqlarımızı maksimum dərəcədə müdafiə etməli və qorumalıyıq. Bizə sərf edən, Azərbaycan xalqının milli maraqlarına cavab verən layihələrdə iştirak etməliyik. Nəzərə alsaq ki, artıq bizim həm hasilat, həm ixrac, həm də tranzit baxımından çox gözəl imkanlarımız var. Əslində, bu imkanları özümüz yaratmışıq, bunu bizim əvəzimizdən heç kim etməyibdir. Biz bu sahədə düşünülmüş və düzgün siyasətimizi davam etdirəcəyik.

Mən isə bununla bərabər, onu da deməliyəm, bizə elə gəlməməlidir ki, bu sahədə bütün işlər başa çatıb və artıq bununla kifayətlənə bilərik. Həm bölgədə gedən geosiyasi proseslər, enerji amilinin xarici siyasətdə daha da qabarıq şəkildə müzakirə olunması, həm də bizim öz layihələrimiz, Azərbaycanın neft-qaz sahəsinin inkişafı üçün lazım olan layihələr bunun əksini göstərir. Bizim indi gözəl təcrübəmiz var.

Xarici şirkətlərlə çox işgüzar şəraitdə, qarşılıqlı maraqlar əsasında uzun illərdir çalışırıq. Eyni zamanda, artıq bizim maliyyə imkanlarımız var. Bu maliyyə imkanlarından istifadə etməliyik və Azərbaycanda bütün neft-qaz sənayesini müasirləşdirməliyik. Mən bu barədə müvafiq göstərişlər vermişəm. Bu gün bu barədə bir daha deyəcəyəm. Amma onu da demək istəyirəm ki, neft-qaz sahəsində geniş yeni proqram hazırlanmalıdır. Uzun illər bundan sonra da bu sahə Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün böyük uğurlar gətirəcəkdir.

Bizim toplantılarımız, bayaq qeyd etdiyim kimi, sosial-iqtisadi yekunlara həsr olunur. Ancaq bununla bərabər, ölkənin daxili siyasəti, iqtisadi uğurlar ayrı kontekstdə, yəni xarici siyasətlə uzlaşmadan həm müzakirə oluna bilməz, həm də biz istədiyimizə nail ola bilməyəcəyik. Xarici siyasət daxili siyasətin nəticəsidir. Biz nə qədər güclü olsaq, mövqələrimiz nə qədər möhkəm olsa, xarici siyasətimiz də bir o qədər uğurlu olacaqdır. Bu sahədə aparılan işlər qənaətbəxşdir. Biz yeni müttəfiqlər qazanmışıq. Azərbaycanın xarici əlaqələri böyük dərəcədə genişləndirilib. 50-dən çox ölkədə səfirliklər açıılıb. Bu, əlbəttə, ikitərəfli əlaqələrin inkişafına böyük təkan verir. Beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı, şüurlu münasibətlər var. Bir sözlə, bu sahədə əldə etdiyimiz nailiyyətlər ölkəmizi daha da gücləndirir və Azərbaycan haqqında həqiqətlər dünya birliyinə olduğu kimi çatdırılır. Bu, bizim üçün çox lazımdır və vacibdir. Çünki dünya erməni lobbi təşkilatları bizə qarşı mütəmadi qaydada mübarizə aparırlar. Azərbaycanı ləkələmək üçün, Azərbaycanı qeyri-demokratik ölkə kimi təqdim etmək üçün və Azərbaycanın beynəlxalq mövqələrini zəiflətmək üçün. Biz bunu bilirik.

Bizim haqqımızda xarici mətbuatda gedən yazıların böyük əksəriyyəti erməni müəllifləri tərəfindən bəzi hallarda başqa adlarla yazılır. Yaxud da erməni lobbi təşkilatları tərəfindən maliyyələşdirilir. Biz bunu bilirik ki, lobbi fəaliyyəti inkişaf etmiş ölkələrdə çox geniş yayılıb. Erməni lobbisinin də böyük iqtisadi imkanları var. Onlar bu iqtisadi imkanlardan istifadə edib həm siyasətçiləri öz tərəfinə çəkirlər, həm də mətbuat orqanlarında özlərinə sərf edən yazıları dərc etdirirlər. Bir sözlə, başqa, əksər ölkələrdən fərqli olaraq, dünyada bizə, Azərbaycana qarşı mütəmadi qaydada çox böyük və düşmənçilik mövqeyində dayanan strukturlar fəaliyyət göstərir.

Bunun qabağına biz öz gücümüzü qoymalıyıq. Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmalıyıq. Azərbaycanın uğurlu inkişafını təmin etməliyik. Ölkəmizin beynəlxalq aləmdə mövqələrinin möhkəmlənməsinə çalışmalıyıq və biz bunu edirik. Deyə bilərəm ki, xarici siyasətdə bu məsələdən başqa bizim ciddi problemlərimiz yoxdur.

Əsas məsələ, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll edilməsi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasıdır. Bu sahədə diplomatik və siyasi addımlar çox uğurlu olubdur. Bu yaxınlarda BMT Baş Məclisində Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarında vəziyyətlə bağlı aparılan müzakirələr bir daha onu göstəribdir. Baxmayaraq ki, Minsk qrupunun həmsədrləri, dünyanın aparıcı ölkələri, üç ölkə - nüvə ölkələri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının üç daimi üzvü bu qətnamənin əleyhinə səs veribdir. Buna baxmayaraq, Azərbaycan böyük üstünlüklə bu qətnamənin qəbul olunmasına nail ola bilibdir. Bu, nəyi göstərir? Bu, bizim gücümüzü göstərir. Bu, ilk növbədə, dünyada haqq-ədalətin olmasını göstərir. Halbuki, bəzi hallarda bu sahədə şübhələr də var.

Digər tərəfdən, onu göstərir ki, dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın haqlı olduğunu bir daha sənədləşdirib, bir daha təsdiq edibdir. Bir də onu göstərir ki, Azərbaycanın müttəfiqləri artır. Əgər bizim xeyrimizə qətnaməyə səs verən ölkələrin coğrafiyasına baxsaq görürük ki, bütün bölgələrdən, qitələrdən ölkələr var. Əlbəttə ki, biz siyasi və diplomatik səylərimizi davam etdirəcəyik.

Bu yaxınlarda NATO-nun zirvə görüşündə bütün NATO üzvləri tərəfindən qəbul edilmiş qətnamə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bir daha təsdiq edir, dəstəkləyir və göstərir ki, dondurulmuş bütün münaqişələr ərazi bütövlüyü prinsipini nəzərə almaq şərti ilə həll olunmalıdır.

BMT, NATO, Avropa Şurası, Avropa Birliyi, İslam Konfransı Təşkilatı, GUAM - bütün beynəlxalq aləm bizim tərəfimizdədir. Belə olan halda, danışıqlarda bizdən hansısa güzəştlərin gözlənilməsi qeyri-ciddi yanaşmanın təzahürüdür. Mən bunu bir dəfə demişdim, bir də demək istəyirəm ki, baxmayaraq, heç bir nəticə yoxdur, danışıqlarda uzun illər iştirakımız, artıq bizim tərəfimizdən verilən böyük güzəştdir. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü heç kimə güzəştə getməyəcəkdir. Bunu hamı bilir. Beynəlxalq ictimaiyyət də bilir və bu məsələ ilə bilavasitə məşğul olan, vastəçilik missiyasını icra etməyə çalışan Minsk qrupu və onların həmsədrləri də bilir.

Biz bu mövqedən geri çəkilməyəcəyik. Biz öz diplomatik, siyasi fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik. Ermənistana qarşı öz əsaslı təbliğatımızı davam etdirəcək, onların işğalçı siyasətinin mahiyyətini ifşa edəcəyik. Mən bir daha bizim nümayəndələrə göstəriş verirəm ki, bütün beynəlxalq təşkilatlarda öz fəallığını

davam etdirlərlər. Ermənistan dövlətinin işğalçı mahiyyətini fəaliyyət göstərdikləri təşkilatlarda həmişə vurğulasınlar. Bu işğalçı siyasət Ermənistanın özünü ağır vəziyyətə qoymuşdur. Ölkənin inkişaf perspektivləri qeyri-müəyyəndir. Ölkədə gedən qarşıdurma səngimək bilmir. Bu da təbiidir. Çünki işğalçı siyasət, ədalətsiz yanaşma və orta əsrlərə xas olan siyasət heç vaxt uğur gətirə bilməz. Azərbaycan isə atəşkəs müddəti ərzində böyük yol keçibdir. Həm demokratik yol, - Azərbaycanda demokratiya sürətlə inkişaf edir, - həm iqtisadi inkişaf yolu, həm müasirlik yolu, həm də intibah yolu. Budur, bizim yolumuz və ölkə qarşısında bütün yollar açıqdır. Sadəcə, bundan sonra da ölkəmiz üçün lazım olan bütün sahələrdə daha da fəal olmalıyıq, iqtisadiyyatı gücləndirməliyik, xarici siyasətdə fəal olmalıyıq, sosial məsələlərin həlli, insanların rifah halının yaxşılaşması üçün daha da ciddi addımlar atmalıyıq. Beləliklə, Azərbaycan qarşıya qoyduğu bütün məqsədlərə nail olacaqdır. Eyni zamanda, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin bizim xeyrimizə həllinə nail olacaqdır.

Bir də demək istəyirəm ki, biz bu gün sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarını müzakirə edəcəyik.

Çıxış üçün söz iqtisadi inkişaf naziri Heydər Babayevə verilir.

İQTİSADI İNKİŞAF NAZİRİ HEYDƏR BABAYEVİN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2008-ci ilin ilk üç ayında Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarının təhlili göstərir ki, iqtisadiyyatın son illərdə müşahidə olunan dinamik inkişafı artıq dönməz xarakter almış, ölkəmiz regional əhəmiyyətli iqtisadi güc mərkəzinə çevrilmişdir.

Sözsüz ki, bu uğurların həlledici amili ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş və bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında inamla davam etdirilən, elmi əsaslara söykənən iqtisadi islahatlar siyasətidir.

Dünyada gedən böhran proseslərinə və bir sıra aparıcı ölkələrdə iqtisadi artım sürətinin aşağı düşməsinə baxmayaraq, bu ilin birinci rübündə Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun artımı 13,8 faiz təşkil etmişdir və ölkəmiz ötən il olduğu kimi, bu göstəriciyə görə dünya ölkələri arasında ön sıralardadır.

Neft-qaz hasilatının artması, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin və Cənubi Qafqaz qaz kəmərinin fəaliyyətə başlaması, habelə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun yaxın gələcəkdə inşası gəlirlərin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına və ölkəmizin davamlı inkişafına əlverişli zəmin yaradır.

İqtisadiyyatın aparıcı sahəsi olan neft-qaz sektorundakı yüksəliş digər istehsal sahələrinə də müsbət təsir göstərir və bu ilin birinci rübündə sənaye məhsulunun artımı 12,9 faiz təşkil etmişdir. Xüsusi vurğulamaq istərdim ki, neft sektorunda olduğu kimi, sənayenin qeyri-neft sahələrində də ciddi inkişaf meyilləri müşahidə olunur. Birinci rübdə burada məhsul istehsalı 14,7 faiz artmışdır ki, bu da iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinin uğurla həyata keçirilməsinin nəticəsidir. Ümumiyyətlə, bu ilin birinci rübündə qeyri-neft sahələrində artım 11,3 faiz səviyyəsində olmuşdur.

Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından ən mühüm sahə olan aqrar sektorda bu ilin ilk üç ayında artım 3,5 faiz təşkil etmişdir. Bu, ilk növbədə, aqrar sahədə istehsalın stimullaşdırılmasına yönəldilən kompleks tədbirlərin nəticəsidir.

Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunda böyük xüsusi çəkiyə malik olan xidmətlər sahəsində son illərdə ciddi yüksəliş müşahidə edilir. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə, bu ilin birinci rübündə yük daşımaları 12,8 faiz, rabitə xidmətləri 45,9 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi 29,5 faiz artmışdır.

Ölkəmizin maliyyə imkanlarının genişlənməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı görülən tədbirlər investisiya qoyuluşunun artmasına müsbət təsir göstərməkdədir. Hesabat dövründə əsas kapitalla yönəldilən investisiyalar təxminən 21,4 faiz artmışdır ki, bu da iqtisadiyyatın davamlı inkişafına zəmin yaradır.

İqtisadiyyatda müşahidə olunan dinamik artım 2008-ci ilin birinci rübü üzrə dövlət büdcəsinin göstəricilərində də özünü aydın şəkildə büruzə verir.

Belə ki, birinci rübdə dövlət büdcəsinin mədaxil proqnozu 1 milyard 789 milyon manata qarşı 1 milyard 984 milyon və ya 111 faiz icra olunmuşdur. Bu da 2007-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 897,5 milyon manat və ya 82,6 faiz çoxdur. Vergilər Nazirliyi proqnoz göstəriciləri 108 faiz, Dövlət Gömrük Komitəsi 100,2 faiz, Dövlət Əmlakının İdarə Edilməsi üzrə Dövlət Komitəsi 131 faiz, Dövlət Neft Fondu 134,5 faiz yerinə yetirmişdir.

Birinci rüb ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 1,4 milyard manat və ya 75,7 faiz icra edilsə də, bu, 2007-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 538 milyon manat və ya 64,4 faiz çoxdur. Nəticədə birinci rübdə 612 milyon manatlıq profisit yaranmışdır.

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Cənab Prezidentin imzaladığı və iqtisadiyyatın tarazlı inkişafının təmin edilməsi məqsədi daşıyan "Xüsusi iqtisadi zonaların yaradılması haqqında" Sərəncam iqtisadiyyata xarici investisiyaların cəlb edilməsi, ölkəmizin ixrac imkanlarının artırılması baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Sərəncama uyğun olaraq, müvafiq qanun layihəsi və digər əlaqədar sənədlər hazırlanmış və aidiyyəti üzrə təqdim edilmişdir.

Bu il həmçinin ümumi məbləği təxminən 2,8 milyard manatdan artıq olacaq dövlət investisiyaları hesabına da çox əhəmiyyətli infrastruktur, kommunal və sosial obyektlərin inşası və yenidən qurulması həyata keçiriləcəkdir.

Mühüm layihələrə misal olaraq, Səngəçal və Naxçıvanda modul tipli elektrik stansiyalarının, Lənkəran və Zaqatalada hava limanlarının, Bakı Metropoliteninin şimal sahəsinin, Şimal-Cənub və Şərqi-

Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin inşasını və digərlərini göstərmək olar. Qeyd olunanlarla bərabər, bildirmək istərdim ki, Bakı şəhərində bərk məişət və sənaye tullantılarının emalı üzrə zavodun tikilməsi ilə bağlı təqdim olunmuş layihələrin qiymətləndirilməsi işi başa çatdırılmış və hazırda qalib şirkətlə müvafiq müqavilənin layihəsi razılaşdırılır.

Dövlət başçısının Sərəncamı ilə yaradılmış Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin qeyri-neft sahələrinə investisiya qoyuluşlarının artırılması ilə bağlı fəaliyyəti genişlənməkdədir.

Bu günədək iqtisadiyyatın real sektorunda Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti tərəfindən Bakıda yeni süd zavodunun inşasını və mövcud süd zavodunun yenidən qurulmasını, “Qaradağ Sement” zavodunda yenidənqurma işlərinin aparılmasını, yodlaşdırılmış və rafinadlaşdırılmış duz zavodunun inşasını, neft və qaz terminalının tikintisini, “Dəvəçi Broylar” fabrikində damazlıq təsərrüfatının yaradılmasını və quş əti istehsalının genişləndirilməsini nəzərdə tutan layihələrə investisiya qoyulmuşdur.

Bu ilin birinci rübündə Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin və İslam İnkişaf Korporasiyasının təsis etdikləri Xəzər Beynəlxalq İnvestisiya Şirkəti fəaliyyətə başlamışdır.

Növbəti iki il ərzində bu şirkət vasitəsilə qeyri-neft sahələrinə 70 milyon ABŞ dollarınadək investisiyaların cəlb edilməsi mümkündür. Bu mexanizmin daha geniş tətbiqi üçün hazırda bir sıra digər xarici investorlarla müvafiq işlər aparılır.

Adı çəkilən layihələrə Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin investisiyalarının məbləği 55 milyon manat təşkil etmişdir. Yerli və xarici investorlar tərəfindən həmin layihələrə 600 milyon manatdan artıq investisiya ayrılması razılaşdırılmışdır.

Bu layihələrə Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin mümkün investisiyalarının məbləği ən azı 90 milyon manat, cəlb olunması nəzərdə tutulan yerli və xarici investisiyaların məbləği isə təxminən 850 milyon manat təşkil edir.

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Cənab Prezidentin siyasətinin ən mühüm istiqamətlərindən biri iqtisadiyyatın regional baxımdan tarazlı inkişafın təmin edilməsindən ibarətdir. Belə ki, məhz, bu yanaşma inkişafın davamlılığını təmin edə bilər.

Təsədüfi deyil ki, cənab Prezident regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının icrasına xüsusi diqqət yetirir. Ötən müddət ərzində cənab Prezident 50-dən artıq şəhər və rayona, o cümlədən bir neçə dəfə Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfərlər etmiş, proqramın icrasının gedişi ilə şəxsən tanış olmuşdur. Belə diqqətin nəticəsidir ki, ötən dövr ərzində 660 mindən artıq yeni iş yeri yaradılmışdır. Bununla yanaşı, bildirmək istərdim ki, cənab Prezidentin tapşırığına uyğun olaraq, regionlarda başlanmış işlərin ardıcıl şəkildə davam etdirilməsi məqsədi ilə 2009-2013-cü illər üçün regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə yeni Dövlət proqramı hazırlanmaqdadır.

Ötən illərdə olduğu kimi, bu il də sahibkarlığın dəstəklənməsi siyasəti davam etdirilir və yeni qaydalara uyğun olaraq, güzəştli kreditlərin verilməsi ilə bərabər, sahibkarlara texniki yardımların göstərilməsi, onların beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsi ilə bağlı əməli kömək göstərilir.

İlin birinci rübündə ölkənin 21 şəhər və rayonu üzrə 55 sahibkarlıq subyektinin investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə 5 milyon manatlıq güzəştli kredit verilmişdir.

Bu ilin yanvar ayından etibarən sahibkarlıq subyektlərinin “vahid pəncərə” prinsipi əsasında qeydiyyatı alınması kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına ciddi təkan verməkdədir.

Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı kompleks tədbirlərin davam etdirilməsi məqsədi ilə “2008-2015-ci illər üçün Sahibkarlığın inkişafı Dövlət Proqramı”nın layihəsi hazırlanmışdır və aidiyyəti dövlət qurumları ilə razılaşdırılır.

Ölkəmizin iqtisadi qüdrəti və maliyyə imkanları möhkəmləndikcə, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün əlverişli zəmin yaranır, minimum əmək haqqı və pensiyalar, müavinətlər davamlı olaraq artırılır. Bu ilin birinci rübündə orta aylıq əmək haqqı 26,5 faiz, əhalinin pul gəlirləri 33,1 faiz artmışdır.

Gəlirlərin artması ilə bərabər, əhalinin alıcılıq qabiliyyətinin yüksəldilməsində inflyasiyaya qarşı tədbirlər böyük əhəmiyyət kəsb edir. 2008-ci ilin üç ayı ərzində inflyasiyanın səviyyəsi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 16,5 faiz, ilin əvvəlindən isə 8 faiz təşkil etmişdir. Aparılmış təhlillər göstərir ki, istehlak bazarında bir sıra məhsulların, xüsusilə də ərzaq məhsullarının bahalaşması meyilləri dünya iqtisadiyyatında baş verən proseslərlə, o cümlədən yanacaqın bahalaşması, bəzi istehsalçı ölkələrin ixraca məhdudiyətlər qoyması, subsidiyaların götürülməsi, əlverişsiz hava şəraiti və digər amillərlə bağlıdır. Bu səbəbdən dünya ölkələrinin böyük əksəriyyətində istehlak qiymətlərinin artımı müşahidə edilir.

Azərbaycanda bahalaşma meyillərinin qarşısını almaq məqsədi ilə, ilk növbədə, yerli istehsalın stimullaşdırılması, qiymətlərin süni şəkildə şişirdilməsi halları ilə mübarizənin gücləndirilməsi, haqlı rəqabətin qorunması və yuxarıda deyildiyi kimi, sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı işlər genişləndiriləcəkdir. Digər tərəfdən, bildirmək istərdim ki, istehlak bazarındakı qeyri-sabitliyin vətəndaşlara təsirinin maksimum azaldılması, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi, yoxsulluğun azaldılması məsələlərini daim diqqət mərkəzində saxlayan cənab Prezident tapşırıq vermişdir ki, 2015-ci ilədək müddəti əhatə edən “Yoxsulluğun Azaldılması və Davamlı İnkişaf Proqramı”nın layihəsi hazırlanaraq, aidiyyəti üzrə təqdim edilsin. Bu proqramın layihəsi artıq təqdim olunmuşdur.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan dövlətinin apardığı sosial-iqtisadi siyasətin ən mühüm istiqamətlərindən biri ölkəmizin dünya iqtisadi sistemində inteqrasiyasının sürətləndirilməsindən, ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsindən ibarətdir. Bu ilin 2 ayında xarici ticarət dövriyyəsi 60 faiz, o cümlədən ixrac 2,2 dəfə artmışdır.

Ölkənin Dünya Ticarət Təşkilatına üzv olması prosesi ilə bağlı danışıqlar bu il həlledici mərhələyə qədəm qoyur və gələn ay danışıqların növbəti raundunun keçirilməsi planlaşdırılır.

Möhtərəm Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Yuxarıda göstərilən uğurların daha da möhkəmləndirilməsi, cənab Prezidentin müəyyən etdiyi siyasətin reallaşdırılması üçün qarşımızda çox mühüm vəzifələr durur.

İlk növbədə, iqtisadi qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı işlərin sürətləndirilməsi nəzərdə tutulur.

2009-2012-ci illər üçün makroiqtisadi çərçivənin hazırlanması və makroiqtisadi siyasətin əlaqələndirilməsinin gücləndirilməsi təmin olunacaq, yuxarıda göstərilən antiinflasiya tədbirləri davam etdiriləcəkdir.

Kommunal islahatların sürətləndirilməsi, iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış qiymət və tariflərin müəyyənləşdirilməsi, maliyyə intizamının möhkəmləndirilməsi davam etdiriləcəkdir ki, bu da dolaylı subsidiyaların azaldılmasına, sui-istifadə hallarının aradan qaldırılmasına, göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə müsbət təsir göstərəcəkdir.

Sahibkarlığın dəstəklənməsi sahəsində güzəştli kreditlərin verilməsi ilə bərabər, xüsusi iqtisadi zonaların, sənaye şəhərciyinin, biznes-inkubatorların, biznes-tədris mərkəzlərinin yaradılması istiqamətində real tədbirlər görülməkdir. Bununla yanaşı, beynəlxalq maliyyə təsisatları ilə əlaqələrimiz keyfiyyətcə daha yüksək səviyyəyə qaldırılacaq, onların imkanlarının ölkəmizin sosial-iqtisadi problemlərinin həllinə yönəldilməsi üçün ciddi işlər görülməkdir.

Cari ildə Dünya Bankı, Asiya İnkişaf Bankı, İslam İnkişaf Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı və digər maliyyə qurumları ilə su və elektrik təchizatının yaxşılaşdırılması, beynəlxalq standartlara cavab verən yolların inşası, sosial obyektlərin tikintisi sahələrində başlanmış işlər davam etdiriləcəkdir.

Bununla yanaşı, Avropanın qonşuluq siyasəti çərçivəsində imzalanmış 5 illik Fəaliyyət planının icrası üçün zəruri işlərin görülməsi nəzərdə tutulur.

Cənab Prezident!

Sizi əmin etmək istərdim ki, müəyyən etdiyiniz siyasətin, verdiyiniz tapşırıqların layiqincə həyata keçirilməsi üçün bundan sonra da bütün imkanlarımızı səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

FÖVQƏLADƏ HALLAR NAZİRİ KƏMALƏDDİN HEYDƏROVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident, cənab Ali baş komandan!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Azərbaycanın müasir tarixinin böyük, həm də şərəfli bir dövrü müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin memarı və qurucusu, ölkəmizin müstəqilliyini, xalqımızın tərəqqisini və xoşbəxtliyini özünün başlıca fəaliyyət istiqaməti kimi müəyyənləşdirən, dünya siyasətçiləri arasında nüfuzu və uzaqgörənliyi ilə seçilən, Azərbaycanı dağılmaq təhlükəsindən qoruyan və dünya dövlətləri arasında tanıdan ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adı və fəaliyyəti ilə bağlıdır. Fəxrlə deyə bilərik ki, ümummillə liderimizin qurucusu olduğu müstəqil Azərbaycanın dövlətçilik ənənələri və bütövlükdə Heydər Əliyev ideyaları möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında yaşayır, uğurla davam etdirilir və möhkəmləndirilir.

Son illər dünyanın üzləşdiyi global iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı yaranmış kataklizmlər, genişmiqyaslı meşə yanğınları və digər təbii fəlakətlər, eyni zamanda, zəngin karbohidrogen ehtiyatlarına malik olan ölkəmizdə bu ehtiyatlardan istifadə edildikcə, neft-qaz hasilatı və emalı obyektlərində, magistral boru kəmərlərində, irimiqyaslı tikinti işlərində və transmilli layihələrin həyata keçirilməsi zamanı texnogen mənşəli qəzaların baş vermə ehtimalını minimuma endirmək, o cümlədən əhalinin, ərazilərin və infrastruktur obyektlərinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələsi dövlətin prioritet vəzifələrindən birinə çevrilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Məhz elə bu səbəblərdən də ölkədə təbii fəlakətlərin, texnogen xarakterli qəzaların və yanğınların xəbərdar edilməsi, qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılmasını, belə hallarda xilasetmə və bərpa işləri üzrə müvafiq orqanların fəaliyyətinin vahid mərkəzdən idarə olunmasını təmin etmək məqsədi ilə 2005-ci ilin dekabrında Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin yaradılması haqqında Zati-aliniz tərəfindən müdrik qərar qəbul edilməsi respublika ictimaiyyəti tərəfindən rəğbətlə qarşılandı. Nazirliyin fəaliyyətinin təşkil edilməsi və strukturunun formalaşdırılması məqsədi ilə imzaladığınız fərman və sərəncamlar, habelə göstərişinizlə lazımı maliyyə vəsaitinin ayrılması qısa müddət ərzində ciddi struktur islahatları aparılmasına, tabeliyimizə verilən qurumların maddi-texniki bazasının əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmləndirilməsinə, işçilərin sosial təminatının yaxşılaşdırılmasına şərait yaratdı.

İcazə verin, nazirliyin yaradılmasından keçən qısa dövr ərzində gördüyümüz işlər barədə məlumat verim.

Bu müddət ərzində nazirliyin normativ hüquqi bazasının təkmilləşdirilməsi üçün onlarca normativ hüquqi akt hazırlanmış, qüvvədə olan qanunvericilik aktlarına əlavələr və dəyişikliklər edilmiş, dövlət agentlikləri və xidmətlərinin əsasnamələri, nazirliyin və onun müvafiq qurumlarının rəmzləri, eləcə də hərbi qulluqçularının və xüsusi rütbəsi olan əməkdaşlarının geyim forması və fərqləndirmə nişanları Zati-aliləriniz tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Nazirlik yaradılarkən tabeliyinə verilən qurumların balansında olan xüsusi təyinatlı avtomobillərin və digər nəqliyyat vasitələrinin 80 faizə qədərini mənəvi və fiziki köhnəlməyə məruz qaldığını, habelə qəza-xilasetmə işlərində istifadə olunan xüsusi təyinatlı texnikanın, hündürlük nərdivanlarının, xilasedicilər üçün xüsusi geyimlərin və avadanlıqların ümumiyyətlə olmadığını, eləcə də yeni yaradılan qurumların xüsusi texnika və avadanlıqla təmin edilməsi zərurətini nəzərə alaraq, tapşırığınıza uyğun olaraq, ötən dövr ərzində ayrılan büdcə vəsaiti hesabına qurumların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində məqsədyönlü iş aparılmışdır. Belə ki, əsasən Almaniya və Fransa istehsalı olan 232 ədəd müxtəlif təyinatlı yanğınsöndürmə avtomobili, 14 ədəd hündürlük nərdivanı, xilasetmə işlərinin aparılmasında istifadə olunan 147 ədəd xüsusi texnika, 30 ədəd BMW markalı motosiklet, 2 ədəd mobil hospital, 2 ədəd təcili tibbi yardım və 10 ədəd sanitar maşını, "Hammer" markalı 2 ədəd radiosistemli xüsusi təyinatlı avtomobil, 6 ədəd qəza-xilasetmə avtomobili, xilasetmə məntəqələri üçün 40 ədəd səyyar vaqon, dənizdə xilasetmə əməliyyatları üçün 4 ədəd yüksək sürətli və çoxfunksiyalı kater, sularda xilasetmə işlərini həyata keçirmək üçün 52 ədəd müxtəlif ölçülü kater, aviasiya xidmətinin təşkili üçün 4 ədəd "Mi-17-1V" tipli vertolyot, tikintilərin mövcud texniki təhlükəsizlik normaları və qaydalarına uyğun aparılmasına nəzarəti həyata keçirmək üçün səyyar laboratoriyalar, yanğınsöndürənlər üçün 6800 xüsusi geyim dəsti, sularda xilasedicilər üçün 600 geyim dəsti və müxtəlif adda digər xüsusi texniki vasitələr alınaraq istifadə olunur.

Möhtərəm cənab Prezident, nazirliyin yaradılmasının ikinci ildönümünə həsr olunmuş texnika və şəxsi heyətin sıra baxışında bilavasitə iştirakınız nazirliyin fəaliyyətinə yüksək səviyyədə diqqət və qayğınızın təzahürü olmaqla, orada verdiyiniz konkret göstəriş və tövsiyələr kollektivimizin hər bir

üzvünün fəaliyyət istiqaməti kimi qəbul edildi. Tapşırıqlarınıza uyğun olaraq, 2008-ci ildə də bu sahədə gördüyümüz işləri davam etdiririk. Belə ki, yanğınsöndürmə və digər xilasetmə funksiyalarını həyata keçirən 1 ədəd “BE-200” amfibiya tipli xüsusi təyinatlı təyyarənin, yanğınsöndürmə, təcili və qəza-xilasetmə işlərində istifadə olunmaq üçün 12 ədəd qəza-xilasetmə avtomobilinin, 14 ədəd ağır texnikanın, 100-dən çox müxtəlif təyinatlı xüsusi nəqliyyat vasitələrinin alınması üçün müvafiq prosedurlar başa çatdırılmışdır.

Əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına nazirliyin mərkəzi aparatının yeni inzibati binasının və digər 12 obyektin tikintisi başa çatdırılmışdır.

Dənizdə qəza-xilasetmə işləri üzrə regionda yeganə ixtisaslaşdırılmış qurum olan Xəzər Hövzə Qəza-Xilasetmə Xidmətinin maddi-texniki bazasının genişləndirilməsi və işinin müasir tələblərə uyğun qurulması üçün Xidmətin istifadəsində olan köhnə gəmilərin təmiri və yeni gəmilərin alınması üzrə danışıqlar aparılır.

Cənab Prezident, son hadisələr, yəni vertolyot və bu yaxınlarda təyyarə qəzasının nəticələrinin aradan qaldırılmasında Xidmətin iştirakı göstərdi ki, onun imkanlarından sularda axtarış-xilasetmə işlərinin həyata keçirilməsində istifadə etməklə yanaşı, neft dağılmalarının nəticələrinin aradan qaldırılmasında və hidrotexniki qurğuların texniki təhlükəsizliyinin təmin edilməsində də geniş istifadə edilə bilər. Lakin bu Xidməti tək-cə büdcə vəsaiti hesabına saxlamaq mümkün olmadığından, Zati-alinin müvafiq fərmanına uyğun olaraq, qurum özünümaliyyəldirmə prinsipi ilə işləməyə keçirilmişdir. Belə hesab edirik ki, dənizdə karbohidrogen ehtiyatlarının hasilatı və nəqli, habelə hidrotexniki qurğuların istismarı ilə məşğul olan təsərrüfat subyektlərinin bu qurumun xidmətlərindən ödənişli əsaslarla istifadə etməsi məqsədəuyğun olardı.

Radioaktiv çirklənmələrin qiymətləndirilməsi, onu yaradan səbəblərin aşkar edilməsi və radioaktiv tullantıların zərərsizləşdirilməsi istiqamətində konkret işlər görülür. Xarici mütəxəssislər və yüksək vəzifəli qonaqlar tərəfindən də bu sahədə regionda analoqu olmayan qurum kimi qiymətləndirilən “İzotop” Xüsusi Kombinatının radioaktiv mənbələrin saxlanılma məntəqəsinin yenidən qurulması işləri başa çatdırılmış, Avropa Birliyinin və ABŞ Enerji Departamentinin qrantı, eləcə də Azərbaycan dövlətinin ayırdığı vəsait hesabına radioloji laboratoriya, radioaktiv tullantıların emalı bloku və yüksək aktivli mənbələrin saxlanılması bloku istifadəyə verilmişdir.

Böhran Vəziyyətlərində İdarəetmə Mərkəzində qısa müddət ərzində “112 zəng mərkəzi” (“qaynar xətt”) yaradılaraq fəaliyyətə başlamış, Sumqayıt şəhəri və Abşeron rayonu ərazilərindəki şəhərdaxili telefonlardan da bu xidmətə zənglərin daxil olması imkanı yaradılmışdır. Hazırda bu xidmət Naxçıvan Muxtar Respublikasında da fəaliyyətə başlamış, bu istiqamətdə digər regionlarda da işlər aparılır. Qeyd etmək istərdim ki, müxtəlif xilasedici avadanlıq və motosikletlərlə təmin olunmuş xilasedicilər məişət və avtomobil qəzaları zamanı xilasetmə əməliyyatlarını və zərərçəkmişlərə ilkin yardım göstərilməsini daxil olan zənglər üzrə çağırışlar əsasında təmin edirlər.

Bununla yanaşı, bu sahədə kifayət qədər təcrübəsi olan Rusiya, Fransa, Belarus və Koreya Respublikası kimi dövlətlərin təcrübəsi öyrənilir və qısa zamanda müasir tələblərə cavab verən Mərkəzin tikintisində və yaradılmasına başlanılacaqdır.

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, fəvqəladə hallarda aviasiya-xilasetmə işlərini və nazirliyə məxsus hava daşımalarını həyata keçirmək məqsədi ilə yaradılmış aviasiya dəstəsi üçün alınmış vertolyotların və yaxın vaxtlarda ölkəyə gətiriləcək təyyarənin, habelə nazirliyin digər qurumlarının imkanlarından da istifadə etməklə müvafiq avadanlıq, yanğınsöndürmə texnikası, mobil hospital və digər zəruri texniki vasitələrlə təchiz olunmuş 300 nəfər xilasedicinin xarici ölkələrdə xilasetmə işlərinə cəlb edilməsi təmin edilə bilər.

Cənab Prezident, tikintidə təhlükəsizliyə nəzarəti həyata keçirmək məqsədi ilə əsasnaməsi tərəfinizdən təsdiq edilməklə yaradılan Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət Dövlət Agentliyinin fəaliyyəti təmin olunmuş, Sizin “Azərbaycan Respublikasında tikinti sahəsində dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi haqqında” məlum Fərmanınızı rəhbər tutaraq, tikinti-layihə sənədlərinin dövlət ekspertizasının həyata keçirilməsi, obyektlərin istismara qəbul edilməsi və tikinti işlərinin dayandırılması ilə bağlı müvafiq qaydaların layihələri hazırlanmış və Nazirlər Kabinetinə təqdim olunmuşdur. Bakı şəhərində inşa olunan 200-ə yaxın çoxmərtəbəli binada Agentlik tərəfindən texniki müayinə tədbirləri həyata keçirilmiş, 14 binada ciddi pozuntular aşkar olunmuş, layihə sənədlərinə ekspertiza rəyi olmayan 82 obyektə tikinti işləri nöqsanlar aradan qaldırılana kimi dayandırılmışdır.

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, hazırda bu kimi müayinələri aparmaq üçün istifadə olunan ən müasir texniki vasitələr alınaraq, əməkdaşlarımız müvafiq təcrübə keçdikdən sonra tətbiq edilir.

Yüksəkmərtəbəli binalar üzrə aparılan müayinələr nəticəsində tikilməkdə olan 239 binanın layihəsinə ekspert rəyinin olmadığı, 23 binanın layihəsinə mənfi ekspert rəyi verildiyi, habelə Dövlət Qəbul Komissiyası tərəfindən istismara qəbul edilməmiş 108 binanın faktik olaraq istifadəyə verildiyi aşkar edilmişdir.

Tikilməkdə və istismarda olan bütün çoxmərtəbəli binaların tikinti normaları və qaydalarına uyğunluğu, habelə istifadə edilən tikinti materialları və konstruksiyaların keyfiyyəti yoxlanılmaqla 400-ə yaxın bina üzrə müayinə işləri artıq başa çatmış, 31 binada ciddi pozuntular aşkar olunmuşdur.

Nazirliyin sənayedə və dağ-mədən işlərində təhlükəsizliyə nəzarəti həyata keçirən qurumu tərəfindən təkcə 2007-ci ildə 2500-ə yaxın hüquqi və fiziki şəxsə məxsus 52000-dən çox qurğu və avadanlıq dövlət reyestrində qeydiyyatdan keçirilmiş, 3733 müəssisədə 29 mindən çox qurğu və avadanlıq texniki müayinə olunmuş, 13791 halda texniki təhlükəsizlik qaydaları və normalarının pozulması faktı aşkar edilmiş, görülmüş əməli tədbirlər nəticəsində bu pozuntulardan 10570-i qısa vaxtda aradan qaldırılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi 22 ədəd xüsusi texnika, sularda xilasetmə işlərini həyata keçirmək üçün 2 ədəd kater, 10 ədəd yangınsöndürmə maşını, şəxsi heyət üçün yeni geyim formaları ilə təmin edilmişdir. Nazirliyin Dövlət Yangından Mühafizə Hissəsinin və Kəngərli rayon bölməsinin inzibati binalarının tikintisi davam etdirilir.

Cənab Prezident, nazirliyin təsdiq etdiyiniz strukturuna uyğun olaraq, əhalinin və ərazilərin fəvqəladə hallardan qorunmasının operativ surətdə təmin edilməsi məqsədi ilə 9 regional mərkəzin fəaliyyətinin təşkili üçün tədbirlər görülür. Nazirliyin 4 regional mərkəzinin inzibati binalarında təmir-tikinti işləri başa çatmaq üzrədir, 4 regional mərkəzinin isə inzibati binalarında tikinti-quraşdırma işləri davam etdirilir.

Gənclərin hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsində mühüm rol oynayan “Şahinlər” və “Cəsurlar” hərbi idman oyunlarının keçirilməsinə böyük əhəmiyyət verir və müvafiq dövlət qurumları ilə birlikdə iştirak edirik.

Ali təhsilli mütəxəssislər hazırlamaq məqsədi ilə 70-ə yaxın əməkdaşımız Rusiya, Ukrayna və Belarusun müvafiq tədris müəssisələrinə təhsil almağa göndərilmişdir.

Nazirliyin fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, 2008-ci ildə “Azərbaycan Respublikasının Tikinti Məcəlləsi”nin, “Fövqəladə halların qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılması üzrə” Azərbaycan Respublikasının Milli Konsepsiyasının, “Əhalinin və ərazilərin fəvqəladə hallardan mühafizəsi haqqında”, “Fövqəladə hallar orqanlarında qulluqkeçmə haqqında”, “Qəza-xilasetmə xidmətləri və xilasedicilərin statusu haqqında”, “Fövqəladə hallar haqqında” və “Material ehtiyatları haqqında” qanun layihələrinin hazırlanması başa çatdırılacaqdır.

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, dövlət və səfərbərlik ehtiyatlarının idarə olunmasını həyata keçirən Dövlət Material Ehtiyatları Agentliyinin normal fəaliyyət göstərməsi və bununla bağlı məsələlərin həll edilməsi üçün hökumətin dəstəyi ilə müvafiq dövlət komissiyası yaradıldıqdan, saxlanılan mövcud maddi dəyərlərin inventarizasiyası aparılmaqla vaxtı keçmiş və istifadəyə tam yararsız mal və materialların çıxıdış edilməsi, ehtiyatların nomenklaturası və normalarına yenidən baxılması məsələsi həll edildikdən sonra ehtiyatların formalaşdırılması istiqamətində iş aparılacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

İcazə verin, əməkdaşlarımıza ali rütbələrin verilməsində və işçilərimizin maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasında və bütövlükdə kollektivimizə göstərdiyiniz yüksək diqqət və qayğıya görə Zati-alilərinizə bir daha dərin minnətdarlığımızı çatdırım. Böyük əminliklə bildirirəm ki, taleyüklü proqramların həyata keçirilməsi üçün əsas olan sabitliyin və onun dönməzliyinin qorunub saxlanması, vətəndaşlarımızın əmin-amanlığı, ölkəmizin tərəqqisi və iqtisadi inkişafı, onun regionda lider dövlətə çevrilməsi istiqamətindəki yorulmaz və qətiyyətli siyasətinizin həyata keçirilməsində rəhbərliyiniz altında iştirak edəcək, respublikamızın yeraltı və yerüstü sərvətlərinin, eləcə də əhalinin və ərazilərin təbii və texnogen xarakterli fəvqəladə hallardan qorunması üçün bundan sonra da bütün qüvvə və səylərimizi əsirgəməyəcəyik!

Diqqətinizə görə sağ olun!

MÜDAFİƏ SƏNAYESİ NAZİRİ YAVƏR CAMALOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın hərbi sənaye kompleksinin əsası ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən ötən əsrin 70-ci illərində qoyulmuşdur. Ulu öndərin xalqın tələbi və təkidi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdırdından sonra 1993-cü ildə Azərbaycanda bütün sahələrdə dirçəliş dövrü başladı və həmin ildə də hərbi sənaye kompleksinin inkişafı məqsədilə Dövlət Xüsusi Maşınqayırma və Konversiya Komitəsi yaradıldı.

Heydər Əliyevin siyasi kursunun davamçısı olaraq dünyada gedən prosesləri və ölkəmizin müharibə şəraitində olması, eləcə də respublikanın müdafiə qüdrətinin möhkəmləndirilməsi və kənarından asılılığının azaldılması məqsədi ilə, cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən regionda ilk dəfə olaraq Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yaradıldı. Qeyd edirəm ki, nazirliyin fəaliyyəti ilə əlaqədar xarici dövlətlərin nümayəndələri ilə keçirilən görüşlərdə bu addımı dərinləndirən düşünülüb və müdrək addım kimi yüksək qiymətləndirirlər. Bu, bizdə qürur hissi doğurur.

Nazirliyin fəaliyyətə başlaması üçün onun Əsasnaməsi, strukturu və işçilərin say həddi tərəfinizdən təsdiq edilmiş və bu sahə ilə bağlı olan bir sıra müəssisələr Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyinə verilmişdir.

Hazırda nazirliyin strukturunda 5 istehsalat birliyi, 3 idarə, elmi tədqiqat institutu və Milli Aerokosmik Agentliyi fəaliyyət göstərir.

Vəziyyəti aydınlaşdırmaq üçün Dövlət Xüsusi Maşınqayırma və Konversiya Komitəsinin tabeliyində olan müəssisələrin son illərdəki fəaliyyəti təhlil olunmuş və müəyyən edilmişdir ki, müəssisələrin istehsalat sahələrinin balansında olan texnoloji avadanlığın, nəqliyyat vasitələrinin və digər zəruri kommunikasiyaların yarısından çox hissəsi istismara yararsızdır və mənəvi cəhətdən köhnəlmişdir.

Ümumi istehsal sahələrinin 85 faizi uzun müddət ərzində adi təmir işləri aparılmadığından tam yararsız vəziyyətə düşmüşdür.

Nazirlik yaranana qədər bu sahədə əsas texniki-iqtisadi göstəricilər respublika göstəricilərindən xeyli aşağı səviyyədə olmuşdur.

Respublika üzrə 2005-ci ildə ümumi daxili məhsulun artım tempi 41,8 faiz, işçilərin orta aylıq əmək haqqı 118 manat olduğu halda, bu göstəricilər komitə üzrə müvafiq olaraq 4,0 faiz və 69,6 manat olmuşdur.

Hörmətli cənab Prezident!

Sizin tapşırıq və tövsiyələriniz əsasında Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin strukturu formalaşdırılmış, müəssisələrin fəaliyyətini bərpa etmək üçün proqramlar hazırlanmış, nazirlik üzrə prioritet sahələr müəyyən edilmişdir. Müdafiə Nazirliyinin və digər güc strukturlarının müdafiə təyinatlı məmullara, o cümlədən atıcı silah və xüsusi təyinatlı məmullara, hərbi texnikanın ehtiyat hissələrinə və təmirinə olan tələbatı öyrənilmiş, keçmiş SSRİ dövründə olan əlaqələrin bərpa edilməsi və dünyanın müxtəlif dövlətləri ilə işgüzar əlaqələrin yaradılması üçün tədbirlər görülmüşdür.

Nazirliyin fəaliyyətində maliyyə sabitliyini bərpa etmək üçün sağlamlaşdırma tədbirləri və qanunvericilik bazasının yaradılması məqsədi ilə normativ-hüquqi sənədlər hazırlanmışdır. Eyni zamanda, nazirliyin müəssisələrinin 2008-2011-ci illər üzrə hazırlanmış bərpa proqramlarında 53 obyektin yenidən qurulması nəzərdə tutulmuşdur. Bununla bərabər, Dövlət Müdafiə Sifarişi Proqramının icrasını təmin etmək üçün müvafiq Əsasnamə layihəsi hazırlanmış və onun əsasında 10 illik Dövlət proqramı tərtib edilmişdir.

Dövlət Müdafiə Sifarişi Proqramı çərçivəsində müdafiə təyinatlı məmullatın yaradılması və istehsalı üzrə cari və perspektiv proqramlar tərtib edilmişdir.

Cənab Prezident! Sizin tapşırıgımıza əsasən sahədə sağlamlaşdırma tədbirləri çərçivəsində Baş nazir cənab Artur Rəsizadənin yanında aidiyyəti nazirliklərin rəhbərləri ilə bu proqram müzakirə edilmiş, razılaşdırılmış və fərman layihəsi, eləcə də Dövlət Müdafiə Sifarişi haqqında Əsasnamə təsdiq üçün Sizə təqdim edilmişdir.

Bu sənədlərin təsdiqi nazirliyin qarşısında qoyulmuş vəzifələrin icrası üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Nazirlik fəaliyyətə başladığı dövrdən 212 adda müdafiə təyinatlı məmullatın istehsalı, 32 adda müdafiə təyinatlı məmullatın yaradılması üçün təcrübi-konstruktor işlərinin aparılması, 175 adda işə mülki təyinatlı məmullatın istehsalı həyata keçirilmişdir.

Azərbaycanın tarixində ilk dəfə olaraq 2007-ci ildə respublikanın nazirliklərinin sifarişi ilə nazirliyin müəssisələrində 29 adda silahın, onların ehtiyat hissələrinin və döyüş sursatlarının seriya ilə istehsalına başlanılmışdır. Nazirliyin yarandığı dövrlə müqayisədə müdafiə təyinatlı məmulatın istehsal həcmi 4 dəfə artmışdır. Ümumilikdə həmin dövr ərzində dünyanın ən qabaqcıl ölkələrindən 7 texnologiya və elmin son nailiyyətlərini özündə əks etdirən proqram təminatlı 62 avadanlıq alınmışdır. Həmin texnologiya və avadanlığın quraşdırılması, istismarı və yerli kadrların öyrədilməsi üçün inkişaf etmiş dövlətlərdən mütəxəssislər dəvət edilmişdir.

Cənab Prezident! Heç kimə sirr deyil ki, heç bir ölkə yaratdığı texnologiyaları hərbi maraqlarına zidd olduğundan digər dövlətlərə satmır. Bu texnologiyaların alınması şəxsən Sizin nüfuzunuz, həmin dövlətlərin başçıları ilə aranızda olan dostluq münasibətlərinin və Sizə olan diqqət və hörmət sayəsində baş tutmuşdur. Ona görə də kollektivimiz adından Sizə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

2007-ci ildə müdafiə, xüsusi və mülki təyinatlı məmulatın istehsal həcmində 54,8 faiz artım əldə edilmişdir. Məhsulların çeşidi 280-nə çatmışdır. 52,7 min kvadratmetr sahədə tikinti və yenidənqurma işləri aparılmışdır.

Cənab Prezident! Bu sahənin müəssisələrində iş həcminin və əmək haqqının səviyyəsinin aşağı olması səbəbindən iş yerlərini tərk etmiş mütəxəssislər Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yarandıqdan sonra yenidən geri qayıtmış və bunun nəticəsində işçilərin sayı 381 nəfər artmışdır. Orta aylıq əmək haqqı isə 188,6 manat olmuşdur.

Sizin 2007-ci il iyunun 22-də Ali Hərbi Məktəbin növbəti buraxılışına həsr edilmiş təntənəli mərasimdə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinə verdiyiniz tapşırığımıza əsasən 2007-ci ilin sonunda “İqlim”, “Peyk” və Telemexanika zavodlarında yenidənqurma və bərpa işləri başa çatdırılmış və istehsal olunan müdafiə təyinatlı ilk məhsulun nümunələri Sizə təqdim edilmişdir.

2008-ci ilin Dövlət Müdafiə Sifarişi Proqramında 80 adda müdafiə təyinatlı məmulatın yaradılması, 444 adda məmulatın isə istehsalı nəzərdə tutulmuşdur.

Cari ildə müdafiə, xüsusi və mülki təyinatlı məmulatın istehsalı 42 faiz artımla nəzərdə tutulmuşdur. Cari ilin I rübündə məhsul istehsalının həcmi keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 35,4 faiz artmışdır. Yanvar-mart aylarında istehsal olunmuş məhsulların çeşidi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 51 növ artaraq 213-ə çatdırılmışdır.

İşçilərin sayı 533 nəfər artmış və orta aylıq əmək haqqı isə 204,8 manat təşkil etmişdir. Bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 27,1 faiz, nazirlik yaranan dövrdən isə orta hesabla 3 dəfə artım deməkdir.

2008-ci ildə dövlət büdcəsində Müdafiə Sənayesi Nazirliyi üçün 66 milyon 70 min manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Bu vəsait hesabına 128 adda emal mərkəzi və dəzgahların alınması, habelə müdafiə təyinatlı məmulatın yaradılması planlaşdırılır. Eyni zamanda Proqrama uyğun olaraq müdafiə təyinatlı məmulatın seriya ilə istehsalına başlamaq üçün dünyanın inkişaf etmiş ölkələrindən müasir standartlara cavab verən 18 növ texnologiyanın alınması, onlar üçün istehsal sahəsinin yaradılmasına İnvestisiya Proqramı üzrə 159,0 mln manat vəsait tələb olunur. Müəssisələrdə yaradılacaq yeni istehsal sahələrinin hesabına 610 yeni iş yeri açılacaqdır. Bununla əlaqədar lazımi sənədlər hazırlanıb müvafiq nazirliklərə təqdim edilmişdir.

Bütün bunlar deməyə əsas verir ki, 2008-ci ilin Proqramında nəzərdə tutulan işlər I rübdə olduğu kimi il ərzində də müvəffəqiyyətlə yerinə yetiriləcəkdir.

Cənab Prezident!

Çıxışımın sonunda bildirmək istəyirəm ki, Müdafiə Sənayesi Nazirliyində qısa müddətdə əldə edilən uğurlar Sizin diqqət, qayğı və köməkliyiniz sayəsində olmuşdur.

Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin kollektivi Sizin diqqət və qayğınızı daim hiss edir və Sizi əmin edir ki, Azərbaycanın müdafiə qüdrətinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində qarşıya qoyulmuş vəzifələr uğurla həyata keçiriləcəkdir.

Diqqətinizə görə sağ olun.

EKOLOGIYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRİ HÜSEYNQULU BAĞIROVUN ÇIXIŞI

-Zati aliləri, cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Cənab Prezident, Sizin ölkəyə rəhbərlik etdiyiniz dövr qlobal miqyasda həddən artıq mürəkkəb, ziddiyyətli və çətin siyasi, iqtisadi, mənəvi və ekoloji proseslərin tüğyan etdiyi bir zamanla üst-üstə düşür. Lakin fəaliyyətinizdə nümayiş etdirdiyiniz dəmir iradə, qətiyyət, müasirlik, Sizə xas olan yüksək intellekt, zəka, ulu öndərimizin zəngin və nadir həyat və idarəçilik təcrübəsini tam şəkildə davam etdirməyiniz sayəsində dünyada gedən proseslərin fonunda ölkəmiz fenomenal nəticələri ilə seçilir. Bu dövr bir çox istiqamətlərdə rekordlar və ya Azərbaycan tarixində ilk dəfə başlanmış işlər dövrünə çevrilmişdir.

İqtisadi inkişaf sürəti, iş yerlərinin yaradılması, müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, ölkənin özünü təsdiqi, ordu quruculuğu kimi sahələrlə bərabər, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, təbii sərvətlərdən xalqımızın rifahının yaxşılaşdırılması naminə istifadə edilməsi məsələləri daim Sizin diqqət mərkəzinizdə olmuşdur. Məhz bunun sayəsində, digər sahələrdə olduğu kimi, ətraf mühitin mühafizəsi və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə olunması sahəsində də əvvəlki illərdə başlanmış işlər 2008-ci ilin birinci rübündə uğurla davam etmiş, yeni layihələrin icrasına başlanmış, konkret işlər görülmüşdür.

Cənab Prezident, ətraf mühitin mühafizəsi və təbii sərvətlərdən səmərəli istifadəni təmin etmək, bu sahədə nəzarət sistemini təkmilləşdirmək məqsədi ilə cərimələr Sizin dəstəyiniz, Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə 40-60 dəfə artırılmış, Ətraf Mühitin Mühafizəsi üzrə Dövlət Fonduna daxilolmalar artaraq 2008-ci ilin birinci rübündə 2007-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətə 230 faiz təşkil etmişdir. Ətraf mühitin, bioloji resursların və meşələrin mühafizə olunması sahəsində nəzarətin gücləndirilməsi hesabına hüquq mühafizə orqanlarına və məhkəmələrə 166 iş göndərilmişdir. Hazırda bu sahədə problem belə işlərin çoxalması nəticəsində baxıldıqdan sonra onların icraatı ilə bağlıdır.

Tərəfinizdən təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər Planı»nın icrası üçün ayırdığınız 18,5 milyon manat vəsaitdən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə 700 min manat vəsaitin 100 min manatı hesabına Heydər Əliyev adına beynəlxalq hava limanı ətrafının ekoloji sağlamlaşdırılması məqsədi ilə 21 layihə-smeta sənədi hazırlanmış və ekspertizadan keçirilməsi üçün Nazirlər Kabinetinə təqdim olunmuşdur. Ayrılan vəsaitin 600 min manatı hesabına isə Sumqayıtda toplanılmış 170 min ton civə tullantılarının 19,4 min tonu Təhlükəli Tullantılar Poliçonuna daşınaraq qanunamüvafiq zərərsizləşdirilmişdir.

Növbəti mərhələ üzrə 2008-ci il üçün ayrılmış 3,5 milyon manat vəsaitin hesabına bu tullantıların zərərsizləşdirilməsi məqsədi ilə tender elan olunmuşdur. Eyni zamanda, Sumqayıt Alüminium zavodunun ərazisindən 3130 ton tullantı Təhlükəli Tullantılar Poliçonuna daşınaraq zərərsizləşdirilmişdir. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi Sumqayıtın ekoloji durumuna öz müsbət təsirini göstərməkdədir.

Təəssüf hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, ölkəmizin iqtisadi, siyasi inkişafındakı uğurları bəzi dairələri rahat buraxmır və arqument olmayanda hər cür vasitələrə əl atılır. Bu baxımdan Amerikada yerləşən Blacksmith İnstitutu və İngiltərənin “Mercer Human Resource Consulting” təşkilatları – hansı ki, bunlar ictimai təşkilatlardır və hərəsi 3-4 nümayəndədən ibarətdirlər – bir-biri ilə ziddiyyət təşkil edən qondarma reyting cədvəlləri düzəldərək yaymağa çalışmaları və bu cəhdlərin ölkəmizlə bağlı ayrı-ayrı vacib hadisələrin ərəfəsində baş verməsi çox simptomatikdir. Biz problemlərimizi gizlətmirik və sağlam tənqidi yüksək qiymətləndiririk. Lakin qeyd etmək istərdik ki, problemlərin həllinə təşviq etməyən, yalan, çaşdırıcı və sifarişli məlumatların yayılması həmin təşkilatların özü üçün rüsvayçılıqdan başqa bir şey deyildir.

Cənab Prezident, Sərəncamınızla təsdiq olunmuş “Azərbaycan Respublikasında meşələrin bərpa edilməsi və artırılmasına dair” Milli Proqramın yerinə yetirilməsi ilə bağlı xeyli iş görülmüşdür. Hazırda 49,4 min hektar ərazidə meşəsalma və meşəbərpa işləri aparılmışdır ki, 2008-ci ilin birinci rübündə bunun 1150 hektarı yeni meşələrin salınması ilə bağlıdır.

Meşələrin artırılması sahəsində görülmüş işlərlə yanaşı, mövcud meşələrin qırılmasına şərait yaradan təqsirkar şəxslər barəsində lazımi tədbirlər görülür. Təkcə 2008-ci ilin birinci rübündə 300-dən çox iddia qaldırılmışdır. Həmin dövrdə 27 meşə işçisi vəzifəsindən azad olunmuş və 67 nəfər barədə inzibati tənbeh tədbirləri görülmüşdür. Əfsuslar olsun ki, rayonlarda meşələrin qırılmasına bilavasitə şərait yaradan səbəblərdən biri də meşə işçilərinin müəyyən problemlərlə üzləşməsidir. Bu istiqamətdə cərimələrin artırılması və cavabdeh şəxslərin cəzalandırılaraq işdən azad olunması belə lazımi səmərə vermir. Meşə fonduna aid olmayan torpaqlarda cavabdeh strukturların mövcud olmasına baxmayaraq, bir çox hallarda yaşıllıqların qırılması faktlarına rast gəlinir.

Zati-aliləri, cənab Prezident, ölkəmizin siyasi gücü artdıqca, iqtisadiyyatı inkişaf etdikcə, insanlar daha yaxşı yaşadıqca, vətənimizin daha gözəl, göz oxşayan olması üçün işlərin görülməsi də Sizin diqqət mərkəzinizdədir. Tapşırığınızla Bakı Dağüstü Parkının landşaft dizaynının tərtib edilməsi üçün tenderdə qalib gəlmiş Almaniya və Avstriya şirkətlərinin iştirak etdiyi qrup tərəfindən həmin ərazilərin bir hissəsinin dizayn maketləri hazırlanaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatına təqdim edilmişdir. Hazırda növbəti layihə təklifləri nəzərdən keçirilmək üçün Nazirlər Kabinetinə təqdim olunmuş, həmin ərazilərin yaşıllaşdırma işlərinin planı tərtib edilmişdir.

Cənab Prezident, “Magistral avtomobil yollarının mühafizə zolaqlarının yaşıllaşdırılması haqqında” Sərəncamınıza əsasən 3,5 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Həmin vəsaitə toxunmadan daxili imkanlar hesabına 28 kilometr məsafədə yolun hər iki tərəfində torpaq hamarlaşdırma və gübrələnmə işləri aparılmış, 100 min ağac əkilərək onların maşınlarla suvarılması təmin olunmuşdur. Eyni zamanda, tender elan olunmuş və qalib gəlmiş Bolqarıstan şirkəti ilə bağlanmış müqavilə üzrə sifariş olunmuş 22 min 638 ədəd müxtəlif çeşiddə dekorativ ağac və kol bitkilərinin bir hissəsi artıq respublikaya gətirilərək əkilmiş və bu iş yəqin ki, yaxın 10-15 gündə başa çatacaqdır. Həmin işləri nümayiş etdirən materialları icazə ilə Sizə təqdim edirəm.

Sizin tapşırığınızla müasir texnologiya üzrə damcı suvarma sisteminin quraşdırılması məqsədi ilə ayrılmış vəsaitin yerdə qalan 2,7 milyon manatı hesabına görülməli işlərlə bağlı tenderdə bu sahədə ən qabaqcıl texnologiyaya malik İsrail şirkəti qalib gəlmiş və Azərbaycanda ilk dəfə həmin sistemin quraşdırılmasına başlanmışdır. Bu işlər də sürətlə aparılır və qısa müddətdə başa çatdırılacaqdır. Damcı suvarma sisteminin tətbiq olunması su itkisinə yol verməməklə bərabər, torpaqların şoranlaşmasının da qarşısını alacaqdır. Bu sistemin tətbiqi suvarmaya qat-qat az vəsaitin sərf edilməsi və ağacların bitmə faizinin yüksək olması hesabına qoyulmuş vəsaitin qısa müddətə qaytarılmasını təmin edəcəkdir. Görülən işlər nəticələrin uğurlu olacağına əminlik yaradır.

Müvafiq Sərəncamınıza əsasən çoxillik ağacların onlara ziyan vurulmadan başqa yerlərə köçürülməsində istifadə olunan xüsusi təyinatlı texnikanın 3 ədədi Almaniyanın MAN şirkəti tərəfindən artıq respublikamıza gətirilmiş, qısa müddətdə daha 4-nün gətirilməsi gözlənilir.

Müasir dünyada təbiətə qayğının əsas güstəricisi biomüxtəlifliyin mühafizəsi sayılır. Cənab Prezident, şəxsən Sizin diqqətiniz sayəsində Azərbaycan bu sahədə beynəlxalq liderlik mövqeyini qoruyub saxlamışdır. Qısa müddətdə respublikamızda 8 milli park, 4 qoruq, 3 yasaqlıq yaradılmış, 5 mövcud qorğunun ərazisi genişləndirilmiş, 3 təbiət abidəsi təşkil edilmişdir. Yeni Milli Park və qoruqlarda, o cümlədən bu günlərdə imzaladığınız Sərəncamla yaradılmış Göygöl milli parkı və Korçay qorğunun zəruri infrastrukturunun yaradılması istiqamətində də işlər sürətlə aparılır. Təkcə 2008-ci ilin birinci rübündə xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri şəbəkəsinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində həmin ərazilərin ümumi sahəsi 730 min hektardan artıqdır ki, bu da ölkə ərazisinin 8,5 faizini təşkil edir.

Respublikada biomüxtəlifliyin və təbii landşaftların daha da inkişaf etdirilməsi üçün potensial imkanlar mövcuddur. Belə ərazilərdən biri, İslam dinindən də əvvəl qədim məbəd və pirlərin olması hesabına özünəməxsus qeyri-adi aurası ilə fərqlənən və vaxtilə son dərəcə ecazkar landşafta malik, Azərbaycanın ən yüksək və bənzərsiz gözəlliyi ilə göz oxşayan dağlarla əhatə olunmuş 3 min metr yüksəklikdə yerləşən “Şahyaylaq” dağ vadisi intensiv otarma nəticəsində tam yararlı vəziyyətə düşmüşdür. Vəziyyətdən çıxış yolu kimi, torpaq qatının və bitki örtüyünün bərpasını təmin etmək və beynəlxalq əhəmiyyətli müasir infraqurumla malik ekoturizm mərkəzi təşkil olunmaqla həmin ərazilərdə dağ landşaft qorğunun yaradılması məqsədmüvafiq olardı.

Cənab Prezident, Sizin söyləriniz sayəsində ölkənin sürətli iqtisadi inkişafı mineral xammal bazasına olan tələbatı daha da artırmışdır. Nazirlik yarandığı dövrdən ötən müddət ərzində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində Çovdar, Kürəkçay və digər ərazilərdə aşkarlanmış və bir çoxlarının mövcudluğuna və zənginliyinə şübhə ilə yanaşdığı yataqların işlənilməsi ilə bağlı artıq aparıcı beynəlxalq konsorsiumlarla müqavilələr bağlanaraq praktiki işlərə başlanmışdır. Bunun sayəsində yeni istehsal müəssisələri yaradılır, əsasən gənclər yeni iş yerləri ilə təmin edilirlər. Son dövrdə isə Xanlar, Daşkəsən, Qəbələ, Oğuz, Quba və Qusar rayonlarının ərazilərində əlvan və nadir metallarla zəngin yeni zonalar aşkarlanmışdır. Hazırda geoloji kəşfiyyat işlərində istifadə olunan texnika və avadanlıq nisbətən köhnəlmişdir. Bu sahənin maddi-texniki bazasının yeniləşdirilməsinin vaxtı çatmışdır. Əgər bu işlərə indi başlamasaq, sonra bunu yenidən sıfırdan başlamaq ehtiyacı yarana bilər.

Hörmətli cənab Prezident, icazə verin, Sizi əmin edirəm ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin on minlik kollektivi Sizin əzm və iradə ilə həyata keçirdiyiniz müasir dövlət quruculuğu istiqamətində fəaliyyətinizə bundan sonra da tam dəstək olacaqdır və bu istiqamətdə Sizin bütün tapşırıqlarınızı layiqincə yerinə yetirəcəkdir.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasa yekun vurdu.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Beləliklə, birinci rübün yekunları deməyə əsas verir ki, bütövlükdə 2008-ci il Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün uğurlu il olacaqdır. Əlbəttə, bizi düşündürən əsas məsələlərdən biri, - artıq bu gün bu barədə qeyd olundu, - inflyasiyanın artmasıdır. Onun təbii səbəbləri vardır, bunu hamı bilir. Dünyada gedən bahalaşma, əsasən, neftin qiymətinin artması ilə əlaqələndirilir, eyni zamanda, dolların məzənnəsinin aşağı düşməsi də buna öz təsirini göstərir.

Azərbaycana gəldikdə isə, bununla bərabər, bizim çox sürətli iqtisadi inkişafımız, artan maliyyə imkanlarımız, dövlət xərclərimiz, şübhəsiz ki, qiymətlərin bahalaşmasına öz təsirini göstərir. Makroiqtisadi vəziyyət hər bir iqtisadiyyat üçün, hər bir ölkə üçün başlıca əhəmiyyət daşıyır. Biz çalışmalıyıq ki, makroiqtisadi vəziyyət sabit olaraq qalsın, inflyasiyanın çərçivələri imkan versin ki, ölkə sürətlə inkişaf etsin və əhalinin sosial rifahına təsiri olmasın. Bunun müxtəlif yolları var. İlk növbədə, bu, sosial məsələlərin və sosial proqramların davam etdirilməsidir.

Mən qeyd etmişəm və bir daha demək istəyirəm ki, bu il yenə də minimum əmək haqqı və minimum pensiyanın məbləği artırılacaqdır. Ünvanlı sosial yardım proqramı davam etdiriləcəkdir. Bununla bərabər bahalaşmanı şərtləndirən subyektiv amillər də aradan qaldırılmalıdır. Biz bu barədə dəfələrlə danışmışıq. Süni bahalaşmaya təkan verən qeyri-sağlam rəqabət elementləri tamamilə aradan qaldırılmalıdır. Amma biz onu da görürük ki, həm idxal edilən mallar bahalaşmış, həm də Azərbaycanın daxilində istehsal olunan mallar, xüsusilə ərzaq məhsulları bahalaşmışdır. Burada çox ciddi işlər aparılmalıdır və əminəm ki, kompleks, eyni zamanda, inzibati tədbirlər nəticəsində biz bu sahədə tənzimləmə mexanizmlərini tam şəkildə tətbiq edə biləcəyik. Eyni zamanda, bütün dünya üçün xas olan inflyasiya bizi öz layihələrimizdən çəkəndirməməlidir. Biz dövlət xərclərimizi artıracağıq, ölkə iqtisadiyyatı üçün lazım olan bütün infrastruktur layihələrini davam etdirəcəyik. İnfrastruktur layihələrinin icra olunması özəl sektorun inkişafına öz müsbət töhfəsini verəcəkdir.

Bildiyiniz kimi, dövlət investisiya xərcləri son illər ərzində bir neçə dəfə artmışdır. Bu yaxınlarda büdcəyə olunacaq əlavələr nəticəsində, mən hesab edirəm ki, dövlət investisiya xərcləri daha da artmalıdır. Bizim neft satışından əldə etdiyimiz gəlirlər artır. Əlbəttə, bu gəlirlər çox şəffaf şəkildə Neft Fondunda cəmləşir. Bu, həm bizim maliyyə sabitliyimiz üçün lazımdır, həm də bu vəsaiti gələcək nəsillərə əmanət kimi saxlamalıyıq. Ancaq bununla bərabər, ölkə qarşısında duran təcili, təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi üçün, əlbəttə ki, bu imkanlardan istifadə etməliyik.

Hesab edirəm ki, əsas istiqamətlər sosial sahəyə aid olmalıdır. Biz, ilk növbədə, sosial müdafiəni gücləndirməliyik və büdcəyə ediləcək əlavələr ən əvvəl sosial məsələlərin həllinə yönəldilməlidir. Digər tərəfdən, infrastruktur layihələrinin icrası üçün əlavə vəsaitlər ayrılmalıdır. Bu yaxınlarda təqdim olunan müxtəlif layihələr, infrastrukturla bağlı olan layihələr bunu tələb edir. Biz bunu etməyə də, gələn ilə saxlaya da bilərik. Amma biz, sadəcə olaraq, vaxt itirəcəyik. Mən hesab edirəm ki, indi dürüstləşmə aparmaqla, büdcəyə əlavə vəsait daxil olmaqla biz vacib olan infrastruktur layihələrini daha da qısa müddət ərzində icra edə bilərik.

Biz qısa müddət ərzində Azərbaycanda infrastruktur sahəsində çox böyük işlər görmüşük: çəkilən yollar, tikilən elektrik stansiyaları. Elektrik enerjisi sahəsində əvvəllər yaşanan böhranları demək olar ki, tamamilə aradan qaldırmışdıq. Baxmayaraq ki, bu qış çox sərt keçibdir və bütün bölgə ölkələrində bu sərt hava şəraiti energetika sahəsinə mənfi təsir göstərmişdir. Biz bilirik ki, bəzi hallarda ölkələr başqa ölkələr qarşısında öz müqavilə öhdəliklərini icra edə bilməmişlər. Bizdən daha çox həcmdə qaz hasil və ixrac edən ölkələr qaz ixracatını dayandırmışdır. Çünki daxili tələbat artmışdır. Ancaq biz nəinki bunu etməmişik, eyni zamanda, daxili tələbatımızı da ödəmişik. Eyni zamanda, xarici öhdəliklərimizi də icra etmişik. Bu, nəyin hesabına mümkün olubdur? Onun hesabına ki, biz qısa müddət ərzində infrastruktur layihələrinə çox böyük vəsait qoymuşuq.

Azərbaycanda bir neçə elektrik stansiyası tikilmişdir. Yardımcı stansiyalar tikilib, elektrik xətləri çəkilib, transformatorlar quraşdırılıb və demək olar ki, energetika sahəsində vəziyyət böyük dərəcədə sağlamlaşdırılıbdır. Növbəti layihələr icra olunandan sonra Azərbaycan elektrik enerjisi ixrac edən ölkəyə çevriləcəkdir. Biz artıq bunu görürük.

Yeraltı qaz anbarının genişlənməsi bizə əlavə imkanlar yaratdı. İndi Azərbaycanda qaz hasilatı artır. Hələ ki, biz öz ixrac imkanlarımızı tam şəkildə işə salmamışıq. Bunun müxtəlif səbəbləri var, onlar

bizdən asılı deyil. İstehlakçı ölkələr öz təkliflərini daha da aydın şəkildə verməli, öz istədiklərini ifadə etməlidirlər. Amma biz gərək əlavə qazdan istifadə edək. İlk növbədə, qazlaşdırma prosesi gedir və gedəcəkdir. Digər tərəfdən, qaz anbarının genişlənməsi imkan verir ki, orada daha da çox qaz saxlansın.

Bu məsələlər bir-biri ilə bağlıdır. Bir də demək istəyirəm ki, biz vaxt itirməməliyik. Ona görə 2008-ci ilin büdcəsinə əlavələr sosial məsələlərin həlli ilə bərabər, infrastruktur layihələrinə də yönəldilməlidir. Yəqin ki, ən böyük hissə məhz o sahəyə yönəldiləcəkdir.

Bununla bərabər, mən hesab edirəm ki, biz müdafiə potensialımızı daha da gücləndirməliyik. Düzdür, bu sahədə son illər ərzində böyük uğurlara nail ola bilməmişik. Son dörd-beş il ərzində bizim hərbi və müdafiə xərclərimiz 150 milyon dollardan 1 milyard 300 milyon dollara qalxmışdır. Əlbəttə ki, bu, ümumi büdcə artımının təzahürüdür.

Bəzi hallarda vəziyyətlə yaxından tanış olmayan, yaxud da qərəzli mövqedə dayanan beynəlxalq qurumlar buna görə bizi tənqid etməyə çalışırlar ki, Azərbaycanda silahlanma prosesi gedir və hərbi xərclər artır. Onlar bilməlidirlər ki, Azərbaycanın dövlət büdcəsi son dörd il ərzində 10 dəfə artıbdir. Əlavə artımlar nəticəsində daha da çox artacaqdır və hərbi xərclərin çoxalması ümumi kontekstdən çıxarılmamalıdır. Nəzərə alaq ki, biz müharibə şəraitindəyik. Ona görə, baxmayaraq, 1 milyard 300 milyon dollar çox böyük məbləğdir, mən hesab edirəm və əminəm ki, biz bunu daha da artırmalıyıq. İndi hesablamalar gedir. Hesab edirəm ki, builki müdafiə xərcləri 2 milyard dollara yaxın olmalıdır. Biz bu sahəyə diqqətimizi bundan sonra da yönəldəcəyik və Azərbaycanın artıq çox güclü müdafiə potensialı var. Bu, bölgədə ən böyük potensialdır və biz bunu artırmalıyıq. Beləliklə, əsasən, üç istiqamət üzrə artımlar edilməlidir. İnfrastruktur deyəndə, burada, əlbəttə ki, müxtəlif sahələr nəzərdə tutulur - nəqliyyat, energetika, neft-qaz sahəsi, turizm sahəsi, ekologiya layihələri. Yəni müxtəlif infrastruktur layihələri.

Bu gün fəvqəladə hallar və müdafiə sənayesi nazirləri gördükləri işlər haqqında məlumat verdilər. Bu iki nazirlik iki il əvvəl yaradıldı və iki il ərzində çox böyük işlər görülmüşdür. Demək olar ki, bizdə artıq müdafiə sənayesi yaranıbdir. Biz bu sahəyə əlavə vəsaitin ayrılması ilə çox güclü müdafiə sənayesi yaradacağıq və o, Azərbaycan ordusunun güclənməsinə öz təkanını verir. Çünki burada qeyd olundu ki, bəzi hallarda hərbi sahədə yeni texnologiyaların əldə olunması problemlərlə üzləşir. Biz elə etməliyik ki, ən qabaqcıl texnologiyaları Azərbaycana gətirək və müdafiə məqsədləri üçün lazım olan texnikanı, sursatları və bütün avadanlığı özümüz istehsal etməliyik.

Eyni zamanda, Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin yaranması və iki il ərzində fəaliyyəti artıq bu sahədə də çox güclü maddi-texniki potensialın yaranmasına gətirib çıxarıbdır. Bu sahə artıq maddi-texniki cəhətdən təmin olunur, əlavə vəsait ayrılır və yeni texnika, yeni avadanlıq alınacaqdır.

Bütövlükdə infrastrukturun və maddi-texniki bazanın möhkəmlənməsi sahəsində son illər ərzində çox böyük işlərimiz olubdur. Bunlar davam etdirilməlidir və əminəm ki, ölkəmizin hərtərəfli inkişafında bunun çox böyük rolu olacaqdır.

Bu gün biz enerji təhlükəsizliyi haqqında danışmışıq və deyə bilərəm ki, Azərbaycan bu sahədə başqa ölkələrdən böyük dərəcədə fərqlənir. Biz enerji təhlükəsizliyimizi tam şəkildə təmin etmişik və başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında iştirak edirik. Bizim enerji layihələrimiz, neft-qaz layihələrimiz yalnız əməkdaşlığın, regional inkişafın dərinləşməsinə yönəldilibdir. Biz neft-qaz amilindən başqa məqsədlər üçün istifadə etmirik. Bundan siyasi dividendlər almaq üçün istifadə etmirik. Həm Avropa ölkələri ilə, həm qonşu ölkələrlə bu sahədə əməkdaşlığımız çox səmimidir, qarşılıqlı maraqlar əsasında qurulubdur. Eyni zamanda, lazım gələndə, Azərbaycan öz kömək əlini uzadır və bu, düzgün siyasətdir. Bir daha demək istəyirəm ki, biz enerji imkanlarımızdan dostluğun, əməkdaşlığın möhkəmlənməsi üçün istifadə edirik. Əlbəttə ki, öz iqtisadi maraqlarımız birinci yerdədir və bu maraqları da lazımı səviyyədə müdafiə edirik və qoruyuruq.

Bununla bərabər, biz bu gün bu barədə danışmadıq, amma bütövlükdə bu, diqqət mərkəzindədir. Xüsusilə indiki şəraitdə, biz ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinə də böyük diqqət göstərməliyik.

Bu məsələ dünyada çox ciddiləşir. Biz bunu görürük, bilirik və bütün hazırlıq işlərimizi görməliyik. Dünyada ərzaq məhsullarının qiyməti kəskin şəkildə artır. Bəzi yerlərdə - Afrikada, Asiyada bu, artıq çox ciddi xarakter alır və aclıq təhlükəsi yaranır. Azərbaycan, - bu, həmişə belə olub, - Sovet İttifaqı zamanında vahid xalq təsərrüfatı kompleksinin olduğu vaxtda da özünü qida məhsulları ilə təmin etmirdi və bunlar kənardan gətirilirdi. Bu gün də deyə bilmərəm ki, biz tam şəkildə özümüzü təmin edirik. Bunun tarixi səbəbləri var və obyektiv səbəblər də mövcuddur. Amma çalışmalıyıq ki, bizim üçün strateji olan ərzaq məhsullarını maksimum dərəcədə Azərbaycanda yetişdirək. Bildiyiniz kimi, bu məqsədlə əməli-praktik işlər görülür. Fermerlərə əlavə vəsait ayrılır və bu vəsaitin hesabına əkin sahələri böyük dərəcədə

genişləndirilmişdir, taxıl istehsalı artır. Ancaq hələ ki, bizi tam şəkildə qane edə bilmir. Bu barədə biz dəfələrlə müzakirə aparmışıq və hökumət praktik addımların atılması üçün indi əməli işlər görür. Əminəm, indi nəzərdə tutduğumuz bütün proqramlar imkan verəcək ki, biz ərzaq təhlükəsizliyi baxımından da özümüzü tam şəkildə sığortalayaq.

Yenə də qeyri-neft sektorunun inkişafına, sahibkarlığın inkişafına qayıdıram. Bz indi görürük ki, Azərbaycanda müxtəlif rayonlarda emal müəssisələri yaradılır. Kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı ilə məşğul olan müəssisələr, hazır məhsul istehsal edən müəssisələr yaradılır. Düzdür, bu, hələ bizim bazarı tam təmin edə bilmir. Baxmayaraq ki, bəzi və bir sıra yeni yaradılmış müəssisələr öz məhsullarını artıq ixrac edirlər. Amma biz əgər o proqrama başlamasaydıq, əgər dörd il bundan əvvəl regional inkişaf proqramına başlamasaydıq, əminəm ki, bunların heç biri mümkün olmazdı. Biz proqramın icrası ilə, kreditlərin verilməsi ilə, sahibkarlara dövlət dəstəyi ilə bu sahədə böyük canlanma yarada bilmişik. Amma bütün bu tədbirlərə baxmayaraq, hələ ki, bu, bizi qane edə bilməz. Baxmayaraq ki, hər il biz 100 milyon dollar həcmində güzəştli kreditlər veririk. Yeddi faizlə kreditlər veririk, indi yeddi faizlə kredit götürmək heç bir yerdə mümkün deyildir. Veririk ki, yeni istehsallar yaransın. Ancaq hələ ki, bunu təmin edə bilməmişik. Ona görə növbəti illərdə ərzaq təhlükəsizliyi bizim üçün prioritet əhəmiyyət daşıyır. Biz vaxtilə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə kənd təsərrüfatında əsaslı islahatlar aparmışıq. Demək olar ki, ən cəsarətli və radikal islahatlar aparmışıq və əslində, kənd təsərrüfatı istehsalı tam şəkildə özəl sektorun sahəsində formallaşıbdır. Bu sahədə həm istehsalda, həm də satışda bütün mexanizmlər bazar iqtisadiyyatı əsasında qurulubdur. Azərbaycanın istehlak bazarı bütövlükdə bazar iqtisadiyyatı prinsipləri ilə işləyir və artıq nə dövlət, nə hökumət bu işlərə müdaxilə etmir. Sadəcə olaraq, dəstək vermək üçün əməli-praktik işlər görür. Amma biz görürük bu, indiki şəraitdə kifayət deyildir. Bazar iqtisadiyyatı prinsipləri ölkələri ərzaq çatışmazlığından qoruya bilmir. Ona görə biz əlavə tədbirlər görməliyik ki, özümüzü qoruyaq, daxildə kənd təsərrüfatı istehsalını artıraraq, tam şəkildə əsas ərzaq məhsulları ilə təmin edək. Hələ ki, biz bunu görmürük. Baxmayaraq ki, həm “Aqrolizinq” Səhmdar Cəmiyyəti yaradılıb və böyük həcmdə texnika gətirilir, kreditlər verilir, islahatlar aparılır, ancaq kənd təsərrüfatı istehsalı sahəsində artım bizi qane edə bilməz. Bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərilməlidir. Əgər lazım olarsa, əlavə güzəştlər verilməlidir, əlavə vəsait ayrılmalıdır. Həm yanacaq almaq üçün, həm də gübrə ilə təmin etmək üçün. Biz bu barədə danışmışıq – Azərbaycanda gübrə istehsalı zavodları tikilməlidir. Əgər özəl sektor bunu edə bilmirsə və etmək istəmirsə, bəlkə, dövlət tərəfindən hansısa tədbirlər görülməlidir.

Bizim indi maddi imkanlarımız var ki, bu sahəyə diqqət daha da güclü olmalıdır. Dotasiyalar verilməlidir. İndi inkişaf etmiş ölkələrdə kənd təsərrüfatına dotasiya verilir. Biz də bunu edirik - yanacaq almaq üçün ayrılan vəsait, ucuz enerji daşıyıcıları. Azərbaycanda satılan qaz dünya qiymətindən 8-10 dəfə ucuzdur. Dizel yanacağı, benzin böyük dərəcədə ucuzdur. Elektrik enerjisinin qiyməti dünya qiymətindən bir neçə dəfə ucuzdur. Bütün bunlar dotasiyalardır. Bütün bunların qiymətlərini biz ona görə aşağı səviyyədə saxlarıq ki, həm ölkə əhalisi, həm də sənaye və kənd təsərrüfatı bundan bəhrələnsin. Biz 17 ildir ki, bazar iqtisadiyyatı şəraitində yaşayırıq. Amma bazar iqtisadiyyatının bütün prinsiplərini Azərbaycanda tətbiq etməmişik və düz də etmişik. Onları biz etsək, Azərbaycanda çox ciddi və xoşagəlməz proseslər başlaya bilərdi. Ümumiyyətlə, bunun ölkə iqtisadiyyatına, sənayenin inkişafına çox mənfi təsiri ola bilər. Ona görə biz ölkəmizin hərtərəfli inkişafını təmin etmək üçün güzəştlər edirik. Xüsusilə enerji daşıyıcılarının qiymətini tənzimləyirik və bundan sonra da tənzimləyəcəyik. Bir sözlə, ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinə diqqət daha da böyük olmalıdır və konkret tədbirlər planı hazırlanmalıdır.

Yenə qayıdıram enerji sahəsinə, mən giriş çıxışında qeyd etdim ki, biz bu sahədə də müxtəlif proqramlar hazırlayıb icra etməliyik. Bu barədə artıq danışılıbdır. Azərbaycanda böyük neft kimyası kompleksinin tikintisinə ehtiyac var. Eyni zamanda, neft-qaz sahəsində yeni layihələrin həyata keçirilməsinə böyük ehtiyac var. Biz bu sahəni tam şəkildə yeniləşdirməli, müasirləşdirməliyik ki, bundan sonra uzun illər, onilliklər ərzində Azərbaycanın iqtisadiyyatına dəstək olsun.

Qazlaşdırma prosesi daha da sürətlə getməlidir. Biz, demək olar, ölkədə 80 faiz qazlaşdırmanı təmin edə bilmişik. Amma bunu artırmalı, 90 faizə qaldırmalıyıq. Maksimum dərəcədə qazlaşdırma prosesi getməlidir. Çünki bu, həm sosial məsələdir, həm də iqtisadi məsələdir. Bu yaxınlarda Beyləqan rayonuna təbii qazın verilməsi bərpa olunacaqdır. Uzun illər Beyləqan rayonu qazdan məhrum idi. İndi biz əvvəllər qazlaşdırılmayan bütün rayonlara qaz xətləri çəkirik və demək olar ki, son rayonlardan biri də Beyləqandır. Ondan sonra Füzuli rayonuna və Ağdam rayonuna qaz çəkilişi təmin olunmalıdır.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün birinci rübdə çox mühüm hadisələr olmuşdur. İki böyük sənaye müəssisəsinin - Gəncədə alüminium və polad komplekslərinin təməli qoyulubdur. Bir milyard dollar

həcmində investisiya qoyulacaq və özəl sektor tərəfindən icra olunacaq bu layihələrin başa çatması ilə Azərbaycanda yeni sənaye sahələri yaradılacaqdır. Biz bütövlükdə iqtisadiyyatın sənayeləşməsinə ciddi fikir veririk. Bu sahədə həm özəl sektor tərəfindən, həm dövlət dəstəyi ilə - Dövlət Investisiya Şirkəti tərəfindən nəzərdə tutulan layihələr öz müsbət rolunu oynayacaqdır. Qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün gələcəkdə nə lazımdırsa, biz onu edəcəyik. Güzəştli kreditlər davam etdiriləcəkdir. Bu vaxta qədər verilən güzəştli kreditlər artıq bir neçə ildən sonra qaytarılmağa başlayacaq və bunun nəticəsində bizdə, təxminən 300-500 milyon dollar həcmində daimi vəsait olacaqdır. Biz bir neçə ildir ki, güzəştli kreditləri veririk, amma onları hələ ki, geri götürmürük. Çünki onlar 5, yaxud da ki, 7 il müddətinə verilir və bu kreditlərin verilməsi maliyyə məqsədləri daşımır. Biz bunu ona görə vermirik ki, dövlət pul qazansın. Ona görə veririk ki, iş görülsün. Ancaq bir neçə ildən sonra, - indi bunu yaqın ki, hesablayacaqlar, - bu kreditlər tam şəkildə qayıdandan sonra hər il dövlət büdcəsindən əlavə vəsaitin ayrılmasına ehtiyac qalmayacaqdır. Bu böyük məbləğ, 300-500 milyon dollar hər il yeni sənaye sahələrinin yaradılmasına, biznes şəraitinin yaxşılaşmasına kömək göstərəcəkdir.

Bununla bərabər, iqtisadiyyatda və əlbəttə ki, qeyri-neft sektorunda liberallaşma siyasəti davam etdirilməlidir. Biz bizneslə məşğul olmaq üçün şəraiti yaxşılaşdırmalıyıq. Bunu edirik, bu barədə deyilibdir. Həm "bir pəncərə" sistemi tətbiq olunub, həm başqa tədbirlər görülür ki, Azərbaycanda bu sahədə işlər yaxşı getsin. Bəzi hallarda belə fikir var ki, böyük neft-qaz yataqlarımız var, artıq bütün kəmərlər də işə düşüb və biz böyük valyuta axını gözləyirik, ölkəmizə milyardlarla dollar vəsait daxil olacaq və biz rahat yaşaya bilərik. Mən bu fikirləri bölüşürəm. Əminəm ki, ölkənin uğurlu inkişafı iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi ilə bağlıdır. Ölkəmizdə liberal iqtisadiyyatın bütün prinsiplərinin möhkəmlənməsi ilə bağlıdır, siyasi islahatlarla, demokratikləşmə prosesləri ilə bağlıdır. Çünki bunlar olmasa, bizim uğurlarımız yarımçıq olar. Əgər ciddi ictimai nəzarət olmasa, əgər Azərbaycanda ciddi siyasi demokratik təsisatlar yaranmasa, bizim uğurlarımız yarımçıq ola bilər və uzunmüddətli olmayacaqdır. Ona görə biz ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdiririk, müasirləşdiririk. Kiminsə xoşuna gəlmək üçün yox, özümüz üçün. Biz öz dövlətçiliyimizi özümüz yaradıyıq. Özümüz müstəqil Azərbaycanımızı gücləndiririk və bu sahədə görülən işlərə və xüsusilə başqa, bizimlə eyni vəziyyətdə olan, 1991-ci ildə müstəqillik qazanmış ölkələrin təcrübəsinə baxaraq, müqayisə edərək görürük ki, biz düz yoldayıq. Azərbaycanda sabitlik var, inkişaf var, sosial məsələlər öz həllini tapır, ölkə dünya miqyasında çox müsbət imicə malikdir. Bizim bütün sahələrdəki layihələrimiz icra olunur və elə etməliyik ki, bu müsbət meyillər güclənsin və davam etdirilsin.

Növbəti aylarda dövlət investisiya xərcləri nəticəsində bir neçə sahədə çox böyük işlər görülməkdir. Yollar tikilir, bütün istiqamətlərdə bu proses çox sürətlə gedir və daha da sürətlə getməlidir. Su xətləri, qaz şəbəkələri, meliorasiya, ekologiya ilə bağlı məsələlər öz həllini tapmalıdır. Bu gün ekologiya və təbii sərvətlər naziri bu sahədə görülən işlər haqqında danışdı. Əlbəttə, böyük problemlər var. Xüsusilə Bakıda, Abşeron yarımadasında biz çox böyük işlər görməliyik - həm Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, həm də bu çirklənmənin əsas səbəbkarı neft sənayesi tərəfindən. Yəni biz bu vəziyyətdən çıxmalıyıq. Çünki Sovet İttifaqı zamanında, ümumiyyətlə, ekoloji məsələlərə diqqət göstərilmirdi. Ancaq plan var idi, tələbat var idi - nəyin bahasına olursa-olsun, neft-qaz hasil edilməliydi. Ekoloji vəziyyətə isə fikir verilmirdi. Bu, həqiqətdir. Müstəqilliyimizin ilk illərində pulumuz yox idi ki, bu məsələlərə vəsait qoyaq. Xarici təşkilatlar da bu məsələdə çox passiv idilər və beynəlxalq maliyyə qurumlarına dəfələrlə etdiyimiz müraciətlər cavabsız qalmışdı. O vaxt xarici firmalar, yaxud da qurumlar vəsaiti ya gəlir gətirən sahələrə qoyurdular, ya da ki, onu banklardan götürürdülər. Neft-qaz - bu idi onları maraqlandıran. Bu da təbii idi. Ekoloji vəziyyət isə bizim dərdimizdir, bizim problemimizdir. Amma indi ki, maliyyə imkanlarımız var, ilk növbədə, bu sahəyə böyük investisiyalar qoymalıyıq. Bilirsiniz ki, bir müddət bundan əvvəl xüsusi proqram qəbul edilmişdir. Mən hesab edirəm ki, qısa müddət ərzində Abşeron yarımadasında ekoloji vəziyyət sağlamlaşdırılmalıdır. Hüseyinqulu Bağirov dedi ki, bəzi reyting təşkilatları Azərbaycanı, Bakıyı bu məsələdə ədalətsiz tənqid etməyə çalışırlar. Bu, həqiqətdir, bununla biz başqa sahələrdə də üzləşirik. Reyting təşkilatları sifarişlərlə işləyirlər. Onlar kimi tərifi etmək, kimi tənqid etmək barədə bir, yaxud da ki, bir neçə mərkəzdən sifariş alırlar. Onlar da verilən sifarişlər əsasında da fəaliyyət göstərirlər. Ona görə təəccüblü deyil ki, Azərbaycan bir çox hallarda bu cür "beynəlxalq reyting tərtib edən" təşkilatlar tərəfindən tənqid olunur. Bu, təzyiq mexanizmidir, bizə təzyiq etmək cəhdləridir.

Halbuki, artıq hamı başa düşməlidir ki, bu dövr keçibdir. Bizə təzyiq etmək mümkün deyil. İradəmizdən kənarada bizi hansısa məsələyə məcbur etmək, bizi nəyəsə sövq etmək mümkün deyil. Biz müstəqil dövlətlik, güclü dövlətlik. Azərbaycan dövləti xalqın iradəsinə əsaslanır. Xalqın iradəsi ilə fəaliyyət

göstərir və heç kim bizi heç nəyə məcbur edə bilməz. Artıq görürəm ki, bir çoxları bunu başa düşüblər. O qüvvələr ki, başa düşməyiblər, ümid edirəm, onlar da başa düşəcəklər.

Ancaq ekoloji məsələlərlə bağlı biz, əlbəttə ki, böyük proqramlar icra etməliyik. Dövlət Neft Şirkətinə də göstəriş verilib və onlar indi işə başlayıblar və proqram hazırlayırlar. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə və bütün aidiyyəti strukturlara da göstəriş verirəm ki, ekoloji məsələlərə çox böyük diqqətlə yanaşsınlar. Biz indi Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin xətti ilə içməli su probleminin həlli ilə də məşğuluq. Bu görülən işlər, təmizləyici qurğuların quraşdırılması nəticəsində təxminən yarım milyon insan keyfiyyətli su ilə təmin olunacaqdır. Bu insanlar kanaldan, arxdan su içirlər, keyfiyyətsiz su içirlər. Ekologiya həm ölkə üçün, həm də insanların sağlamlığı üçün lazımdır.

Mən bir də demək istəyirəm ki, bu məsələyə çox böyük diqqət göstərirəm. Hesab edirəm ki, ərzaq təhlükəsizliyi ilə bərabər, bu, bizim üçün prioritet sahədir və buna diqqət artmalıdır. Ümumiyyətlə, bütün sahələr prioritetdir. Məgər təhsil prioritet deyil, səhiyyə prioritet deyil, müdafiə potensialı prioritet deyil, kənd təsərrüfatı prioritet deyil? Bütün sahələr prioritetdir. Çox sevindirici haldır ki, bütün sahələr üzrə bizim proqramlarımız, icra mexanizmlərimiz, maliyyə resurslarımız var və biz fəaliyyətimizi sistemli şəkildə aparırıq. Azərbaycanın qısamüddətli, uzunmüddətli inkişaf perspektivləri və layihələri əsasında. Qısamüddətli proqramlar da uzunmüddətli proqramların tərkib hissəsidir.

Biz gələn ildən regional inkişaf proqramının ikinci mərhələsinə başlayacağıq. Bu, strateji bir layihədir. Ölkə qarşısında duran bütün problemlərin aradan qaldırılması üçün vasitədir. Sosial məsələlər, iqtisadi islahatlar, siyasi islahatlar və bütün başqa sahələrdə görülən işlər bizi ruhlandırır. Əlbəttə ki, problemlər də var. Mən o fikirdən uzağam ki, bütün qəbul edilmiş proqramlar lazımi səviyyədə icra olunur. Yox, belə deyil. Qüsurlar da var, çatışmayan cəhətlər, yubanmalar da var, bəzi hallarda işlər keyfiyyətsiz görülür və bir müddətdən sonra biz o işləri yenidən görməliyik. Bu var və bu da təbiidir. Biz böyük quruculuq işləri ilə məşğuluq. Ölkəmizi faktik olaraq yenidən yaradıırıq. Bu vaxta qədər, sovet dövründə onilliklər ərzində yaradılmış infrastrukturunu yeniləşdiririk, əvəzləyirik, yenisini yaradıırıq. Görürük ki, o dövrdən qalan sənaye, yaxud da ki, infrastruktur layihələri artıq bizi qane etmir. Biz qısa tarixi dövr ərzində faktik olaraq yeni sənaye, yeni infrastruktur, yeni sosial infrastruktur yaradıırıq. Bu, asan məsələ deyil. Ancaq biz bunu uğurla edirik. Bütün çatışmazlıqlara və qüsurlara baxmayaraq, gördüyümüz işlər təqdirəlayiqdir. Ancaq bu, bizi arxayın etməməlidir. Biz əldə edilmiş nəticələrlə kifayətlənməməliyik. Qabağa baxmalıyıq, irəliyə baxmalıyıq, elə etməliyik ki, ölkəmiz inkişaf etsin, insanlarımız daha da yaxşı yaşasınlar. Bax bu, növbəti aylar və illər üçün mənim hökumətə göstərişimdir. Mən əminəm ki, ikinci rüb də, ondan sonrakı rüblər də bizim üçün uğurlu olacaq, qarşıda duran bütün vəzifələr icra ediləcəkdir. Bu işlərdə sizə uğurlar arzulayıram, sağ olun.

AzərTAc
14 aprel 2008-ci il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2008-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına
həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir
(5 avqust 2008-ci il)**

AzərTAc xəbər verir ki, avqustun 5-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Bu gün biz Nazirlər Kabinetinin geniş iclasında ilin 6 ayının yekunlarını müzakirə edəcəyik və sosial-iqtisadi sahədə əldə edilmiş nailiyyətlər, gələcək planlar haqqında danışacağıq. Bütövlükdə deyə bilərəm ki, ilin ilk yarısında Azərbaycan iqtisadiyyatının yüksək sürətlə inkişafı davam etmişdir. Bu gün qürur hissi ilə deyə bilərik ki, Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatlar nəticəsində istənilən sahədə, iqtisadi və sosial məsələlərin həllində gözəl nailiyyətlərimiz var. Bunu biz gündəlik həyatda görürük və eyni zamanda, statistik rəqəmlər də bunu əks etdirir. Bütövlükdə, son illər ərzində Azərbaycanda iqtisadi inkişaf çox sürətlə getmişdir və 2003-2008-ci illərdə iqtisadiyyatımızın həcmi, ümumi daxili məhsul 2,7 dəfə artmışdır. Bu, nadir bir göstəricidir və beş il ərzində iqtisadiyyatın həcmi təxminən 3 dəfə artırmaq doğrudan da böyük nailiyyətdir. 2008-ci ildə də bu istiqamətdə atılmış addımlar müsbət olub və iqtisadiyyatımız 16,5 faiz artmışdır. Keçən illərlə müqayisədə bu, bir az da artıb, ancaq nəzərə alsaq ki, son beş il ərzində iqtisadiyyat təxminən 3 dəfə artıb, əlbəttə, gələcək illərdə 20-30 faiz iqtisadi artım gözləmək düzgün olmazdı. Buna ehtiyac da yoxdur. Bizim iqtisadiyyatımız böyüyür və hər bir faizin keyfiyyəti və mahiyyəti, əlbəttə ki, daha da böyük məna daşıyır.

Çox sevindirici haldır ki, sənaye istehsalında artım davam edir. Sənaye istehsalı təxminən 14 faiz artmışdır. Əlbəttə, biz indi başqa ölkələrin statistik göstəricilərinə də nəzər salırıq, xüsusilə MDB ölkələrinin iqtisadi göstəricilərinə. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, bu məlumatlar mütəmadi qaydada dərc olunur, görürük ki, bəzi ölkələrdə baxmayaraq ki, iqtisadi artım var, ancaq sənaye istehsalı aşağı düşür. Burada təzadlı bir şey yoxdur. Bu, sadəcə onu göstərir ki, iqtisadiyyat qeyri-sənaye sahəsində artır. Bu da əlbəttə ki, bütövlükdə iqtisadi sahədə tarazlığın pozulmasına gətirib çıxaracaqdır. Hesab edirəm ki, iqtisadi artımla, ümumi daxili məhsulla bərabər, sənaye istehsalı ən çox əhəmiyyət kəsb edən göstəricidir və Azərbaycanda sənayeləşmə prosesi uğurla davam edir. Həm neft, həm də qeyri-neft sektorunda böyük irəliləyiş var və son illər ərzində başlanan irimiqyaslı sənaye layihələri yəqin ki, 2-3 ildən sonra öz bəhrəsini verəcək və beləliklə, bizim sənayemiz daha da çoxşaxəli olacaqdır.

Bizim gələcək illər üçün əsas məqsədimiz neft-qaz amilindən asılılığımızı azaltmaqdır. Əlbəttə, biz realist olmalıyıq və bilməliyik ki, hələ uzun illər ərzində neft-qaz, enerji sahəsi bizim iqtisadiyyatımız üçün aparıcı sahə olacaqdır və bu, normal bir prosesdir. Amma bilirsiniz ki, qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün lazımı tədbirlər görülür və deyə bilərəm ki, son illər ərzində kənd təsərrüfatında ən yüksək nəticələr əldə ediləlidir. Bu ilin altı ayında kənd təsərrüfatı istehsalı 10 faizdən çox artmışdır. Əvvəlki illərdə bu artım daha da aşağı rəqəmlərlə ölçülürdü. Ancaq görülən tədbirlər nəticəsində, - biz bu gün bu barədə danışacağıq, - bir il ərzində böyük artıma nail ola bildik. Bu tədbirlər kompleks xarakter daşıyırdı və təkcə bir ilin tədbirləri deyildir. Biz bunu son bir neçə il ərzində etmişdik və indi nəticələrini görürük. Mən şübhə etmirəm ki, artıq görülmüş və gələcəkdə görülməli tədbirlər nəticəsində kənd təsərrüfatında daha da böyük inkişaf olacaqdır.

Bütövlükdə, ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri indi dünya birliyində çox geniş müzakirə olunur. Biz də bu məsələlərin həlli üçün lazımı tədbirləri görürük və görəcəyik.

Bütün bu sevindirici rəqəmlər arasında üzücü rəqəm də var. O da inflyasiyanın yuxarı səviyyədə olmasıdır. Inflyasiya 6 ayda 20 faiz təşkil etmişdir və əlbəttə ki, bu, bizi ciddi narahat edir. Düzdür, əhalinin pul gəlirləri 32 faiz artmışdır və beləliklə, əhalinin real gəlirləri kifayət qədər yüksək dərəcədə artmışdır. Amma o da həqiqətdir ki, hər bir vətəndaşın gəlirləri 32 faiz artmayıb. Ona görə biz inflyasiyanın normal səviyyədə saxlanması üçün əlavə tədbirlər görməliyik. O da həqiqətdir ki, bütün dünyada bahalaşma gedir

və bunun müxtəlif obyektiv səbəbləri var. Əgər belə olmasaydı, bu, necə deyərlər, fərdi xarakter daşıyardı. Amma bu, bütün dünyada kütləvi xarakter daşıyır. Ancaq bununla bərabər, mən hesab edirəm, bizim imkanlarımız var ki, gələcək illərdə inflyasiyanı normal səviyyədə saxlayaq. Beləliklə, əhalinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşması daha da yüksək sürətlə gedəcəkdir.

Hesab edirəm ki, biz kapital qoyuluşu sahəsində bu il yenə uğurlar əldə etmişik. Artıq bir müddət bundan əvvəl daxili investisiyalar xarici investisiyaları üstələməyə başlamışdır. Bu da çox sevindirici məqamdır. Bu onu göstərir ki, artıq Azərbaycanın öz imkanları daha da genişdir və biz xarici sərmayədən daha az asılıyıq. Mənə verilən məlumata görə, bütövlükdə altı ayda 4,4 milyard dollar sərmayə qoyulub və onun 3,1 milyard dolları daxili sərmayədir.

Özəl sektorun inkişafı davam edir və ümumi daxili məhsulda onun çəkisi artıq 84 faiz təşkil edir. Bu da çox gözəl rəqəmdir və onu göstərir ki, bizim iqtisadiyyatımız tam liberallaşmış, tam şəkildə bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında qurulubdur. Dövlət qurumlarının payına düşən 16 faiz də bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında formalaşır. Çünki bizim dövlət qurumlarımız da artıq həm beynəlxalq mühasibat sisteminə keçirlər və həm də bütün beynəlxalq normalara uyğun şəkildə fəaliyyət göstərməyə başlayırlar.

Gələcəkdə bu proses daha da ciddi getməlidir və bütün dövlət şirkətləri də beynəlxalq şirkətlər kimi fəaliyyət göstərməlidir. Beynəlxalq audit keçirilməlidir və bütün standartlar dünya səviyyəsində olmalıdır. Bilirsiniz ki, biz indi xaricə sərmayə qoyuluşuna başlamışıq və belə olan halda Azərbaycanda bütövlükdə iqtisadi sahədə vəziyyətin dünya səviyyəsinə çatdırılması üçün bütün şirkətlər beynəlxalq qaydalara əməl etməlidirlər.

Valyuta ehtiyatlarımız artır. Əlbəttə ki, uğurlu neft siyasəti nəticəsində bizim imkanlarımız genişlənir və iyun ayına olan məlumata görə, valyuta ehtiyatlarımız 13 milyard dollardan çoxdur. Bu, bizim üçün böyük dəstəkdir, bizə əlavə inam verir. Əlbəttə ki, valyuta ehtiyatlarının çox olması hər bir ölkənin arzusudur. Deyə bilərəm ki, dünyada o qədər də çox ölkə yoxdur ki, orada valyuta ehtiyatı milyardlarla dollarla ölçülsün. Nəzərə alsaq ki, ilin sonuna qədər, 2009-cu ildə və ondan sonrakı illərdə bu rəqəm daha da artacaq, deməli, Azərbaycan dünya miqyasında valyuta ehtiyatlarının həcminə görə birinci sıralarda olan ölkələrin tərkibinə daxil ediləcəkdir. Bir sözlə, artıq bizim maliyyə imkanlarımız çox genişdir və biz bu imkanlardan səmərəli istifadə edirik. İlk növbədə, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün, sənaye potensialının möhkəmlənməsi, infrastruktur layihələrinin icra edilməsi və insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması üçün. Bax, budur bizim əsas istiqamətlərimiz, burada heç bir yenilik yoxdur. Bu istiqamətləri biz bir neçə il bundan əvvəl müəyyən etmişik. Hər bir sahə üzrə xüsusi proqramlar var, bütün proqramlar maddi resurslara əsaslanır və onların icra mexanizmləri də vardır. Bütün bu proqramlar Azərbaycanın dövlət büdcəsində öz əksini tapır. Beləliklə, bizim qəbul etdiyimiz qərarlar və verdiyimiz sözlər həyatda öz əksini tapır və bir çox hallarda da vaxtından əvvəl. Bu, doğrudan da böyük nailiyyətdir və gələcək illərdə biz yüksək dinamikanı saxlamalıyıq.

Sosial müdafiə sahəsində əlavə tədbirlər görülür. Ünvanlı sosial yardım alan insanların sayı artır. Artıq Azərbaycanda 100 min ailə - 467 min insan ünvanlı sosial yardım alır. Bu onu göstərir ki, bizim çox güclü sosialyönlü siyasətimiz var və biz artan iqtisadi imkanlardan əztəminatlı təbəqənin yaşayışının yaxşılaşdırılması üçün istifadə edirik. Bazar iqtisadiyyatı prinsipləri bəzi hallarda sosial ədalət normalarını pozur. Bu, bazar iqtisadiyyatının mənfi tərəfidir. Ancaq biz Azərbaycanda güclü sosial siyasət aparmaqla çalışırıq və çalışmalıyıq ki, əztəminatlı ailələr dövlət tərəfindən dəstəklənsin və onlara verilən müavinət ildən-ilə artmalıdır və artacaqdır. İnflyasiyanın yüksək səviyyədə olmasını nəzərə alaraq, biz minimum əmək haqqını və minimum pensiyanın məbləğini yenidən artırmalıyıq. Artıq bu, gözəl ənənəyə çevrilibdir. Azərbaycanda ildə iki dəfə minimum pensiya və minimum əmək haqqı artırılır. Hesab edirəm, gələn aydan biz bunları yenə də artırmalıyıq ki, insanlar daha da yaxşı yaşasınlar və öz tələbatlarını daha da böyük həcmdə təmin edə bilsinlər.

Sosial-iqtisadi inkişafın tərkib hissəsi bölgələrin inkişafıdır. Bu sahədə 2004-cü ilin əvvəlində qəbul edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının icrası nəticəsində 700 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır ki, bunun da 500 mini daimidir. Təkcə 2008-ci ilin birinci yarısında 60 min yeni iş yeri, o cümlədən 45 min daimi iş yeri açılmışdır. Bir də demək istəyirəm ki, bu, qəbul edilmiş qərarların icrası nəticəsində mümkün olmuşdur. Demək olar ki, Azərbaycanda işsizlik kimi çox böyük bir sosial problem tədricən və çox sürətlə aradan qaldırılır. İndi bütün bölgələrdə böyük quruculuq-abadlıq işləri, tikinti aparılır, yeni müəssisələr açılır. Məndə olan məlumata görə, ilin sonuna qədər, demək olar ki, bütün bölgələrdə yeni müəssisələr işə düşəcək və insanlar işlə təmin olunacaqlar.

İndi Azərbaycanda işləmək istəyən insan işlə təmin oluna bilər. Yəqin, xatırlayırsınız, bir müddət bundan əvvəl mən demişdim ki, biz artıq nəinki iş yerlərinin açılmasına böyük diqqət göstərməliyik, bu daim diqqət mərkəzində olmalıdır, eyni zamanda xaricdən Azərbaycana işçi qüvvəsinin gəlməsinə hazır olmalıyıq. Bu məqsədlə bir müddət bundan əvvəl dövlət miqrasiya xidməti yaradılmışdır. Mən bilirdim və görürdüm ki, vəziyyət hansı istiqamətdə inkişaf edəcək, Azərbaycanın artan imkanları necə böyüyəcək, ölkədə gedən tikinti-quruculuq, sənayeləşmə işləri hansı nəticələrə gətirib çıxaracaqdır. Mənə verilən məlumatlara görə, bu ilin altı ayında əcnəbi işçilərin Azərbaycana gəlməsi və işləmək üçün icazə alması halları 6 dəfə artıb. Təkcə altı ay ərzində! Bir tərəfdən, bu, əlbəttə ki, çox gözəl göstəricidir, onu göstərir ki, Azərbaycan xarici vətəndaşlar üçün cəlbəedici ölkəyə çevrilir. Azərbaycanda əcnəbilər müxtəlif sahələrdə işləyirlər. Onlar yüksək maaş alan mütəxəssislərdir, enerji sektorunda, xidmət sektorunda çalışanlardır. Ancaq bununla bərabər, fəhlələr də kifayət qədər çoxdur və onların sayı getdikcə artır. Bir daha demək istəyirəm ki, bu, iqtisadi inkişafın çox vacib göstəricisidir. İkincisi, bu onu göstərir ki, Azərbaycan yaşamaq üçün çox gözəl ölkədir. Biz onsuz da bunu bilirik. İndi isə bütün dünya bunu bilir.

Azərbaycanda təhlükəsizlik məsələləri çox yüksək səviyyədə həll olunur, ictimai-siyasi asayiş yüksək səviyyədə qorunur, sabitlik, inkişaf var, dözümlülük, tolerantlıq var. Bunlar olmasaydı, əminəm ki, iqtisadi cəhətdən nə qədər cəlbəedici olsa da, xaricdən buraya adam gəlməzdi. Ancaq bununla bərabər, biz miqrasiya siyasətimizi daha da gücləndirməliyik, çox ciddi sistem yaratmalıyıq. Mən bu barədə əvvəllər demişəm. Hər bir gələn xarici vətəndaş qeydiyyatdan keçməlidir. Qanunsuz bir adam da burada işləməməlidir. Biz istənilən anda bilməliyik ki, hansı xarici vətəndaş hansı gündə haradadır və nə ilə, hansı işlə məşğuldur.

Mən nə üçün buna böyük diqqət göstərirəm?! Çünki mən görürəm ki, gələcəkdə bu problem daha da ciddiləşə bilər. Azərbaycanda hərtərəfli inkişafın təmin olunması üçün bu məsələ daim diqqət mərkəzində olmalıdır və dövlət tərəfindən tənzimlənməlidir. Bir daha demək istəyirəm ki, bu, aparılan işlərin təzahürüdür.

İnfrastruktur layihələri bütün ölkədə geniş vüsət alıb. Bütün istiqamətlərdə magistral yollar, kənd yolları tikilir. Böyük sənaye müəssisələri yaradılır. Biz infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi üçün gələcək illərdə də vəsait ayıracağıq. Düzdür, belə bəzi fikirlər var ki, bu, inflyasiyaya daha da böyük təkan verir. Ancaq inflyasiya daha çox obyektiv səbəblər üzündən baş verir. Dünyada enerji daşıyıcılarının qiymətinin qalxması, ərzaq məhsullarının qiymətinin qalxması nəticəsində. Əlbəttə ki, əlavə xərclər inflyasiyanı daha da stimullaşdırıb, amma bu, onun tərkibində böyük paya malik deyildir. Baxmayaraq ki, bu, müəyyən mənada bahalaşmaya gətirib çıxara bilər, mən hesab edirəm, biz öz dövlət xərclərimizi məhdudlaşdırmamalıyıq. Güclü infrastruktur layihələri Azərbaycanda bütün sahələrdə işlərin daha da sürətlə getməsinə təkan verəcək və ölkəmiz daha da güclü olacaqdır. Biz görürük ki, infrastruktura, yollar, elektrik stansiyaları tikilən, qaz xətləri, su kəmərləri çəkilən yerlərdə canlanma, inkişaf daha da sürətlə gedir. Beləliklə, ölkəmizin hər bir yerində iqtisadiyyat sürətlə inkişaf edəcəkdir.

Ordu quruculuğunda görülən işlər bizi çox sevindirir. Bu sahə daim diqqət mərkəzindədir. Bu il iyunun 26-da keçirilmiş hərbi parad bizim gücümüzü göstəribdir, hərbi potensialımızı və hərbi qüvvələrimizin peşəkarlığını göstəribdir. Biz bu sahəyə daim böyük diqqət göstərməliyik və dövlət xərclərində hərbi xərclər birinci yerdədir. Bu, belə də olmalıdır. Hərbi sənayenin güclənməsi üçün əlavə tədbirlər görülür. Bu, həm sənayenin yeni sahəsidir və güclü bir sahəyə çevrilib, eyni zamanda, bizim ehtiyaclarımızı daxili imkanlar hesabına ödəyəcəkdir. Şübhə yox ki, güclü ordu Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması üçün həlledici amildir və ordu quculuğuna nə lazımdırsa, biz bundan sonra da edəcəyik.

O ki, qaldı Ermənistan-Azərbaycan münafişəsinin həllinə, bu barədə bizim mövqeyimizdə heç bir dəyişiklik yoxdur. Mən bir daha demək istəyirəm ki, aparılan danışıqlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasına gətirib çıxarmalıdır. Azərbaycan dövlətinin mövqeyi birmənalı olaraq dəyişməz qalır. Bu münafişə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmalıdır və Dağlıq Qarabağda yaşayan insanlara və gələcəkdə oraya qayıdacaq azərbaycanlılara muxtariyyət statusu verilməlidir. Bunun kənarında heç bir variant müzakirə olunmur. Mən nə üçün belə deyirəm? Çünki vaxtaşırı müxtəlif bəyanatlar səslənir və bu bəyanatlar cəmiyyətdə müəyyən dərəcədə yanlış fikirlər oyadır. Danışıqların əsas mahiyyəti Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasıdır.

Ermənistanın qoşunlarının bütün işğal olunmuş rayonlardan çıxarılması və qaçqın-köçkün soydaşlarımızın öz doğma torpaqlarına, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmasıdır. O ki qaldı, Dağlıq Qarabağın gələcək statusunun həllinə, bu məsələ müzakirə oluna bilər və Azərbaycan dövlətinin razılığı olmadan heç vaxt heç bir status mümkün olmayacaqdır. Azərbaycan dövləti isə Azərbaycanın ərazi

bütövlüyü xaricində Dağlıq Qarabağa heç bir status verməyəcəkdir. Bunu həm Ermənistan tərəfi, həm də bu məsələ ilə məşğul olan ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkələri bilir və bu, danışıqlar masasında müzakirə olunan məsələdir. Nə üçün mən bunu xüsusilə vurğulayıram? Çünki bir daha demək istəyirəm ki, bu barədə müəyyən spekulasiyalar edilir. Təbii ki, Ermənistanda onlar öz əhalisini əmin etməyə çalışırlar ki, gələcəkdə nə vaxtsa Dağlıq Qarabağ müstəqil quruma çevriləcəkdir. Halbuki, bunu etmək üçün danışıqlar masasında heç bir sənəd yoxdur, Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan ayrılması mexanizmi yoxdur, olmayıb və ola da bilməz. Amma əfsuslar olsun ki, Ermənistanın təbliğatı ilə bərabər bəzi beynəlxalq tərəflər də bu məsələyə dair öz subyektiv və reallığı əks etdirməyən fikirlərini söyləməklə, sadəcə olaraq, yanlış məlumatları yaymaqla vəziyyəti daha da gərginləşdirə bilirlər.

Azərbaycanın mövqeyi beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanır. Bu mövqe BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi, BMT Baş Məclisinin qətnaməsi, ATƏT, Avropa Şurası, İslam Konfransı Təşkilatı və digər beynəlxalq təşkilatların qərarları və qətnamələri əsasında formalaşıbdır və məsələnin yalnız hüquqi müstəvidə həll olunması mümkündür. Həm Ermənistan tərəfi, həm də bu məsələdə yardımçı olmaq istəyən tərəflər bunu nə qədər tez dərk etsələr, bir o qədər yaxşıdır.

Bir sözlə, Azərbaycan öz prinsipial mövqeyindən bir addım da geriyyə çəkilməyəcək və bütün imkanları səfərbər edib məsələnin tezliklə və beynəlxalq hüquq normaları əsasında həll olunmasına çalışacaqdır. Bununla bərabər, biz bütün səylərimizi - diplomatik, siyasi, iqtisadi, təbliğat, hərbi sahələrdə səylərimizi daha da gücləndirməliyik. Belə olan halda, məsələnin həlli daha yaxın zamanlarda mümkün olacaqdır.

İndi isə biz ilin altı ayının yekunları haqqında çıxışlara qulaq asacağıq və söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

MALİYYƏ NAZİRİ SAMİR ŞƏRİFOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2008-ci ilin ötən altı ayı ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı tariximizin son illərinə xas olan yüksək dinamizmlə və artım sürəti ilə davam etmişdir.

Ölkənin əsas makroiqtisadi göstəricisi olan ümumi daxili məhsul 2007-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 16,5 faiz artmış, adambaşına düşən ümumi daxili məhsul istehsalı isə 15,2 faiz artaraq, 2169 manat və ya 2600 ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır.

Xüsusi vurğulamaq istərdim ki, iqtisadiyyatın inkişafı neft sektoru ilə bərabər, qeyri-neft sahələrinin də sürətli artımı hesabına baş verir. Belə ki, bu ilin altı ayında qeyri-neft sahələrində artım 15,6 faiz səviyyəsində olmuşdur və bu da iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi istiqamətində dövlətin gördüyü məqsədyönlü tədbirlərin düzgünlüyünü təsdiq edir.

Ümumi daxili məhsulun tərkibində ən böyük xüsusi çəkiyə malik olan sənaye sahələrində bu ilin birinci yarısında artım 13,8 faizdir. Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından ən mühüm sahə olan aqrar sektorda artım sürəti son illərdə ən yüksək həddə çataraq, 10,7 faiz təşkil etmişdir. Bunu, ilk növbədə, son vaxtlar aqrar sahədə istehsalın stimullaşdırılmasına yönəldilən kompleks tədbirlərin bəhrəsi kimi qiymətləndirmək olar.

Xidmətlər sahəsində də ciddi yüksəliş müşahidə olunmuş, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə yük daşımaları 13,2 faiz, rabitə xidmətləri 37,3 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi 29,5 faiz artmışdır. Bu sahədəki artım, bir tərəfdən, istehsalın inkişafının, digər tərəfdən isə, əhalinin maliyyə imkanlarının genişlənməsinin göstəricisidir.

Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə cari ilin altı ayında xarici ticarət dövriyyəsi 4,1 dəfə, o cümlədən ixrac 6,9 dəfə artmışdır.

Hesabat dövründə ölkəmizin maliyyə mövqeyi də əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmlənmiş, cənab Prezident qeyd etdiyi kimi, dövlətin ümumi valyuta ehtiyatları cari ilin əvvəlinə nisbətən 80,5 faiz və ya 5,8 milyard ABŞ dolları artaraq, 13 milyard ABŞ dollarından çox olmuşdur.

Maliyyə imkanlarımızın artması investisiya siyasətinin həyata keçirilməsinə də müsbət təsir göstərməkdədir. Hesabat dövründə bütün mənbələr hesabına əsas kapitala yönəldilən investisiyaların həcmi 31,6 faiz artmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Tapşırığınıza uyğun olaraq, 2008-ci ilin may ayında dövlət büdcəsində və icmal büdcədə dəqiqləşdirmə aparılmış, Milli Məclis tərəfindən müvafiq qanun qəbul edilmişdir.

Dəqiqləşdirmə ilə bir sıra dövlət əhəmiyyətli tədbirlərin həyata keçirilməsi, o cümlədən minimum əmək haqlarının, əmək pensiyasının baza hissəsinin, bəzi təqaüdlərin artırılması, ölkənin müdafiə potensialının gücləndirilməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafı, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və digər dövlət əhəmiyyətli zəruri məsələlərin maliyyə təminatının tənzimlənməsinə nail olunmuşdur.

Belə ki, 2008-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri 3 milyard 92 milyon manat və ya təsdiq olunmuş büdcəyə nisbətən 41,8 faiz artırılaraq, 10 milyard 484 milyon manat, xərcləri 2 milyard 542 milyon manat və ya təsdiq olunmuş büdcəyə nisbətən 29,8 faiz artırılaraq, 11 milyard 61 milyon manata çatdırılmışdır.

İcmal büdcədə aparılmış dəqiqləşdirmə ilə onun gəlirləri təsdiq olunmuş büdcəyə nisbətən 66,4 faiz artırılaraq, 17 milyard 465 milyon manata, xərcləri təsdiq olunmuş büdcəyə nisbətən 25,3 faiz artırılaraq, 12 milyard 744 milyon manata çatdırılmışdır.

Cari ilin altı ayında icmal və dövlət büdcələrinin icrasının göstəriciləri ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələrini əhatə etmiş dinamik inkişafı özündə təcəssüm edir. Belə ki, altı ayda dövlət büdcəsinin mədaxili 4 milyard 810 milyon manat və ya 111,3 faiz yerinə yetirilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2 milyard 227 milyon manat və ya 86,3 faiz çoxdur.

Vergilər Nazirliyi mədaxil proqnozunu 107,6 faiz icra etməklə, ona 2007-ci ilin eyni dövrünə nisbətən 955 milyon manat və ya 49,3 faiz çox, Dövlət Gömrük Komitəsi 100,3 faiz və ya ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 197 milyon manat və yaxud 53,8 faiz çox əməl etmişdir.

Vergilər Nazirliyi xətti ilə qeyri-neft sektorundan büdcəyə 1 milyard 63 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da 2007-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 312 milyon manat və ya 41,5 faiz çoxdur.

Dövlət Neft Fondundan büdcəyə proqnozda nəzərdə tutulduğundan 290 milyon manat və ya 29,6 faiz çox transfert edilmişdir.

Büdcə təşkilatlarının büdcədənəkar vəsaitləri üzrə 29 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 16 milyon manat çoxdur.

Altı ay ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 95 milyon manat və ya 88,9 faiz icra olunmuşdur ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 810 milyon manat və ya 79,2 faiz çox deməkdir.

2007-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən bu ilin altı ayında dövlət büdcəsindən sənaye və tikinti xərclərinə 2,8 dəfə, nəqliyyat və rabitə xərclərinə 86,7 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərclərinə 70,8 faiz, mədəniyyət xərclərinə 50,5 faiz, müdafiə xərclərinə 48,4 faiz, səhiyyə xərclərinə 31,3 faiz, təhsil xərclərinə 27,9 faiz, kənd təsərrüfatı xərclərinə 26,4 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 26,3 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

2008-ci ilin altı ayı ərzində icmal büdcənin gəlirləri 8 milyard 707 milyon manat, xərcləri 4 milyard 593 milyon manat icra olunmuş, icmal büdcədə 4 milyard 114 milyon manat profisit yaranmışdır.

Cari ilin altı ayında da əhalinin rifah halının, onun maddi təminatının yaxşılaşdırılması ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi xəttin prioritet istiqamətini təşkil etmişdir.

Ölkə Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə 2008-ci ilin ötən dövrü ərzində minimum aylıq əmək haqqı və əmək pensiyalarının baza hissəsi 60 manata çatdırılmışdır. Bunun sayəsində təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, elm sahələrində çalışanların əmək haqları orta hesabla 20 faiz, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünün məbləği 50 faiz, xüsusi olimpiya təqaüdünün məbləği 50 faiz artırılmışdır. Azərbaycan Respublikasının ərazisində çalışan Xarici İşlər Nazirliyinin diplomatik rütbəsi olan işçilərinə səlahiyyətlərinin icrası ilə bağlı təmsilçilik xərclərinin ödənilməsi üçün vəzifə maaşlarının 25 faizi məbləğində əlavə pul təminatı müəyyən edilmişdir.

Aztəminatlı ailələrin sosial müdafiəsini təmin edən dövlət sosial yardımın hesablanması tətbiq edilən ehtiyac meyarının məbləğini artıraraq 55 manata çatdırmışdır. Bu məqsədə dövlət büdcəsində 128 milyon manat, o cümlədən artıma görə əlavə olaraq 48 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Eyni zamanda, Müdafiə Nazirliyinin və Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının hərbi qulluqçularının aylıq vəzifə maaşları orta hesabla 50 faiz, hərbi qulluqçulara ərzaq payı əvəzinə verilən aylıq pul kompensasiyasının məbləği 2 dəfə, mülki işçilərin aylıq vəzifə maaşı 25 faiz, ölkənin Silahlı Qüvvələrində və qanunla yaradılmış başqa silahlı birləşmələrdə müddətli hərbi xidmət keçən hərbi qulluqçuların aylıq vəzifə maaşı orta hesabla 2 dəfə, Daxili İşlər Nazirliyi üzrə xüsusi rütbəsi olan əməkdaşların aylıq pul təminatı orta hesabla 125 manat, mülki işçilərin vəzifə maaşları orta hesabla 30 manat artırılmışdır.

Hesabat dövründə iqtisadiyyatın bir çox sahələrində investisiya proqramlarının uğurla həyata keçirilməsi davam etdirilmiş, dövlət büdcəsindən dövlət investisiya xərclərinə 1 milyard 918 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Bu, 2007-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 1 milyard 283 milyon manat və ya 3 dəfə çoxdur.

Həmin vəsaitlərdən sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 275 milyon manat, o cümlədən yeni məktəblərin, əlavə sinif otaqlarının və uşaq bağçalarının tikintisinə 95 milyon manat, yeni xəstəxanaların, ambulatoriyaların, təcili tibbi yardım stansiyalarının tikintisinə, əsaslı təmirinə və digər səhiyyə tədbirlərinə 48 milyon manat, yeni mədəniyyət müəssisələrinin tikintisi və yenidən qurulmasına 78 milyon manat, regionlarda müasir idman komplekslərinin tikintisinə və yenidənqurma işlərinə 28 milyon manat, şəhid ailələrinin pulsuz mənzillə təmin edilməsi üçün 2,4 milyon manat vəsait sərf olunmuşdur.

Əsas kommunal və nəqliyyat infrastrukturalarının tikintisi və yenidən qurulması üçün 1 milyard 323 milyon manat, o cümlədən elektrik stansiyalarının tikintisi üçün 207 milyon manat, regionların içməli su təminatı, suvarma-drenaj infrastrukturalarının bərpası və yenidən qurulması üçün 109 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının və yol infrastrukturunun tikintisi üçün 746 milyon manat, Zaqatala və Lənkəran hava limanlarının yenidən qurulması üçün 28 milyon manat, Bakı Metropoliteninin "İçərişəhər" stansiyasının yenidən qurulmasına, "Şimal" istiqamətində yeni metro bağlantısının və stansiyaların tikintisinə və yeni metro vaqonlarının alınmasına 75 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Cari ilin ötən dövrü ərzində icmal büdcənin tərkib hissəsi olan Dövlət Neft Fondu tərəfindən ümumi dəyəri 132,1 milyon manat məbləğində məcburi köçkünlər üçün yaşayış qəsəbələrinin tikintisi, Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun çəkilişi layihələrinin həyata keçirilməsi xərcləri maliyyələşdirilmişdir.

Hesabat dövründə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan Ağcabədi, Ağdam, Göygöl, Samux, Füzuli, Beyləqan rayonlarında, Gəncə və Naftalan şəhərlərində abadlıq-quruculuq işlərinin həyata keçirilməsinə, təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə, qəza vəziyyətində olan məktəb binalarının əvəzində təzə binaların tikilməsinə və ya yenidən qurulmasına, Bakı Slavyan Universiteti, Azərbaycan Tibb Universiteti və Bakı Dövlət Universitetinin yeni binalarının tikintisi və mövcud binaların əsaslı təmirinə, Milli Elmlər Akademiyasının Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində mühafizə olunan eksponatların restavrasiyasına və yenilərinin alınmasına və digər zəruri xərclərə 59 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan əvvəlcədən büdcədə nəzərdə tutulmayan bir sıra tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 24 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur.

Ötən illərdə olduğu kimi, bu il də sahibkarlığın dəstəklənməsi siyasəti davam etdirilir və yeni qaydalara uyğun olaraq, güzəştli kreditlərin verilməsi ilə bərabər, sahibkarlara texniki yardımların göstərilməsi, onların beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsi ilə bağlı əməli kömək göstərilir.

Bu ilin altı ayında ölkənin 48 şəhər və rayonu üzrə 327 sahibkarlıq subyektinin investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə 40,7 milyon manat məbləğində güzəştli kreditlər verilmişdir.

Yanvar ayından etibarən sahibkarlıq subyektlərinin Vergilər Nazirliyində “bir pəncərə” prinsipi əsasında qeydiyyatı alınması təşkil olunmuşdur. Ötən müddət ərzində 24 min təsərrüfat subyekti həmin “pəncərə”dən istifadə edərək, dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Hesabat dövründə mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq, 2009-cu il və sonrakı üç il üçün ortamüddətli dövlət və icmal büdcə layihələrinin tərtibi prosesinə başlanılmışdır. Növbəti il üçün büdcə layihələri hazırlanarkən, Sizin müəyyən etdiyiniz strateji xəttə uyğun olaraq, Azərbaycan xalqının rifahının yaxşılaşdırılmasına, Prezidentin tapşırığına əsasən ədalətli və uzunmüddətli dayanıqlığı təmin edən pensiya islahatının həyata keçirilməsinə, elmin yeni əsaslar üzərində inkişaf etdirilməsinə, müdafiə potensialının gücləndirilməsinə, Dövlət Investisiya Proqramına gəldikdə isə, ilk növbədə, icrasına başlanılmış layihələrin, habelə prioritet layihə kimi müəyyən edilmiş digər sosial və infrastruktur layihələrin maliyyələşdirilməsi xərclərinin nəzərdə tutulmasına üstünlük verilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Beş ildən də bir qədər əvvəl, 2003-cü il Prezident seçkiləri ərəfəsində ulu öndərimiz Heydər Əliyev Azərbaycan xalqına ünvanladığı siyasi müraciətində cənab İlham Əliyevin Azərbaycan dövlətinin inkişafı və xalqımızın firavan həyatı yolunda çox işlər görəcəyini, ulu öndərin axıra çatdırma bilmədiyi taleyüklü məsələləri və işləri xalqın dəstəyi ilə başa çatdıracağını əminliklə söyləmişdi.

2008-ci ilin hesabat dövrü də daxil olmaqla, 2003-cü ildən ötən müddət ərzində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi xarici və daxili siyasət nəticəsində Azərbaycan dövləti üçün ən taleyüklü sosial-iqtisadi məsələlərin həll edilməsinə nail olunmuşdur.

Bunların sırasına ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adını daşıyan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz boru kəmərinin istismara verilməsini və digər transmilli layihələrin təməlinin qoyulmasını, dövlətimizin beynəlxalq miqyasda nüfuzunun daha da artmasını və regionda aparıcı mövqeyə çıxmasını, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə yönəlmiş möhtəşəm hərbi quruculuq və diplomatik fəaliyyət üzrə səyləri, məcburi köçkünlərin məskunlaşdığı son çadır düşərgəsinin ləğv edilməsini və onlar üçün fərdi evlərin tikilməsini, minlərlə yeni iş yerlərinin açılması hesabına ölkədə yoxsulluq həddinin 3 dəfə azaldılmasını, xalqımızın maddi rifah halının nəzərəcarpacaq dərəcədə yaxşılaşdırılmasını, iqtisadiyyatda sırcayışlı və davamlı inkişafın və artımın təmin edilməsini, ölkə regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına güclü təkan verilməsi kimi işləri qətiyyətlə aid etmək olar.

Bu nailiyyətləri özündə əks etdirən bəzi iqtisadi və sosial göstəriciləri diqqətinizə çatdırmaq yerinə düşərdi.

2003-cü ilin avqust ayından keçən beş il ərzində ölkənin əsas makroiqtisadi göstəricisi olan ümumi daxili məhsulun həcmi 2003-cü ildəki 3,1 milyard manatdan 2008-ci ildə 18,5 milyard manata çatmış və ya, cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, müqayisəli qiymətlərlə 2,7 dəfə çoxalmışdır.

Ölkənin valyuta ehtiyatları 8,8 dəfə artaraq, 1,5 milyard ABŞ dollarından 2008-ci il avqustun 1-nə 14 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Maliyyə təsisatlarının, yəni əsasən bankların və sığorta şirkətlərinin

aktivlərinin 9 dəfə artaraq, 944 milyon manatdan 8,5 milyard manata, əhalinin banklardakı əmanətləri 8,3 dəfə artaraq, 193 milyon manatdan 1 milyard 603 milyon manata çatmışdır.

İqtisadiyyatın dinamik inkişafında mühüm rol oynayan fiskal siyasətin həyata keçirilməsi nəticəsində ötən beş il ərzində qeyri-neft sektoru üzrə büdcə gəlirləri 5,3 dəfə artmış, onun ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi 11 faizdən 18,7 faizədək yüksəlmiş, vergi ödəyicilərinin sayı 2 dəfə artaraq 184 minə, onların ticarət dövrüyyəsi isə 4,7 dəfə artaraq 16 milyard manata çatmışdır.

Gömrük orqanlarının xətti ilə dövlət büdcəsinə təmin olunan vergi və rüsumların məbləği 5,9 dəfə artaraq, 96 milyon manatdan 564 milyon manata çatmışdır.

Ölkəmizin dünya iqtisadi sisteminə inteqrasiyası daha da sürətlənmiş və ticarət əlaqələri genişlənmiş, xarici ticarət dövrüyyəsi 9,9 dəfə, o cümlədən ixrac 17,5 dəfə artmışdır.

Bu dövrdə əhalinin sosial rifahını səciyələndirən göstəricilərdə də yüksək artım dinamikası müşahidə edilir. Belə ki, orta aylıq əmək haqqı 3,3 dəfə artaraq 75 manatdan 250 manata, təyin olunmuş aylıq pensiyanın orta məbləği 3,4 dəfə artaraq 24 manatdan 80 manata, əhalinin pul gəlirləri 4,1 dəfə artaraq 9 milyard 41 milyon manata, adambaşına düşən pul gəlirləri isə 3,9 dəfə artaraq 272 manatdan 1060 manata çatmış, əhalinin pul gəlirlərinin artım səviyyəsi isə inflyasiya səviyyəsini 3,5 dəfə üstələmişdir.

Son 5 ili əhatə edən dövr ərzində ölkədə minimum əmək haqqı 10,9 dəfə artaraq 5,5 manatdan 60 manata bərabər olmuş, tələbələrin təqaüdləri 10 dəfə artmış, əsas ordu qüvvələri üzrə zabitlərin pul təminatı 4,2 dəfə artaraq 850 manata, dövlət büdcəsi üzrə əməyin ödənişi fondunun məbləği 3,9 dəfə artaraq 191 milyon manatdan 741 milyon manata, əsas sosial müavinətlərə yönəldilən vəsaitlərin məbləği 1,6 dəfə artaraq 76,2 milyon manatdan 128 milyon manata çatdırılmışdır.

16167 məcburi köçkün ailəsi 52 yeni tikilmiş qəsəbəyə köçürülərək, fərdi evlərlə təmin olunmuşlar.

Ümumi daxili məhsulun formalaşmasında xüsusi çəkisi artıq 84 faizə çatmış qeyri-dövlət sektorunun, sahibkarlığın inkişafının dəstəklənməsi ön plana çəkilmişdir.

Belə ki, bu dövrdə dövlət tərəfindən mənfəət vergisinin dərəcəsi 27 faizdən 22 faizə endirilmiş, maliyyə lizinq əməliyyatları əlavə dəyər vergisindən azad olunmuş, kənd təsərrüfatına edilən vergi güzəştlərinin, banklar və digər kredit təşkilatları tərəfindən əhalinin əmanətləri üzrə ödənilən faizlər, habelə investisiya qiymətli kağızları üzrə dividend və faizlərdən gəlir vergisinin tutulması üzrə verilən güzəştlərin müddəti uzadılmışdır.

Bununla yanaşı, dövlət vəsaiti hesabına Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə 272 milyon manat məbləğində güzəştli kreditlər, "Aqrarkredit" Səhmdar Kredit Təşkilatı tərəfindən kənd yerlərində əhalinin təsərrüfat fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə 31 milyon manat məbləğində orta və kiçik həcmli kreditlər, İpoteka Fondu xətti ilə 80 milyon manat güzəştli ipoteka kreditləri, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinin vəsaiti və xarici kreditlər hesabına kənd təsərrüfatı sektorunda, əsasən, istehsal və emal sahələri üzrə həyata keçirilən layihələr üçün 72 milyon manat məbləğində kreditlər verilmişdir. "Aqrulizinq" Səhmdar Cəmiyyəti xətti ilə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçılarına kənd təsərrüfatı texnikasının lizinqə və icarəyə verilməsinə başlanılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Ötən beş il ərzində əldə edilən fərəhləndirici nailiyyətlər və uğurlar Azərbaycan xalqı tərəfindən layiqincə yüksək qiymətləndirilir, ölkəmizin siyasi və iqtisadi müstəqilliyinin, hərtərəfli sosial-humanitar tərəqqisinin, xalqımızın firavan gələcəyinin təmin olunmasına xidmət edən siyasətin bundan sonra da Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilməsinin labüdlüyünü təsdiq edir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Çıxışımın sonunda icazə verin, Sizi əmin edim ki, dövlət maliyyə orqanlarının əməkdaşları bundan sonra da Sizin siyasətinizin həyata keçirilməsinə öz səylərini əsirgəməyəcəklər.

Sağ olun.

TƏHSİL NAZİRİ MİSİR MƏRDANOVUN ÇIXIŞI

-Zati-aliləri, möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ölkəmizin 400 minə yaxın təhsil işçisi, hörmətli cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə ötən dərs ilini uğurla başa vuraraq növbəti - daha məsul tədris ilinin ərafəsindədir. 2008-2009-cu tədris ilinə 1 milyon 800 min təhsilalan, o cümlədən 1,5 milyon şagird, 200 min tələbə, 100 min uşaqla başlayan təhsil sistemi üzərinə düşən şərəfli missiyanı uğurla davam etdirmək əzmindədir.

Hörmətli cənab Prezident, icazə verin, son illərdə təhsil sahəsində əldə olunmuş uğurlardan bəzilərini, həyata keçirilən proqramların nəticələrini, bu gün mövcud olan problemləri və növbəti dərs ilində onların həlli ilə bağlı nəzərdə tutulan addımları yüksək diqqətinizə təqdim edirəm.

Şübhəsiz, son illərin ən uğurlu nəticəsi bir növbədə 300 min şagird yerlik 1360 yeni məktəb binasının tikilməsi, 300-dək məktəbin əsaslı təmir edilməsidir. Yalnız cari ildə 161 yeni məktəb binası və əlavə korpuslar tikiləcək, 129 məktəb əsaslı təmir olunacaqdır. Beləliklə, son illərdə yeni tikilmiş və əsaslı təmir edilmiş məktəblərin sayı 1600-ü ötcək, ümumilikdə 700 mindən çox şagird, yəni bütün şagirdlərin 50 faizindən çoxu müasir tələblərə cavab verən məktəblərdə təhsil almaq imkanı əldə edəcəkdir. Bütün bunlar yerli və beynəlxalq ekspertlər tərəfindən Azərbaycanın təhsil tarixində yaddaqalan hadisə kimi qiymətləndirilir.

Ümummillə lider Heydər Əliyevin adını daşıyan Fondun məktəblərin infrastrukturunun yeniləşdirilməsi və təhsilin inkişafı sahəsində xidmətlərini xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Fondun təşəbbüsü ilə son illərdə 184 yeni məktəb binası tikilmiş, 37 məktəb əsaslı təmir olunmuş, müasir avadanlıqla təmin edilmişdir.

Ötən dərs ilinin sonunda Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Tibb Universiteti üçün yeni korpusların inşasına, Bakı Musiqi Akademiyası və bir sıra universitetlərin əsaslı təmirinə, qəzalı məktəblərin bərpasına Prezidentin Ehtiyat Fondundan 34 milyon manat vəsaitin ayrılması da Prezident qayğısının bariz nümunəsidir.

Məhz bu siyasətin nəticəsidir ki, son illərdə təhsil sektorunun maliyyələşməsi dinamik inkişaf etmiş, təhsilə ayrılan büdcə 2008-ci ildə 47 faiz, investisiya xərcləri isə 2 dəfədən çox artmışdır.

Hörmətli cənab Prezident, onu da diqqətinizə çatdırım ki, məktəblərin avadanlıqla təminatı sahəsində də əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə edilmiş, yeni tikilən və əsaslı təmir edilən bütün məktəblər müasir avadanlıqla təmin olunmuşdur. Bundan əlavə, son 3 ildə daha 325 məktəb, o cümlədən Bakı şəhərində 200 məktəb müasir avadanlıqla təchiz edilmişdir. Cari ildə 150 məktəbə yeni avadanlıq verilməsi də nəzərdə tutulmuşdur.

Ən uğurlu nəticələrdən biri də təhsil müəssisələrinin müasir İKT avadanlığı ilə təminatıdır. Sizin təsdiq etdiyiniz Proqramın həyata keçirilməsi nəticəsində, cənab Prezident, bu gün ümumtəhsil məktəblərinin V-XI sinif şagirdlərinin hər 29 nəfərinə bir kompyuter düşür, halbuki 4 il bundan əvvəl bu nisbət 1047 şagirdə bir kompyuter idi. Bu istiqamətdə həyata keçirilən mühüm tədbirlərdən biri də ölkəmizin təhsil tarixində ilk dəfə olaraq elektron tədris resurslarının hazırlanıb məktəblərə çatdırılması, bir neçə məktəbdə “elektron məktəb” layihəsinə başlanılmasıdır. Eyni zamanda, dünyanın İKT sahəsində tanınmış şirkətləri ilə birgə layihələr üzrə səmərəli əməkdaşlıq edilmiş, 20 mindən çox müəllim və məktəb rəhbərləri trainingdən keçirilərək müvafiq bacarıqlara yiyələnmişlər.

Cənab Prezident, biz yaxşı başa düşürük ki, məktəblərə avadanlıq verilməsi bu vacib işin yalnız başlanğıcıdır. Əsas məsələ bütün müəllimlərin, təhsil işçilərinin bu avadanlıqdan bacarıqla istifadə etmələrinə nail olmaqdan ibarətdir.

Cari ilin iyun ayında təsdiq etdiyiniz Dövlət Proqramı bu istiqamətdə atılmış mühüm addım olmaqla təhsil sahəsində İKT-nin tətbiqi üzrə yeni, daha yüksək və həlledici bir mərhələnin başlanğıcı olmuşdur. Cari ildə Proqram çərçivəsində 200 məktəbin genişzolaqlı sürətli internetlə təmin olunması, DATA mərkəzinin, elektron tədris resursları bazasının, vahid təhsil portalının yaradılması və digər məsələlər də nəzərdə tutulmuşdur.

Ciddi problemlərdən biri də ümumtəhsil məktəblərinin istilik sisteminin təmiri və bərpası idi. Yeni tikilən və əsaslı təmir olunan məktəblərdə müasir istilik sistemi qurulmaqla yanaşı, Sizin tapşırığınıza əsasən Bakı şəhərində 250 məktəbin istilik sistemi təmir və bərpa olunmuşdur. Cari ildə isə Bakı, Sumqayıt şəhərlərində və respublikanın digər şəhər və rayonlarında daha 332 məktəbin istilik sisteminin əsaslı təmiri başa çatdırılacaqdır. Bütün bunlar, cənab Prezident, “Uşaqlar yaxşı məktəblərdə oxumalı, müəllimlər də yaxşı məktəblərdə işləməlidirlər” tələbinizin real nəticələrindən biridir.

Başqa bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Uzun illər ən ciddi problemlə sahə olan məktəbəqədər təhsilin inkişafı istiqamətində tərəfinizdən təsdiq olunmuş Proqram çərçivəsində ciddi addımlar atılmışdır. Ötən il Bakı şəhərində son 20 ildə ilk dəfə olaraq 11 müasir tipli yeni uşaq bağçası tikilib istifadəyə verilmiş, cari ildə isə 21 uşaq bağçasının əsaslı təmirinin başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

Ümumtəhsil məktəblərinin pedaqoji kadrlarla təminatı Proqramına əsasən 2005-2008-ci illərdə ciddi ehtiyac olan ucqar kənd məktəblərinə göndərilən müəllimlərin sayı 4800 nəfərə çatıb və növbəti ildə 1308 müəllimin ucqar kənd məktəblərinə göndərilməsi nəzərdə tutulur.

Həm məzmun, həm də poliqrafiya cəhətdən müasir tələblərə cavab verən yeni nəsil dərsliklərin hazırlanması və bütün şagirdlərə pulsuz çatdırılması, bizim fikrimizcə, son illərin ən uğurlu nəticələrindən biridir. Cari ildə 102 adda 4 milyon nüsxədən çox dərslik və müəllim üçün dərs vəsaiti çap olunur və məktəblərə çatdırılacaqdır. Dərsliklərlə yanaşı, 2007-ci ildə 19 adda 351 min 595 nüsxə xəritə çap edilərək məktəblərə çatdırılmışdır. Cənab Prezident, məktəblərin latın qrafikası ilə çap olunmuş dərsliklər, dərs vəsaitləri, əlavə oxu materialları ilə təminatı problemi artıq ölkəmizdə öz həllini tapmışdır.

Sovet dövründən sonra ilk dəfə olaraq Heydər Əliyev Fondu Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə bu il ayrı-ayrı fənlər üzrə 140 adda 1 milyon 400 min nüsxə əyani-tədris vəsaitləri hazırlamışdır və yeni dərs ili başlanana qədər bu vəsaitlər məktəblərə çatdırılacaqdır.

İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi öyrənilməklə ötən il ümumi təhsil sistemində yeni tədris proqramının hökumət tərəfindən təsdiq olunması bizim təhsil tariximizdə atılmış ən mühüm addımlardan biri hesab olunur. Həmin proqram növbəti dərs ilindən ölkənin bütün məktəblərinin I siniflərindən tətbiq olunacaqdır. Bununla əlaqədar I siniflərdə dərs deyəcək 9 minədək müəllim müvafiq trening kurslarından keçmişdir. Bu proqramın tətbiqindən əsas məqsədimiz keçmişdə mövcud olan, daha çox “yaddaşa”, “hafizəyə” əsaslanan təhsil modelindən tədricən imtina olunmasından, birbaşa təhsilalanların inkişafına, onlarda həyati və tətbiqi bacarıqların formalaşmasına yönəlmiş yeni təhsil modelinə keçilməsindən ibarətdir.

Eyni zamanda, bu proqramın həyata keçirilməsi təhsildə həlledici rol oynayan müəllimlərin də qarşısında yeni vəzifələr qoyur. Əvvəlki illərdən fərqli olaraq, müasir dövrdə müəllim daha çox, əldə edilmiş biliklərin həyati bacarıqlara çevrilməsində bələdçi, istiqamətverici kimi qəbul olunur. İndi əsl müəllim o şəxslərə deyirlər ki, öz biliyi, bacarığı, davranışı, müasir təlim texnologiyalarına yiyələnməsi, vətənpərvərliyi ilə fərqlənsin, gənclər onların yanına həvəslə öyrənməyə getsinlər.

Ümumi orta təhsil sahəsində aparılan məqsədyönlü islahatların nəticəsidir ki, cari ildə ali məktəblərə qəbul imtahanlarında məzunların nəticələri ötən ilə nisbətən xeyli yüksəlmişdir. İlk təhlillərə əsasən, cənab Prezident, 2008-ci ildə 600-dən çox bal toplayanların sayı ötən illə nisbətə 500 nəfərdən çox artmışdır. Əgər ötən il 1100 nəfər idisə, bu il 1582 nəfər olmuşdur. Minimal keçid balı isə ötən il 200 bal olub, bu il 300 bala yüksəlmişdir.

Ötən dərs ilinin ən yaddaqalan hadisələrindən biri də “Ən yaxşı ümumtəhsil məktəbi” və “Ən yaxşı müəllim” mükafatlarının təsis edilməsi haqqında” imzaladığınız Sərəncam olmuşdur. Bu Sərəncam məktəbin və müəllimin nüfuzunu qaldırmaqla bərabər, təhsil ictimaiyyəti tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Artıq müsabiqə yekunlaşmışdır. Ümid edirik ki, növbəti dərs ili ərəfəsində ölkəmizin ən yaxşı müəllimləri və ən yaxşı məktəblərinin nümayəndələri, cənab Prezident, mükafatları Sizin əlinizdən almaq şərəfinə nail olacaqlar.

Möhtərəm cənab Prezident, tapşırığınıza əsasən ötən dərs ilindən respublikanın ümumtəhsil məktəblərində məktəbli formasının tətbiqinə başlanmışdır. İctimaiyyətin rəğbətlə qarşıladığı bu tədbirin şagirdlərin tərbiyəsinə, təlimin keyfiyyətinə, cəmiyyətdə məktəbin nüfuzuna müsbət təsiri nəzərə alınaraq, növbəti dərs ilindən ölkənin bütün məktəblərində məktəbli formasına keçilməsi nəzərdə tutulur.

2008-ci ilin ən əhəmiyyətli hadisələrindən biri də Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə Bakı şəhərində “Dünyada savadlılığın dəstəklənməsi” mövzusunda YUNESKO-nun regional konfransının keçirilməsi olmuşdur. Konfransda dünyanın 30 ölkəsindən təhsil sahəsində 200-dək nüfuzlu ekspertin iştirakı və onların çıxışları, düşünürəm ki, Azərbaycanda təhsilin inkişafında çox əhəmiyyətli rol oynayacaqdır.

Hörmətli cənab Prezident!

Ötən il təsdiq etdiyiniz “Texniki peşə təhsilinin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində Avropa Təhsil Fondu ilə İsmayılı turizm və hotelçilik üzrə peşə məktəbinin yenidən qurulması, Böyük Britaniya şirkəti ilə Bakı şəhərində avtomobil sənayesi üzrə ixtisaslaşmış peşə təhsili müəssisəsinin bazasında təlim mərkəzinin yaradılması, Avstriya təşkilatı ilə Biləsuvar rayonunda kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə peşə

məktəbinin yaradılması, Koreya Respublikasının “Daewoo” şirkəti ilə Bakı şəhərində ali texniki peşə təhsili kompleksinin inşası, YUNESKO ilə peşə təhsilinin təkmilləşdirilməsi layihəsinin həyata keçirilməsi də nəzərdə tutulmuşdur. Bundan əlavə, cari ildə dövlət vəsaiti hesabına 8 peşə məktəbinin əsaslı təmiri başa çatdırılacaq, Qəbələdə turizm və hotelçilik üzrə peşə tədris mərkəzi fəaliyyətə başlayacaqdır.

Cəmiyyətin ahəngdar inkişafında, onun intellektual potensialının formalaşmasında, maddi sərvətlərin insan kapitalına çevrilməsində ali təhsilin müstəsna rolu, əlbəttə, danılmazdır. Cənab Prezident, Sizin Sərəncamınıza əsasən, “2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının ali təhsil sistemində islahatlar üzrə Dövlət Proqramı”nın layihəsini hazırlayıb hökumətə təqdim etmişik.

Cənab Prezident, hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Diqqətinizə bir faktı da çatdırmaq istəyirəm ki, hazırda 4000 nəfər azərbaycanlı gənc dünyanın müxtəlif ölkələrinin ali təhsil müəssisələrində müvəffəqiyyətlə təhsil alır. Onlardan 1000 nəfəri dövlətin hesabına təhsil alır.

Ali təhsil sahəsində aparılan məqsədyönlü islahatların nəticəsidir ki, bu gün ölkəmizin ali məktəblərində təhsil alan əcnəbi tələbələrin sayı ilbəl artmaqdadır. Müqayisə edək, 2003-cü ildə Azərbaycanın ali məktəblərində 28 ölkədən 1850 nəfər təhsil alırdı. Bu gün 6500 nəfər əcnəbi tələbə bizim universitetlərdə təhsillərini davam etdirir.

2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil almalarına dair təsdiq etdiyiniz Proqrama əsasən 100-ə yaxın gənc dünyanın 15 ölkəsinin 45 ali məktəbinə göndərilmişdir və cari ildə daha 200 nəfərin göndərilməsini nəzərdə tuturuq.

Hörmətli, cənab Prezident!

Son illərdə təhsilin inkişafı, bu sahədə aparılan məqsədyönlü islahatlar, həyata keçirilən proqramlar, beynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq, xüsusilə Sizin təhsilə böyük diqqət və qayğınız bir daha əmin olmağa əsas verir ki, müasir Azərbaycan təhsili özünün zəngin ənənələrinə əsaslanaraq ümummillə lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və cənab Prezident, Sizin uğurla davam etdirdiyiniz strateji kursla inkişaf edəcəkdir. Ölkəmizin tərəqqisi və davamlı inkişafı naminə həyata keçirdiyiniz bütün strateji kurs çoxminli təhsil işçiləri tərəfindən qətiyyətlə dəstəklənir və gələcəkdə də dəstəklənəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

KƏND TƏSƏRRÜFATI NAZİRİ İSMƏT ABASOVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Əsası ümummillə liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş aqrar islahatların bu gün onun layiqli davamçısı, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməsi ölkənin aqrar sahəsinin inkişafında həlledici rol oynayır. Aqrar sektorda son illər həyata keçirilmiş məqsədyönlü tədbirlər kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları istehsalının dinamik inkişafına imkan yaratmaqla, kənd təsərrüfatı bitkilərinin əkin strukturunda əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb olmuşdur.

2008-ci ilin birinci yarısında 1 milyard 101 milyon 900 min manat dəyərində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edilmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən bütövlükdə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının 10,7 faiz, o cümlədən bitkiçilikdə 21 faiz və heyvandarlıqda 3,2 faiz artmasını təmin etmişdir.

Aqrar islahatlar başlayandan ilin birinci yarısında kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artım tempi ilk dəfə 2008-ci ilin birinci yarısında 10,7 faiz olmuşdur. Ölkəmizdə payızlıq və yazlıq dənli, dənli paxlalıların əkin sahələri artırılmışdır. 2007-ci ilin payızında və 2008-ci ilin yazında bu ilin məhsulu üçün 863 min 880 hektar sahədə payızlıq və yazlıq dənli, dənli paxlalılar səpilmişdir ki, bu da 2007-ci ilin məhsulu üçün səpilmiş sahədən 158,1 min hektar çoxdur.

Cari ilin avqust ayının 4-ü vəziyyətinə 845 min 821 hektar sahənin taxılı biçilmiş və 2 milyon 287 min 174 ton məhsul istehsal edilmişdir ki, bu da keçən ilin eyni dövrünə nisbətən 482 min ton çoxdur.

Qeyri-sabit hava şəraitinə baxmayaraq, cari ildə 2007-ci ilə nisbətən təxminən 500 min tona yaxın taxıl, o cümlədən təxminən 370 min tona yaxın buğda istehsalının artması və hər hektardan məhsuldarlığın 27 sentner olacağı gözlənilir.

Cənab Prezident, qürur hissi ilə yüksək diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, aqrar sahəyə göstərdiyiniz qayğının nəticəsində Azərbaycanda ilk dəfə olaraq payızlıq və yazlıq dənli, dənli paxlalıların istehsalının qarğıdalı ilə birlikdə 2 milyon 500 min tondan çox olacağı gözlənilir. Bununla yanaşı, qeyd etmək istəyirəm ki, ölkəmizin coğrafi-iqlim şəraiti nəzərə alınmaqla torpağın münbitliyinin artırılması, bitkilərin becərilməsində müxtəlif texnologiyaların tətbiqi, mineral gübrələrdən və suvarma suyundan aqrotexniki tələblərə uyğun olaraq vaxtında və lazımi miqdarda istifadə edilməsi, bitkilərin xəstəlik və ziyanvericilərdən qorunması, texnoloji xəritələrə uyğun olan digər tədbirlərin həyata keçirilməsi hesabına bu göstəricilərdən 1,5–2 dəfə artıq məhsul götürmək qarşımızda duran mühüm məsələlərdən biridir. Respublika əhalisinin ərzaq məhsulları ilə təminatında daxili istehsalın rolu ilbəl yüksəlir, ixrac olunan məhsulların miqdarı və çeşidi artır. Belə bir şəraitdə istehsal edilən məhsulun müəyyən hissəsinin dövlət tərəfindən satın alınması məqsədəuyğun olardı.

Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının müddəalarına uyğun olaraq ölkəmizdə intensiv tipli yeni meyvə və üzüm bağları salınmışdır. 2004-2007-ci illərdə 14 min 58 hektar meyvə bağı, 4679 hektar üzümlüklər salınaraq, meyvə bağlarının ümumi sahəsi 114 min hektara, üzümlüklər isə 11,1 min hektara çatdırılmışdır.

Heyvandarlığın inkişaf etdirilməsində də məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. 2008-ci ilin birinci yarısında heyvanların baş sayı və heyvandarlıq məhsullarının istehsalı da sabit tempə yüksəlmiş və ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən ət istehsalı 1,9 faiz, süd istehsalı 2,7 faiz, yumurta istehsalı 13,1 faiz, yun istehsalı isə 3,1 faiz artmışdır. Bununla yanaşı, qeyd etmək lazımdır ki, heyvandarlıq məhsulları istehsalının artırılması onların baş sayının çoxaldılması hesabına deyil, respublikaya yeni məhsuldar cins qaramalın gətirilməsi ilə artırmaq zərurəti yaranmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, məlum olduğu kimi, əhalinin etibarlı ərzaq təminatının başlıca amillərindən biri ümumi makroiqtisadi şəraitin əlverişli olması və vətəndaşların gəlirinin fizioloji normalara əsaslanan tələbatının ödənilməsinin təmin edilməsidir. Bu baxımdan 2004-2008-ci ilin birinci yarısı ərzində nəinki makroiqtisadi sabitliyə nail olunmuş, hətta iqtisadi artıma görə ölkəmiz dünyanın aparıcı dövlətlərindən birinə çevrilmişdir.

Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, ölkəmizin Prezidenti tərəfindən verilmiş 2007-ci il 23 yanvar tarixli Sərəncama əsasən, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına məhsul istehsalı üçün istifadə etdikləri yanacaqın, motor yağlarının və mineral gübrələrin dəyərinin orta hesabla 50 faizinin dövlət tərəfindən ödənilməsi üçün 80 milyon manatın ayrılması, "Aqrolizinq" ASC tərəfindən gətirilən kənd təsərrüfatı texnikalarının və texnoloji avadanlığın lizinqə verilməsi, satışı zamanı dəyərinin ödənilmə müddətinin 5 ildən 10 ilə artırılması, buğda istehsalçılarına səpilən hər hektar sahəyə görə 40 manat yardımın verilməsi,

toxumçuluq və tingçilik təsərrüfatlarından satılan 1-ci və 2-ci reproduksiya toxumlarına və tinglərə görə dövlət büdcəsindən subsidiyaların ödənilməsi və s. kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına dövlət qayğısının bariz təzahürüdür.

Hazırda ölkə əhalisinin ərzaq buğdası ilə təminatını yaxşılaşdırmaq məqsədi ilə 2009-cu ilin məhsulu üçün 620 min hektar sahədə buğda əkilməsindən ötrü 136 min 400 ton yüksək reproduksiya toxuma tələbat vardır. Səpini aqrotexniki müddətdə və keyfiyyətlə aparmaq üçün ölkəyə rayonlaşdırılmış yüksək reproduksiya toxum gətirilməsinə ehtiyac duyulur.

Ölkədə məhsul istehsalının artırılmasında, məhsulun vaxtında və itkisiz yığılmasında, istehsalçılara mexanikləşdirilmiş xidmətlərin göstərilməsində traktor, kombayn və digər kənd təsərrüfatı maşın və avadanlığının rolu böyük olmuşdur.

Sizin Sərəncamınızla yaradılan “Aqrolizinq” ASC-nin aqrar sahənin kənd təsərrüfatı texnikaları ilə təmin edilməsində müstəsna rolu olmuşdur. Fəaliyyətə başladığı 2005-ci ildən ötən dövr ərzində cəmiyyətdən tərəfindən dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait hesabına 565 taxılıqan kombayn, 1578 traktor, 120 ekskavator, 21 texnoloji avadanlıq, 4396 ədəd digər kənd təsərrüfatı maşınları, 161 min ton mineral gübrələr alınmışdır ki, bu da ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində əhəmiyyətli rol oynayır. “Aqrolizinq” ASC-nin uğurlu fəaliyyətinin nəticəsidir ki, son illərdə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında texnika çatışmazlığı olmamışdır.

Cənab Prezident, göstərilən diqqət və qayğıya görə Sizə respublikamızın fermerləri və sahibkarları adından dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

Qeyd edildiyi kimi, əhalinin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin əsas şərtlərindən biri də torpaqdan səmərəli istifadə edilməsidir. Əkilmiş sahənin ümumi əkin sahəsində tutduğu xüsusi çəkisinin 2000-ci ildəki 51,1 faizdən 2007-ci ildə 81 faizə çatdırılmasına baxmayaraq, hələ ki, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı həcmində əhalinin ərzaq təhlükəsizliyinin daxili istehsal hesabına tam təmin edilməsi səviyyəsinə yüksəldilməsinə nail ola bilməmişik. Bunun başlıca səbəblərindən biri də əkin sahələrinin aqrotexniki müddətlərdə və bitkilərin bioloji tələbatına müvafiq suvarma suyu ilə təmin edilməməsidir.

Ölkədə baytarlıq sahəsi üzrə müvafiq işlər davam etdirilmişdir. Respublikada quş qripi və digər təhlükəli xəstəliklərə görə epizootik durum sabitdir və bu işlərə daimi nəzarət edilir. Fitosanitar vəziyyətin sabitliyinin qorunması məqsədi ilə 2008-ci ilin altı ayı ərzində məqsədyönlü işlər görülmüş, qanunvericilik sahəsində bir sıra normativ hüquqi aktlar qəbul edilmiş və beynəlxalq əlaqələr genişləndirilmişdir.

Cari ilin 6 ayı ərzində Azərbaycan hökuməti beynəlxalq təşkilatlar və maliyyə qurumları ilə bağlanmış sazişlər əsasında kənd təsərrüfatının inkişafına yönəldilmiş 4 layihənin icrası və banklar vasitəsilə büdcə vəsaiti hesabına aqrar sektorda çalışan sahibkarlara güzəştli kreditlərin verilməsi davam etdirilmişdir. Kreditlərə olan ehtiyacların çoxalmasını nəzərə alaraq, növbəti illərdə onun artırılması məsələsinə baxılmasını məqsədmüvafiq hesab edirik. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılmasında yeni məhsuldar sort və texnologiyaların tətbiqində aqrar elmin fəaliyyəti ildən-ilə genişlənir.

Son illərdə aqrar sənaye məhsullarının ixracı da davamlı olaraq artmış və 2004-cü ildə 137 milyon ABŞ dollarından 2007-ci ildə 438,2 milyon ABŞ dollarına yüksəlmişdir. Cari ilin beş ayında isə Azərbaycandan 51,4 milyon ABŞ dolları məbləğində bitkiçilik və 6,3 milyon dollar məbləğində heyvandarlıq məhsulları ixrac edilmişdir ki, bu da keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən uyğun olaraq 13,9 milyon və 2,9 milyon ABŞ dolları çoxdur.

Ölkədə süni qiymət artımının qarşısını almaq məqsədi ilə, cənab Prezident, Sizin göstərişinizlə 2006-cı ilin iyul ayından indiyədək hər həftənin şənbə, bazar günlərində və bayramlarda Bakı şəhərinin müxtəlif rayonlarında kənd təsərrüfatı və emal sənayesi məhsullarının satışı üzrə yarmarkalar keçirilir. Avqustun 3-ü tarixə 215 dəfə yarmarka keçirilmiş və bu yarmarkalarda 43 min tondan çox müxtəlif kənd təsərrüfatı və emal sənayesi məhsulları satılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə hərtərəfli kömək və qayğınıza görə respublikanın aqrar sahəsində çalışan fermerlər və sahibkarlar adından Sizə bir daha öz dərin minnətdarlığımızı bildirir və Sizi əmin edirəm ki, bu diqqət və qayğıya cavab olaraq üzərimizə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcək, əhalimizi keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin edəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

RABİTƏ VƏ İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI NAZİRİ ƏLİ ABBASOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident,
Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikasının inkişaf strategiyası çərçivəsində Sizin, cənab Prezident, uğurla həyata keçirdiyiniz sosial-iqtisadi siyasət digər sahələrdə olduğu kimi, telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sektorunda da öz bəhrələrini verməkdədir. Hesabat dövründə bu sektorda məhsul və xidmət istehsalının artım tempi son illərdəki inkişaf səviyyəsini saxlayaraq 37,3 faiz olmuş və bu sahə üzrə ümumdünya orta inkişaf tempini 3 dəfədən çox qabaqlamışdır. Sektor üzrə orta aylıq əməkhaqqı 24 faiz artaraq 383 manat olmuş, özəl sektor üzrə isə orta aylıq əməkhaqqı 1212 manat təşkil etmişdir.

Telekommunikasiyanın inkişafı üzrə əldə olunan nəticələr sayəsində yeni texnologiyaların tətbiqinə və yeni xidmətlərin göstərilməsinə nail olunmuş, əsasən də regionlarda və ucqar yaşayış məntəqələrində xidmətin əhatə dairəsi genişləndirilmişdir. Məsələn, 6 ayda 220 ucqar kəndə peyk texnologiyası vasitəsilə müasir telekommunikasiya xidməti göstərilmişdir.

“Elektron Azərbaycan” Dövlət Proqramına əsasən bu ilin sonunadək qalan 225 kənd də müasir vasitələrlə ölkənin telekommunikasiya şəbəkəsinə qoşulacaq və beləliklə, Dövlət

Proqramının əsas tələbi yerinə yetirilərək, bu ilin sonunadək Azərbaycanda telefonlaşdırılmamış bircə kənd də qalmayacaqdır.

Qeyd edim ki, sabit telekommunikasiya şəbəkəsinin inkişafı “100 ailəyə 100 telefon” layihəsi çərçivəsində həyata keçirilir. Bu layihə kommersiya tipli olub, yeni nəsillə texnologiyalarının tətbiqi ilə müasir genişzolaqlı xidmətlərin, yəni bir xətlə abunəçilərə eyni zamanda həm telefon, həm yüksəksürətli internet, həm də radio-televiziya xidmətlərinin göstərilməsini paralel olaraq həyata keçirir. Layihə texniki kreditlər, “Aztelekom” və Bakı Telefon Rabitəsi İstehsalat birliklərinin gəlirləri hesabına mərhələ-mərhələ reallaşdırılır. Bu gün ölkəmizin paytaxt və regionlarında bu müasir xidmətin on minlərlə istifadəçisi vardır.

Hesabat dövründə poçt sahəsində gəlirlər təxminən 30 faiz artmışdır. Lakin qeyd etməliyəm ki, poçt sisteminin bütün inkişaf etməkdə olan və həmçinin keçid ölkələrinə xas çətinlikləri bizim ölkəmizdə də qalmaqdadır. Bu gün dünyada yalnız inkişaf etmiş ölkələrdə poçt rentabelli və yüksək gəlirlərlə işləyir ki, buna da səbəb həmin poçt təşkilatlarının müasir elektron və nəqliyyat sistemləri ilə təchiz olunmasıdır. Respublikamızda bu problemin həlli üzrə 2005-ci ildən Azərbaycan hökuməti ilə Dünya Bankı “Maliyyə xidmətlərinin inkişafı” birgə layihəsini həyata keçirir. Bu layihə müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə poçt sisteminin yenidən qurulmasını və qeyri-ənənəvi və yeni tipli elektron xidmətlərin göstərilməsini nəzərdə tutur. Layihənin bu ilin sonunda bitməsi və gələcəkdə yeni xidmətlərin göstərilməsi planlaşdırılır. Lakin yeni sistemin səmərəli istifadəsinə keçid dövrü hələ 2-3 il də davam edəcəkdir.

Cənab Prezident, Sizin göstərişinizlə artıq iki ildir ki, “Azərpoçt”-a dövlət əsaslı investisiya qoyuluşu hesabına hər il 2-3 milyon manat vəsait ayrılır. Əgər poçta verilən subsidiyalar növbəti 2 ildə müəyyən qədər artırılmaqla tətbiq edilərsə, hesablamalarımıza görə, “Azərpoçt” 2011-ci ildən etibarən rentabelli işləməyə başlayacaqdır. Bu mövzuda Maliyyə və İqtisadi İnkişaf nazirlikləri ilə müvafiq müzakirələr aparılır.

Hesabat dövründə radio və televiziya yayımı üçün texniki infrastruktur 28 yeni vericinin sisteme qoşulması, peyk, kabel, efir-kabel, internet televiziya və radio sistemləri vasitəsilə genişləndirilmişdir. Hazırda Azərbaycan televiziyası və dövlət radiosunun əhatə dairəsi əhalinin 100 faizinə, İctimai televiziya və eyniadlı radionun əhatə dairəsi əhalinin təxminən 82-85 faizinə, özəl televiziya və radio yayımlarının əhatə dairəsi isə təxminən 75-80 faizə çatdırılmışdır. Bu sahədə ən vacib məsələ sərhəd ərazilərdə efirə Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqının təyin etdiyi qaydalardan kənar müdaxilələrin mövcudluğudur. Bu məsələ Sizin 2008-ci il 10 iyul tarixli Sərəncamınızla Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan ayrılan 2,5 milyon manat hesabına görülən tədbirlər və verilən müvafiq tapşırığın yerinə yetirilməsi ilə həll olunacaqdır.

Hesabat dövründə internet xidmətlərinin göstərilməsində də əsaslı nəticələr əldə olunmuşdur. Altı ay ərzində internetin giriş və çıxış trafikinin həcmi təxminən 75 faiz artmış, istifadəçilərin sayı isə əhalinin 18 faizini təşkil etmişdir ki, bu rəqəm artıq orta dünya göstəricisinə bərabərdir.

İnternet provayderlərin əksəriyyəti internet xidmətlərinin qiymətlərini 6 ay ərzində 30-35 faiz endirmişdir. Bu gün Azərbaycan hər internet istifadəçisinə düşən orta xarici çıxış tutumuna görə Yaponiya, Koreya Respublikası, Sinqapur kimi ölkələrlə bir sırada gedir və bu ildən artıq Azərbaycan internet xidmətlərinin regionda ixracçısına çevrilmişdir.

Təsadüfi deyildir ki, 2008-ci ildə Davosda keçirilən Ümumdünya İqtisadi Forumu öz texnoloji hesabatında Azərbaycanı İKT-nin inkişaf səviyyəsinə görə MDB ölkələri arasında birinci yerə çıxarmışdır. Bu yüksək qiymətin arxasında təkcə İKT sektorunun və informasiya infrastrukturunun inkişafı yox, həmçinin son illər İKT-nin ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafının bütün istiqamətlərində kütləvi tətbiqi və istifadəsi durur.

Bununla belə, İKT-nin Azərbaycanda Sizin tərəfinizdən prioritet sahə elan olunmasını, dünya iqtisadiyyatında sürətlə genişlənməsini və onun lokomotivinə çevrilməsini nəzərə alaraq, ölkəmizin yüksək texnoloji tutumlu və yüksək rəqabətli iqtisadiyyatının qurulmasında İKT-nin rolunu genişləndirmək üçün hazırda regional əhəmiyyətli bir neçə layihə hazırlanmışdır və həyata keçirilməsi vacib hesab olunur.

Sizin tapşırığınıza əsasən ölkəmizdə kosmik sənayenin inkişafı üçün iki telekommunikasiya süni peykinin orbitə çıxarılması üçün texniki-iqtisadi əsaslandırma və kontraktlar tərtib edilmişdir, imzalanması və reallaşmasına başlanılması üçün Sizin müvafiq Sərəncamınız hazırlanır. Hər iki layihə kommersiya tipli və rentabellidir, Azərbaycanın beynəlxalq kosmik bazara çıxışını təmin edəcəkdir. Əgər layihənin reallaşmasına sentyabr-oktyabr aylarından gec olmayaraq başlanılırsa, onda 2010-cu ildə birinci, 2011-ci ildə isə ikinci süni peyk orbitə çıxarıla bilər.

İkinci irihəcmli layihə ölkəmizdə “Regional innovasiya zonası” adlı texnoloji tutumlu məhsul və xidmətlərin istehsalı və ixracını təmin edən genişmiqyaslı xüsusi iqtisadi zonanın yaradılmasıdır. Layihə məsləhətçi şirkət tərəfindən hazırlanıb, Sizin tapşırıqla Nazirlər Kabinetinə təqdim olunmuşdur.

Cənab Prezident, vaxtınızı almaq istəmirəm və icazənizlə Sizə son zamanlar region ölkələrinin və müvafiq beynəlxalq təşkilatların diqqətini cəlb edən bir layihə haqqında da qısa məlumat vermək istəyirəm. Bu, artıq Sizin bir neçə müvafiq ölkənin prezidenti ilə müzakirə etdiyiniz Qərblə Şərqlə arasında super informasiya magistralının yaradılmasıdır. Bu magistral İKT-nin çox yüksək inkişafına malik olan iki nəhəng regionu – Qərbi Avropanı və Sakit okean hövzəsində olan Şərqi Asiyanı birləşdirərək magistral üzərində yerləşən, qonşu olan və həmin regionlarla müqayisədə zəif inkişaf etmiş, təxminən 20 ölkəni əhatə edəcəkdir.

Mütəxəssislərin fikrincə, bu layihənin reallaşması dünya miqyasında informasiya texnologiyalarının genişmiqyaslı tətbiqinə və ümumiyyətlə regional iqtisadi inkişafa yeni təkan verəcəkdir. Layihənin təşəbbüskarı Azərbaycan tərəfi olmaqla, əksər ölkələr və müvafiq beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən dəstəklənir. Layihə Azərbaycanın coğrafi mövqeyindən, inkişaf səviyyəsindən və başlıcası onun regionda aparıcı iqtisadi potensiala malik olmasından asılı olaraq ölkəmizdə beynəlxalq kommunikasiya mərkəzinin və qlobal informasiya bankının yaradılmasını nəzərdə tutur. Layihənin, Sizinlə razılaşdırmaqla, noyabr ayında ənənəvi beynəlxalq “BakuTel” sərgi və konfransı çərçivəsində müvafiq ölkələrin rəsmiləri ilə ilkin müzakirəsinin təşkili nəzərdə tutulur.

Bu gün Sizin rəhbərliyinizlə, cəsarətli qərarlarınız nəticəsində bütün dünyaya səs salan, Azərbaycanın siyasi və iqtisadi nüfuzunu yüksəldən nəhəng enerji və nəqliyyat layihələrinin sırasına dövlətimizin başçısının təşəbbüsü ilə yeni bir layihə – “Qərb-Şərqlə yüksək sürətli informasiya magistralının qurulması” da daxil olmaqdadır.

Cənab Prezident!

Çıxışımın sonunda İKT sektorunda çalışan yerli şirkətlərin bir arzusunu Sizə çatdırmaq istəyirəm. Məlumatınız olduğu kimi, yerli İKT şirkətləri artıq öz məhsullarını ixrac etməyə başlamışlar və region bazarlarında çox sərt rəqabətlə üzləşirlər. Artıq, əksər region ölkələri İKT məhsulları üçün güzəştli gömrük və vergi mühiti yaratmışlar. Buna baxmayaraq, ölkədə yaradılan işgüzar mühit və Sizin, cənab Prezident, İKT sektoruna və insan potensialının inkişafına şəxsi diqqətiniz Azərbaycanın İKT şirkətlərinin rəqabətlik qabiliyyətinin saxlanılmasına kömək edir. Təhlillərimiz göstərir ki, İKT avadanlığı üçün mövcud olan gömrük rüsumları sistemində güzəştlərin tətbiqi və ixrac məhsullarının istehsalı üçün güzəştli kredit sisteminin yaradılması istehsalın və ixracın inkişafına yeni təkan verə bilər. Bu haqda yeni təkliflərin hazırlanması üçün müvafiq tapşırıqların verilməsini Sizdən xahiş edirik.

Diqqətinizə görə sağ olun!

XXX

Prezident İlham Əliyev iclasa yekun vurdu

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bugünkü iclasda maliyyə, təhsil, kənd təsərrüfatı, rabitə və informasiya texnologiyaları nazirləri çıxış etmişlər və öz sahələrində əldə edilmiş nailiyyətlər, gələcək addımlar haqqında məlumatlar vermişlər. Mən əminəm ki, əgər başqa nazirlər də bu gün çıxış etsəydilər, onlar da son illər ərzində öz sahələrində əldə edilmiş nailiyyətlərdən danışa bilərdilər.

Biz Nazirlər Kabinetinin geniş iclaslarını ildə dörd dəfə keçiririk və demək olar, hər bir nazirin imkanı var ki, öz sahəsində mövcud olan problemlər və əldə edilmiş uğurlar, gələcəkdə görülməli əsas işlər haqqında məlumatlar versin. Bu, bir də onu göstərir ki, istənilən sahədə Azərbaycanın inkişafı çox sürətlidir. Məsələn, hələ beş il bundan əvvəl bizdə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, demək olar ki, yox idi. Ancaq Davos Dünya İqtisadi Forumunun hesablamlarına görə, - nazir Əli Abbasov bu barədə dedi, - bu gün Azərbaycan MDB məkanında birinci yerdədir və dünya miqyasında da 62-ci yerdədir. Bu qısa müddət ərzində biz, faktik olaraq, yeni sahəni yaratdıq və özü də yüksək səviyyədə. Bu gün isə söhbət ondan gedir ki, biz kosmik sənayenin yaranmasına yaxınlaşırıq. Bu da reallıqdır və bunu etmək üçün artıq konkret tədbirlər planı var, maliyyə imkanları da artıq müəyyən ediləndir. Əminəm ki, gələcək ilin büdcəsində biz bu sahənin yaradılması və iki süni peykin orbitə çıxarılması üçün konkret tədbirlər görməliyik. Bu, ölkəmizin müasirləşməsinə, Azərbaycanda yüksək texnologiyaların tətbiq olunmasına yeni təkan verəcəkdir. Eyni zamanda, bu, gəlir gətirən sahədir və biz gələcəkdə bu imkanlardan səmərəli istifadə edərək, həm iqtisadi imkanlarımızı genişləndirəcəyik, həm də, bir də demək istəyirəm ki, Azərbaycanda yeni sənaye sahəsi, özü də ən texnoloji sənaye sahəsi yaradılacaqdır.

Bununla bərabər, biz informasiya təhlükəsizliyinə böyük diqqət göstərməliyik və bu sahədə əlavə tədbirlər görülür, əlavə vəsait ayrılıbdır. Elə etməliyik ki, bu vacib olan sahədə bütün lazımi tədbirlər görülsün.

Biz enerji təhlükəsizliyimizi tam şəkildə təmin edə bilmişik və bu gün Azərbaycan böyük neft-qaz hasil və ixrac edən ölkəyə çevriləndir. Həm təbii resursların hesabına, həm artıq güclü infrastrukturun hesabına Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi tam şəkildə təmin olunubdur. Yeni elektrik stansiyalarının yaradılması, elektrik xətlərinin, yardımçı stansiyaların tikintisi, qazlaşdırma prosesinin sürətlə getməsi – biz növbəti illərdə buna yenə də lazımi diqqəti göstərəcəyik.

Bu ilin sonuna qədər Azərbaycanda qaz almayan rayonlar qalmayacaqdır. Biz son illər ərzində əvvəllər heç vaxt qaz almayan rayonlara qaz xətlərini çəkdik. Belə rayonların sayı çox deyildi, ancaq var idi. Məsələn Lerik, Yardımlı, ilk dəfə olaraq, onlara qaz xətləri çəkilmişdir. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü nəticəsində qaz təminatı pozulmuş bölgələrə qaz nəqli bərpa edilir. Beyləqan, Ağcabədi, Ağdam, Füzuli rayonlarına qaz xətləri artıq çəkilib, yaxud da ki, yaxın zamanlarda çəkiləcək və qaz veriləcəkdir. On üç ildən sonra biz Naxçıvanı yenidən qazla təmin edə bilmişik. İranla mübadilə yolu ilə. Bunun nəticəsində Naxçıvanın qazlaşdırılması proqramı, demək olar ki, tam şəkildə təmin ediləndir. Yəqin ki, yaxın zamanlarda Naxçıvan Muxtar Respublikasının bütün məntəqələri, bütün kəndləri yüz faiz qazlaşdırılacaqdır.

Bu gün elə imkan yaranıb ki, biz Naxçıvandan Türkiyəyə elektrik enerjisi verilməsinə nail ola bilmişik. Vaxtilə bunu heç arzu etmək mümkün deyildi. Bu gün isə reallıqdır. Naxçıvanda tikilən elektrik stansiyalarının, növbəti illərdə tikiləcək su elektrik stansiyalarının gücü elə olmalıdır ki, Naxçıvanın enerji təhlükəsizliyi tam şəkildə daxili resurslar hesabına təmin edilsin. Həmin stansiyalarda istehsal olunan elektrik enerjisi həm də ixrac ediləcək və muxtar respublikanın iqtisadiyyatına dəstək olacaqdır.

Bir sözlə, biz enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə kompleks şəkildə yanaşmışıq və qısa müddət ərzində bütün lazımi tədbirlər görülməlidir. Nəinki özümüzü təmin edirik, Azərbaycan digər ölkələrin enerji təhlükəsizliyinə də öz töhfəsini verir.

Nəqliyyat təhlükəsizliyi məsələləri də öz həllini tapır. Şərqi-Qərbi və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri nəticəsində Azərbaycan bu sahədə əvəzolunmaz ölkəyə çevriləcəkdir. Bizim coğrafi vəziyyətimiz və nəqliyyat infrastrukturuna, - dəmir yolu, avtomobil yolları, hava nəqliyyatı, dəniz nəqliyyatı, – bütün sahələrə qoyulan böyük həcmdə investisiyalar və transmilli layihələr, ilk növbədə, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi bölgədə yeni vəziyyətin yaranmasına gətirib çıxarıbdır. Bu, tarixi bir nailiyyətdir və bundan sonra Azərbaycan uzun illər, əslində, əbədi olaraq nəqliyyat təhlükəsizliyini təmin etmiş olur. Həm tranzit ölkə kimi bu layihələrdən böyük mənfəət götürəcək, həm də, əlbəttə ki, Azərbaycanın geosiyasi önəmi böyük dərəcədə artacaqdır.

İnformasiya təhlükəsizliyi, enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat təhlükəsizliyi, ərzaq təhlükəsizliyi – biz bu sahələrə xüsusi diqqət göstərməliyik. Bu ilin timsalında görürük ki, həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində kənd təsərrüfatında artım 10 faizdən çoxdur. Nazir İsmət Abasov qeyd etdi, cəmi bir il ərzində taxıl istehsalı 480 min ton artıb. Nəyin hesabına? Ona görə ki, biz bu vaxta qədər kompleks tədbirlər görmüşük. “Aqrolizinq” Səhmdar Cəmiyyəti yaratmışıq, aqroservislər yaradılıb. Azərbaycanda kənd təsərrüfatı texnikası istehsalına başlanmışdır və artıq Gəncədə traktorlar istehsal olunur. Biz ilk illərdə xaricdən texnikanın alınmasına dövlət büdcəsi xətti ilə vəsait ayırırdıq, bu gün də bu davam edir. Çünki hələ ki, buna ehtiyac var. Amma artıq bu vəsaitin müəyyən hissəsi Azərbaycanda qalır, yerli istehsalın yaranmasına xidmət göstərir. Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün lazım olan avadanlıqlar Azərbaycanda istehsal olunur. Fermerlərə maliyyə dəstəyi, gübrənin güzəştli şərtlərlə verilməsi, “Aqrolizinq”in, aqroservislərin yaradılması və digər tədbirlər nəticəsində biz görürük ki, çox böyük irəliləyiş var. Mən bu barədə artıq demişdim, hökumətə göstərişimi vermişdim və bir daha demək istəyirəm ki, kompleks tədbirlərin görülməsi üçün 2009-cu ilin dövlət büdcəsində lazımı maliyyə resursları təmin olunmalıdır. Hesab edirəm ki, subsidiyaların həcmi artırılmalıdır. Ərzaq məhsullarının saxlanılması üçün anbarlar tikilməlidir. Bu anbarların tikintisi üçün artıq 2008-ci ilin büdcəsində vəsait nəzərdə tutulub, 2009-cu ildə də nəzərdə tutulmalıdır. Beləliklə ərzaq təhlükəsizliyi üçün lazımı tədbirlər görülməkdir.

Hələ ki, biz taxıl məhsulları ilə tam şəkildə özümüzü təmin edə bilmirik. Bu, heç vaxt olmayıb. Bilirsiniz ki, Sovet İttifaqı zamanında vahid kənd təsərrüfatı kompleksi mövcud idi və o kompleks elə qurulmuşdu ki, bütün respublikalar bir-birindən asılı idilər. Bilərdən belə bir sistem yaradılmışdı. Nəticədə, Sovet İttifaqı dağılandıqdan sonra bütün təsərrüfat əlaqələri kəsilmişdi və iqtisadi sahədə böyük problemlər yaranmışdı. Bu gün biz artıq yavaş-yavaş ona nail oluruq ki, əsas ərzaq məhsulları ilə özümüzü təmin edirik. Məsələn, Sovet İttifaqı zamanında Azərbaycan heç vaxt özünü ət məhsulları, süd məhsulları ilə təmin edə bilmirdi. Bitki yağları ilə, şəkərlə təmin edə bilmirdi. Bu gün biz buna, demək olar ki, nail ola bilmişik. Ət, süd məhsullarının təxminən 90 faizi, şəkər, bitki yağlarının 100 faizi Azərbaycanda istehsal olunur. Düzdür, şəkərin və bitki yağlarının istehsalı üçün xammal xaricdən gətirilir. Bu da təbiidir, bütün ölkələrdə belədir. Ancaq son məhsul Azərbaycanda istehsal olunur.

O ki qaldı, meyvə-tərəvəz məhsullarına, təbii ki, biz özümüzü təmin edirik və ixrac da edirik. Ancaq taxıl, buğda ilə təminatda biz xaricdən gələn idxaldan asılıyıq. Mən bunda da heç bir ciddi problem görmürdüm, çünki bazar iqtisadiyyatı prinsipləri tələbatla təklif arasındakı tarazlığı tənzimləyirdi. Azərbaycan isə öz iqtisadiyyatını bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında qurubdur. Baxmayaraq ki, bazar iqtisadiyyatı prinsipləri işləyir, ancaq bu son müddət ərzində biz gördük ki, o, bizim ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin etmir. Biz lazımı səviyyədə idxal etmək üçün əlavə tədbirlər görməli olduq. Baxmayaraq ki, müqavilələr də imzalanmışdı və taxılın gətirilməsi məsələləri də həll olunmuşdu. Ancaq biz gördük ki, dünyada qıtlıq yaranmışdır. Bu qıtlığın əsas səbəbi bioyanacaqın istehsalı, etanolun istehsalı olmuşdur və etanolun istehsalı üçün daha çox əkin sahələri ayrılmışdır və nəticədə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı azalmışdır. Bütün bunların əsasında enerji daşıyıcılarının qiymətlərinin artması dayanır. Bu olmasaydı, bioetanola da böyük tələbat olmazdı. Yəni biz görürük ki, bu sahə nə qədər həssasdır və hətta Dünya Ərzaq Təşkilatı kimi böyük qurumlar öz narahatlığını ifadə etmişdilər. Hətta bəzi bölgələrdə, bəzi qitələrdə aclıq təhlükəsi yaranmışdı.

Ona görə biz hər bir xoşagəlməz vəziyyətə hazır olmalıyıq və mən inanıram ki, əlavə tədbirlər nəticəsində Azərbaycanda ərzaq təhlükəsizliyini tam şəkildə təmin edəcəyik.

Güzəştli kreditlər verilməsi 2009-cu ildə də davam edəcəkdir. Artıq bir neçə ildir ki, bu kreditlər verilir və daha çox aqrar sahəyə aiddir. Baxmaq lazımdır, bəlkə 2009-cu ildə bu kreditlərin həcmi artaraq. Azərbaycana güzəştli şərtlərlə gübrənin gətirilməsi təmin olunmalıdır. Mütəxəssislər yaxşı bilirlər ki, müxtəlif gübrələr var. Gübrə var ki, birbaşa bu ilin məhsulu üçün lazımdır, eləsi də var ki, torpaqların münbitləşməsi üçün, bundan sonra uzun müddət yaxşı məhsul götürülməsi üçün lazımdır. Yəni dövlət bu sahədə öz səylərini, əlbəttə ki, artırmalıdır. Bütün dünyada olduğu kimi, biz də fermerlərə subsidiyalar verməliyik və bu subsidiyaların həcmi artmalıdır. Bu, həm bölgələrdə yaşayan insanların həyat səviyyəsini yaxşılaşdıracaq, – bizdə əhalinin 48 faizi aqrar bölgələrdə yaşayır, – həm iş yerlərinin yaradılmasına təkan verəcək, həm də yerli istehsal artacaq, ərzaq təhlükəsizliyi tam şəkildə təmin olunacaqdır. Mən bu sahəyə xüsusilə böyük diqqət ayırıram və bu barədə danışaram, çünki bu, bizim üçün növbəti illərdə prioritet sahə olmalıdır. Həmişə belə olub, ancaq indiki şəraitdə biz bu sahədə daha da ciddi olmalıyıq.

Bununla bərabər suvarılan torpaqların sahəsi genişləndirilməlidir. Bizim böyük meliorasiya və suvarma proqramlarımız var. Bu barədə xüsusi iclas da keçirmişik, bütün layihələr bəllidir, icra olunur.

2009-cu ildə əlavə tədbirlərin görülməsi üçün dövlət büdcəsində vəsait nəzərdə tutulmalıdır. Suvarılan sahələrin artırılması və eyni zamanda, kənd təsərrüfatının intensiv yollarla inkişaf etməsi çox vacibdir. Biz məhsuldarlığı artırmalı və eyni zamanda, əkin sahələrini genişləndirməliyik. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda torpaqlar çox deyil, biz torpağın hər bir qarışından səmərəli istifadə edilməsi üçün lazımi tədbirlər görməliyik. Bir daha demək istəyirəm ki, dövlət öz tərəfindən bütün lazımi tədbirləri görməli, infrastruktur layihələrini həyata keçirməli, maliyyə dəstəyi verməlidir. Fermerlər isə öz zəhməti ilə həm özlərinin yaşayış səviyyəsini yaxşılaşdırmalıdır, həm də ki, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini təmin etməlidirlər.

İlin sonuna qədər və 2009-cu ildə biz infrastruktur layihələrinə diqqət yetirəcəyik. Bu sahədə böyük uğurlar var və demək olar ki, bütün bölgələrdə nəhəng infrastruktur layihələri həyata keçirilir. Yollar tikilir, bizi üç ölkə ilə birləşdirən magistral yolların tikintisi sürətlə gedir, şəhərlərarası, şəhərlərdaxili, kənd yolları çəkilir. Yəni yol infrastrukturunun yeniləşməsi, müasirləşməsi gələcək illərdə də vacib sahə olacaqdır. Bu, insanlara həm rahatlıq verir, həm də ki, bölgələrin inkişafı üçün lazımi şərait yaradır. Bizim çox gözəl turizm imkanlarımız var. Ancaq yol olmayan yerdə heç bir ciddi investor bu sahəyə vəsait qoymaz. Eyni zamanda, yolun çəkilməsi, təbii ki, sənaye istehsalının artmasına gətirib çıxarır. Ümumiyyətlə, bu, hər bir ölkənin inkişafı üçün çox vacib sahə sayılır. Təsədüfi deyil və biz dünya tarixindən də bunu bilirik ki, keçmişdə böyük müharibələrdən sonra infrastrukturun bərpası məhz yol infrastrukturunun bərpasından başlamışdır. Çünki bu, əsasdır. Bu, Azərbaycanda da infrastruktur sahələri arasında vacib yer tutur və görürük ki, biz qısa müddət ərzində keyfiyyətli və müasir yolların tikintisinə nail ola bilmişik. Çox sevindirici haldır ki, artıq yerli şirkətlər də bu işlərdə fəaldır və Azərbaycanda yol infrastrukturuna ayrılan vəsait, eyni zamanda, güclü, özəl sektorun yaranmasına gətirib çıxarır. Özəl şirkətlər bu layihələrdən bəhrələnir. Mən çox şadam ki, daha çox yerli şirkət bu işlərlə məşğuldur. Bu onu göstərir ki, həm onların peşəkarlıq səviyyəsi kifayət qədərdir, həm də yerli insanlarımız Azərbaycanın artan imkanlarından bəhrələnməlidirlər.

Bununla bərabər, bütün digər infrastruktur layihələri ilin sonuna qədər və ondan sonrakı dövrdə sürətlə davam etdirilməlidir. Bizim elektrik enerjisi ilə bağlı, qazlaşdırma ilə bağlı çox böyük planlarımız var, su-kanalizasiya layihələrinin icrası başlayır. Əminəm ki, biz yaxın zamanlarda həm beynəlxalq maliyyə qurumlarının kreditləri, həm də öz daxili imkanlarımız hesabına bunu edəcəyik.

Bakını içməli su ilə təmin etmək üçün Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin tikintisi davam edir. Əminəm ki, yaxın zamanlarda bu kəmərin tikintisi başa çatacaqdır. Samur-Abşeron kanalı, Taxtakörpü su anbarı - yəni bütün bu nəhəng infrastruktur layihələrinin sadalanması üçün çox vaxt lazımdır. Onların hər biri özlüyündə nəhəng infrastruktur layihəsidir və Azərbaycanın infrastrukturunun müasirləşməsi və yaradılması üçün çox mühüm rol oynayır.

İstilik sisteminin yeniləşdirilməsi ilə bağlı işlər gedir, daha da sürətləndirilməlidir. İndi yəqin ki, müvafiq qurumlar qısa hazırlıqla bağlı öz tədbirlər planlarını hazırlayırlar. Keçən il və 2006-cı ildə qışda elektrik enerjisi, qazın verilməsi ilə bağlı heç bir ciddi problem olmamışdır. Çünki biz qısa müddət ərzində çox müasir sistem yaratmışıq, bu sahəyə çox böyük vəsait qoymuşuq və bu proses davam etdirilir. Yeni elektrik stansiyalarının və paylayıcı xətlərin tikintisi davam edir.

Bununla bərabər, - bəlkə də bu məsələ o qədər də qlobal xarakter daşımır, amma insanların rahat yaşaması üçün çox vacibdir, - bizdə lift təsərrüfatının yeniləşdirilməsi məsələsi həll olunmalıdır. Çünki Bakıda və iri şəhərlərdə liftlərin böyük əksəriyyəti sıradan çıxıb və insanlara böyük əziyyət yaradır. Lift olmayan, işləməyən yerdə yuxarı mərtəbələrdə yaşayan insanlar öz mənzillərinə ayaqla qalxmağa məcbur olurlar. Bu sahədə biz təcili tədbirlər görməliyik, Azərbaycanda lift istehsal edən müəssisələr yaradılır. Onların işini gücləndirməliyik və bəlkə də, təcili surətdə xaricdən liftlər almalıyıq. Bu hesablanmalıdır ki, nə qədər vəsait lazımdır. Əlbəttə, bunun texniki tərəfi də var, xüsusi briqadalar olmalıdır. Ancaq bu iş biz daha da böyük miqyasda başlamalıyıq. Müəyyən işlər görülüb, ancaq bu, vacib məsələdir. Hər bir insanın, yəni hündürmərtəbəli binalarda yaşayan hər bir insanın rahatlığı üçün biz bunu etməliyik.

İqtisadi və sosial məsələlərin həlli ilə bərabər, bütün başqa məsələlər də həll olunmalıdır. Mən bunu əvvəllər də demişəm. Bütün sahələr üzrə bizim proqramlarımız var. Ekoloji tədbirlərin güclənməsi işinə 2009-cu ildə daha da böyük vəsait ayrılmalıdır. Bu proses başlanıb. Neftlə çirklənmiş ərazilər təmizlənir və bütövlükdə ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Dövlət proqramı var, vəsait ayrılır. Mən hesab edirəm ki, biz bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərməliyik. Çünki sırr deyil ki, Bakıda və Abşeron yarımadasındakı ekoloji vəziyyət bizi qane edə bilməz. Bunun müxtəlif səbəbləri var. Uzun illər ərzində bu ərazilərdə neft hasil olunub və deyə bilərəm ki, ekoloji normalara çox da böyük əhəmiyyət verilmirdi. İndi biz bu böyük işləri görməliyik. Neftlə çirklənmiş bütün ərazilərdə

rekultivasiya işləri aparılmalıdır. Bu da çox böyük həcmli işlərdir. Həm böyük vəsait, həm peşəkarlıq, həm də texnikanın alınmasını tələb edir. Ancaq biz elə məqsəd qoymuşuq ki, Bakının, Abşeron yarımadasının neftlə çirklənmiş bütün əraziləri təmizlənməlidir və beləliklə, Azərbaycanda ekoloji vəziyyət yaxşılaşacaqdır.

Bakı buxtasının təmizlənməsi üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Bu, kompleks tədbirlər olmalıdır. Həm təmizlənmə, həm kanalizasiya ilə bağlı işlərin sürətlə getməsi - bütün bu işlər görülməlidir. Əgər əlavə tədbirlər görülməlidirsə, vaxtında müraciət edin və nə lazımdırsa, biz edəcəyik.

Dövlət İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyəti nəticəsində biz konkret layihələrə başlamalıyıq. Biz Dövlət İnvestisiya Şirkətini ona görə yaratmışıq ki, Azərbaycan dövlətinə lazım olan sahələrə xarici investorları cəlb edək və öz iştirakımızla onları təşviq edək. Bilirəm ki, müəyyən layihələr hazırlanıb, biz, sadəcə, onların tezliklə icra olunmasına və başa çatmasına çalışmalıyıq. Bizdə, əslində, investisiyalarla bağlı problem yoxdur. Çünki həm xaricdən maraq böyükdür, həm də çox böyük həcmdə daxili investisiyalar qoyulur. Dövlət investisiya xərcləri ildən-ilə artır və demək olar ki, infrastrukturun bütün sahələrinə dövlət tərəfindən böyük həcmdə investisiya qoyulur. Ancaq istərdik ki, bizə lazım olan sahələrə xarici, yaxud da yerli şirkətlər investisiya qoysunlar. Biz Dövlət İnvestisiya Şirkətini yaradanda əsas vəzifəsi ondan ibarət idi ki, xaricdən potensial investorları cəlb etsin. Ancaq bir halda ki, indi Azərbaycanda daxildə güclü şirkətlər yaranır və biz bu şirkətlərə kömək etməliyik ki, onlar böyüsün. Azərbaycanda təkcə dövlət şirkətləri dünya miqyaslı şirkətlər olmasın, özəl firmalar da yüksək səviyyəyə qalxsın. İstisna olunmur ki, əgər yerli şirkətlər tərəfindən yaxşı layihələr təqdim olunsa, Dövlət İnvestisiya Şirkəti onlarla da işləyə bilsin.

Ümumiyyətlə, biz növbəti illərdə Azərbaycandan kənarında investisiya qoyuluşuna da daha böyük diqqət göstərməliyik. Əlbəttə, ilk növbədə biz öz resurslarımızı Azərbaycana investisiya şəklində qoymalıyıq. Ancaq həm biznes baxımından, həm də ki, geniş maraqlarımız baxımından biz başqa ölkələrə kapital qoyuluşunu daha da artırmalıyıq. Bu baxımdan Dövlət Neft Şirkəti artıq böyük layihələrdə iştirak edir. Son müddət ərzində neft-qaz kəmərlərinə qoyulan vəsaitdən əlavə Dövlət Neft Şirkəti Türkiyə, Gürcüstan iqtisadiyyatına 2,5 milyard dollar sərmayə qoyubdur və bu proses davam edir. Mən əvvəllər demişəm ki, Dövlət Neft Şirkəti beynəlxalq səviyyəli neft şirkətinə çevrilməlidir və bu proses uğurla gedir. Növbəti illərdə başqa ölkələrə, bizə dost olan ölkələrin iqtisadiyyatına investisiyaların qoyulması nəzərdə tutulmalıdır. Digər dövlət şirkətlərinin də imkanları artır. Onlar da baxmalıdırlar ki, harada cəlbəddici layihələr var ki, xarici ölkələrə investisiya qoyulsun. Bu həqiqətdir ki, bizim dövlət şirkətləri artıq ən böyük iqtisadi imkanlara malik olan şirkətlərdir. Ola bilər ki, onlar öz yanında özəl şirkətləri də bu layihələrə də qoşa bilərlər. Beləliklə, özəl şirkətlər də bu böyük layihələrdə iştirak etməklə, həm böyük təcrübə qazanar, həm maliyyə vəziyyətini yaxşılaşdırar, həm də gələcəkdə müstəqil şəkildə başqa ölkələrin bazarlarında istənilən sahələrdə - inşaat, ticarət, maliyyə - fəal iştirak edərlər.

Bu, zamanənin tələbidir. Azərbaycan müasir ölkəyə çevrilir və hər bir müasir ölkəyə xas olan xarici sərmayə proqramı olmalıdır. Biz yəqin ki, müəyyən müddətdən sonra bunu tərtib edə bilərik. Yəni prioretlər müəyyən edilməlidir və əminəm ki, ölkəmizin möhkəmlənməsi üçün bunun çox böyük əhəmiyyəti olacaqdır. Bizim indi 50-dən çox ölkədə səfirliklərimiz var və onlar da bu işlərdə fəal olmalıdırlar. Onlar cəlbəddici sahələri araşdırmalıdırlar. Buradakı müvafiq qurumlarla əlaqə saxlamalıdır və olduqları ölkələrdə Azərbaycanın iqtisadi maraqlarını təmin etməlidirlər. Bu yaxınlarda bütün səfirlərin iştirakı ilə bir neçə gün ərzində müşavirə keçirilmişdir və bilirəm ki, bu məsələ də müzakirə olunmuşdur. Səfirliyimiz olan hər bir ölkədən məlumat gəlməlidir - o ölkənin iqtisadi imkanlarının perspektivləri və potensial investisiya obyektlərinin siyahısı. Biz onda baxacağıq, bu məsələni təşkil etmək bizə daha da asan olacaqdır.

Sosial sahədə bütün tədbirlər davam edəcəkdir. 2009-cu ildə həm bu il icra olunan layihələr davam edəcək, həm də ki, növbəti layihələr. Təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman sahələrində, turizm sektorunda əlavə tədbirlər görülməkdir. Hər bir sahə üzrə proqramlar, tikiləcək obyektlərin siyahısı var. Biz elə etməliyik ki, Azərbaycanda, ilk növbədə, yeni tikilən bütün obyektlər dünya səviyyəsində olsun, eyni zamanda, maksimum çalışmalıyıq ki, əvvəllər tikilmiş, köhnəlmiş, yararsız vəziyyətə düşmüş tikililər də bərpa olunsun. Bu istiqamətdə biz artıq böyük işlər görmüşük. Həm məktəb tikintisi, tibb ocaqlarının tikintisi, idman komplekslərinin tikintisi sürətlə gedir. İndi növbəti ilin dövlət büdcəsi hazırlanır. Bütün bu məsələlər orada öz əksini tapmalıdır. Hesab edirəm ki, biz 2009-cu ildə xüsusilə turizm imkanlarının genişlənməsinə diqqət göstərməliyik. Bu il həmin məqsədlər üçün çox böyük vəsait ayrılıbdır. Azərbaycanda yeni turizm zonaları, qış turizm zonaları müəyyən edilə bilər. Əminəm ki, əgər hər şey plan

üzrə getsə, 1-2 ildən sonra Azərbaycanda beynəlxalq səviyyəyə cavab verən qış turizm mərkəzi yaradılacaqdır. Burada da mexanizm çox sadədir. Dövlət bütün infrastruktur layihələrini öz üzərinə götürür - yol, elektrik stansiyaları, elektrik xətləri, qazpaylayıcı şəbəkələr, su xətləri. Qalan işləri də özəl firmalar etməlidir. Əgər özəl firmaların işə başlaması üçün dövlət dəstəyi lazım olacaqsə, biz bunu da etməyə hazırıq. Beləliklə, Azərbaycanda güclü turizm imkanları yaranacaqdır. Bildiyiniz kimi, bizim səfəli yerlərimiz çoxdur. Həm turizm, həm müalicə müəssisələrinin yaradılması üçün çox gözəl imkanlarımız var. Bir müddət bundan əvvəl Naftalan Dövlət Kurort Mərkəzinin yaradılması üçün lazımı qərarlar qəbul edilib, ilkin vəsait ayrılıb, indi təhlil-qiyətləndirmə işləri aparılır.

Mən əminəm ki, dünyada nadir müalicəvi xüsusiyyətlərə malik olan Naftalan neftindən səmərəli istifadə etmək üçün biz dövlət tərəfindən bütün lazımı tədbirləri, infrastruktur layihələrini tezliklə başa çatdırmalıyıq. Beləliklə, həm özəl sektorun inkişafı, insanların istirahəti və Azərbaycanı turizm ölkəsinə çevirmək üçün yaxşı şərait yaradılacaqdır.

İlk növbədə, biz daxili turizm haqqında fikirləşməliyik. Xüsusilə biz görürük ki, yay aylarında insanların böyük əksəriyyəti bölgələrə yola düşür. Rayonlarda yeni müəssisələr, turizm yerləri açılır. Yəni biz bunu, ilk növbədə, öz insanlarımızın rahat dincəlməsi üçün etməliyik. Əlbəttə ki, bu, dünya səviyyəsində olmalıdır ki, bizim insanlar bundan istifadə etsinlər və xaricdən də turistlər daha çox gəlsinlər. İndi gələn ilin dövlət büdcəsi hazırlanır. Biz son illər ərzində büdcə sahəsində böyük irəliləyişə nail ola bilmişik. Azərbaycanın bu ilki icmal büdcəsi 15 milyard dollardan çoxdur. Buraya həm dövlət büdcəsi, həm də Neft Fondundan, digər mənbələrdən ayrılan vəsait aiddir. Gələn il yəqin ki, büdcəmiz artacaqdır. Ancaq bu artım məqsədyönlü şəkildə olmalıdır. Mən bilirəm ki, müxtəlif dövlət qurumları, nazirliklər tərəfindən hökumətə, Maliyyə Nazirliyinə sifarişlər göndərilir. Bəzi hallarda bu sifarişlər şişirdilir. Mən bu barədə demək istəyirəm ki, bütün sifarişlər reallığı və bütün qurumların, nazirliklərin real imkanlarını əks etdirməlidir. Əlbəttə, çox böyük quruculuq, abadlıq işləri gedir və mən çox istəyirəm ki, daha da tez getsin, sürətlə getsin. Bəzi işlər var ki, başqa yerdə onu 2 ilə, 3 ilə görürlər, biz bunu bir ilə görürük. Bəzi işlər var, bir ilə görülür, biz bunu 3 aya görürük. Bu, bizim yanaşmamızdır. Mən istəyirəm ki, Azərbaycanda infrastrukturun yaranması nə qədər tez olsa, bir o qədər yaxşıdır. Ancaq bununla bərabər, biz, gərək öz maliyyə imkanlarımızı da düzgün şəkildə qiymətləndirək. Düzdür, indi bizim valyuta ehtiyatlarımız 13 milyard dollardan çoxdur. İlin sonuna qədər yəqin ki, 20 milyard dollara yaxınlaşacaqdır. Düzdür, gələn il uğurlu neft strategiyasının icrası nəticəsində daha da artacaqdır. Amma biz hər bir vəsait qoyuluşuna böyük həssaslıqla yanaşmalıyıq, israfçılığa yol verməməliyik və ölkəmiz üçün ən prioritet xarakter daşıyan layihələrin icrası ilə məşğul olmalıyıq. İlk növbədə, bu il icra olunan layihələrin başa çatması üçün lazımı vəsait ayrılmalıdır. Ondan sonra prioritet xarakter daşıyan layihələrə investisiyalar cəlb edəcəyik.

2009-cu ilin büdcəsi, eyni zamanda, sosial məsələlərin həllindən ötrü də əlavə vəsaitin nəzərdə tutulması üçün də rol oynayacaqdır. Investisiya, kapital qoyuluşu, müdafiə sənayesinin güclənməsi, ordu quruculuğu prosesinin sürətləndirilməsi və ölkə üçün lazım olan bütün başqa işlərin görülməsindən ötrü lazımı tədbirlər nəzərdə tutulur. Elə etməliyik ki, real, konkret proqramların icrası üçün kifayət qədər vəsait olsun.

Ancaq yenə də deyirəm ki, onsuz da verilən sifarişlərin hamısı yerinə yetirilməyəcək, sadəcə, mən bütün qurumlara məsləhət görürəm ki, verdikləri təkliflər reallığı əks etdirməsin. Şişirdilmiş arzuların kənar olsun.

Əsas məsələlər bunlardır. Mən bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm, baxmayaraq ki, bizim bugünkü iclasa bunun birbaşa aidiyyəti yoxdur. Ancaq bir halda ki, Azərbaycanda prezident seçkiləri kampaniyası başlanmışdır, mən bunu xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Bildiyiniz kimi, bu yaxınlarda Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayında mənim namizədliyim irəli sürüldü və seçki kampaniyası başlanmışdır. Mən əvvəllər də demişəm, bu gün də demək istəyirəm ki, Azərbaycanda prezident seçkiləri ədalətli, şəffaf keçirilməlidir və keçiriləcəkdir. Biz beynəlxalq müşahidəçiləri dəvət edəcəyik. Kim istəyir gəlsin, müşahidə etsin. Əminəm ki, Azərbaycan xalqının iradəsi seçkilərin nəticələrində tam şəkildə öz əksini tapacaqdır.

Əlbəttə ki, bütün namizədlər üçün bərabər şərait yaradılmalıdır, yaradılır və yaradılacaqdır. Seçkilərə qədər bütün dövr ərzində hər bir namizədin eyni, bərabər imkanları olmalıdır. İstər kampaniyanın aparılması üçün, istərsə də insanlarla görüşlərin təşkili üçün. Müvafiq göstərişlər verilibdir ki, bütün bölgələrdə namizədlərin seçicilərlə görüşməsi üçün yerlər müəyyən edilsin və bütün namizədlər eyni yerlərdən istifadə etsinlər. Əlbəttə ki, təşviqat kampaniyasının aparılmasında da bu bərabərlik prinsipi qorunub saxlanılmalıdır. Mənim kütləvi informasiya vasitələrindən xahişim bundan ibarətdir. Dövlət

kütləvi informasiya vasitələri, əlbəttə ki, bunu göstəriş kimi qəbul etməlidirlər. Özəl qurumlara mən, sadəcə olaraq, öz tövsiyəmi verə bilərəm ki, heç bir namizədə qarşı ayrı-seçkilik, hansısa başqa münasibət göstərilməsin.

Bununla əlaqədar və təkcə bununla əlaqədar deyil, bütövlükdə bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Əvvəllər də şəhər və rayon icra qurumlarına bunu demişdim ki, küçələrdən mənim portretlərim götürülsün. Buna ehtiyac yoxdur. Mən buna müsbət baxmıram və görəndə ki, harada mənim yeni portretim asılıb, dərhal göstəriş verirəm ki, onu oradan çıxarın. Bunu Hacıbala Abutalıbov yaxşı bilir. Mən ondan soruşuram ki, kim asıb bu portreti. Çünki mən onları qadağan etmişəm. O da deyir ki, o icra hakimiyyəti başçısı, bu icra hakimiyyəti başçısı. Dedim ki, zəng et, de ki, bir gün vaxt verirəm, əgər çıxarmasa, onda məndən inciməsin. Mən rayonlarda da oluram, orada da görürəm. Yəni bu, mənə lazım deyil. Ona görə mən hesab edirəm ki, bu portretlər yığıldırılmalıdır. Seçki ərəfəsində və ümumiyyətlə ondan sonra da olmamalıdır. Mənə bu lazım deyil. Azərbaycan xalqı mənə öz münasibətini 2003-cü ildə göstərmişdir. Mən bu beş il ərzində çalışmışam ki, Azərbaycan xalqının etimadını doğruldum. Azərbaycan xalqı seçkidə mənə yenidən öz münasibətini göstərəcəkdir. Əgər etimad göstərsə, mən növbəti beş ildə də Azərbaycan xalqına xidmət edəcəyəm.

O ki qaldı, yerli icra qurumlarının fəaliyyətinə, onlar öz işi ilə, öz səmərəli əməlləri ilə, insanlara qayğı göstərməklə öz funksiyalarını yerinə yetirsinlər. Portret asmaqla yox. Ona görə bir daha və axırıncı dəfə Hacıbala Abutalıbova, Zeynal Nağdəliyevə tapşırıram: bütün lazımi tədbirləri görün və küçələrdən mənim şəkillərimi yığışdırın.

Növbəti müddət ərzində, ilin sonuna qədər biz hələ yığışacağıq. Biz 9 ayın yekunlarını müzakirə edəcəyik və əminəm ki, növbəti üç ay ərzində nə lazımdırsa, onu edəcəyik. Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksək sürətlə artır, bizim bütün proqramlarımız uğurla icra olunur. Əminəm ki, növbəti aylarda və növbəti illərdə Azərbaycanın sürətlə inkişafı davam edəcək və Azərbaycan xalqı ildən-ilə daha da yaxşı yaşayacaqdır.

Sağ olun.

AzərTAc
Xalq qəzeti.-2008.- 6 avqust.-S.1-4.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2008-ci ilin doqquz ayında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş
geniş iclası keçirilmişdir
(13 oktyabr 2008-ci il)**

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə oktyabrın 13-də Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ilin doqquz ayında sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü geniş iclası doqquz ayın yekunlarına həsr edilibdir. Nazirlər Kabinetinin geniş iclasları Azərbaycanda artıq gözəl ənənəyə çevrilibdir. Biz hər rübdə bir dəfə görülən işlər haqqında hesabatları dinləyirik, görülən işlər təhlil edilir, gələcək planlar müzakirə edilir və eyni zamanda, bu iclaslar görülən işlər barədə bir növ xalqa verilən hesabatdır.

Mən hesab edirəm ki, bunun çox böyük əhəmiyyəti var. Çünki hökumətin, dövlətin fəaliyyəti daim xalqın nəzarəti altında olmalıdır. Bizim bütün işlərimiz çox açıq, şəffaf şəkildə aparılır. Bütün təşəbbüslərimiz Azərbaycan xalqının daha da yaxşı yaşamasına, Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsinə yönəldilibdir. Bir daha demək istəyirəm ki, hər üç aydan bir belə geniş müzakirənin aparılması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, hər üç ayda Azərbaycanda yeni hadisələr, çoxlu yeniliklər baş verir. Bizim uğurlu iqtisadi inkişafımız çox dinamikdir və hər üç aydan bir deməyə çox sözlərimiz var.

Son doqquz ay ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatı öz dinamik inkişafını davam etdirmişdir. Bizim iqtisadi artım sürətimiz, həmişəki kimi, çox yüksək olmuşdur və ümumi daxili məhsul doqquz ay ərzində 15 faiz artmışdır. Nəzərə alsaq ki, son dörd il ərzində Azərbaycan iqtisadi inkişaf sürətinə görə dünyada birinci nömrəli ölkədir, bu, çox yüksək göstəricidir. Bizim iqtisadi inkişafımız çox sürətli olubdur və belə yüksək sürətin saxlanması onu göstərir ki, bizim bütün islahatlarımız həm konkret məsələlərin həllinə yönəldilib, həm də ölkəmizin uzunmüddətli inkişafını təmin edir. Dörd il ərzində iqtisadi inkişaf sürətinə görə dünya miqyasında birinci olmaq çox böyük nailiyyətdir. Azərbaycan dövləti öz siyasətini bu istiqamətdə davam etdirəcək və əminəm ki, ölkəmizin uğurlu iqtisadi inkişafı bundan sonra da davam etdiriləcəkdir.

Sənaye istehsalının artımı 12 faiz təşkil etmişdir, kənd təsərrüfatında artım 8 faizdən çox olmuşdur. Bizi narahat edən yeganə məsələ inflyasiyanın yüksək olmasıdır. Inflyasiya 21 faiz təşkil edir. Ancaq əhalinin pul gəlirləri 34 faiz təşkil edir. Yəni bir daha bunu göstərir ki, inflyasiyanın yüksək olması əhalinin pul gəlirlərinin daha da yüksək sürətlə olması ilə tənzimlənir. Ancaq, əlbəttə ki, biz növbəti illərdə də inflyasiyanın səviyyəsinə çox ciddi fikir verməliyik. Bunun müxtəlif səbəbləri var. Bu barədə çoxlu danışıqlıdır. Həm dünyada gedən böhranlı hadisələr, həm enerji daşıyıcılarının qiymətlərinin qalxması və digər səbəblər. Hər halda, Azərbaycanda iqtisadi və sosial sahələrdə islahatların aparılması bu mənfi halı maksimum dərəcədə aşağı endirir.

Ancaq bir daha demək istəyirəm ki, biz bu məsələyə daim çox ciddi diqqət göstərməliyik və 2009-cu ildə inflyasiyanın daha da aşağı səviyyəyə salınması üçün çalışmalıyıq.

Ölkəmizdə sosial məsələlərin həllinə çox böyük diqqət göstərilir. Bu, bizim siyasətimizdir və bu ilin doqquz ayında bu siyasət özünü göstərmişdir. Son rübdə minimum əmək haqqı və minimum pensiyaların baza hissəsi artırılmışdır, çoxlu sosial təşəbbüslər irəli sürülmüşdür. İnsanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması üçün əməli-praktik tədbirlər görülmüşdür. Humanitar sahədə bizim bütün planlarımız icra edilir, məktəblər, yeni xəstəxanalar tikilir. Yəni insanların yaxşı yaşaması üçün, rifah halının yaxşılaşdırılması üçün bütün lazımi tədbirlər görülür.

Bizim büdcəmizdə də sosial məsələlərin həllinə kifayət qədər çox vəsait nəzərdə tutulmuşdur və ölkənin qarşısında duran sosial məsələlərin həllində biz o vəsaitdən istifadə edirik. İnfrastruktur layihələrin icrası bütün istiqamətlərdə davam etdirilmişdir. Bizim, ilin əvvəlində, 2008-ci il üçün nəzərdə tutduğumuz bütün tədbirlər icra edilir və nəhəng infrastruktur layihələri - nəqliyyat, energetika, tikinti və digər sahələri əhatə edən infrastruktur layihələri icra olunur. Bu, ölkəmizi böyük dərəcədə gücləndirən amildir. Ölkəmizin bundan sonra uzun müddət ərzində dayanıqlı inkişafını təmin edir və şübhəsiz ki, qeyri-neft sektorunun

inkişafına böyük təkan verir. Çünki güclü infraqururura malik ölkələr, əlbəttə, bu imkanlardan geniş istifadə edirlər. Azərbaycanda son illər ərzində bu sahəyə çox böyük vəsait qoyulmuşdur. Demək olar ki, dövlət xərclərinin böyük əksəriyyəti infraqururur layihələrinə sərf olunmuşdur. Biz bunun gözəl nəticələrini bu gün görürük. Çoxlu elektrik stansiyaları tikilib, qaz xətləri çəkilib, su və meliorasiya məsələlərinin həlli üçün əməli-praktik işlər görüldüdü. Avtomobil yolları, dəmir yolu, hava, dəniz nəqliyyatı – bütün bunların inkişafı göz qabağındadır. Ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün, regionların inkişafı üçün həyata keçirilən infraqururur layihələri, eyni zamanda, nəhəng transmilli layihələrlə tamamlanır. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin tikintisi bunun çox bariz nümunəsidir. Mən çox şadam ki, bu layihə indi uğurla icra edilir və heç şübhə yoxdur ki, layihə vaxtlı-vaxtında və yüksək keyfiyyətlə başa çatdırılacaqdır.

Son doqquz ayda regionların inkişafı sürətlə getmişdir. Demək olar ki, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı uğurla başa çatıb və mənim rayonlara son səfərlərim bunu bir daha əyani şəkildə göstərir. Regionlarda nə qədər böyük işlər görüldü, rayonlarımızın siması dəyişibdir. Çox gözəl layihələr icra olunur - həm infraqururur layihələri, həm də özəl biznesin inkişafı üçün aparılan işlər, qoyulan sərmayələr. Rayonlarımızın iqtisadi artımı da çox yüksək sürətlə ölçülür. Son beş il ərzində əksər rayonların iqtisadiyyatı 2 dəfədən çox artıbdır. İlk növbədə, bunun əsas səbəbi qeyri-neft sektorunun inkişafı olmuşdur. Yəni, bu onu göstərir ki, qeyri-neft sektorunun inkişafına son beş il ərzində verilən dəstək və diqqət öz gözəl bəhrəsini verir və Azərbaycan iqtisadiyyatı artıq, demək olar ki, çoxşaxəlidir.

Biz gələcək illərdə bu məsələyə daha da böyük diqqət göstərəcəyik. Həm dövlət qayğısı göstəriləcək, həm kreditlər veriləcək, həm də digər tədbirlər nəticəsində bölgələrdə inkişaf daha da sürətlə gedəcəkdir. Amma bu gün əldə edilmiş nailiyyətlər bizi sevindirməyə bilməz. Çünki, bu, doğrudan da böyük irəliləyişdir, tərəqqidir və bu inkişaf hər bir bölgədə, hər bir rayonda özünü büruzə verir. Əlbəttə ki, növbəti illər üçün regionların inkişafına dair proqram qəbul ediləcək və o proqramda vacib olan bütün məsələlər öz əksini tapacaqdır.

Son üç ay ərzində enerjetika və neft-qaz sektorunda işlərimiz çox uğurlu aparılmışdır. Baxmayaraq ki, bölgədə yaranmış böhranlı vəziyyət bizim iqtisadi maraqlarımıza ziyan vurmuşdur, ancaq, Azərbaycan dövləti və xalqı bunu hiss etmədi. Yəni, bu, insanların gündəlik həyatında özünü göstərmədi. Düzdür, Azərbaycanın ixrac imkanları qısa müddət müəyyən dərəcədə məhdudlaşmışdı, ancaq, bizim çevik hərəkətlərimiz və mövcud olan bütün infraqururur layihələrimiz və artıq güclü imkanlarımız yol verdi ki, biz bu vəziyyətdən minimum itkilərlə çıxaraq. Bu, bir daha onu göstərdi ki, bizim həm güclü iqtisadi imkanlarımız var, həm çox güclü siyasi sistem mövcuddur və həm də Azərbaycanda dövlətçilik prinsipləri çox möhkəmdir. Yəni, hətta bizim ərazimizin, hüdudlarımızın yaxınlığında yaşanan böhranlı vəziyyət bizə təsir etmədi. Bu, bir daha onu göstərir ki, apardığımız siyasət düzgün siyasətdir və biz yalnız və yalnız daxili resurslara istinad edərək ölkəmizi inkişaf etdiririk. Azərbaycanda artıq çox güclü sənaye potensialı, çox güclü infraqururur yaradılıbdır. İqtisadiyyat şaxələndirilir və beləliklə, istənilən böhranlı vəziyyət Azərbaycana az təsir edir.

Bu günlərdə dünyada yaşanan maliyyə böhranı da, demək olar ki, bir çox ölkənin iqtisadi potensialına zərbə vurubdur. Amma Azərbaycan özünü tam əmin hesab edir. Biz beynəlxalq xəbərləri izləyərkən görürük ki, dünyada nə qədər böyük narahatçılıq var. Bu narahatçılığı həm dövlət və hökumət nümayəndələri, həm adi vətəndaşlar ifadə edirlər, həm də vətəndaşların əmanətləri artıq təhlükə altındadır. Bir neçə ən böyük maliyyə qurumları, demək olar ki, iflic vəziyyətinə düşüdü və böyük maliyyə qurumları artıq dövlət nəzarəti altına keçirlər. Yəni, bütün bunlar çox narahatəddici hadisələrdir. Amma biz düşünülmüş siyasətlə və yaradılan güclü iqtisadiyyatla özümüzü bu böhranlı vəziyyətdən qoruyuruq. Nə Azərbaycan dövləti, nə Azərbaycan iqtisadiyyatı, nə də Azərbaycan vətəndaşı bu böhranı hiss edir. Bu, böyük nailiyyətdir və bir daha onu göstərir ki, bizim düşünülmüş iqtisadi siyasətimiz, risklərə çox ehtiyatlı yanaşmağımız ən düzgün siyasətdir.

Əlbəttə, biz indi belə yüksək sürətlə inkişaf etdiyimizə görə dünya iqtisadiyyatına çox sürətlə inteqrasiya edirik və bu inteqrasiya özünü bütün sahələrdə göstərir. Azərbaycan dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır. Ancaq buna baxmayaraq, biz öz siyasətimizi elə aparmalıyıq və aparırıq ki, istənilən iqtisadi, yaxud da siyasi böhran Azərbaycana təsir etməsin və buna nail olmuşuq. Həm siyasi böhran, həm də iqtisadi böhran - bütün dünyanı silkələyən bu böhranlar Azərbaycana heç bir təsir göstərmədi, biz ölkəmizi qorumuşuq və bundan sonra da qoruyacağıq.

Bir daha demək istəyirəm ki, biz ancaq və ancaq öz gücümüzə istinad edirik, öz gücümüzə arxalanırıq, Azərbaycan xalqının iradəsinə arxalanırıq. Ölkəmizi bundan sonra da müstəqil yolla idarə

edəcəyik, müstəqil siyasətimizi bundan sonra daha da gücləndirəcəyik. Bu hadisələr bir daha onu göstərir ki, bizim siyasətimiz nə dərəcədə düzgün olubdur. Siyasətimizə müəyyən mərhələlərdə, müəyyən dövrlərdə qısqançlıqla, paxıllıqla baxan, yaxud da bizim siyasətimizi dərinədən dərk etməyən dairələr bizi tənqid etməyə çalışmışlar ki, Azərbaycanda müəyyən islahatlar ləng gedir, Azərbaycanda çatışmazlıqlar var. İndi hər kəs hər şeyi görür, harada çatışmazlıqlar var, harada ölkə uğurla inkişaf edir. Bizim uğurumuz dörd il ərzində dünyada iqtisadi inkişaf artımına görə birinci olmağımızdır. Bizim uğurumuz Azərbaycanda sabitliyin bu böhranlı vəziyyətdə daha da sabitləşməsidir. Bizim uğurumuz Dünya Bankı tərəfindən Azərbaycanın bir nömrəli islahatçı ölkə kimi tanınmasıdır. Bizim uğurumuz insanların rahat, təhlükəsizlik şəraitində yaşamasıdır. Bizim uğurumuz əmanətlərin etibarlı şəkildə qorunmasıdır. Budur reallıq. Çox söz demək olar, ancaq reallıq onu göstərir ki, kim haqlıdır və kimin siyasəti düzgündür. Bax, bizim müstəqil siyasətimiz, çox cəsarətli addımlarımız bu gün Azərbaycanı böyük bəlalardan xilas etdi, qorudu və bir daha onu göstərdi ki, Azərbaycanda aparılan siyasət yeganə düzgün siyasətdir.

Əlbəttə, biz bu gün iclasda iqtisadi və sosial məsələlərin həlli ilə məşğul olacağıq və bu, iclasın ənənəvi mövzularıdır. Ancaq iqtisadi inkişaf sosial məsələlərin həlli kontekstindən çıxarılıb ayrıca müzakirə edilə bilməz. Biz dünyada gedən hadisələri izləyirik, öz siyasətimizi aparırıq və aparacağıq. Əlbəttə ki, Azərbaycanın artan iqtisadi imkanları bizim beynəlxalq mövqelərimizi də möhkəmləndirir. Bizdə baş verən hadisələr bölgəyə təsir edir və Azərbaycanın rolu, imkanları bundan sonra daha da artacaqdır. Çünki hər kəs gördü ki, Azərbaycan artıq regional amilə çevrilibdir. Azərbaycan regionda sabitləşdirici rolunu oynayır, biz həm öz imkanlarımızı ortaya qoyaraq, həm də beynəlxalq layihələrdə təşəbbüskar kimi çıxış edərək regionun uğurlu inkişafını təmin edəcəyik. Biz regionda əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə böyük töhfə veririk və bu siyasəti bundan sonra da aparacağıq.

Bununla bərabər, biz ölkə qarşısında duran başqa vəzifələri uğurla icra etməliyik. Biz ordu quruculuğu məsələlərinə çox böyük diqqət göstəririk və bundan sonra daha da böyük diqqət göstərəcəyik. Bu, bir daha onu göstərir ki, son beş il ərzində bu istiqamətdə apardığımız siyasət düzgün siyasət olmuşdur. Bizi bəzi dairələr, xarici təşkilatlar günahlandırmaq istəyirlər ki, Azərbaycan nə üçün öz hərbi potensialını gücləndirir, nə üçün ordu quruculuğuna bu qədər vəsait sərf edir. Birincisi, bu, bizim suveren hüququmuzdur. Biz öz pullarımızı xərcləyirik, heç kimdən nə borc alırıq, nə də yardım alırıq və heç vaxt da almamışıq. Biz Azərbaycan xalqının istedadının məhsulu olan milli gəliri müxtəlif sahələrə yönəldirik.

İqtisadi xərclər, infrastruktur xərcləri – bütün dövlət xərcləri, sosial məsələlərin həllinə yönəldilən xərclər Azərbaycanı möhkəmləndirir. Ancaq biz müharibə şəraitində yaşayırıq. Belə olan halda, ilk növbədə, biz hərbi potensialımızı gücləndirməliyik. Bunu uğurla etmişik. Son beş il ərzində Azərbaycanın hərbi gücü böyük dərəcədə artıbdir. Ordu quruculuğu prosesinə bundan sonra da ən əsas diqqət göstəriləcəkdir. Mən hesab edirəm ki, indi olduğu kimi, bundan sonrakı illərdə də büdcə xərclərinin ən böyük hissəsi ordu quruculuğuna və hərbi gücümüzün artırılmasına yönəldilməlidir.

Biz müharibə şəraitində yaşayırıq. Hələ müharibə bitməyib, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi davam edir. Danışıqlarda müəyyən irəliləyişlər olsa da, nəticə yoxdur. Bəzi ümidverici təkliflər səslənir, bəzi təşəbbüslər irəli sürülür. Biz bu təklifləri təhlil etməyə hazırıq, bunu edirik. Ancaq o da reallıqdır ki, məsələnin həlli çox uzanıbdır. Azərbaycanın artan iqtisadi, siyasi və hərbi potensialı, əlbəttə ki, danışıqlarda bizim mövqeyimizi daha da gücləndirir. Regionda baş verən hadisələr və regionda bizim oynadığımız rol Azərbaycanın mövqelərini gücləndirir. Çox sevindirici haldır ki, artıq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələləri heç kimdə şübhə doğurmur. Həm beynəlxalq təşkilatlar, həm də məsələ ilə məşğul olan qüvvələr bunu tam şəkildə bəyan edirlər. Yəni, bizim beynəlxalq mövqelərimiz kifayət qədər güclüdür. Bütün beynəlxalq hüquq normaları bizim tərəfimizdədir. Biz, sadəcə olaraq, hələ ki, danışıqların aparılmasına ehtiyac duyuruq. Hesab edirik ki, ola bilər, reallıq qarşı tərəfi də bir az hərəkətə gətirsin və qarşı tərəf nəhayət, anlasın ki, bu vəziyyətdə onların normal inkişafı mümkün ola bilməz. Bizim isə siyasətimiz tam açıqdır, birmənalıdır və dəyişməz olaraq qalır. Dağlıq Qarabağ Azərbaycan torpağıdır. Bu, tarixən belə olubdur. Beynəlxalq hüquq normaları bunu təsdiqləyir. Münaqişə yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində öz həllini tapa bilər, işğalçı qüvvələr işğal olunmuş bütün torpaqlardan çıxarılmalıdır, Azərbaycan vətəndaşları həmin bölgələrə, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmalıdır. Ondan sonra Dağlıq Qarabağın hüquqi statusu müzakirə oluna bilər. Biz bu müzakirəyə hazırıq. Ancaq bir şərtlə ki, bu status yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ilə müəyyən oluna bilər. Azərbaycan başqa heç bir variantla getməyəcəkdir.

Bir daha demək istəyirəm, - əgər daha zəif vəziyyətdə Azərbaycanı bizə sərf etməyən razılışmaya heç kim məcbur edə bilməyibsə, bu gün Azərbaycanın güclü vəziyyətdə olduğunu hamı nəzərə almalıdır.

Azərbaycanın iqtisadi, siyasi gücünü hamı nəzərə almalıdır. Azərbaycanın regionun aparıcı ölkəsi olduğunu hamı nəzərə almalıdır və danışıqlar mövzusunda bununla bağlı müəyyən düzəlişlər aparılmalıdır. Yenə də demək istəyirəm ki, bu gün biz daha çox iqtisadi və sosial məsələlərin həlli ilə məşğul olacağıq, doqquz ayın yekunları müzakirə ediləcək və müzakirədən sonra mən iclasa yekun vuracağam.

Prezident İlham Əliyev iclasda yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-Bütövlükdə doqquz ayın yekunları çox müsbətdir və görülən işlərin bəziləri barədə danışıldı. Deyə bilərəm ki, bütün sahələrdə bu ilin doqquz ayında və əminəm, ilin sonuna qədər nəzərdə tutulmuş bütün məsələlər və gələcəkdə nəzərdə tutulacaq bütün məsələlər öz həllini tapıbdır. Yəni ki, 2008-ci il üçün hansı məsələlərin həlli nəzərdə tutulmuşdusa, onlar uğurla icra edilibdir.

İlin sonuna üç aydan az vaxt qalır, dördüncü rüb başlanmışdır və elə etməliyik ki, nəzərdə tutulmuş bütün qalan məsələlər, istər iqtisadi, istərsə də sosial, infrastruktur məsələləri uğurla başa çatdırılsın. Biz bu yaxınlarda 2009-cu ilin dövlət büdcəsini qəbul edəcəyik. Artıq ilkin variant hazırdır və indi bütün əsas səylərimiz 2009-cu ilin dövlət büdcəsinin formalaşmasına və 2009-cu il üçün nəzərdə tutulmuş məsələlərin müəyyən olunmasına yönəldilməlidir. İlin sonuna qədər və gələn il biz, əlbəttə ki, ilk növbədə, makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına böyük diqqət göstərməliyik. Bu barədə artıq mən öz fikirlərimi dedim. Biz elə etməliyik ki, inflyasiyanın səviyyəsi aşağı düşsün. Hesab edirəm ki, bunu etmək üçün bizdə imkanlar var. Düzdür, bizim uğurlu iqtisadi inkişafımız və dövlət investisiya xərcləri 2009-cu ildə də davam etdiriləcək və mən hesab edirəm ki, biz dövlət investisiya xərclərinin həcmi daha da artırmalıyıq. Çünki hələ ki, buna böyük ehtiyac var. Biz ölkəmizi yeniləşdiririk. Ən müasir infrastruktur layihələri uğurla həyata keçirilir. Bütün bunlar ölkəmizin bugünkü və gələcək inkişafına çox böyük dərəcədə xidmət göstərir. Ona görə biz dövlət xərclərimizi məhdudlaşdırma bilmərik. Bununla bərabər, elə etməliyik ki, insanların yaşayış səviyyəsi bundan sonra da yüksəlsin, əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı üstələsin. Bu praktika artıq Azərbaycanda son beş il ərzində vardır və beləliklə, makroiqtisadi sabitliyin qorunması üçün bütün tədbirlər görülməlidir.

Qeyri-neft sektorunun inkişafı yenə də prioritet məsələ kimi qalacaqdır. Biz son beş il ərzində regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının icrası nəticəsində əyani şəkildə gördük ki, bunun nə dərəcədə böyük əhəmiyyəti vardır. Mən tam əminəm ki, əgər 2004-cü ildə biz bu proqramı qəbul etməsəydik, regionlarda görülən işlərin, bəlkə də, yarısını görə bilməzdik. Proqramın qəbul edilməsi, orada konkret məsələlərin göstərilməsi və son beş il ərzində proqrama çox ciddi əlavələrin olunması - bax, bu gün rayonların inkişafına xidmət edir və gələcək uzunmüddətli, uğurlu inkişafına da xidmət göstərəcəkdir. Ona görə qeyri-neft sektorunun inkişafı bizim iqtisadi siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biri kimi davam etdiriləcəkdir. Bu sahədə əlavə tədbirlərin görülməsi üçün həm maliyyə resursları cəlb olunacaq, həm də ki, dövlət öz siyasi dəstəyini göstərəcəkdir.

Mən bəyan etmişəm və indi hazırlıq işləri aparılır ki, 2009-2013-cü illər üçün regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı hazırlansın. Bu, mövcud proqramın məntiqi davamı olacaqdır. Bu proqrama bu vaxta qədər həll olunmamış məsələlərin hamısı salınmalıdır ki, növbəti beş il ərzində regionların bütün sosial, iqtisadi, infrastruktur problemləri həll edilsin. Buna bizim gücümüz çatır. Keçən beş ilin təcrübəsi onu göstərir ki, hansı məsələ qarşıya qoyulubsa, o, uğurla icra edilib, bəzi hallarda isə müəyyən edilmiş vaxtdan tez icra olunubdur. Ona görə regionların inkişafı prioritet kimi qalır. Sahibkarlığın inkişafını bundan sonra da dəstəkləyəcəyik. Həm dövlət büdcəsindən ayrılan kreditlər, həm də digər iqtisadi addımlar sahibkarlığın inkişafına xidmət göstərəcəkdir.

Ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri son müddət ərzində dünyanın gündəliyindədir. 2-3 il bundan əvvəl ərzaq təhlükəsizliyi haqqında söhbət də aparılmırdı, ancaq biz öz işimizi görürdük. Əlbəttə, biz təxmin edə bilməzdik ki, dünyada ərzaq böhranı yarana bilər. Ancaq bizim məqsədimiz Azərbaycanın daxili resurslarının tam işə salınmasından ibarət olmuşdur, Azərbaycanda yerli istehsalın güclənməsi olmuşdur və regionların inkişafı proqramı böyük dərəcədə bu məqsədləri də güdür. Elə etməliydik ki, Azərbaycan tam şəkildə bütün əsas ərzaq məhsulları ilə özünü təmin etsin. Ancaq yaranmış ərzaq böhranı bir də onu göstərdi ki, bizim siyasətimiz nə qədər düzgün olmuşdur. Biz vaxtlı-vaxtında bütün bu tədbirləri gördük və tarixdə ilk dəfədir, həm sovet, həm də postsovet tarixində ilk dəfədir ki, biz əsas ərzaq məhsulları ilə özümüzü böyük dərəcədə təmin edirik. Məsələn, heç vaxt olmamışdır ki, Azərbaycan özünü otla təmin etsin. İndi ət, süd, yağ, yumurta, şəkər – bütün bu ərzaq məhsullarının 90-95 faizi Azərbaycanda istehsal olunur. Sovet vaxtında onların böyük əksəriyyəti başqa respublikalardan gəlirdi. Müstəqilliyimizin ilk illərində də belə idi. Bu gün Azərbaycan tam şəkildə özünü əsas ərzaq məhsulları ilə təmin edir.

İndi əsas vəzifə özümüzü taxilla təmin etməkdən ibarətdir və görülən praktik və ciddi tədbirlər nəticəsində bu il taxıl istehsalı 400 min ton artıbdir. Vəzifə qoyulub və vəsait də ayrılıbdır ki, növbəti illərdə biz maksimum dərəcədə özümüzü taxilla təmin edək. Belə olan halda, Azərbaycan ərzaq təhlükəsizliyi

məsələlərini tam şəkildə təmin edəcəkdir. Onu da qeyd etməliyəm ki, bu gün Azərbaycan başqa ölkələrə nəinki meyvə və tərəvəzi, eyni zamanda digər məhsullar ixrac edir. Məsələn, Azərbaycanda istehsal olunan hazır emal məhsulları - süd və digər məhsullar, bitki yağları, şəkər başqa ölkələrə ixrac edilir və beynəlxalq sertifikat alıbdır. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda yaradılmış kənd təsərrüfatı məhsulları emalı müəssisələri ən yüksək səviyyəyə çatıbdır.

Bizim istəyimiz ondan ibarətdir ki, məhsullarımız nəinki bizim bölgədə, bütün dünyada rəqabətqabiliyyətli olsun və buna nail oluruq. Bütün bunlara biz bölgələrdə aparılan ciddi infrastruktur layihələri, yaradılmış imkanlar, tikilmiş elektrik stansiyaları, qaz xətləri, gözəl investisiya mühiti, yerli və xarici investorların bu işə ciddi qoşulması və Azərbaycanda, əlbəttə ki, insanların alıcılıq qabiliyyətinin qaldırılması nəticəsində nail ola bilmişik. Çünki əgər bazar məhduddursa, əlbəttə ki, ciddi investor Azərbaycana sərmayə qoymaz. Çünki Azərbaycanın imkanları, əlbəttə ki, bazarı o qədər də böyük deyildir. Yəni biz öz bazarımızı böyük ölkələrlə müqayisə edə bilmərik. Amma kifayət qədər böyükdür və biz elə etməliyik ki, öz daxili tələbatımızı tam şəkildə ödəyək və güclü qeyri-neft-qaz ixrac potensialını yaradaq. Xüsusilə kənd təsərrüfatında ki, bunun həm böyük iqtisadi, həm böyük sosial mənası vardır.

Bir sözlə, görülən işlər bizi çox sevindirir və qane edir. Növbəti illərdə ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri prioritet kimi qalacaqdır. 2009-cu ilin dövlət büdcəsində və növbəti illərdə lazımi tədbirlər görülməlidir. Bununla birbaşa bağlı olan meliorasiya və suvarma məsələlərinə növbəti illərdə böyük diqqət göstəriləcəkdir. Azərbaycanda nəzərdə tutulan layihələr uğurla icra edilir. Onların bir çoxu hələ başa çatmayıb, bu da təbiidir. Ancaq beynəlxalq maliyyə qurumları ilə bərabər, biz özümüz bu məsələlərə böyük diqqət göstəririk. Həm meliorasiya, suvarma sahəsində, yeni əkin sahələrinin işə düşməsi və həm də əhalinin içməli su ilə təmin edilməsi üçün müxtəlif layihələr icra olunur. Onların hamısı vaxtlı-vaxtında və maksimum qısa müddət ərzində icra edilməlidir. İnfrastruktur layihələrinin icrası artıq hamıya göstərdi ki, həm insanların rahat yaşaması üçün, həm də ölkəmizin inkişafı üçün bunun nə dərəcədə böyük əhəmiyyəti var. Bütün infrastruktur layihələri bundan sonra da icra olunacaqdır. Avtomobil yolları, magistral yollar, şəhərlərarası, şəhərdaxili yollar, kənd yolları – bütün bu layihələr icra edilir. Elektrik stansiyalarının tikintisi davam etdirilir. Biz maksimum dərəcədə özümüzü təmin edə bilmişik. Qazlaşdırma davam etdirilməlidir və bütün digər infrastruktur layihələri davam etdiriləcəkdir. Bu ilin sonuna qədər, 2009-cu ildə və ondan sonrakı illərdə bütün lazımi infrastrukturun yeniləşməsi üçün hələ çox işlər görülməlidir.

Müdafiə potensialının gücləndirilməsi üçün nə lazımdırsa, biz bunu edəcəyik. Mən giriş sözümdə bu barədə öz fikirlərimi bildirdim. Müdafiə sənayesinin yaradılması və formalaşması prosesi gedir. Bu məqsədlər üçün əlavə vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulmalıdır ki, biz Azərbaycanda ən müasir və ən güclü hərbi potensialı yaradaq. Biz bu yolda böyük uğurlar əldə etmişik və öz siyasətimizi və addımlarımızı davam etdirəcəyik.

Sosial məsələlərin həlli, həmişə olduğu kimi, diqqət mərkəzində olacaqdır. İnsanların yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, maaşların, pensiyaların artırılması, sosial obyektlərin tikintisi – bütün bunlar dəyişməz olaraq bizim siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biridir və 2009-cu ildə də belə olacaqdır.

Neft-qaz sektorunda qarşıya qoyduğumuz bütün vəzifələr uğurla icra edilir. Bütün nəhəng beynəlxalq layihələr uğurla icra edilir. Azərbaycanın artıq çox böyük neft-qaz potensialı yaradılıbdır. Bu, reallıqdır. Növbəti aylarda və illərdə biz yeni yataqların aşkar olunmasına diqqətimizi daha çox yönəltməliyik. Qazma və kəşfiyyat işləri aparılmalıdır, aparılır. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti artıq özü bu işləri aparır. Elə etməliyik ki, yeni yataqları biz kəşf edək. Əlbəttə ki, bu, asan məsələ deyil, həm böyük maliyyə lazımdır, həm də texniki tədbirlər görülməlidir. Ancaq biz bunu etməliyik. Xüsusilə qaz yataqlarına daha böyük diqqət göstərməliyik. Çünki bugünkü neft hasilatımız bizi tam şəkildə qane edir. Əslində, qaz hasilatımız da bizi tam təmin edir. Amma nəzərə alsaq ki, dünyada qaza tələbat daha çoxdur və təbii qazın qiyməti daha da artır, əlbəttə ki, biz daha çox qaz yataqlarının işlənilməsinə öz diqqətimizi yönəltməliyik. Bu barədə əvvəllər mən öz fikirlərimi söyləmişdim, bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın dövlət və özəl şirkətləri həm ölkə daxilində, həm də xaricdə investisiyalar qoyuluşunu davam etdirməlidir.

Düzdür, indiki zamanda - dünyada maliyyə böhranı hökm sürdüüyü bir zamanda, bəlkə də, bir çox ölkələrdə bu barədə fikirləşməyə başlayırlar. Amma mən hesab edirəm ki, biz öz siyasətimizi bundan sonra da bu istiqamətdə aparmalıyıq. Bizim siyasətimizdə heç bir dəyişiklik olmamalıdır. Bir də demək istəyirəm ki, dünya maliyyə böhranı Azərbaycandan yan keçibdir. Biz bütün tədbirləri görmüşük ki, bu böhranlı vəziyyətə düşməyək və düşməmişik. Belə olan halda, bizim şirkətlərimizin daxili imkanları hesabına və dövlət vəsaiti hesabına xarici ölkələrdə investisiya qoyuluşu, aktivlərin alınması davam etdirilməlidir.

2009-cu ilin büdcəsi hazırdır, yəqin ki, Milli Məclis yaxın zamanlarda büdcəni müzakirə edəcəkdir. Büdcədə bütün lazım olan məsələlər öz əksini tapıbdir. Orada həm artım nəzərdə tutulubdur, həm investisiya layihələri, həm də sosial məsələlərin həlli. Bax, bu, bizim ənənəvi yanaşmamız davam etdiriləcəkdir. Bu yanaşma göstərdi ki, bu, düzgün yanaşmadır. Həm investisiyalar qoyulacaq, həm də sosial məsələlərin həlli nəzərdə tutulacaq ki, Azərbaycanda iqtisadi islahatlar və sosial məsələlərin həlli, həmişə olduğu kimi, paralel şəkildə aparılsın.

Bu, qısamüddətli gələcək planlarımız barədə. Əslində, bizim prinsipial strateji xəttimiz dəyişməz olaraq qalır. Bir daha demək istəyirəm ki, xaricdə baş verən heç bir hadisə bizim planlarımıza heç bir təsir göstərməməlidir. Düzdür, bölgədə yaşanan siyasi və iqtisadi vəziyyətlə bağlı müəyyən ölkələrdə müəyyən dəyişikliklər edilir, ancaq biz özümüzü tam əmin hiss edirik. Belə olan halda, bizim siyasətimizdə heç bir dəyişiklik olmayacaqdır. Əksinə, bizim 2009-cu il üçün nəzərdə tutulmuş büdcəmiz daha da artacaqdır. Baxmayaraq ki, bizim 2008-ci ilin büdcəsi də kifayət qədər böyükdür. Buna baxmayaraq, Azərbaycanda hələ çox işlər görülməlidir.

Bu gün mən, eyni zamanda, son beş il ərzində görülən bəzi işlər haqqında öz fikirlərimi demək istəyirəm. Hesab edirəm ki, mənim buna haqqım çatır. Çünki iki gündən sonra mənim Prezidentlik dövrüm başa çatır. Beş il ərzində çalışmışam ki, Azərbaycan xalqına ləyaqətlə xidmət edim. Beş il ərzində görülən işlər, əlbəttə ki, bizi həm sevindirir, həm də növbəti məsələlərin həllinə çağırır. Biz böyük qürur hissi ilə deyə bilərik ki, beş il ərzində qarşımıza qoyduğumuz əsas məsələləri uğurla icra etdik. Ancaq növbəti illərdə bizi daha böyük işlər gözləyir.

Beləliklə, mən bəzi iqtisadi və başqa rəqəmləri xatırlatmaq istəyirəm. 2003-2008-ci illərdə Azərbaycanın iqtisadiyyatı, ümumi daxili məhsul 2,7 dəfə artıbdir. Mən hesab edirəm ki, bu, dünyada tarixi bir nailiyyətdir. Mən yaxın keçmişdə tarixdə ikinci elə ölkə tanımıram ki, beş il ərzində iqtisadiyyatı təxminən 3 dəfə artsın. Bizim iqtisadiyyatımız çox güclənibdir. Adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmi 5800 dollardır. Bu, keçid dövrünü yaşayan ölkələr üçün çox böyük göstəricidir. Bütövlükdə, dünyada o qədər də çox ölkə yoxdur ki, adambaşına düşən ümumi daxili məhsul təxminən 6 min dollara çatsın. Bu, çox yüksək göstəricidir, ölkənin gücünü göstərir və gələcəkdə bu rəqəm daha da artmalıdır və artacaqdır. Azərbaycan dörd il ərzində iqtisadi artım baxımından dünyada birinci ölkədir. Bu birinciliyi əldə etmək çətindir, onu qoruyub saxlamaq daha da çətindir. Çünki biz dörd il bundan əvvəl iqtisadi artımı 26 faizə çatdıranda fikirləşirdik ki, bundan sonra bu sürəti saxlamaq çətindir. Çünki bu 26 faizin üstünə biz əlavə faizləri təmin etməli idik. Sonra 35 faiz, ondan sonra 26 faiz oldu və sair. Yəni bu, əldə edilmiş nailiyyət hər il o faizin artırılmasına çətinlik yaradır. Bir var, sıfır səviyyəsindən müəyyən faiz əldə edəsən, bir də var ki, artıq sürətlə inkişaf edən iqtisadiyyat öz dinamikasını saxlasın.

Azərbaycanda beş il ərzində sənaye istehsalı 2,7 dəfə artıbdir. Bu onu göstərir ki, bizim ümumi daxili məhsulun artmasının əsas hissəsi sənaye ilə bağlıdır. Bizim siyasətimiz, Azərbaycanda çox böyük sənaye potensialının yaradılması, sənayeləşdirmə layihələrinin icra olunması artıq bunun əyani sübutudur. Dövlət büdcəsinin xərcləri 2003-cü ildə 1 milyard 200 milyon dollar idi. 2008-ci ildə Azərbaycanın icmal büdcəsi 15 milyard dollardan çoxdur. 2009-cu ilin proqnozlarına görə Azərbaycanın icmal büdcəsi 17-18 milyard dollar təşkil edəcəkdir. Yəni bu rəqəmlər hər şeyi göstərir. 2003-2008-ci illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatına təxminən 44 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Deyə bilərəm ki, bütün müstəqillik illərində Azərbaycana investisiya qoyuluşu 57 milyard dollar olubdur. Onun 44 milyardı, yəni 77 faizi son beş il ərzində təmin edilibdir. 2003-cü ildə Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 1 milyard 600 milyon dollar təşkil edirdi. 2008-ci ilin oktyabr ayında təxminən 17 milyard dollardır və ilin sonuna qədər daha da artacaqdır. Yəni bu, çox böyük nailiyyətdir, çox böyük göstəricidir. Bu, bizə əlavə güc verir, əlavə arxayınlıq verir. Bizim valyuta ehtiyatlarımız dünya miqyasında artıq ən ciddi rəqəmlərlə ölçülür və növbəti illərdə bu məbləğ daha da artacaqdır. Çünki bizim enerji layihələrindən əldə edilmiş və gələcəkdə gözlənilən gəlirlər daha da çox olacaq və Azərbaycan valyuta ehtiyatları baxımından dünya miqyasında ən qabaqcıl ölkələrdən birinə çevriləcəkdir. Adambaşına düşən məbləğ isə, hesab edirəm ki, dünya miqyasında ən birinci yerdədir. Çünki dünyada ən böyük valyuta ehtiyatlarına malik olan ölkələrin əhalisi də ən böyükdür.

Neft hasilatı 2003-cü ildə 15,4 milyon ton idi, 2008-ci ildə 52 milyon ton təşkil edibdir. Bu, böyük nailiyyətdir, beş il ərzində neft hasilatımızı 3 dəfədən çox artırabilmişik. Bütün layihələr uğurla icra edilibdir və 2009-cu ildə neft hasilatı daha da çox olacaqdır.

Qaz hasilatı. 2003-cü ildə 5,5 milyard kubmetr qaz idi. 2007-ci ilə qədər biz xaricdən qaz alırdıq və böyük məbləğdə vəsait ödəyirdik. Ancaq ondan sonra görülən tədbirlər nəticəsində biz idxaldan

tamamilə imtina etdik. Baxmayaraq ki, bunu etmək o qədər də asan məsələ deyildi. Biz xaricdən 4,5 milyard kubmetr qaz alırdıq. Bir gündə mən qərar verdim ki, biz bu idxaldan imtina etməliyik. Ancaq, əlbəttə, bildirdim ki, biz vəziyyətdən çıxacağıq. Çətin də olsa, vəziyyətdən çıxdıq. Bu gün Azərbaycanda qaz hasilatı artır və biz nəinki özümüzü təmin edirik, qazlaşdırmanı uğurla aparırıq, həm də xaricə qaz ixrac edirik. Yəni 2003-cü ildə Azərbaycanda qaz hasilatı 5,5 milyard kubmetr idi, 2008-ci ildə isə 26 milyard kubmetr qaz hasilatı gözlənilir. Qazlaşdırma 2003-cü ildə 62 faiz idi, 2008-ci ildə 84 faiz təşkil edir. Son beş il ərzində 14 rayonun qaz təchizatı təmin olunmuşdur. Onlardan bir neçəsi heç vaxt, heç sovet dövründə də qaz almamışdır. Böyük xərc çəkərək, o ucqar rayonlara qaz xətləri çəkildi. Bu gün Azərbaycanda, işğal olunmuş rayonlardan başqa, elə rayon yoxdur ki, oraya qaz verilməsin. Hər bir rayona qaz verilir. Növbəti illərdə daha çox kəndlərə qaz veriləcəkdir. Beləliklə, biz Azərbaycanda bu çox ciddi və çox ağır sahədə köklü dönüş yarada bilmişik.

2003-2008-ci illərdə Azərbaycanda 700 meqavat gücündə 8 elektrik stansiyası tikilibdir. 2009-cu ilin birinci yarısına qədər yeni stansiyalar tikiləcək və onların gücü 1000 meqavat olacaqdır. Beləliklə, beş il ərzində 1700 meqavat əlavə güc yaradılıbdır və bu, demək olar ki, Azərbaycanda bütün illərdə yaradılmış elektrik enerjisi istehsalı gücünün təxminən yarısıdır, ondan bir qədər azdır.

Beləliklə, biz özümüzü elektrik enerjisi ilə tamamilə təmin etmişik. Dayanıqlı və fasiləsiz elektrik enerjisi verilir. Bununla bərabər, biz böyük ixrac potensialına da malikik. Lazım olarsa, gələcəkdə bu məsələyə daha da ciddi yanaşa bilərik və nəinki neft-qaz, eyni zamanda, elektrik enerjisini də ixrac edə biləcəyik. Ancaq o da həqiqətdir ki, Azərbaycanda çox sürətli iqtisadi və sənaye inkişafı gedir. Biz nəzərə almalıyıq ki, tələbat artır, iş yerləri açılır, yeni müəssisələr, zavodlar açılır, evlər tikilir. Yəni tələbat artdıqca, biz səylərimizi daha çox daxili tələbatın təmin olunmasına yönəltməliyik. Nəinki bu sahədə, bütövlükdə bizim siyasətimiz çox aydındır, açıqdır. Daxili resurslara istinad etmək və ilk növbədə, daxili məsələləri həll etmək, ölkə daxilində bütün sosial, iqtisadi, infrastruktur layihələrini həll etmək, heç kimdən asılı olmamaq, özümüzü təmin etmək, Azərbaycan xalqının rahat, firavan, təhlükəsiz yaşamasını təmin etmək - bunlar bizim prioritet məsələlərimizdir.

Ondan sonra, əlbəttə ki, ixrac, ondan sonra beynəlxalq layihələr, ondan sonra, onunla bərabər, paralel şəkildə regional əməkdaşlıq. Çünki beynəlxalq əməkdaşlıq bizim imkanlarımızı daha da gücləndirir, Azərbaycanın mövqelərini daha da möhkəmləndirir. Bu illər ərzində böyük tarixi əhəmiyyətli infrastruktur layihələri icra edilib, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri istismara verilmişdir. Bunlar tarixi layihələrdir. Azərbaycanın uzunmüddətli iqtisadi inkişafını təmin edən, Azərbaycanın gücünü artıran, mövqelərini möhkəmləndirən, Azərbaycanı xoşbəxt gələcəyə aparın layihələrdir. Bu layihələr çox ağır, çətin şəraitdə icra olundu. 1990-cı illərin ortalarında ulu öndər Heydər Əliyevin söyləri nəticəsində bu layihələr başlanmışdı. Onlar beynəlxalq dəstək qazandı. Ondan sonrakı illərdə həm tranzit ölkələrlə, həm maliyyə qurumları ilə, həm bizim neft-qaz hasilatında iştirak edən tərəfdaşlarla çox gərgin, çox ciddi və ağır, bəzi hallarda çox kəskin danışıqlar nəticəsində, çox müdrik siyasət nəticəsində bütün bu layihələr indi reallığa çevrilibdir. Onlar kağızda qala bilərdi, yəni bir fikir, bir əfsanə kimi qala bilərdi. Onsuz da bu layihələr əfsanə kimi tanınırdı və bunlara çox ciddi müqavimət göstərilirdi. Əfsuslar olsun ki, ölkə daxilində bəzi qüvvələr, - mən onları antimill qüvvələr kimi hesab edirəm, - əvvəllər Azərbaycan iqtidarına yox, Azərbaycan dövlətinə qarşı fəaliyyət göstərirdilər. Bu gün o fəaliyyət sıfır dərəcəsindədir. Öz dövlətinin maraqlarını müdafiə edən, dövlətinin xoşbəxtliyini istəyən hər bir adam bu layihələri dəstəkləyir. Kim bu layihələrin əleyhinə çıxıb? İlk növbədə, dünya erməniliyi, erməni lobbisi böyük tədbirlər görübdür, böyük kampaniya aparıblar, internet saytları yaradıblar, ekologiya məsələlərini buraya qatıblar, guya ki, bu, ekoloji məsələlərə ziyan vuracaqdır. Dünyada bizə qarşı, Azərbaycana qarşı çox ciddi kampaniya aparıblar. Hətta bəzi mərhələlərdə beynəlxalq maliyyə qurumları da bu layihələrin maliyyələşməsinə fasilə vermişdir. Bütün bunları mən yaxşı xatırlayıram. Dünyanın ən qabaqcıl maliyyə qurumları ara vermişdir. Nəyə görə? Çünki dünya erməniliyi öz təsir imkanlarını işə salmışdı, müxtəlif ölkələrdə, - ad çəkmək istəmirəm, - ali qanunvericilik orqanlarının dəstə-dəstə üzvləri bəyanatlar yayırdılar ki, bu layihə ancaq o təqdirdə icra oluna bilər ki, Ermənistandan keçsin. Ermənistandan keçməyə, bu layihə icra olunmamalıdır, ona vəsait ayrılmalıdır. O vaxt vəziyyət başqa idi. Bizim öz imkanlarımız yox idi ki, bunu maliyyələşdirək. Bu gün Azərbaycanın qarşısında elə problem yoxdur. Özümüz ölkə daxilində və xaricdə istənilən layihəni maliyyələşdirə bilərik. Amma o vaxt biz xarici maliyyə dəstəyindən asılı idik. Yəni çox ciddi kampaniya aparılırdı, müqavimət göstərilirdi. Bizi istəməyən qüvvələr, xüsusilə dünya erməniliyi, erməni lobbisi çox gözəl başa düşürdü ki, bu layihələr icra edildiyi halda, Azərbaycan böyük dərəcədə güclənəcək, Azərbaycanın imkanları artacaq və Ermənistan-

Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycan güclü tərəf kimi çıxış edəcəkdir. Ona görə bizim bu layihələri uğurla icra etməyimiz, eyni zamanda, dünya erməniliyinə vurulan zərbədir, onların məğlubiyyətidir və dünya erməni lobbisinin iflasıdır, məğlubiyyətidir. Gənc Azərbaycan dövlətinin qələbəsidir.

Ancaq bu, təbiidir, çünki bizi istəməyən qüvvələr çalışırdılar ki, bu layihələr baş tutmasın. Amma ölkə daxilindəki satqınlar, xainlər və beşinci dəstə - onların da bəziləri müxtəlif ekoloji bəhanələrlə bu layihələrin əleyhinə çıxırdılar. Onların əksəriyyəti bugünkü sıradan çıxmış müxalifətdə cəmləşibdir, bir hissəsi dırnaqarası qeyri-hökumət təşkilatlarında cəmləşibdir və bu gün fəaliyyət göstərir. Bir hissəsi xaricdən qrant almaqla, o cümlədən erməni mənbələrdən qrant almaqla Azərbaycan əleyhinə bu gün də kampaniya aparırlar. Bu gün də Azərbaycan dövlətini sarsıtmaq istəyirlər. Bu gün də arxadan zərbə vurmaq istəyirlər. Biz bilirik onlar kimdir və onlar da bilsinlər ki, biz onları tanıyıq. Onlar bilsinlər ki, vaxt gələcək, Azərbaycan dövlətinin əleyhinə apardıqları o çirkin əməllərə görə cavab verəcəklər.

Mən bu nəhəng layihələrin sırasına Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsini daxil etmək istəyirəm. Bu da tarixi hadisədir. Bu layihə uzun müddət, bəlkə, on ildən çox müzakirə olunurdu və layihə kimi qalırdı. Bu da layihə kimi qala bilərdi. Əgər tədbirlər görülməsəydi, maliyyə məsələləri həll olunmasaydı, Azərbaycana Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərlərindən əldə edilmiş gəlirlər gəlməsəydi, biz 200 milyon dollardan çox krediti necə verə bilərdik? Heç vaxt! Nəyin hesabına verə bilmişik? Bax, bu layihələrin icrası nəticəsində. Bax, bu layihələr, neft-qaz layihələri başqa layihələrin icrasına gətirib çıxarıb, Azərbaycanın müstəqilliyini möhkəmləndiribdir. Bakı-Tbilisi-Qars o layihələrdəndir ki, Azərbaycanın uzunmüddətli iqtisadi və siyasi maraqlarını təmin edəcəkdir. Mən çox şadam ki, layihə icra olunmağa başlamışdır və şübhə etmirəm ki, biz bunun tikintisinə vaxtında nail olacağıq. Bu layihədə iştirak edən üç ölkə öz söylərini göstərir və əminəm göstərəcəkdir ki, layihə vaxtında icra olunsun.

Bununla bərabər, mən sırf ölkədaxili nəhəng iqtisadi və infrastruktur layihələrini sadəcə olaraq sadalamaq istəyirəm. Bu barədə çox danışsaq bir neçə gün vaxt lazım olacaqdır. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin tikintisinə başlamışıq. Hesab edirəm ki, gələn il kəmər istismara verilməlidir və Bakını təmiz su ilə təmin edəcəkdir. Samur-Abşeron su kanalı uğurla tikilir. Taxtakörpü su anbarı tikilir. Son beş il ərzində 4 aeroport tikilibdir: Naxçıvan, Gəncə, Zaqatala, Lənkəran beynəlxalq aeroportları. Bakını üç sərhədlə birləşdirən avtomobil yolları uğurla tikilir: Bakı-Rusiya sərhədi, Bakı-İran sərhədi, Bakı-Gürcüstan sərhədi. Bütün şəhərlərarası, kənd yolları təmir olunur. Bakı şəhərinin nəqliyyat infrastrukturunun yaxşılaşdırılması üçün böyük investisiya layihələri icra edilir. Qeyd etdiyim kimi, Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yaradılıb və artıq Azərbaycanda müdafiə sənayesi vardır. Nəinki nazirlik, həm də sənaye yaradılıb və artıq istehsal olunan məhsullar Azərbaycan Ordusuna xidmət edir. Əminəm ki, növbəti illərdə nəzərdə tutulmuş layihələr uğurla icra ediləcək və Azərbaycanda çox güclü hərbi-sənaye kompleksi yaradılacaqdır. Son beş il ərzində Azərbaycanın hərbi qüdrəti böyük dərəcədə gücləndirilibdir. Həm hazırlıq, peşəkarlıq baxımından, həm də ki, təchizat baxımından. 2003-cü ildə Azərbaycanın ümumi hərbi xərcləri 163 milyon dollar olmuşdur, 2008-ci ildə isə 1 milyard 850 milyon dollar təşkil edir. 2003-2008-ci illərdə hərbi məqsədlərə 4,5 milyard dollar vəsait xərclənmişdir. 2009-cu ildə biz hərbi xərclərimizi 2008-ci ilə nisbətən daha da artıracağıq. Belə olan halda, 2003-2009-cu illərdə hərbi məqsədlər üçün təxminən 7 milyard dollar vəsait xərclənəcəkdir. Bunun nə demək olduğunu hamı yaxşı başa düşür. Əminəm ki, bizim torpaqlarımızı işğal edən Ermənistan yaxşı başa düşür və daha da yaxşı başa düşməlidir. Onlar hərbi xərclərə imkan daxilində vəsait ayıra bilərlər. Biz isə istədiyimiz qədər. Bunu heç kim yaddan çıxarmasın və bununla bərabər, hamı da başa düşsün ki, bu, bizim suveren hüququmuzdur. Azərbaycan müharibə şəraitindədir, bizim torpaqlarımız işğal altındadır. Hərbi məqsədlər üçün nə qədər lazımdırsa, biz o qədər də vəsait ayıracağıq.

Məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli üçün bu beş il ərzində görülən işlər göz qabağındadır. Mən məcburi köçkünlərlə çoxsaylı görüşlər zamanı onların problemlərinin həlli üçün söylərimi göstərmişəm, onlara söz vermişdim. Söz vermişdim ki, bir dənə də çadır şəhərciyi qalmayacaq və bu gün Azərbaycanda bir dənə də çadır şəhərciyi yoxdur. 2004-ci ildə qəbul edilmiş məcburi köçkünlərin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğun artırılması Dövlət proqramının uğurlu icrası bizim niyyətimizi, bizim siyasətimizi göstərir. 2007-ci ildə proqrama əlavələr edildi, əlavə vəsait nəzərdə tutulur. Son beş il ərzində 12 çadır şəhərciyi ləğv edilmişdir. Onların əvəzinə müasir binalar, müasir qəsəbələr salınmışdır. 36 yeni qəsəbə salınmış, onlarda 47 min nəfər məcburi köçkün məskunlaşdırılmışdır. Bu qəsəbələrdə 34 məktəb, 24 tibb məntəqəsi tikilib və insanların yaşaması üçün lazım olan digər tədbirlər görülmüdü. Son beş il ərzində bu məqsədlər üçün 1 milyard dollar xərclənib, proqrama əlavələr hesabına

əlavə minimum 500 milyon dollar xərclənəcəkdir. Bu vəsait də Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun hesabına, Azərbaycan dövlətinin hesabına və yenə də deyirəm, Heydər Əliyevin neft siyasətinin hesabına yaradılır. Əgər bu olmasaydı, əgər Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri işə düşməsəydi Neft Fondunda pul olmazdı, heç Neft Fondu da olmazdı.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün aparılan danışıqlarda nəticə yoxdur. Onu deyə bilərəm ki, yeganə səhədir ki, burada biz nəticəni əldə edə bilməmişik. Yəqin ona görə ki, burada təkcə bizdən hər şey asılı deyildir. Bu, danışıqlardır. Danışıqlarda iki tərəf və vasitəçilər iştirak edir. Ancaq nəticənin olmaması hələ o demək deyil ki, biz ümidlərimizi tam itirmişik. Yox. Yeni vəziyyət yaranıb və bundan sonra da yarana biləcək. Heç kim deyə bilməz ki, 2009-cu ildə hansı vəziyyət yaranacaq və dünyada və yaxud da bölgədə hansı hadisələr yaşanacaqdır. Hesab edirəm ki, beş il ərzində bu istiqamətdə əldə edilmiş uğurların nəticəsi ilk növbədə odur ki, artıq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsi nəinki şifahi, yaxud da rəsmi bəyanatlarda tanınıb, eyni zamanda, məsələnin həlli üçün əsas şərt kimi qəbul edilə bilər. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü danışıqlar mövzusu deyil və bundan sonra da heç vaxt olmayacaqdır. Digər tərəfdən, işğal olunmuş torpaqların boşaldılması mexanizmləri, demək olar ki, böyük dərəcədə razılaşdırılıbdır. Əsas odur ki, artıq əvvəlki dövrlərdən fərqli olaraq, nə üç, nə dörd, nə beş işğal olunmuş rayondan söhbət gedir. Yeddi rayonun boşaldılması danışıqların əsas mahiyyətidir. Dağlıq Qarabağın inzibati hüduqlarından kənarında yerləşən bütün yaşayış məntəqələrindən Ermənistanın işğalçı qüvvələri çıxarılmalıdır və Azərbaycan vətəndaşları öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdır.

Bu danışıqlar masasında olan məsələdir. Eyni zamanda, Azərbaycan köçkünlərinin Dağlıq Qarabağa qayıtması məsələsi də danışıqlar mövzudur və deyə bilərəm ki, prinsip etibarilə bu məsələ də öz həllini tapacaqdır. Əlbəttə ki, bunu etmək üçün yəqin ki, daha da çox vaxt lazım olacaqdır. Deyə bilərəm ki, danışıqların tarixində ilk dəfədir bu prinsip var. Baxmayaraq, danışıqların prinsipi belədir ki, o vaxta qədər ki, hər şey razılaşdırılmayıb, heç nə razılaşdırılmayıbdır. Amma bununla bərabər, müxtəlif elementlər razılaşdırılır və bu, o elementlərdən biridir. Hesab edirəm ki, bu, diplomatik uğurumuzdur. Biz növbəti aylarda yəqin görəcəyik ki, Ermənistan tərəfi öz sözlərində nə dərəcədə səmimidir. Hər halda, mümkün olan razılaşmada beynəlxalq hüquq normaları tam şəkildə öz əksini tapmalıdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi icra olunmalıdır, BMT Baş Məclisinin son qərarı, qətnaməsi icra olunmalıdır. Bu da bizim böyük diplomatik uğurumuzdur. Baxmayaraq ki, Minsk qrupunun həmsədrləri qərar layihəsinin əleyhinə olmuşlar, ancaq Azərbaycan böyük üstünlüklə öz istədiyinə nail oldu. Bu bizim çox böyük həm diplomatik, həm siyasi qələbəmiz olmuşdur. Hər halda, bir daha demək istəyirəm ki, bizim prinsiplial mövqeyimizdə heç bir dəyişiklik yoxdur. Hesab edirəm və tam əminəm ki, beş il ərzində Azərbaycanın mövqeləri böyük dərəcədə möhkəmləndirilibdir. Biz, sadəcə olaraq, öz siyasətimizi bundan sonra da aparmalıyıq. Bununla yanaşı, - mən bunu əvvəllər də demişəm, bu gün də demək istəyirəm, - o vaxta qədər ki, bizim torpaqlarımız işğal altındadır, Ermənistanla qarşı total hücum siyasəti davam etdiriləcək: həm diplomatik, həm siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, hərbi, təbliğat və sair. Bu, birmənalıdır. Məsələ həll olunmayana qədər Ermənistanla heç bir əməkdaşlıq mümkün deyil, heç bir regional layihələrdə onların iştirakı mümkün deyildir. Biz əlimizdən gələni edəcəyik ki, bugünkü vəziyyət davam etsin, onların təcrid olunmuş vəziyyəti daha da dərinləşsin. Daha da yaxşı anlaşılar ki, onların gələcəyi nə ilə bağlıdır. İşğalçılıq siyasəti heç kimə xeyir gətirə bilməz və özünü təcrid etmiş vəziyyətə salan ölkə artıq onun acı nəticələrini görməkdədir və görəcəkdir. Hesab edirəm ki, bəzi ümidverici bəyanatların təməlinə də məhz bu bölgədə yaranmış yeni vəziyyət böyük rol oynayır.

Azərbaycanın artan imkanları, o cümlədən hərbi imkanları, həm də ki, bölgədə yaşanan böhranlı vəziyyət. Bax, bu böhranlı vəziyyət bir daha onu göstərir ki, bu vəziyyət kimə necə təsir etdi. Qısa müddət Azərbaycanın, demək olar ki, bütün enerji ixracı dayanmışdı. Bakı-Ceyhan neft kəmərinə baş verən partlayış bizim ixracımızı dayandırmışdı. Ondan sonra Gürcüstan ərazisində yaşanan hadisələr, sıradan çıxmış körpülər neft məhsullarının ixracını dayandırmışdı.

Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri fəaliyyətini dayandırmışdı. Bir adam burada bunu hiss etdimi? Yox. Nəyə görə? Çünki, birincisi, bizim çox güclü iqtisadiyyatımız var, ikincisi enerji siyasətimiz çoxşaxəlidir. Bu gün istehlakçı ölkələr enerji resursları təchizatının şaxələndirilməsi haqqında düşünürlər. Biz bunu təmin etmişik. Bizim 7 neft-qaz kəmərimiz var. 3-ü neft kəməri, 4-ü qaz kəməridir. Biz istənilən istiqamətə həm nefti, həm də qazı ötürə bilirik və bunu edirik. Bütün 7 kəmərlə işlək vəziyyətdədir. Biz istənilən istiqamətdən istifadə edə bilirik. Düzdür, bizim də iqtisadi itkilərimiz olub, ancaq bu itkiləri bərpa edəcəyik. Bu itkilər, sadəcə olaraq, bir müddət ixracın dayanması ilə bağlıdır. Biz nə neft itirmişik, nə qaz

itirmişik. Yenə deyirəm, bax, bu böhranlı vəziyyət bir daha onu göstərir ki, kim bu vəziyyətdən necə çıxa bilər. Azərbaycan bu vəziyyətdən alnıaçıq çıxıbdir və bir daha hamı gördü ki, hansı ölkə nəyə qadirdir.

Biz bu illər ərzində sahibkarlığın inkişafına böyük diqqət göstərmişik və mənim müxtəlif çıxışlarımda bu məsələ həmişə gündəlikdə idi. Mən tam əminəm ki, Azərbaycanın gələcək uğurları sahibkarlığın inkişafı ilə bağlıdır. Bizim neft-qaz sektorumuz və əsas strateji infrastruktur və istehsal sahələrimiz dövlət nəzarətindədir. Belə də olmalıdır və olacaqdır. Bizi bəzi, o qədər də tanınmayan qeyri-hökumət təşkilatları vaxtaşırı tənqid edirlər ki, Azərbaycanda dövlət nəzarəti güclüdür, strateji müəssisələr özəlləşdirilmir, gərək özəlləşdirilsin, neft şirkəti gərək özəlləşdirilsin, nə bilim, dəmir yolu, “Azərenerji” özəlləşdirilsin, hansısa özəl şirkətlər gəlsin, bizim bazara müdaxilə etsinlər, imkan verməliyik ki, kimsə gəlsin burada elektrik stansiyaları tiksin, bizim başqa infraquruluşa sahib çıxsın. Biz bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin tətbiq olunması üçün çox böyük iş görmüşük və faktıdır ki, bu gün ümumi daxili məhsulda özəl sektorun çəkisi 84 faizdir. Ancaq bizim strateji infraqurulumuz dövlət nəzarəti altında olmalıdır. Baxın bu gün Avropada və Amerikada iqtisadi böhran yaşanır. Nə edirlər? Nəhəng özəl banklar keçir dövlət nəzarətinə. Bu daha məqsədəuyğundur. Yəni ölkənin maraqları bunu tələb edir. Bizim də maraqlarımız var. Sadəcə, öz maraqlarımızı bəzən müdafiə edərkən bizim vəziyyətlə tanış olmayan, yaxud da bizə müdaxilə etmək istəyən dairələr çalışırdılar ki, bizi bu yoldan döndərsinlər. Bir daha demək istəyirəm ki, biz öz siyasətimizi Azərbaycanın milli maraqları üzərində qurmuşuq və bundan sonra da biz bunu edəcəyik. Ona görə strateji əhəmiyyətli infraquruluşa və şirkətlər dövlət nəzarəti altında olacaqdır. Bu, bizim təhlükəsizliyimizi təmin edir. Ancaq bununla bərabər, bütün başqa sahələrdə çox böyük liberallaşma var, çox böyük canlanma var. Biznesin aparılması üçün Azərbaycan ən gözəl yerdir, adambaşına düşən xarici sərmayənin həcminə görə postsovet məkanında biz birinci ölkəyik. Dünya Bankı Azərbaycanı birinci islahatçı ölkə kimi tanıdıbdır.

Yəni təkcə bu fakt bütün əldəqayıma “beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatlarının” bütün deyilən sözlərindən daha da sanballıdır. Əgər tərəzinin bir gözünə bütün o əldəqayıma qeyri-hökumət təşkilatlarını, - onların içində ermənipərəst qurumlar da az deyil, - o biri gözünə isə Dünya Bankının bəyanatını qoysaq, şübhəsiz aydındır ki, kimin sözü daha dəyərlidir. Ancaq bu, bizim işimizə verilən qiymətdir. Yəni biz, sadəcə olaraq, öz işimizi görmüşük. Biz bu islahatları kimdənsə qiymət almaq üçün etməmişik və heç vaxt da etməyəcəyik. Bizim son beş il ərzindəki siyasətimiz artıq görünür və hamı bunu bilir. Biz, sadəcə olaraq, nəyi haqlı, düzgün hesab ediriksə, onu da edirik. Kim buna necə qiymət verəcək, o, ikinci dərəcəli məsələdir. Yaxşı qiymət versələr, çox sağ ol deyərək. Pis qiymət versələr və əgər o qiymət böyük əhəmiyyət daşımayan tərəfdən gəlsə, buna fikir də vermərik. Əgər ciddi mənbədən gəlsə, öz cavabımızı verərik. Necə ki, vermişik. İstənilən sahədə, istər iqtisadi, istər siyasi sahə ilə, istər Azərbaycanın daxili siyasəti ilə bağlı olan bəzi yanlış mülahizələrə də öz sözüümüzü necə lazımdırsa demişik. Lazım gəlsə, hər zaman deyəcəyik.

Ancaq yenə də sahibkarlığın inkişafına qayıtmaq istəyirəm. Demək istəyirəm ki, növbəti illərdə də biz onu dəstəkləyəcəyik. Hər il yüz milyon dollar güzəştli kreditlər verilir. Prezident kimi mən sahibkarlara siyasi dəstəyimi verirəm. Bölgələrdə, Bakıda müxtəlif özəl müəssisələrə də baş çəkirəm. Həmişə çalışıram ki, onları dəstəkləyim. Yerli icra orqanlarına həmişə deyirəm ki, onların işinə müdaxilə etməsinlər, əksinə, kömək etsinlər. Bir daha demək istəyirəm ki, bizim hərtərəfli inkişafımız sahibkarlığın inkişafı ilə çox bağlıdır.

Kənd təsərrüfatının inkişafı işində böyük tədbirlər görülüb: “Aqrolizinq”in, aqroservislərin yaradılması, güzəştli şərtlərlə gübrənin, yanacaqın verilməsi. Son beş il ərzində Azərbaycana dövlət xətti ilə 7 min kənd təsərrüfatı texnikası - traktorlar, kombaynlar, digər texnika gətirilib və icarə əsaslarla fermerlərə paylanılıbdır. Bu, böyük dəstəkdir və biz, demək olar ki, texnika parkının böyük hissəsini yeniləşdirmişik. Növbəti illərdə əlavə tədbirlər görülmək, müvafiq sərəncamlar imzalanmışdır. Həm dövlət büdcəsindən, həm Prezidentin Ehtiyat Fondundan vəsait ayrılacaqdır. Anbarlar tikiləcək, taxılın istehsalı üçün lazım olan əlavə tədbirlər görülmək ki, kənd təsərrüfatı daha da sürətlə inkişaf etsin. Bu il kənd təsərrüfatı istehsalının 8,3 faiz artmasında biz görülən işlərin nəticələrini görürük.

2003-2008-ci illərdə Azərbaycanda minimum əmək haqqı 8 dəfə artmışdır. İndi Azərbaycanda minimum əmək haqqı 92 dollar təşkil edir. Minimum pensiya 4 dəfə artmışdır, bu da 92 dollar təşkil edir. Böyük irəliləyişdir. Amma desəm ki, bu, bizi tam qane edir, səhv edərəm. Yox, qane etmir. Ancaq dinamika çox müsbətdir - 8 dəfə və 4 dəfə. Növbəti illərdə, əlbəttə ki, bu məsələyə həmişə diqqət göstərəcəyik. Tələbələrin təqaüdləri son beş il ərzində 15 dəfə artıb və indi bakalavr pilləsində yaxşı qiymətlərlə oxuyan tələbə ayda 67 dollar təqaüd alır. Bu, çox böyük göstəricidir.

Yadımdadır, sovet vaxtında Sovet İttifaqının ən aparıcı ali məktəblərində yaxşı qiymətlərlə oxuyan tələbələrin təqaüdü bundan çox aşağı idi.

Beş il ərzində Azərbaycanda orta əmək haqqı 3,6 dəfə artıb. Bu günə orta əmək haqqı 313 dollardır, ilin sonuna qədər 335 dollara qalxacaqdır. Bu da yaxşı göstəricidir. Bir daha demək istəyirəm ki, beş il ərzində Azərbaycanda orta əmək haqqı təxminən 4 dəfə artıb. Növbəti illərdə daha da çox artacaqdır. Əlbəttə, minimum əmək haqqının, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan insanların əmək haqlarının artırılması ilə yanaşı, özəl sektorda fəaliyyət göstərən işçilərin də əmək haqları artırılmalıdır. Bununla bərabər, nəzarət daha da güclü olmalıdır. Heç kimə sirr deyil ki, Azərbaycanda zərfdə maaş alan insanlar hələ kifayət qədər çoxdur. İstər tikintidə, istər biznesdə cədvələ bir maaş yazılır, işçi isə ondan bəlkə 2-3 dəfə çox zərfdə alır. Bu, təkcə Azərbaycanda deyil, inkişaf etmiş ölkələrdə, qonşu ölkələrdə də var. Bu, böyük bir xəstəlikdir. Ancaq biz gərək bütün bu maliyyə və iqtisadi sahənin şəffaflaşması ilə əlavə tədbirlər görək. Qanunsuz işləyən, qanunu pozan bütün insanlar məsuliyyətə cəlb olunmalıdır. Bu gün tikintidə işçilərin böyük hissəsi qeydə alınmır. Bu da reallıqdır. Biz buna qarşı mübarizə aparırıq, müəyyən uğurlar əldə edirik. Bu siyasəti davam etdirəcəyik. Belə olan halda, əminəm ki, bax bu rəqəmlər daha da böyük olacaqdır. Mən tam əminəm ki, bu gün rəsmi statistikada göstərilən 313 dollar reallığı əks etdirmir. Real orta əmək haqqı bundan qat-qat çoxdur. Sadəcə olaraq, biz gərək elə edək ki, bütün rəsmi sənədlərdə reallıq daha çox əks olunsun. Əminəm ki, növbəti aylarda və 2009-cu ildə bu istiqamətdə daha ciddi tədbirlər görülməkdir.

Ünvanlı sosial yardım artıq 600 min nəfərə verilir. Azərbaycanda 600 min insan hər ay dövlətdən pul alır. Orta hesabla, hər ailəyə 122 dollar pul verilir. Yəni bu, dövlətin o insanlara qayğısıdır. Onlar aztəminatlı insanlardır, hələ ki, həyatda özləri üçün yaxşı şərait yarada bilməyiblər. Onları günahlandırmaq lazım deyil və olmaz. Müəyyən səbəblər ola bilər. Halbuki, o da həqiqətdir ki, indi Azərbaycanda o qədər böyük imkanlar var, o qədər böyük işlər görülür ki, burada iş tapmaq problem deyildir. Mən müxtəlif yerlərdən məlumat alıram, bəzi bölgələrdə oluram, vəziyyətlə tanışam. Bəzi yerli vətəndaşlar işləmək istəməzlər, xaricdən gələn işləyir. Axı, belə olmaz. İndi iş tapmaq problem deyil, biz işsizliyi, demək olar ki, aradan götürmüşük. Azərbaycanda belə bir problem yoxdur. Bu sosial bəla böyük dərəcədə aradan qaldırılıb. Ancaq nə görürük?! Bəzi vətəndaşlar iş tapmaq əvəzinə, elə dövlətdən bu ianəni almaqla kifayətlənirlər, yaxud da ki, işləmək istəməzlər. Deyə bilmərəm ki, bu, kütləvi xarakter daşıyır. Yox. Bizim insanların mütləq əksəriyyəti çox işgüzdür və yaradılmış gözəl şəraitdən istifadə edirlər. Amma elələri də var.

Ona görə, əlbəttə ki, biz ağır vəziyyətdə olan, aztəminatlı ailələrə öz köməyimizi davam etdirəcəyik. Ancaq o da reallıqdır ki, indi hər bir vətəndaşın - əgər o, fiziki cəhətdən sağlamdırsa, - işləməsi üçün imkan var. Mən hesab edirəm, 600 min nəfər ki, dövlətdən bu yardımı alır, onlar gərək daha fəal olsunlar və həyatda özləri üçün daha da yaxşı şərait yarada bilsinlər. Ancaq o da həqiqətdir ki, obyektiv səbəblər üzündən bunu edə bilməyən insanları dövlət dəstəkləyəcək və çox güman ki, gələcəkdə onlara ayrılan vəsait daha da artacaqdır. 2003-cü ildə Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi 49 faiz idi, 2008-ci ilin əvvəlində 16 faiz olmuşdur. Mənə verilən məlumata əsasən, proqnoz onu göstərir ki, bu ilin nəticələrinə görə yoxsulluğun səviyyəsi daha da aşağı düşəcəkdir. Yəni bu onu göstərir ki, biz bu böyük sosial bəla ilə də çox uğurlu mübarizə aparırıq. Yoxsulluğun səviyyəsinin aşağı düşməsi məni çox sevindirir və onu göstərir ki, Azərbaycanda neftdən daxil olan gəlirlər ədalətli bölünür, təbəqələşmə getmir. Hər bir sürətlə inkişaf edən ölkə üçün ən böyük təhlükə təbəqələşmədir. Varlılar varlanır, kasıblar müflisləşir. Ancaq bizim siyasətimiz - ciddi siyasət, sosial siyasət, iqtisadi tədbirlər və bazar iqtisadiyyatına sadıqlığımız belə gözəl vəziyyəti yaradıb. Bizdə həm iqtisadi inkişaf var, həm insanlar daha yaxşı yaşayır, həm də islahatlar aparılır. İslahatlar dövründə insanlar üçün həmişə böyük problemlər yaradılır. Biz bunu tarixdən bilirik. Ona görə mən hesab edirəm ki, yoxsulluğun aşağı düşməsi beş il ərzində görülən işlərin içərisində ən mühümlərdən biridir.

Burada çıxışlarda səsləndi, təhsil, səhiyyə məsələlərinə böyük diqqət göstərilmişdir. 1600 yeni məktəb tikilib. Bu, Azərbaycanda olan məktəblərin, demək olar ki, üçdə bir hissəsidir, beş il ərzində yeniləşib, yenidən tikilib. Növbəti illərdə bu, davam edəcəkdir. Eyni zamanda, təhsilin keyfiyyəti yüksəlir. Bütövlükdə, 2003-2008-ci illərdə təhsil məsələlərinin həlli üçün, - yəni burada bütün xərclər nəzərdə tutulur: həm əmək haqqı, həm investisiyalar, - 5 milyard dollar vəsait xərclənib. Səhiyyə məsələlərinin həlli üçün son beş il ərzində 2 milyard dollar vəsait xərclənib və burada səsləndi ki, 200-dən çox tibb müəssisəsi yaradılıb. Onların içində ən böyük tibb müəssisələri də vardır.

2003-2008-ci illərdə 14 olimpiya idman kompleksi tikilib istifadəyə verilibdir. 2003-cü ilə qədər 5 idman kompleksi tikilmişdi. Bütövlükdə onların sayı 19-a çatıbdir və 17 olimpiya idman kompleksində indi tikinti işləri gedir. Onların da istismara verilməsi nəticəsində Azərbaycanda 36 idman kompleksi yaradılacaqdır. Əlbəttə, biz çalışmalıyıq ki, onların sayını artıraraq. Ancaq əsas odur ki, o idman komplekslərində həmişə məşqlər aparılsın. Həm yarışlar, həm də ki, məşqlər keçirilsin. Mütləq bölmələr olmalıdır. Uşaqlar orada idmanla məşğul olmalıdırlar, rayon sakinləri istifadə etməlidirlər. Çünki orada bütün şərait var. Hər birində idman hovuzu, trenajor zalı, açıq futbol, voleybol, basketbol, tennis meydançaları, qapalı idman salonları vardır.

Bəzən məlumat gəlir ki, bəzi yerlərdə kompleks qıfıllanır və bağlı saxlanılır. Buna qətiyyənlə yol vermək olmaz, qətiyyənlə. Mən Gənclər və İdman Nazirliyinə və yerli icra orqanlarına tapşırımsam, o komplekslər ona görə tikilibdir ki, orada yerli uşaqlar, camaat, gənclər, idmançılar məşğul olsunlar. Onun, sadəcə olaraq, düzgün təşkilini təmin etməliyik. Bunun da çox böyük əhəmiyyəti var. Gənc nəslin sağlam böyüməsi, idmanın inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyəti var.

2003-2008-ci illərdə mədəniyyətlə bağlı məsələlərə 900 milyon dollar vəsait xərclənib və bildiyiniz kimi, indi bütün tarixi binalar, muzeylər, teatrlar təmir olunubdur. Özü də ən yüksək səviyyədə. Yeniləri tikilir və gələcəkdə bu siyasət davam etdiriləcəkdir.

Çox böyük ekoloji proqram qəbul olunubdur. Bu proqram bütün məsələləri əhatə edir. Həm ətraf mühitin çirklənmədən qorunması, həm bu vaxta qədər çirklənmiş ərazilərin təmizlənməsi, həm də Kür-Araz çayları boyu yaşayan insanların içməli su ilə təmin olunması. Görülən tədbirlər nəticəsində artıq 10 minlərlə vətəndaşımız içməli su ilə təmin olunub, yeni, müasir təmizləyici qurğular tikilibdir. Bütün proqramın başa çatması nəticəsində bu bölgələrdə yaşayan 800 min insan təmiz içməli su ilə təmin olunacaqlar. Bu vaxta qədər kanaldan, yaxud da ki, birbaşa çaydan su içən insanlar ən təmiz su ilə təmin olunacaqlar. Bu, həm həyati təhlükəsizlik, sağlamlıq üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Bütövlükdə, biz ekoloji məsələlərin həllinə daha da ciddi diqqət verməliyik. Hazırda bu siyasət uğurla aparılır.

Son beş il ərzində Azərbaycanda 741 min yeni iş yerləri açılmışdır ki, bunun da 531 mini daimi iş yeridir. 2003-cü ildə prezident seçkiləri ərəfəsində verilən vədlərin biri də ondan ibarət idi ki, Azərbaycanda 2003-2008-ci illərdə 600 min yeni iş yerləri açılacaqdır. O vaxt bəziləri buna şübhə ilə yanaşırdı. Ancaq həyat hər şeyi yerinə qoydu. Azərbaycanda nəinki 600 min, 741 min yeni iş yeri açılıbdir və bu proses davam edir.

Əminəm ki, növbəti illərdə bu vaxta qədər edə bilmədiyimiz məsələlər də öz həllini tapacaqdır. Hər halda, hər bir sahə üzrə, hər bir istiqamət üzrə çox ciddi proqramlar var. O proqramlar beş il ərzində uğurla icra edilə bilər. Bəlkə elə məsələ var ki, biz onu edə bilməmişik. O da ola bilər. Ola bilər ki, bəzi məsələlər diqqətdən kənar qalıbdir. Onu da mən istisna etmirəm. Amma hər halda, bu beş il ərzində mən çalışmışam ki, ölkəmizin inkişafına öz töhfəmi verim. Bu işlərdə iştirak edən bütün insanlara mən öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu işləri görmək üçün çox böyük zəhmət sərf olunub, çox böyük fədakarlıq göstərilə bilər. Bu beş il ərzində mənəmlə bərabər bu işlərdə iştirak edən bütün insanlara öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. İlk növbədə, Azərbaycan xalqına öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, beş il ərzində mənim siyasətimi dəstəkləmişdir. Mən həmişə Azərbaycan xalqının dəstəyini hiss etmişəm. Əgər onu hiss etməsəydim, tam əminəm ki, görülən işlərin bəlkə heç 10 faizini etmək mümkün olmazdı. Nə ölkə daxilində, nə xarici müstəvidə, nə ölkəmizin beynəlxalq mövqelərinin möhkəmlənməsində, nə də ki, Azərbaycanda inkişafın təmin edilməsində bu işləri görmək mümkün olmazdı. Ona görə, ilk növbədə, mən bu gün də, seçkilərə 2 gün qalmış Azərbaycan xalqına öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. 2003-cü ildə Azərbaycan xalqı mənə etimad göstərdi. Mən də bu beş il ərzində çalışırdım ki, bu etimadı doğruldam. Sağ olun.

AzərTAc
16 oktyabr 2008-ci il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2008-ci ildə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir**
(16 yanvar 2009-cu il)

Bakı, 16 yanvar (AzərTAc). Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ildə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Bugünkü iclas 2008-ci ildə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuşdur. 2008-ci il dünya tarixində maliyyə və iqtisadi böhran ili kimi qalacaqdır. Azərbaycan üçün isə 2008-ci il növbəti uğurlu il olmuşdur. 2008-ci ildə nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar uğurla icra edilmişdir. Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksək sürətlə inkişafını davam etdirmiş və ölkədə infrastruktur və digər layihələr vaxtlı-vaxtında icra olunmuşdur. Bir sözlə, Azərbaycanda son illər ərzində aparılan uğurlu iqtisadi islahatlar 2008-ci ilin yekunlarında da özünü göstərmişdir. Bizim iqtisadiyyatımız təxminən 11 faiz artmışdır.

Bildiyiniz kimi, dünyanı bürümüş maliyyə və iqtisadi böhran böyük çətinliklər gətirmişdir. Müxtəlif ölkələrdə iqtisadiyyat tənəzzülə uğrayır, müəssisələr dayanır, işsizlik artır və ölkələr böyük problemlərlə üzləşirlər. Azərbaycanda isə 2008-ci ildə yeni müəssisələr açılmış, iqtisadiyyat artmış, həm dövlət investisiyaları, həm də özəl sektorun fəaliyyəti nəticəsində böyük, nəhəng infrastruktur layihələri icra olunmuşdur. Bir sözlə, bizim iqtisadiyyatımız hərtərəfli inkişaf etmişdir və bunun nəticəsidir ki, ölkə 2008-ci ildə daha da güclənmişdir. Bizi narahat edən yeganə məsələ inflyasiyanın yüksək səviyyədə - 20 faizdən çox olmasıdır. Ancaq bununla bərabər, əhalinin pul gəlirləri ondan qat-qat çoxdur, daha böyük rəqəmlərlə ölçülür. Əhalinin pul gəlirləri 2008-ci ildə 36 faiz artmışdır. Bu, çox yaxşı göstəricidir. Nəzərə alsaq ki, son illər ərzində bu rəqəm təxminən bu həddədir, demək olar ki, insanların rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində atılan addımlar öz gözəl nəticələrini verir. Bunun əyani təzahürü ondan ibarətdir ki, 2008-ci ilin yekunlarına görə Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi daha da aşağı düşüb. Bu gün Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi 13,2 faiz təşkil edir. Bu, çox böyük nailiyyətdir. Nəzərə alsaq ki, 2003-cü ildə yoxsulluğun səviyyəsi 49 faiz idi, bu, 13,2 faiz böyük nailiyyətdir. Bu, bir daha onu göstərir ki, ölkədə aparılan əsaslı, köklü iqtisadi islahatlar həm ölkənin iqtisadi potensialının möhkəmlənməsinə yönəldilib, eyni zamanda və ilk növbədə, insanların rifah halının yaxşılaşmasında özünü göstərir.

Biz öz sosial siyasətimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik. Bütün sosial proqramlar icra olunur. 2008-ci ildə minimum əmək haqqı və minimum pensiyaların baza həddi 50 faiz artırılmışdır və indi Azərbaycanda orta əmək haqqı 335 dollar, orta pensiya 120 dollar səviyyəsindədir. Bu, yaxşı göstəricidir. Ancaq əlbəttə ki, növbəti illərdə bizim iqtisadiyyatımız artdıqca, bütün sosial məsələlər daha da uğurla icra olunacaqdır. Ünvanlı sosial yardım proqramı uğurla icra edilir və 2009-cu ildə davam etdirilməlidir. Bütövlükdə 2009-cu ilin vəzifələri haqqında biz hələ danışacağıq. Amma bütövlükdə demək istəyirəm ki, 2009-cu ildə bütün sosial proqramlar yüksək səviyyədə icra edilməlidir və əminəm ki, belə də olacaqdır.

Kənd təsərrüfatı, sənaye istehsalı sahəsində böyük nailiyyətlər var. Azərbaycanda yeni, böyük müəssisələr açılır. 2008-ci ildə Bakıda və bütün bölgələrdə yeni müəssisələrin açılışında iştirak etmişdik. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı uğurla başa çatıb. 2004-cü ilin əvvəlində qəbul edilmiş proqram tam şəkildə yerinə yetirilib və proqrama o vaxt nəzərdə tutulmamış bir çox məsələ əlavə olunub və uğurla icra edilib. Proqramın icrası nəticəsində ölkə iqtisadiyyatı şaxələndirilib, bütün bölgələrdə yeni infrastruktur layihələri həyata keçirilib, iş yerləri açılıb, yeni müəssisələr fəaliyyətə başlayıb. Son beş ildə 766 min yeni iş yeri açılıb ki, bunların 548 mini daimidir. 2008-ci ildə 120 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır.

Bir daha demək istəyirəm, bilirsiniz ki, indi bizim bölgədə, postsovet məkanında və bütövlükdə dünyada işsizlik və yoxsulluq ən böyük problemə çevrilir. İnkişaf etmiş ölkələrdə işsizlərin sayı yüz minlərlə, bizim bölgədə isə on minlərlə, Azərbaycanda isə keçən il iş yerlərinin açılması istiqamətində çox vacib addımlar atılıb.

Bütün bunlar bizim uğurlu iqtisadi siyasətimizin nəticəsidir. Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatların, sosial məsələlərin həllinin nəticəsidir. Bizim uğurlarımızı bəzi bədxahlar, yaxud da ki, bizdə olan vəziyyəti yaxından bilməyən, ya da ki, hansısa paxıllıq hissələri ilə yaşayan insanlar bəzi hallarda neft

amilinə bağlamaq istəyirlər. Əlbəttə ki, Azərbaycanın uğurlu neft strategiyası ölkə iqtisadiyyatının inkişafında çox böyük rol oynamışdır. Bu rol davam edir və gələcəkdə də davam edəcəkdir. Bizim enerji siyasətimiz ölkəmizə çox böyük fayda gətiribdir. Bütün uğurlarımızı ancaq neft amili ilə bağlamaq tamamilə yanlış bir yanaşmadır. Neft və qaz hasil edən ölkələr kifayət qədər çoxdur. Bizim bölgədə - Xəzər hövzəsində yerləşən ölkələrin neft-qaz potensialı Azərbaycandakından bir neçə dəfə böyükdür və hasilat da bir neçə dəfə çoxdur. Ona görə bizim uğurlarımızı ancaq neft-qaz amili ilə bağlamaq, əlbəttə ki, tamamilə qəbul edilməzdir. Bizim iqtisadi uğurlarımızın təməlinə düşünülmüş siyasət dayanır, ölkənin milli maraqlarının qorunması dayanır, siyasi islahatlar, demokratik proseslər dayanır, iqtisadi islahatlar dayanır və bütün bunları görməmək mümkün deyildir. Əgər dünyanın ən birinci, ən qabaqcıl maliyyə qurumu olan Dünya Bankı Azərbaycanı 2008-ci ilin yekunlarına görə ilin bir nömrəli islahatçı ölkəsi kimi tanıyır və bunu bəyan edirsə, bu, özü-özlüyündə göstərir ki, uğurlarımızın təməlinə bizim siyasətimiz, düzgün xəttimiz və Azərbaycanda gedən müsbət proseslər dayanır.

Ölkədə hökm sürən siyasi sabitlik, xalqla iqtidar arasında olan birlik, iqtisadi islahatlar, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının uğurlu icra olunması, sosial məsələlərin həlli, insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, çoxsaylı sosial obyektlərin tikilməsi, infrastruktur layihələri - bu siyahını davam etdirmək mümkündür - bütün bu amillər bir-biri ilə bağlıdır. Budur bizim uğurlarımızın əsas səbəbi və növbəti illərdə biz bu siyasəti davam etdirəcəyik.

2009-cu ilin dövlət büdcəsi təsdiq edilə bilər. Dünyada mövcud olan maliyyə və iqtisadi böhrana, neftin qiymətinin 4-5 dəfə aşağı düşməsinə baxmayaraq, 2009-cu ilin dövlət büdcəsi 2008-ci ilə nisbətən həcm baxımından daha da böyükdür. Dövlət büdcəsinin xərcləri 15,4 milyard dollar, icmal büdcə isə 18,4 milyard dollar təşkil edir. Bu büdcə bizə imkan verəcək ki, 2009-cu ildə bütün sosial məsələlər öz həllini tapsın, infrastruktur layihələri uğurla davam etdirilsin və ölkə üçün lazım olan bütün tədbirlər görülsün.

Bizim uğurlu neft strategiyamız sayəsində Azərbaycanın valyuta ehtiyatları çox yüksək səviyyədədir. Azərbaycanın 18 milyard dollardan çox valyuta ehtiyatları vardır, dövlət borcu isə 2 milyard dollardan bir az çoxdur. Yəni, bu, çox yüksək göstəricidir və bizə tamamilə imkan verir ki, iqtisadi islahatlarımızı bundan sonra da davam etdirək, ölkə qarşısında duran bütün vəzifələri uğurla icra edək.

Enerji sahəsində əldə edilmiş uğurlar Azərbaycanı həm siyasi, həm iqtisadi cəhətdən daha da gücləndirir. Bu günlərdə yaşanan enerji böhranı və enerji qarşılıqlı bir daha onu göstərir ki, enerji təhlükəsizliyini təmin edə bilməmiş ölkələr böyük problemlərlə üzləşirlər. Azərbaycan enerji təhlükəsizliyi məsələlərini tam şəkildə həll edibdir. Neft-qaz hasilatı, ixracı artır, Azərbaycanda həm hasilatda, həm nəqlə, həm də tranzit məsələlərinin həllində heç bir problem yoxdur. Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır, bir dəfə də olmayıb ki, öz öhdəliklərini yerinə yetirməsin. Bütün tərəfdaşlar qarşısında götürdüyümüz öhdəlikləri vaxtılı-vaxtında, yüksək səviyyədə icra edirik. Həm neft hasilatçısı, həm qaz hasilatçısı, həm neft-qaz ixrac edən, həm də tranzit ölkə kimi bizim heç bir problemimiz yoxdur və etibarlı tərəfdaş kimi, dost ölkə kimi Azərbaycan dünya miqyasında öz müsbət imicini daha da gücləndirir.

Hər şey müqayisədə ölçülür. Hər şey yaxşı olanda bəzi hallarda heç bəlli olmur ki, kimin siyasəti nədən ibarətdir. Ölkələrin mövqeyi böhranlı, çətin vəziyyətdə bilinir və özünü göstərir. Biz bundan sonra da özümüz üçün dost ölkələrin enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həllinə köməyimizi, töhfəmizi verəcəyik. Azərbaycanın milli maraqları tam şəkildə müdafiə olunur, Azərbaycan çox önəmli ölkəyə çevrilibdir, bu bölgədə enerji siyasəti baxımından Azərbaycanın əvəzolunmaz rolu vardır. İki ay bundan əvvəl Bakıda keçirilmiş enerji sammiti bunu bir daha təsdiqlədi. Aparılan müzakirələr sammitin nəticələri, qəbul edilmiş qərarlar bir daha onu göstərdi ki, bu bölgədə enerji məsələlərinin hansı istiqamətə yönəldilməsinə Azərbaycanın çox böyük təsiri vardır.

Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır - bizim üçün ilk növbədə milli maraqlarımız, Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması əsasdır. Biz indi deyə bilərik ki, buna uğurla nail olmuşuq və növbəti illərdə enerji siyasətimiz həmişə olduğu kimi, əgər belə demək mümkündürsə, sülhməramlı olacaqdır. Biz enerji siyasətimizdən məharətlə istifadə edib daha da çox dostlar qazanırıq. Azərbaycanın enerji siyasəti əməkdaşlığa, dostluğa yönəldilibdir, bölgədə regional əməkdaşlığın güclənməsinə yönəldilibdir. Budur bizim yanaşmamız, bizim siyasətimiz və geniş mənada enerji fəlsəfəmiz. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın bu sahədəki uğurlu təcrübəsindən istifadə başqa yerlərdə də yaranmış böhranlı vəziyyətdən çıxış yolu tapmaq üçün yaxşı fürsət ola bilər.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum və Bakı-Tbilisi-Qars kimi nəhəng transmilli layihələr ölkəmizin siyasi və iqtisadi mövqelərini böyük dərəcədə möhkəmləndirmişdir. Enerji daşıyıcılarının nəqlinin şaxələndirilməsi istiqamətində biz qarşıda duran bütün vəzifələri uğurla icra etdik və bu gün

Azərbaycan neftini və qazını dünya bazarlarına çıxaran 7 kəmərlər mövcuddur və onların hamısı da işlək vəziyyətdədir, Azərbaycan neftini və qazını müxtəlif istiqamətlərə nəql edir. Əlbəttə ki, enerji məsələləri bu gün dünyanın gündəliyində birinci yerdədir və Azərbaycan başda olmaqla, enerji təhlükəsizliyini təmin edə bilən ölkələr növbəti illərdə özlərini rahat hiss edəcək və çox inamla irəliyə gedəcəkdir.

Nəqliyyat sektorunda, qeyd etdiyim kimi, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi davam edir, biz çox şadıq ki, bu layihə icra olunmağa başlamışdır. Bildiyiniz kimi, uzun illər müzakirələrdən sonra məsələ həll olunmağa başlamışdır və bu dəmir yolunun iqtisadi, siyasi və geostrateji əhəmiyyəti hamıya bəllidir. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş bütün təşəbbüslər həyatda öz əksini tapır. Əgər biz hansısa təşəbbüsü irəli sürürüksə, əminlik ki, onu icra edəcəyik. Çünki bunun arxasında düşünülmüş siyasət, ölçülüb-biçilmiş addımlar, hesablamalar dayanır. Bizim güclü iradəmiz, o cümlədən bizim fəal iştirakımızla bölgədə yaranmış gözəl əməkdaşlıq şəraiti – bütün bunlar bu regional məsələlərin həllində müsbət rol oynayır. Əlbəttə ki, burada təşəbbüs göstərmək də çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Təşəbbüs bir ideya, bir fikir kimi irəli sürüldə, bəzi hallarda ona yanaşma müxtəlif olur. Ancaq biz təşəbbüsləri gerçəkliyə çeviririk. Biz öz əməlimizlə, öz işimizlə nəhəng transmilli, dünya üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən enerji, nəqliyyat layihələrini icra edirik. Vəsait qoymaqla, investisiya qoymaqla, bütün təşkilati məsələlərin həllinə öz töhfəmizi verməklə və bütün başqa yollarla bu layihələri icra edirik.

Sosial sahədə, qeyd etdiyim kimi, 2009-cu ildə də öz siyasətimizi davam etdirəcəyik. Son beş il ərzində bu sahədə çox böyük nailiyyətlər əldə ediləndir. Azərbaycanda təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman sahəsindəki nailiyyətlər haqqında qürurla danışa bilərik. Bu sahədə, sözün əsl mənasında, böyük dönüş yarandı və artıq əldə edilmiş nailiyyətlər əsasında biz növbəti illərdə də bu siyasəti davam etdirməliyik. Yəni son beş il ərzindəki uğurlar, nailiyyətlər növbəti beş il üçün də həm əsasdır, həm də örnəkdir. Son beş il ərzində müxtəlif məqamlarda bizim siyasətimizə mane olmaq istəyənlər, yaxud da, daxili işlərimizə qarışmaq istəyənlər və ya hansısa formada siyasətimizi bəyənməyən dairələr vaxtaşırı öz səslərini qaldırmağa çalışmışlar. Bizə bəzi hallarda daha çox 4-5 il bundan əvvəl məsləhət vermək və ya yol göstərmək, ya da ki, tövsiyə etmək, yaxud göstəriş vermək cəhdləri olmuşdur. Biz bütün bunları yaxşı xatırlayırdıq. Əgər biz o vaxt bu sözlərə baxsaydıq və öz yolumuzdan dönsəydik, iradə göstərməsəydik, bu gün Azərbaycanın vəziyyəti sözbəxanların vəziyyətinə yaxın ola bilərdi.

Bütün təzyiqlərə, bütün əsassız ittihamlara baxmayaraq, bəzi hallarda çirkin böhtan kampaniyalarına baxmayaraq, biz yolumuzdan dönmədik. Ona görə ki, Azərbaycan xalqı bizi dəstəklədi, Azərbaycan xalqı bizə bu inamı, bu qüvvəni verdi və son beş ilin tarixi göstərir ki, kim haqlı olub, kim isə əbəs yerə səylər göstərmişdir.

Azərbaycan müstəqil dövlətdir. Azərbaycanın müstəqil siyasəti var. Bu siyasət Azərbaycanı son beş ildə böyük dərəcədə gücləndirmişdir. Bugünkü və beş il bundan əvvəlki Azərbaycan başqa-başqa ölkələrdə demək olar. Həm iqtisadi, həm siyasi baxımdan bölgədəki rolumuzun artması - bütün bunlar Azərbaycanı çox yüksək pilləyə qaldırır və bundan sonra da Azərbaycan xalqının iradəsi, milli maraqları, Azərbaycan dövlətinin milli maraqları, dövlətçilik prinsipləri bizim üçün əsas olacaqdır.

Biz bütün sahələrdə əməkdaşlığa hazırıq, bütün ölkələrlə qarşılıqlı əsaslar üzərində, qarşılıqlı hörmət və bir-birinin işlərinə qarışmamaq prinsipləri əsasında bundan sonra da münasibətləri davam etdirmək fikrindəyik. Ancaq bu münasibətlər bu gün olduğu kimi, gələcəkdə də dünyada qəbul olunmuş və demokratik prinsipləri əks etdirən əsaslar üzərində qurulacaqdır. Bizim planlarımız çoxdur. Ölkəmizi bundan sonra da uğurla inkişaf etdirməliyik. 2009-cu ildə və ondan sonrakı illərdə nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar icra olunacaqdır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının uğurla icra olunması bunun əyani sübutudur. Növbəti beş il üçün yeni geniş proqram hazırlanır və yəqin ki, yaxın vaxtlarda biz onu qəbul edəcəyik.

2008-ci ildə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində əməli-praktik nəticələr olmasa da, bizim mövqeyimiz daha da möhkəmlənmişdir. Mart ayında BMT Baş Məclisində Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində vəziyyətlə bağlı qətnamənin böyük səs çoxluğu ilə qəbul edilməsi həm bizim gücümüzü göstərdi, həm də haqq-ədaləti göstərdi. Yəni, onu göstərdi ki, dünya birliyi, dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın tərəfindədir. Baxmayaraq ki, bir daha vurğulamaq istəyirəm, Minsk qrupunun həmsədr ölkələri, vasitəçilik missiyası ilə birbaşa məşğul olan ölkələr - Amerika Birləşmiş Ştatları, Rusiya və Fransa bizə məlum olmayan səbəblər üzündən bu qətnamənin əleyhinə çıxmışdı və bəzi hallarda başqa ölkələri də buna təhrik etmək istəmişdilər, ancaq Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş qətnamə böyük səs çoxluğu ilə qəbul edildi. Bu, bizim böyük siyasi və diplomatik uğurumuzdur. Bu, növbəti sənəddir, ciddi sənəddir.

Bildiyiniz kimi, 15 il bundan əvvəl BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi qəbul edilmişdir. Bu qətnamə bizim növbəti siyasi uğurumuzdur. Bunun əsasında münaqişə öz həllini tapa bilər. Ermənistan və Azərbaycan prezidentlərinin birgə imzaladıqları bəyannamə BMT Baş Məclisində qəbul edilmiş bəyannamənin məntiqi nəticəsidir. Baxmayaraq ki, Ermənistan təbii olaraq, BMT-də qətnamənin qəbul olunmasına etiraz etməyə çalışırdı. Buna baxmayaraq, Ermənistan rəhbəri o əsasda müştərək bəyannaməyə qol çəkmişdir. Orada nə göstərilir? Orada, ilk növbədə, göstərilir ki, münaqişə beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında, beynəlxalq təşkilatların qərarları və sənədləri əsasında öz həllini tapmalıdır. Hansı qərarlar və sənədlər?! Bu, tamamilə aydın məsələdir. Qeyd etdiyim BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi, BMT Baş Məclisinin qətnaməsi, ATƏT-in sənədləri, Lissabon sammitinin sənədləri - bütün bunlardır sənədlər. Yəni, məsələ bunların əsasında öz həllini tapmalıdır və Ermənistan rəhbərinin buna qol çəkməsi hesab edirəm ki, çox müsbət bir haldır.

Digər tərəfdən, birgə bəyannamə Ermənistan-Azərbaycan prezidentləri tərəfindən imzalanmışdır. Yəni, onu göstərir ki, bu ölkələr münaqişənin tərəfləridir, münaqişənin heç bir başqa tərəfi yoxdur. Halbuki, uzun illər ərzində Ermənistan tərəfi həmişə çalışırdı ki, qondarma Dağlıq Qarabağ qurumunun nümayəndələrini də bu prosesə daxil etsin. Biz haqlı olaraq, buna həmişə etiraz edirdik. Əminəm ki, Ermənistan rəhbərinin münaqişənin tərəfi kimi birgə bəyannaməyə qol çəkməsi artıq növbəti illərdə Dağlıq Qarabağın prosesə qoşulması cəhdlərinə son qoyacaqdır.

Bununla bərabər, birgə bəyannamədə göstərilir ki, məsələnin həllinin bütün mərhələləri beynəlxalq zəmanətlə təmin olunmalıdır. Bu da açıq-aydın onu göstərir ki, məsələ yalnız mərhələli şəkildə öz həllini tapa bilər. Bütün dövrlərdə Azərbaycanın mövqeyi ondan ibarət olmuşdur ki, məsələ ancaq addım-addım öz həllini tapa bilər. İlk növbədə, Ermənistan işğalçı qüvvələri bütün işğal olunmuş torpaqlardan çıxarılmalı, beynəlxalq zəmanət əsasında təhlükəsizlik məsələləri həll olunmalıdır. Ondan sonra Dağlıq Qarabağın statusu haqqında danışıqlar aparıla bilər, bir şərtlə ki, o status ancaq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində olmalıdır. Bu, Azərbaycanın prinsipial və dəyişməz mövqeyidir. Mərhələli həllin üstün olması onu göstərir ki, Azərbaycanın uzun illər ərzində dediyi sözlər və təklif etdiyi yanaşmalar bu gün Ermənistan tərəfindən də qəbul edilir. Əks halda, Ermənistan tərəfi mərhələli həlli nəzərdə tutan bəyannaməyə heç vaxt qol çəkməzdi. Bildiyiniz kimi, onların mövqeyi paket variantından ibarət olmuşdur. Yəni mən onu ona görə bir az daha geniş işıqlandırırıram ki, heç kimdə heç bir şübhə olmasın - bu bəyannamə Azərbaycanın milli maraqlarına xidmət göstərir. Əslində, Azərbaycanın mövqeyini əks etdirir və ümid etmək istəyirəm ki, bu siyasi niyyət 2009-cu ildə real nəticələrə çevriləcəkdir. Hər halda, biz öz mövqeyimizi dəfələrlə bəyan etmişik və bu gün mən bir daha bunu açıqlayıram. Biz çalışırıq ki, məsələ danışıqlar yolu ilə öz həllini tapsın.

Ancaq bununla bərabər, o da heç kimə sirr deyil ki, biz ordu gücümüzü də artırırıq və böyük dərəcədə artırmışıq. Son beş il ərzində ordu quruculuğu istiqamətində atılmış addımlar Azərbaycanı çox gücləndirmişdir. Növbəti illərdə orduya ayrılan xərclər daha da artacaqdır. Mən bunu bir daha demək istəyirəm ki, biz bu sahəyə prioritet diqqət göstəririk və 2009-cu ildə bütün hərbi xərclərimiz 2,3 milyard dollar təşkil etməlidir. Bu, böyük rəqəmdir. Ancaq bizim qarşımızda böyük vəzifələr dayanır. Biz istənilən anda, istənilən yolla öz doğma torpaqlarımızı azad etməyə hazır olmalıyıq, hazırıq, ancaq özümüzü daha da gücləndirməliyik.

Mən bir daha demək istəyirəm ki, 2008-ci ilin yekunları bir daha Azərbaycanda aparılan siyasətin təntənəsini göstərir. 2008-ci ilin yekunları, eyni zamanda, son beş il ərzində görülən işlərə vurulan yekundur. Azərbaycan xalqı bu işlərə mənim üçün ən vacib olan münasibətini keçən ilin oktyabr ayında prezident seçkilərində bildirmişdir. Bu, bizim üçün ən böyük göstəricidir. Bizim işlərimizin düzgün aparılmasına ən böyük işarədir, ən böyük sübutdur. Elə etməliyik ki, növbəti illərdə xalqın etimadını doğruldaq, Azərbaycanın qarşısında duran bütün məsələləri uğurla həll edək, Azərbaycanı daha da gücləndirək, bölgədə və dünyada mövqələrimizi möhkəmləndirək, iqtisadi sahədə daha ciddi nailiyyətlərə çataq, bütün sosial məsələləri həll edək və beləliklə, ölkəmizi uğurla irəliyə aparaq.

İndi isə keçək müzakirələrə və söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

MALİYYƏ NAZİRİ SAMİR ŞƏRİFOVUN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Yola saldıığımız 2008-ci il Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən 2003-cü ildə müəyyən edilmiş iqtisadiyyatın inkişaf tempinin sürətləndirilməsi strategiyasının həyata keçirilməsinin növbəti uğurlu mərhələsi kimi ölkəmizin çağdaş tarixinə daxil olmuşdur.

2008-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin operativ icra göstəricilərində də bunu aydın şəkildə görmək olar.

Belə ki, 2008-ci ildə dövlət büdcəsinin mədaxil proqnozu 10 milyard 484 milyon manata qarşı 10 milyard 763 milyon manat və ya 102,7 faiz icra olunmuşdur. Bu da 2007-ci ilə nisbətən 4 milyard 756 milyon manat və ya 79,2 faiz çoxdur.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən 5 milyard 380 milyon manat proqnoza qarşı icra 5 milyard 694 milyon manat və ya 105,8 faiz olmuşdur ki, bu da proqnoza nisbətən 314 milyon manat, 2007-ci illə müqayisədə isə 1,2 milyard manat və ya 26,2 faiz çoxdur.

Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən proqnoza 100 faiz əməl edilməklə, dövlət büdcəsinə 1 milyard 110 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da 2007-ci illə müqayisədə 338 milyon manat və ya 43,8 faiz çox deməkdir.

Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə nəzərdə tutulmuş miqdarda, yəni 3 milyard 800 milyon manat məbləğində transfert daxil olmuşdur.

2008-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri 10 milyard 680 milyon manat və ya 96,6 faiz icra edilsə də, bu, 2007-ci ildəkindən 4 milyard 594 milyon manat və ya 75,5 faiz çoxdur.

2008-ci ildə də sosialyönümlü tədbirlər üzrə xərclərin maliyyələşdirilməsi diqqətdə olmuşdur. Bu məqsəd üçün 2 milyard 312 milyon manat vəsait sərf edilmişdir ki, bu da 2007-ci illə müqayisədə 642 milyon manat və ya 38,4 faiz çoxdur.

2008-ci ildə 2007-ci illə müqayisədə dövlət büdcəsinin cari xərclərində sosialyönümlü tədbirlər üzrə xərclərin tərkib hissəsi olan sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 42,2 faiz, səhiyyə xərcləri 34,6 faiz, təhsil xərcləri 35,5 faiz, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi xərcləri 47,1 faiz artmışdır.

2008-ci ildə əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan işçilərin əmək haqlarının artırılması üçün ölkə Prezidenti tərəfindən bir sıra sərəncamlar imzalanmışdır. Bu sərəncamlarla elm, təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət sahələrində habelə, dövlət büdcəsindən maliyyələşən digər təşkilatlarda çalışanların aylıq əmək haqları orta hesabla 50 faiz, Milli Elmlər Akademiyasının tabeliyində olan elmi tədqiqat müəssisələrində çalışanların əmək haqları 50 faiz, ali təhsil müəssisələrində çalışanların əmək haqları iş stajından və tələbələrin sayından asılı olaraq, 50 faizdən 2 dəfəyə qədər, aspirantlara, ali, orta ixtisas, peşə məktəbləri və peşə liseylərinin tələbələrinə və şagirdlərinə verilən təqaüdlərin aylıq məbləği orta hesabla 40 faiz artırılmış, minimum aylıq əmək haqqının, əmək pensiyalarının baza hissəsinin məbləği 50 faiz artırılaraq 75 manata çatdırılmış, məcburi köçkünlərə verilən aylıq müavinətin məbləği 50 faiz artırılmışdır.

2008-ci il məcburi köçkünlərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində də mühüm mərhələ olmuşdur. İl ərzində məcburi köçkünlərin yeni, hər cür sosial infrastruktura malik qəsəbələrə köçürülməsi məqsədlərinə 145 milyon manat vəsait sərf olunmuş, son çadır düşərgəsi ləğv edilmiş, beləliklə, ölkə Prezidentinin Azərbaycanda bir dənə də çadır düşərgəsi qalmayacağına dair tapşırığı tam icra edilmişdir.

Gənc nəslin idmana və sağlam həyat tərzinə marağının artırılması məqsədi ilə bilavasitə Prezident İlham Əliyevin şəxsi təşəbbüsü və göstərişi əsasında idmanın inkişafına 2008-ci il dövlət büdcəsindən, investisiya xərcləri də daxil olmaqla, 125 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bunun nəticəsində hesabat ilində bir çox irimiqyaslı və nüfuzlu beynəlxalq yarışların ölkəmizdə keçirilməsinə nail olunmuş, öz növbəsində, idmançılarımız tərəfindən beynəlxalq yarışlarda, xüsusilə də Pekin Olimpiadasında qazanılan mükafatların sayı artmışdır.

Hesabat ilində aqrar sektora dövlət qayğısı daha da artırılmış, fermer təsərrüfatlarına güzəştli şərtlərlə kreditlərin verilməsi, lizinq xidmətinin yaxşılaşdırılması, sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi üçün büdcədən Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna 80 milyon manat, "Aqrolizin" Acıq Səhmdar Cəmiyyətinə 40 milyon manat, Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə 5 milyon manat vəsaitin ayrılması təmin edilmişdir. Bundan əlavə, cins damazlıq mal-qaraya və mineral gübrələr alınmasına, mineral gübrələrin və texnikanın saxlanması üçün xüsusi anbarların tikintisinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat

Fondundan 25 milyon manat vəsait ayrılması təmin edilmiş, ərzaq təhlükəsizliyi tədbirlərinin görülməsi məqsədlərinə 50 milyon manat yönəldilmişdir.

Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyi tədbirlərinin davamı olaraq, 652 min fiziki və hüquqi şəxsə əkin sahəsinin becərilməsində istifadə edilmiş yanacaq və motor yağlarına, mineral gübrələrin güzəştə satılmasına, buğda və çəltik istehsalçılarına səpilən hər hektar sahəyə görə yardımın verilməsi təmin edilmiş, bu məqsədə 76,5 milyon manat vəsait sərf olunmuşdur. Bunun nəticəsində kənd təsərrüfatında becərilən əkin sahələri və məhsuldarlıq nəzərəcarpacaq dərəcədə artmışdır.

Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlərdə mövqelərinin möhkəmlənməsi, Prezident İlham Əliyevin beynəlxalq aləmdə sürətlə artan nüfuzunun məntiqi nəticəsi kimi, 2008-ci il ərzində ölkəmizdə bir sıra mötəbər beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi, habelə, ölkəmizin Suriya Ərəb Respublikasında yeni səfirliyinin və Qazaxıstanın Aktau şəhərində Baş konsulluğunun fəaliyyətə başlaması ilə bağlı xərclər dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilmişdir. Eyni zamanda Qırğızıstanda, Myanma İttifaqında, Pakistan İslam Respublikasında, Çin Xalq Respublikasında, Yəmən Respublikasında, Tacikistan Respublikasında və Fələstin Muxtariyyətində baş vermiş təbii və humanitar fəlakətlərin aradan qaldırılması ilə bağlı maliyyə yardımları üçün dövlət büdcəsindən vəsait ayrılması təmin edilmişdir.

Dövlət büdcəsi xərclərinin strukturu üzrə 2008-ci ildə 2007-ci ilə nisbətən sənaye və tikinti xərcləri 2,2 dəfə, mənzil və kommunal təsərrüfatı xərcləri 69,5 faiz, müdafiə xərcləri 62,8 faiz, ümumi dövlət xidməti xərcləri 41 faiz, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri 23,8 faiz, aqrar və ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri 13,9 faiz çox olmuşdur.

2008-ci ildə həlli vacib hesab olunan tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan 154 milyon manat, dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmayan bir sıra tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə isə dövlət büdcəsinin ehtiyat fondundan 115,7 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Son illər dünya əmtəə bazarlarında yaranmış əlverişli konyuktura nəticəsində dövlət büdcəsinin və Dövlət Neft Fondunun gəlirləri əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Artan gəlirlər iqtisadiyyata, ilk növbədə, sosial və fiziki infrastruktur sahələrinə investisiya qoyuluşuna yönəldilmişdir.

2008-ci ildə dövlət investisiya qoyuluşu xərclərinə dövlət büdcəsindən 4 milyard 276 milyon manat (2007-ci illə müqayisədə 2,2 dəfə çox), Dövlət Neft Fondundan 453 milyon manat, dövlət zəmanəti ilə alınmış xarici kreditlər hesabına 430 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Ötən ildə dövlət investisiya xərclərindən təhsil obyektlərinin tikintisi və təmirinə 214 milyon manat, səhiyyə obyektlərinin tikintisi və təmirinə 204 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur.

Mədəniyyət və turizm obyektlərinin tikintisi və əsaslı təmirinə, o cümlədən mədəni-tarixi irsimizin qorunub saxlanılmasına, tarixi, dini abidələrin bərpa və yenidən qurulmasına, milli ifaçılıq sənətinin inkişafına 171,6 milyon manat vəsait xərclənmişdir.

2008-ci ildə nəqliyyat infrastrukturuna 1 milyard 582 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bu vəsait hesabına ölkə ərazisində respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının, yol qovşaqlarının, piyada keçidlərinin, regionlarda çaylar üzərində körpülərin, yeni və mövcud metro stansiyalarının tikintisi və yenidən qurulması, habelə, yeni gəmi-bərələrin və tankerlərin, dəmir yolu və metro vaqonlarının və ixtisaslaşmış avadanlıqların alışı həyata keçirilmiş, Lənkəran və Zaqatalada beynəlxalq statusa malik hava limanları istismara verilmişdir.

Penitensiar müəssisələrinin maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılması, cəzaçəkmə və islah-müalicə müəssisələrinin əsaslı təmir və yenidənqurma işlərinə 69,9 milyon manat, müdafiə və hüquq mühafizə orqanlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə 315 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Ölkəmizin enerji təhlükəsizliyini və regionların elektrik enerjisinə və qaza olan tələbatını təmin etmək məqsədi ilə 312 milyon manat, o cümlədən Səngəçaldada gücü 300 MVt olan modul tipli elektrik stansiyasının tikintisinə 262,8 milyon manat, habelə, paylayıcı elektrik şəbəkələrinin yenidən qurulmasına 120 milyon manat vəsait sərf edilmiş, ölkənin hər bir regionuna qaz çatdırılması barədə ölkə Prezidentinin tapşırığı icra olunaraq, regionların qazlaşdırılmasına 82,1 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

2008-ci ildə meliorativ işlərin yerinə yetirilməsinə, meliorasiya və su təsərrüfatı obyektlərinin, içməli su təminatı və kanalizasiya sistemlərinin tikintisi və əsaslı təmirinə 268,2 milyon manat vəsait sərf edilmişdir. Həmçinin, hesabat ilində Naxçıvan Muxtar Respublikasında və ölkənin digər rayon və şəhərlərində yenidənqurma və bərpa işlərinin aparılmasına 33 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Ötən il ərzində Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına məcburi köçkünlər üçün yaşayış qəsəbələrinin tikintisi, Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun çəkilişi layihələrinin maliyyələşdirilməsi davam etdirilmişdir.

2008-ci ilin sonuna ölkəmizin daxili və xarici dövlət borcu 2 milyard 686 milyon manat səviyyəsində və ya ümumi daxili məhsulun 7,1 faizinə bərabər olmuş, adambaşına düşən dövlət borcumuz 310,5 manat, xarici dövlət borcumuz isə 330 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Ötən 2008-ci il 2003-cü ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən təməli qoyulmuş yeni siyasi-iqtisadi dövrün ilk 5 illik mərhələsini yekunlaşdırmışdır. Əminliklə demək olar ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bu müddət ərzində həyata keçirdiyi xarici və daxili siyasət nəticəsində Azərbaycan dövləti üçün ən taleyüklü bir çox sosial-iqtisadi məsələlər həll edilmişdir.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adını daşıyan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz boru kəmərinin istismara verilməsini və digər transmilli layihələrin bünövrəsinin qoyulmasını, dövlətimizin beynəlxalq miqyasda nüfuzunun daha da artmasını, regionda aparıcı mövqelərə çıxmasını, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə yönəldilmiş möhtəşəm hərbi quruculuq və diplomatik fəaliyyət üzrə səyləri, ölkədə yoxsulluq səviyyəsinin 3 dəfədən çox azaldılmasını, son çadır şəhərciyinin ləğv edilməsini, Azərbaycanın iqtisadiyyatında müstəsna ikidəfəlik real artımı, onun keyfiyyətə yeni səviyyəyə qaldırılmasını, xalqın rifahının əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırılmasını və s. işləri qətiyyətlə bunların sırasına aid etmək olar.

Müdrək xalqımız son beş ildə əldə olunmuş nailiyyətləri və tərəqqini, görülmüş işləri layiqincə qiymətləndirərək cənab İlham Əliyevi ikinci müddətə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçmiş, bununla da xalqın rifahının təmin edilməsinə yönəlmiş siyasi-iqtisadi kursun növbəti illərdə də davam etdirilməsinə tam dəstək vermişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

2008-ci ilin ikinci yarısında Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı əlverişsiz xarici mühit şəraitində davam etmişdir. Belə ki, dünyanın aparıcı iqtisadi gücü sayılan Amerika Birləşmiş Ştatlarının qeyri-standart və riskli ipoteka kreditləri bazarında hələ 2007-ci ildə yaranmış problemlər bir sıra maliyyə-bank və əmlak bazarı qurumlarını iflasa düşərək, artıq 2008-ci ildə bütünlüklə ABŞ-da, sonradan isə Avropa və Asiya ölkələrində kəskin maliyyə böhranına gətirib çıxarmışdır. Dünya maliyyə böhranı aparıcı iqtisadiyyatlarda maliyyə-bank sektorunu sarsıtmış, bir çox nəhəng maliyyə qurumlarının iflasa uğraması, tam və ya qismən milliləşdirilməsi ilə nəticələnmişdir. Maliyyə böhranının törətdiyi fəsadlar iqtisadiyyatın real sektoruna mənfi təsiri gücləndirmiş, iqtisadi artım templərinin aşağı düşməsinə və nəticə etibarilə qlobal iqtisadiyyatın tənəzzül dövrünə keçməsinə, istehlakın və tələbatın qlobal miqyasda kəskin enməsinə səbəb olmuşdur.

Təkcə onu göstərmək kifayətdir ki, 2008-ci ilin sonuna dünyanın aparıcı fond birjalarının indeksləri dəyərini ən azı 40 faiz itirmişdir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin fond birjalarına dəyən ziyan isə daha güclü olmuş və bu birjaların indeksləri 50-75 faiz arasında aşağı düşmüşdür. Qlobal tələbatın azalması səbəbindən dünya əmtəə bazarlarında da kəskin qiymət ucuzlaşması baş vermişdir. Bu baxımdan ötən müddət ərzində neftin qiymətinin 4 dəfə, əlvan və qara metalların və digər əmtəə mallarının qiymətinin isə 2-2,5 dəfə ucuzlaşması xüsusilə vurğulanmalıdır.

Bunların nəticəsində bir çox sənaye müəssisələri istehsal həcmi əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış və ya tam dayandırmış, habelə, yük daşımalarının həcmi aşağı düşmüşdür. Tənəzzülün məntiqi nəticəsi olaraq həm maliyyə, həm də sənaye sektorunda çalışan işçilərin çoxsaylı ixtisarı qaçılmaz olmuşdur.

Dünyada baş verən maliyyə böhranı, istisnasız olaraq, bütün ölkələri, o cümlədən Azərbaycan iqtisadiyyatını da ciddi sınaqlarla üz-üzə qoymuşdur. 2008-ci il üzrə ölkəmizdə ümumi daxili məhsulun artım səviyyəsi ikirəqəmli olsa da, son iki ay ərzində iqtisadi artım tempinin azalması səbəbindən hesabat ilinin ortasında proqnozlaşdırıldığından aşağı olmuşdur.

2008-ci ildə qlobal böhranın fəsadları Azərbaycan iqtisadiyyatına sirayət etsə də, qeyd edilməlidir ki, ölkə Prezidentinin tapşırığı ilə həyata keçirilmiş qabaqlayıcı tədbirlər nəticəsində böhranın mənfi təsirləri ötən il ərzində ölkə iqtisadiyyatında praktiki olaraq hiss olunmamışdır. Bununla belə, son təhlillər göstərir ki, artıq bütün dünya ölkələrinin üzləndiyi maliyyə və iqtisadi böhran ehtimal edildiyindən daha dərin, sarsıdıcı və uzunmüddətli olacaqdır. Ən optimal ssenarilərə əsasən onun yalnız 2010-cu ilin sonu,

2011-ci ilin əvvəlində başa çatacağı gözlənilir. Bu isə 2009-cu ildə böhranın ölkə iqtisadiyyatına təsirinin daha qabarıq olacağı ehtimalını gücləndirir.

Lakin, zənnimizcə, bu, hər hansı təşvişə düşməyi deyil, reallığı qəbul edərək böhran şəraitinə uyğun müvafiq iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsini və davranış qaydalarına ciddi riayət edilməsini tələb edir. Belə ki, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda maliyyə nizam-intizamına diqqət artırılmalı, lüzumsuz xərclər, təxirə salına biləcək səfərlər, malalmaları, tədbirlər ixtisar olunmalıdır. Kommunal, istehlak, enerji, yanacaq, qaz, su sərfiyyatı qənaətlə aparılmalıdır. Kommunal sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatlar tərəfindən alınan materialların və yanacağın dəyərinin vaxtında və tam ödənilməsi, fiskal orqanlar tərəfindən vergi və rüsumların dövlət büdcəsinə toplanması şəxsiz təmin olunmalıdır.

Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, böhranın yaratdığı iqtisadi problemlərin universal həlli yolları mövcud deyildir. Başqa dövlətlərin təcrübəsi nəzərə alınsa da, onun bilavasitə təkrar edilməsi məqsəduyğun hesab oluna bilməz. Böhrana qarşı görülən tədbirlər hər bir ölkənin iqtisadiyyatının özəl xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilməlidir.

2008-ci ildə böhranla mübarizə məqsədi ilə dünyada həyata keçirilmiş tədbirlərin təhlili göstərir ki, xarici və daxili borcu az olan, eyni zamanda yüksək maliyyə-valyuta ehtiyatlarına malik olan ölkələr böhrana daha hazırlıqlı və dayanıqlı olmuşlar. Məhz buna görə həm Beynəlxalq Valyuta Fondunun, həm də dünyanın aparıcı reyting agentliyi olan "Standart & Poors" şirkətinin qənaətlərinə görə, Azərbaycan iqtisadiyyatının böyük imkanlara malik olması və dayanıqlılığı, habelə, ölkə rəhbərliyi tərəfindən həyata keçirilən iqtisadi siyasət respublikamızın dünya böhranının nəticələrini digər ölkələrlə müqayisədə daha asan dəf edəcəyinə zəmin yaradır. Ötən ilin dekabrında "Standart & Poors" şirkətinin Azərbaycana verdiyi reyting də bunu təsdiqləyir.

Qeyd edilənlərə son illər ərzində Heydər Əliyev neft strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycanda xarici valyuta ehtiyatlarının ildən-ilə artmasını, xarici və daxili dövlət borcunun səviyyəsini aşağı həddə saxlamaqla səlis idarə olunmasını əsas kimi göstərmək olar.

2009-cu ildə dövlət büdcəsi gəlirlərinin sabit icra edilməsində Dövlət Neft Fondunun müstəsna rolu olacaqdır. Belə ki, dünya bazarında neftin qiymətinin dəyişkənliyinə baxmayaraq, Neft Fondundan dövlət büdcəsinə manatla edilən transfertlər dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş maliyyə öhdəliklərinin tam və şəxsiz təmin edilməsinə, ilk növbədə pensiyaların, təqaüdlərin, sosial müavinətlərin, əmək haqlarının tam ödənilməsinə, ən vacib sosial əhəmiyyətli proqram və tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə, habelə icrasına əvvəlki illərdə başlanmış investisiya layihələrinin başa çatdırılmasına, qəbul edilmiş inkişaf proqramlarının həyata keçirilməsinə imkan verəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

İcazə verin, əminliyimi bildirim ki, cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında Azərbaycan hökuməti zamanın çağırışlarına layiqli cavab verəcək, ölkəmizin maliyyə orqanları Azərbaycan xalqının rifahının təmin edilməsinə yönəldilmiş siyasi-iqtisadi kursunuzun 2009-cu ildə də əzm və peşəkarlıqla həyata keçirilməsində səylərini əsirgəməyəcəklər.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

İQTİSADI İNKİŞAF NAZİRİ ŞAHİN MUSTAFAYEVİN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2008-ci ilin oktyabr ayında keçirilmiş prezident seçkilərində xalqımız yenidən özünün layiqli gələcəyinə, iqtisadi inkişafına, sülhə və əmin-amanlığa səs verərək, dahi Heydər Əliyev yolundan dönməzliyini və cənab Prezident, Sizin hər bir azərbaycanlının ən layiqli Prezidenti olduğunu bir daha təntənəli şəkildə sübut etdi. Müasir Azərbaycan dövlətinin banisi, ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının uğurla davam etdirilməsi nəticəsində ölkəmiz son illərdə iqtisadi artım üzrə dünyada lider dövlətə çevrilmişdir. 2008-ci ildə də iqtisadiyyatın bütün sahələrində irimiqyaslı islahatların sistemli və düşünülmüş şəkildə davam etdirilməsi Azərbaycanı dünyanın ən islahatçı ölkəsi kimi tanıtmışdır.

Bu gün ölkəmiz regionun və dünyanın böyük iqtisadi layihələrinin əsas tərəfdaşına çevrilmişdir. Cənab Prezident, bütün bunlar Sizin uzaqgörən siyasətiniz, sosial-iqtisadi inkişafın bütün sahələrini əhatə edən dövlət proqramları, Fərman və Sərəncamlarınız sayəsində mümkün olmuşdur, Sizin yorulmaz fəaliyyətiniz və qətiyyətinizin nəticəsidir. Sizin şəxsi təşəbbüsünüzlə və nəzarətiniz altında müasir dünya standartlarına cavab verən çoxsaylı sənaye müəssisələrinin, səhiyyə, təhsil, idman, nəqliyyat, enerji və rabitə infrastrukturalarının, qaçqınlar üçün qəsəbələrin, bir sözlə, ölkəmizin abadlaşması və inkişafı ilə bağlı mühüm obyektlərin tikintisi, bu obyektlərin istismara verilməsi mərasimlərində şəxsən iştirakınız, bütün işlərin həyata keçirilməsini yerində izləməyiniz, əhalinin həyat səviyyəsi ilə tanış olmaq üçün regionlara çoxsaylı səfərləriniz, Azərbaycanın daha yüksək inkişafı və xalqımızın xoşbəxt gələcəyi naminə gördüyünüz işlərdəndir.

Hörmətli iclas iştirakçıları, bu gün dünyada dərinləşən maliyyə böhranının təsiri nəticəsində hətta bir çox aparıcı ölkələrin iqtisadiyyatında yaranan durğunluğa baxmayaraq, Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf etməkdədir. Dünya iqtisadiyyatı 2003-cü illə müqayisədə, ümumilikdə 25,4 faiz, o cümlədən ABŞ-da 13,3 faiz, Avropa İttifaqında 13,7 faiz, MDB ölkələrində 45,4 faiz, Çində 66,5 faiz artdığı halda, Azərbaycan iqtisadiyyatı 2,6 dəfə artmışdır. 2008-ci ildə ÜDM-in real həcmi 2003-cü illə müqayisədə qeyd olunduğu kimi, 2,6 dəfə artaraq, 38 milyard manat olmuş, o cümlədən qeyri-neft sektoru 1,8 dəfə, neft sektoru isə 4,1 dəfə artmışdır.

ÜDM-də özəl sektorun payı 2008-ci ildə 84,5 faiz təşkil etmişdir. İl ərzində ÜDM-in real artımı 10,8 faiz, o cümlədən neft sektoru üzrə 7 faiz, qeyri-neft sektoru üzrə isə 15,7 faiz olmuşdur. ÜDM-in adambaşına düşən nominal həcmi 2003-cü ilə nisbətən 5 dəfə artaraq, 4.440 manat təşkil etmişdir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun və Dünya Bankının hesabatlarında Azərbaycanda həyata keçirilən sistemli iqtisadi islahatlar və 2009-cu il üçün ölkəmizin iqtisadi inkişaf perspektivləri, hazırlanmış büdcə sənədləri, dünya maliyyə böhranının ölkə iqtisadiyyatına təsirinin qarşısının alınması ilə bağlı görülən tədbirlər müsbət qiymətləndirilmişdir.

İqtisadi yüksəlişin əsas bazası olan sənaye sahəsində 2008-ci ildə istehsal olunmuş məhsulun həcmi 28 milyard manat təşkil etməklə, il ərzində 7 faiz, son beş ildə isə 2,5 dəfə artmışdır. Neft strategiyasının uğurla davam etdirilməsi nəticəsində Azərbaycanın tarixində rekord səviyyədə - kondensat da daxil olmaqla, 44,5 milyon ton neft hasil edilmiş və 16,3 milyard kubmetr qaz təhvil verilmişdir. Bu, ötən ildəkinə nisbətən müvafiq olaraq 4,6 faiz və 50,4 faiz çoxdur.

Ölkə iqtisadiyyatının inkişafına qoyulmuş investisiyaların həcmi son beş ildə 38 milyard manat təşkil etmişdir. Bunun 16 milyard manatı daxili, 22 milyard manatı isə xarici investisiyalar olmuşdur. Diqqətəlayiq məqam budur ki, 2003-cü ildə daxili investisiyaların payı 25 faiz olduğu halda, 2008-ci ildə bu göstərici 75 faiz təşkil etmişdir. Qeyri-neft sektoruna qoyulan investisiyalar son beş ildə 6,2 dəfə artmış və onun xüsusi çəkisi 2003-cü ildəki 26,8 faizdən, 2008-ci ildə 69 faizdən artıq olmuşdur. Bu da onu göstərir ki, hökumət iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində əməli tədbirlər həyata keçirməkdədir.

2008-ci ildə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşunun ümumi məbləği 4,2 milyard manat təşkil etmişdir. Bu vəsaitlərin 60 faizə qədəri infrastruktur layihələrinə, 20 faizə qədəri isə sosialyönümlü layihələrə yatırılmışdır. Beynəlxalq maliyyə qurumları ilə nəqliyyat, energetika, su təchizatı, kənd təsərrüfatı, ekologiya, sosial təminat sahələri üzrə ümumi məbləği 1,3 milyard ABŞ dolları olan 8 layihə imzalanmışdır. Ölkəmizin strateji valyuta ehtiyatları 2003-cü ilə nisbətən 11 dəfə artmış və 18 milyard dollar təşkil edir. Bu isə 2008-ci ilin sonuna olan 2,9 milyard dollar məbləğində dövlət borcundan 6,2 dəfə çoxdur.

Ölkə başçısının müəyyən etdiyi davamlı inkişaf strategiyasının başlıca istiqamətlərindən olan qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı həyata keçirilmiş məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində bu sektorda ÜDM-in il ərzində real artımı proqnozlaşdırılan 12 faizə qarşı 15,7 faiz olmuşdur. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılara subsidiyaların və vergi güzəştlərinin verilməsi nəticəsində son 5 il ərzində kənd təsərrüfatında məhsul istehsalının nominal dəyəri 2,4 dəfə artmış, bu dövr ərzində aqrar sahədə yaradılan əlavə dəyərin və real artım səviyyəsi 25,1 faiz təşkil etmişdir.

Qeyri-neft sektorunun, o cümlədən aqrar bölmənin inkişafında son 5 ildə həyata keçirilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının misilsiz rolu olmuşdur. Bu dövr ərzində proqramın icrasına yönəldilən investisiyaların həcmi 6 milyard manat, o cümlədən 2008-ci ildə 2 milyard manat təşkil etmişdir. Dövlət proqramlarının həyata keçirilməsi nəticəsində əhalinin, xüsusən də regionlarda yaşayan əhalinin məşğulluq səviyyəsi xeyli artmışdır. Belə ki, son beş ildə 26 min 641 yeni müəssisə yaradılmış, 766 min 300 yeni iş yeri açılmışdır ki, bunun da 547 min 600-ü daimidir.

2008-ci ildə əvvəlki ilə nisbətən rabitə sahəsi 28,2 faiz, nəqliyyat sektoru 13,5 faiz, tikinti 36 faiz, ticarət 17,5 faiz, pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 16,1 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmət 29,7 faiz artmışdır.

Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün təsdiq edilmiş kompleks tədbirlər planının həyata keçirilməsi, o cümlədən Bakı şəhərində tikintisi 2009-cu ildə başlanacaq məişət tullantılarının emalı zavodunun iş düşməsi şəhərin ekoloji vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına öz töhfəsini verəcəkdir.

Cənab Prezident, Sizin göstərişinizə əsasən, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının davam etdirilməsi məqsədilə 2009-2013-cü illəri əhatə edəcək Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının layihəsi hazırlanmış və yaxın günlərdə hökumətə təqdim olunacaqdır.

Hörmətli iclas iştirakçıları, Azərbaycan Prezidentinin müəyyən etdiyi iqtisadi siyasətin başlıca istiqamətlərindən biri də sahibkarlığın inkişaf etdirilməsidir. 2008-ci ildən sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin qeydiyyatının “bir pəncərə” prinsipi üzrə təşkili nəticəsində qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxslərin sayı 30 faiz artmışdır. Bu ildən idxal-ixrac əməliyyatlarında da “bir pəncərə” prinsipinin tətbiqinə başlanılmışdır. İxracın daha da artırılması və xarici bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə görülmüş tədbirlər nəticəsində Azərbaycan ABŞ və Norveçin “CSP”, Avropa İttifaqının “CSP+” proqramlarına daxil edilmişdir. Bu proqramlar Azərbaycan sahibkarlarına 27 Avropa ölkəsi, ABŞ və Norveç bazarlarına rüsumsuz və ya çox aşağı rüsumlarla ixrac imkanları yaradır. 2008-ci ildən Dünya Ticarət Təşkilatına üzv olma ilə bağlı işlər davam etdirilmiş, 11 ölkə ilə ikitərəfli danışıqlar aparılmış, 2 ölkə ilə ikitərəfli protokol imzalanmışdır.

Ötən 5 il ərzində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti hesabına 82,3 faizi regionlarda olmaqla, sahibkarlıq subyektlərinin 7350 investisiya layihəsinə verilmiş 335,6 milyon manat güzəştli kreditlər hesabına yeni istehsal və emal sahələri işə salınmış, bu layihələr üzrə 73 mindən artıq iş yeri açılmışdır. 2009-cu ildə fond tərəfindən bu məqsədlər üçün təqribən 120 milyon manat məbləğində, o cümlədən 40 milyon manat qaytarılan vəsaitlər hesabına kreditlərin verilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti fəaliyyəti dövründə qeyri-neft sektoruna 55 milyon manat məbləğində investisiya qoyuluşu həyata keçirmiş və 600 milyon manat məbləğində əlavə investisiyanın cəlb edilməsi prosesini davam etdirir. Bundan əlavə, şirkət tərəfindən 761 milyon manat məbləğində investisiya paketi üzərində iş aparılır ki, bunun da 697 milyon manatının yerli və xarici investorlar tərəfindən maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Şirkətin qeyri-neft sektorunun inkişafı və investorların layihələrə cəlb edilməsi sahəsində fəaliyyəti daha da təkmilləşdiriləcək və bu istiqamətdə görülən işlərin effektivliyi artırılacaqdır.

Hörmətli iclas iştirakçıları, ölkənin dinamik inkişafı və maliyyə imkanlarının genişlənməsi, yuxarıda qeyd olunan tədbirlərin həyata keçirilməsi sosial sahələrə yönəldilən resursların əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını, əhalinin rifah halının davamı olaraq yüksəldilməsini, yoxsulluğun azaldılmasını təmin etmişdir. 2008-ci ilin dövlət büdcəsindən əhalinin sosial müdafiəsinə yönəldilmiş xərclərin məbləği 2003-cü illə müqayisədə 5,2 dəfə çox olmuşdur.

Azərbaycan Prezidentinin müvafiq Fərman və Sərəncamları ilə minimum aylıq əmək haqqı və əmək pensiyalarının baza hissəsi il ərzində artırılaraq 75 manata çatdırılmışdır. Bunun nəticəsində təyin olunmuş aylıq pensiyaların orta məbləği ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 50 faizdən çox artaraq 96 manata çatmışdır. Bundan əlavə, büdcə təşkilatlarında əmək haqları orta hesabla 50 faiz artırılmış, 2008-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi 55 manat, 2009-cu il yanvarın 1-dən 60 manat məbləğində təsdiq edilmişdir.

Hazırda ölkədə orta aylıq əmək haqqı 268 manat təşkil edir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 24,2 faiz çoxdur. 2008-ci ildə əhalinin adambaşına düşən gəlirləri ötən illə müqayisədə 36,2 faiz artaraq, 2343 manat təşkil etmişdir. Bu dövrdə əhalinin sərəncamında 18 milyard manat və ya ötən ildəkindən 42 faiz çox vəsait qalmışdır. 2003-cü illə müqayisədə 2008-ci ildə əhalinin gəlirləri 3,5 dəfə, onun adambaşına düşən həcmi isə 3,3 dəfə artmışdır. 2003-cü il ərzində əhalinin adambaşına düşən gəlirləri inflyasiyanın səviyyəsini 11,3 faizi üstələdiyi halda, 2008-ci ildə 15,4 faiz üstələmişdir. Həyata keçirilmiş genişmiqyaslı tədbirlər nəticəsində ölkədə yoxsulluğun səviyyəsi 2003-cü ildəki 44,7 faizdən 2008-ci ildə 13,2 faizə enmişdir.

Hörmətli iclas iştirakçıları, ölkə başçısının müəyyən etdiyi mükəmməl iqtisadi siyasətə uyğun olaraq iqtisadiyyatın davamlı inkişafı, Azərbaycan xalqının həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi və dünya iqtisadiyyatına səmərəli inteqrasiyanın təmin olunması 2009-cu və sonrakı üç il üçün hazırlanmış sosial-iqtisadi inkişaf konsepsiyasında iqtisadi siyasətin əsas məqsədləri kimi müəyyən edilmişdir. Qlobal iqtisadi böhran şəraitində bu məqsədlərə nail olmaq üçün iqtisadi qurumlar qarşısında makroiqtisadi sabitliyin qorunması, müvafiq qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması tədbirlərinin davam etdirilməsi kimi mühüm vəzifələr qoyulmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident, məlum olduğu kimi, müasir Azərbaycan dövlətinin banisi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev ölkənin durmadan inkişaf edərək dünya dövlətləri arasında öz layiqli yerini tutmasına və əhalinin sosial rifah halının yüksəldilməsinə nail olmaq məqsədilə iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrinin inkişafı, investisiyaların cəlb edilməsi, xarici iqtisadi əlaqələr, sahibkarlığın inkişafı, dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi, haqsız rəqabətin və inhisarçılığın aradan qaldırılması sahəsində dövlətin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün 2001-ci ildə bir neçə dövlət qurumlarının bazasında İqtisadi İnkişaf Nazirliyini yaratmışdır. Lakin təəssüflər olsun ki, həm əvvəllər, həm də son üç ildə nazirliyə rəhbərlik etmiş şəxslərin səriştəsizliyi, işi günün tələbləri səviyyəsində qura bilməmələri, kadr siyasətindəki nöqsanları və qarşıya qoyulmuş vəzifələri tam dərk etməmələri dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi, sahibkarlığın inkişafı və sahibkarlığa dövlət yardımı, haqsız rəqabətin və inhisarçılığın aradan qaldırılması sahəsində ciddi pozuntulara və cinayət xarakterli əməllərə yol verilməsinə gətirib çıxarmışdır. Bütün bunların nəticəsidir ki, antiinhisar və istehlak bazarına nəzarət, dövlət xidmətlərinin fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq orqanlar tərəfindən cinayət işi açılmış və istintaq aparılır.

Bundan əlavə, məruzə edirəm ki, ötən ay ərzində nazirlik tərəfindən Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyəti araşdırılmış və cinayət xarakterli bir sıra faktlar aşkar edilərək, toplanmış materiallar Respublika Prokurorluğuna göndərilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, əmin edirəm ki, İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin fəaliyyətində yol verilmiş mənfi hallar qısa müddətdə aradan qaldırılacaq, ölkəmizin sürətli və dinamik inkişafı ilə bağlı Sizin nazirlik qarşısında qoyduğunuz vəzifələrin və verdiyiniz tapşırıqların yerinə yetirilməsi üçün kollektivin bütün imkanları səfərbər ediləcəkdir.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

MİLLİ BANKIN İDARƏ HEYƏTİNİN SƏDRİ ELMAN RÜSTƏMOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Ötən 2008-ci il iqtisadi inkişaf və quruculuq tariximizdə çox uğurlu bir il kimi artıq öz yerini tutubdur. 2008-ci ildə də ölkə öz yüksək inkişaf dinamikasını və bu sahədə dünyada liderlik mövqeyini qoruyub saxlamağa müvəffəq olmuşdur.

Həyata keçirilən iqtisadi islahatların miqyası, dərinliyi və keyfiyyəti imkan vermişdir ki, ölkə dünyada bu sahədə də liderlik mövqeyinə çıxsın və özünü artıq yeni bir keyfiyyətdə - lider islahatçı dövlət kimi təqdim etsin. Nəhayət, bu nəticələr dünyada dərinləşən iqtisadi və maliyyə böhranı şəraitində əldə olunmuşdur. Mürəkkəb xarici risklər və çağırışlar şəraitində milli iqtisadiyyatımız ötən il yüksək dayanıqlılıq və sabitlik nümayiş etdirmişdir.

Bütün bunlar son beş ildə möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında reallaşdırılan, dərin milli maraqlara əsaslanan, hərtərəfli düşünülmüş iqtisadi strategiyanın və iqtisadi siyasətin məntiqi nəticəsidir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Qlobal iqtisadi böhran şəraitində milli iqtisadiyyat nəinki öz tarazlığını qorumuş, hətta qeyri-neft sektoru tarixdə ən yüksək - 16 faizə qədər artım sürəti nümayiş etdirmişdir. Ölkədə illik inflyasiya ötən ilə nisbətən bir qədər səngiməyə doğru getmişdir. Bildiyiniz kimi, ilin birinci yarısında bəzi beynəlxalq təşkilatlar ölkədə inflyasiyanın 25-27 faiz səviyyəsində olacağını proqnozlaşdırdılar. Qlobal amillərin, o cümlədən daxili siyasətin nəticəsində inflyasiya səviyyəsi proqnozlaşdırılan səviyyədən aşağı - 20 faiz olmuşdur. Bu ilə olan inflyasiya isə təxminən 16 faiz səviyyəsindədir. Bu bizə bu ilin inflyasiya nəticələrinə nikbinliklə baxmağa imkan verir. Bizim hesablamalarımıza görə, bu il inflyasiyanın berrəqəmli səviyyəsinə nail olmaq realdır və biz bu nəticəni əldə etməyə çalışacağıq. Milli valyutanın məzənnəsi aparıcı valyutalara nisbətən sabit qalmışdır, manat dollara nisbətdə dəyərini 5 faizdən çox, avroya nisbətdə isə 9 faizdən çox möhkəmləndirmişdir. Bildiyiniz kimi, dünyanın bir sıra aparıcı ölkələrində valyuta məzənnəsində olduqca kəskin dəyişmələr var. Qonşu ölkələrdəki vəziyyət isə yəqin ki, hamıya yaxşı məlumdur.

Bir çox ölkələrdən fərqli olaraq, Azərbaycanın xarici maliyyə mövqeyi daha da yaxşılaşmışdır. 2007-ci illə müqayisədə ölkənin ödəmə balansının profisitə 2 dəfə artmış, ilkin qiymətləndirməyə görə 18 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir. Halbuki, bir çox qonşu ölkələr ödəmə və xarici ticarət balansının kəskin pisləşməsi və ölkədən əhəmiyyətli kapital axını ilə üzləşibdir.

Ən ümumi makroiqtisadi göstərici olan adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcminə və Beynəlxalq Valyuta Fondunun qiymətləndirmələrinə görə, manatın paritet qiymətlərində bu rəqəm 10000 ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır.

Cənab Prezident, nominal rəqəm 6000 dollar, amma paritet qiymətlərdə 10 000 dollardır. Budur 2008-ci ilin əsas nəticələri və bütövlükdə beşillik bir dövrün başlıca yekunları.

Ölkə qlobal maliyyə-iqtisadi böhranını kifayət qədər hazırlıqlı qarşılımışdır. Beynəlxalq təşkilatların fikrincə, Azərbaycan iqtisadiyyatı böhrana davamlı ölkələrin aparıcı qrupundadır. Uğurla həyata keçirilən neft strategiyasından əldə edilən gəlirlər hesabına ölkənin etibarlı təhlükəsizlik "yastığı" formalaşmışdır. Bu "yastıq" ortamüddətli dövrdə ölkənin büdcə-valyuta sabitliyinin təmin edilməsi üçün yetərli səviyyədədir.

Ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 18 milyard ABŞ dollarından artıqdır. Bu, dövlət borcundan 3 dəfədən çox, özəl sektorun da borcu nəzərə alınmaqla, məcmu xarici borcdan 2 dəfədən çoxdur. Ehtiyatlar qeyri-neft sektorunun əmtəə və xidmət idxalını 27 ay ərzində maliyyələşdimək üçün kifayət edir. Toplanmış ehtiyatlar hesabına ölkə ən kritik qlobal şəraitdə belə yaxın illər ərzində öz maliyyə ehtiyaclarını fasiləsiz ödəmək iqtidarındadır.

Bəzən belə bir fikir yürüdülmür ki, milli iqtisadiyyatımızın nümayiş etdirdiyi sabitlik onun qlobal iqtisadiyyata nisbətən zəif inteqrasiyası ilə əlaqədardır. Fikrimizcə, bu fikir yanlıştır. Ölkə qlobal iqtisadiyyata kifayət qədər sıx inteqrasiya olunur. Məsələn, ölkənin xarici ticarət dövriyyəsi ÜDM-in 90 faizini təşkil edir. Ölkənin başlıca ixrac məhsulu olan neftin bir barrelinin qiymətinin 10 dolları həcmində tərəddüd etməsi ilə onun dəyəri 2,2 milyard ABŞ dollarıdır. Gördüyünüz kimi, bu olduqca yüksək inteqrasiya səviyyəsidir. Milli iqtisadiyyatımızın gücü onun zəif inteqrasiyasında deyil, potensialında və güclü tərəflərindədir.

2008-ci ildə bank sektoru da ciddi qlobal çağırışlarla üzləşmişdir. Əgər biz dünyada baş verən böhranın məntiqinə baxsaq görərik ki, o, başlıca olaraq maliyyə sektorundan başlayır, sonra real sektora,

sosial sektora sirayət edir. İndi müşahidə etdiyimiz bir sıra ölkələrdə isə çox ciddi sosial və siyasi böhranlara keçir.

Azərbaycanın bank sektoru ötən ildə iki ciddi amillə üzləşmişdir. Bunların hər ikisi xarici aləmdən gəlmişdir. Birincisi, dünya maliyyə bazarlarında, ümumiyyətlə, pul bazarının birdən yoxa çıxmasıdır. Yəni, ilin birinci yarısında pul bazarında kifayət qədər təklif var idi və Azərbaycan bankları bundan əhəmiyyətli dərəcədə istifadə edirdilər. Birdən-birə bu bazar dayandı. İkincisi, təbii ki, biz psixoloji integrasiyadan, informasiya integrasiyasından danışmalıyıq. Azərbaycan vahid dünya informasiya məkanındadır. Dünyada maliyyə nəhənglərində baş verən hadisələr, onların müflisləşməsi, dövlət tərəfindən onların milliləşdirilməsi, təbii ki, Azərbaycanın maliyyə sektoruna, əmanətçilərə, bankların kreditörünə və sahiblərinə də mənfi təsir göstərmişdir.

Cənab Prezident, bütün bunları nəzərə alaraq, 2007-ci ilin sonunda mən bank sektorundakı vəziyyəti Sizə məruzə edəndə, Siz bir sıra göstərişlər verdiniz. Bu göstərişlər başlıca olaraq, bank sektorundakı vəziyyətlə, oradakı olduqca yüksək artım sürəti ilə əlaqədar idi. Həyat göstərir ki, Sizin bu göstərişləriniz və onların həyata keçirilməsi, reallaşdırılması ona gətirib çıxardı ki, Azərbaycanın bank sektoru da böhrana yaxşı hazırlanmış şəkildə daxil oldu. Sektor xarici bazarlardan 2,5 milyard dollara qədər zəmanətsiz kredit cəlb etmişdi. Bu, bütövlükdə öhdəliklərin 25 faizi səviyyəsində idi və biz bunu həmin səviyyədə sabitləşdirməyə nail olduq. Bir sıra ölkələrdə bu göstərici 70 faizə və bəzən ÜDM-in 90-100 faizinə çatmışdır. Məsələn, qonşu Qazaxıstan böhranın ən ilk başladığı dövlət idi. Biz bu təcrübəni nəzərə alaraq, çox konservativ səviyyədə borcu saxladığımız və keçən il Azərbaycan bankları xarici borcların bir hissəsini - 1 milyard dollarını geri qaytardılar. Cari ildə də 1,5 milyard dollar qaytarılacaqdır. Artıq yanvarın ilk günlərində 100 milyon dollar qaytarılıb və bununla əlaqədar heç bir problem yoxdur.

Bir sıra qabaqlayıcı tədbirlər həyata keçirildi, banklara olan tələblər sərtləşdirildi. Lakin bu tələblər təkə sərtləşdirmə istiqamətində deyildi. Bank sektoruna fəal yardım göstərildi. Bildiyiniz kimi, il ərzində Milli Bankın pul siyasəti yumşaldıldı, faiz dərəcələri bir neçə dəfə aşağı salındı. Biz məzənnə siyasətində dəyişkənliyi bank sektorunda, maliyyə sektorunda sabitliyin təmin edilməsinə yönəlddik və ehtiyat tələblərinin aşağı salınması nəticəsində banklara əlavə olaraq 400 milyon manatdan yuxarı, yəni yarım milyard dollara qədər likvid vəsait verildi. Bu, bütövlükdə vəziyyətin sabitləşməsində öz rolunu oynadı.

11 ayın nəticələrinə görə, iqtisadiyyata kredit qoyuluşu 46 faiz, əmanətlər isə 32 faiz artmışdır. Bunlar yaxşı göstəricilərdir. Bütövlükdə, bank sektorunun likvidlik səviyyəsi onun xarici borcu səviyyəsindədir. Bu da yaxşı sabitlik göstəricisidir. Amma bizi narahat edən bir məsələ son üç ayda bank sektorunda əsas göstəricilərin sabitləşməsidir. Bu əmanət bazasının sabitliyidir, o cümlədən kreditlərin verilməsinin sabitləşməsidir. Bildiyiniz kimi, son beş ildə bank sektoru bütün göstəricilərini 10 dəfə artırmışdır. Bu dövrdə ölkədə işgüzar fəallığın formalaşmasında bank sektoru olduqca fəal rol oynamışdır. Bu baxımdan biz hesab edirik ki, bütövlükdə, bankların təklif etdiyi xidmətlərdə, xüsusilə də kredit xidmətlərində müəyyən məhsulların azalması və yaxud da dayanması bir qədər həyəcanlı faktır və mən 2009-cu ilin vəzifələrində bu məsələyə qayıdacağam.

İnflyasiyanın stabilləşməsinə və xarici likvidlik mənbələrinin azalmasını nəzərə alaraq, Milli Bank maliyyə sabitliyini qorumaq üçün özünün pul-kredit siyasətində mühüm təşhihlər etdi, faiz dərəcələrini yumşalttı. Bu, bütün dünyada baş verir.

Bildiyiniz kimi, indi aparıcı ölkələrdə faiz dərəcəsi faktik olaraq sıfır səviyyəsindədir və bu istiqamətdə işlər davam etdiriləcəkdir.

Xarici çağırışlar və 2009-cu ilin əsas vəzifələri.

Cənab Prezident!

Siz öz giriş nitqinizdə artıq bu vəzifələrin bir neçəsini qeyd etdiniz. Bu gün bütün dünyada böhrandan çıxmağın metodologiyası, yolları axtarılır. Bu yaxınlarda Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə məsləhətləşmələrimiz başa çatdı.

Cənab Prezident, bu günə qədər olan diskussiyalara baxmayaraq, BVF bizim seçdiyimiz inkişaf yolunun düzgünlüyünü faktik olaraq dolayısı ilə etiraf etmişdir. Onların əsas təklifi odur ki, bugünkü şəraitdə də xərc siyasəti, fəal infrastruktur quruculuğu, güclü sosial siyasət davam etdirilməlidir və Azərbaycanın böhrana girməməsi üçün ən optimal yol bundan ibarətdir. Bu gün yeni ABŞ Administrasiyasının təqdim etdiyi planın quruluşuna, siyasi dizaynına baxsaq görürük ki, məhz belə bir inkişaf modeli təqdim olunub: infrastruktur, sosial siyasət, ictimai işlər və s.

Hesab edirəm ki, cari ildə də Azərbaycanın qarşısında duran vəzifə doğrudan da nadirdir. Yəni, başqa ölkələr böhrandan çıxmaq yollarını axtarır, bizim isə vəzifəmiz böhranın, xarici mənfi təsirlərin

neytrallaşdırılması yolu ilə mövcud inkişaf xəttinin davam etdirilməsi əsasında böhrana girməməkdir. Bunun üçün kifayət qədər zəmin var, artıq mən bu haqda danışdım. Təsdiq olunmuş büdcə kifayət qədər fəal ictimai xərclərin həyata keçirilməsinə imkan verir. Bu, fəal infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsidir. Büdcədə 25 faizdən çox sosial xərclər nəzərdə tutulmuşdur.

Bütün hökumət üzvlərinin burada olmasını nəzərə alaraq, mən xüsusilə qeyd etmək istərdim ki, ötən illərdən fərqli olaraq, bu xərclərin çox vaxtında düzgün bölüşdürülməsi və iqtisadiyyata ötürülməsi olduqca vacibdir. Çünki, ötən illərdəkinə nisbətən bu il həmin xərclərin vaxtında başlanması, bu layihələrin vaxtında maliyyələşdirilməsi bütövlükdə ölkədə işgüzar fəallığın təmin edilməsi üçün olduqca əhəmiyyətlidir. Mən çox xahiş edərdim ki, məsələ üzərində işlər tezliklə tamamlansın.

Qalan başqa istiqamətlərə gəldikdə isə, cənab Prezident, onlar hamısı büdcədə var, amma fikrimcə, əlavə dəstək tələb edir. Bunlar hansılardır? Hesab edirəm ki, kiçik və orta sahibkarlığın əlavə maliyyəyə ehtiyacı var, onları ödəmək lazımdır. Biz bankar vasitəsilə sahibkarlarla görüşürük.

Bu, ölkədə məşğulluğu təmin edən ən başlıca sahələrdən biridir. Sizin həyata keçirdiyiniz siyasətdə, yəni məşğulluğun təmin olunması, bunun vasitəsilə sosial siyasət və işgüzar fəallıq siyasətində olduqca mühüm rol oynayır. Bu sahə olduqca zəif kapitallaşır və indi, xarici maliyyə mənbələrinin məhdudlaşdığı bir şəraitdə daxili maliyyə mənbələri vasitəsilə bu sektorun əlavə kapitallaşmağa, əlavə yardıma ehtiyacı var. Əmlak bazarındakı vəziyyəti xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Tikinti sektorunda 300 mindən çox adam çalışır. Biz əmək və sosial müdafiə

naziri ilə fikirlərimizi bölüşürük və təxminən bizim qiymətləndirməmizə görə, 200 min nəfər də bu sektorla əlaqədar sahələrdə çalışır. Yəni, bu, yarım milyon nəfərə qədər işçidir. Son beş ildə bu sektorun işgüzar fəallığı ümumi iqtisadi inkişafımızda, o cümlədən də işsizlik məsələsinin həllində xüsusi rol oynayıbdır.

Bu sektorda indi vəziyyət belədir ki, əmlak bazarında əhəmiyyətli dərəcədə təklif var. Bu təklif lazımı tələblə qarşılıdır. Bir sıra ölkələrin təcrübəsinə əsasən, biz ipoteka bazarının yeni formalarının axtarılması, onun kommersiyalaşdırılması istiqamətləri barədə düşünürük. Hesab edirəm ki, dövlət bu bazarın çox fəal iştirakçısı ola bilər. Bir sıra dövlətlərin təcrübəsində bu var. Bir sıra inzibati binaların, yaşayış evlərinin tikintisi var. Məsələn, bu vəsaitlərin bilavasitə bazara yönəldilməsi vasitəsilə bazarın sabitləşməsinə ehtiyac vardır.

Ərzaq təhlükəsizliyi proqramı üzrə hesab edirəm, kənd təsərrüfatını əlavə maliyyələşdirməyə ehtiyac var. Bu istiqamətdə bizi kənd maliyyələşdirilməsi bankının yaradılması üzərində düşünürük və mikrokreditləmənin genişləndirilməsini planlaşdırırıq.

Cənab Prezident, indiki böhran milli dövlətçiliyimiz tarixində Azərbaycanın üzləşdiyi üçüncü böhrandır: 1993-1994-cü illərdə baş vermiş böhran, 1998-ci ildəki böhran və indiki global bir böhran. Hər iki böhrandan Azərbaycan daha güclü çıxdı. Əgər bu böhranlardan sonrakı iqtisadi inkişaf tariximizə baxsaq, görərik ki, hər bir böhrandan Azərbaycan daha ambisiyalı bir inkişaf proqramı ilə, böyük nailiyyətlərlə çıxıbdır.

İcazə verin, əmin edim ki, Sizin rəhbərliyiniz altında, Sizin siyasi iradənizə əsaslanaraq, Azərbaycan bu global çağırışlara da layiqli cavab verəcək, öz inkişaf yolundan dönməyəcək və bunu daha da möhkəmləndirəcək və özünün global imicini daha da yaxşılaşdıracaqdır.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasda yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

Beləliklə, 2008-ci ilin yekunlarına qayıtsaq, bir daha demək olar ki, əvvəlki illər kimi, 2008-ci il də Azərbaycan üçün çox uğurlu olmuşdur. Bunu biz həm statistik göstəricilərdə, həm də real həyatda görürük və elə etməliyik ki, bu müsbət dinamika bundan sonrakı illərdə də davam etsin. Xüsusilə 2009-cu ildə, çünki burada da qeyd olunduğu kimi və biz bunu beynəlxalq mətbuatdan da izləyirik - 2009-cu il dünya iqtisadiyyatı üçün çox ağır il olacaqdır. Hamıya bəllidir ki, maliyyə və iqtisadi böhran, demək olar ki, bütün dünyaya təsir etməyə başlamışdır. Bu böhranın səbəbkarı biz olmamışıq. Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksək sürətlə inkişaf edirdi və bu gün də biz bunu görürük. Ancaq Azərbaycan iqtisadiyyatı dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır və dünya iqtisadiyyatına uğurla inteqrasiya edir və bizim iqtisadi imkanlarımız, potensialımız güclənir. Bütün bu amillər istər-istəməz, Azərbaycana da mənfi təsir göstərə bilər. 2009-cu il üçün bizim əsas vəzifəmiz ondan ibarət olacaq ki, bu beynəlxalq dünya maliyyə və iqtisadi böhranının Azərbaycana ola biləcək mənfi təsirinin nəticələrini minimuma endirək. Bununla bərabər, mən bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, 2009-cu il üçün nəzərdə tutulmuş infrastruktur layihələri və digər sosial və iqtisadi proqramlar icra olunmalıdır.

Burada qeyd olundu və biz bunu izləyirik, görürük ki, Azərbaycanda aparılan infrastruktur layihələrinin uğurla icrası bu proqramın düzgünlüyünü bu gün bir daha sübut etmişdir. Çünki bütün bu dövrdə beynəlxalq maliyyə qurumları ilə bu sahədə diskussiyalar aparılmışdır və bizim bu istiqamətdə çox ciddi və fəal siyasətimiz bəzi hallarda beynəlxalq maliyyə qurumlarında müəyyən narahatlıq yaradırdı, bizə xoş niyyətlə müəyyən məsləhətlər verirdilər. Ancaq bugünkü gün və xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrin böhrana münasibəti və bu münasibətin təzahürü olan infrastruktur və sosial obyektlərin tikintisi niyyətləri bir daha onu göstərir ki, biz düzgün yoldaydıq. Əgər son beş ildə bu nəhəng infrastruktur layihələri icra olunmasaydı, indi onları icra etmək, bəlkə də, daha da ağır, daha da çətin olardı. Bütün infrastruktur layihələrinə bunu şamil etmək olar. İndi əgər biz son beş il ərzində güclü enerji potensialı yaratmasaydıq, bu gün bizim vəziyyətimiz necə olacaqdı? Son beş il ərzində Azərbaycanda elektrik enerjisi sahəsində çox böyük nailiyyətlər əldə ediləndir. Mən ilin sonunda Səngəçal elektrik stansiyasının açılışında bunların hamısını qeyd etdim. Yəni, bu bizə imkan verdi ki, biz elektrik enerjisini idxal edən ölkədən onu ixrac edən ölkəyə çevrilək.

Bu gün nəinki Azərbaycan elektrik enerjisini ixrac edir, hətta vaxtı ilə işıqsız, qazsız qalan Naxçıvan indi Türkiyəyə 17 meqavat gücündə elektrik enerjisi ixrac edir. Yəni, bütün bunlar son illər ərzində əldə edilmiş nailiyyətlərdir, bizim iqtisadi və enerji potensialımızın güclənməsidir. Mən Səngəçal elektrik stansiyasının açılışında xatırlatdım ki, Sumqayıt elektrik stansiyasının təməlqoyma mərasimində biz ondan sonra başlanmış və ondan da əvvəl icra olunmuş layihələr haqqında, bəlkə də, heç ciddi düşünmürdük. Sumqayıt elektrik stansiyası xarici kredit hesabına və xarici podratçı tərəfindən inşa edilir. O stansiyanın təməlini biz 2004-cü ildə qoyduq. Amma o vaxtdan bu günə qədər Azərbaycanda 6 modul tipli elektrik stansiyası tikilmişdir. Azərbaycanın öz imkanları, vəsaiti hesabına, öz şirkətləri tərəfindən inşa olunmuş bu stansiyalar indi bizim enerji potensialımızı böyük dərəcədə gücləndirir. Bu stansiyaların ümumi istehsal gücü, 900 meqavata yaxındır. Bununla bərabər, digər mövcud olan enerji qurğularında aparılmış yenidənqurma işləri nəticəsində əlavə enerji mənbələri əldə ediləndir. İndi biz İran İslam Respublikası ilə elektrik enerjisi mübadiləsi edirik. İmişli-Parsabad yüksək gərginlikli xəttinin çəkilməsi nəticəsində əlavə 500 meqavat gücündə elektrik enerjisi əldə edəcəyik.

Əgər bunlar olmasaydı, bugünkü Azərbaycanın vəziyyəti necə olacaqdı? Tam əminliklə deyə bilərəm ki, bu gün Azərbaycanda enerji böhranı hökm sürəcəkdə və bunun nəticəsində bütün iqtisadiyyat çox ağır vəziyyətə düşə bilərdi. Hazırda, bayaq qeyd etdiyim kimi, Sumqayıtda elektrik stansiyasının tikintisi davam edir və yaxın zamanlarda istismara veriləcəkdir. Şirvanda və Qubada da inşa edilir. Yəni üçünün birlikdə ümumi istehsal gücü 1500 meqavatdan çox olacaqdır. Biz bunu ona görə edirik ki, özümüzü növbəti illərdə də tam sığortalayaq. Azərbaycanın artan imkanları, artan iqtisadiyyatı yeni elektrik enerjisi tələb edir.

Eyni zamanda, biz əgər bir neçə il bundan əvvəl qaz təsərrüfatında baş vermiş hadisələri bir daha gözümüzün önündən keçirsək görürük ki, Azərbaycan beş il bundan əvvəl qaz idxal edən ölkə idi. Öz hasilatımız bizi təmin etmirdi və böyük həcmdə, demək olar ki, istehlak olunan qazın yarısını biz xaricdən alırdıq. 2006-cı ildə Azərbaycan xaricdən 4 milyard 500 milyon kubmetr qaz alırdı və böyük vəsait də ödəyirdi. Xatırlayıram, 2006-cı ilin qiyməti 110 dollar təşkil edirdi. Ancaq 2006-cı ilin sonunda bizə qazı

satan tərəf birdən-birə qiyməti 2 dəfədən çox artırdı və 2007-ci il üçün bizə elan olunmuş qiymət 230 dollar səviyyəsində idi. Bunu biz böyük sürpriz kimi qəbul etdik və dərhal danışıqlara başlamaq niyyətimizi göstərdik. Danışıqlar nəticəsində nəinki qiymət aşağı düşdü, qiymət daha da qalxdı. Bizə dedilər ki, 230 dollara almaq istəmirsinizə, onda 235 dollara alacaqsınız. Bu, tamamilə dözülməz bir yanaşma idi. Heç bir normal, sivil münasibətlərə sığmayan bir yanaşma idi və belə olan halda, əlbəttə ki, Azərbaycan bundan imtina etdi. Biz əməli-praktik tədbirlər gördük. Baxmayaraq ki, bu tədbirlərin görülməsi üçün cəmi 1 ay, ondan da az vaxtımız var idi. Çünki bu danışıqlar 2006-cı ilin noyabrında başlanmışdı və son cavabı biz dekabr ayında almışdıq. Yəni, budur reallıq və Azərbaycan bütün imkanlarını səfərbər edib, 2007-ci ilin qışını da uğurla yola verdi və bununla bərabər, 2007-ci ildə hətta Gürcüstana qaz nəqlinə başladı. Bax, budur bizim imkanlarımız, budur reallıq!

Yəni, mən bütün bu məsələləri ona görə bir daha qeyd edirəm ki, bunu yaddan çıxarmaq lazım deyildir. Bu gün biz özümüzü elektrik enerjisi ilə, neftlə, qazla tamamilə təmin edirik. Ona görə biz arxayın yaşayırıq, ona görə də bu sahədəki böhranlı münasibətlər bizə təsir etmir. Ancaq biz hər şeyi xatırlamalıyıq və nəticə çıxarmalıyıq.

Beləliklə, qazı idxal edən Azərbaycan bu gün qazı ixrac edir və bizdən qaz almaq istəyən tərəflər artır. Əgər 2007-ci il üçün bizə elan edilmiş qiymət 235 dollar idisə, - baxmayaraq ki, həmin il üçün Ermənistana təklif olunan qiymət 110 dollar idi, - indi təsəvvür edin ki, 2009-cu ilə bizə hansı qiyməti oxuyacaqdılar. Ən azı, - yəni mən belə hesab edirəm, - 1000 kubmetr qaza 450, bəlkə də 500 dollar! Nəzərə alsaq ki, əgər biz burada əməli, praktik işlərə başlamasaydıq və vaxtlı-vaxtında bunları etməsəydik, - burada mən xüsusilə neft şirkətinin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmək istəyirəm, - bizim artan tələbatımız, ehtiyacımız 4 milyard 500 kubmetr yox, bəlkə 5 milyard, 6 milyard kubmetr olacaqdı. Onu da 500 dollara vuranda, Azərbaycan bu gün ancaq idxal qazına 2,5-3 milyard dollar pul ödəməli idi.

Bax budur, bizim gördüyümüz işlər və indi Azərbaycan özünü tamamilə qazla təmin edir, qazlaşdırma prosesi gedir, qazlaşdırılmayan rayonlar yoxdur. Heç sovet tarixində də elə olmamışdır ki, bütün rayonlar qazlaşdırılsın. İndi hər bir rayon mərkəzinə qaz verilir və növbəti illərdə o həcm daha da artacaq, yeni kəndlər qaz alır və bütövlükdə Azərbaycanda qazlaşdırma 85 faiz təşkil edir. Bizdən daha çox qaz hasil edən və ixrac edən ölkələrdə qazlaşdırma 50-60 faiz səviyyəsindədir. Bizdə isə 85 faizdir və biz gələcəkdə bunu daha da artıracağıq. Bu gün nəinki özümüzü təmin edirik, hətta Azərbaycan dünya qaz bazarında öz rolunu oynamağa başlamışdır, bizim qazımız bu gün qonşu ölkələrə nəql edilir. Bu gün Azərbaycan qazı Gürcüstanda, Türkiyədə, Yunanıstanda istehlak olunur. Bu coğrafiya daha da genişlənə bilər. Yəni, bu gün dünyada əlavə qaz mənbəyinə marağ, tələbat artır və biz də buna hazır olmalıyıq. Biz vaxtlı-vaxtında bütün işləri gördük, lazım olan nəhəng infrastrukturunu - neft-qaz kəmərlərini inşa etdik. Bayaq qeyd etdiyim kimi, bütün istiqamətlərə neft-qaz kəmərlərimiz var və istənilən istiqamətə biz istənilən həcmdə enerji resurslarımızı ötürə bilərik.

Hesab edirəm ki, 2009-cu ildə biz Azərbaycan qazının nəqli ilə bağlı tranzit anlaşmasını tezliklə imzalamalıyıq. Aparılan danışıqlar onu göstərir ki, bu gün Avropada, xüsusilə Yunanıstanda və Bolqarıstanda Azərbaycan qazına böyük ehtiyac var. Bu iki ölkə ilə və eyni zamanda, İtaliya ilə bizim danışıqlarımız aparılır. Bizim imkanlarımız elədir ki, 2009-cu ildə əgər tranzit anlaşması - beynəlxalq normalara və beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmış tranzit müqaviləsi imzalanarsa, biz 2009-cu ildə həm Yunanıstana, həm də Bolqarıstana Azərbaycan qazını ixrac edə biləcəyik. Əlbəttə ki, bu, təkcə bizdən asılı deyil, çünki tranzit müqaviləsinin bütün tərəfləri razılığa gəlməlidirlər. Ancaq bu razılıq, bir də qeyd etmək istəyirəm ki, beynəlxalq təcrübəyə, beynəlxalq hüquq normalarına, enerji xartiyasına əsaslanmalıdır.

Yəni bu potensial bizdə var, Azərbaycanın qaz ehtiyatlarının ən minimum həcmi 2 trilyon kubmetrdir. Yəni ki, növbəti illərdə biz bu imkanlardan səmərəli istifadə etməliyik. Bir daha demək istəyirəm ki, bu məsələ indi dünyada, dünyanın gündəliyində bir nömrəli məsələdir və şübhə yox ki, növbəti illərdə enerji resurslarına olan tələbat daha da artacaqdır. Çünki həm dünyada yeni mənbələr aşkar olunmur, həm də ki, mövcud olan mənbələr və nəql etmə sistemləri bu gün artıq tam şəkildə fəaliyyət göstərə bilmir. Müəyyən səbəblər üzündən - bu, bizim işimiz deyildir. Amma bu, reallıqdır. İstehlakçı üçün səbəb önəmli deyil, İstehlakçı üçün o önəmlidir ki, o qazı, yaxud da ki, başqa yanacağı vaxtlı-vaxtında alsın və dünya qiymətinə alsın. Hamı çalışır ki, daha da ucuz qiymətə alsın. Amma əsas odur ki, əmniyyətli təminat olsun. Azərbaycan bu günə qədər özünü çox etibarlı tərəfdaş kimi göstərmişdir və bir daha demək istəyirəm ki, bizim enerji siyasətimiz dostluğa, əməkdaşlığa və qarşılıqlı maraqların təmin olunmasına yönəldilibdir.

2009-cu ildə, əlbəttə ki, dünyanı bürümüş böhranla bağlı müxtəlif ölkələrdə müxtəlif tədbirlər görülür. Azərbaycanda da o cümlədən. Baxmayaraq ki, ölkəmizdə bu böhranın nəticələri hiss olunmur,

deyə bilərəm ki, bəzi hallarda əksinə, istehlak qiymətlərinin aşağı düşməsi, hesab edirəm ki, ölkə vətəndaşları üçün çox müsbət bir haldır. Bir vaxt inflyasiya yüksək hədlərə çatanda, yaxud da qiymətlər qalxanda və biz izah edəndə ki, bunun əsas səbəbi neftin bahalaşmasıdır, digər səbəbi ölkə iqtisadiyyatının uğurla inkişafıdır - bəzi hallarda buna şübhə ilə yanaşırdılar. Amma reallıq bunu göstərir. Neftin qiyməti aşağı düşməyə başlayan kimi, istehlak qiymətləri də aşağı düşməyə başlamışdır. İndi də bu, Azərbaycanda reallıqdır. Biz sadəcə olaraq, istehlak bazarına daha da ciddi nəzarət etməliyik, elə etməliyik ki, süni qiymət şişirtmələri olmasın. Hesab edirəm ki, qiymətlərin aşağı düşməsi daha da sürətlə getməlidir. Həm ərzaq məhsullarının, həm tikinti materiallarının qiymətləri daha da aşağı düşməlidir və bunu etmək üçün, əlbəttə ki, bütün bu sahəyə ciddi nəzarət olmalıdır. Antiinhisar fəaliyyəti gücləndirməliyik. Əsassız inhisarçılığa, qeyri-sağlam rəqabətə son qoyulmalıdır. Bu işlərlə məşğul olan tərəflər ciddi şəkildə cəzalandırılmalıdırlar ki, bu sahədə biz ciddi dönüş yaradaq. Bu sahədə maksimum şəffaflıq olmalıdır, dövlət qurumları tərəfindən bütün qanunsuz tələblər, xoşagəlməz hallar, qanunsuz müdaxilələr dərhal dayandırılmalıdır. Bu qanunsuz işlərlə məşğul olanlar cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır. Artıq olunur və daha geniş və daha ciddi şəkildə olmalıdır. Hamı bilməlidir ki, dövlət əleyhinə fəaliyyət göstərməyə, əsassız iddiada olmağa, yaxud da ki, qanunsuz yolla varlanmağa heç kimə icazə verilmir. Buna görə həm nəzarət, həm də inzibati tədbirlər və ciddi cəza tədbirləri tətbiq olunmalıdır. Xüsusilə 2009-cu ildə və ondan sonrakı illərdə bu siyasət davam etdiriləcəkdir.

Bütövlükdə bizim maliyyə sektorunda, bank sistemində vəziyyət normaldır, yaxşıdır. Başqa ölkələrə nisbətən, ümumiyyətlə, vəziyyət çox müsbətdir. Ancaq biz, əlbəttə ki, təhlil üçün bu müqayisələri aparırıq. Lakin biz ancaq və ancaq Azərbaycanın daxili işləri ilə məşğul oluruq. Əgər hansısa ölkədə vəziyyət bizdən pisdirsə, o, bizi sevindirməməlidir. Bizi o sevindirməlidir ki, burada vəziyyət həmişə olduğu kimi yaxşı olsun. Ona görə maliyyə və bank sektorunda görülən tədbirlər və Milli Bank tərəfindən aparılmış çox ciddi və ağıllı siyasət çox yüksək qiymətə layiqdir. Bu, davam etdirilməlidir. Maliyyə-bank sektoru iqtisadiyyatın əsasıdır.

Burada bəzi təkliflər irəli sürüldü. Biz bu barədə əvvəllər də danışmışdıq, mən müvafiq göstərişlər vermişdim. Hesab edirəm ki, yaxın zamanlarda biz bu təkliflərin bir neçəsini icra etməliyik. Bu məsələ, - Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının bir hissəsini Azərbaycan banklarında yerləşdirmək məsələsi artıq müzakirə olunur. Əlbəttə, biz çalışırıq ki, Neft Fondunun aktivlərini maksimum əmniyyətlə saxlayaq və buna nail olmuşuq. Burada həm etibarlılıq, həm də, əlbəttə ki, o vəsaitin idarə olunmasından əldə edilmiş gəlir də vacib rol oynayır. Bizim banklarımız, yəni özəl banklarımız bu yaxınlarda 1 milyard dollar məbləğində kredit resurslarını qaytarmışlar və bu proses davam edir. Bank sektoru hər bir ölkənin iqtisadiyyatının inkişafında çox mühüm rol oynayır. Düzdür, bizim dövlət investisiya layihələrimiz, investisiya proqramımız çox böyükdür və milyardlarla vəsaitlə ölçülür, ancaq bununla bərabər, bank sektorundan verilən kreditlərin, xüsusilə iqtisadiyyatın real sektoruna verilən kredit resurslarının da çox böyük əhəmiyyəti var. Ona görə baxmaq lazımdır, mən hesab edirəm ki, xaricdə saxlanılan valyuta ehtiyatlarımızdan biz müəyyən həcmdə ən əmniyyətli, ən etibarlı yerli banklara yerləşdirə bilərik. Ancaq o şərtlə ki, bu vəsait yalnız iqtisadiyyatın real sektoruna yönəldilsin və bu vəsaitin xərclənməsində dövlət nəzarəti həddindən artıq güclü olsun. Burada həm Milli Bank, həm də Maliyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və lazım olarsa digər dövlət qurumları xüsusilə ölkəyə gətiriləcək resursların idarə olunmasına nəinki nəzarət etməli, onlar qərarların qəbul olunmasında iştirak etməlidirlər. Ona görə ki, bir tərəfdən, bu vəsaitdən səmərəli istifadə olunsun, digər tərəfdən, bu vəsait iqtisadiyyatın bizə - dövlətə lazım olan sahələrinə yönəldilsin.

Biz xarici investisiyaları alqışlayırıq və çox şadiq ki, bu proses indi Azərbaycanda davam edir. Yəni Azərbaycan xarici investorlar üçün cəlbedici ölkə kimi öz əhəmiyyətini saxlayır, bəlkə də, daha da artırır və xarici investorlar onlara maraqlı olan sahələrə vəsaiti yönəldirlər. Dövlət investisiya xərcləri daha çox infrastruktura - yollara, elektrik stansiyalarına, qazlaşdırmaya, su xətləri, məktəblər, xəstəxanalar və mədəniyyət, idman obyektlərinin tikintisinə yönəldilir. Bank sektoru da 2009-cu ildə xüsusilə ilk növbədə real iqtisadiyyata o resursları verməlidir. Özəl banklar öz maliyyə resurslarından istədiyi kimi istifadə edə bilər. Onların bəziləri daha çox ticarət əməliyyatlarına üstünlük verir. Yəni, müəyyən ticarət əməliyyatlarının kreditləşməsi ilə məşğuldur. Bu, onların öz işidir, amma əgər dövlət vəsaiti orada yerləşdirəcəksə, əlbəttə ki, burada çox ciddi nəzarət və bir daha qeyd etmək istəyirəm, dövlət qurumlarının həlledici sözü olmalıdır.

2009-cu ildə bütün sosial məsələlər həll olunmalıdır, buna söz ola bilməz. Əlbəttə ki, maaşlar, pensiyalar - heç vaxt Azərbaycanda bu sahədə heç bir problem olmamışdır. Eyni zamanda, bizim üçün

vacib olan bütün sosial proqramlar maksimum şəkildə icra edilməlidir. Məktəb tikintisi, xəstəxanaların tikintisi, təmiri. Son beş il ərzində 1600-dən çox məktəb tikilib, yüzlərlə xəstəxana, tibb müəssisəsi tikilib, təmir olunub, yəni bu sahədə çox ciddi irəliləyiş var. İdman qurğuları, mədəniyyət obyektləri – bütün bunlar dövlət investisiya proqramında öz əksini tapmalıdır. Ancaq, o da heç kimə sirr deyil ki, neftin qiymətinin ucuzlaşması, əlbəttə, ölkəyə daxil ediləcək gəlirləri də azaldacaqdır. Ona görə dövlət investisiya proqramında mütləq prioritetlər göstərilməlidir. Əvvəlki illərdə dövlət investisiya proqramı qəbul olunur və o, bütün sahələri əhatə edirdi. Bu gün də belədir, belə də olacaqdır. Amma bununla bərabər, orada hər bir sahə üzrə prioritet layihələr göstərilməlidir. Hər bir qurum da öz daxilində bu prioritetləri müəyyən etməli və bunları Maliyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi ilə və hökumətlə razılaşdırmalıdır. Mən hesab edirəm ki, biz dövlət investisiya proqramını maksimum dərəcədə icra edəcəyik. Ancaq vəziyyətlə bağlı biz, əlbəttə ki, bu məsələlərə qənaətlə baxmalıyıq. Hansı məsələlər mütləq icra olunmalıdırsa, onlar icra olunmalıdır, hansılar, misal üçün, bir il gözləyə bilər, o qədər də vacib deyil, onları biz saxlaya bilərik.

Vacib olan məsələlərdən biri məcburi köçkünlərin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması Dövlət proqramının icrasındadır. Bildiyiniz kimi, proqrama əlavələr edilibdir. Biz böyük sosial məsələnin həllinə nail ola bilməmişik. İndi Azərbaycanda bir dənə də çadır şəhərciyi yoxdur və növbəti proqramda soydaşlarımızın yataqxanalardan, hərbi hissələrdən, məktəblərdən, digər yararsız binalardan köçürülməsi məsələləri dayanır. Bu da çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Biz bunu 2009-cu ildə də mütləq uğurla davam etdirməliyik.

Dünya böhranının Azərbaycana ola biləcək ən ciddi təsiri ondan ibarət ola bilər ki, bu gün ixrac məhsulu istehsal edən müəssisələrdə ixrac imkanları azala bilər və biz bunu artıq görürük. Bu, reallıqdır və bizdən asılı deyildir. Daxili bazara işləyən müəssisələrdə heç bir problem yoxdur və olmayacaqdır.

Bu, əlbəttə ki, bizim üçün çox gözlənilməz olmuşdur. Çünki bizim istəyimiz həmişə ondan ibarət olmuşdur ki, Azərbaycanda rəqabətqabiliyyətli ixrac məhsulları buraxaq. Həm xarici investorları bu işlərə yönəldirdik, həm də Dövlət Investisiya Şirkəti xətti ilə görülən işlər və cəlb olunan xarici kreditlərlə bərabər, yeni layihələrin icra olunması da o istiqamətə yönəldilmişdi.

Amma indi belə çıxır ki, xaricdə yaranmış çətinliklərlə bağlı bizim ən gözəl ixracyönümlü müəssisələrimiz zərər çəkəcəkdir. Yəni, bunu heç kim gözləyə bilməzdi. Ancaq bu, reallıqdır. Bir daha demək istəyirəm ki, bu, bizdən asılı deyildir. Amma bununla bərabər, biz bu müəssisələrə, yəni ixracqabiliyyətli müəssisələrə, - istər dövlət, istər özəl olsun, heç bir fərq qoyulmamalıdır, - biz dövlət yardımını etməliyik. Biz artıq bunu etməyə başlamışıq, əvvəllər də strateji əhəmiyyət daşıyan və həm böyük işçi qüvvəsini cəmləşdirən, həm də böyük potensiala malik olan müəssisələrə güzəştli şərtlərlə elektrik enerjisi verirdi, qaz verirdi. Ancaq indiki şəraitdə daha da ciddi yardım tədbirləri görülməlidir. Biz bunu etməyə başlamışıq. Artıq bu məsələ ilə bağlı mən bir neçə göstəriş vermişəm. Biz mövcud olan və gələcəkdə mənfi perspektivi ola biləcək ixracyönümlü müəssisələri müəyyən etməliyik, indidən bilməliyik ki, hansı müəssisədə problem yarana bilər və o problemləri qabaqlamalıyıq.

Bunun müxtəlif yolları ola bilər. Əlbəttə, ən gözəl yol ondan ibarət ola bilər ki, həmin o ixrac məhsulları Azərbaycanın daxilində satılsın. Bunu etmək üçün artıq çox ciddi emal müəssisələri, müasir emal müəssisələri yaradılmalıdır. Bəzi hallarda biz məhsulları ona görə ixrac edirik ki, daxilə onları emal etmək üçün imkan yoxdur. Yəni, hökumət gərək bu məsələ ilə ciddi məşğul olsun və konkret təkliflər versin ki, 2009-cu ildə biz bunu edək. Bu, həm bu müəssisələrə bir yardım kimi müsbət rol oynayacaq, həm də ki, ümumiyyətlə, ölkə iqtisadiyyatının sağlamlaşdırılmasına gətirib çıxaracaqdır.

Bu böhran bütün ölkələr üçün bir növ sınaqdır. Bu böhran zamanında hər bir ölkə göstərəcək ki, o, nəyə qadirdir, böhrandan hansı nəticələrlə çıxacaqdır. Əminəm ki, Azərbaycan bu böhrandan daha da güclü çıxacaqdır. Yəni bu, bizi daha da səfərbər edəcəkdir. Biz həm maliyyə intizamının, həm istehlak bazarına nəzarətin gücləndirilməsi, həm də strateji istehsal sahələrinin sağlamlaşdırılması ilə daha da güclü olmalıyıq. Bütün bu görüləcək tədbirlər böhran başa çatandan sonra da Azərbaycan iqtisadiyyatına ancaq müsbət təsir göstərəcəkdir.

Həmişə olduğu kimi, ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinə çox böyük diqqət göstərilməlidir. Sahibkarlara kreditlərin verilməsi davam etdiriləcəkdir. İndiyədək Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu, yəni dövlət tərəfindən yerli sahibkarlara 400 milyon dollara qədər kredit resursları verilibdir. Böyük məbləğdir. Artıq bu ildən o kreditlərin bir hissəsi qayıdacaq və hesab edirəm ki, o qayıdan vəsait yenidən kredit şəklində, amma daha da böyük həcmdə ölkə iqtisadiyyatına yatırılmalıdır. Biz bu yolla həm sahibkarları dəstəkləyəcəyik, həm də ki, kredit resurslarımız daha da artacaqdır. Gələn ilin planlarında sahibkarlara veriləcək kreditlərin həcmi daha da artmalıdır. 120 milyon manat həcmində olacaqdır. Bununla bərabər,

fermerlərə subsidiyalar davam etdiriləcəkdir, güzəştli şərtlərlə gübrə veriləcəkdir. Yəni, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün bütün lazımi tədbirlər görülməkdir.

Biz ərzaq təhlükəsizliyinə böyük dərəcədə nail ola bildik, amma hələ ki, tam şəkildə nail ola bilməmişik. Biz buna 100 faiz nail olmalıyıq. Dünyada gedən proseslər bizi buna vadar edir. Bir müddət bundan əvvəl dünyada taxıl qıtlığı yaranmışdı. Taxıl istehsalçıları taxılı satmırdılar, hətta əvvəllər bizim özəl şirkətlər tərəfindən imzalanmış müqavilələr də icrasız qalmışdı. Ona görə biz dərhal çalışmağa başladığımız ki, yerli istehsalı gücləndirək. Bu gün isə, cəmi bir il keçəndən sonra vəziyyət tamamilə fərqlidir. İndi dünyada o qədər taxıl yığılıb ki, müştəri axtarırlar və bizə də müraciət edirlər ki, gəlin bizdən taxıl alın. Yəni, bu onu göstərir ki, bu gün belədir, sabah başqa cür ola bilər. Ona görə biz tam şəkildə özümüzü bütün strateji məhsullarla təmin etməliyik. Enerji təhlükəsizliyi təmin olunub, ərzaq təhlükəsizliyi təmin ediləcək və bizim üçün vacib olan nəqliyyat təhlükəsizliyi təmin edilir. Bu sahəyə də böyük investisiyalar qoyulub, nəqliyyat sektorunun bütün istiqamətlərində çox ciddi nəticələr, gözəl nailiyyətlər vardır.

Bir sözlə, 2009-cu ili biz planlaşdırdığımız kimi başa vurmalıyıq. Əlbəttə ki, maliyyə və iqtisadi böhran bütün ölkələrin siyasətinə öz təsirini göstərir – kiməsə çox, kiməsə az. Haradasa iqtisadiyyat daha möhkəmdir, haradasa möhkəm deyildir. Ölkələr var ki, onların iqtisadi uğuruna heç kim şübhə edə bilməzdi, ancaq bu gün onlar tam şəkildə xarici maliyyə yardımından asılıdır. Beynəlxalq Valyuta Fondunun dünyadakı rolu yenidən artmağa başlamışdır. Biz bir ara, Azərbaycan bütün borcları qaytarandan sonra artıq onlarla məsləhətləşmələr formatında işləyirdik, bu, indi də belədir və Azərbaycana xarici maliyyə resursları lazım deyildir. Ancaq ölkələr var ki, onlar iqtisadi cəhətdən oturuşmuş ölkələr hesab olunurdu. Lakin həyat göstərdi ki, xarici maliyyə yardımı olmasa, o ölkələr bu sınaqdan çıxıb bilməz. Xarici maliyyə yardımının isə digər tərəfi var. Heç kim heç kimə müftə, hədiyyə kimi pul vermir. Bəzi hallarda kimsə kiməsə müftə nəşə verir. Bəzən açıq şəkildə, bəzən gizli şəkildə. Amma indiki zamanədə heç nəyi gizlətmək mümkün deyildir. Ancaq bu yardımdan, əlbəttə ki, istifadə edənlər ondan sonra o borcu artıqlaması ilə, bu və ya digər şəkildə qaytaracaqdır. Bəziləri iqtisadi yollarla, bəziləri siyasi yollarla, bəziləri öz dövlət müstəqilliyini azaltmaqla, yaxud da ki, məhdudiyətlərlə. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, öz problemlərini özü həll edir, heç kimə və heç nəyə möhtac deyildir. Heç kimdən asılı deyil, heç kimdən heç bir hədiyyə ummur, gözləmir və olsa da, heç qəbul etmir. Biz öz siyasətimizi davam etdirəcəyik. Azərbaycan güclü ölkədir və bu böhranlı vəziyyət hamıya bir daha göstərir ki, bizim ölkəmiz ən yüksək səviyyəyə gəlib çatıbdir.

Bir daha demək istəyirəm ki, 2009-cu ildə bütün nəzərdə tutulmuş vəzifələr icra edilməli və həmişə olduğu kimi, ilk növbədə diqqət mərkəzində Azərbaycan vətəndaşları olmalıdırlar. Onların rifah halı, təhlükəsizliyi, yaxşı yaşaması bizim hamımızın borcudur. Sizə və bütün Azərbaycan xalqına yeni ildə yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Xalq qəzeti.- 2009.- 17 yanvar .-S.3.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2009-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş
iclası keçirilmişdir
(22 aprel 2009-cu il)**

Bakı, 22 aprel (AzərTAc). Aprelin 22-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında biz 2009-cu ilin ilk rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarını müzakirə edəcəyik. 2009-cu il Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün yeni inkişaf dövrünün başlanması ilidir. Son beş il ərzində Azərbaycanın iqtisadiyyatı çox sürətlə inkişaf etmişdir və Azərbaycan tarixə 2003-2008-ci illərdə iqtisadi cəhətdən ən sürətlə inkişaf etmiş ölkə kimi daxil ediləcəkdir. Bu, böyük nailiyyətdir. Ölkəmiz son beş il ərzində böyük yol keçə, böyük uğurlar əldə edə bilmişdir. İqtisadiyyat 2,6 dəfə, sənaye potensialı 2,5 dəfə artmışdır. Yoxsulluğun səviyyəsi 3-4 dəfə aşağı düşmüş, büdcə xərcləri 10 dəfədən çox artmışdır. Ölkədə böyük sosial proqramlar icra edilməyə başlanmışdır. Bir sözlə, son beş il ərzində Azərbaycan çox böyük addım atmışdır və bu möhkəm zəmin əsasında biz gələcəyə ümidlərlə baxırıq.

2009-cu il xüsusi il olacaqdır. Bütün dünyanı bürümüş böhran artıq hər bir ölkəyə öz təsirini göstərir. Hər bir ölkə bu və ya digər formada bu böhrandan əziyyət çəkir. Bütövlükdə əgər dünya xəritəsinə baxsaq görərik ki, əksər ölkələrdə iqtisadi inkişaf dayanıb, yaxud da iqtisadiyyat tənəzzülə uğrayır, sənaye istehsalı aşağı düşür, tikinti dayanır. Ölkələrin milli valyutasının qiymətdən düşməsi nəticəsində kütləvi şəkildə müflisləşmə prosesi gedir, kütləvi şəkildə işsizlik yaranır. Yəni bütün bu xoşagəlməz amillər, demək olar ki, bütün dünyada özünü büruzə verir. Azərbaycanın iqtisadi inkişafı isə 2009-cu ilin birinci rübündə uğurlu olmuşdur. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, böhrana baxmayaraq, birinci üç ayda Azərbaycanda ümumi daxili məhsul 4,1 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, böhranlı il üçün bu, çox böyük nəticədir. Ən sevindirici hal ondan ibarətdir ki, bu üç ayda qeyri-neft sektorunda inkişaf təxminən 14 faiz olmuşdur. Bu da son beş il ərzində aparılan islahatların nəticəsidir. Onun nəticəsidir ki, biz iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi istiqamətində əməli-praktik addımlar ata bilmişdik və bunların nəticələrini artıq görürük. Keçən dövr ərzində əsas istiqamətlərimiz iqtisadiyyatımızın neft amilindən asılılığının aradan götürülməsi idi və biz buna nail ola bilmişik. Əgər bu olmasaydı, qeyri-neft sektoru təxminən 14 faiz artmazdı. Xüsusilə regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramının icrası nəticəsində bölgələrdə dayanıqlı inkişaf üçün çox gözəl şərait yaradılmışdır. Yüz minlərlə yeni iş yerləri açılmışdır, minlərlə yeni müəssisə açılmışdır. Demək olar ki, ərzaq məhsulları sahəsində daxili tələbatı yerli istehsalla təmin etmək siyasətimiz çox gözəl nəticələr vermişdir. Yəni bunlar əsas amillərdir ki, 2009-cu ildə də bizə iqtisadi inkişafı təmin etməyə imkan verir.

Bizim nailiyyətlərimiz ancaq ümumi daxili məhsulun rəqəmləri ilə ölçülmür. Birinci üç ayda bizim ixracımız 20 faizdən çox artmışdır. Azərbaycana qoyulan investisiyaların həcmi 15 faiz artmışdır. Əhalinin pul gəlirləri 20 faizdən çox artmışdır. Orta əmək haqqı 20 faizdən çox artmışdır. Yəni bu onu göstərir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı möhkəm iqtisadiyyatdır. Azərbaycan iqtisadi inkişaf baxımından istənilən məsələni həll edə bilər. Bizim əsas uğurlarımızın səbəbləri neft-qaz deyil, bizim əsas uğurlarımızın səbəbləri güclü iqtisadi siyasətdir, iqtisadi və siyasi islahatlardır. Bu islahatlar dünya birliyi tərəfindən də görünür və qəbul edilir. Əgər belə olmasaydı, dünyanın ən böyük maliyyə qurumu olan Dünya Bankı Azərbaycanı 2008-ci ildə bir nömrəli islahatçı ölkə kimi tanımazdı. Əgər belə olmasaydı, Azərbaycan şəffafıq sahəsində əldə edilmiş uğurlara görə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən təltif edilməzdi. Yəni bu, bir daha onu göstərir ki, bizim uğurlarımızı ancaq neft və qaz amili ilə bağlamaq istəyən dairələrin bütün təbliğatı heç bir səmərə vermədi, heç bir nəticə vermədi. Bir daha demək istəyirəm ki, bizim əsas uğurlarımızın səbəbi iqtisadi islahatlar, siyasi islahatlar, ölkəmizdə hökm sürən sabitlik, əmin-amanlıq, ölkə daxilində yaranmış vətəndaş birliyi, xalqla iqtidar arasında olan birlik və xarici investorların Azərbaycana çox etibarlı ölkə kimi baxmalarıdır. Bunun növbəti əlamətini biz bu yaxınlarda Bakıda 300 milyon avrodan

çox dəyərində yeni sement zavodunun təməlqoyma mərasimində gördük. İndiki durumda bütün sənaye müəssisələri dayanır, ixrac dayanır, investisiyalar dayanır, banklar kreditlər vermir, banklarda likvidlik, demək olar ki, çox aşağı səviyyədədir. Azərbaycanda isə xarici investorların, beynəlxalq maliyyə qurumlarının və Azərbaycanın İnvestisiya Şirkətinin birgə iştirakı ilə nəhəng, bölgə üçün çox böyük sənaye müəssisəsi yaradılır. Biz düşünülmüş siyasətlə, investisiyaların cəlb edilməsi və lazımı səviyyədə qorunması nəticəsində Azərbaycanda çox gözəl investisiya mühiti yarada bilmişik.

Eyni zamanda, yerli sahibkarlığın inkişafı üçün də əməli-praktik işlər görürük. Biz bu il Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan veriləcək kreditlərin məbləğini artırdıq. Azərbaycanın gəlirlərinin müəyyən hissəsini biz neftin ixracı ilə təmin edirik və bildiyiniz kimi, son vaxtlar dünyada neftin qiyməti 3-4 dəfə aşağı düşmüşdür. Buna baxmayaraq, büdcədən sahibkarlara kömək məqsədi ilə ayrılan vəsaitin həcmi böyük dərəcədə artır. Artıq bu kreditlər verilməyə başlanmışdır və əminəm ki, onların hesabına yerli sahibkarlar yeni müəssisələr yaradacaq, yeni imkanlar əldə edəcək və ölkəmizin hərtərəfli inkişafına öz töhfəsini verəcəklər.

Biz növbəti illərdə də bu siyasətə sadıq qalacağıq. Azərbaycanda özəl sektorun inkişafı üçün lazımı tədbirlər bundan sonra da görülməlidir. Bu yaxınlarda qəbul olunmuş və növbəti beş il əhatə edən inkişaf proqramı təsdiq edilmişdir. Bu proqram çox ciddi sənəddir. Orada inkişafın əsas istiqamətləri müəyyən olunub, lazımı tədbirlərin görülməsi təmin edilmişdir. Proqramda hər şey açıq-aydın göstərilmişdir - kim, nə vaxt, necə, hansı işi görməlidir. Beləliklə, mən şübhə etmirəm ki, növbəti beşillik proqramın icrası nəticəsində Azərbaycanın qarşısında duran əsas, ciddi sosial və iqtisadi problemlər tamamilə öz həllini tapacaqdır.

Biz iqtisadiyyatı inkişaf etdirməklə yanaşı, əlbəttə ki, sosial məsələlərin həlli ilə də ciddi məşğuluq. Bu, bizim siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biri olmuşdur. Bir daha bunu demək istəyirəm ki, biz xalq üçün yaşayırıq, xalq üçün işləyirik və elə etməliyik ki, Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşasın. Bunu etmək üçün, əlbəttə ki, keçən beş il ərzində dəfələrlə maaşlar artırılmışdır, minimum əmək haqqı, minimum pensiyanın səviyyəsi dəfələrlə artırılmışdır. Bunu biz növbəti illərdə də edəcəyik. Sosial infrastrukturun inkişafına böyük vəsaitlər qoyuldu, 2 minə yaxın yeni məktəb, yüzlərlə yeni xəstəxana, tibb, mədəniyyət ocaqları tikildi. Yəni bu sahə heç vaxt diqqətdən kənar qalmamalıdır. Bizim bugünkü müzakirəmizin, demək olar ki, əsas mövzusu iqtisadi məsələlərlə bərabər, sosial məsələlər olacaqdır. Xüsusilə böhranlı vəziyyətdə bunun əhəmiyyəti artır. Çünki böhranlı vəziyyətdə bəziləri daha çox iqtisadi imkanlar barədə düşünürlər, bəziləri daha çox maliyyə resurslarının qıtlığı haqqında düşünürlər. Əlbəttə ki, bu, bizi də düşündürür və bu istiqamətdə bütün lazımı tədbirləri görürük. Ancaq bu, ona gətirib çıxarmamalıdır ki, sosial məsələlər yaddan çıxsın. Ona görə bu il və növbəti illərdə bu istiqamətdə bütün qəbul edilmiş proqramlar, layihələr icra olunmalıdır və beləliklə, biz Azərbaycan xalqının daha da yaxşı yaşamasını təmin edəcəyik.

Bizim uğurlu siyasətimiz artıq özünü göstərdi, özünü sübut etdi. Həm bölgədə yaşanan siyasi qarşıdurmalar, həm bu gün yaşanan iqtisadi-maliyyə böhranı Azərbaycana ən az səviyyədə təsir edə bilmişdir. Bunun da səbəbləri aydındır. Bu barədə mən öz fikirlərimi söylədim. Əminəm ki, bizim düşünülmüş və milli maraqlar əsasında qurulmuş siyasətimiz Azərbaycanı növbəti illərdə də böyük uğurlara gətirib çıxaracaq, Azərbaycanın bölgədəki mövqelərini daha da möhkəmləndirəcək, bizim təsir imkanlarımız daha da artacaqdır.

Bu barədə keçən beş il ərzində mən müxtəlif tədbirlərdə öz fikirlərimi söyləmişdim. Bu gün də bunu vurğulamaq istəyirəm, xüsusilə ona görə ki, həyat bizim sözlərimizi təsdiq etdi. Azərbaycan müstəqil siyasət aparır. Azərbaycanın bölgədəki təsir imkanları artır. Bunu biz özümüz, öz siyasətimizlə, öz cəsarətli addımlarımızla təmin etmişik. Ölkədə yaşanan vətəndaş həmrəyliyi müstəqil siyasətin aparılmasına ən böyük güc verən amildir. Bu gün bölgədə gedən proseslər, əlbəttə ki, Azərbaycanın önəmini daha da artırır. Biz nəinki bu proseslərin iştirakçısıyıq, həm də bəzi təşəbbüslərin müəllifiyik. Həm iqtisadi, həm nəqliyyat, energetika sahəsində, həm də siyasi məsələlərin həllində Azərbaycanın mövqeyi mütləq nəzərə alınmalıdır və alınır. Azərbaycanın iştirakı olmadan bölgədə nə iqtisadi, nə siyasi addımlar atıla bilməz, Azərbaycanın milli maraqları təmin olunmadan bölgədə geniş mənada əməkdaşlıq mümkün deyildir. Bu, reallıqdır və bu reallıqları biz özümüz yaratmışıq.

Bu gün Azərbaycan o ölkədir ki, bizim sözümlə, bizim maraqlarımızla hesablaşsınlar və o ölkədir ki, bölgədə sabitləşdirici rolunu oynayır və bu rol getdikcə artmaqdadır. Əgər kiməsə bu, aydın deyildisə, hesab edirəm ki, indi bölgənin imkanları ilə tanış olan hər bir kəsə bu, açıq-aydın bəllidir. Əlbəttə ki, bizim həm siyasi çəkimiz, həm iqtisadi gücümüz, həm də mühüm ölkə kimi önəmimiz artdıqca, təsir

imkanlarımız da genişləncəkdir. Bizim xarici ölkələrlə çox səmərəli əməkdaşlığımız var və dünyada Azərbaycanın dostları artır. Biz bunu beynəlxalq tədbirlərdə, beynəlxalq təşkilatlarda əməkdaşlıqda görürük. Regional əməkdaşlıq məsələlərində Azərbaycan həmişə çox konstruktiv rol oynamışdır. Həmişə çalışmışdır ki, bütün ölkələrlə yaxşı münasibətlərdə olsun və öz milli maraqlarını maksimum dərəcədə təmin edə bilsin.

Bir sözlə, bu ilin üç ayı bir daha göstərdi ki, bizim siyasətimiz düzgün siyasətdir. Bu siyasət Azərbaycanı qoruyur, Azərbaycan xalqına xeyir gətirir, bu siyasət Azərbaycan dövlətini, Azərbaycanın müstəqilliyini daha da möhkəmləndirir.

Bu gün biz bu məsələlər ətrafında məruzələr eşidəcəyik və ilk növbədə, söz verilir iqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevə.

İQTİSADI İNKİŞAF NAZİRİ ŞAHİN MUSTAFAYEVİN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi strategiya 2003-cü ildən respublikaya inamla rəhbərlik edən Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Bu strategiyanın yeni dövrün tələblərinə uyğun əhəmiyyətli dərəcədə zənginləşdirilməsi milli iqtisadiyyatın regional və qlobal sınaqlara dayanıqlığını artırmış, sosial-iqtisadi islahatlarla müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olunmasını, o cümlədən həmin siyasətin əsasını təşkil edən əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşmasını təmin etmişdir.

Qlobal iqtisadi böhran əksər ölkələrdə əsas makroiqtisadi göstəricilərin pisləşməsi ilə, o cümlədən ümumi daxili məhsulun və xarici ticarət dövriyyəsinin azalması, işsizliyin kütləvi xarakter alması, ciddi likvidlik çatışmazlığı kimi problemlərlə müşahidə olunur. Lakin uğurlu neft strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində ölkəmizdə əhəmiyyətli strateji valyuta ehtiyatlarının yaradılması, konservativ xarici borclanma, xarici maliyyə bazarlarından asılılığın minimuma endirilməsi, manatın sabitliyinin təmin edilməsi sayəsində qlobal iqtisadi böhran digər ölkələrlə müqayisədə Azərbaycan iqtisadiyyatına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Təsədüfi deyildir ki, həm beynəlxalq maliyyə təşkilatları, həm də tanınmış reyting agentlikləri və ekspertlər Azərbaycan iqtisadiyyatının dünya maliyyə-iqtisadi böhranına dayanıqlığını birmənalı ifadə etmişlər. Belə ki, Dünya Bankı mart ayında tərtib etdiyi İqtisadi Memorandumda Azərbaycanın başqa ölkələrlə müqayisədə qlobal böhranı daha güclü mövqə ilə qarşıladığını, böyük təsirlərə məruz qalmayacağını və maliyyə sektorunun böhrandan qaça bildiyini göstərmişdir. "Fitch Ratings" agentliyi Avropanın 21 ölkəsindən 19-da ümumi daxili məhsulun azalacağını, birində dəyişməyəcəyini və yalnız Azərbaycanda iqtisadi artım olacağını bildirmiş, Asiya İnkişaf Bankı isə bu artımı 8 faiz proqnozlaşdırmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Nazirlər Kabinetinin bu il yanvarın 16-da keçirilmiş geniş iclasında iqtisadiyyata yönəldilən resursların səmərəli istifadəsi, investisiya layihələrinin prioritetliyinin müəyyən edilməsi, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin, istehlak bazarına nəzarətin və antiinhisar tədbirlərinin gücləndirilməsi, dövlət vəsaitlərindən istifadə üzərində nəzarətin təkmilləşdirilməsi Sizin tərəfinizdən qlobal maliyyə-iqtisadi böhranın Azərbaycana təsirinin azaldılması istiqamətində əsas tədbirlər kimi müəyyən edilmişdir. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi, eləcə də əvvəlki illərdə aparılmış uğurlu siyasət nəticəsində cari ilin birinci rübündə də ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişafı davam etmiş, hətta qlobal iqtisadi böhran şəraitində Azərbaycanda ümumi daxili məhsul 4,1 faiz, o cümlədən qeyri-neft sektoru üzrə 13,7 faiz artmışdır.

Neft hasilatında texniki səbəblərlə əlaqədar sənaye məhsulu istehsalının həcmi keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,2 faiz azalsa da, qeyri-neft sənayesində 1,4 faiz artım olmuşdur.

Həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı 4,3 faiz, ümumi yük daşımalarının həcmi 1,1 faiz, qeyri-neft yük daşımalarının həcmi 5 faiz, pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 10 faiz, pullu xidmətlərin həcmi 20,5 faiz artmışdır.

İqtisadiyyata inflyasiya təzyiqləri azalaraq, keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8,3 faiz təşkil etmiş, ilin əvvəlindən isə istehlak qiymətləri indeksi 2,1 faiz azalmışdır.

Yanvar-fevral aylarında xarici ticarət dövriyyəsi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 13,3 faiz artaraq, 2 milyard 418 milyon dollar təşkil etmişdir. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, bu dövrdə ixracın həcmi 1 milyard 492 milyon dollar olmaqla 24,6 faiz artmış, idxalın həcmi isə 1 faiz azalmışdır.

Xarici ticarət dövriyyəsində 566 milyon dollarlıq müsbət saldo yaranmışdır ki, bu da ölkənin valyuta ehtiyatlarının və manatın sabitliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayır.

Cari ilin birinci rübündə dövlət büdcəsinin gəlirləri 2 milyard 522 milyon manat və ya 92 faiz yerinə yetirilməklə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 537,6 milyon manat və ya 27,1 faiz çox olmuşdur.

Dövlət büdcəsinin xərcləri 2 milyard 345 milyon manat və ya 97,9 faiz icra edilmişdir ki, bu da keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 972 milyon manat və ya 70,8 faiz çoxdur.

Əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirləri davam etdirilmiş və bu məqsədlə dövlət büdcəsinin xərcləri ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 42,6 faiz və ya 245 milyon manat artırılaraq 820 milyon manat təşkil etmişdir. Bu isə ümumi büdcə xərclərinin 35 faizinə bərabərdir.

Məqsədyönlü sosial siyasət nəticəsində əhalinin gəlirləri 25 faiz, onun adambaşına düşən həcmi 19,6 faiz, orta aylıq əmək haqqı 26,5 faiz artmışdır. Son aylar ərzində qiymətlərin aşağı düşməsi də əhalinin real gəlirlərinin və alıcılıq qabiliyyətinin artmasına müsbət təsir göstərmişdir.

Əsas kapitalla yönəldilmiş investisiyalar 15,2 faiz, o cümlədən qeyri-neft sektoru üzrə 72,3 faiz artmışdır. Dövlət büdcəsindən investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilən vəsaitlərin həcmi daha da artaraq, rüb ərzində 1 milyard 79 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,9 dəfə və ya 521 milyon manat çoxdur.

Hazırkı qlobal iqtisadi böhran şəraitində investisiya qoyuluşları, eləcə də onun sahəvi və regional strukturunun düzgün müəyyən edilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Böhran şəraitində dünya ölkələri arasında məhdud investisiya resursları uğrunda rəqabətin daha da gücləndiyi bir vaxtda Azərbaycanda mövcud olan siyasi və iqtisadi sabitlik investorların ölkəmizə marağını əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Rüb ərzində 6 ölkənin iş adamlarının iştirakı ilə təşkil edilmiş biznes forumlar, eləcə də işçi qaydada keçirilmiş görüşlər bunu təsdiq edir.

70 faizini xarici mənbələrdən cəlb edilmiş vəsaitlər hesabına həyata keçirilən və ümumi dəyəri 350 milyon avroya yaxın olan “Qaradağsəment” Səhmdar Cəmiyyətinin müasir texnologiyalar əsasında yenidən qurulmasının, cənab Prezident, bu günlərdə Sizin iştirakınızla təməlinin qoyulması buna sübutdur. Bu layihə çərçivəsində 30-dək yerli şirkətin cəlb edilməsi, 1100-dək iş yerinin açılması və ekoloji vəziyyətin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşması gözlənilir.

Bununla yanaşı, regionlarda sənaye, tikinti, məişət, yeyinti və kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahəsində 60-a yaxın müəssisənin tikintisi aparılır ki, bu müəssisələrdə də 15 mindən çox yeni iş yerləri açılacaqdır.

İnvestisiyaların cəlb edilməsi sahəsində dövlət tərəfindən aparılan məqsədyönlü tədbirlər çərçivəsində Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin fəaliyyəti genişləndirilmiş, Küveyt Maliyyə Evi ilə “Küveyt-Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti” Səhmdar Cəmiyyəti yaradılmışdır.

Sahibkarlığa dövlət dəstəyinin artırılması və şəffaflığın təmin edilməsi məqsədi ilə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyəti yeni tələblərə uyğun təkmilləşdirilir, iş adamlarının güzəştli kredit almaq şərtləri sadələşdirilir, süni maneələr aradan qaldırılır və beynəlxalq auditin keçirilməsi planlaşdırılır. Bunun nəticəsində rüb ərzində istehsal və emal sahələri üzrə 99,5 faizi regionlarda olmaqla, 200 sahibkarlıq subyektinin 9,7 milyon manat məbləğində investisiya layihəsi maliyyələşdirilmişdir. Ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən verilmiş kreditlərin məbləği 2 dəfə, investisiya layihələrinin sayı isə 3,6 dəfə artmışdır. Sahibkarların maarifləndirilməsi işinin təşkili üçün regionlarda Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin filialları yaradılmış və investisiya layihələrinin tərtib edilməsi və Fondun vəsaitlərindən istifadə qaydalarına dair Lənkəran, Şəki, Sumqayıt, Horadiz və Göyçayda seminarlar keçirilmişdir. Bu tədbirlərin bütün regionlarda mütəmadi olaraq həyata keçirilməsi biznes fəaliyyətinin ölkənin inkişaf prioritetlərinə uyğunlaşdırılmasına, layihələrin keyfiyyətinin yüksəlməsinə müsbət təsir göstərəcək və ikinci rübdə verilən güzəştli kreditlərin həcmi 50 milyon manata çatdırılmasına imkan verəcəkdir. Eyni zamanda, sahibkarların güzəştli kreditlərə artan tələbatının ödənilməsi məqsədi ilə Dünya Bankı və OPEK Fondu ilə danışıqlar aparılır.

Biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, sahibkarlıq fəaliyyətinin dövlət tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi və ixrac yönümlü müəssisələrin dəstəklənməsi istiqamətində dövlət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər davam etdirilir. Bu tədbirlər çərçivəsində 60-a yaxın iri qeyri-neft ixracatçıları ilə görüş keçirilmiş, eyni zamanda işçilərinin sayı 100 nəfərdən çox olan 200-dən artıq iri müəssisənin mövcud vəziyyəti haqqında toplanmış məlumatlar təhlil edilir. İlk təhlillər göstərir ki, son 6 ayda əmək haqqı bu müəssisələrin 47 faizində artmış, 51 faizində dəyişməmiş, 2 faizində isə azalmışdır. Müəssisələrin 57 faizi cari ildə investisiya qoyuluşunu planlaşdırır.

Sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyinin artırılması məqsədi ilə aparılan bütün yoxlamaların və icazələrin elektron qeydiyyat sisteminin, eləcə də sorğuların cavablandırılması üzrə telefon-məlumat mərkəzinin yaradılması istiqamətində işlərin həyata keçirilməsinə başlanılmışdır.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi davam etdirilmiş, “Rəqabət Məcəlləsi”nin layihəsi üçüncü oxunuşda müzakirə üçün hazırlanmış və “Xüsusi İqtisadi Zonalar haqqında” Qanun Milli Məclisdə qəbul edilmişdir. Xüsusi iqtisadi zonaların yaradılması sahibkarlığın inkişafına müsbət təsir göstərməklə yanaşı, iqtisadiyyata əlavə investisiyaların cəlb edilməsinə, yeni iş yerlərinin yaradılmasına, məşğulluğun və əhalinin gəlirlərinin artmasına imkan yaradacaqdır.

Bununla yanaşı, nəqliyyat infrastrukturunun modernləşdirilməsi sahəsində aparılmış ardıcıl işlər, o cümlədən cənub, şimal və qərb istiqamətlərində tikilmiş beynəlxalq standartlara cavab verən yollar və iri

infrastruktur obyektləri, eləcə də yeni terminallar və loqistik mərkəzləri yaratmaqla bu sahədəki potensialdan səmərəli istifadə Azərbaycanın tranzit ölkə kimi əhəmiyyətini daha da artıracaqdır.

Ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və əhalinin məşğulluğu baxımından kənd təsərrüfatının xüsusi əhəmiyyətini nəzərə alaraq, aqrar sektora dövlət dəstəyi davam etdirilmiş, bu sahəyə tətbiq edilən vergi güzəştlərinin müddəti növbəti dəfə uzadılmışdır. Bundan əlavə, subsidiyaların verilməsi mexanizminin və “Aqrolizinq” ASC-nin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, tədarük sisteminin, xarici investorların iştirakı ilə aqroservis və aqrofermaların yaradılması istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

İnhisarçılığın və haqsız rəqabətin qarşısının alınması məqsədi ilə əmtəə bazarlarına giriş maneələrinin və ayrı-seçkilik hallarının, təbii inhisar subyektlərinin inhisarçılıq hərəkətlərinin qarşısı alınmış, sənaye mülkiyyəti hüquqlarının pozulması yolu ilə buraxılan malların istehsalının və satışının aradan qaldırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir.

İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi, istehlak bazarının saxta, keyfiyyətsiz, təhlükəli mallardan qorunması və süni qiymət şişirtmələrinin qarşısının alınması məqsədi ilə mütəmadi monitorinqlər keçirilir, nəticələri təhlil olunaraq müvafiq tədbirlər görülür.

Möhtərəm cənab Prezident!

Bütün sahələrdə əldə olunmuş nailiyyətlər zamanın sınağından uğurla çıxmış və xalqımızın layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsində alternativsiz siyasətinizin tərkib hissəsi olan yoxsulluğun azaldılması, regionların sosial-iqtisadi inkişafı, əhalinin ərzaqla etibarlı təminatı və ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı qəbul edilmiş dövlət proqramlarında nəzərdə tutulmuş kompleks tədbirlərin sistemli və vaxtında yerinə yetirilməsi nəticəsində mümkün olmuşdur.

Sizin bir neçə gün öncə təsdiq etdiyiniz “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın uğurlu icrası, ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsini, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini, tarazlı regional və davamlı sosial-iqtisadi inkişafı və əhalinin həyat səviyyəsinin daha da yaxşılaşdırılmasını təmin edəcəkdir.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

SƏHIYYƏ NAZİRİ OQTAY ŞİRƏLİYEVİN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və bu gün uğurla davam etdirilən sosial yönümlü siyasətin tərkib hissəsi olan insanların sağlamlığının qorunması dövlətimizin rəhbərinin daim diqqət mərkəzindədir.

Başqa sahələrdə olduğu kimi, səhiyyə sahəsində də irimiqyaslı layihələr, görülən tədbirlər, ilk növbədə, ən vacib istiqamətlərə yönəldilir. Onlardan biri yeni tibb müəssisələrinin yaradılması, onların maddi-texniki bazasının gücləndirilməsidir.

Son illər elə ay olmayıb ki, ölkəmizin başçısı hansısa tibb müəssisəsində olmasın. O, həm yeni səhiyyə ocaqlarının təməlqoyma mərasimlərində iştirak edir, həm tikinti meydançasına gələrək inşaat işlərinin gedişi ilə maraqlanır, həm də açılış mərasimlərində şəxsən iştirak edərək öz xeyir-duasını verir. Məhz cənab Prezidentin bu diqqətinin nəticəsidir ki, son 5 ildə 300-ə yaxın tibb müəssisəsi tikilərək, yaxud əsaslı təmir olunaraq əhalinin istifadəsinə verilmişdir.

Tibb müəssisələrinin tikinti və yenidənqurma işləri ilə yanaşı, onların təchizat məsələlərinə də böyük önəm verilir. Uzun illər ərzində tibb müəssisələrinin böyük əksəriyyətində müasir tələblərə cavab verməyən avadanlıqdan istifadə olunurdu. Bu da öz növbəsində müalicə-diaqnostika prosesinin təşkilinə mənfi təsir göstərirdi. İndi bu vəziyyət kökündən dəyişir, günün tələblərinə cavab verən ən müasir cihaz və avadanlıq alınır.

Əgər bir neçə il bundan əvvəl ağır xəstənin diaqnozunu dəqiqləşdirmək üçün onu mütləq paytaxta gətirmək lazım gəlirdisə, hazırda ölkənin ən uzaq regionlarında da müasir müalicə-diaqnostika mərkəzləri və xəstəxanalar tikilib insanların istifadəsinə verilmişdir. Nəticədə, bölgələrdə də səhiyyə xidmətinin keyfiyyəti artmışdır. Bunu statistik göstəricilər də təsdiq edir. Regionlarda fəaliyyət göstərən tibb müəssisələrinin maddi-texniki bazasının və təchizatının yaxşılaşdırılması nəticəsində rayonlardan Bakıya gələn xəstələrin sayı ötən illə müqayisədə 30 faizə qədər azalmışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, tibb xidmətinin keyfiyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasında səhiyyənin ən ağırlı problemlərinin həllinə yönəldilmiş dövlət proqramları da çox böyük rol oynayır.

Cənab Prezidentin Ehtiyat Fondundan ayrılan 16 milyon manat vəsait hesabına Respublika Klinik Uroloji Xəstəxanasında müasir böyrəkköçürmə mərkəzinin yaradılması xroniki böyrək çatışmazlığı probleminin əsaslı surətdə həll edilməsi deməkdir. Müstəqil Azərbaycanda transplantologiyanın əsasını qoyan böyrəkköçürmə mərkəzində işlər praktiki olaraq yekunlaşmış və o, bu günlərdə açılacaqdır.

Talassemiya xəstələrinin qabaqcıl dünya təcrübəsinə uyğun müalicəsi üçün Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və bilavasitə dəstəyi ilə hazırda Talassemiya Mərkəzinin də tikintisi və təchizat işləri başa çatdırılmış və o da bu yaxınlarda istifadəyə veriləcəkdir.

İrsi qan xəstəliklərindən əziyyət çəkən insanların donor qanına ehtiyacı problemi də artıq həll olunmuşdur. Belə ki, əvvəllər qan ehtiyatının, demək olar ki, 90 faizi ödəniş müqabilində, ancaq bir qrup donordan alınır. Onu saxlamaq üçün avadanlıq olmadığından, qanın xeyli hissəsi yararsız vəziyyətə düşürdü. İndi bu problem də həll edilmiş, tədarük olunan qanın miqdarı əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Bütün ölkə üzrə qanvermə aksiyaları təşkil olunur, qan ehtiyacının əksər hissəsi könüllü donörlər tərəfindən ödənilir. Qanın təhlükəsizliyinə, lazımi şəraitdə saxlanmasına ciddi nəzarət edilir.

Xəstəxanaların dərman təchizatı problemi də ardıcılıqla həll olunur. Keçən illə müqayisədə bu il dərman xərclərinə ayrılan vəsait 28 faiz artırılmışdır.

Nəticədə, həm dövlət proqramları ilə əhatə olunan şəkərli diabet, böyrək çatışmazlığı, onkoloji və digər xroniki xəstəliklərdən əziyyət çəkən insanlar həyati vacib preparatlarla tam təmin olunur, həm də dövlət xəstəxanalarında müalicə olunan pasiyentlərin ən vacib dərmanlarla dövlət hesabına təminatına şərait yaranır.

Əhalinin dərman təhlükəsizliyinə də ciddi nəzarət edilir. Əgər əvvəllər nazirliyin ekspertiza mərkəzinə dərmanların keyfiyyəti ilə bağlı yüzlərlə şikayət daxil olurdusa, indi belə hallara tək-tək rast gəlinir.

Tibb müəssisələrinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, dərmanlarla və avadanlıqla təchizat, ilk növbədə, maliyyə vəsaitinin artırılması ilə bağlıdır. Son 5 ildə büdcədən səhiyyə xərclərinə ayrılan vəsait 5 dəfəyədək artırılaraq, cari il üçün 508,9 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur. Məhz bunun nəticəsində səhiyyə sahəsində nəzərəcarpacaq irəliləyişə nail olunmuşdur.

Tibb elminin yeni nailiyyətləri, yeni aparatların tətbiqi, səhiyyə sahəsində çalışan insanlara tələbi yüksəldir. Tibb işçilərinin dünya təcrübəsi ilə tanışlığı məqsədi ilə son 3 ildə 130 həkim xarici ölkələrdə trening və seminarlarda iştirak etmişdir. Hazırda cənab Prezident tərəfindən göstəriş verilib ki, Azərbaycan həkimlərinin böyük bir qrupu dövlət vəsaiti hesabına təcrübələrini artırmaq məqsədi ilə Almaniya, Avstriya, İsveç kimi Avropa ölkələrinin ən tanınmış klinikalarına göndərsinlər.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin bu qərarınız həm hər bir həkimin arzusu olan, amma xəyal kimi görünən bir istəyin həyata keçməsinə imkan yaradır, həm də Azərbaycanın tibb elminə və səhiyyəsinə əvəzsiz bir hədiyyədir.

Kadr məsələsində digər vacib problem çarpayı fondunun yeni normativlərinin və həkim ixtisaslarının yeni nomenklaturasının qəbul edilməsi olmuşdur.

Ötən ilə qədər bu məsələlər sovet dövründən qalan, artıq mənəvi cəhətdən köhnəlmiş, müasir tələblərə cavab verməyən sənədlərlə tənzimlənirdi. Əslində, əhalinin tibb işçiləri və xəstəxana çarpayıları ilə təminatı üzrə yeni normativlər ölkə səhiyyəsinin strukturunun kökündən dəyişməsi demək idi. İndi tibb işçilərinin sayı tibb müəssisələrində çarpayı sayı ilə deyil, əhalinin sayı ilə müəyyən olunur. Yeni normativlər imkan verir ki, yaşayış məntəqələrində, hətta ən ucqar kənddə də insanların sağlamlığı tibb işçilərinin nəzarətində olsun.

Ölkə səhiyyəsi üçün danışıqların sağlamlığını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Ümummilli lider Heydər Əliyev deyirdi ki, “Uşaqların sağlamlığının qorunması hər bir dövlət üçün çox böyük və müqəddəs vəzifədir”. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2009-cu il “Uşaq ili” elan edilmişdir. Bununla bağlı nəzərdə tutulan müxtəlif tədbirlər sırasında uşaq müəssisələrində kütləvi tibbi müayinələrin aparılması, uşaqlarda yoluxucu xəstəliklərin immunoprofilaktikası işinin təkmilləşdirilməsi, irsi qan xəstəliklərinə düçar olmuş və sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara qayğı məsələləri də öz əksini tapmışdır.

Uşaqlarda yoluxucu xəstəliklərin immunoprofilaktikası işinin təkmilləşdirilməsi sahəsində xeyli işlər görülmüşdür. Bu sahədə həyata keçirilmiş məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində ilin birinci rübündə idarəolunan yoluxucu uşaq xəstəliklərindən poliomielit, qızılca, məxmərək xəstəlikləri qeydə alınmamış, difteriya ilə xəstələnmə dinamik şəkildə azalaraq praktiki surətdə ləğv səviyyəsinə enmişdir.

Körpələrin sağlamlığı ilə bağlı ən mühüm məsələlərdən biri perinatal mərkəzlərin yaradılmasıdır. Ötən ilin sonlarında Gəncə Perinatal Mərkəzinin açılışı ilə ölkə üzrə 7 perinatal mərkəzin istifadəyə verilməsi prosesi başlanmışdır. Bu il Bakıda və Lənkəranda da belə mərkəzlər açılacaqdır.

Azərbaycan Prezidentinin Ehtiyat Fondundan Uşaq Kardiocərrahiyyə Mərkəzinin təşkili üçün ayrılan vəsait, ölkə rəhbərinin iştirakı ilə Yevlax Uşaq Xəstəxanasının açılması bu yaxınlarda Hacıqabulda istifadəyə veriləcək uşaq xəstəxanası – ölkəmizdə uşaq tibb müəssisələrinə yetirilən diqqət və qayğıya əyani sübutdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, son 5 ildə Səhiyyə Nazirliyinə mülicə ilə bağlı daxil olan şikayət ərizələrinin sayı iki dəfədən çox azalmışdır.

Səhiyyə xidmətlərinin keyfiyyətinin artmasını əhali arasında keçirilən sosioloji araşdırmalar da təsdiq edir. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsi ölkədə fəaliyyət göstərən tibb müəssisələrində əhaliyə göstərilən xidmətlərin keyfiyyəti, onların dərman və avadanlıqla təminatı barədə müstəqil sosioloji sorğu aparmışdır. Bu zaman dövlət xəstəxanalarında mülicə olunan 13 minə yaxın xəstənin tibbi xidmətlərin keyfiyyətinə dair rəyi öyrənilmişdir. Respondentlərin 95 faizi tibbi xidmətlərdən razı qaldığını və mülicə edən həkimə etibar etdiyini bildirmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycanın tibb ictimaiyyəti Sizin insanların sağlamlığının qorunması sahəsində həyata keçirdiyiniz siyasəti, qarşımızda qoyduğunuz vəzifələri yerinə yetirmək üzrə söylərini bundan sonra da əzmlə davam etdirəcəkdir.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM NAZİRİ ƏBÜLFƏS QARAYEVİN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Haqlı olaraq qeyd edilir ki, hazırda sabitlik və ahəngdar inkişaf müasir Azərbaycan Respublikasının reallığına, xalqımızın həyat tərzinə çevrilmişdir. Dövlətimizin rəhbəri, hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən müəyyən edilən strategiya davamlı olaraq həyata keçirilmiş, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı təmin olunmuş, xalqın rifahı ildən-ilə yüksəlmişdir. Yaranan işgüzar mühit bir sıra iqtisadi, sosial, mədəni proqramların reallaşmasını təmin etmiş, Azərbaycan dövləti daha da qüdrətlənmiş, təbii ki, bu, mədəniyyət və turizm sahəsinin də inkişafına səbəb olmuşdur.

Hörmətli cənab Prezident, ölkədə mədəniyyət və turizmin inkişafı ilə əlaqədar son üç ildə Sizin qəbul etdiyiniz 200-dən çox Fərman və Sərəncam genişmiqyaslı, böyük əhəmiyyətə malik mədəniyyət və turizm layihələrinin gerçəkləşməsi üçün əlverişli şərait yaratmış, bir-biri ilə sıx bağlı olan bu iki sahənin sabit, müasir tələblərə uyğun inkişafını, başlıca istiqamətlərin mərhələlərlə həyata keçirilməsini təmin etmişdir.

Hazırda Azərbaycan inkişaf edən dünyanın dinamik bir hissəsi, mədəniyyətlərarası dialoqun tərəfdaşlarından biridir. Təsadüfi deyil ki, teatr və sənət kollektivlərimiz son üç ildə səhnənin üfqlərini genişləndirərək Fransa, Almaniya, Rusiya, Türkiyə, Finlandiya, Misir, Mərakeş, Estoniya, İtaliya və digər ölkələrdə, YUNESKO-da və Avropa Şurasında tamaşalar, konsert proqramları və sərgilər nümayiş etdirmişlər. Rusiya və Almaniya Azərbaycan Mədəniyyət illəri, 10-dan çox xarici ölkədə isə qarşılıqlı şəkildə Mədəniyyət günləri təşkil olunmuşdur. Azərbaycan bu gün “Venetsiya Biennalesi”, “Montre” caz festivalı kimi nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərin iştirakçısıdır.

Cənab Prezident, Sizin yüksək dəstəyiniz və şəxsi iştirakınız sayəsində Azərbaycan və Avropa Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə 2008-ci ilin dekabr ayında Avropa dövlətlərinin Mədəniyyət Nazirlərinin Konfransı Bakı şəhərində keçirilmişdir. 48 ölkənin, 14 beynəlxalq təşkilatın və qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsil olunduğu bu konfransda mədəniyyətlərarası dialoqa dair Bakı prosesinin əsası qoyulmuş, Bakı Bəyannaməsi və “Sənətçilər dialoq naminə” layihəsi qəbul edilmişdir.

Məlum olduğu kimi, 2009-cu il ölkəmiz üçün Bakı şəhərinin İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan edilməsi ilə əlamətdardır. Açılış mərasimində Sizin şəxsən iştirakınız və nitqiniz bu tədbirin dəyər və mötəbərliyini xeyli yüksəltməklə yanaşı, mədəniyyət və incəsənətə böyük önəm verdiyinizi əyani şəkildə göstərmişdir. İSESKO-nun və İKT-nin rəhbərləri açılış mərasimindəki çıxışlarında bunu bir daha xüsusilə vurğuladılar.

Bakının İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunması ilə əlaqədar ən maraqlı tədbirlərdən biri mart ayında Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və bilavasitə təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən “Muğam aləmi” Beynəlxalq Muğam Festivalı olmuşdur. Festival çərçivəsində keçirilən simpozium, müsabiqə və konsertlərdə 17 ölkənin musiqişünas alimləri və musiqi xadimləri iştirak etmişlər.

Azərbaycan Prezidentinin müvafiq sərəncamlarına əsasən mədəniyyətin maddi-texniki bazasının inkişafı və möhkəmləndirilməsi nəticəsində Heydər Əliyev Sarayı, Dövlət Rus Dram Teatrı, Dövlət Kukla Teatrı, Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrı ən yüksək memarlıq prinsiplərinə uyğun şəkildə əsaslı təmir edilmiş, az vaxtda Azərbaycan Dövlət Film Fondu, nadir memarlığa malik “Muğam evi” tikilib istifadəyə verilmişdir. Şəhərin mərkəzi hissələrində yerləşən bu sənət məbədlərinin müasir görkəmi Bakının simasına yeni cizgilər əlavə etmişdir. Respublikanın regionlarında da onlarla mədəniyyət evi, kitabxana və muzeylər əsaslı təmir olunmuş, yeniləri yaradılmışdır.

Hazırda Azərbaycan Dövlət İncəsənət Muzeyində, “Nizami” kinoteatrında, Azərbaycan Dövlət Milli Dram və Mingəçevir Dövlət teatrlarında bərpa və yenidənqurma işləri, Bakı şəhərində Azərbaycan Xalça Muzeyinin yeni binasının tikintisi, Qobustan Dövlət tarix-bədii qoruğunun muzey və inzibati binasının inşası və ətraf sahənin abadlaşdırılması aparılır, M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın və Gəncə Dövlət Filarmoniyasının layihələndirilməsi işləri başa çatdırılmaqdadır.

Respublikada gedən teatr prosesini canlandırmaq və yaradıcı kollektivlərin bədii axtarışlarına yardım etmək məqsədi ilə son iki ildə 196 yeni və əsaslı bərpa olunmuş tamaşa hazırlanmışdır. Cari ildə isə dövlət sifarişi ilə 40-a yaxın yeni tamaşanın hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur.

Sizin Sərəncamınızla təsdiq edilmiş kitabxana-informasiya şəbəkəsinin inkişafı üzrə Dövlət proqramının icrası ilə əlaqədar bir sıra mərkəzi və regional kitabxanalarda veb-saytlar yaradılmış, Mərkəzi Uşaq Kitabxanasının nəzdində respublikada ilk “Uşaq İnformasiya Mərkəzi – Kitab mağazası” açılmışdır.

Milli Kitabxana isə regionun nüfuzlu mərkəzinə çevrilmiş, 3 beynəlxalq səviyyəli tədbirin keçirilməsinə nail olmuşdur. Son 3 ildə respublikada muzeylərin şəbəkəsi xeyli inkişaf etmiş, 32 yeni müəssisə açılmışdır.

Mədəni irsin qorunması ilə əlaqədar, cənab Prezident, verdiyiniz tapşırıqlara əsasən son iki il ərzində ölkədə yerləşən abidələrin monitorinqi keçirilmiş, dövlət mühafizəsinə götürülən daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin əhəmiyyət dərəcəsinə görə yeni siyahısının layihəsi hazırlanmışdır. Son iki ildə “Atəşgah məbədi”, “Xınalıq”, “Keşikçidağ” və “Yanardağ” qoruqları yaradılmış, qədim Şəmkir və Göygöl şəhərlərinin tarixi hissəsinin qoruyq elan edilməsi ilə bağlı artıq təkliflər təqdim olunmuşdur.

Kinematografiya sahəsində bir sıra mühüm işlər görülmüşdür. Son iki ildə “Hökmdarın taleyi”, “Cavad xan”, “Qala”, “Xoş gördük, mələyim”, “40-cı qapı” adlı maraqlı doğuran yeni filmlər çəkilmişdir. Təqribən 10 film isə hazırda istehsal prosesinin ayrı-ayrı mərhələlərindən keçməkdədir. Bu müddət ərzində Azərbaycan filmləri 24 beynəlxalq kinofestivalda iştirak etmişdir.

2006-2008-ci illərdə nazirlik tərəfindən Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətinin, turizmin müxtəlif sahələrinə həsr olunmuş 100-dən çox kitab nəşr edilmişdir. Bu illər ərzində Azərbaycan kitabı 20-yə yaxın beynəlxalq sərgi-yarmarkanın iştirakçısı olmuşdur.

Cənab Prezident!

Turizm sənayesindən söhbət açaraq təkə bir faktı qeyd etmək istərdim. 2008-ci ilin yekunlarına görə aparılan təhlillər göstərmişdir ki, dünyada baş verən ciddi maliyyə böhranına baxmayaraq, Azərbaycana gələn xarici turistlərin sayı 2008-ci ildə 2007-ci ilə nisbətən 39,4 faiz artaraq 1 milyon 400 mini aşmışdır.

Bu gün respublikada 230 turizm şirkəti, 370 mehmanxana və mehmanxana tipli obyekt fəaliyyət göstərir. Ötən ilin yekunlarının təhlilinə görə mehmanxanaların sayı 2008-ci ildə 2007-ci ilə nisbətən 16,9 faiz artmışdır. Hazırda ölkəmizdə daha 35 mehmanxana binası inşa edilməkdədir.

Bu göstəricilər, cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə sosial-iqtisadi inkişaf sahəsində aparılan uğurlu siyasətin, regionlara göstərilən diqqətin, yaradılan infrastrukturun, turizmin yüksəlişinə verilən xüsusi önəmin sayəsində mümkün olmuşdur.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Dünya Turizm Təşkilatının Avropa üzrə Komissiyasının Bakı şəhərində keçirilmiş 49-cu iclası zamanı təşkilatın təmsilçiləri ilə yanaşı, tədbirdə iştirak edən 32 ölkənin nümayəndələri də Azərbaycan turizminin sürətli inkişafını xüsusi vurğulamışlar.

Respublikamızın turizm imkanlarını təbliğ etmək məqsədi ilə 2009-cu ilin birinci rübü ərzində 7 beynəlxalq turizm sərgisində iştirak etmişik. “CNN” və “EuroNews” kimi dünyanın məşhur telekanallarında Azərbaycanın turizm imkanları haqqında reklam çarxlarının nümayiş etdirilməsi artıq ənənəyə çevrilmişdir.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Bildiyiniz kimi, möhtərəm Prezidentin şəxsi tapşırığı ilə Qusar rayonunun dağlıq ərazisində müasir tipli möhtəşəm “Şahdağ” Qış-Yay Turizm Kompleksinin yaradılmasına başlanmışdır. Üç ilə yaxındır ki, Azərbaycan, Avstriya, Almaniya və İsveçrə şirkətləri bununla bağlı müxtəlif layihələndirmə, o cümlədən memarlıq-planlaşdırma, texniki-iqtisadi əsaslandırma, mühəndis-axtarış, iqlim ölçüləri və geoloji kəşfiyyat işləri aparmış və tamamlamışlar.

2009-2011-ci illərdə otelin, şəhərciyin mərkəzi meydanın, 2 əsas qaldırıcı qurğu stansiyasının tikilməsi, 8 qaldırıcı qurğunun və süni qar istehsal edən avadanlıqların quraşdırılması, daxili yolların, infrastruktur sistemlərinin yaradılması nəzərdə tutulur. Artıq təyinat yerinə kommunikasiya xətlərinin çəkilməsinin layihələndirilməsi işlərinə başlanmışdır.

Maliyyə üzrə statistikanın müqayisəsi dövlətin sahəyə xüsusi diqqət yetirdiyini aydın əks etdirir. 2009-cu ildə mədəniyyət və turizm sahəsinə keçən ilə nisbətən dövlət büdcəsindən 11,7 faiz çox vəsait ayrılmışdır. 2006-cı ilə nisbətən 2009-cu ildə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi üzrə büdcə xərcləri 3,7 dəfə artmışdır. Təmir-bərpa və layihələndirmə işləri üçün isə investisiya xərclərinin həcmi 8 dəfə çoxalmışdır.

Cənab Prezident, mədəniyyət və turizm sahəsində hələ də həllini gözləyən məsələlər mövcuddur. Məsələn, bu gün teatr binalarının əksəriyyəti müasir standartlara uyğun şəkildə təmir olunsa da, tamaşaçı kütləsini teatrımıza yaxından cəlb etmək üçün yüksək səviyyəli, müasir tamaşalar yaradılmalıdır. Bunun üçün ciddi çalışmalı, teatr sənətimizin keçmiş şöhrətini bərpa etməliyik.

Tarix və mədəniyyət sərvətlərinin etibarlı şəkildə qorunması, mühafizəçilərin sayının artırılması, qoruyq zonalarda torpaqların qanunsuz istifadəsinə son qoyulması da günün zəruri məsələlərindəndir.

Respublikada fəaliyyət göstərən və inşa olunan Heydər Əliyev muzey və mərkəzlərinin tərbiyəvi təsirinin təkmilləşdirilməsi Azərbaycanın gələcəyi naminə zəruri fəaliyyət istiqamətlərindən birinə çevrilməlidir.

Ölkədə kino-yayım şəbəkəsinin yaradılması və kino sənətinə aid ixtisaslar üzrə kadrların hazırlanması problemi də üzə çıxmışdır. Teatr və musiqi sahələrində də kadr problemlərinin üzərində ciddi iş aparmalıyıq.

Ölkədə turizmin inkişafını daha da sürətləndirə biləcək “Turizmin inkişaf Proqramı”nın qəbul olunması, Azərbaycanın turizm sahəsində yeganə ali məktəb olan və Avropa diplomları təqdim edən Turizm İnstitutunun genişləndirilməsi də vacib məsələlərdəndir.

Möhtərəm cənab Prezident, Azərbaycanın mədəniyyət və turizm ictimaiyyəti Sizin tələbkarlığınızın, ciddi münasibətinizin mənasını dərinlən dərk edir. Bir daha Sizi əmin edirik ki, qarşıya qoyulan vəzifələri yerinə yetirmək üçün biz daha qətiyyətlə çalışacaq, mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, dünya müstəvisində daha əhəmiyyətli yer tutması, yeni-yeni uğurlu yaradıcılıq nümunələrinin meydana çıxması, mədəni irsimizin qorunması və turizmin inkişafı istiqamətində genişmiqyaslı proqramları, verdiyiniz bütün göstəriş və tapşırıqları yerinə yetirəcəyik.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

AİLƏ, QADIN VƏ UŞAQ PROBLEMLƏRİ ÜZRƏ DÖVLƏT KOMİTƏSİNİN SƏDRİ HİCRAN HÜSEYNOVANIN ÇIXIŞI

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Azərbaycan xalqının ümummillə lideri Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi strategiyanın Sizin uğurlu rəhbərliyiniz altında məqsədyönlü surətdə həyata keçirilməsi nəticəsində bu gün respublikamız milli intibah dövrünün növbəti şərəfli mərhələsinə yaşayır. Əldə edilmiş mühüm siyasi və iqtisadi uğurlar cəmiyyət həyatının bütün sahələrində güclü inkişafı şərtləndirir. Son illər önəmli qanunlar, dövlət proqramları qəbul olunmuşdur. Azərbaycanda reallaşdırılan hər bir dövlət proqramının mərkəzində insan, onun rifahı, gələcək nəslin inkişafına qayğı durur. Mövcud potensial sosial siyasətin prioritet istiqamətini təşkil edən ailə, qadın və uşaq problemlərinin həlli üçün etibarlı zəmindir.

Üç il əvvəl Sizin Fərmanınızla Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması və komitə üçün ayrılan büdcə vəsaitlərinin 3 dəfədən çox artması, əməkdaşların sayının isə 20-dən 68-ə çatdırılması fəaliyyət imkanlarımızı əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirməklə yanaşı, məsuliyyətimizi daha da artırmışdır.

Hörmətli cənab Prezident!

Sizin dəyərli nitqlərinizdə ailələrin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, uşaq və yeniyetmələrin həm fiziki, həm də mənəvi cəhətdən güclü nəsil kimi formalaşdırılması zərurətinin vurğulanması bütün cəmiyyəti bu istiqamətdə səfərbər edir.

Cari ilin əvvəlinə olan məlumata görə, respublikamızda 1 milyon 831 min 100 ailə vardır. Son 5 ildə yoxsulluq səviyyəsinin 49 faizdən 13 faizə endirilməsi, 766 min yeni iş yerinin yaradılması, əhalinin pul gəlirlərinin təkcə 2008-ci ildə 36 faiz artması bütün vətəndaşların, hər bir ailənin sosial rifahının yüksəldilməsini şərtləndirir.

Ailənin inkişafı üçün hərtərəfli şəraitin yaradılmasına, həssas qruplardan olan ailələrin problemlərinin həllinə xüsusi önəm verilir.

Daim qeyd etdiyiniz kimi, Şərq və Qərb dəyərlərini özündə birləşdirən Azərbaycan ailə modelinin möhkəmləndirilməsi və təbliği dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birini təşkil edir. Prinsipial göstərişlərinizi rəhbər tutaraq, komitə bu sahədə ardıcıl fəaliyyət həyata keçirir. Hər il komitə tərəfindən təşkil olunan "Ailə bayramı"nda nümunəvi ailələrin seçilməsi artıq respublikamızda ənənəyə çevrilmişdir, bu il isə "Azərbaycan ailəsi" adlı filmlər festivalına start verilməsi daha bir mühüm yenilikdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində ciddi sosial-psixoloji çətinliklərlə qarşılaşan qaçqın və məcburi köçkün ailələrinə daimi diqqətiniz, bu istiqamətdə son illər Sizin tərəfinizdən 45 Fərman və Sərəncamın imzalanması sayəsində həmin insanların bir çox problemləri artıq öz həllini tapmışdır. Komitənin fəaliyyətinin əsas istiqaməti həssas qruplardan olan ailələrə sadəcə yardım göstərmək deyil, onları respublikanın ictimai həyatına cəlb etməkdir.

Bununla əlaqədar, qaçqın və məcburi köçkün ailələrindən olan beş yüzə yaxın yeniyetmə xarici dil, kompyuter və peşə kurslarında təlim keçmişdir. 2006-cı ildə təsdiq etdiyiniz "Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında" Qanun respublikada bərabər imkanların təmin edilməsi sahəsində mühüm addım olmuşdur. Azərbaycan az sayda ölkələrdən biridir ki, son iki ildə dövlət büdcəsindən gender və məişət zorakılığı problemlərinin həllinə xüsusi vəsait ayırır. Bu önəmli fakt xarici ekspertlər tərəfindən müsbət nümunə kimi tez-tez vurğulanır.

Cənab Prezident, ölkəmizdə əhalinin 51 faizini təşkil edən Azərbaycan qadınları ictimai-siyasi proseslərdə, o cümlədən seçkilərdə fəal iştirak edir, özlərinin vətəndaş mövqeyini nümayiş etdirirlər. Dövlət və idarəetmə, hüquq mühafizə orqanlarında, elm və mədəniyyət, sahibkarlıq, habelə idmanın müxtəlif sahələrində qadınların sayı ilbəil artır. Ölkəmizdə 100-ə yaxın qadın qeyri-hökumət təşkilatı fəaliyyət göstərir və bu şəbəkənin genişlənməsi və möhkəmlənməsi xüsusilə diqqətəlayiqdir.

Çox hörmətli cənab Prezident!

Sizin dəstəyinizlə ötən il sentyabrın 26-da keçirilmiş və iki minə yaxın nümayəndənin təmsil olunduğu Azərbaycan qadınlarının III qurultayı dövlət qadın siyasətinin əsas istiqamətləri üzrə görülən işlərə müsbət qiymət verməklə, bu sahədə qarşımızda yeni vəzifələr müəyyən etmişdir.

Qurultay iştirakçılarına ünvanladığınız müraciət və bir sıra görkəmli qadınların yüksək dövlət mükafatları ilə təltif edilməsi respublika qadınları tərəfindən dərin minnətdarlıq hissi ilə qarşılanmışdır. Qurultay ərəfəsində respublikanın bütün bölgələrində, habelə sahələr üzrə keçirilən konfranslar ölkə

qadınlarının, möhtərəm cənab Prezident, Sizin həyata keçirdiyiniz siyasi kursa fəal dəstəyini bir daha nümayiş etdirdi.

Qurultayda Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı, hörmətli Mehriban Əliyevanın iştirakı ölkəmizdə qadın siyasətinə yüksək diqqətin əyani ifadəsi oldu.

Ümumiyyətlə, özünün çoxşaxəli fəaliyyəti ilə insanların dərin rəğbət və ehtiramını qazanmış, ölkə qadınları tərəfindən “Mərhəmət simvolu” seçilmiş Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondu ailə, qadın və uşaq problemlərinin həllinə böyük dəstək verir. Bu istiqamətdə reallaşdırılan layihələr sırasında önəmli yer tutan və bir sıra regionları əhatə edən “XXI əsrdə qadınlara qarşı zorakılıq əleyhinə” layihə çərçivəsində geniş maarifləndirmə kampaniyası həyata keçirilir.

Bu gün bütün dünyada məişət zorakılığı, qadın alveri və qadınlar tərəfindən törədilən cinayətlər ilə bağlı problemlər olduqca aktualdır. Təəssüf ki, belə hallar, az miqyasda olsa da, ölkəmizdə də mövcuddur. Yanlış dini stereotiplərin təsiri altında yeniyetmə qızların təhsildən uzaqlaşdırılması, erkən nikaha daxil olması, bəzən qadınların ictimai həyatdan təcrid edilməsi kimi mənfi hallar əsaslı narahatlıq doğurur və bizdən bu istiqamətdə aparılan işin daha da gücləndirilməsini tələb edir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Siz daim milli genofondumuzun qorunub saxlanması, gənc nəslin fiziki və mənəvi inkişafı, uşaq hüquqlarının təmin edilməsi, uşaqlara dövlət qayğısının artırılması məsələlərinə həssaslıqla yanaşırsınız. Dünyanı bürümüş global iqtisadi böhran fonunda 2009-cu ilin Azərbaycan Respublikasında “Uşaq ili” elan edilməsinə görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Təsdiqlədiyiniz tədbirlər planı çərçivəsində bir çox mühüm məsələlər sırasında Respublika Uşaq Məlumat Bankının yaradılması da xüsusi yer tutur.

Fəaliyyətimizin əsas istiqamətlərindən birini təşkil edən uşaq evlərinin məzunlarının gələcək taleyi, kimsəsiz və əlil uşaqlar, azyaşlılar arasında cinayətkarlıqla bağlı problemlər “Uşaq ili” çərçivəsində daha mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu problemlər Azərbaycanda faiz etibarilə nisbətə az olsa da öz həllini tapmalıdır.

Cənab Prezident!

Sizin uğurlu və balanslaşdırılmış siyasətiniz Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu gündən-günə daha da möhkəmləndirir.

Bu amil ölkəmizin ailə, qadın və uşaq problemlərinin həlli istiqamətində xarici dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişafına əlverişli şərait yaradır və bir çox ölkələrlə fəal təcrübə mübadiləsinə imkan verir. Azərbaycan Respublikasının qoşulduğu qadın və uşaq hüquqları üzrə Beynəlxalq konvensiyaların tövsiyələrini yerinə yetirməsi sahəsindəki fəaliyyəti BMT tərəfindən müsbət qiymətləndirilmişdir.

Bu gün respublikamızda ailə, qadın və uşaq problemləri ilə bağlı qanunvericiliyin inkişafına xüsusi önəm verilir. Ailə Məcəlləsinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə təkliflər paketi, o cümlədən “Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında” qanun layihəsi hazırlanmışdır. 2009-cu il martın 18-də keçirilmiş ümumxalq referendumunda Azərbaycan Konstitusiyasının 17-ci maddəsinə edilən düzəlişin təsdiqlənməsi uşaq hüquqlarının konstitusion təminatlarını daha da gücləndirir.

Möhtərəm cənab Prezident!

İcazə verin əmin edim ki, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi qarşıya qoyduğunuz vəzifələri bundan sonra da layiqincə yerinə yetirmək üçün səylərini daha da artırıcaq, ailələrin rifahının, qadınların hüquq və imkan bərabərliyinin, uşaqların ahəngdar inkişafının təmin edilməsi istiqamətində bütün zəruri addımları atacaqdır.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bugünkü iclasda biz daha çox sosial problemlərin həlli ilə məşğul oluruq. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, bu problemlər hər bir ölkə, o cümlədən Azərbaycan üçün çox önəmlidir. Sosial problemlərin həlli, ümumiyyətlə, ölkənin inkişaf imkanlarını göstərir. Azərbaycanda bu sahəyə daim böyük diqqət göstərilmişdir və əlbəttə ki, bizim artan maddi imkanlarımız sosial məsələlərin həllinə çox müsbət təsir etmişdir. Növbəti illərdə də bu sahə diqqət mərkəzində olmalıdır. Təhsil, səhiyyə, mədəniyyət problemləri, ailə problemləri, uşaqların tərbiyəsi - bütün bu məsələlər diqqət mərkəzindədir. Bütün istiqamətlər üzrə konkret tədbirlər planı, proqramlar, icra mexanizmləri və maliyyə resursları var. Məhz bunun hesabına biz son beş ildə 2 minə yaxın məktəb tikdirə bilmişik. Yüzlərlə tibb, mədəniyyət ocaqlarının tikintisi, təmiri – bütün bunlar, əlbəttə ki, maliyyə resursları tələb edir. Eyni zamanda, siyasi iradə tələb edir. Azərbaycanda bu istiqamətdə görülmüş işlər onu göstərir ki, sosial məsələlər, sözün əsl mənasında, bizim üçün prioritetdir.

Ailə və uşaq problemləri çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Təsədüfi deyil ki, 2009-cu il Azərbaycanda “Uşaq ili” elan edilmişdir. Ailə dəyərləri xalqımız üçün həmişə çox doğma olub, çox əziz olub və deyə bilərəm ki, ailə dəyərləri, əslində, bizim milli dəyərlərimizdir. Azərbaycan dünya birliyinə inteqrasiya edir. Əlbəttə ki, dünyada gedən qloballaşma prosesləri bizdən də yan keçmir. Biz ümumbəşəri dəyərləri bölüşürük, ancaq bizim üçün əsas dəyərlər Azərbaycanın milli dəyərləridir. Bu baxımdan, əgər tarixə də nəzər salsaq görürük ki, xalqımızın yaşaması üçün, öz mənliliyini, qururunu qoruması üçün ailə dəyərləri, milli dəyərlər əvəzolunmaz rol oynamışdır. Ölkəmizin inkişafı, müstəqilliyimizin daha da möhkəmləndirilməsi üçün və milli dəyərlərin tam şəkildə bərqərar edilməsi üçün ailə dəyərləri daim yüksəklərdə olmalıdır.

Biz növbəti aylar ərzində bütün istiqamətlər üzrə işlərimizi çox fəal şəkildə davam etdirəcəyik. Bütün infrastruktur layihələri icra olunur. Dövlət investisiya proqramı xətti ilə aparılan işlər bu il və növbəti illərdə Azərbaycanda infrastruktur layihələrinin yaranmasına xidmət göstərəcəkdir. Artıq Azərbaycan cəmiyyəti də açıq-aydın görür ki, bunun nə dərəcədə böyük əhəmiyyəti var. İnfrastruktur layihələri biznes imkanlarını genişləndirir, insanların normal yaşamasına, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına xidmət göstərir və ölkəmizdə aparılan iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasətinə də böyük dəstəkdir.

Növbəti aylarda yol tikintisinə diqqət göstərilməlidir və bütün layihələr icra olunmalıdır. İndi bütün istiqamətlərdə yol tikintisi geniş vüsət alıbdir - həm magistral, həm şəhərlərarası yollar, həm də kənd yolları. Demək olar ki, indi əsas nəqliyyat istiqamətləri yaradılır və resurs mənbələri də mövcuddur. Bəzi hallarda daxili imkanlar, büdcə hesabına, bəzi hallarda kreditlər hesabına.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, indi dünyada maliyyə resurslarının çox azalmasına və banklarda likvidliyin çox ciddi problemə çevrilməsinə baxmayaraq, yenə də Azərbaycana kreditlərin verilməsində heç bir problem görmürük. Beynəlxalq maliyyə qurumları, kommərsiya bankları Azərbaycana çox böyük həvəslə və məmnuniyyətlə kreditlərin verilməsini təklif edirlər. Mən hesab edirəm ki, biz bu imkanlardan imtina etməməliyik. Çünki infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi üçün müxtəlif mənbələrdən maliyyə resursları cəlb olunmalıdır.

Elektroenergetika sahəsində, demək olar ki, son beş ildə əsas problemlər öz həllini tapdı. Çoxsaylı elektrik stansiyalarının tikintisi, elektrik xətlərinin və yardımçı stansiyaların tikintisi bu sahədə vəziyyəti tamamilə yeni müstəviyə qoydu. Hazırda Azərbaycanın 5000 meqavatdan çox ehtiyat enerji gücü var ki, biz ondan bu gün istifadə etmirik. Çünki buna ehtiyac yoxdur. İndi Azərbaycan elektrik enerjisini ixrac edən ölkəyə çevrilibdir. Əvvəllər biz məcbur olub xaricdən elektrik enerjisini alırdıq, buna böyük vəsait gedirdi. Ancaq indi biz elektrik enerjisini ixrac edirik. Hazırda tikilən Sumqayıt elektrik stansiyası, “Cənub” elektrik stansiyası və Quba elektrik stansiyasının ümumi istehsal gücü 1500 meqavata yaxın olacaqdır. Yəni bütün bunlar həm Azərbaycanın uzunmüddətli inkişafına dəstək olacaq, - çünki bizim iqtisadiyyatımız artıb, tələbat da artıb, - həm də ixrac imkanlarımızı da xeyli dərəcədə genişləndirəcəkdir.

İndi bölgədə Azərbaycanın elektrik enerjisində olan tələbatı artır. Biz Xəzər hövzəsində yerləşən ölkələr arasında bəlkə də, ən az neft-qaz hasil edən ölkəyik. Ancaq buna baxmayaraq, uğurlu islahatlar və düşünülmüş enerji siyasəti nəticəsində indi biz qonşu ölkələrə həm neft, həm qaz, həm də elektrik enerjisi ixrac edirik. Bu tələbat getdikcə artır. İndi təkcə şimal, cənub, qərb istiqamətlərində deyil, eyni zamanda, Naxçıvan Muxtar Respublikasından qonşu ölkələrə elektrik enerjisi ixrac edilir. Vaxtilə işığın, qazın olmamasından əziyyət çəkən, qışda soyuqdan əziyyət çəkən Naxçıvan indi özünü tam şəkildə həm qazla,

həm elektrik enerjisi ilə təmin edir. Görülən tədbirlər, işlər nəticəsində artıq elektrik enerjisini qonşu ölkələrə ixrac edir və beləliklə, əlavə maddi imkanlar əldə edir.

Energetika sektorunda görülən işlər sayəsində, eyni zamanda, bu gün biz Azərbaycanda qazlaşdırmanın səviyyəsini 85 faizə çatdırmışıq. Halbuki, bizdən qat-qat çox qaz hasil və ixrac edən ölkələrdə bu səviyyə daha aşağıdır.

Növbəti illərdə, Azərbaycanda, - bu, Dövlət proqramında da öz əksini tapıb, - içməli su, meliorasiya, suvarma və kanalizasiya problemləri həll edilməlidir. Yəni, tam həll olunmalıdır. Bunu etmək üçün bütün imkanlar var. Əvvəllər başladığımız layihələr icra olunur, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri tikilməkdədir, onun böyük hissəsi artıq tikilibdir. Samur-Abşeron kanalında iş gedir, Taxtakörpü su anbarı tikilir, digər lazımı tədbirlər görülür.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin xətti ilə Kür-Araz boyu yerləşən kəndlərin su ilə, yəni Beynəlxalq Səhiyyə Təşkilatının standartlarına uyğun şəkildə içməli su ilə təmin olunması prosesi gedir. Əvvəllər bulanıq sudan istifadə edən yüz minlərlə soydaşlarımız indi ən təmiz su alırlar. Bütün proqramın icrası nəticəsində 800 minə yaxın əhali təmiz içməli su ilə təmin olunacaqdır. Bu istiqamətdə əgər hansısa əlavə tədbirlər görmək lazımdırsa, bu məsələ də qaldırılsın. Su probleminin həlli işində biz beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əməkdaşlıq edirik. Düzdür, bu layihənin icrası mənəcə çox gecikibdir. Son beş il ərzində biz bu barədə danışıyıq. Bəlkə də bundan əvvəl də bu məsələ müzakirə olunurdu. Ancaq 2003-cü ildən sonra ki, mən bu işlərlə bilavasitə məşğulam, bu haqda məlumatlar eşdirəm - o layihə hazırlanır, bu layihə hazırlanır, Dünya Bankı ilə bu məsələ razılaşdırılmalıdır, o məsələ razılaşdırılmalıdır. Bu vaxt ərzində biz böyük əhəmiyyətli layihələri icra etmişik. Yenə də deyirəm ki, yüz minlərlə əhaliyə təmiz su vermişik. Oğuz-Qəbələ-Bakı kəməri kimi nəhəng layihəni icra etməyə başlamışıq, bu layihənin əhəmiyyəti neft-qaz kəmərlərindən heç də az deyil və texniki məsələlər də təxminən eynidir. Necə ola bilər ki, biz öz imkanımız hesabına qısa müddət ərzində bu layihələri icra edə bilmişik, amma Dünya Bankı ilə ən azı 5 il ərzində davam edən razılaşmalar, danışıqlar heç bir nəticə vermir. Mənə vaxtaşırı məruzələr edilir ki, o məsələ razılaşdırıldı, bu məsələ razılaşdırıldı. Ola bilər, amma mən nəticə gözləyirəm. Bizim tərəfimizdən görülən bütün işlər çox operativ şəkildə icra olunur. Məsələ təhlil olunur, qərar qəbul edilir, icra mexanizmləri, maliyyə resursları təmin olunur, vaxtlı-vaxtında icra edilir. Kim icra etmirsə, cəzalandırılır.

Eyni vəziyyəti biz elektrik energetikası sahəsində də görürük. 2005-ci ildə Sumqayıtda 500 meqavat gücündə elektrik stansiyasının təməli qoyuldu. İndi 2009-cu ildir. Stansiya hələ tikilməyibdir. Nəyə görə? Çünki yenə də bu stansiyanın tikintisində biz həm maliyyə qurumlarından asılıydıq, xarici podratçıdan asılıydıq və beləliklə də, bu proses yubanır. Bu, bizə lazımdır. Xarici podratçı onu 1 il də uzada bilər, 2 il də uzada bilər. Biz bu məsələyə aydınlıq gətirməliyik. Mən bir daha demək istəyirəm ki, xarici maliyyə qurumları ilə biz işimizi qurmuşuq, Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır. Baxmayaraq ki, öz maliyyə imkanlarımız kifayət qədərdir, biz kreditlərdən istifadə etməliyik. Amma elə olmamalıdır ki, ölkə üçün lazım olan, təxirəsalınmaz layihələr illərlə uzansın və hər dəfə mən məruzələri və müxtəlif izahatları eşidim. Xahiş edirəm, bu məsələyə ciddi diqqət göstərilsin və qısa müddət ərzində Azərbaycan rayonlarının hamısını əhatə edən və rayonların su problemlərini həll edən layihələr başlanmalıdır.

Biz son illər ərzində kənd təsərrüfatının inkişafına xüsusilə böyük diqqət göstərmişik və əməli-praktik tədbirlər də görülmüş, texnika alınmışdır. Bu gün texnika ilə problemlər yoxdur, təmin olunur. Hətta biz Azərbaycanda kənd təsərrüfatı texnikasının istehsalına başlamışıq. Qısa müddət ərzində Gəncədə traktor istehsalına başlamışıq. Aqroservislər yaradılır. Bildiyiniz kimi, fermerlərə güzəştli şərtlərlə gübrə, yanacaq, toxum verilir, subsidiyalar verilir. Xüsusilə buğda əkən fermerlərə hər hektara 80 manat vəsait verilir. Bunun hesabına biz son illər ərzində ərzaq təhlükəsizliyimizi böyük dərəcədə təmin edə bilmişik.

Bu gün Azərbaycanda istehlak olunan məhsulların tam əksəriyyəti, yəni qida məhsullarının tam əksəriyyəti yerli istehsalıdır. Bu böyük nailiyyətdir, həm ölkədə biznesin, sahibkarlığın inkişafına, regionların inkişafına böyük xidmət göstərir, eyni zamanda, biz ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin edə bilmişik.

Hesab edirəm ki, növbəti bir-iki il ərzində görüləcək əlavə tədbirlər hesabına biz taxıl istehsalında da tam şəkildə özümüzü təmin etməliyik. Özəl sektorun bu işlərdə fəaliyyətinə çox böyük ehtiyac var. Azərbaycan dövləti bundan sonra da çalışacaq ki, özəl sektorun inkişafına həm siyasi, həm mənəvi, həm maddi dəstək versin. Keçən illərdə hər il 80 milyon manat məbləğində güzəştli kreditlər verildirdi. Bu il kreditlərin məbləği 130 milyon manat olacaqdır. Baxmayaraq ki, neftin qiymətinin düşməsi ilə əlaqədar maliyyə imkanlarımız nisbətən azalıb, ancaq kreditlərin verilməsi təxminən 70-80 faiz artmışdır. Nəyin hesabına? 80 milyon manat ənənəvi məbləğdir ki, dövlət büdcəsindən ayrılır. Əlavə 50 milyon manat isə əvvəllər verilmiş kreditlərin qaytarılması hesabına əldə edilir. Bu da çox müsbət haldır, yəni fermerlər,

sahibkarlar o kreditləri vaxtlı-vaxtında qaytarırlar. Bu işə həm dövlətin imkanlarını genişləndirir, eyni zamanda, qaytarılan vəsait yenə də sahibkarlığın inkişafına yönəldilir. Yəni biz o vəsaitdən hansısa başqa məqsədlər üçün yox, yalnız sahibkarlığın inkişafı üçün istifadə edirik. Növbəti illərdə, əlbəttə ki, daha da böyük həcmdə vəsaitlər qayıtdıqca, bu istiqamətə yönəldilmiş kreditlər daha da artacaqdır.

Hesab edirəm ki, əgər bölgənin mənzərəsinə nəzər salsaq və böhranlı vəziyyəti nəzərə alsaq, bizim xüsusilə böyük, təqdirəlayiq nailiyyətimiz ondan ibarətdir ki, milli valyutamızın məzənnəsi sabit olaraq qalır. Demək olar ki, bütün qonşu ölkələrdə, postsovet məkanında, Şərqi və Mərkəzi Avropada milli valyutalar çox böyük dərəcədə tənəzzülə uğrayıbdir: haradasa 10 faiz, haradasa 30 faiz, haradasa 50 faiz. Beləliklə, o ölkələrin iqtisadiyyatına çox böyük zərbə dəymişdir. Düzdür, bəzi hallarda ixracın təşviqi üçün bu, müsbət hal kimi qiymətləndirilir. Ancaq biz adi insanların vəziyyətini nəzərə almalıyıq. 50 faiz ucuzlaşan milli valyuta o deməkdir ki, hər bir vətəndaş 50 faiz kasıblaşmışdır.

Əgər əvvəllər müəyyən qiymətə istehlak mallarını ala bilirdisə, indi o imkanlar 50 faiz azalıbdır. Siz də yaxşı bilirsiniz ki, Azərbaycanda da müxtəlif dairələr tərəfindən ortaya atılmış şayiələr gəzirdi ki, manat devalvasiyaya uğrayacaq, manatın məzənnəsi düşəcək və guya ki, bu referendumdan sonra baş verəcəkdir. Birincisi, onu demək istəyirəm ki, referendumun bizim iqtisadi, yaxud da siyasi addımlarımıza, xarici siyasətimizə heç bir aidiyyəti yoxdur. Heç vaxt biz hansısa siyasi niyyət, yaxud da seçkilər naminə nə populist vədlər vermmişik, nə addımlar atmışıq. Bizim üstünlüyümüz məhz ondadır ki, heç vaxt yalançı vədlər verməmişik və nəyi demişiksə, onu da etmişik.

O vaxt, mart ayında da mən bu barədə öz fikirlərimi söyləmişdim ki, manatın məzənnəsi sabit olaraq qalacaqdır. Bu gün artıq hər kəs onu görür ki, həqiqətən, Azərbaycan manatının məzənnəsi sabitdir, güclü milli valyutamız var. Biz manatı sabit saxlamaqla, ilk növbədə, insanların həyat səviyyəsini düşündürük. Elə edirik ki, Azərbaycan xalqı bu böhrandan əziyyət çəkməsin.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda işləyən vətəndaşlar, bəlkə də, bu böhrandan hansısa daha da üstünlüklər əldə edə bilərlər. Çünki milli valyuta sabitdir, maaşlar, pensiyalar vaxtlı-vaxtında verilir, istehlak qiymətləri də aşağı düşür. Bu gün bizdə inflyasiya müşahidə olunur, bu da xoşagələnlər deyildir. Yəqin ki, biz müəyyən addımlarla imkan verə bilmərik ki, Azərbaycanda böyük dərəcədə inflyasiya baş versin. Çünki, bu, ümumi iqtisadi potensialımıza mənfi təsir göstərir. Ancaq, eyni zamanda, ərzaq məhsullarının, tikinti məhsullarının qiymətinin aşağı düşməsi Azərbaycanda sosial məsələlərin, sosial rifahın həll olunmasına, yüksəlməsinə müsbət təsir göstərir.

O ki qaldı böhrandan əziyyət çəkən müəssisələrə və şirkətlərə, əlbəttə ki, Azərbaycan dövləti onları darda qoymamalıdır, biz onları dəstəkləməliyik. Xüsusilə böyük müəssisələrə dövlət dəstəyi verilməlidir. Bu gün dünyada yaranmış vəziyyətlə əlaqədar dünyada alıcılıq qabiliyyəti aşağı düşür, istehsal sahələri dayanır, beləliklə, bəzi məhsulların ixracında bizim müəyyən problemlərimiz var. Misal üçün, indi alüminiumun istehsalı üçün sərf olunan vəsait, yəni maya dəyəri satış qiymətindən yuxarıdır. Belə vəziyyətdə zavodun fəaliyyəti tam zərərliyədir. Ona görə elə etməliyik ki, alüminium sahəsində, metallurgiya sahəsində, kimya sahəsində bizdən asılı olmayan səbəblər üzündən yaranmış çətinliklər aradan qaldırılsın, orada işləyən insanlar, fəhlələr əmək haqlarını bir neçə ay ərzində alsınlar. Yəni, Azərbaycan dövləti öz yardımını göstərməlidir ki, insanlar əziyyət çəkməsinlər.

Əlbəttə ki, bu böhranlı durum başa çatandan sonra, - böhran əbədi hökm sürə bilməz, - qiymətlər, əlbəttə ki, qalxacaq, o zaman biz bütün strateji müəssisələrimizi, xüsusilə böyük müəssisələri daha da böyük səmərə ilə işlədəcəyik. Eyni zamanda, Azərbaycanda bu gün yeni sənaye müəssisələrinin yaradılması üçün dövlət öz köməyini göstərməlidir. Çünki biz elə fikirləşməməliyik ki, bu gün böhrandı, gəlin hər şeyi dayandıraq, müəssisələr tikməyək, kreditlər verməyək. Böhran qurtaracaq, başa çatacaq, ancaq biz bu müddətdə fəal olmalıyıq, bu ayları, illəri itirməməliyik.

Qeyd etdiyim kimi, regionların və bütövlükdə ölkə iqtisadiyyatının gələcəyi üçün qəbul edilmiş növbəti beşillik proqram icra olunmağa başlamışdır. Biz çalışmışıq ki, proqramda bütün məsələlər əhatə olunsun, nəzərə alınsın. Ancaq əvvəlki proqramın icrası onu göstərir ki, bütün məsələləri nəzərə almaq çətinidir. Əgər əvvəlki proqramın ilkin və sonuncu variantına baxsaq görürük ki, ona edilən əlavələr, bəlkə də, proqramda əvvəl nəzərdə tutulmuş tədbirlərdən daha da üstündür. Yəni həyat davam edir, yerində durmur. Ona görə də qəbul edilmiş bu proqram bir istiqamətdir, düzdür, orada icra mexanizmləri də, maliyyə resursları da var. Amma lazım gələndə, biz bu proqrama əlavələr də edəcəyik.

Azərbaycan enerji təhlükəsizliyi sahəsində qarşıda duran bütün vəzifələri icra edibdir. Biz enerji təhlükəsizliyi baxımından özümüzü tam arxayın hiss edirik. Azərbaycan nefti, qazı və elektrik enerjisi müxtəlif istiqamətlərdə dünya bazarlarına ixrac edilir. Nə qədər çox istiqamət olarsa, bizim üçün o qədər

də yaxşıdır. Bizim təşəbbüsümüzlə bölgədə həyata keçirilmiş transmilli layihələr uğurla fəaliyyət göstərir. Azərbaycanın enerji resurslarına həm bölgədə, həm qonşu ölkələrdə, həm də dünyada böyük ehtiyac var və tələbat artır. Bəzi hallarda tələbat artdıqca, maraq da artır. Maraq artdıqca, Azərbaycanın ətrafında gedən rəqabət də artır. Bütün bunlar reallıqlardır.

Biz bu vəziyyəti özümüz yaratmışıq ki, indi enerji əməkdaşlığı sahəsində Azərbaycan çox önəmli ölkəyə çevrilmişdir. İstehlakçılar üçün ölkəmizin enerji resursları daha vacibdir ki, nəinki bizim üçün yeni bazarlar. Çünki biz, bir daha demək istəyirəm ki, bu istiqamətdə öz düşünülmüş siyasətimizlə tam şəkildə şaxələndirməyə nail ola bilmişik. Azərbaycanın nefti də, qazı da müxtəlif istiqamətlərdə ixrac edilir, dəyişdirilir. Nə qədər çox bazarımız olarsa, bizim üçün bir o qədər sərfəlidir, əlverişlidir.

Azərbaycan bütün dövrlərdə öz enerji siyasətini çox açıq, aydın şəkildə aparıb. Bu siyasət, ilk növbədə, Azərbaycan xalqının maraqlarına xidmət göstərir. Biz məsələyə yalnız bu nöqteyi-nəzərdən yanaşırıq. Eyni zamanda, xarici tərəfdaşlar üçün də Azərbaycan həmişə çox etibarlı tərəfdaş olubdur. İmzaladığımız bütün anlaşmalar, bütün müqavilələr bizim tərəfimizdən tam dəqiqliyi ilə icra olunur. Bir dəfə də elə hal olmayıb ki, biz hansısa müqaviləyə əlavələr təklif edək. Çünki, əlbəttə ki, indi Azərbaycan zəngin ölkəyə çevrilir və biz öz imkanlarımızı müxtəlif istiqamətlərdə təmin edirik. Ancaq Azərbaycan dövləti və dövlət qurumları bütün tərəfdaşlarla - həm yerli şirkətlərlə, həm də xarici şirkətlərlə həmişə çox etibarlı tərəfdaş kimi davranmalıdır. Bu, bizə olan inamı daha da artırır. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycanın enerji potensialına bu gün tələbat var. Çünki hamı bilir ki, həm resurslar var, həm nəqliyyat imkanlarımız var, həm də ki, Azərbaycana inanırlar, bizim sözüməzə inanırlar. Bizim sözüümüz də imzamız qədər dəyərlidir. Növbəti aylarda, illərdə enerji təhlükəsizliyi və enerji əməkdaşlığı istiqamətində Azərbaycan özünə sərf edən addımları atacaqdır.

Bir daha demək istəyirəm ki, bölgənin və Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin etmək üçün bizim imkanlarımız da var, iradəmiz də var. Qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlığın dərinləşməsi bizə də və tərəfdaşlarımıza da lazımdır.

Bu gün mən bir daha ekoloji tədbirlər haqqında bir neçə kəlmə demək istəyirəm. Bu sahəyə çox böyük diqqət göstərilir və bu da təbiidir. Bu, elə sahədir ki, buraya qoyulan vəsaiti, bəlkə də, Azərbaycan iqtisadiyyatı da, vətəndaşları da görmürlər. Amma bunu həm indiki nəsillər, həm də gələcək nəsillər görəcəklər. Çünki ekologiya məsələləri hər bir ölkə üçün, hər bir vətəndaş üçün vacib olmalıdır. Bu, insanların sağlamlığıdır. Sağlam ekoloji mühit, sağlam hava, təmiz su – bütün bunlar insanın həyatı üçün ən əhəmiyyətli məsələlərdir. Ekologiya sektoruna qoyulan vəsait elə hesab edilməməlidir ki, bu vəsait qoyuldu və heç bir nəticə vermir. Yox, nəticəni, bir daha demək istəyirəm ki, gələcək nəsillər görəcəkdir. Bir neçə il bundan əvvəl qəbul edilmiş böyük ekoloji proqram icra olunur. Hesab edirəm ki, bu proqrama müəyyən əlavələr də edilməlidir. Artıq bu əlavələr edilir. Qeyd etdiyim kimi, proqram qəbul ediləndə çay sularının təmizlənməsi layihələri yox idi, bu vaxta qədər görülmüş digər tədbirlər də nəzərdə tutulmurdu. Hesab edirəm ki, bu proqramın icrası ilə bağlı əlavə tədbirlər də görülməlidir. Nəzarət gücləndirilməlidir və bütün lazımi tədbirlər görülməlidir. Mən hesab edirəm ki, biz xüsusilə ağacların əkilməsi işində daha da fəal olmalıyıq. Bu yaxınlarda mənə məruzə edildi, artıq Bakının və ətraf qəsəbələrin ekoloji xəritəsi də hazırlandı. Bir neçə, 10-dan çox yer müəyyən edildi ki, orada kütləvi şəkildə ağacların əkilməsi nəzərdə tutulur. Mən bu layihəni dəstəklədim, onu bəyəndim. Nazir tərəfindən mənə edilən məruzəni bəyəniyəm və hesab edirəm ki, biz dərhal bu işlərə başlamalıyıq. Məqsəd qoyuram ki, qısa müddət ərzində Bakıda və Bakının ətrafında ən azı 3 milyon ağac əkilməlidir. Nazirlər Kabinetinə, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə tapşırıq verirəm ki, təkliflər planı hazırlayıb, o ekoloji xəritəni təsdiq etmək lazımdır.

Bütün bu proqramın icrası üçün, konkret tədbirlər planı hazırlanmalıdır. Burada, əlbəttə ki, həm texniki, həm də maliyyə məsələləri həll olunmalıdır. Ağacların müasir texnologiyaya uyğun şəkildə suvarılması, qorunması, onlara xidmətin göstərilməsi – bütün bu işlər kompleks şəkildə görülməlidir. Beləliklə, biz Bakıda və Abşeron yarımadasında ekoloji sağlamlıq üçün çox böyük, bəlkə də, tarixi bir iş görəcəyik. Yenə də deyirəm ki, bunun nəticəsini biz gələcək nəslin sağlamlığında görəcəyik.

Bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Mənə verilən məlumata görə, bəzi hallarda Bakıda hansısa obyektin tikintisi üçün ağaclar məhv edilir, kəsilir. Yerlər alınır, hasarlanır və ondan sonra hasarın dalında bütün ağaclar məhv edilir. Ondan sonra orada binalar - fərdi yaşayış evləri, yaxud da hündürmərtəbəli binalar tikilir. Bu siqnallar mənə dəfələrlə daxil olubdur. Mən Hacibala Abutalıbova göstərişlər vermişdim. Bu gün də həm yerli icra orqanlarına, həm də vəzifədən istifadə edən şəxslərə sonuncu dəfə xəbərdarlıq edirəm ki, bunu yığışdırsınlar. Mən Bakıda və Azərbaycanda ağacların kəsilməsinə qadağa qoyuram.

Ancaq o şərtlə ağac kəsilə bilər, əgər hansısa infrastruktur layihəsi icra olunur, yol genişlənir. Yaxud da ki, hansısa dövlət əhəmiyyətli tədbirin keçirilməsi üçün, məsələnin həlli üçün əgər bu lazımdırsa, o zaman ağaclar çıxarıla bilər. Özü də maksimum çalışmalıyıq ki, hansısa layihəyə maneçilik törədən ağaclar məhv edilməsin. İndi xüsusi maşınlar da alınmışdır. Bu maşınların alınmasına böyük vəsait ayrılıbdır. Bu maşınlarla ağacı kökü ilə bərabər çıxarıb başqa yerdə əkmək mümkündür. Düzdür, bütün ağacları bu yolla biz başqa yerdə əkə bilmərik. Çünki bütün ağaclara bunu tətbiq etmək çətinidir. Əgər hansısa bir dövlət əhəmiyyətli iş ilə, layihəsi ilə əlaqədar ağaclar kəsilədirsə, bir kəsilən ağac əvəzinə on ağac əkilməlidir və buna nəzarət olmalıdır. Həm Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, həm də şəhər, rayon icra hakimiyyətləri bu işlərdə ciddi dönüş etməlidir. Bu, son xəbərdarlıqdır. Əgər bundan sonra da mən eşidəm, biləm ki, haradasa, hansısa iş adamı, yaxud da, vəzifəli şəxs və ya başqa hansısa adam gedib yeri hasarlayıb, ağacları kəşib özü üçün mülk tikir, kəsilən ağacların yerində tikilən binalar şəhərisi gün dağıdılacaq və təqsirkar şəxslər cəzalandırılacaqdır.

Biz həmişə maliyyə intizamının möhkəmlənməsinə fikir vermişik. İndiki şəraitdə bunun daha da böyük əhəmiyyəti var. Çünki neftin qiymətinin 3-4 dəfə aşağı düşməsi istər-istəməz bizim maddi imkanlarımızı məhdudlaşdırır. Düzdür, biz başqa imkanları işə salmaqla, qeyd etdiyim kimi, iqtisadiyyatın digər sahələri hesabına o boşluğu doldurmağa çalışırıq. Amma bunu etmək, əlbəttə ki, çətin olacaqdır. Ona görə maliyyə intizamı, maliyyə resurslarının xərclənməsinə nəzarət – bu, həmişə diqqət mərkəzində olmalıdır, indi, isə buna daha da böyük ehtiyac var.

Ancaq bununla bərabər, Azərbaycan dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır və dünya iqtisadiyyatına sürətlə inteqrasiya edən ölkədir və əlbəttə ki, dünyada gedən proseslər bizdən yan keçə bilməz. Buna baxmayaraq, zaman göstərib və sübut edibdir ki, biz böhranlı durumda da normal yaşaya, inkişaf edə bilərik. Bizim bütün gördüyümüz işlər bir daha onu göstərir ki, artıq bu gün Azərbaycanda dayanıqlı inkişaf üçün möhkəm əsaslar var.

Bu böhran bir daha göstərdi ki, kim nəyə qadirdir, hansı ölkə hansı imkanlara malikdir. Normal durumda hesab oluna bilər ki, bu ölkə də, o ölkə də uğurlu inkişaf edir. Amma böhranlı günlərdə bilinir ki, kim nəyə qadirdir. Bizim ətrafımızda yerləşən ölkələr faktik olaraq dilənçi vəziyyətinə düşüblər, gedirlər oradan-buradan pul xahiş edirlər. Xarici maliyyə yardımı olmadan o ölkələr yaşaya bilmir. Onlar, əslində, həmişə başqalarının hesabına yaşamışlar və buna alışmışlar. Ancaq bu vəziyyət çox çətin bilməz.

Azərbaycan öz hesabına yaşayır, daxili imkanlarına güvənir, Azərbaycan xalqının istedadına, imkanlarına, Azərbaycan iqtisadiyyatının gücünə, öz siyasi gücünə arxalanır, bölgədə əldə edilmiş mövqelərə və müstəqil siyasətə arxalanır. Bu yol uğurlar yoludur, bu yol artıq bütün dünyaya, xüsusilə bölgədə yerləşən ölkələrə sübut edib ki, bu yolla gedən ölkələr həmişə uğur qazanacaq, bu yolla gedən insanların həmişə üzü ağ, alını açıq olacaqdır.

Mən növbəti aylar ərzində hamıdan fəal işlər tələb edirəm. Hesab edirəm ki, növbəti aylarda və ilin sonuna qədər biz nəzərdə tutulmuş bütün məsələləri həll edəcəyik, doğma vətənimizi daha da möhkəmləndirəcəyik. Sağ olun.

Xalq qəzeti.- 2009.- 23 aprel .-S.3.